

Українська ділова і фахова мова

ПРАКТИЧНИЙ
ПОСІБНИК
НА ЩОДЕНЬ

**Українська ділова і
фахова мова:
практичний посібник на щодень**

**За редакцією
д-ра техн. наук, проф., академіка УНГА
М. Д. Гінзбурга**

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як
навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*

Київ
Фірма "ІНКОС"
Центр навчальної літератури
2007

АВТОРИ:

Гінзбург М. Д., *д-р техн. наук, проф., академік УНГА;*
Требульова І. О., Левіна С. Д., Корніловська І. М.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Непийвода Н. Ф., завідувач кафедри мови та стилістики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, *д-р філол. наук, проф.;*

Стасевський С. Б., декан факультету української мови та літератури Харківського державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, *канд. філол. наук, проф.;*

Добридень В. О., доцент кафедри інформатики та комп'ютерних технологій Української інженерно-педагогічної академії, *канд. техн. наук, доц.*

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (лист № 14/18.2-227 від 31.01.2002)

Українська ділова і фахова мова: практичний посібник на щодень / М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, С. Д. Левіна, І. М. Корніловська; За ред. М. Д. Гінзбурга. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: ІНКОС, 2006. – 654 с.

Мета посібника — допомогти читачеві підготувати текст лекції, доповіді або виступу, написати статтю чи монографію, скласти наказ, службовий лист або інший управлінський документ, звіт про науково-дослідну роботу або реферат, оформити дисертацію, дипломну чи курсову роботу українською мовою.

У посібнику зібрано складні випадки слововживання, що спричиняють найхарактерніші помилки, а саме: звертання; прийменникові конструкції; слова і словосполучення, що описують процеси; українські відповідники російських термінів, що містять слово **управління**; деякі науково-технічні та управлінські терміни; словосполучення із числівниками; усталені вислови ділової мови.

Для швидкого одержання довідки щодо вживання перелічених конструкцій основний матеріал посібника згруповано в таблиці.

Призначено для викладачів та студентів, науковців, інженерно-технічних працівників, керівників різних рівнів.

Зміст

Помічник кожному на щодень (вступне слово)	3
Перелік використаних скорочень	5
1. Загальні положення	7
2. Звертання	11
3. Усталені прийменникові конструкції	24
3.1. Загальні відомості	24
3.2. Переклад українською російських конструкцій з прийменником по	25
3.3. Переклад українською російських конструкцій з прийменником при	54
3.4. Переклад українською російських конструкцій з прийменником для	67
3.5. Переклад українською російських конструкцій з прийменником на	69
3.6. Правила вживання прийменників у/в, до	72
3.7. Правила вживання прийменників з/із/зі	80
4. Слова та словосполучення, що описують процеси	83
4.1. Види процесів	84
4.2. Дія, подія, наслідок	86
4.2.1. Назва дії (події)	86
4.2.2. Наслідок події	91
4.2.3. Розмежування дії, події, наслідку	93
4.2.4. Сполучність деяких слів з віддіслівними іменниками, що позначають дію чи подію, у двоіменникових словосполученнях	98
4.2.5. Позначання явищ в українській фаховій мові	102
4.3. Найменування учасників дії	105
4.3.1. Суб'єкт дії	106
4.3.2. Об'єкт дії	108
4.3.3. Учасник неперехідної дії	109
4.3.4. Уживання прикметників (дієприкметників), що набули функції іменників	110
4.4. Дійові властивості учасників дії	112
4.4.1. Активні дійові властивості	113
4.4.1.1. Призначення бути суб'єктом дії	113
4.4.1.2. Здатність бути суб'єктом дії (активна здатність)	114
4.4.1.3. Розмежування прикметників, що позначають призначення та здатність бути суб'єктом дії	115
4.4.2. Пасивні дійові властивості	118
4.4.2.1. Здатність бути об'єктом дії (пасивна здатність)	118
4.4.2.2. Розмежування віддіслівних прикметників на -ючий та -ючий	122
4.4.3. Здатність бути учасником неперехідної дії (неперехідна здатність)	124
4.5. Перебування учасником дії	128
4.5.1. Перебування суб'єктом дії	129
4.5.2. Перебування об'єктом дії	130

4.5.3. Перебування учасником неперехідної дії.....	134
4.6. Проблема двовидових дієслів.....	138
4.7. Загальна система правил творення слів, що описують процесові поняття, та приклади її реалізації.....	140
4.8. Переклад українською російських словосполук з дієприкметниками та похідними від них прикметниками.....	147
4.8.1 Переклад російських пасивних дієприкметників теперішнього часу та похідних від них прикметників на -м(ий)	149
4.8.2. Переклад російських активних дієприкметників теперішнього часу на -ущ(ий)	174
4.8.3. Переклад російських дієприкметників та похідних від них прикметників на -ущийся	216
4.8.4 Переклад російських пасивних дієприкметників минулого часу та похідних від них прикметників на -нн(ый) та -т(ый)	237
4.8.5 Переклад російських активних дієприкметників минулого часу та похідних від них прикметників на -вш(ий) та -ш(ий)	238
4.8.6 Переклад російських дієприкметників на -вшийся та -шыйся	244
4.9. Переклад українською російських віддієслівних іменників на -ние, -тие, -ка	250
4.10. Переклад українською російських віддієслівних прикметників на -очный	252
5. Українські відповідники російських словосполук, що містять термін <i>управление</i> та похідні від нього слова	260
6. Складні випадки вживання деяких науково-технічних та управлінських термінів і загальноновживаних слів залежно від контексту	276
7. Словосполук із числівниками	497
7.1. Загальні відомості про числівники.....	497
7.2. Правопис та відмінювання числівників.....	498
7.2.1. Власне кількісні числівники.....	498
7.2.2. Збірні числівники.....	503
7.2.3. Неозначено-кількісні числівники.....	504
7.2.4. Дробові числівники.....	505
7.2.5. Порядкові числівники.....	507
7.3. Сполуки числівників з іменниками.....	510
7.3.1. Сполуки власне кількісних числівників з іменниками.....	510
7.3.2. Словосполуки збірних числівників з іменниками.....	513
7.3.3. Сполуки неозначено-кількісних числівників з іменниками.....	515
7.3.4. Сполуки дробових числівників з іменниками.....	516
7.3.5. Словосполуки порядкових числівників з іменниками.....	518
7.4. Сполуки числівників з прикметниками та іменниками.....	519
7.5. Числівники як компоненти складних іменників і прикметників.....	520
7.6. Сполуки, що позначають дати.....	521
7.7. Сполуки, що позначають час.....	522
7.8. Правила записування словосполук із цифрами.....	524
8. Усталені висловні ділової і фахової мови	526

8.1. Загальні стилістичні особливості наукових і технічних текстів.....	526
8.2. Переходьмо на природний для української мови дієслівний спосіб позначання дії замість іменникового, традиційного для російського офіційно-ділового та наукового стилів	527
8.3. Берімо до уваги особливості керування дієслів.....	532
8.4. Надаваймо перевагу активним конструкціям над пасивними.....	533
8.5. Правильмо вживаймо безособові конструкції на -но, -то	536
8.6. Правильмо вживаймо усталені вислови ділової і фахової мови.....	538
Глосарій ужитих лінгвістичних термінів.....	597
Перелік використаних джерел	606
Чинний правопис.....	606
Словники та довідники української мови.....	606
Словники та довідники російської мови.....	610
Словники іншомовних слів та інтернаціональних терміноелементів, етимологічні словники	611
Праці з термінознавства	612
Енциклопедії та енциклопедичні словники.....	619
Тлумачні словники	619
Російсько-українські та українсько-російські словники.....	622
Англо-українські та українсько-англійські словники.....	626
Англо-українсько-російські словники	627
Багатомовні словники.....	628
Закони України.....	628
Національні стандарти України (ДСТУ).....	629
Інші нормативні документи	653
Міждержавні стандарти (ГОСТ)	654

ПОМІЧНИК КОЖНОМУ НА ЩОДЕНЬ

Планомірне витіснення української ділової мови на узбіччя суспільного життя аж до 90-х років минулого століття призвело до того, що для переважної більшості носіїв мови професійна діяльність тісно пов'язана з використанням російської мови. Процес українізації утруднений не лише через численні соціальні, а й через суто психологічні чинники: сфера і мова, яка обслуговує цю сферу, поєднані численними стійкими нейролінгвістичними зв'язками. Те, що змушує докладати додаткових зусиль, викликає природний протест. Справа ускладнюється ще й тим, що порівняно з устааленим і за багато років відшліфованим російськомовним офіційно-діловим стилем офіційно-діловий стиль української мови ще перебуває в стадії формування. Виникає парадоксальне явище: українська ділова мова недосконала, тому нею не користуються; а якщо нею не користуються, вона й не вдосконалюється.

Є й суто мовні чинники, які перешкоджають унормуванню української ділової мови, зокрема близька спорідненість української й російської мов, унаслідок чого носії мови відчують труднощі в розрізненні мовних засобів, властивих кожній із мов. Нездатність відрізнити українські конструкції від російських пояснюється психофізіологічними особливостями двомовних людей, які звикли до своєї першої мови й мимохіть переносять її риси в другу. Першою професійною мовою для більшості українців була мова російська, тому в діловій сфері ще досі чути «російський акцент». Це стосується й мовних одиниць лексичного рівня, і різноманітних синтаксичних конструкцій.

Рецензований посібник охоплює практично всі випадки, у яких двомовній людині розрізнити українські й російські мовні засоби важко: звертання, прийменникові конструкції, слова й словосполучення, що позначають процеси, науково-технічні й управлінські терміни, словосполучення із числівниками, устаалені вислови ділової мови.

Досить вдалим видається форма подання матеріалу: таблиці допомагають розмежувати мовні засоби обох мов, а наведені до кожного слова джерела переконують користувачів у доцільності використання саме цих засобів. Зіставляючи відомості з різних джерел, автори по суті провели й лінгвістичне дослідження. Це свідчить про ґрунтовний і виважений підхід до подаваного матеріалу.

Рецензований посібник варто адресувати широкому колу читачів, у першу чергу викладачам і студентам вищих навчальних закладів. Він також буде корисним державним службовцям, науковцям, інженерно-технічним працівникам, усім, хто працює з українським словом. Виходячи з вищевикладеного, рекомендую посібник до використання в навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Створення та опублікування посібників такого змісту і форми сприяє розумній, спокійній і обґрунтованій відновлювальній роботі з утвердження на практиці української мови як державної.

Доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри мови та стилістики
Київського національного
університету ім. Тараса Шевченка

Н. Ф. Непийвода

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

англ.	— англійська мова
біол.	— біологічний
будів.	— будівельний
бухг.	— бухгалтерський
В.	— рос. винительный падеж
геол.	— геологічний
гірн.	— гірничий
ГОСТ	— міждержавний стандарт СНД
Д.	— давальний відмінок
діал.	— діалектне
див.	— дивись
док.	— доконаний вид
доц.	— доцент
д-р	— доктор
ДСТУ	— національний стандарт України
екон.	— економічний
ел.	— електричний
жін.	— жіночий рід
за	— здатність бути суб'єктом дії (активна здатність)
зн	— здатність виконувати неперехідну дію (неперехідна здатність)
Зн.	— знахідний відмінок
зп	— здатність бути об'єктом дії (пасивна здатність)
И.	— рос. именительный падеж
канд.	— кандидат
лінгв.	— лінгвістичний
М.	— місцевий відмінок
мат.	— математичний
мех.	— механічний
мист.	— мистецтвознавчий
мн.	— множина
муз.	— музичний
Н.	— називний відмінок
недок.	— недоконаний вид
Ор.	— орудний відмінок
П.	— рос. предложный падеж
перен.	— переносне значення
по	— перебування об'єктом процесу
поз	— перебування об'єктом завершеного процесу
політ.	— політичний
пон	— перебування об'єктом незавершеного процесу
пр	— призначення бути суб'єктом дії

проф.	— професор
прям.	— пряме значення
пс	— перебування суб'єктом процесу
псз	— перебування суб'єктом завершеного процесу
псн	— перебування суб'єктом незавершеного процесу
пу	— перебування учасником неперехідного процесу
пуз	— перебування учасником неперехідного завершеного процесу
пун	— перебування учасником неперехідного незавершеного процесу
Р.	— родовий відмінок
рос.	— російська мова
серед.	— середній рід
спорт.	— спортивний
Т.	— рос. творительный падеж
техн.	— технічний
укр.	— українська мова
фіз.	— фізичний
філол.	— філологічний
хім.	— хімічний
чол.	— чоловічий рід
юр.	— юридичний

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Історично склалося так, що в Україні тривалий час викладачі в навчальному процесі, службовці та інженерно-технічні працівники у фаховому спілкуванні здебільшого вживали російську мову. Цією мовою надруковано переважну частину підручників та посібників для вищих навчальних закладів, основну довідкову та наукову літературу, якою користуємося й досі.

Тому навіть у людей, які добре володіють українською літературною мовою, виникають труднощі в проведенні занять, у підготованні лекції, доповіді або виступу, у написанні статті чи монографії, у складанні листів, наказів та іншої управлінської документації, в оформленні дисертації, дипломної чи курсової роботи, звіту про науково-дослідну роботу чи іншої науково-технічної документації українською мовою.

Гакі труднощі насамперед виникають з уживанням:

- ◆ звертань;
- ◆ прийменникових конструкцій;
- ◆ слів і словосполук, що описують процеси;
- ◆ українських відповідників для російських словосполук, що містять термін **управление**;
- ◆ деяких науково-технічних та управлінських термінів залежно від контексту;
- ◆ словосполук із числівниками;
- ◆ усталених висловів ділової мови.

Цей навчальний посібник — ґрунтовно переглянуте, виправлене і значно доповнене видання посібника [192], підготовленого та надрукованого в 1999 році для працівників газової промисловості з ініціативи начальника Управління науково-технічного прогресу ДК «Укртрансгаз» НАК «Нафтогаз України» Б. І. Педька.

У новому виданні узагальнено досвід, набутий авторами — науковцями галузевого Нормативно-термінологічного центру в

процесі укладання серії тримовних тлумачних словників [221; 235; 242; 252–258; 260; 348], розроблення національних термінологічних стандартів, проведення термінологічної експертизи розроблюваних у нафтогазовій промисловості нормативних документів та надання термінологічних консультацій і порад з питань української фахової мови на шпальтах журналів «Стандартизація, сертифікація, якість» [144–156], «Нафтова і газова промисловість» [125–137], «Ринок інсталяцій» [111–122], «Харчова і переробна промисловість» [140–143], «Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті» [159–162; 164–165], «Електроінформ» [123; 157–158; 163].

Викладені в посібнику рекомендації ґрунтуються на вимогах чинного на цей час 5-го видання «Українського правопису» [1], ДСТУ 1.5:2003 «Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів (ISO/IEC Directives, part 2, 2001, NEQ)» [382], ДСТУ 3966-2000 «Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять» [956], методичних рекомендаціях Інституту української мови НАНУ та Технічного комітету стандартизації науково-технічної термінології Держспоживстандарту та Міністерства освіти і науки України (ТК СНТТ), працях відомих українських мовознавців: **О. Курило** [33], **Б. Антоненко-Давидовича** [2], **І. Вихованця** [5–7], **С. Головащука** [12–15; 272], **К. Городенської** [5; 16], **Д. Гринчишина** [54; 259], **С. Єрмоленко** [31; 32], **В. Жайворонка** [307], **С. Караванського** [25; 170; 277], **Т. Кияка** [169; 171], **Н. Непійводи** [282; 283], **Л. Полюги** [40–42], **О. Пономарева** [43; 44], **О. Сербенської** [47–49], **Є. Чак** [63; 64], **І. Ющука** [68].

Для найменування мовних одиниць та правописних явищ ужито термінологію, що відповідає академічній граматиці української мови [5], підручникові [68] та довідникові [65].

У процесі укладання посібника було використано понад 1000 літературних джерел. Їх перелік, наведений наприкінці книги, поділено на такі групи:

- ◆ чинний правопис;
- ◆ словники та довідники української мови;
- ◆ словники та довідники російської мови;
- ◆ словники іншомовних слів та інтернаціональних терміно-елементів, етимологічні словники;
- ◆ праці з термінознавства;
- ◆ енциклопедії та енциклопедичні словники;
- ◆ тлумачні словники;

- ◆ російсько-українські та українсько-російські словники;
- ◆ англо-українські та українсько-англійські словники;
- ◆ англо-українсько-російські словники;
- ◆ багатомовні словники;
- ◆ закони України;
- ◆ національні стандарти України (ДСТУ);
- ◆ інші нормативні документи;
- ◆ міждержавні стандарти СНД (ГОСТ).

Наведений перелік використаних джерел можна розглядати як список рекомендованої літератури. Перелік різноманітних словників та довідників дає уявлення про новітні та спеціальні видання, до яких слід звертатися, коли виникають труднощі з перекладом або написанням певного слова (терміна).

Під час укладання посібника виявлено численні порушення норм чинного «Українського правопису» [1] (у тому числі в національних стандартах України), а також розбіжності між переліченими джерелами (між різними національними стандартами України, між словниками, між словниками та окремими національними стандартами України) щодо подання українською мовою деяких поширених термінів та усталених сполук, щодо вживання тих чи інших слів у певних значеннях, у тому чи іншому контексті.

Указані розбіжності зумовлено тим, що в наш час відбувається бурхливий процес розвитку як фахової мови, так і української мови в цілому, який супроводжується відновленням необґрунтовано вилучених у різні часи українських термінів, вилученням невдалих запозичень та кальок, переглядом деяких правописно-стилістичних норм тощо.

За наявності розбіжностей у зазначених джерелах автори посібника, виходячи з розробленої ними у співпраці з філологами мовної концепції [166], пропонують той варіант уживання слів та словосполук, який, на їхню думку, краще відповідає нормам української мови та який узятو з найбільш авторитетних та новітніх видань.

Реалізувати мовну концепцію та розробити серію тлумачних словників [221; 235; 242; 252–258; 260; 348] і цей посібник було б неможливо без плідної багаторічної співпраці з фахівцями-філологами. Тому автори висловлюють щире подяку за постійну багаторічну допомогу та підтримку їхньої термінологічної діяльності канд. філол. наук **Л. Симоненко** (Інститут української мови НАНУ), канд. філол. наук **Н. Бажко** (Харківський державний технічний університет сільського господарства), канд. філол. наук **В. Бондаренку**

(Національний технічний університет «ХП»), канд. філол. наук **Л. Бояровій** (Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), д-ру філол. наук **О. Муромцевій** (Харківський державний педагогічний університет).

Автори дякують рецензентам за уважний розгляд їхньої праці, плідне обговорення та цінні зауваги, урахування яких дозволило істотно поліпшити рукопис.

У процесі укладання посібника використано методичні напрацювання колег-термінологів: академіка АІН України, д-ра техн. наук, проф. **В. Перхача**; канд. фіз.-мат. наук **О. Кочерги**; канд. фіз.-мат. наук **Є. Мейнаровича**; канд. техн. наук **В. Моргунюка**; канд. техн. наук, доц. **Б. Рицаря**; канд. техн. наук **Р. Рожанківського**; канд. техн. наук **С. Яреми** — за що автори їм щиро вдячні.

Зважаючи на процес усталювання української ділової та фахової мови, автори розуміють, що видання цього посібника — це тільки черговий крок у впровадженні української мови в навчання будуть вдячні читачам за зауваги та конструктивні пропозиції, які просимо надсилати на адресу:

Завідувачеві Нормативно-термінологічного центру
д-ру техн. наук, проф., академікові УНГА
Гінзбургу М. Д.

НДПАСУтрансгаз, вул. Маршала Конєва, 16,
м. Харків, 61004, Україна

E_mail: ginz.nipi@naftogaz.net

Факс: (8-057) 733-32-50

Тел.: (8-057) 730-57-80; 730-57-34; 7300-57-83

Наш сайт: <http://www.msu.kharkov.ua/tc>

ЗВЕРТАННЯ

Зазвичай лист починають зі звертання, яке завершують знаком оклику або комою, а перше слово тексту листа після знака оклику пишуть з великої літери.

У звертанні часто вказують звання адресата чи його посаду.

Відсутність звертання можна витлумачити як зневагу до адресата і порушення етикету ділового листування [66, с. 10–11].

У сучасній російській мові у звертаннях уживають **називний відмінок** (рос. **именительный падеж**), наприклад,

*Уважаемый Иван Петрович!
Дорогой юбиляр!*

І тільки звертаючись до Бога, уживають специфічну кличну форму *Господи, Боже, Отче*, яка залишилася від мови Київської Русі.

Однією з особливостей української мови, що різнить її від російської, є те, що вона зберегла для звертання спеціальний **кличний відмінок іменника** (рос. — **звательный падеж**), наприклад,

*Шановний Іване Петровичу!
Дорогий ювіляре!*

Форми кличного відмінка здебільшого, як видно з наведених прикладів, істотно відрізняються від форм називного відмінка тих самих іменників.

Є чотири прості правила вживання звертань [1, § 53], які наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 — **Правила вживання звертань**

Склад звертання	Правило	Приклади
1) ім'я та по батькові	обидва слова повинні бути в кличному відмінку	Борисе Івановичу; Лесю Микитівно

Склад звертання	Правило	Приклади
2) загальна назва та прізвище	у кличному відмінку повинна бути лише загальна назва , а прізвище — у називному відмінку	пане Шевчук; пані Медведєва; колего Іванчук; добродійко Скирда
3) загальна назва та ім'я	обидва слова повинні бути в кличному відмінку	колего Степане; пані Катерино; брате Петре; товаришу Віталію
4) дві загальні назви	обидва слова <i>рекамендовано</i> вживати в кличному відмінку <i>Примітка.</i> У цьому випадку <i>дозволено</i> для другого слова використовувати форму називного відмінка	пане директоре; пане голово; добродію бригадире пане директор; пане голова; добродію бригадир

Отже, у звертаннях:

- ♦ прізвища завжди вживають у називному відмінку;
- ♦ по батькові завжди вживають у кличному відмінку й вони мають закінчення **-у** в чоловічому роді та **-о** в жіночому, наприклад, Івановичу та Іванівно;
Примітка. Зауважимо, що чимало діячів української культури, зокрема Леся Українка, уважали (-ють) по батькові неприродним для української мови [48, с. 100]. Аналогічний підхід закладено в ДСТУ 3008-95 [755];
- ♦ імена завжди вживають у кличному відмінку. Для зручності в табл. 2.2 наведено форми кличного відмінка від поширених власних імен із посиланням на відповідний параграф Правопису та словник [285]. Для імен, яких немає в таблиці, рекомендуємо використовувати «Короткий російсько-український словник власних імен» [285, с. 637–648], у якому наведено велику кількість власних імен у називному та кличному відмінках, і «Словник власних імен» [60, с. 811–828], у якому наведено власні імена й утворені від них по батькові;
- ♦ загальні назви вживають, як правило, у кличному відмінку. Правила творення кличного відмінка однини згідно з [1, § 47, п. 6, § 53, § 61, п. 5, § 63] подано в табл. 2.3, а форма клично-

го відмінка множини збігається із формою називного відмінка множини.

При звертанні можуть стояти пояснювальні слова (прикметники, займенники, вигуки, прикладки). Такі звертання називаються **поширеними** [39, с. 36], наприклад:

*шановний пане головний інженер,
вельмишановні пані та панове,
мій єдиний друже,
високошановний пане,
високоповажний пане прокуроре,
мій дорогий читачу,
панове-козацтво.*

Таблиця 2.2 — **Власні імена, їх кличні відмінки та по батькові**

Ім'я		По батькові		Джерело
у називному відмінку	у кличному відмінку	для чоловіків	для жінок	
Ада	Адо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 637]
Адам	Адаме	Адамович	Адамівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 637]
Аліна	Аліно			[1, § 47, п. 6 а; 285, с. 637]
Алла	Алло			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 637]
Альберт	Альберте	Альбертович	Альбертівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 637]
Анатолій	Анатолію	Анатолійович	Анатоліївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 637]
Андрій	Андрію	Андрійович	Андріївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 637]
Антін	Антоне	Антонович	Антонівна	[1, § 103 п. 2; 1, § 53, п. 3; 285, с. 637]

Звертання

Ім'я		По батькові		Джерело
у називному відмінку	у кличному відмінку	для чоловіків	для жінок	
Антоніна	Антоніно			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 637]
Артем	Артеме	Артемович	Артемівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 638]
Артур	Артуре	Артурович	Артурівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 638]
Ася	Асю			[1, § 47, п. 6, в; 285, с. 638]
Богдан	Богдане	Богданович	Богданівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 638]
Богдана	Богдано			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 638]
Борис	Борисе	Борисович	Борисівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 638]
Вадим	Вадиме	Вадимович	Вадимівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 638]
Валентин	Валентине	Валентинович	Валентинівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 638]
Валентина	Валентино			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 638]
Валерій	Валерію	Валерійович	Валеріївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 638]
Валерія	Валеріє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 638]
Ванда	Вандо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 638]
Варвара	Варваро			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 638]
Василь	Василю	Васильович	Василівна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 638]

Ім'я		По батькові		Джерело
у називному відмінку	у кличному відмінку	для чоловіків	для жінок	
Віктор	Вікторе	Вікторович	Вікторівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 638]
Вікторія	Вікторіє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 638]
Віра	Віро			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 638]
Віталій	Віталію	Віталійович	Віталіївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 638]
Володимир	Володими- ре	Володимиро- вич	Володими- рівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 638]
В'ячеслав*	В'ячеславе	В'ячеславович	В'ячеславівна	[1, § 53, п. 3; 1, § 6, п. 1]
Галина	Галино			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 639]
Ганна	Ганно			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 637]
Геннадій	Геннадію	Геннадійович	Геннадіївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 639]
Герман	Германе	Германович	Германівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 639]
Гліб	Глібе	Глібович	Глібівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 639]
Гнат	Гнате	Гнатович	Гнатівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 640]
Григорій	Григорію	Григорович	Григорівна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 639]
Данило	Даниле	Данилович	Данилівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 639]
Денис	Денисе	Денисович	Денисівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 639]
Діна	Діно			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 639]

Ім'я		По батькові		Джерело
у називному відмінку	у кличному відмінку	для чоловіків	для жінок	
Дмитро	Дмитре	Дмитрович	Дмитрівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 639]
Едуард	Едуарде	Едуардович	Едуардівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 648]
Емілія	Еміліє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 648]
Емма	Еммо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 648]
Євген	Євгене	Євгенович	Євгенівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 639]
Жанна	Жанно			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 640]
Зінаїда	Зінаїдо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 640]
Зіновій*	Зіновію	Зіновійович	Зіновіївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 640]
Зоя	Зою, Зоє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 640]
Іван	Іване	Іванович	Іванівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 640]
Ігор	Ігоре*	Ігорович	Ігорівна	[1, § 103, п. 2; 285, с. 640]
Ілля	Ілля, Іллє	Ілліч	Іллівна	[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 640]
Інна	Інно			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 640]
Ірина	Ірино			[1, § 47, п. 6, а]
Йосип	Йосипе	Йосипович	Йосипівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 641]
Катерина	Катерино			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 640]

Ім'я		По батькові		Джерело
у називному відмінку	у кличному відмінку	для чоловіків	для жінок	
Костянтин	Костянти- не	Костянтинович	Костянтинів- на	[1, § 53, п. 3; 285, с. 641]
Лариса	Ларисо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 641]
Леонід	Леоніде	Леонідович	Леонідівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 641]
Леся	Лесю			[1, § 47, п. 6, в; 285, с. 642]
Лідія	Лідіє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 642]
Лілія	Ліліє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 642]
Любов	Любове			[1, § 61, п. 5; 285, с. 642]
Людмила	Людмило			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 642]
Майя	Майє, Майю			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 642]
Максим	Максime	Максимович	Максимівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 642]
Маргарита	Маргарито			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 642]
Марія	Маріє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 642]
Микита	Микито	Микитович	Микитівна	[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 643]
Микола	Миколо	Миколайович	Миколаївна	[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 643]
Мирон	Мироне	Миронович	Миронівна	[1, § 53 п. 3; 285, с. 643]
Мирослав	Мирославе	Мирославович	Мирославівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 643]

Ім'я		По батькові		Джерело
у називному відмінку	у кличному відмінку	для чоловіків	для жінок	
Михайло	Михайле	Михайлович	Михайлівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 643]
Надія	Надіє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 643]
Наталія	Наталіє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 643]
Наталя	Наталю			[1, § 103; 285, с. 643]
Ніна	Ніно			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 643]
Оксана	Оксано			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 643]
Олег	Олегу*	Олегович	Олегівна	[1, § 103, п. 2; 285, с. 643]
Олександр	Олександр-ре	Олександрович	Олександ-рівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 637]
Олександра	Олександр-ро			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 637]
Олексій	Олексію	Олексійович	Олексіївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 637]
Олена	Олено			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 640]
Орест	Оресте	Орестович	Орестівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 644]
Остап	Остапе	Остапович	Остапівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 639]
Павло	Павле	Павлович	Павлівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 644]
Петро	Петре	Петрович	Петрівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 644]
Порфирій	Порфирію	Порфирійович	Порфиріївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 644]

Звертання

Ім'я		По батькові		Джерело
у називному відмінку	у кличному відмінку	для чоловіків	для жінок	
Раїса	Раїсо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 644]
Рита	Рито			[1, § 47, п. 6, а]
Роза	Розо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 645]
Роман	Романе	Романович	Романівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 645]
Ростислав	Ростиславе	Ростиславович	Ростиславівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 645]
Рудольф	Рудольфе	Рудольфович	Рудольфівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 645]
Руслан	Руслане	Русланович	Русланівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 645]
Руслана	Руслано			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 645]
Світлана	Світлано			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 645]
Святослав	Святославе	Святославович	Святославівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 645]
Святослава	Святославо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 645]
Семен	Семене	Семенович	Семенівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 645]
Сергій	Сергію	Сергійович	Сергіївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 645]
Софія	Софіє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 645]
Станіслав	Станіславе	Станіславович	Станіславівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 645]
Станіслава	Станіславо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 646]

Ім'я		По батькові		Джерело
у називному відмінку	у кличному відмінку	для чоловіків	для жінок	
Степан	Степане	Степанович	Степанівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 646]
Тадей	Тадею	Тадейович	Тадеївна	[1, § 53, п. 2]
Тамара	Тамаро			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 646]
Тетяна	Тетяно			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 646]
Тимофій	Тимофію	Тимофійович	Тимофіївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 646]
Федір	Федоре	Федорович	Федорівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 646]
Юлій	Юлію	Юлійович	Юліївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 648]
Юлія	Юліє			[1, § 47, п. 6, б; 285, с. 648]
Юрій	Юрію	Юрійович	Юріївна	[1, § 53, п. 2; 285, с. 648]
Юхим	Юхиме	Юхимович	Юхимівна	[1, § 53, п. 3]
Ярема	Яремо	Яремович	Яремівна	[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 640]
Ярослав	Ярославе	Ярославович	Ярославівна	[1, § 53, п. 3; 285, с. 648]
Ярослава	Ярославо			[1, § 47, п. 6, а; 285, с. 648]

* У літературі є розбіжності в написанні деяких імен у називному відмінку (а саме: **В'ячеслав** [1, § 6, п. 1; 3, с. 83; 60, с. 815] та **Вячеслав** [285, с. 638]; **Зіновій** [60, с. 817; 285, с. 640] та **Зиновій** [3, с. 145]) і в кличному відмінку (а саме: **Ігоре** [1, § 103, п. 2; 285, с. 640] та **Ігорю** [43, с. 169]; **Олегу** [1, § 103, п. 2; 43, с. 168–169; 285, с. 643] та **Олеже** [3, с. 234; 285, с. 643]). Зазначимо, що проф. О. Пономарів вважає форми **княже**, **Олеже** архаїзмами, доречними лише у творах із життя минулих епох, але форму **друже** — нормативною [43, с. 168–169].

Таблиця 2.3 — **Правила творення кличного відмінка**

Рід	Тип приго- лосного, яким закінчу- ється основа іменника	Закінчення		Приклади	
		у назив- ному відмін- ку	у клич- ному відмін- ку	називний відмінок	кличний відмінок
чол. та жін. (I відмі- на, тверда група)	твердий нешиплячий	-а	-о	воєвода; голова; добродійка; сестра; країна	воєводо; голово; добродійко; сестро; країно
чол. та жін. (I від- міна, м'яка група)	будь-який м'який, крім й	-я	-е	племінниця; земля; доля; робітниця	племіннице; земле; доле; робітнице
			-ю (здебіль- шого пест- лив)	матуся; бабуся; доня	матусю; бабусю; доню
чол. та жін. (I відмі- на, м'яка група)	й	-я	-є	мрія; надія; редакція	мріє; надіє; редакціє
чол. та жін. (I відмі- на, мішана група)	твердий шиплячий	-а	-е	теща; душа; круча	теше; душе; круче
чол. (II від- міна, тверда група)	твердий нешиплячий		-е	брат; сталевар; козак; віггер; друг; командир	брате; сталеваре; козаче; віггре; друже; командире
			-у	дід; син	діду; сину

Рід	Тип приго- лосного, яким закінчу- ється основа іменника	Закінчення		Приклади	
		у назив- ному відмін- ку	у клич- ному відмін- ку	називний відмінок	кличний відмінок
чол. (II від- міна, тверда група)	твердий з основою на г, к, х , зокрема із суфіксами -нк, -ок, -ж(о)		-у	синок; ударник	синку; ударнику
		-о		батько	батьку
чол. (II від- міна, м'яка група)	будь-який м'який, крім й		-ю	учитель	учителю
чол. (II від- міна, м'яка група)	суфікси -ар, -вр,		-ю	секретар; лікар; кобзар; цар	секретарю; лікарю; кобзарю; царю
чол. (II від- міна, м'яка група)	й		-ю	добродій; гай; край	добродію; гаю; краю
чол. (II від- міна, м'яка група)	суфікс -ець		-е	хлопець; швець; кравець; жнець	хлопче; певче; кравче; женче
			-ю	боєць, знавець	бійцю, знавцю
чол. (II від- міна, мішана група)	твердий шиплячий		-у	товариш; читач	товаришу; читачу
			-е	сторож	стороже

Рід	Тип приго- лосного, яким закінчу- ється основа іменника	Закінчення		Приклади	
		у назив- ному відмін- ку	у клич- ному відмін- ку	називний відмінок	кличний відмінок
серед. (II від- міна, тверда група)	твердий нешиплячий	-о	-о	село; місто; вікно	село; місто; вікно
серед. (II від- міна, м'яка група)	твердий нешиплячий	-е	-е	поле; море; горе; місце	поле; море; горе; місце
серед. (II від- міна, м'яка група)	будь-який м'який	-я	-я	знання	знання
серед. (II від- міна, мішана група)	твердий шиплячий	-е	-е	днище; плече; прізвище	днище; плече; прізвище
жін. (III від- міна)	кінцевий приголосний основи		-е	радість; ніч; юність; тінь; подорож	радосте; ноче; юносте; тіне; подороже
	мати	-и	-и	мати	мати

Форма кличного відмінка, яку використовують, звертаючись до когось, дуже органічна для української мови, вона посилює стилістичні функції звертань, надає їм української специфіки та колоритності [48, с. 101].

Ігнорування ж кличного відмінка й замінювання його називним є свідченням неповаги до української мови, ознакою невибагливості до свого й чужого мовлення [43, с. 168].

Тому звертаймося грамотно.

УСТАЛЕНІ ПРИЙМЕННИКОВІ КОНСТРУКЦІЇ

3.1 Загальні відомості

Прийменник — це службова частина мови, яка виражає зв'язки між словами в реченні. Тому, складаючи науково-технічний текст, не можна обійтися без усталених прийменникових конструкцій, за допомогою яких висловлюються певні змістові відношення [29, с. 187; 65, с. 116]:

- 1) просторові (наприклад, **на** ділянці, **в** оперативній пам'яті);
- 2) часові (наприклад, **за**вдання **на** квартал, **після** закінчення роботи);
- 3) причинові (наприклад, **зупин** **через** відмову обладнання);
- 4) мети (наприклад, **на** випадок аварії);
- 5) порівняльні (наприклад, **менший за** нього);
- 6) способу дії (наприклад, **працювати з** відмовами);
- 7) відношення до матеріалу (наприклад, **виріб з** теплоізоляційного матеріалу);
- 8) об'єктні (наприклад, **узятися за** створювання).

Кожна мова має свої особливості вживання прийменників. Навіть у таких близьких мовах, як українська і російська, прийменники використовують по-різному. Тому переклад українською мовою російських прийменникових конструкцій викликає значні труднощі і є причиною великої кількості помилок, спричинених незнанням значень деяких українських прийменників та наданням невластивих їм значень. Особливо це стосується російських прийменникових конструкцій з прийменниками **по**, **при**, **для**, **на**, **у**, **в**, **с**.

Далі розглянуто правила перекладання російських висловів із цими прийменниками, а також правила вживання в українській мові прийменників **по**, **при**, **для**, **на**, **у/в**, **до**, **з/із/зі**.

3.2 Переклад українською російських конструкцій з прийменником

по

У російській фаховій мові поширені конструкції з прийменником **по**, причому це один з найуніверсальніших прийменників, який уживають з іменниками в трьох відмінках (рос. **дательном, винительном, предложном**), і конструкції з ним виражають велику кількість найрізноманітніших відношень [218, с. 847].

В українській мові «аналогічний» прийменник **по** має дещо відмінну й вузку сферу вживання. Він вимагає після себе залежно від вислову або **місцевого**, або **знахідного** відмінка [220, с. 801]

Основні функції російського прийменника **по** і відповідні варіанти його перекладу українською мовою наведено в табл. 3.1 [25, с. 39–45; 33, с. 187–190; 39, с. 151–152; 48, с. 79–81; 67, с. 159–160; 69, с. 13–17; 71, с. 124–126; 183, с. 21–22; 285, с. 322; 309, т. 2, с. 578–581].

Таблиця 3.1 — **Правила перекладання українською російських словосполук з прийменником по**

Українські відповідники російського прийменника по	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
<i>1. Для вказівки на простір, поверхню, напрямок і межі дії</i>		
безприйменникові конструкції	по дороге	дорогою
	идти по следам	йти слідами
	по обеим сторонам	обабіч
по (чому?)	по дороге	по дорозі
	по столу	по столу
	по обеим сторонам	по обидва боки
	по магазинам	по магазинах
	идти по следам	йти по слідах
з/із/зі (чого?)	по обеим сторонам	з обох боків

Усталені прийменникові конструкції

Українські відповідники російського прийменника по	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
уздовж / вздовж (чого?)	по берегу	уздовж берега
за (чим?)	по течению	за течією
у/в (чому?)	по направлению	у напрямку

2. Для позначання часу

безприймenni-ковi конструкції	по ночам	ночами
	по праздникам	святами
по (чому?)	по окончании обеда	по обіді
	по ночам	по ночах
після (чого?)	по окончании обеда	після обіду
у/в (що?)	по праздникам	у свята
на (що?)	"	на свята
до (якого строку?)	отпуск по 15 марта	відпустка до 15 березня

3. Для позначання кількості

по (скільки?)	по 15 человек в отделе	по 15 осіб у відділі
	по семь гривен за штуку	по сім гривень за штуку
	агрегат работает по 10 часов в сутки	агрегат працює по 10 годин на добу
	по одному	по одному
	по ложке	по ложці

4. Для позначання мети

у/в (чому?)	по делам	у справах
для (чого?)	комиссия по составлению...	комісія для складання...
по (що?)	ходит по грибы	ходити по гриби

5. Для позначання об'єктних відношень

за (ким, чим?)	скачать по детям	скачати за дітьми
	работать по плану	працювати за планом

Українські відповідники російського прийменника по	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
по (кому, чому?)	ударить по мячу	ударити по м'ячу
	коллеги по работе	колеги по роботі
	товарищ по оружию	товариш по зброї
	родственник по мужу	родич по чоловікові
	передать по радио	передати по радіо
	приказ по академии	наказ по академії
з/із/зі (чого?)	исследование по физике	дослідження з фізики
	чемпион по шахматам	чемпіон із шахів
на (що?)	знать по виду	знати на вигляд
по (що?)	по колени в воде	по коліна у воді
щодо (чого?)	по способу получения	щодо способу отримання

б. Для позначання причинових відносин

через (що?)	по невнимательности	через неухважність
по (чому?)	по возможности	по змозі
за (чим?)	по инерции	за інерцією

З наведених у табл. 3.1 варіантів видно, що український прийменник **по** вживаються для позначання таких відношень:

- 1) просторових;
- 2) часових;
- 3) кількісних;
- 4) мети;
- 5) об'єктних;
- 6) причинових.

Але його не можна вживати в усіх тих значеннях із тими самими відмінками, що й у російській мові, на що звертала увагу ще О. Курило [33, с. 187–190].

Однак для просторових і часових відношень за наявності двох (трьох) форм (наприклад, *дорогою* та *по дорозі*; *свята́ми*, *у свята́*, *на свята́*) **доцільніше вживати** безприйменникові конструкції.

Найпоширеніші помилки, пов'язані з уживанням українського прийменника **по**, — такі:

а) його вживають для того, щоб позначати призначення, сферу діяльності, а також у відповідних назвах комісій, інститутів, комітетів, установ, конференцій тощо. У таких випадках **треба вживати** прийменники **з, для, у** (*комітет з радіомовлення та телебачення, комісія для розслідування, комітет у справах радіомовлення та телебачення*) або **взагалі безприйменникові словосполучки** (*підручник ботаніки, лікар нервових хвороб, комітет захисту прав споживачів, бюро працевлаштування, майстерня ремонту*);

б) після прийменника **по** (в одному із властивих йому значень) ставлять іменник у відмінку, характерному для російської мови, тобто в **давальному** (рос. **дательном**), а слід ставити в **місцевому**, як цього вимагають правила української мови, наприклад,

рос.:	по округам (дательный)	укр.:	по округах (місцевий)
	по книгам		по книжках
	по строкам		по рядках;

в) механічно українізують вислів, замінюючи російське **по** на **за** у тих випадках, де **за** недоречно, а треба вживати безприйменникові словосполучки або інші прийменники [25, с. 39–45]: *різнитися рівнем* (а не **за рівнем**, рос. **по уровню**), *пізнати по обличчю* (а не **за обличчям**, рос. **по лицу**), *судити з публікацій* (а не **за публікаціями**, рос. **по публикациям**);

г) для напрямку руху вживають прийменник **по** замість орудного відмінка іменника: *іти яром (полем, дорогою, горами, вулицею), плити Дніпром (озером, морем)*. Прийменник **по** при дієсловах руху вказує на рух різними напрямками: *по всьому саду ходила, шукаючи* [33, с. 190];

д) для позначання засобів спілкування або сполучання вживають конструкції з прийменником **по** замість безприйменникових конструкцій, наприклад,

рос.:	по железной дороге	укр.:	залізницею
	по каналам		каналами
	по газопроводам		газопроводами
	по линиям связи		лініями зв'язку
	по факсу		факсом
	по телеграфу		телеграфом
	по телефону		телефоном

але, як виняток, **по радіо, по телебаченню**;

- е) неправильно перекладають багатозначні російські словосполучення, наприклад, **по адресу**, **по телефону**. У російській мові правильно: *жити по адресу і обратиться по адресу, сообщить по телефону і позвонить по такому-то телефону*, а українською — *мешкають за адресою, звертаються на адресу, повідомляють телефоном, а телефонують на такий-то номер*;
- ж) часто-густо неправильно передають російські написи: *вход по билетам, вход по приглашениям, вход по предъявлению документа*. Українською *вхід по квитках* означає, що вхід застелено квитками і по них люди ходять ногами. Коли позначають місце, де входять, показуючи квитки або запрошення, то слід писати *вхід за квитками* або *вхід за запрошеннями* [31, с. 137; 183, с. 22]. Але, коли йдеться про дію, то перевагу слід надавати природним для української мови конструкціям, наприклад, *на вході покажіть документ* [25, с. 43] або *входячи, покажіть документ*.

Отже, російський прийменник **по** в невластивих українській мові словосполученнях можна замінити різними способами, але треба пам'ятати, що кожен із них може надавати фразі певне стилістичне та семантичне забарвлення [69, с. 15; 71, с. 185].

Так, в українській мові можна вживати *йти по воду* та *йти за водою*, але ці два вислови мають різний зміст. Якщо йдеться про мету руху, то треба ставити прийменник **по**, а якщо про напрям руху — прийменник **за**. Отже, *йти по лікаря, бо людина захворіла* (це мета), а *йти за лікарем до його кабінету* (це напрям руху) [2, с. 169]. Тому слід писати: *поїхати по запасні частини, прийти по гроші* тощо.

Для того, щоб уникнути помилок з уживанням прийменника **по**, скористайтеся рекомендаціями щодо перекладу усталених російських конструкцій, наведеними в табл. 3.2. Як видно з цієї таблиці, більшості російських словосполучень із цим прийменником в українській мові відповідають конструкції з іншими прийменниками або без прийменників.

Таблиця 3.2 — **Приклади перекладу українською російських конструкцій з прийменником по**

Російська конструкція з по	Український відповідник	Джерело
агент по продаже	агент з продажу	[319, с. 196]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
агент по рекламе	рекламний агент	[319, с. 196]
богатый по содержанию	багатий змістом	[319, с. 196]
большой по объему	великий обсягом	[39, с. 151]
бюро по трудоустройству	бюро працевлаштування	[43, с. 178]
вверх по течению	проти течії	[297, с. 47]
видно по глазам	видно по очам	[309, т. 2, с. 579]
вниз по течению	за течією	[297, с. 55]
вопросы по трудоустройству	питання працевлаштування	
второй по важности	другий за важливістю (щодо важливості)	[69, с. 15; 71, с. 125; 309, т. 2, с. 578]
выводы по изложенному	висновки з викладеного	[183, с. 22]
высказаться по вопросу	висловитися в справі	[69, с. 15; 71, с. 125]
группа по борьбе с преступностью	група (для) боротьби зі злочинністю	[319, с. 197]
гулять по городу	гуляти містом	
дежурный по части	черговий частини	[48, с. 63]
дежурный по школе	черговий по школі	[25, с. 43; 309, т. 2, с. 578]
жениться по любви	одружитися (оженитися), кохаючи	[309, т. 2, с. 579]
жить по правде	жити по правді	[69, с. 13; 71, с. 124]
зайти по дороге к кому	зайти по дорозі до кого	[309, т. 2, с. 578]
заключение по диссертации	висновок про дисертацію	[319, с. 196]
замечания по докладу	зауваги щодо доповіді	
зачет по археологии	залік з археології	[48, с. 56]
издержки по содержанию	витрати на утримання	[69, с. 16; 71, с. 125]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
измерять по длине	вимірювати в (на) довжину	[69, с. 16; 71, с. 125]
инвалид по зрению	інвалід зору	[319, с. 196]
инвалид по слуху	інвалід слуху	[319, с. 196]
инспектор по кадрам	інспектор з кадрів	[319, с. 196]
инспектор по технике безопасности	інспектор з техніки безпеки	[319, с. 196]
инструктор по лыжам	інструктор з лиж	[319, с. 196]
инструктор по плаванію	інструктор з плавання	[319, с. 196]
инструкция по	інструкція щодо	[71, с. 124–125]
	інструкція для	[319, с. 197]
исполнение по загрузке	виконання після завантаження	
каждому — по его труду	кожному — за його працею	[309, т. 2, с. 579]
каждому по яблоку	кожному по яблуку	[309, т. 2, с. 580]
кампания по выборам	виборча кампанія	[69, с. 16; 71, с. 125]
кампания по сбору подписей	кампанія збирання підписів	[319, с. 125]
киоск по продаже	кіоск з продажу	[43, с. 178]
комнссия по вопро- сам труда и быта	комісія з питань праці й побуту	[319, с. 102]
комиссия по делам молодежи	комісія у справах молоді	[319, с. 102]
комиссия по иностранным делам	комісія закордонних справ	[309, т. 2, с. 580]
комиссия по назначению пенсий	комісія з питань призначення пенсій	[319, с. 102]
комиссия по охране труда	комісія з охорони праці	[319, с. 102]
комиссия по приему экзаменов	комісія для приймання екзаменів (іспитів)	[319, с. 102]

Усталені прийменникові конструкції

Російська конструкція з по	Український відповідник	Джерело
комиссия по составлению	комісія для складання	[283, с. 30; 309, т. 2, с. 580]
комитет по разоружению	комітет у справі роззброєння	[309, т. 2, с. 580; 319, с. 197]
комитет по ценам	комітет цін	[43, с. 178]
кружок по изучению	гурток з вивчання	[309, т. 2, с. 580]
курсы по изучению	курси з вивчання	
литература по вопросу	література з питання	[309, т. 2, с. 578]
мастер по обслуживанию	майстер з обслуговування	[319, с. 196]
мастерская по ремонту	майстерня ремонту	[43, с. 178]
мероприятия по	заходи щодо (для, до)	[69, с. 16; 71, с. 126; 309, т. 2, с. 580]
не по адресу	не туди	[47, с. 23]
не по адресу (обратиться)	не на ту адресу (звернутися)	[269, с. 12]
не по душе	не до душі; не до серця; не до вподоби	[47, с. 23]
не по зубам	не по зубам	[25, с. 43]
не по мне (не по вкусу)	мені не до вподоби (не до смаку)	[69, с. 16; 71, с. 126; 309, т. 2, с. 580]
не по мне (не под силу)	мені не під силу (не до сили)	[69, с. 16; 71, с. 126; 309, т. 2, с. 580]
не по себе (стало)	ніяково (стало)	[48, с. 50]
не по силам	не під силу	[31, с. 143; 283, с. 30]
небольшой по размеру	невеликий розміром	[31, с. 143]
обработать по вырез на поверхности	обробити по вирізі (до вирізу) на поверхні	[69, с. 13; 71, с. 124]
общество по охране животных	товариство охорони тварин	[319, с. 197]
она ему по плечо	вона йому до плеча	[309, т. 2, с. 580]
останов по записи	зупин за записом	[289, с. 250; 299, с. 160]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
отличный по качеству	відмінної якості	[69, с. 16; 71, с. 126; 283, с. 30]
панихида по жертвам	панахида по жертвах	[25, с. 41]
пенсия по случаю утери -	пенсія у зв'язку з утратою	[31, с. 145]
плавать по морю	плавати морем	[309, т. 2, с. 578]
план по продаже мяса	план продажу м'яса	[31, с. 145]
по 10 часов в день	по 10 годин на добу	[48, с. 81]
по 15 человек в группе	по 15 осіб у групі	[48, с. 81]
по 15 марта	до 15 березня	
по адресу (доставляют, пишут, обратится, сказать)	на адресу (доставляти, писати, звернутися, сказати)	[25, с. 44; 31, с. 152; 272, с. 390; 309, т. 2, с. 579; 319, с. 13]
по адресу (жить, проживать)	за адресою (жити, мешкати)	[48, с. 38; 319, с. 13]
по адресу (не нашли)	під адресою, на адресі (не знайшли)	[25, с. 44]
по акту	за актом	[272, с. 390; 319, с. 197]
по алгоритму	за алгоритмом	
по алфавиту	за абеткою (алфавітом)	[272, с. 390]
по аналогии	за аналогією	[272, с. 390]
по безналичному расчету	за безготівковим розрахунком	[31, с. 145]
по берегу (идти)	берегом (іти)	[309, т. 2, с. 578; 319, с. 196]
по бокам	з боків (обабіч)	[272, с. 390]
по болезни	через хворобу; у зв'язку з хворобою	[31, с. 145; 272, с. 390; 309, т. 2, с. 579]
по болоту	болотом	[309, т. 2, с. 578]
по большей части	здебільшого	[69, с. 15; 71, с. 125; 272, с. 31]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по Вашей просьбе	на Ваше прохання	[47, с. 25; 272, с. 390]
по Вашему приказанию прибыл	за Вашим наказом прибув	[48, с. 63]
по Вашему требованию	на Вашу вимогу	[272, с. 390]
по Вашему усмотрению	на Ваш розсуд; як Вам здається краще	[272, с. 390]
по весне	навесні	[272, с. 391]
по весу	на вагу; вагою	[272, с. 391]
по вечерам	вечорами; (рос. <i>каждый вечер</i>) щовечора	[48, с. 24; 272, с. 391; 319, с. 197]
по взаимному согласию	за взаємною згодою	
по виду	виглядом; на вигляд; з вигляду;	[69, с. 15; 71, с. 125; 272, с. 279]
по вине	з вини	[48, с. 44; 272, с. 391]
по вкусу (<i>горький, подобный, хорош</i>)	на смак (<i>гіркий, подібний, добрий</i>)	[25, с. 45; 31, с. 145; 69, с. 16; 71, с. 126]
по вкусу (<i>солить</i>)	до смаку (<i>солити</i>)	[25, с. 45]
по внешности	зовнішністю; зовні; зовнішньо	[272, с. 391]
по возвращении	після повернення	[39, с. 151; 309, т. 2, с. 580]
по возможности	по змозі	[14, с. 227; 25, с. 41; 272, с. 391; 309, т. 2, с. 579]
по возрастанию	за зростанням	[299, с. 246]
по возрасту (<i>группировать</i>)	за віком (<i>групувати</i>)	[25, с. 44]
по возрасту (<i>отличаться</i>)	віком, літами (<i>різнитися</i>)	[25, с. 44]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по воле случая	волею випадку; з волі випадку	[25, с. 44]
по вопросам торговли	з питань торгівлі	[39, с. 151]
по воскресеньям	неділями; у неділі; (рос. <i>каждое воскресенье</i>) щонеділі	[272, с. 392; 319, с. 197]
по временам	часом, часами; (рос. <i>иногда</i>) іноді, інколи	[71, с. 125; 272, с. 392; 309, т. 2, с. 580]
по всей форме	за всією формою	[272, с. 392]
по всем вопросам	з усіх питань	[31, с. 145]
по всем направлениям	у всіх напрямках	[283, с. 30]
по всем правилам	за всіма правилами; дотримуючи всіх правил	[47, с. 25; 272, с. 392]
по всему видно	з усього видно	[47, с. 26]
по вступлении в должность	зайнявши посаду	[272, с. 392]
по всякому поводу	з будь-якого приводу	[10, с. 44; 31, с. 145]
по вторникам	вівторками; у вівторки; (рос. <i>каждый вторник</i>) щовівторка	[319, с. 197]
по вызову	на виклик	[299, с. 188]
по выполнении задания	виконавши завдання	[48, с. 80]
по высоте	за висотою	[270, с. 185]
по выходным (дням)	вихідними (днями); у вихідні (дні)	[31, с. 145; 272, с. 392; 309, т. 2, с. 580]
по глазам (видно)	по очах (видно)	[31, с. 136]
по глупости	з дурного розуму	[272, с. 393]
по годам (вести счет)	на роки	[25, с. 45]
по году (не появляет- ся, не пишет)	цілими роками (не з'яв- ляється, не пише)	[69, с. 15; 71, с. 125; 309, т. 2, с. 580]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по головке	по голівці	[48, с. 80; 272, с. 393]
по голосу	по голосу, з голосу	[25, с. 44; 71, с. 126; 309, т. 2, с. 579]
по городам	по містах	[25, с. 41]
по границе	уздовж кордону	[272, с. 393]
по графику (работать)	за графіком (працювати)	[48, с. 46; 272, с. 393]
по гривне	по гривні	[14, с. 227]
по данным	за даними	[272, с. 395; 283, с. 30]
по два	по два	[283, с. 29; 309, т. 2, с. 581]
по два одновременно	по два нараз	[69, с. 13; 71, с. 124]
по две	по дві	[309, т. 2, с. 581]
по двести	по двісті	[309, т. 2, с. 581]
по двое	по двоє	[309, т. 2, с. 581]
по девятьсот	по дев'ятсот	[309, т. 2, с. 581]
по делам службы	у службових справах	[48, с. 46; 69, с. 15; 71, с. 125; 272, с. 398]
по делу	у справі	[9, с. 124; 71, с. 125; 272, с. 398]
по диагонали	по діагоналі	[272, с. 398]
по дипломатическим каналам	дипломатичними каналами	[272, с. 398]
по Днепру (плыть)	Дніпром (пливти)	[31, с. 145]
по доброте	по доброті	[272, с. 403]
по доверенности	за дорученням; з доручення	[272, с. 403]
по договоренности	за домовленістю	[319, с. 197]
по договору	за договором; за угодою	[272, с. 403]
по докладу	на доповідь	[272, с. 404]
по долгу службы	виконуючи службовий обов'язок; зі службового обов'язку	[272, с. 404]

Російська конструкція з по	Український відповідник	Джерело
по должности	з обов'язку	[25, с. 45]
по домам	по хатах	[25, с. 41]
по донесениям	за донесеннями; з донесень	[272, с. 404]
по дорогам войны	по дорогах (по шляхах) війни	[31, с. 145]
по дороге	дорогою; по дорозі	[48, с. 80; 69, с. 13; 71, с. 124; 272, с. 404]
по дубраве	по діброві	[48, с. 80]
по душам <i>(поговорить, побеседовать)</i>	щиро, відверто <i>(поговорити, порозмовляти)</i>	[48, с. 46; 272, с. 407]
по душе (нравиться)	до вподоби	[272, с. 407]
по душе	по душу	[272, с. 408; 309, т. 2, с. 580]
по жалобе	на скаргу	[25, с. 45]
по желанию	на бажання	[25, с. 44; 183, с. 22; 272, с. 408]
по железной дороге <i>(приехать)</i>	залізницею <i>(приїхати)</i>	[31, с. 145; 272, с. 408; 309, т. 2, с. 579]
по заказу	на замовлення	[25, с. 42; 48, с.30, 40; 272, с. 409; 283, с. 30]
по закону	за законом; згідно із законом	[272, с. 409; 309, т. 2, с. 579]
по запросу	на запит	[272, с. 409]
по заслугам	по заслугі	[25, с. 41; 272, с. 409; 309, т. 2, с. 579]
по злобе	зі злості	[69, с. 16; 71, с. 125; 272, с. 409]
по знакомству	через знайомство	[272, с. 409; 309, т. 2, с. 579]
по зову	на заклик	[25, с. 44]
по идее	за ідеєю	[272, с. 409]
по извещению	за повідомленням	[272, с. 409]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по имени	на ім'я	[25, с. 40; 69, с. 16; 71, с. 125; 309, т. 2, с. 579]
по имени и отчеству (называть)	на ім'я та по батькові (називати)	[9, с. 123; 272, с. 409; 309, т. 2, с. 579]
по имеющимся сведениям	за наявними відомостями	[272, с. 409]
по индивидуальным заказам	на індивідуальне замовлення	[48, с. 39]
по инерции	за інерцією	[69, с. 16; 71, с. 125; 272, с. 409; 309, т. 2, с. 579]
по инициативе	з ініціативи	[69, с. 16; 71, с. 125; 272, с. 409; 309, т. 2, с. 579]
	на ініціативу	[25, с. 44]
по иску	на позов	[25, с. 45]
по использованию	після використання	[272, с. 409]
по истечении срока	як вийде строк	[69, с. 16; 71, с. 124; 272, с. 410]
по какому вопросу	у якій справі	[48, с. 46]
по капле	по краплі	[69, с. 13; 71, с. 124]
по качеству	якістю	[272, с. 411]
по квитанции	на квитанцію	[25, с. 44]
по ключу	за ключем	[299, с. 246]
по колена в воде	по коліна у воді	[48, с. 81; 309, т. 2, с. 580]
по количеству	кількісно	[272, с. 411]
по количеству опытов	за кількістю дослідів	[69, с. 16; 71, с. 125]
по команде (стать)	на команду (стати)	[25, с. 44]
по комнате	по кімнаті	[309, т. 2, с. 578; 319, с. 196]
по компасу (идти)	за компасом (іти)	[272, с. 411; 309, т. 2, с. 579]
по конечному результату	за кінцевим результатом	[272, с. 411; 319, с. 197]
по контракту	за контрактом	[31, с. 146]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по контуру	уздовж контуру	
по крайній мере	принаймні; щонайменше	[10, с. 17, 44; 48, с. 50; 69, с. 16; 71, с. 125; 272, с. 412]
по крыше (барабанить)	по даху (барабанити)	[309, т. 2, с. 578]
по курсу (банка обменяет валюту)	за курсом (банку обміняти валюту)	[272, с. 413]
по курсу (двигаться)	курсом (рухатися)	[25, с. 44]
по левую руку	ліворуч; по ліву руку	[31, с. 146; 272, с. 413]
по левую сторону	ліворуч; з лівого боку	[47, с. 26; 272, с. 413]
по лестнице (идти)	сходами (іти)	[319, с. 196]
по линии наименьшего сопротивления	по лінії найменшого опору	[272, с. 414]
по лицензии	за ліцензією	[272, с. 414]
по лицу	по обличчю	[25, с. 42]
по личному делу	в особистій справі	[272, с. 414; 319, с. 115; 320, с. 242]
по личному опыту	з власного досвіду	[272, с. 414]
по личному расчету	за власними розрахунками	[272, с. 414]
по личным мотивам	з особистих мотивів	[272, с. 414]
по ложке	по ложці	[309, т. 2, с. 580]
по магазинам (бегать)	по магазинах (бігати)	[309, т. 2, с. 578]
по март включительно	до березня включно	[283, с. 30]
по мере надобности	у міру потреби; як (яка) буде потреба; як до потреби	[272, с. 418]
по мере сил	по змозі	[47, с. 26]
по мере того, как	у міру того, як	[272, с. 418]
по местам!	на місця!	[272, с. 418; 309, т. 2, с. 578; 319, с. 196]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по месту жительства	на місці проживання; у місці проживання	[69, с. 16; 71, с. 126]
по методу	методом, за методом	[272, с. 418]
по милости кого, чьей	через кого, а ласки чьей	[272, с. 418]
по мировым стандартами	за світовими стандартами	[272, с. 418]
по мне	як на мене; щодо мене; що стосується мене; про мене	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 418; 309, т. 2, с. 581]
по мнению кого, чьему	на думку чийо	[25, с. 44; 272, с. 418]
по многим причинам	з багатьох причин	[269, с. 484; 272, с. 418]
по многу чего	по багато чого	[272, с. 418]
по модулю	за модулем	[869, п. 4.53]
по моему мнению	на мій погляд; на мою гадку; на мою думку	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 418]
по моим сведениям	за моїми відомостями; згідно з моїми відомостями	[272, с. 418]
по моим часам	на моєму годинникові; за моїм годинником	[272, с. 418]
по молодости лет	через молоді літа; зважаючи на молоді літа	[272, с. 418]
по мощности	за потужністю	[668, п. 9.54; 877, п. 10.2, 10.4]
по мячу (ударить, бить)	по м'ячу (ударити, бити)	[309, т. 2, с. 578; 319, с. 196]
по наблюдению	як спостережено; як спостерегли	[25, с. 45]
по наведенным справкам	як ми довідалися; за нашими відомостями	[272, с. 418]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по названію	з назви	[25, с. 41, 44]
по назначенію	за призначенням	[272, с. 419]
по наковальне (бить)	по ковадлі (<i>бити</i>)	[69, с. 13; 71, с. 124]
по направленію к	у напрямі до; у напрямку до	[25, с. 44; 69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 419; 309, т. 2, с. 578; 319, с. 196]
по направленію часовой стрелки	за годинником	[297, с. 244]
по напряженію	за напругою	[469, п. 108; 859, п. 6.34]
по наследству	у спадщину; у спадок	[272, с. 419]
по настоянію	на домагання	[25, с. 44]
по настоящее время	до цього часу; досі	[69, с. 16; 71, с. 126]
по наступлении срока	коли (як) настав (настане) термін	[272, с. 419]
по небрежности	через недбальство	[25, с. 44; 272, с. 419]
по невнимательности	через неухважність	[9, с. 123; 272, с. 419; 309, т. 2, с. 579]
по недоразумению	через непорозуміння	[25, с. 40; 272, с. 419; 283, с. 30; 309, т. 2, с. 579]
по недостатку средств	через брак засобів	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 181]
по независящим обстоятельствам (причинам)	з незалежних обставин (причин); через незалежні обставини (причини)	[272, с. 419; 282, с. 108]
по незнанию	через незнання; через необізнаність	[272, с. 419]
по ней было видно	по ній було видно	[309, т. 2, с. 581]
по нем	по ньому	[25, с. 42]
по необходимости	з потреби; у разі потреби	[25, с. 45; 69, с. 16; 71, с.126; 272, с. 419]
по непониманию	через нерозуміння	[272, с. 419]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по непредвиденным обстоятельствам	з непередбачених причин	[282, с. 108]
по непригодности	через непридатність	[272, с. 420]
по нерадению	через недбалість	[272, с. 420]
по несостоятельности	через неспроможність	[272, с. 420]
по неспособности	через нездатність	[25, с. 44]
по нетрудоспособности	через непрацездатність	[272, с. 420]
по нисходящей линии	по низхідній лінії	[272, с. 420]
по норме	за нормою	[272, с. 420]
по ночам	ночами; (рос. <i>каждую ночь</i>) щоначі	[272, с. 420; 309, т. 2, с. 580; 319, с. 197]
по нраву	до вподоби; до серця; до душі	[272, с. 420]
по обвинению в чем	за обвинуваченням <i>у чому</i> ; за звинуваченням <i>у чому</i>	[272, с. 420]
по обеде	по обіді	[48, с. 80]
по обеим сторонам	з обох боків; обабіч; по обидва боки	[71, с. 124; 272, с. 420; 309, т. 2, с. 578]
по обещанию	як обіцяно; за обіцянкою	[272, с. 420]
по обоюдному согласию	за обопільною згодою	[272, с. 420]
по образованию	за освітою	[69, с. 16; 71, с. 126; 309, т. 2, с. 578]
по образу и подобию чьему	за образом і подобою <i>чиєю</i>	[272, с. 420]
по образцу	за зразком	[272, с. 420; 309, т. 2, с. 579]
по обстоятельствам	залежно від обставин; зважаючи на обставини	[272, с. 420]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по общему согласию	за спільною згодою	[272, с. 420]
по обыкновению	як звичайно; як завжди	[272, с. 420]
по обычаю	за звичаєм; згідно зі звичаєм	[272, с. 420]
по обязанности	з обов'язку	[272, с. 421]
по одежде (<i>узнать</i>)	по одягу	[25, с. 45]
по одиночке	поодинці, по одному	[272, с. 421]
по одной	по одній	[309, т. 2, с. 581]
по одному	по одному	[309, т. 2, с. 581]
по ознакомлению	ознайомившись	[283, с. 27]
по окончании чего	після закінчення (скінчення) чого; закінчивши <i>що</i>	[272, с. 421; 283, с. 27, 30]
по округам	по округах	[25, с. 45]
по описанию кого, <i>чьему</i>	як описав <i>хто</i>	[272, с. 421]
по определению суда	за ухвалою суду	[272, с. 421]
по определенным периодам	у певні періоди	[283, с. 30]
по опыту	з досвіду	[272, с. 421; 283, с. 30]
по ордеру	на ордер	[25, с. 45]
по осени	восени	[309, т. 2, с. 580]
по отношению к	щодо ; стосовно ; відносно	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 421]
по очереди	по черзі	[25, с. 45; 272, с. 421; 283, с. 29; 309, т. 2, с. 579]
по ошибке	помилково ; через помилку	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 421; 283, с. 30; 309, т. 2, с. 579]
по первому требованию	на першу вимогу	[272, с. 423]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по переводу (о денежных отправлениях)	за переказом	[272, с. 423]
по переводу (по назначению на другое место)	за переведенням	[272, с. 423]
по переписке	шляхом листування	[25, с. 44]
по плану	за планом	[272, с. 423]
по поводу чего	з приводу чого	[71, с. 126; 272, с. 423; 309, т. 2, с. 579]
по подозрению в чем	запідозрений у чому	[25, с. 45]
по подписании чего	підписавши що	[282, с. 133; 283, с. 27]
по подписке (на газеты и журналы)	за передплатою	[272, с. 423]
по подсчетам	за підрахунками	[47, с. 26]
по позволению	з дозволу	[272, с. 423]
по показаниям (прибора)	згідно з показами	
по показаниям (свидетеля)	за свідченням	[272, с. 423]
по полкам	по полицях	[319, с. 196]
по положению дел	за станом справ	[272, с. 423]
по полтора	по півтора	[309, т. 2, с. 581]
по полу	по підлозі	[309, т. 2, с. 578; 319, с. 196]
по получении чего	одержавши що	[48, с. 80; 272, с. 423; 283, с. 27]
по понедельникам	понеділками; у понеділки; (рос. <i>каждый понедельник</i>) щопонеділка	[48, с. 57; 319, с. 197]
по поручению	за дорученням	[48, с. 55; 272, с. 423]
по порядку	по порядку	[272, с. 423]
по последнему слову	за останнім словом	[272, с. 423]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по постановленію	за постановою	[272, с. 423]
по почте	поштою	[9, с. 124; 272, с. 423]
по праву	по праву	[25, с. 41; 272, с. 424]
по правую руку	праворуч; по праву руку	[272, с. 424; 309, т. 2, с. 580]
по правую сторону	праворуч; з правого боку	[272, с. 424]
по праздникам	у свята; святами	[272, с. 424; 309, т. 2, с. 580]
по предварительным подсчетам	за попередніми підрахунками	[272, с. 424]
по предложению	на пропозицію	[25, с. 45; 272, с. 424]
по предписанию	за приписом	[272, с. 424]
по представлению кого	на подання <i>чиє</i>	[25, с. 45]
по преимуществу	переважно, здебільшого	[272, с. 424]
по преискуранту	за преискурантом	[272, с. 424]
по прерываниям	за перериваннями	[299, с. 149]
по претензиям	на претензії	[25, с. 45]
по прибытии	прибувши; після прибуття	[272, с. 424; 283, с. 30]
по привычке	за звичкою	[272, с. 424]
по приглашению	на запрошення	[272, с. 424]
по признаку	за ознакою	[299, с. 246]
по приказу	за наказом; з наказу	[272, с. 424; 309, т. 2, с. 579]
по примеру	за прикладом	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 424; 309, т. 2, с. 579]
по принадлежности	за належністю	[272, с. 424]
по принуждению	з примусу	[272, с. 424]
по природе (отличаться)	природою	[25, с. 40; 272, с. 424]
по причине чего	через що	[272, с. 424]

Російська конструкція з по	Український відповідник	Джерело
по программе	за програмою	[272, с. 424]
по произношению	за вимовою; з вимови	[31, с. 146]
по происхождению	з походження; походженням; родом	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 424]
по просьбе	на прохання	[25, с. 45; 47, с. 26; 272, с. 424; 309, т. 2, с. 579]
по протекции	за протекцією	[272, с. 424]
по профессии	за фахом; за професією	[272, с. 424]
по публикациям (судить)	з публікацій	[25, с. 45]
по пунктам	по пунктах	[272, с. 424]
по пятницам	п'ятницями; у п'ятниці; (рос. <i>каждую пятницу</i>) щоп'ятниці	[319, с. 197]
по пять раз	по п'ять разів	[69, с. 13; 71, с. 124]
по пятьсот	по п'ятсот	[309, т. 2, с. 581]
по радио	по радіо	[283, с. 29; 309, т. 2, с. 579]
по размеру	розміром; за розміром	[48, с. 35; 272, с. 425]
по ранжиру	за ранжиром	[272, с. 425]
по расписанию	за розкладом	[320, с. 336]
по расписке	за розпискою	[272, с. 425]
по распоряжению	за розпорядженням; з розпорядження	[272, с. 425]
по рассеянности	через неуважність	[272, с. 425]
по рассмотрении чего	розглянувши що; після розгляду чого	[272, с. 425; 283, с. 27]
по расценке	за розцінкою	[272, с. 425]
по расчету кого, чьему	за розрахунками кого, чийми	[272, с. 425]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по результатам видно	з результатів видно	[69, с. 16; 71, с. 126]
по решению	за ухвалою; за рішенням	[272, с. 425]
по роду деятельности	родом діяльності	[25, с. 45]
по рождению	з народження; за народженням	[272, с. 425]
по росту	по зросту	[25, с. 42]
по садику (<i>ходить</i>)	по садочку	[48, с. 80]
по сведениям	за відомостями	[272, с. 409]
по свидетельству	як свідчать, як свідчить	[25, с. 45]
по своей воле	своєю волею	[272, с. 427]
по своей сути	своєю суттю	[272, с. 427]
по своему обыкновенению	своїм звичаєм	[272, с. 427]
по своим свойствам	своїми властивостями	[272, с. 427]
по себестоимости	за собівартістю	[272, с. 427]
по сей день	донині; досі; понині	[71, с. 126; 272, с. 427]
по силам	під силу; до снаги	[69, с. 17; 71, с. 126; 272, с. 406]
по синусоиде	за синусоїдою	[270, с. 43]
по системе	за системою	[272, с. 428]
по следам	слідами	[272, с. 428; 309, т. 2, с. 578; 319, с. 196]
по следующему графику	за таким графіком	[48, с. 46]
по слогам (<i>читать</i>)	по складах (<i>читати</i>)	[25, с. 41]
по служебным делам	у службових справах	[48, с. 45]
по служебным обязанностям	з обов'язку служби	[25, с. 43]
по слухам	з чуток	[25, с. 45; 272, с. 428]
по случаю чего	з нагоди чого; через що	[69, с. 17; 71, с. 126; 272, с. 428]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по смерті кого	після (по) смерті кого	[272, с. 428; 309, т. 2, с. 580]
по смыслу	за змістом	[272, с. 428]
по собственному желанию	за власним бажанням	[272, с. 429; 309, т. 2, с. 579]
по совету	за порадою	[272, с. 429]
по совместительству	за сумісництвом	[272, с. 429; 297, с. 244]
по совокупности	за сукупністю	[272, с. 429]
по согласию	за згодою	[31, с. 146]
по согласованию с кем, чем	за погодженням з ким, чим	
по соображениям	з міркувань	[69, с. 16; 71, с. 126]
по сообщению кого, чего	за повідомленням кого, чого	[272, с. 429]
по сорок тетрадей	по сорок зошитів	[309, т. 2, с. 581]
по состоянию здоровья	за станом здоров'я	[272, с. 429]
по состоянию на 1 января	станом на 1 січня	[272, с. 429]
по специальности	за фахом; за спеціальністю	[272, с. 429]
по списку	за списком	[272, с. 429]
по способу создания	за способом (щодо способу) утворювання	
по справедливости	по справедливості	[25, с. 41; 272, с. 429]
по сравнению с кем, чем	порівняно з ким, чим	[69, с. 17; 71, с. 126; 272, с. 94]
по средам	середами; у середі; (рос. <i>каждую среду</i>) щосереді	[319, с. 197]
по старости лет	через старість; через старощі	[272, с. 429]
по старшинству	за старшинством	[69, с. 17; 71, с. 126; 309, т. 2, с. 579]

Російська конструкція з по	Український відповідник	Джерело
по столовой ложке	по столовій ложці	[272, с. 430]
по сторонам дороги	обабіч дороги (шляху)	[272, с. 430]
по субботам	суботами; у суботи; (рос. <i>каждую субботу</i>) щосуботи	[309, т. 2, с. 580; 319, с. 197]
по сути	по суті	[25, с. 41, 45; 272, с. 431]
по схеме	за схемою	[272, с. 431]
по сходной цене	за прийнятну ціну	[48, с. 64]
по счастливой случайности	завдяки щасливому випадкові; через щасливий випадок; на щастя	[272, с. 431]
по счастью	на щастя	[31, с. 146]
по счету (платить)	рахунок (оплатити); по рахунку (платити)	[25, с. 40]
по счету (получать)	за (згідно з) рахунком (одержати)	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 431; 309, т. 2, с. 579]
по талону	за талоном	[272, с. 431]
по тарифу	за тарифом	[272, с. 431]
по твердой цене	за тверду ціну	[272, с. 431]
по телеграфу	телеграфом	[272, с. 431]
по телефону (звонить / позвонить)	на номер ... (телефонувати / зателефонувати)	
по телефону (сообщить)	телефоном (повідомити)	[25, с. 45; 309, т. 2, с. 579]
	на телефон ... (повідомити)	[25, с. 45]
по теме (дискутировать)	на тему (дискутувати)	[25, с. 45]
по теме (различаться)	темою (різнитися)	[25, с. 45]

Російська конструкція з по	Український відповідник	Джерело
по течению (пльть)	за течією, за водою (пльсти, пльти)	[69, с. 16; 71, с. 126; 272, с. 431; 309, т. 2, с. 578]
по той причине, что	з тієї причини, що; через те, що	[272, с. 431; 283, с. 30]
по току	за струмом	[513, п. 118; 651, п. 8.12]
по традиции	за традицією	[272, с. 432]
по трафарету	за трафаретом	[272, с. 432]
по требованию	на вимогу	[25, с. 44; 272, с. 432; 283, с. 30; 309, т. 2, с. 579]
по трубопроводу (течение)	трубопроводом (протікання)	[270, с. 225]
по ту сторону	з того боку	[272, с. 432]
по убеждению	за переконанням	[272, с. 432]
по убыванию	за спаданням	[299, с. 246]
по указанию	за вказівкою	[9, с. 122; 272, с. 432]
по умолчанию	за замовчуванням	[299, с. 80]
по уровню (различаться)	рівнем (різнитися)	[25, с. 45]
по условию	за умовою	[272, с. 432; 282, с. 232]
по усмотрению автора	на розсуд автора	[69, с. 17; 71, с. 126]
по уставу	за статутом	[272, с. 432]
по установленным нормам	згідно зі встановленими нормами	[48, с. 39]
по утверждению	як твердить; як твердятъ	[25, с. 45]
по утрам	ранками; (рос. каждое утро) щоранку	[272, с. 433; 319, с. 197]
по фазе	за фазою	[297, с. 350]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по факсу (<i>передать</i>)	факсом	
по факту (<i>расследование</i>)	на факт; факту	[25, с. 43, 45]
по фамилии	на прізвище	[25, с. 45]
по физике	з фізики	[309, т. 2, с. 578]
по форме	формою; за формою	[272, с. 433]
по форме и содержанию	і формою, і змістом; за формою і змістом	[69, с. 17; 71, с. 126]
по формуле	за формулою	[272, с. 433; 283, с. 30]
по характеру	характером; (<i>рос. о человеке — еще</i>) вдачею	[25, с. 45; 272, с. 433]
по ходатайству	на клопотання	[25, с. 44; 272, с. 433]
по ходу дела	по ходу справи; залежно від того, як ідуть діла	[25, с. 43; 272, с. 433]
по цвету	кольором; на колір	[31, с. 146; 272, с. 433]
по целым дням	цілими днями; цілі дні	[31, с. 146; 272, с. 433; 283, с. 30; 309, т. 2, с. 580]
по Цельсию	за Цельсієм	[9, с. 125; 69, с. 14; 71, с. 124]
по цене ниже себестоимости	за ціною нижчою собівартості	[272, с. 433]
по часам (<i>принимать лекарство</i>)	за годинами (<i>приймає ліки</i>)	[48, с. 59]
по части чего	щодо чого; у галузі чого	[69, с. 17; 71, с. 126; 272, с. 433]
по четвергам	четвергами; у четверги; (<i>рос. каждый четверг</i>) щочетверга	[319, с. 197]
по четности	за парністю	[326, с. 367]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
по шаблону (<i>дійствовать</i>)	шаблонно (<i>діяти</i>)	[272, с. 434]
по шву	по шву	[272, с. 434]
по шерсті (<i>гладить</i>)	по шерсті (<i>гладити</i>)	[25, с. 45]
по штату	штатом; у штаті	[25, с. 43]
по этим признакам	за цими ознаками	[31, с. 146]
по этим разделам	з цих розділів	[48, с. 54]
по этой теме	на цю тему	[48, с. 56]
по этому случаю	з цієї нагоди	[272, с. 434]
пособие по безработице	допомога у зв'язку з безробіттям	[31, с. 148; 272, с. 428]
пособие по уходу за ребенком	допомога на догляд дитини	[272, с. 428]
пособие по физике	посібник з фізики	[272, с. 428]
предложения по	пропозиції щодо	[48, с. 51]
прерывание по	переривання за	[299, с. 188]
приказ по институту	наказ по інституту	[319, с. 196; 956, п. Д.12]
пьеса по роману	п'єса за романом	[319, с. 197]
работа по ликвидации	робота над ліквідацією	[319, с. 196]
разбросать по (столу, полю)	розкидати по	[69, с. 13; 71, с. 124; 309, т. 2, с. 578]
разложить по ящикам	розкласти по шухлядах	[69, с. 13; 71, с. 124]
разместить по пути	розмістити вздовж шляху	[69, с. 16; 71, с. 126]
расходы по	витрати на	[69, с. 16; 71, с. 126]
резчик по дереву	різьбар по дереву	[319, с. 196]
резьба по дереву	різьблення по дереву	[309, т. 2, с. 578]
рекомендации по	рекомендації щодо	[183, с. 22]
родственник по матери (мужу)	родич по матері (чоловікові)	[69, с. 13; 71, с. 124; 309, т. 2, с. 579]
само по себе	саме собою	[10, с. 32, 44; 48, с. 50]

<i>Російська конструкція з по</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
связать по рукам	зв'язати руки	[69, с. 16; 71, с. 126]
семинар по изучению	семінар з вивчання	
скучать по	сумувати по	[69, с. 13; 71, с. 124]
	нудьгувати за	[309, т. 3, с. 341]
слесарь по ремонту	слюсар-ремонтник	[319, с. 196]
слесарь по сборке	слюсар-складальник	[319, с. 196]
служить по части торговли	служити в торгівлі	[71, с. 126]
смотря по обстоятельствам	залежно від обставин; зважаючи на обставини	[69, с. 17; 71, с. 126; 272, с. 526]
совещание по проблемам	нарада з проблем	[48, с. 47]
специалист по чему	фахівець із чого; спеціаліст із чого	[69, с. 17; 71, с. 126; 319, с. 196]
старший по возрасту	старший віком	[319, с. 196]
старший по званию	старший рангом	[25, с. 43]
стрелять по врагу (противнику)	стріляти по ворогові (противникові)	[69, с. 17; 71, с. 126; 309, т. 2, с. 578; 319, с. 196]
судить по виду	судити з вигляду	[69, с. 17; 71, с. 126]
считать по порядку	рахувати в ряд	[69, с. 17; 71, с. 126]
тетрадь по ...	зошит з ...	[31, с. 153]
товарищ по оружию	товариш по зброї; бойовий товариш	[272, с. 573; 309, т. 2, с. 579]
товарищ по профессии	товариш за професією	[69, с. 17; 71, с. 126]
товарищ по школе	шкільний товариш; товариш по школі	[309, т. 2, с. 579]
тоска по родине	тута за батьківщиною	[31, с. 153; 319, с. 197]
тосковать по	тужити по	[69, с. 13; 71, с. 124]
траур по отцу	жалоба по батькові	[309, т. 2, с. 581; 319, с. 197]
траур по утрате	жалоба по втраті	[69, с. 13; 71, с. 124]
тренер по ...	тренер з ...	[31, с. 154]

Російська конструкція з по	Український відповідник	Джерело
ударить по струнам	ударити по струнах	[309, т. 2, с. 578]
узнать по глазам	пізнати по очач	[25, с. 41]
узнать по цвету	пізнати по кольору	[71, с. 124]
установка аппарата по времени	установка апарата за часом	[477, п. 210; 688, п. 8.6]
учебник по физике	підручник із фізики	[31, с. 155; 272, с. 604]
учиться по книгам	учитися з книжок	[69, с. 17; 71, с. 126]
ходит по воду	ходити по воду	[48, с. 81; 309, т. 2, с. 580]
ходит по грибы	ходити по гриби	[309, т. 2, с. 580]
художник по костюмам	художник з костюмів	[319, с. 196]
цех по производству	цех (для) виробляння	[956, п. Д.12]
чемпион по боксу	чемпіон з боксу	[319, с. 196]
шепчутся по углам	шептатися по (в) кутках	[309, т. 2, с. 578]
это не по моей части	це мене не стосується; це не мій фах	[69, с. 17; 71, с. 126]

3.3 Переклад українською російських конструкцій з прийменником

при

Прийменник **при** — це один із найуживаніших і найуніверсальніших прийменників російської мови. Український прийменник **при** має набагато вужчу сферу вживання. Тому, перекладаючи відповідні прийменникові конструкції, слід бути дуже уважним, бо калькування російськомовних висловів не тільки позбавляє текст виразності, якої можна досягти вживанням суто українських мовних засобів, а й може змінити зміст цього тексту.

Основні функції російського прийменника **при** і відповідні варіанти його перекладу українською мовою наведено в табл. 3.3 [67, с. 160–161; 183, с. 19–20; 285, с. 391; 309, т. 2, с. 844–846].

Таблиця 3.3 — **Правила перекладання українською російських словосполук з прийменником *при***

Українські відповідники російського прийменника при	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
<i>1. Для позначання просторової близькості</i>		
біля (кого, чого?)	при входе	біля входу
коло (кого, чого?)	при мене	коло мене
при (кому, чому?)	при дороге	при дорозі
поруч (з ким, чим?)	жить при станції	жити поруч зі станцією
під (чим?)	битва при Бородине	битва під Бородіном
<i>2. Для позначання на підлегле, підсобне, допоміжне відношення до кого-небудь, чого-небудь, а також на службу де-небудь</i>		
при (кому, чому?)	центр при інституте	центр при інституті
	остатиться при університете	залишитися при університеті
<i>3. Для позначання на наявність чого-небудь у кого-небудь</i>		
при (кому, чому?)	буть при деньгах	бути при грошах
з/зі/із (з ким, чим?)	буть при часах	бути з годинником
<i>4. Коли вказують особу, яка має щось у наявності, під наглядом, у супроводі, під начальством тощо</i>		
з/зі/із (з ким, чим?)	деньги были при мене	гроші були зі мною
	отряд милиции при одном командире	загін міліції з одним командиром
при (кому, чому?)	деньги были при мене	гроші були при мені
	отряд милиции при одном командире	загін міліції при одному командирі
<i>5. У присутності</i>		
при (кому, чому?)	при посторонних; при свидетелях	при сторонніх; при свідках

Українські відповідники російського прийменника при	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
у присутності (кого, чого?)	“	у присутності сторонніх у присутності свідків

6. Для позначання супутніх обставин, умов, за яких щось відбувається

при (кому, чому?)	читать при свете	читати при світлі
за (кого, чого?)	при условии	за умови
інші засоби	при одном воспоминании	від самої згадки
	при производстве стекла необходим песок	для вироблення скла потрібен пісок
	при сем прилагаю	до цього додаю

7. Для позначання епохи, періоду, часу, протягом якого щось здійснюється

за (кого, чого?)	при жизни	за життя
під час (чого?)	при подписании договора	під час підписання договору

8. У значенні за посередництвом

за (з) допомогою (чого?)	при помощи инструмента; при помощи друга	за допомогою інструмента; з допомогою друга
унаслідок (чого?)	при столкновении	унаслідок зіткнення
через (що?)	при таких обстоятельствах	через певні обставини
завдяки (чому?)	при поддержке	завдяки підтримці

9. У значенні незважаючи на

при (кому, чому?)	при всем уважении к Вам мы не можем удовлетворить Вашу просьбу	при всій повазі до Вас ми не можемо задовольнити Ваше прохання
попри (що?)	при всех моих усилиях я не могу убедить его	попри всі мої зусилля я не можу переконати його

З наведених варіантів видно, що український прийменник **при** має лише такі значення:

- 1) розташування (просторової близькості), хоча в багатьох випадках краще вживати й інші прийменники (**біля, поряд, коло** тощо);
- 2) підпорядкованості або належності;
- 3) наявності чогось;
- 4) обставин, що їх характеризує наявність чогось **поряд**.

Але прийменник **при** не можна вживати в значенні **під час** (рос. *во время*) та для визначення обставин, що не полягають у наявності чогось поруч, наприклад, рос. *при испытании, при изменении, при выполнении, при измерении* тощо. У таких випадках російське **при** слід перекладати за допомогою **за, під час, коли, для** [171, с. 67; 183, с. 20]. Тому треба бути особливо уважними, перекладаючи перелічені вище конструкції, а також такі російські конструкції, як: *при возникновении, при обливании*, оскільки в російській мові вони вживаються в трьох основних значеннях: **під час** (рос. *во время*), **у разі (у випадку)** (рос. *в случае*), **унаслідок (у результаті)** (рос. *в результате*). Отже, залежно від змісту, їх потрібно перекладати різними засобами.

Для того, щоб уникнути помилок з уживанням прийменника **при**, скористайтеся рекомендаціями щодо перекладу усталених російських конструкцій, наведеними в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 — **Приклади перекладу українською російських конструкцій з прийменником **при****

Російська конструкція з при	Український відповідник	Джерело
битва при Желтых Водах	битва біля Жовтих Вод	[21, с. 280]
город при реке	місто коло (біля, побіля) річки	[309, т. 2, с. 845]
жесткость при изгибе	жорсткість щодо згинання	[270, с. 52]
жесткость при кручении	жорсткість щодо кручення	[270, с. 52]
закалка при непрерывном охлаждении	гартування за неперервного охолодження	[270, с. 55]

Російська конструкція з при	Український відповідник	Джерело
испытания при высоких частотах	випробування за високих частот	[270, с. 67]
испытания при комнатной температуре (повышенных, пониженных температурах)	випробування за кімнатної температури (підвищених, знижених температур)	[270, с. 67]
комиссия при Кабинете Министров	комісія при Кабінеті Міністрів	[319, с. 227]
ни при каких условиях	ні за яких умов	[282, с. 232]
остаться при своих (в результате игры)	залишитися при своїх	[309, т. 2, с. 845]
при аварии	у разі аварії; у випадку аварії	
при адресации	адресуючи; під час адресування	
при анализе событий	аналізуючи події	[21, с. 281]
при ближайшей возможности	при найближчій можливості; при найближчій нагоді	[272, с. 453]
при ближайшем рассмотрении	при ближчому розгляді	[272, с. 443]
при Богдане Хмельницком	за Богдана Хмельницького	[319, с. 128]
при взаимодействии	взаємодіючи; у разі взаємодії; під час взаємодії; у процесі взаємодії	[956, п. Д.12]
при виде кого, чего	бачачи кого, що; побачивши кого, що	[47, с. 27; 272, с. 443]
при власти	при владі	[14, с. 241]
при влиянии	за умови впливу; за наявності впливу	
при возникновении	у разі виникнення	
при всей честной компании	привселюдно; при всіх	[272, с. 445]

<i>Російська конструкція з при</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
при всем желаним	попри все бажання	[272, с. 445]
при всем стараним	хоч як старався; хоч як намагався	[47, с. 27; 272, с. 445]
при всем том	попри все те; при всьому тому; (рос. <i>тем не менее</i>) проте	[272, с. 445]
при всем уважении к кому	при всій повазі; при всій пошані до кого	[272, с. 445]
при всем честном народе	привселюдно; при всіх	[272, с. 445]
при всех моих усилиях	попри всі мої зусилля	[309, т. 2, с. 845]
при всех обстоятельствах	за всіх обставин	[31, с. 149]
при всякой погоде	за всякої погоди	[272, с. 445; 309, т. 2, с. 845]
при входе (событие, процесс)	входячи; у разі входження; під час входження	
при входе (место)	коло входу; біля входу; при вході	[272, с. 446; 309, т. 2, с. 845; 319, с. 227]
при выполнении	виконуючи; у процесі виконання; у результаті виконання	
при громких аплодисментах	під гучні оплески	[309, т. 2, с. 845]
при данных условиях	за таких (даних, цих) умов	[282, с. 232]
при данных обстоятельствах	за таких (даних цих) об- ставин; за таких (даних цих) умов	
при дворе	при дворі	[309, т. 2, с. 845]
при действии	у разі дії; за умови дії	
при деле (быть)	при ділі (бути); робити якусь справу	[272, с. 446]

Російська конструкція з при	Український відповідник	Джерело
при деньгах быть	мати гроші; при грошах бути	[272, с. 446; 309, т. 2, с. 845]
при дороге	при дорозі; край дороги	[272, с. 446]
при достижении	за досягнення; у разі досягнення	
при желании	при бажанні; за бажання	[272, с. 447; 319, с. 227]
при жизни	за життя	[272, с. 447; 309, т. 2, с. 845; 319, с. 228]
при завершении	завершуючи	
при заводе есть библиотека	при заводі є бібліотека	[309, т. 2, с. 845]
при закрытии	закриваючи; під час закриття; унаслідок закриття	
при закрытых дверях	за зачиненими дверима	[272, с. 447]
при значении давления	якщо значення тиску; у випадку , коли значення тиску	
при изменении	змінюючи; у разі змінення; унаслідок змінення	
при измерении	вимірюючи; у процесі вимірювання	
при импорте	імпортуючи; за умов імпортування	
при исполнении служебных обязанностей	під час виконання службових обов'язків	[272, с. 448; 309, т. 2, с. 845; 319, с. 227]
при использовании	використовуючи; у процесі використання; під час використання; унаслідок використання	

<i>Російська конструкція з при</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
при каких обстоятельствах?	за яких обставин?	[31, с. 149; 183, с. 20]
при каких условиях?	за яких умов?	[183, с. 20]
при кипении	під час кипіння	[183, с. 20]
при командире	з командиром (<i>загін</i>); при командирі (<i>нарада</i>)	[309, т. 2, с. 845]
при котором	за якого	
при любой погоде	за будь-якої погоди; за всякої погоди	[47, с. 28; 319, с. 227]
при мне (<i>находиться</i>)	коло (<i>біля, поруч</i>) мене; зі мною	[309, т. 2, с. 845]
при нажатии	натискуючи; у разі натиснення	
при наличии чего	коли (<i>якщо</i>) є <i>що</i> ; за наявності; у разі наявності	[47, с. 28; 282, с. 91; 283, с. 27; 956, п. Д.12]
при налогообложении	оподатковуючи	
	(<i>рос. во время</i>) під час оподаткування	[319, с. 228]
при наступлении весны	коли настає весна	[272, с. 527]
	(<i>у минулому</i>) коли наставала (настала) весна	
	(<i>у майбутньому</i>) коли настане весна	
	з початком весни	
при невыясненных обстоятельствах	за нез'ясованих обставин	[272, с. 449]
при необходимости	коли (<i>якщо</i>) треба; якщо є потреба	[47, с. 28; 283, с. 27]
при обливании	обливаючи; під час обливання; у випадку обливання	
при обнаружении дефектов	виявивши; у разі виявлення дефектів	

<i>Російська конструкція з при</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
при обозначении	для позначання	
при обращении к	звертаючись до; у випадку звертання до; у разі звертання до	
при обстоятельствах	за обставин	[272, с. 452]
при обсуждении	обговорюючи; унаслідок обговорення	
при ограничении	за обмеження; за умов обмеження; у разі обмеження	
при одной мысли о чем	від самої думки про що	[272, с. 452; 309, т. 2, с. 845]
при одном вспоминании об этом	від самої згадки про це; від самого спогаду про це	[309, т. 2, с. 845]
при оккупации	під час окупації	[319, с. 128]
при описании	описуючи	[283, с. 27]
при опасности	у разі небезпеки	[21, с. 281]
при определении	визначаючи	[283, с. 27]
при оружии (быть)	при зброї (бути)	[272, с. 452; 309, т. 2, с. 845; 319, с. 227]
при отдалении	віддаляючись; унаслідок віддалення	
при осуществлении чего	здійснюючи що	[47, с. 27]
при оценке чего	оцінюючи що	[47, с. 28]
при открытых дверях	при відчинених дверях; (рос. публично) прилюдно; привселюдно	[272, с. 453]
при отсутствии	коли (якщо) немає	[283, с. 27]
при ошибке	за наявності помилки; у разі помилки	
при Парижской коммуне	за Паризької комуни; під час Паризької комуни	[309, т. 2, с. 845]
при первой возможности	при першій нагоді; при першій можливості	[47, с. 28; 272, с. 453]

Російська конструкція з при	Український відповідник	Джерело
при первом взгляде	на перший погляд	[272, с. 289]
при первом зове	на перший заклик	[309, т. 2, с. 845]
при первом появлении чего	як тільки з'являється що (у майбутньому) як тільки з'явиться що (у минулому) як тільки з'явилося що	[272, с. 453]
при первом случае	при першій нагоді; з першою нагодою	[272, с. 453]
при передаче	передаючи, під час передавання; унаслідок передання	
при пересылке	пересилаючи; під час пересилання; у процесі пересилання; у разі пересилання	
при поддержке	при підтримці	[272, с. 453]
при подписании договора	підписуючи договір (угоду)	[47, с. 28; 282, с. 133]
	під час підписання договору (угоди)	[272, с. 453; 309, т. 2, с. 845]
	у разі підписання договору (угоди)	
при пожаре	у разі пожежі; під час пожежі	[956, п. Д.12]
при полном молчании	при повному мовчанні	[309, т. 2, с. 845]
при помощи кого, чего	за допомогою; з допомогою кого, чого	[309, т. 2, с. 845; 272, с. 542; 319, с. 227]
при попустительстве	при потуранні	[272, с. 453; 319, с. 213]
при посредничестве кого	за посередництвом кого	[272, с. 453]

<i>Російська конструкція з при</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
при посторонних	при сторонніх	[272, с. 453; 309, т. 2, с. 845; 319, с. 227]
при появлении трещин	у разі появи тріщин	[965, п. 7.1.4]
при проектировании	проектуючи; у процесі проектування	
при прочих равных условиях	за інших рівних (однакових) умов	[272, с. 453; 282, с. 232]
при разработке	розробляючи; у процесі розроблення; під час розроблення	
при сбережении	зберігаючи; за умови збереження	
при сбое	у разі збою	
при свидетелях	при свідках	[272, с. 453; 309, т. 2, с. 845; 319, с. 227]
при себе (<i>иметь, носить</i>)	з собою (<i>мати, нести</i>)	[272, с. 453]
при сем прилагаю (прилагаются)	до цього додаю (додаються)	[272, с. 454; 309, т. 2, с. 845]
при скорости	за швидкості	
при следующих условиях	за таких (даних, цих) умов	[282, с. 232]
при сложившихся обстоятельствах	за нинішніх обставин	[282, с. 108]
при случае	принагідно; при нагоді	[272, с. 454; 319, с. 199]
при соблюдении ряда условий	дотримуючись ряду (низки) умов	[282, с. 203]
при соблюдении правил	за умов дотримання правил	[21, с. 281]
при Совете	при Раді	[309, т. 2, с. 845]
при содействии	за сприяння	[47, с. 28; 272, с. 454; 319, с. 227]
при создании	створюючи; під час створювання; у процесі створювання	
при соприкосновении	у момент стикання; під час стикування; за умови стикання	

<i>Російська конструкція з при</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
при сравнении	порівнюючи; при порівнянні	[272, с. 454; 282, с. 214]
при станции (жить)	коло (біля) станції (жити)	[309, т. 2, с. 845]
при строительстве	під час будування; у процесі будування	
при таких обстоятельствах	за таких обставин	
при таких условиях	за таких умов	[309, т. 2, с. 845]
при температуре 100 °С	за температури 100 °С	[183, с. 20]
при транспортировке	під час транспортування	[386, п. 36–38; 889, п. 7.8–7.10]
при университете (оставить)	при університеті (залишити)	[309, т. 2, с. 845]
при условии	за умови; (рос. с <i>условием</i>) з умовою	[272, с. 455; 282, с. 232; 309, т. 2, с. 845; 319, с. 227]
при установлении	установлюючи; за умови встановлення; якщо буде встановлено; під час установлювання	
при участии	за участю	[272, с. 455]
при условии, если (что)	за умови, якщо (що)	[282, с. 232]
при хранении	під час зберігання	[386, п. 36–38; 889, п. 7.8–7.10]
при царе Горохе	за царя Гороха	[272, с. 457]
при часах	з годинником; маючи при собі годинник	[272, с. 457; 309, т. 2, с. 845]
при чем тут ...?	до чого тут ...?	[272, с. 457]
при штабе (состоять)	при штабі (<i>перебувати</i>)	[14, с. 241; 309, т. 2, с. 845; 319, с. 227]
при эксплуатации (изделя)	експлуатуючи; під час експлуатування; у процесі експлуатування	

<i>Російська конструкція з при</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
при электрическом освещении	при електричному освітленні	[309, т. 2, с. 845]
при этом	при цьому; (рос. <i>вдобавок</i>) до того ж	[272, с. 458]
прочность при изгибе (отрыве)	міцність щодо згинання (відривання)	[270, с. 171]
прочность при повторных нагрузках	міцність за повторного навантажування	[270, с. 171]
сужение при разрыве (растяжении)	звужування під час розривання (розтягування)	[270, с. 221]
техническое обслуживание при хранении, транспортировке	технічне обслуговування під час зберігання, транспортування	[386, п. 36–38; 889, п. 7.8–7.10]
угол при вершине	кут при вершині	[270, с. 230]

Як видно з таблиць 3.1–3.4, деякі російські конструкції з прийменниками **по** і **при** передають українськими конструкціями з прийменником **за**, але в різних відмінках, наприклад:

при условии выполнения плана — **за** (кого, чого?) умови виконання плану (родовий відмінок);

по условию договора — **за** (ким, чим?) умовою договору (орудний відмінок).

Російські книжні (а точніше канцелярські) конструкції типу: **по** получении, **по** подписании, **при** наличии, **при** необходимости можна перекладати двома способами: по-перше, калькованими з російської словосполучками — **після** одержання, **після** підписання, **за** наявності, **за** потреби і, по-друге, власне українськими варіантами, використовуючи дієслова та дієприслівники: одержавши, підписавши, коли (якщо) є, коли (якщо) треба. І хоча перший варіант формально не виходить за межі норм української мови, другому варіанту слід надавати перевагу [283, с. 26–27].

3.4 Переклад українською російських конструкцій з прийменником

для

У російській мові прийменник **для** вживають у двох основних ситуаціях, і відповідні варіанти його перекладу наведено в табл. 3.5 [309, т. 1, с. 355].

Таблиця 3.5 — **Правила перекладання українською російських словосполук з прийменником для**

Українські відповідники російського прийменника для	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
<i>1. Якщо вказують на призначення предмета</i>		
для (кого, чого?)	все для победы	все для перемоги
	купить для детей	купити для дітей
	вредно для здоровья	шкідливо для здоров'я
на (що?)	для его удовольствия	йому на втіху
	мешок для угля	мішок на вугілля
заради, задля, для, ради (кого, чого?); про (що?); щоб	одеться для (ради) праздника	одягтися заради (ради, для) свята (про свято)
	для достижения	щоб досягти
	сделаю это только для (ради) Вас	зроблю це тільки для (заради, ради) Вас
інші способи	для чего, зачем	навіщо, нащо
<i>2. Стосовно чого-небудь, за якихось умов, якщо вказують на невідповідність стану, якості, дії, умов тощо</i>		
для (кого, чого?); на (що?)	время для меня дорого	час для мене дорогий
	для первого раза достаточно	на перший раз досить
	для нашего времени это было достижением	як на свій час (для свого часу) це було досягненням
	для своих лет он очень развит	на свої роки (для своїх років) він дуже розвинений

Отже, український прийменник **для** вживають здебільшого тоді, коли слід підкреслити мету дії. Наприклад: **виділити кошти для придбання підручників; для створення умов; для передання в експлуатацію**. Але треба вживати прийменник **на** тоді, коли йдеться про сферу вживання, наприклад, **виділити кошти на підручники**.

Отже, український прийменник **для** можна вживати лише тоді, коли він означає:

- а) призначення суб'єктів, засобів, способів, об'єктів до певної дії та для особи, наприклад, *інструмент для обробляння, інструмент для токаря;*
- б) призначення дії для спричинення іншої дії або для досягнення іншої мети: *термообробляння для змінення властивостей металу.*

Але його не рекомендовано вживати у словосполучах, що означають [2, с. 167–168; 33, с. 190–191; 956, п. Д.12]:

- а) об'єкти, призначені бути складниками іншого об'єкта:

рос.: <i>клавіатура для комп'ютера</i>	укр.: <i>клавіатура до комп'ютера</i>
<i>колесо для автомобіля</i>	<i>колесо до автомобіля;</i>

- б) умістища, посудини, меблі, призначені містити об'єкти:

рос.: <i>корзина для старых бумаг</i>	укр.: <i>кошик на старі папери</i>
<i>мешок для угля</i>	<i>мішок на вугілля</i>
<i>миска для борща</i>	<i>миска на борщ</i>
<i>полка для книг</i>	<i>полиця на книжки</i>
<i>сосуд для воды</i>	<i>посудина на воду</i>
<i>сумка для книг</i>	<i>торбина на книжки</i>
<i>шкаф для инструментов</i>	<i>шафа на інструменти</i>
<i>шкаф для одежды</i>	<i>шафа на одягу</i>
<i>ящик для писем</i>	<i>скринька на листи;</i>

- в) матеріали, призначені для чогось:

рос.: <i>бумага для упаковки</i>	укр.: <i>папір на пакування</i>
<i>ткань для парашютов</i>	<i>тканина на парашути</i>

3.5 Переклад українською російських конструкцій з прийменником

на

Між сферами вживання прийменника **на** в російській та українській мові теж є певні відмінності.

Рекомендації щодо перекладу російського прийменника **на** наведено в табл. 3.6 [309, т. 2, с. 1].

Таблиця 3.6 — **Правила перекладання українською російських словосполук з прийменником на**

Українські відповідники російського прийменника на	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
<i>1. Для вказівки на простір, поверхню</i>		
на (що?)	положить книжку на стол	покласти книжку на стіл
	сесть на место	сісти на місце
на (кому, чому?)	лежать на кровати	лежати на ліжку
	на предприятии имели место	на підприємстві були
	выступать на съезде	виступати на з'їзді
<i>2. Для позначання часу, відрізка часу</i>		
безприйменникові конструкції	на следующий день	наступного дня
	на прошлой неделе	минулого тижня
	на протяжении года	протягом року
	на этих днях	цими днями
	на другой день	іншого дня
на (чому?)	на будущей неделе	на тому тижні
на (що?)	в ночь на пятое июня	у ніч на п'яте червня
	выполнение плана на первое октября	виконання плану на перше жовтня

Українські відповідники російського прийменника на	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
	взять на какое-то время (на день)	узяти на якийсь (на певний) час (на день)
	на будущее, впрעדь	на далі (на майбутнє)
	на завтра	на завтра

3. Для позначання кількісних відношень

на (що?)	купить на две гривни	купити на дві гривні
	старше на пять лет	старший на п'ять років
	умножить на два	помножити на два

4. Після дієслів *іти, скликати, вставати*

на (кого, що?); до (чого?)	идти на работу	іти на роботу
	созывать на бой	скликати на бій (до бою)

5. Для зазначення мети, призначення чогось

на (кого, що?)	учиться на слесаря	учитися на слюсаря
	отрез на пальто	відріз на пальто
	ведомость на выдачу зарплаты	відомість на зарплату
	на праздник	на свято
	на всякий случай	на всяк випадок
про (що?)	на всякий случай	про всяк випадок
	бережь на черный день	берегти про чорний день

6. Для позначання різних обставин, способу та засобу дії

безприймenni- кові конструкції	плыть на пароходе	плисти пароплавом
	прилетел на самолете	прилетів літаком
	говорить на нескольких языках	розмовляти кількома мовами
	обучаться на родном языке	навчатися рідною мовою

Українські відповідники російського прийменника на	Приклади перекладу	
	російська мова	українська мова
	перевести на украинский язык	перекласти українською мовою
	писать на украинском языке	писати українською мовою
на (чому?)	быть на содержании	бути (перебувати) на утриманні
	служить на флоте	служити на флоті
	на моих глазах	на моїх очах
перед (чим?)	у меня на глазах	у мене перед очима
на (чому?)	работать на компьютере	працювати на комп'ютері
	играть на рояле	грати на роялі
за (чого?)	на определенных условиях	за певних умов
на (що?)	перевести на счет	переказати на рахунок

7. Для позначання об'єктних відношень

на (кому, чому?)	спасибо на добром слове	спасибі на доброму слові
	матрац на пружинах	матрац на пружинах
на (що?)	внести проект на рассмотрение	вносити проект на розгляд
	слово оканчивается на согласный	слово закінчується на приголосний
	на память	на пам'ять
з (чим?)	стол на трех ножках	стіл з трьома ніжками
за (що?)	спасибо на добром слове	спасибі за добре слово

З наведених у табл. 3.6 правил видно, що в окремих випадках, коли російська мова вживає прийменник **на**, в українській доцільніше вживати безприйменникові конструкції.

3.6 Правила вживання прийменників

у / в, до

Російські прийменники **у** та **в** різняться змістом, наприклад,
 рос. **у** реки — це біля річки,
 а рос. **в** реке — це всередині річки.

Між українськими прийменниками **у** та **в** немає ніякої змістової різниці. Вибір **у** чи **в** зумовлено не змістом речення, а дотриманням правил чергування [1, § 11; 2, с. 167] (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 — **Правила вживання в українській мові прийменників у та в**

	Правила вживання	Приклади
У	уживають для того, щоб уникнути збігу приголосних, важких для вимови: а) між приголосними, тобто, якщо попереднє слово закінчується, а наступне починається з приголосного б) на початку речення або після коми, крапки з комою, двокрапки, тире, дужки, якщо наступне слово починається з приголосного в) незалежно від закінчення попереднього слова перед наступним в , ф , а також сполученнями літер дльв , св , тв , хв і подібними	прийнятий у плановий ремонт У цеху виробляють ... значення у формуванні; вимірюють у хвилинах
В	уживають для того, щоб уникнути збігу голосних: а) між голосними, тобто, якщо попереднє слово закінчується, а наступне починається з голосного	розташовано в Одесі; наведено в оголошенні

Правила вживання	Приклади
б) на початку речення або після коми, крапки з комою, двокрапки, тире, дужки, якщо наступне слово починається з голосного	В інституті працює комісія
в) якщо попереднє слово закінчується на голосний, а наступне починається з більшості приголосних (крім в, ф, льв, св, тв, жв і подібних)	пропозиція надійшла в комісію

Прийменники **до** та **у / в** синонімічні, коли позначають об'єктні відношення, зокрема дію, в яку хто-небудь втручається, або сфери діяльності, середовища тощо, до якої (якого) хтось переходить, вступає тощо. Отже, можна казати [54, с. 41]: *втрутився у бійку* та *втрутився до бійки*, *іти у військо* та *іти до війська*. Коли позначають просторові відношення, зокрема предмет, місце, простір, куди спрямована дія, то словосполучки з прийменниками **до** та **у / в** відрізняються лише певними відтінками у значенні [2, с. 166; 54, с. 41]: **у / в** указує, що дія спрямована всередину простору, предмета; **до** — що дія відбувається у напрямку до нього і може не закінчуватися проникненням усередину предмета чи простору. Отже, *іти в школу* означає, що особа заходить усередину, а вислів *іти до школи* підкреслює напрямок руху.

Узагалі, коли йдеться про рух у напрямку міста, села, селища, тоді треба ставити прийменник **до**, наприклад, *поїхав до Києва*. Але, якщо мета руху в певному напрямку супроводжується ще додатковими поясненнями, тоді ставлять прийменник **у / в**, наприклад, *поїхав у Київ на ярмарок*.

Коли йдеться про дію чи перебування в чомусь, тоді слід користуватися прийменником **у / в**, наприклад, *у Києві на майдані*.

Для абстрактних понять здебільшого вживають **у / в**, наприклад, у переносному значенні, рос. *зайти в тупик* — це *зайти в глухий кут*. Рух до приміщення позначають дієсловами як з одним, так і з другим прийменником. Отже, можна сказати: *зайшов у хату* та *зайшов до хати* [2, с. 166].

Приклади перекладу усталених конструкцій, що вживають у науково-технічних текстах, наведено в табл. 3.8.

Таблиця 3.8 — Приклади перекладу українською російських конструкцій з прийменниками **У** та **В**

Російська конструкція з у або в	Український відповідник	Джерело
бросаться в глаза	впадати в око	[272, с. 37]
в административном порядке	адміністративно; адміністративним шляхом	[272, с. 43]
в адрес кого, чего	на адресу кого, чого	[272, с. 43]
в ажуре	в ажурі	[272, с. 43]
в азарте	у запалі	[272, с. 43]
в алфавитном порядке	за абеткою	[272, с. 44]
в большей степени	більшою мірою	[272, с. 45]
в большинстве случаев	здебільшого	[272, с. 45]
в будущем	у майбутньому; (рос. <i>впередь</i>) надалі	[272, с. 45]
в будущем году	наступного року	[272, с. 45]
в виде поощрения	для (як) заохочення	[272, с. 46]
в виду (иметь)	на увазі (мати)	[272, с. 206]
в высоту	заввишки	
в глубине веков	у давню (сиву) давнину	[282, с. 38]
в глубину	завглибшки	[282, с. 38]
в двух словах	кількома словами; коротко кажучи	[31, с. 135; 282, с. 197]
в длину	завдовжки; уздовж; удовжки; впродовж	[282, с. 46]
в другой раз	іншим разом	[31, с. 135]
в его пользу	на його користь	[31, с. 135]
в его присутствии	у його присутності	[272, с. 50]
в зависимости от...	залежно від...	[272, с. 54]
в заключение	наприкінці; на закінчення	[282, с. 58]
в зале находилось много людей	у залі було багато людей	[31, с. 135]
в защиту	на захист	[21, с. 277]

<i>Російська конструкція з у або в</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
в знак благодарности кому	на подяку	[272, с. 56]
в знак согласия	на знак згоди	[272, с. 56]
в знак уважения	на знак поваги	[272, с. 56]
в значительной степени	значною мірою	[31, с. 135]
в качестве исключения	як виняток	[272, с. 59]
в качестве кого, чего	як хто, що	[272, с. 59]
в количестве	у кількості	[272, с. 59]
в лице	в особі	[31, с. 135]
в лучшем случае	у найкращому випадку (разі)	[47, с. 14]
в настоящее время	у цей час; на цей час; (рос. <i>сейчас</i>) тепер; зараз; нині	[272, с. 63]
в одно и то же время	водночас; одночасно	[47, с. 15]
в ответ на...	відповідаючи на...; у відповідь на...	[272, с. 80]
в память чего, о ком, о чем	на згадку; на пам'ять; на спомин; на спогад <i>чого, про кого, про чого</i>	[272, с. 83]
в первую очередь	насамперед; передусім; передовсім; перш за все; найперше; щонайперше	[272, с. 83]
в первый раз	уперше	[272, с. 83]
в первых рядах	у перших лавах	[272, с. 83]
в переносном смысле	у переносному значенні	[272, с. 83]
в переписке быть с кем	листуватися з <i>ким</i>	[272, с. 83]

<i>Російська конструкція з у або в</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
в письменной форме	на письмі; у писемній формі	[272, с. 83]
в письменном виде	у писемній формі	[47, с. 15]
в подарок дать	подарувати	[272, с. 84]
в подобном случае	у такому разі	[272, с. 84]
в подтверждение чего	на підтвердження чого	[272, с. 84]
в поисках кого, чего	шукаючи; у пошуках; у шуканні кого, чого	[272, с. 84]
в полной безопасности	у цілковитій безпеці	[272, с. 84]
в полной мере	повною мірою	[47, с. 15; 272, с. 84]
в полной уверенности	цілком певно	[272, с. 84]
в полном объеме	у повному обсязі	[31, с. 135]
в полном смысле слова	у повному розумінні (значенні) слова	[272, с. 84]
в полном составе	у повному складі	[272, с. 84]
в полную силу	на повну силу	[272, с. 85]
в половину первого	о пів на першу	[31, с. 149]
в пользовании	у користуванні	[31, с. 135]
в пользу (заказчика)	на користь (замовника)	[31, с. 135]
в порядке исключения	як виняток	[31, с. 135; 272, с. 85]
в последние годы	останнім часом	[282, с. 39]
в прежние годы	колись; за колишніх років	[282, с. 39]
в применении к чему	щодо ; стосовно чого	[272, с. 86]
в принудительном порядке	у примусовому порядку	[272, с. 86]
в принципе	у принципі	[272, с. 86]
в присутствии кого	у присутності кого; при кому	[272, с. 86]
в продолжение чего	протягом чого; у продовж чого	[272, с. 86]
в противном случае	коли ж ні	[307, с. 960]

<i>Російська конструкція з у або в</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
в расчете на кого (что)	розраховуючи на кого (що)	[272, с. 87]
в расчете на определенную нагрузку	розраховуючи на певну навантагу	
в роли кого, чего	у ролі кого, чого	[272, с. 88]
в ружье!	до зброї!	[272, с. 88]
в ряде случаев	у ряді випадків	[272, с. 88]
в свободное время	у вільний час; (рос. на досуге) на дозвіллі	[272, с. 89]
в свое время	свого часу; у свій час; за свого часу; (рос. своевременно) своєчасно	[272, с. 89]
в свою очередь	у свою чергу	[272, с. 89]
в связи с...	у зв'язку з...	[272, с. 89]
в семейном кругу	у родинному (сімейному) колі	[272, с. 90]
в силу закона	на підставі закону	[272, с. 92]
в силу определенных обстоятельств	через певні обставини	
в силу чего	через що; унаслідок чого	[272, с. 92]
в скобках	у дужках	[272, с. 92]
в скором времени	незабаром; невдовзі; скоро	[272, с. 92]
в следующем году	наступного року; у наступному році	[31, с. 135]
в следующий раз	наступного разу; наступним разом	[272, с. 93]
в случае Вашего согласия	якщо (коли) Ви будете згодні; якщо Ваша згода; у разі Вашої згоди	[272, с. 93]

Російська конструкція з у або в	Український відповідник	Джерело
в случае необходимости	якщо (коли, як) буде потреба; у разі потреби	[272, с. 93]
в случае чего	на випадок чого; у разі чого	[272, с. 93]
в смысле чего, каком	у розумінні; щодо чого	[272, с. 93]
в собственные руки	у власні руки	[272, с. 93]
в совершенстве	досконало	[272, с. 93]
в совокупности	разом; у сукупності	[272, с. 93]
в согласии с чем	згідно з чим	[272, с. 93]
в соответствии с чем	відповідно до чого ; згідно з чим	[272, с. 93]
в сопровождении	у супроводі	[272, с. 93]
в составе кого, чего	у складі кого, чого	[272, с. 93]
в состоянии (быть, сделать что)	бути спроможним (у сил); спромогтися; мати спроможність; могти (зробити що)	[272, с. 93]
в состоянии опьянения	у нетверезому стані	[31, с. 135]
в сочетании с кем, чем	у сполученні; у поєднанні з ким, чим	[272, с. 93]
в спешном порядке	спішно; нагально; (рос. <i>немедленно</i>) негайно	[272, с. 93]
в сравнении с кем, чем	порівняно з ким, чим	[272, с. 94]
в срок	вчасно; (рос. <i>своевременно</i>) своєчасно	[272, с. 94]
в сроки	у терміни	[31, с. 135]
в стороне	осторонь; поодаль; узбіч	[272, с. 94]

<i>Російська конструкція з у або в</i>	<i>Український відповідник</i>	<i>Джерело</i>
в сторону	убік; (рос. <i>набок</i>) набік	[272, с. 94]
в строгом соответствии с ...	у суворій відповідності з ...	[31, с. 135]
в строке	у рядку	[31, с. 135]
в то время как ...	тоді як ...	[31, с. 135]
в толпе неразбериха	у натовпі безладдя	[31, с. 135]
в ту же минуту	тієї ж хвилини	[282, с. 84; 283, с. 122]
в ширину (два метра)	завширшки (два метри)	[282, с. 242]
в этом отношении следует сказать..	щодо цього треба сказати...	
в этот день	цього дня	[47, с. 32]
вести в действие	увести в дію	[31, с. 135]
вести в заблуждение	увести в оману	[31, с. 135]
вести в состав	увести до складу	[31, с. 136]
вести закон в силу	надати чинності законіві	[31, с. 136]
взыскание в виде выговора	стягнення у формі догани	[272, с. 46]
вклад в науку	внесок у науку	[272, с. 59]
внести в протокол	занести до протоколу	[272, с. 66]
во всю длину	на всю довжину	[282, с. 46]
вовлекать в работу кого	залучати до роботи кого	[272, с. 68]
заседание должно начаться в три часа	засідання має початися о третій годині	
изложить в следующей редакции...	викласти в такій редакції...	
находится в состоянии ремонта	перебуває в стані ремонту	
необходимо включение этих сумм в ставки и оклады	треба додати ці суми до ставок та окладів	

Російська конструкція з у або в	Український відповідник	Джерело
расписка в получении	розписка про одержання	[31, с. 151]
специалист в области...	спеціаліст (фахівець) у галузі...	[31, с. 153]
у берега	біля (коло) берега	[21, с. 279]
у власти	при владі	[21, с. 279]
у всех на виду	у всіх перед очима (на очах)	[272, с. 586]
у всех на устах	у всіх на вустах	[272, с. 586]
у входа	біля (коло) входу	[272, с. 586]
у дверей	біля (коло) дверей	[272, с. 588]
у истоков	біля (коло) джерел	[272, с. 591]
у меня появилась охота поехать	мене взяла охота поїхати	[31, с. 154]
у микрофона	перед мікрофоном	[272, с. 594]
у него захватило дух	йому перехопило дух	[31, с. 154]
у ребенка жар	дитину палить; у дитини гарячка	[31, с. 154]
у рояля	за роялем	[21, с. 279]
у руля	за кермом	[21, с. 279]
у телефона дежурный	біля телефону черговий	[31, с. 154]

3.7 Правила вживання прийменників

з / із / зі

Російські прийменники **с** та **из** розрізняють змістом та сполучністю, наприклад,

*выйти **из** института, але уйти **с** работы;
добывают **из** недр, але поднять **с** поверхности земли.*

В українській мові широко вживають однакові за змістом прийменники **з / із / зі**, що їх використовують із тими самими відмінковими формами. Той чи інший прийменник із цього ряду

добирають залежно від фонетичного оточення — якими звуками (на письмі — літерами) закінчується попереднє слово (перед прийменником) та якими починається наступне (після прийменника). Рекомендації щодо вживання прийменників **з / із / зі** наведено в табл. 3.9 [1, § 13; 22, с. 132–133; 25, с. 86–87].

Таблиця 3.9 — **Правила вживання в українській мові прийменників **з / із / зі****

Правила вживання		Приклади перекладу	
		російська мова	українська мова
з	уживають:		
	а) перед голосним на початку слова незалежно від паузи та закінчення попереднього слова	прибыл из Одессы	прибув з Одеси
		Из алгебры известно	З алгебри відомо
		статья с анализом	стаття з аналізом
	б) перед словом, що починається з приголосного (крім свистячих та шиплячих), якщо попереднє слово закінчується голосним, а також на початку речення, після коми, крапки з комою, двокрапки, тире, дужки тощо	поступила из Киева	надійшла з Києва
		излучается с поверхности	випромінюється з поверхні
		Из конца в конец	З кінця в кінець
		Информация поступает с компрессорных станций, с газораспределительных станций	Інформація надходить з компресорних станцій, з газорозподільних станцій
	в) між приголосними відповідно до звукової доцільності та милозвучності вислову	хлеб с маслом	хліб з маслом
		кровь из носа	кров з носа
		один из Вас	один з Вас
		вышел из воды	вийшов з води
		умер с голоду	помер з голоду
выбран из монографии		вибраний з монографії	

Правила вживання		Приклади перекладу		
		російська мова	українська мова	
ІЗ	уживають, щоб уникнути збігу приголосних, важких для вимови, переважно:			
		а) між групами приголосних (після них або перед ними), крім випадку, коли початковими є свистячі або шиплячі	замес нз теста	заміс із тіста
			вылетел нз тучи	вилетів із хмари
			один нз двух	один із двох
			деталь нз железа	деталь із заліза
б) на початку речення або після голосних перед свистячими й шиплячими приголосними, а також перед сполученнями приголосних, коли початковими не є свистячі або шиплячі	Из помещения	Із приміщення		
	изготовлено с использованием этого материала	виготовлено із цього матеріалу		
ЗІ	уживають перед деякими групами приголосних, переважно, коли початковими виступають свистячі або шиплячі, незалежно від паузи та закінчення попереднього слова	нз Львова	зі Львова	
		нз стекла	зі скла	
		с востока	зі сходу	
		с оружием	зі зброєю	
		со злом	зі злом	
		со мною	зі мною	
		со склада	зі складу	
		со скоростью	зі швидкістю	
со стенда	зі стенду			

СЛОВА ТА СЛОВОСПОЛУКИ, ЩО ОПИСУЮТЬ ПРОЦЕСИ

Наука і техніка — це такі сфери, які людина штучно створила для підсилення своїх фізичних та інтелектуальних можливостей. Наука вивчає змінювання природних, технічних та соціальних об'єктів у часі. Технічні засоби використовують для переміщення, перетворювання, змінювання матерії, енергії та інформації, їх керованого сполучання, взаємовпливу, зіставлення [188, с. 80].

Усе це **процеси: дії, події**.

Тому й науково-технічна мова, яка має описувати, пояснювати, характеризувати природні й соціальні процеси та явища, технічні об'єкти, потребує спеціальних засобів для того, щоб подавати змінювання об'єктів у часі, пов'язані з цим події, їх наслідки, а також здатність до дії, ознаки, спричинені процесами тощо, тобто всі ці поняття, які називають **процесовими** [270].

Проблемою для кожного, хто починає читати лекції чи писати науково-технічні або ділові тексти українською мовою, стають саме слова та словосполучення, що відбивають процесові поняття. Річ у тім, що кожна розвинена мова має власні засоби подавання цих понять, причому засоби української мови істотно відрізняються від звичних засобів російської мови. Через це неможливо буквально (слово в слово) перекладати українською російські мовні конструкції, пов'язані з процесами, особливо коли в російській мові вжито **дієприкметники** (рос. причастия).

У працях українських мовознавців та термінологів О. Курило [33], С. Караванського [25; 170; 277], Т. Кияка [171], Б. Кінаша [172], О. Кочерги [176], В. Моргунока [174; 181–183; 270], Н. Непійводи [283], В. Пілецького [190; 191], О. Пономарева [43], В. Перхача [187; 188; 297], Б. Рицаря [289], Р. Рожанківського [194], С. Яреми [69; 203; 204] запропоновано методи передавання цих понять засобами української мови. Без перебільшення можна сказати, що створено **чітку систему словотворчих правил**, виведених із традицій української народної мови. Причому, якщо народна

мова через невелику потребу вживала деякі з цих засобів рідко, то в науково-технічній мові доцільно їх активно використовувати для утворення широкої мережі різноманітних наукових і технічних термінів [188, с. 80; 270, с. 5].

Застосовуючи зазначену систему словотворчих правил, можна уникнути мовних конструкцій, непритаманних українській мові, досягти точності та однозначності термінів і висловів у текстах. Бо зрозуміло, що не бажано, наприклад, уживати той самий суфікс для творення термінів, що означають різні, а особливо супротивні за змістом поняття, наприклад, такі властивості, як здатність виконувати дію та здатність бути об'єктом дії. Ніхто ж, наприклад, у російській мові не плутає дієприкметники на **-щий** з дієприкметниками на **-емый** або в англійській мові — дієприкметники на **-ing** та роикметники на **-able** [270, с. 5].

Найбільш концентровано цю систему викладено у розділі 5 ДСТУ 1.5:2003 [382] та додатках Г і Д ДСТУ 3966-2000 [956], з набранням чинності яких розмежування процесових понять уже не рекомендація, а обов'язкова вимога.

На цих джерелах і ґрунтуються рекомендації, викладені в цьому розділі. Підкреслимо, що перевагою запропонованого підходу є системність у словотворенні та позначанні великого класу процесових понять, яка є розвитком традицій української народної мови. Якщо слова утворено від добре відомих дієслів за певними правилами, то ці слова не треба запам'ятовувати, а слід знати лише кілька правил їх творення, а якщо до цих правил призвичаїтися, то вони працюватимуть самочинно і напівсвідомо, так, як зараз спрацьовують деякі російські [182, с. 39].

Користуючись запропонованою системою, не слід забувати, що, на відміну від точних наук, для кожного правила в будь-якій мові є певна кількість винятків, які тільки підтверджують правила.

4.1 Види процесів

Залежно від того, як процес розвивається в часі, розрізняють два його види: незавершений і завершений.

Незавершеним є не повністю зреалізований процес, який триває (*рвати, гнути*) або повторюється нескінченно (*розривати, згинати*).

Завершеним є повністю зреалізований процес, обмежений у часі: він може бути одноразовим (*розірвати, зігнути*) або багаторазовим, але завершеним на певному етапі (*порозривати, позгинати*).

Для стислості незавершений процес будемо називати просто **дією**, а завершений — **подією** згідно з термінологією, запропонованою в додатку Г ДСТУ 3966-2000 [956].

Основний мовний засіб для відтворення процесу (дії, події) — **дієслово** (рос. **глагол**). Недарма його так названо. Є два види дієслів: **недокоаний** (рос. **несовершенный**) та **докоаний** (рос. **совершенный**), причому категорія виду притаманна всім дієсловом української та російської мови в будь-якій їх формі [65, с. 70–71, 91, 110–111; 85, с. 38–40].

Дієслова недокоаного виду вживають для позначання загальної абстрактної дії, яка відбувалася у минулому, відбувається зараз або буде відбуватися у майбутньому, коли потрібно наголосити на перебігу процесу, а не на його результаті. Наприклад,
рос.: *восстанавлюват* укр.: *відновлювати* [285, с. 69];
изменяь *змінювати* [285, с. 152].

Дієслова докоаного виду вживають для позначання конкретного завершеного (повністю або на певному етапі) процесу, тобто події, яка відбулася у минулому, або має відбутися в майбутньому, коли хочуть підкреслити результативність процесу в момент його завершення. Наприклад,

рос.: *восстановить* укр.: *відновити* [285, с. 69];
изменить *змінити* [285, с. 152].

Дієслова недокоаного та докоаного виду, тотожні за лексичним значенням, утворюють **видову пару** [5, с. 227]. Компоненти видової пари відрізняються префіксами (*берегти* — *зберегти*), суфіксами (*змінювати* — *змінити*), чергуванням голосних і приголосних основи (*зачіпляти* — *зачепити*; *виїжджати* — *виїхати*; *захищати* — *захистити*), наголосом (*виміряти* — *вїміряти*; *склика́ти* — *склікати*; *розкида́ти* — *розкидати*), а також можуть походити від різних основ (*брати* — *взяти*; *говорити* — *сказати*; *шукати* — *знайти*) [65, с. 71]. Кожне дієслово має вид, але не кожне дієслово входить у видову пару. Дієслова, які не мають парних форм іншого виду, називають **одновидовими**. Є одновидові дієслова недокоаного виду (наприклад, *ходити, мріяти*) та докоаного виду (наприклад, *розкритися, затремтіти*) [5, с. 229–230; 65, с. 71–72, 110–111].

Примітка. Так само в російській мові утворюються видові пари та є одновидові дієслова [85, с. 40, 171–172]. Крім того, у російській та українській мовах є певна кількість **двовидових** дієслів, тобто дієслів, які мають одну форму для позначання дії та події [65, с. 85; 85, с. 62–63], наприклад, рос. *адресовать, атаковать, крестить* [218, с. 30, 50, 469], укр. *адресувати, атакувати, хрестити* [220, с. 8, 27, 1352]. Проблеми, пов'язані з двовидовими дієсловами, розглянуто в 4.6.

4.2 Дія, подія, наслідок

4.2.1 Назва дії (події)

Для назви дії (події) російська фахова мова, крім дієслів, широко вживає **віддієслівні іменники** (рос. **отглагольные существительные**), тобто утворені від дієслівних основ іменники, які означають опредметнену дію [85, с. 190–191], наприклад:

изучить → *изучение* [88, с. 518];

окончить → *окончание* [88, с. 241].

Як підкреслила мовознавець О. Сербенська [49, с. 96], українська мова процеси (дію, подію) позначає здебільшого дієсловами, навіть там, де російська мова вживає іменники, наприклад:

рос.: *отдать в стирку* укр.: *віддати прати* [319, с. 302];

отдать в чистку *віддати почитити* [319, с. 352];

требуется *вимагає вжити* [2, с. 101];

принятия *рішучих заходів*

решительных мер

учиться игре на *вчитися грати на* [2, с. 101].

скрипке

скрипці

Але сучасна науково-технічна мова в певних властивих українській мові конструкціях (див. п. 8.2) потребує вживати віддієслівні іменники на **-ня** та **-ття**, наприклад, *змінювання, змінення, лиття*. Зауважимо, що такі іменники на **-ня** та **-ття** означають те саме, що й дієслова, від яких їх утворено, але виконують у реченні типові для іменника функції [5, с. 116].

Віддієслівні іменники, що позначають **незавершений процес (дію)**, утворюють від дієслів недоконаного виду, а ті, що позначають **завершений процес (подію)**, — від дієслів доконаного виду, здебільшого заміняючи

-ати, -яти, -іти, -їти, -ути, -нти, -ти

на

-ани(я), -яни(я), -іни(я), -їни(я), -ени(я), -єни(я), -т(я).

Зокрема [1, § 22, п. 5; 174, с. 50–51]:

- ♦ суфікс **-анн(я)**, **-янн(я)** мають віддієслівні іменники, утворені від дієслів із суфіксом **-атн**, **-ятн**, наприклад:

<i>вимірювати</i>	→	<i>вимірювання;</i>
<i>закручувати</i>	→	<i>закручування;</i>
<i>обробляти</i>	→	<i>обробляння;</i>
<i>пакувати</i>	→	<i>пакування;</i>
<i>спаковувати</i>	→	<i>спаковування;</i>

- ♦ суфікс **-інн(я)**, **-їнн(я)** мають віддієслівні іменники, утворені від дієслів із наголошеним суфіксом **-ітн**, **-їтн**, наприклад:

<i>гноїти</i>	→	<i>гноїння;</i>
<i>горіти</i>	→	<i>горіння;</i>

- ♦ суфікс **-енн(я)**, **-єнн(я)** мають віддієслівні іменники, у яких наголос падає на корінь, та утворені від дієслів, що мають суфікси, відмінні від **-атн**, **-ятн** чи наголошеного суфікса **-ітн**, **-їтн**, **-їтн**, наприклад:

<i>ввезті</i>	→	<i>ввезення;</i>
<i>збіти</i>	→	<i>збєння;</i>
<i>значити</i>	→	<i>значення;</i>
<i>колбти</i>	→	<i>колення;</i>
<i>напружити</i>	→	<i>напруження;</i>
<i>натягнути</i>	→	<i>натягнення;</i>
<i>нєсти</i>	→	<i>нєсення;</i>
<i>пекті</i>	→	<i>печення;</i>

- ♦ суфікс **-енн(я)** та/або **-інн(я)** мають віддієслівні іменники, утворені від дієслів із наголошеним суфіксом **-їтн**, наприклад:

<i>гоніти</i>	→	<i>гоніння;</i>
<i>значіти</i>	→	<i>значіння;</i>
<i>носити</i>	→	<i>ношення, носіння;</i>
<i>ходити</i>	→	<i>ходіння;</i>
<i>хрестіти</i>	→	<i>хрещення.</i>

Примітка. В українській мові є два дієслова з різними значеннями, які відрізняються наголосом [220, с. 376, 377]:

<i>значити (означати)</i>	→	<i>значення;</i>
<i>значіти (мітити)</i>	→	<i>значіння;</i>

♦ суфікс **-тт(я)** мають віддієслівні іменники, утворені здебільшого від дієслів із суфіксом **-тн**, наприклад,

бити → *биття*;
міти → *миття*.

Кардинальна відмінність між російською та українською мовами полягає саме в **творенні віддієслівних іменників**. Російські віддієслівні іменники втрачають категорію виду, і тоді від двох дієслів, що утворюють видову пару, найчастіше можна побудувати тільки один віддієслівний іменник, наприклад:

восстанавливать (несовершенный вид) → *восстановление*;
восстановит (совершенный вид) → *восстановление*;
изменяют (несовершенный вид) → *изменение*;
изменит (совершенный вид) → *изменение*.

Тому в [85, с. 191] підкреслено, що «отглагольные существительные широко используются во всех стилях речи (научном, официально-деловом, публицистическом, разговорном). Однако их использование требует осторожности, так как отсутствие у них основных глагольных категорий может привести к неясности высказывания. Ср.: “На повестке дня вопрос о выполнении плана” (непонятно, пойдет ли речь об итогах выполнения, о ходе выполнения или о мероприятиях по его выполнению)».

Примітка. Для окремих видових пар російських дієслів **формально** можна утворити два віддієслівні іменники, наприклад:

устанавливать (несовершенный вид) → *установка*;
установит (совершенный вид) → *установка*;
покрывают (несовершенный вид) → *покрытие*;
покрыть (совершенный вид) → *покрытие*.

Але іменники *установка* та *покрытие* у сучасній російській мові практично не вживають, тому їх не фіксують основні тлумачні [237] та орфографічні [79] словники російської мови. Їх можна побачити тільки в окремих словниках (наприклад, *покрытие* у [218, с. 897]) та в українських джерелах (див., наприклад, [283, с. 27; 939, п. 9.21]), де їх подають як російські відповідники до українських віддієслівних іменників, щоб продемонструвати можливості українських виражальних засобів.

На відміну від російських, українські віддієслівні іменники зберігають категорію виду [5, с. 116, 148, 287], і тому від **двох** дієслів, що утворюють видову пару, можна побудувати **два** віддієслівні іменники, наприклад [220, с. 134, 373]:

відновлювати (недоконаний вид) → *відновлювання*;
відновити (доконаний вид) → *відновлення*;
змінювати (недоконаний вид) → *змінювання*;
змінити (доконаний вид) → *змінення*,

які різняться категорією виду. Цей факт відбивають перекладні словники. Наприклад, у [321, с. 107] парі українських дієслів *знищувати* / *знищити* відповідає пара російських *уничтожатъ* / *уничтожить*, а парі українських віддієслівних іменників *знищування* / *знищення* відповідає лише один російський — *уничтожение*.

Їх правильне вживання дає змогу розрізнити семантичні відтінки термінів, пов'язані з тривалістю процесів, — а це дуже важливо для науки і техніки. Оскільки відтінок значення віддієслівного іменника залежить від виду дієслова, від якого цей іменник утворено, то:

- ◆ віддієслівні іменники, утворені від дієслів недоконаного виду, слід уживати, коли йдеться про **дію**, тобто перебіг процесу, який має або не має часових обмежень, але, **коли нічого не кажуть про результат**;
- ◆ віддієслівні іменники, утворені від дієслів доконаного виду, слід уживати, коли йдеться про **подію**, тобто або повністю завершений процес, або завершений етап цього процесу, що його характеризує саме **результат, досягнутий у кінцевій точці**.

Віддієслівні іменники недоконаного виду в науково-технічній термінології вживають у трьох основних значеннях [190, с. 216]:

- ◆ для назв спонтанних фізичних або хімічних процесів, наприклад, *випромінювання, горіння, кипіння, коливання, намагнічування, охолодження, розтягування* тощо;
- ◆ для назв технологічних операцій, наприклад, *бронювання, вакуумування, кип'ятіння, різання, спалювання* тощо;
- ◆ для назв математичних операцій, наприклад, *віднімання, диференціювання, ділення, додавання* тощо.

Примітка 1. Назви операцій утворюють тільки від **прямо-перехідних** дієслів, тобто дієслів, що здатні керувати іменником у формі знахідного відмінка без прийменника, який у реченні виконує функцію прямого додатка [56, с. 174], наприклад:

різати (що?) → *різання*;
віднімати (що?) → *віднімання*.

Примітка 2. Окремі іменники можуть позначати як спонтанні процеси, так і операції, наприклад:

охолодження — дія за значенням *охолоджувати* (**операція**) та *охолоджуватися* (**спонтанний процес**) [220, с. 692].

Віддієслівні іменники доконаного виду в термінології вживають, коли повідомляють про події (завершені процеси), які спричинили якісь наслідки, наприклад:

*Проаналізуймо явища, які відбуваються після **ввімкнення** струму;*

***Розірвання** кола спричинює такі явища.*

Окремі віддієслівні іменники на **-ння** позначають також наслідок події (стан, спричинений подією, фізичну величину) (див. п. 4.2.2), а також такі загальні поняття як фізичні, хімічні та інші явища (див. п. 4.2.5).

Отже, українська мова, на відміну від російської, здатна не тільки формою дієслова, а й формою віддієслівного іменника завжди чітко розрізнити поняття **дії**:

рос.: *изучать* → *изучение* укр.: *вивчати* → *вивчання*;
та **події**:

рос.: *изучить* → *изучение* укр.: *вивчити* → *вивчення*.

Проте навіть ті, хто добре володіє українською мовою, не завжди відчувають поняттєву відмінність між віддієслівними іменниками, що означають опредметнену дію і подію, і тому під впливом російської мови вдаються до **такнх найхарактернішнх стн-лістичних помнаок**:

а) українські віддієслівні іменники на **-ння, -ття вживають як нейтральні стосовно видових ознак**. Наприклад, пишуть: *Усі роботи призупинено після розривання договору* (слід писати *після розірвання*, тобто після події), *Розірвання договору включає такі стадії* (слід писати *розривання*, бо тут йдеться саме про дію). Такі помилки ускладнюють сприйняття тексту в цілому, а іноді навіть спотворюють семантичне значення термінів, що на конкретних прикладах показано в [45, с. 205]. На жаль, зазначений хибний підхід усталився не тільки у практичному слововживанні [283, с. 10], але знайшов своє відбиття навіть у деяких російсько-українських словниках, про що свідчать статистичні дані, наведені в [190, с. 217];

б) терміни-іменники для позначання незавершеного процесу (дії) **вживають у множині**. Оскільки такі іменники є узагальнена назва дії як багаторазової, так і повторюваної, невизначеної ні за кількістю циклів, ні за обсягом, ні за тривалістю, їх **слід уживати тільки в однині**, наприклад, *лабораторія досліджування теплотривкості, метод визначання напрямку* [382, п. 5.1.3; 956, п. Г.9.1.2].

Примітка. Терміни-іменники для позначання завершеного процесу (події) можна вживати в множині, якщо обсяг подій якимось визначено: *серія досліджень теплотривкості, кількість визначень напрямку* [956, п. Г.9.1.2].

Для того, щоб виконати вимоги ДСТУ 3966-2000 [956] щодо розмежування дії — події та запобігти зазначеним вище помилкам, рекомендуємо перевіряти себе, використовуючи традиційний для української мови засіб позначання процесів — дієслово, недоконаний та доконаний вид якого легко розрізнити.

4.2.2 Наслідок події

Наслідок події в широкому розумінні — це:

1) об'єкт, місце або стан, що виникає внаслідок події (наприклад, *відбиток, відкол, заготівка, згин, зріз, зсув, нагрів, розколина, тиск, спрямовання, угруповання*);

2) назва величини, що характеризує цей об'єкт чи стан (наприклад, *витримка, зріст, напруга, перевантага, приріст, пробіг, розмір, тиск*).

Наслідок події позначають іменниками, які втратили дієслівну семантику, а замість неї набули власне-іменникову семантику предметності [5, с. 116]. Відповідно таким іменникам уже не притаманна категорія виду. Ці іменники утворюють здебільшого **від дієслів недоконаного виду** (переважно від тих, що означають багаторазову дію, або від тих варіантів, що мають префікси) [270, с. 6]. Для цього відкидають суфікси, а натомість:

а) не додають нічого:

викладати → *виклад* [50, с. 34];

викликати → *виклик* [50, с. 34];

нагрівати → *нагрів* [50, с. 128];

згинати → *згин* [270, с. 6];

зламувати → *злам* [270, с. 6];

спогадати → *спогад* [50, с. 222];

сполохати → *сполох* [50, с. 222];

споминати → *спомин* [50, с. 222];

б) додають **-а (-я), -нна, -ка** (у жін. роді) або **-ок, -унок, -юнок, -єник** (у чол. роді):

присягати → *присяга* [50, с. 189];

пробувати → *проба* [50, с. 190];

тягти → *тяга* [50, с. 237];

розколоти → *розколина*;

витівати → *витівка* [50, с. 38];

говорити → *говірка* [50, с. 51];

випивати → *випивок* [270, с. 6];

малювати → *малюнок* [50, с. 115; 181, с. 199];

рахувати → *рахунок* [50, с. 198; 181, с. 199];

рисувати → *рисунок* [50, с. 199];

рятувати → *рятунок* [50, с. 211];

варити → *варений* → *вареник* [181, с. 199];

креслити → *креслений* → *кресленик* [181, с. 199];

в) додають до кореня дієслова **-овання**, здебільшого якщо дієслово має форму, що закінчується на **-овувати**:

групувати, угруповувати → *угруп**о**вання* [270, с. 6];
мурувати → *мур**о**вання*;
пакувати, упаковувати → *пак**о**вання*;
приспосовувати → *приспос**о**вання*;
руйнувати, зруйновувати → *зруйн**о**вання*;
прямувати, спрямовувати → *спрям**о**вання*;
риштувати → *ришт**о**вання*;
устатковувати → *устатк**о**вання* [270, с. 6].

Зауважимо, що сьогодні спостерігаємо тенденцію активного творення віддієслівних іменників на **-овання** замість раніше вживаних іменників на **-жа** [307, II].

Примітка 1. Деякі іменники, що позначають наслідок події, утворено за викладеними правилами, але від дієслів доконаного виду, наприклад:

вибрати → *вибір* [50, с. 32];
випарувати → *випар* [50, с. 35];
відділити → *відділ* [50, с. 40];
схилити → *схил* [50, с. 230];
вказати → *вказ* [50, с. 238];
уколоти → *укол* [50, с. 238];
ухилитися → *ухил* [50, с. 241];
винагородити → *винагорода* [50, с. 35];
виплатити → *вплата* [50, с. 35];
перервати → *перерва* [50, с. 160];
перешкодити → *перешкода* [50, с. 162];
сплатити → *сплата* [50, с. 222];
спокусити → *спокуса* [50, с. 222];
ухвалити → *ухвала* [50, с. 241];
витримати → *витримжа* [50, с. 38];
оцінити → *оцінка* [50, с. 155];
перепустити → *перепустжа (документ)* [50, с. 160];
виробити → *виробіток* [50, с. 36];
внести → *внесок* [50, с. 44];
подати → *податок*;
подарувати → *подарунок* [50, с. 171; 181, с. 199].

Примітка 2. У деяких випадках відбувся зворотний процес — дієслова утворено від іменників, що позначають об'єкти та величини, наприклад:

вага → *важити* [50, с. 29];
гальмо → *гальмувати* [50, с. 49];
голова → *головувати* [50, с. 52];
голос → *голосувати* [50, с. 52];
горе → *горювати* [50, с. 52];
гранця → *граничити* [50, с. 53];
порядок → *порядкувати*.

Примітка 3. При цьому відбуваються практично усі притаманні українській мові чергування звуків, наприклад:

o→i : *винаходити* → *винахід* [50, с. 35];

висловити → вислів [50, с. 37];
 витворити → витвір [50, с. 38];
 виходити → вихід [50, с. 38];
 входити → вхід [50, с. 48];
 домоворитися → договір [50, с. 61];
 зростати → зріст [50, с. 97];
 переходити → перехід [50, с. 161];
 прирости → приріст [50, с. 188];
 сходити → схід [50, с. 230];
 уклонитися → уклін [50, с. 238];

а → о :

вимагати → вимога [50, с. 35];
 допомагати → допомога [50, с. 63];

е → о :

притекти → притока [50, с. 189];

ер → оро :

повертати → поворот [50, с. 170];

ждж → зд

вийжджати → виїзд [50, с. 34];

х → ш :

усміхатися → усмішка [50, с. 240];

ш → х :

утішити → утіха [50, с. 241];

ск → ш :

тріскати → тріщина [50, с. 236];

щ → ск :

тріщати → тріск [50, с. 236];

и → і :

набирати → набір [50, с. 126];

нуль звука → е: умислити → умисел [50, с. 239].

Примітка 4. Від одного дієслова можуть утворюватися за різними моделями два іменники, що позначають наслідок події, але відрізняються значенням, наприклад:

поділяти → поділь, поділка [50, с. 172];

розписати → розпис, розписка [50, с. 205];

установити → установа, установка [50, с. 240].

4.2.3 Розмежування дії, події, наслідку

Від багатьох видових пар у словниках української мови [27; 37; 61; 220; 249; 302–304; 307; 320–322] зафіксовано по три віддієслівні іменники, що позначають дію, подію та наслідок події (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 — Дієслова та віддієслівні іменники для позначання дії, події, наслідку

Дія	Подія	Наслідок
вибирати, вибирання	вибрати, вибрання	вибір
выводити, виводження	вивести, виведення	вивід
винагороджувати, винагороджування	винагородити, винагородження	винагорода
винаходити, винаходження	винайти, винайдення	винахід
випромінювати, випромінювання	випромєнити, випромєнення	проміння

<i>Дія</i>	<i>Подія</i>	<i>Наслідок</i>
випускати, випускання	випустити, випущення	випуск
виражати, виражання	виразити, вираження	вираз
виробляти, виробляння	виробити, вироблення	виріб; виробіток; виробка
витягати, витягання; вितягувати, витягування	витагнути, витягнення	витаг; витажка
відбивати, відбивання	відбити, відбиття	відбиток
відбирати, відбирання	відібрати, відібрання	відбір
віддаляти, віддаляння	віддалити, віддалення	віддаль
відкладати, відкладання	відкласти, відкладення	відклад
відколювати, відколювання	відколоти, відколення	відкол
відпускати, відпускання	відпустити, відпущення	відпуск
відхиляти, відхиляння	відхилити, відхилення	відхил
відшарувати, відшарування	відшарувати, відшарування	відшар
групувати, групування	угрупувати, угрупування	угрупування
добувати, добування	добути, добуття	добуток
додавати, додавання	додати, додання	додаток
доробляти, доробляння	доробити, дороблення	доробок
досліджувати, досліджування	дослідити, дослідження	дослід
заклепувати, заклепування	заклепати, заклепання	заклепка
закручувати, закручування	закрутити, закручення	закрут
заряджати, заряджання	зарядити, зарядження	заряд
затримувати, затримування	затримати, затримання	затримка
зауважувати, зауважування	зауважити, зауваження	заувага
збирати, збирання	зібрати, зібрання	збір, збори
згинати, згинання	зігнути, зігнення	згин
здувати, здування	здути, здуття	здутина
змінати, змінання	зім'яти, зім'яття	змин
змінювати, змінювання	змінити, змінення	зміна
навантажувати, навантажування	навантажити, навантаження	навантага

Дія	Подія	Наслідок
нагрівати, нагрівання	нагріти, нагріття	нагрів
обводити, обводження	обвести, обведення	обвід
обгортати, обгортання	обгорнути, обгорнення	обгортка
обмуровувати, обмуровування	обмурувати, обмурування	обмурівка
обробляти, обробляння	обробити, оброблення	обробка
огороджувати, огороджування	огородити, огородження	огорожа
описувати, описування	описати, описання	опис
перекладати, перекладання	перекласти, перекладення	переклад
переробляти, переробляння	переробити, перероблення	переробка
підготовляти, підготовляння; підготовляювати	підготовити, підготовлення	підготовка
поділяти, поділяння	поділити, поділення	поділ; поділка
позначати, позначання	позначити, позначення	позначка
покривати, покривання	покрити, покриття	покрив
поставляти, поставляння	поставити, поставлення	поставка
приймати, приймання	прийняти, прийняття	прийом
примушувати, примушування	примусити, примушення	примус
прирошувати, прирошування	приростити, прирощення	приріст
прокладати, прокладання	прокласти, прокладення	прокладка
розділяти, розділяння	розділити, розділення	розділ
розмічати, розмічання	розмітити, розмічення	розмітка
розкручувати, розкручування	розкрутити, розкручення	розкрутка
рознімати, рознімання	розняти, розняття	рознім
розподіляти, розподіляння	розподілити, розподілення	розподіл
розривати, розривання	розірвати, розірвання	розрив

Дія	Подія	Наслідок
розряджати, розрядження	розрядити, розрядження	розряд
розтягати, розтягання; розтягувати, розтягування	розтягнути, розтягнення	розтяг
сколювати, сколювання	сколоти, сколення	скол
спадати, спадання,	спастити, спадення	спад
спалахувати, спалахування	спалахнути, спалахиення	спалах
сполучати, сполучання	сполучити, сполучення	сполука
стискати, стискання; стискувати, стискування	стиснути, стиснення	стиск
супроводжувати, супроводжування	супроводити, супроводження	супровід
тверднути, тверднення; твердіти, твердіння	затверднути, затверднення; затвердіти, затвердіння	твердінь
уставляти / вставляти, уставляння / вставляння	установити / встановити, установлення / встановлення	вставка
установлювати / встановлювати, установлювання / встановлювання	установити / встановити, установлення / встановлення	установа; установка
устатковувати / встатковувати, устатковування / встатковування	устаткувати / встаткувати, устаткування / встаткування	устаткування
ухвалювати, ухвалювання	ухвалити, ухвалення	ухвала
пшовхати, пшовхання	попшовхнути, попшовхнення	попшовх

Слід правильно вживати ці віддієслівні іменники, розрізняючи відтінки їхніх значень, наприклад:

Рос.	Укр.
1) Аналоговый сигнал передает информацию за счет непрерывного изменения амплитуды или частоты, в отличие от цифрового сигнала, имеющего только конечное множество возможных значений	Аналоговий сигнал передає інформацію завдяки неперервному змінюванню (дія) амплітуди або частоти, на відміну від цифрового сигналу, що має тільки скінченну множину можливих значень

Рос.	Укр.
2) Использование рационализаторского предложения признается создание или изменение конструкции изделий, технологии производства и применяемой техники или состава материала	Використанням раціоналізаторської пропозиції визнають створення або змінення (подія) конструкції виробів, технології виробництва та застосовуваної техніки або складу матеріалу
3) Фазовый сдвиг — это изменение фазы сигнала	3) Фазовий зсув — це зміна (наслідок події) фази сигналу

Але в українській мові є певні **винятки**:

- 1) від деяких видових пар дієслів для наслідку події не утворено окремого іменника, побудованого відповідно до викладених у 4.2.2 правил, і з цією метою вживають іменник на **-ння/-ття**, що часто-густо також позначає дію або подію, наприклад:

Дія	Подія	Наслідок
визначати, визначання	визначити, визначення	визначення
зображати, зображення; зображувати	зобразити, зображення	зображення
оголошувати, оголошування	оголосити, оголошення	оголошення
оформляти, оформляння; оформлювати, оформлювання	оформити, оформлення	оформлення
роз'яснювати, роз'яснювання	роз'яснити, роз'яснення	роз'яснення
твердити, стверджувати, стверджування	ствердити, ствердження	ствердження
тлумачити, тлумачення; розтлумачувати, розтлумачування	розтлумачити, розтлумачення	тлумачення

- 2) від окремих видових пар у словниках української мови [27; 37; 61; 220; 249; 302; 303; 304] зафіксовано лише два іменники — один на **-ння/-ття**, а другий — безафіксний, наприклад:

Дія	Подія	Наслідок
підвішувати, підвішування	підвісити	підвіс
проходити, проходження	пройти	прохід

Дія	Подія	Наслідок
уводити / вводити	увести / ввести, уведення / введення	увід / ввід
увозити / ввозити	увезти / ввезти, увезення / ввезення	увіз / ввіз
уходити / входити, входження	увійти / ввійти	вхід

Тому іменники *уведення / введення* та *увезення / ввезення* традиційно вживають для позначання як події, так і дії (див., наприклад, [220, с. 77]).

Примітка. У словнику [270] для подолання цієї двозначності запропоновано іменники-новотвори, наприклад, *уводіння* від *уводити*, *підвішення* від *підвісити* [270, с. 23, 141], деякі з яких, наприклад, *уводіння* вже фіксують новітні орфографічні словники [4, с. 718; 27, с. 40];

3) окремі безафіксні іменники, наприклад, *дія*, *рух*, *обіг* позначають саме дію.

Але ці поодинокі винятки не можуть змінити загального висновку — українській мові (на відміну від російської) притаманно розрізняти дію, подію та наслідок події за допомогою іменників, побудованих за викладеними вище правилами.

Отже, виходячи з того, що в навчальних і науково-технічних текстах та нормативних документах неточність вислову недопустима, поняття, пов'язані з дією, подією та наслідком події, слід позначати різними правильно обраними формами, інакше обов'язково потрібні уточнювальні коментарі [174, с. 53]. Щоб забезпечити однозначне розуміння тексту як тим, хто його пише, так і читачем, слід ефективно використовувати все багатство української мови й правильно вживати всі наявні в мові іменники, а в окремих випадках доцільно утворювати нові терміни за викладеними правилами [382, п. 5.1.6].

4.2.4 Сполучність деяких слів з віддієслівними іменниками, що позначають дію чи подію, у двохіменникових словосполучках

Однією з проблем, пов'язаних з розмежуванням дії та події, є побудова термінологічних словосполук типу

іменник_1 + іменник_2,

де **іменник_2** позначає дію або подію.

У термінологічних сполуках, що позначають назви виконавців дії, засобів і способів виконання дії, а також інших характеристик дії, потрібно завжди вживати **іменник 2**, утворений від дієслова недоконаного виду, тобто іменник, що позначає загальну назву дії. Наприклад, *алгоритм розв'язування задачі, лабораторія досліджування теплопровідності, метод визначання напряду, прилад для вимірювання тиску*. Не можна в таких випадках уживати іменники, що позначають подію [956, п. Г.9.1, Г.9.2, Г.9.2.1].

Приклади **іменників 1**, з якими завжди треба сполучати віддієслівні **іменники 2**, що позначають дію та подію, наведено у табл. 4.2 та 4.3 відповідно.

Таблиця 4.2 — **Іменники, з якими сполучають віддієслівні іменники, що позначають дію**

<i>Іменник_1</i>	<i>Приклад словосполучення</i>	<i>Джерело</i>
алгоритм	алгоритм розв'язування	[956, п. Г.9.2]
апарат	апарат для заморожування	[420, п. 207]
апаратура	апаратура розділення	[299, с. 22]
блок	блок навантажування	[270, с. 21; 297, с. 38]
вузол	вузол читання	[299, с. 265]
галузь	галузь застосовування	[270, с. 107]
діапазон	діапазон змінювання параметра	[954, п. 7.3]
ділянка	ділянка спрацьовування	[289, с. 231]
електрод	електрод для пропалювання	[289, с. 487]
елемент	елемент деформування	[270, с. 252]
етап	етап руйнування	[270, с. 253]
засіб	засіб переміщування	[299, с. 250]
клавiша	клавiша вертання	[289, с. 155]
кнопка	кнопка вмикання	[289, с. 157]
коло	коло вимірювання	[462, п. 15]
команда	команда присвоювання	[299, с. 101]
критерій	критерій оцінювання	[956, п. В.1]
машина	машина для розв'язування задач	[299, с. 119]
метод	метод переставляння	[289, с. 193]

<i>Іменник_1</i>	<i>Приклад словосполучки</i>	<i>Джерело</i>
методика	методика розраховування	[270, с. 83]
механізм	механізм створювання	[283, с. 6]
мова	мова описування	[326, с. 286]
настанова	настанови щодо впровадження	[181, с. 200]
об'єкт	об'єкт змащування	[860, п. 4.5]
обладнання	обладнання нарощування	[955, п. 5.63]
обмотка	обмотка розжарювання	[289, с. 231]
операція	операція зменшування	[299, с. 157]
орган	орган керування	[297, с. 207]
порядок	порядок слідування	[289, с. 296]
правило	правило підсумовування	[270, с. 152]
прилад	прилад вимірювання	[882, п. 6.20]
пристрій	пристрій перетворювання	[299, с. 272]
програма	програма відновлювання	[299, с. 193]
протокол (у комп'ютерних мережах у значенні сукупності правил)	протокол подавання даних	[299, с. 198]
процедура	процедура оброблення	[299, с. 199]
процес	процес вирощування	[289, с. 325]
пульт	пульт керування	[299, с. 202; 549, п. 19]
пункт	пункт приймання	[933, п. 5.17]
режим	режим оброблення	[299, с. 217]
рекомендації	рекомендації щодо використання	
система	система налагоджування	[299, с. 235]
служба	служба розсилання	[326, с. 448]
спосіб	спосіб устанавлювання	[283, с. 8]
стадія	стадія вдосконалювання	[283, с. 12]
станція	станція розроблення	[326, с. 476]
сфера (галузь діяльності, коло занять)	сфера застосовування	[956, п. Е.1]

<i>Іменник_1</i>	<i>Приклад словосполучки</i>	<i>Джерело</i>
схема	схема навантажування	[283, с. 8]
технологія	технологія вирощування	[841, п. 7.16]
тривалість	тривалість розв'язування	[299, с. 43]
функція	функція навантажування	[270, с. 245]
центр	центр готування	[297, с. 414]
швидкість	швидкість переміщення	[270, с. 204; 299, с. 238]
якість	якість зварювання	[308, с. 84]

Таблиця 4.3 — **Іменники, з якими сполучають віддієслівні іменники, що позначають подію**

<i>Іменник_1</i>	<i>Приклад словосполучки</i>	<i>Джерело</i>
акт	акт про знищення документів	[294, с. 12]
дата	дата видання	[524, п. 4.2.3.4.6]
день	день народження	[285, с. 462]
договір	договір на створення науково-технічної продукції	
звіт	звіт про відрядження	[320, с. 128]
мета	мета створення	[282, с. 239]
місце	місце пошкодження	[289, с. 191]
місяць	місяць народження	
можливість	можливість виправлення	[289, с. 61]
момент	момент одержання	[265, с. 99]
план	план розташування устаткування та проводок	
протокол (як документ)	протокол затримання	[318, с. 241]
результат	результат виправлення	[289, с. 357]
рік	рік видання	[759, п. 8.30]
свідоцтво	свідоцтво про походження	[294, с. 141]

Для наочності порівняймо двохіменникові словосполучки із спільнокореновими **іменниками 2**, що позначають дію та подію, узявши приклади переважно з [181, с. 200]:

Дія	Подія
засіб пакува́ння	свідоцтво про упакува́ння
засоби виконува́ння	звіт про виконання
метод розв'язува́ння	час (момент) розв'язанн я
настанови щодо впрова́дження	дата впрова́дження
порядок видава́ння	рік видання
правила прийма́ння	акт прийня́ття
процедура затве́рджув ання	дата затве́ржен ня
процедура подава́ння	день пода́ння
спосіб готува́ння	довідка про підготува́ння
технологія склада́ння	момент скла́ден ня
тривалість створюва́ння	момент створе́н ня
функція перетво́рюва ння	після перетво́ре ння

4.2.5 Позначання явищ в українській фаховій мові

Важливу роль у фаховій мові відіграє спосіб творення найменувань фізичних і хімічних явищ.

З'ясуємо поняттєву відмінність між двома філософськими категоріями: явище та процес.

Явище — це зовнішній вияв сутності предметів, процесів. Тоді як **процес** — це послідовне змінювання станів, яке відбувається закономірним порядком [220, с. 997, 1421].

Зважаючи на це, для назв фізико-хімічних **процесів**, як зазначалося вище, використовують віддієслівні іменники на **-ня**, утворені від дієслів **недокожаного виду**, а називати явища слід іменниками, які **не конкретизують** динаміку їх протікання.

Тому явища позначають, використовуючи дві основні моделі [139, с. 187; 190, с. 216, 218, 221]:

- ♦ віддієслівні іменники іншомовного походження із суфіксом **-аці(я)** та його варіантами (**-ці(я)** **-і(я)**);
- ♦ віддієслівні іменники з нульовим суфіксом або із суфіксом **-ення**.

Примітка. Іменниками останньої моделі також часто-густо позначають події або наслідки події (стани або фізичні величини).

Отже, українська мова має ефективні засоби розмежування найменувань явищ і процесів, що наочно показано в табл. 4.4.

Таблиця 4.4 — **Розмежування найменувань явищ і процесів в українській мові**

<i>Явище</i>		<i>Процес</i>	
<i>укр.</i>	<i>рос.</i>	<i>укр.</i>	<i>рос.</i>
абсорбція	абсорбция	абсорбування	абсорбция, абсорбционный процесс, абсорбирование
адсорбція	адсорбция	адсорбування	адсорбция, адсорбционный процесс, адсорбирование
відклад	отложение	відкладання	отложение
десорбція	десорбция	десорбування	десорбция, десорбирование
заломлення	преломление	заломлювання	преломление
згин	изгиб	згинання	изгиб, изгибание
змин	сминание	зминання	сминание
зсув	сдвиг	зсування	сдвиг
індукція	индукция	індукування	индукция, индуцирование
корозія	коррозия	кородування	коррозия, коррозионный процесс, корродирование
насичення	насыщение	насичування	насыщение
розсіяння	рассеяние	розсіювання	рассеяние
розтяг	растяжение	розтягання, розтягування	растяжение
розщеплення	расщепление	розщеплювання	расщепление
сорбція	сорбция	сорбування	сорбция, сорбирование
стиск	сжатие	стискання	сжатие
фільтрація	фильтрация	фільтрування	фильтрация, фильтрование

Розгляньмо відмінності в поданні явища, процесу і наслідку в російській та українській фахових мовах. З наведених вище прикладів зрозуміло, що в російській фаховій мові здебільшого і явище, і процес позначають одним іменником, навіть тоді, коли є відповідні пари, наприклад:

<i>адсорбція</i>	[218, с. 30; 302, с. 25]	— <i>адсорбирование</i>	[302, с. 24];
<i>коррозія</i>	[218, с. 460; 302, с. 241]	— <i>корродирование</i>	[218, с. 460];
<i>фльтрація</i>	[218, с. 1424; 302, с. 581]	— <i>фильтрование</i>	[218, с. 1424; 302, с. 581].

Через те, що іменники *адсорбирование, корродирование, фильтрование* в російській мові вживають зрідка, то на практиці, коли потрібно підкреслити, що йдеться саме про процеси, будують такі двослівні конструкції, як *адсорбционный процесс* або *процесс адсорбции, процесс фильтрации* тощо (приклади взято з [302, с. 429–430]).

Саме так учинили розробники ГОСТ 5272-68 [1019] з питань корозії, які відчували потребу розмежувати явище, процес та наслідок завершеного процесу і запропонували свій підхід, не вживаючи термін *корродирование*:

Поняття	Російська термінологія [1019, п. 1]	Українська термінологія [258, с. 186, 348]
явище	коррозия	корозія
процес	коррозионный процесс	кородування
наслідок	коррозионное разрушение	корозійне зруйнування

В українській мові немає потреби калькувати російські конструкції, а слід самою формою іменника чітко розмежовувати явище і процес. Так, у назвах наукових та навчальних дисциплін, підручників і монографій, у класифікації явищ українською треба вживати термін **корозія**, наприклад, навчальна дисципліна — **корозія металів**, назва розділу — **класифікація видів корозії**, бо йдеться саме про явища. Однак російський термін *скорость коррозии* (англ. *corrosion rate*) українською слід подавати як *швидкість кородування*, бо тут йдеться саме про процес.

4.3 Найменування учасників дії

В елементарній дії можуть брати участь один або два учасники. Учасника, дія якого спрямована на інший предмет чи особу, називають **суб'єктом**, а його дію і дійові властивості — **активними**. Учасника, що зазнає дії суб'єкта, називають **об'єктом дії**, а його дію і дійові властивості — **пасивними** [956, примітки 1, 2 до п. Г.9.3].

Дію суб'єкта, спрямовану на об'єкт, називають **перехідною** (рос. **переходной**) [956, примітка 3 до п. Г.9.5]. Приклади перехідної дії:

Дія	Суб'єкт дії	Об'єкт дії
автоматизована система керує технологічним процесом	автоматизована система	технологічний процес
аспірант опрацьовує дані	аспірант	дані
мати піклується про дітей	мати	діти
ніж ріже хліб	ніж	хліб
річкова вода затопила підвальні приміщення	річкова вода	підвальні приміщення
університет оголосив про відкриття нової спеціальності	університет	відкриття

Наведені приклади показують, що:

а) суб'єктом дії можуть бути як живі істоти, так і неживі предмети (природні, технічні або соціальні);

б) згідно з [5, с. 247–248] перехідність розглядаємо як здатність дії поширюватися (спрямовуватися) на об'єкт. Прямо-перехідні дієслова вимагають, щоб об'єкт дії в реченні обов'язково був у знахідному відмінку (рос. винительном падеже) без прийменника (рос. предлога). Перехідну дію позначають також непрямо-перехідні дієслова, наприклад, *керувати (чим?)*, *піклуватися (про кого?)* тощо. Вони так само передають дію, спрямовану на об'єкт, але цей об'єкт може бути зреалізовано всіма іншими формами непрямих відмінків або прийменниково-відмінковими формами.

Примітка. У довіднику [85, с. 113–114] аналогічні російські дієслова називають *прямо-перехідними (собственно-переходными)* та *косвенно-перехідними*.

Дію, у якій бере участь тільки один учасник, називають **неперехідною**. Така дія може бути спрямована на самого себе

(змінюватися, згинатися) та не поширюється на інші об'єкти (горіти, червоніти, рости, довшати, летіти, падати). До неперехідної дії належить також взаємодія (перетинатися, радитися) [956, примітка 3 до п. Г.9.5].

Примітка. Деякі автори, наприклад [188, с. 105], розглядають окремо неперехідну і зворотну дії.

Для позначання учасників дії українська мова здебільшого видає перевагу іменникам дієслівного походження.

Примітка. В окремих випадках не іменник утворено від дієслова, а навпаки, дієслово від іменника, наприклад, *сторожити* від *сторож* [50, с. 226].

4.3.1 Суб'єкт дії

Суб'єкт дії часто-густо позначають віддієслівним іменником, який утворено від основи дієслова здебільшого **недоконаного виду** за допомогою суфіксів **-ач (-ачка), -ник (-ниця), -льник (-льниця), -ар (-арка), -яр (-ярка), -тель (-телька), -ець, -ій, -ак (-як), -аль, -нч** [6, с. 110–111; 270, с. 9]:

викладати → *викладач* [50, с. 34], *викладачка*;
винищувати → *винищувач* [50, с. 34];
досліджувати → *дослідник* [50, с. 34], *дослідниця*;
керувати → *керівник* [50, с. 102], *керівниця*;
годувати → *годувальник* [50, с. 51], *годувальниця*;
постачати → *постачальник*, *постачальниця*;
володіти → *володар* [50, с. 45], *володарка*;
креслити → *кресляр* [50, с. 108], *креслярка*;
гнобити → *гнобитель* [50, с. 50];
учити → *учитель* [50, с. 241], *учителька*;
ловити → *ловець*;
різати → *різець*;
водити → *водій* [50, с. 45];
палити → *палій*;
водити → *вожак* [50, с. 45];
воювати → *вояк*;
кувати → *коваль* [50, с. 103];
поганяти → *погонич* [50, с. 171] тощо.

Примітка 1. Деякі іменники, що позначають виконавця дії, утворено від дієслів **доконаного виду**, наприклад:

виробити → *виробник* [50, с. 34];
виконати → *виконавець* [50, с. 34];
виховати → *вихователь* [50, с. 38].

Примітка 2. При цьому також можуть відбуватися всі зазначені чергування, наприклад:

- у → і : *рятувати* → *рятівник* [50, с. 34];
 о → і : *проводити* → *провідник* [6, с. 110];
шкодити → *шкідник* [6, с. 110];
 д → ж : *водити* → *вожак* [50, с. 45];
 г → ж : *запобігти* → *запобіжник* [6, с. 110];
 к → ч : *обтікати* → *обтічник* [6, с. 110];
 х → ш : *насміхатися* → *насмішник* [6, с. 110].

Примітка 3. Від одного дієслова можуть утворюватися два іменники, що відрізняються значенням, наприклад,

рятувати → *рятувальник*, *рятівник*,

де **рятувальник** (рос. **спасатель**) — це назва особи, професією якої є рятування, а **рятівник** (рос. **спаситель**) — це той, хто може врятувати або врятував когось або щось [14, с. 263; 220, с. 1092];

читати → *читець*, *читач*,

де **читець** (рос. **чтец**) — це той, хто читає комусь уголос, фахівець з художнього читання, а **читач** (рос. **читатель**) — це той, хто читає, зайнятий читанням якихось творів; відвідувач бібліотеки тощо [14, с. 328; 220, с. 1379].

Серед перелічених суфіксів найпродуктивнішим є суфікс **-ник** та його похідні **-альник**, **-івник** / **-овник** [6, с. 110].

Суфікс **-альник** приєднується до основ дієслів на:

- ати**: *копа́ти* → *копа́льник*,
-яти: *пая́ти* → *пая́льник*,
-ити: *живі́ти* → *живі́льник*,
-їти: *пої́ти* → *пої́льник*.

Характерною особливістю української мови є суфікс **-іальник**. Він трапляється в іменниках, які походять від тих дієслів, в основах яких немає голосного **і** [6, с. 111], наприклад:

- кла́сти* → *кладі́льник* (рос. будів. *кладчик*) [303, с. 251; 309, т. 1, с. 667; 993, п. 8224.3];
плесті́ → *плеті́льник* (рос. *плетельщик*) [220, с. 796; 309, т. 2, с. 570; 993, п. 8224.3].

Другим за продуктивністю серед суфіксів, за допомогою яких утворюють назву суб'єкта дії, є суфікс **-ач** / **-яч** [6, с. 110–111].

На відміну від російської мови, в українських назвах суб'єктів дії суфікси **-чик**, **-щик**, **-овщик** уживають здебільшого в словах, запозичених з російської мови, наприклад, *льотчик*, а суфікс **-тель** старослов'янського походження вживають дуже обмежено. Їхні функції найчастіше виконують суфікси **-ач**, **-ник**, **-ій** [6, с. 105, 112, 115; 89, с. 110–111, 118–119], наприклад:

рос.: выключатель	укр.: вимикач [319, с. 43];
глушитель	глушник [319, с. 48];
датчик	давач [319, с. 52];
держатель (прииспособление)	тримач [319, с. 55];
звукосниматель	звукознімач [303, с. 205];
искаатель	шукач [320, с. 433];
истребитель	винищувач [285, с. 160];
кладовщик	комірник [309, т. 1, с. 667];
обозреватель	оглядач [319, с. 154];
ответчик	відповідач [319, с. 171];
пользователь	користувач [319, с. 211];
последователь	послідбвник [319, с. 215];
поставщик	постачальник [319, с. 216];
постановщик	постановник [319, с. 217];
приёмщик	приймальник [319, с. 230];
проигрыватель	програвач [319, с. 238];
пускатель	пускач [319, с. 244];
сварщик	зварник [319, с. 270];
собиратель	збирач [319, с. 287];
строитель	будівельник [319, с. 304];
толкатель (техн.)	штовхач [319, с. 313];

а в окремих словах деякі інші суфікси:

рос.: водитель	укр.: водій [285, с. 64];
избиратель	віборець [319, с. 84];
покупатель	покупець [319, с. 207];
счётчик	(людина) облікбвець [319, с. 307].

Щоб не помилятися щодо українських назв професій і посад, радимо користуватися державним класифікатором ДК 003 [993].

4.3.2 Об'єкт дії

Об'єкт дії часто-густо позначають іменниками, які можна утворити від пасивних дієприкметників, здебільшого замінюючи суфікси **-аний**, **-ений** на **-анець** (**-анка**), **-енець** (**-енка**), **-нь** (**-нця**) [6, с. 111; 270, с. 9]:

вігнаний → **вігна́нець** (**вігна́нка**) (рос. *изгнанник, изгнанница* [320, с. 37]);

віселений → **віселёнець**, **віселёнка** (рос. *выселенец, выселенка* [304, с. 86]);

віхований → **вихова́нець** [6, с. 111], **вихова́нка** (рос. *воспитанник, воспитанница* [320, с. 47]);

за́сланий → **засла́нець** [6, с. 111], **засла́нка** (рос. *ссылный, ссыльная* [304, с. 483]);

на́йманий → **на́йма́нець** [6, с. 111], **на́йма́нка** (рос. *наемник, наемница* [320, с. 204]);

переселений → **переселёнець** [6, с. 111], **переселёнка** (рос. *переселенец, переселенка* [320, с. 258]);

по́сланий → **посла́нець** [6, с. 111] (рос. *посланец, нарочный* [320, с. 292]);

призна́чений → **призначе́нець** [61, с. 692];

утри́маний → **утри́ма́нець**, **утри́ма́нка** (рос. *иждивенец, иждивенка* [320, с. 409]);

уче́ний → **уче́нь**, **уче́ниця** (рос. *ученик, ученица* [320, с. 410]).

Примітка. В окремих випадках зазначені слова утворено безпосередньо від дієслів, наприклад:

висува́ти → **висува́нець**, **висува́нка** (рос. *выдвигенец, выдвигенка* [304, с. 84]).

4.3.3 Учасник неперехідної дії

Учасників неперехідної дії часто-густо позначають іменниками, побудованими різними способами.

Для найменувань осіб за характерною рисою їх поведінки широко використовують суфікси [6, с. 112; 89, с. 114]:

- ун**, **балакати** → **балакун**, **балакуха** (рос. *говорун*,
- унк(а)**, **говорунья** [285, с. 79]);
- ух(а)**: **бігати** → **бігун** → **бігунка** (рос. *бегун, бегунья* [285, с. 20]);
- гризти** → **гризун** (рос. *грызун* [285, с. 85]);
- кричати** → **крикун**, **крикуха** (рос. *крикун, крикунья* [285, с. 180]);
- мовчати** → **мовчун** → **мовчунка** (рос. *молчун, молчунья* [285, с. 203]);
- повзати** → **повзун** (рос. *ползун* [303, с. 516]);
- свистіти** → **свистун** (рос. *свистун* [309, т. 3, с. 282]);
- сопіти** → **сопун** (рос. *сопун* [309, т. 3, с. 397]);

- стрибати → **стрибун** → **стрибунка** (рос. прыгун, прыгунья [285, с. 434]);
- хвастати → **хвастун**, **хвастуха** (рос. хвастун, хвастунья [285, с. 591]);
- шататися → **шатун** (рос. шатун [285, с. 614]);
- ій**,
-ійк(а): вередити → **вередій** (рос. капризник [309, т. 1, с. 650]);
- плакати → **плаксії** → **плаксіїка** (рос. плакса [285, с. 319]);
- торохтіти → **торохтіій** → **торохтіійка** (рос. тараторка [309, т. 3, с. 493]);
- к(о)**: (не)знати → (не)**знайко** (рос. незнайка [285, с. 236]);
- хвалитися → **хвалькó** (рос. бахвал [285, с. 20]).

Для назв учасників неперехідної дії вживають також інші суфікси:

- боятися → **боягуз** [50, с. 27] (рос. трус [320, с. 26]);
- літати → **літак** [50, с. 112] (рос. самолет [320, с. 180]);
- насмішити → **насмішник** [6, с. 110], **насмішниця**
(рос. насмешник, насмешница [285, с. 223]);
- працювати → **працівник**, **працівниця** (рос. работник, работница [320, с. 299]);
- стояти → **стояк** (рос. стояк [320, с. 378]);
- трудитися → **трудівний** → **трудівник**, **трудівниця**
(рос. труженик, труженица [320, с. 398]).

Крім того, деякі назви учасників неперехідної дії утворено від активних дієприкметників доконаного виду та віддієслівних прикметників на **-л(ній)**, наприклад:

- бувалий → **бувалець** [50, с. 27] (рос. бывалый человек [309, т. 1, с. 102]);
- погорілий → **погорілець** (рос. погорелец [285, с. 328]);
- страждалий → **страждалець** (рос. страдалец [285, с. 510]).

4.3.4 Уживання прикметників (дієприкметників), що набули функції іменників

У російській мові для позначання учасників дій широко вживають прикметники (дієприкметники), що набули функції іменників, наприклад:

Рос.	Укр.	Джерело
<i>вычитаемое</i>	<i>від'ємник</i>	[295, с. 38]
<i>нарочный</i>	<i>посланець</i>	[319, с. 134]
<i>поступающий</i>	<i>вступник</i>	[319, с. 217]
<i>прибывший</i>	<i>прибулець</i>	[319, с. 228]
<i>ссылный</i>	<i>засланець</i>	[285, с. 507]
<i>трудящийся</i>	<i>трудівник</i>	[2, с. 146]

Як видно з наведених прикладів, українській мові це менш притаманно і в багатьох випадках там, де в російській уживають прикметник (дієприкметник), що набув функції іменника, в українській мові вживають іменник.

Отже, за наявності в українській мові похідних іменників нема потреби калькувати російську мову і вживати прикметники (дієприкметники) у функції іменника [5, с. 92].

Таку вимогу зафіксовано у ДСТУ 3966-2000 [956], згідно з п. Г.9.9 якого для української термінології **не рекомендовано** вживати прикметники (дієприкметники) в іменниковому значенні та запропоновано замінити деякі з них, наприклад, *напрямну* на *напрямник* (*напрямницю*), *складову* на *складник*, *комплектуючі* на *комплектівання*, *комплектівка*. Але в окремих випадках узвичаїлися такі українські терміни:

Рос.	Укр.	Джерело
<i>искомое</i>	<i>шукане</i>	[295, с. 71; 303, с. 229]
<i>постоянная</i>	<i>стала</i>	[295, с. 145; 302, с. 409; 303, с. 531; 311, с. 176]
<i>секущая</i>	<i>січна</i>	[295, с. 180; 303, с. 664; 306, с. 219]
<i>спящий</i>	<i>сплячий</i>	[309, т. 3, с. 422]

І замінити їх, на нашу думку, не варто.

4.4 Дійові властивості учасників дії

В українській мові ці властивості подають трьома способами:

- ♦ віддієслівними прикметниками, наприклад, *вантажопідіймальний, вбирний, застосовний, леткий*;
- ♦ абстрактними іменниками, утвореними від відповідних прикметників за допомогою суфікса **-ість**, наприклад, *вантажопідіймальність причепа, вбирність матеріалу, застосовність методу, леткість олії*;
- ♦ утвореними з інших частин мови розгорнутими формами, які називають конкретне поняття аналогічно прикметникові, тобто замінують його, коли потрібно побудувати конструкцію **прикметник + іменник**, а відповідних прикметників немає, або через багатозначність вони не забезпечують чіткості висловлювання. Наведемо основні замінні конструкції, які запропонував відомий мовознавець С. Караванський [25, с. 161–167; 170, с. 13–14]:

а) **іменник + віддієслівний іменник** (наприклад, *прилад-аналізатор*);

б) **іменник + для + віддієслівний іменник** (наприклад, *крем для гоління*);

в) **здатний (покликаний, зайнятий тощо) + інфінітив** (наприклад, *здатний розвивати, покликаний сформувати, зайнятий розвантажуванням*);

г) **щораз (чимраз, дедалі) + вищий ступінь порівняння прикметників** (наприклад, *щораз довший стрижень*).

Замінні конструкції а) та б) придатні для термінів, а розгорнуті форми в) та г) уживають у реченнях. Такі форми широко подано у словнику [277]. Їх використання значно підсилює висловлювальні можливості української мови [172, с. 5].

Увага! Дійові властивості українська мова ніколи, на відміну від російської мови, не позначає дієприкметниками, а використовує віддієслівні прикметники [956, п. Г.9.6]:

рос.: <i>режущий</i> инструмент	укр.: <i>різальний</i> інструмент;
<i>плавающий</i> док	<i>плавучий</i> док;
<i>исполняемый</i> файл	<i>виконаний</i> файл.

4.4.1 Активні дійові властивості

4.4.1.1 Призначення бути суб'єктом дії

Призначення бути суб'єктом дії легко виявити так: словосполучку **прикметник + іменник** можна замінити двома іменниками зі сполучником **для**, наприклад,

стругальний верстат — верстат для стругання [172, с. 4].

Віддієслівний прикметник, що позначає призначення бути суб'єктом дії, найчастіше утворено від основи дієслова недоконаного виду додаванням суфікса **-льн(ий)**:

вимірювати → вимірювальний;

крутити → крутильний;

обчислювати → обчислювальний;

пояснювати → пояснювальний;

прискорювати → прискорювальний;

фільтрувати → фільтрувальний,

а часом за допомогою суфікса **-ч(ий)**:

виконувати → виконавчий,

відбудовувати → відбудовчий,

установлювати → установчий.

Отже, *вимірювальний* — призначений вимірювати, *виконавчий* — виконувати і так само інші.

Примітка. Деякі прикметники утворено від дієслів доконаного виду, наприклад, *оздоровити — оздоровчий*.

Форма віддієслівного прикметника на **-льн(ий)** є основною, вона достатньо універсальна, бо дозволяє утворити прикметник майже від кожного дієслова. Ці прикметники чітко виражають призначення бути суб'єктом дії, тому їх використовують здебільшого для утворення назв технічних пристроїв. Українські прикметники на **-льн(ий)** відповідають російським прикметникам на **-очн(ый)**, **-тельн(ый)**, та дієприкметникам на **-щ(ий)** у функції прикметника [172, с. 4], наприклад:

укр.: *чистильні засоби*
зварювальний агрегат
утеплювальний
прошарок

рос.: *чистящие средства;*
сварочный агрегат;
утеплительная
прослойка.

Якщо неможливо утворити форми на **-льн(ий)**, **-ч(ий)** або з інших причин (наприклад, віддаючи перевагу коротшому терміну

тощо), відповідні прикметники, що виражають призначення бути суб'єктом дії, творять за допомогою інших засобів, зокрема [191, с. 42]:

а) від іменників, додаючи до них суфікси **-ов(нй)**, **-н(нй)**, **-ськ(нй)**, **-оч(нй)** (з урахуванням відповідних чергувань та спрощень):

тяга → **тяговий** (рос. *тяговый* [320, с. 399]);

пуск → **пусковий** [50, с. 196] (рос. *пусковой* [320, с. 322]);

рушій → **рушійний** (рос. *движущий* [320, с. 345]);

захист → **захисний** (рос. *защитный* [320, с. 123]);

друкар → **друкарський** (рос. *печатный, типографский* [320, с. 94]);

викладач → **викладацький** (рос. *преподавательский* [320, с. 39]);

спів → **співочий** (рос. *певчий, певческий* [304, с. 329]).

Примітка Для переважної більшості таких прикметників теоретично можливі паралельні форми на **-льн(нй)**, деякі з яких зафіксовано в окремих словниках, наприклад:

пусковий — *пускальний* [270, с. 171; 297, с. 291];

захисний — *захисальний* [27, с. 143];

ткацький — *ткальний* [220, с. 1250],

але ці паралельні форми практично не вживають;

б) від дієслів за допомогою суфікса **-н(нй)**:

мити → **мийний** (рос. *моечный, моющий* [320, с. 189]);

виховати → **виховний** (рос. *воспитательный* [320, с. 47]).

Якщо утворити прикметник із цим значенням від дієслова чи віддієслівного іменника неможливо, то для назв предметів за їхнім призначенням в українській мові використовують подані вище заміні форми: **іменник + віддієслівний іменник** (наприклад, *ракета-носій*), **іменник + для + віддієслівний іменник** (наприклад, *крем для гоління*) або більш складні конструкції (наприклад, *електронний прилад для вимірювання атмосферного тиску* [956, п. 7.9.2]).

4.4.1.2 Здатність бути суб'єктом дії (активна здатність)

Здатність бути суб'єктом дії — це властивість виконувати дію, яка не є призначенням суб'єкта.

Відповідний прикметник утворюють від дієслова недокожаного виду, відкидаючи суфікси та додаючи натомість **-івн(ий)**, **-івн(ий)**, **-н(ий)**:

гальмувати → **гальмієний** (рос. *тормозной* [320, с. 68]);

іонізувати → **іонізієний** (рос. *ионизирующий*);

контролювати → **контролієний** (рос. *контролирующий* [939, п. 8.11]);

напрямати → **напрямній** (рос. направляющий [320, с. 207]);
 панувати → **панівний** (рос. господствующий, главенствующий [320, с. 246]);
 рятувати → **рятівний** (рос. спасительный [320, с. 345]);
 фільтрувати → **фільтрівний** (рос. фильтрующий [302, с. 581]).

Форма прикметника на **-і(ї)вний** наймилозвучніша [172, с. 4-5]. Тому цій формі слід віддавати перевагу для назв властивостей предметів за їхньою здатністю бути суб'єктом дії. Але у сучасній літературній мові їх утворено лише від дієслів недоконаного виду із суфіксом **-ува-** (**-юва-**), який завдяки чергуванню **у (ю) → і** та усіченню **а** переходить у **-ів**, наприклад:

пан/ува/ти → *панів+ний* (-а-, у → і) [50, с. 156];
контрол/юва/ти → *контролів+ний* (-а-, ю → і).

4.4.1.3 Розмежування прикметників, що позначають призначення та здатність бути суб'єктом дії

Правильне вживання спільнокореневих прикметників, що передають призначення та здатність бути суб'єктом дії, дає змогу вирізняти тонкі семантичні відтінки термінів і таким чином робити виклад максимально прозорим і лаконічним [176, с. 225].

Розгляньмо значеннєву відмінність між прикметниками на **-льний** та **-івний**, утвореними від одного дієслова, на таких прикладах:

Дієслово	Віддієслівний прикметник	
	-льний	-івний
іонізувати	іонізува льний	іоніза івний
контролювати	контролюва льний	контролі вний
рятувати	рятува льний	ряті вний
фільтрувати	фільтрува льний	фільтрі вний

Прикметники на **-льний** називають призначення іменника, тому їх слід уживати в назвах штучно створених предметів, наприклад:

*іонізува**льна** камера* (рос. ионизационная камера) [289, с. 142];
*контролюва**льний** орган* (рос. контролирующий орган) [561, п. 4.10];
*рятува**льний** круг* (рос. спасательный круг) [272, с. 540];
*фільтрува**льний** папір* (рос. фильтровальная бумага) [302, с. 80].

Прикметники на **-івний** називають ознаки об'єктів, які здатні бути суб'єктом дії за своєю природою, але це не є їхнім призначенням. Їх слід уживати в назвах природних об'єктів, наприклад:

іонізі́внє проміння (рос. *ионизирующее излучение*) [176, с. 225];

контролі́вний процес (рос. *контролирующий процесс*) [939, п. 8.11];

ряту́внá думка (рос. *спасительная мысль*) [272, с. 540];

фільтрівні́й шар (рос. *фильтрующий слой*) [302, с. 492].

Зауважимо, що:

іонізува́льний (рос. <i>ионизационный</i>) — спеціаль- но створений, щоб іонізувати;	іонізі́вний (рос. <i>ионизирующий</i>) — здатний іонізувати;
контролюва́льний (рос. <i>контролирующий</i>) — спеціально створений, щоб контролювати;	контролі́вний (рос. <i>контролирующий</i>) — який дозволяє контролювати;
рятува́льний (рос. <i>спасательный</i>) — призначений рятувати	ряту́вний (рос. <i>спасительный</i>) — здатний урятувати
фільтрува́льний (рос. <i>фильтровальный</i>) — спеціально створений, щоб фільтрувати	фільтрівні́й (рос. <i>фильтрующий</i>) — здатний фільтрувати

Для наочності тут підібрано приклади, у переважній більшості яких відрізняються і російські відповідники, хоча в російській мові часто-густо і призначення, і здатність позначають одним активним дієприкметником, наприклад:

рос.: **породоразрушающий**
инструмент
(призначення)

дереворазрушающие
грибы
(здатність)

фильтрующее
сооружение
(призначення)

фильтрующий **слой**
(здатність)

укр.: **породоруйнівний**
інструмент;

дереворуйнівні **гриби**
[398, п. 6];

фільтрувальна **споруда**
[303, с. 698];

фільтрівний **шар**
[302, с. 492].

Крім призначення віддієслівні прикметники із суфіксом **-альний** називають деякі інші логічно потрібні, функційні, достовірні, неминучі, невідворотні зв'язки між дієсловом, від якого вони походять, та означуваним іменником, наприклад:

змушувальна сила рос. вынуждающая сила англ. exciting force	Змінна в часі зовнішня сила, яка не залежить від стану системи і підтримує її вібрацію [475, п. 13]
обертальний момент рос. вращающий момент англ. torque	Векторна величина, що є мірою зовнішньої дії, яка змінює кутову швидкість тіла, що обертається, та дорівнює добутку моменту інерції тіла відносно осі обертання на кутове прискорення тіла

А віддієслівні прикметники із суфіксом **-івний** здебільшого виражають не детерміновані, а лише ймовірні зв'язки між дієсловом, від якого вони походять, та означуваним іменником, тобто можливість або неможливість виконання дії.

Але із цього правила є певні **внятки**:

- а) прикметник **керівний** (рос. **управляющий, руководящий**), який позначає саме призначення бути суб'єктом дії. Тому, як показано в розділі 5, у національних стандартах України саме цьому термінові віддають перевагу перед довшим терміном **керувальний**, зафіксованим у деяких словниках, наприклад, [270, с. 235; 289, с. 445; 347, с. 259];
- б) в окремих випадках узвичаїлися терміни, що містять віддієслівні прикметники із суфіксом **-івний**, які позначають саме призначення бути суб'єктом дії, наприклад:

гальмівна система рос. тормозная система англ. braking system	Сукупність пристроїв, призначених для здійснення гальмування транспортного засобу [718, п. 3.1]
гамівна сорочка рос. смирительная рубашка англ. strait jackets	Спеціальний одяг для хворих на буйне божевілля, який не дозволяє їм рухатися [220, с. 172]

Зауважимо, що словники української мови [4; 27; 37; 61; 220] не фіксують прикметники *гальмувальний, гамувальний*.

Примітка. У словниках [270, с. 226; 297, с. 386] та у роботі [176] зафіксовано обидва прикметники *гальмувальний* та *гальмієний*, але в них не наведено термінологічних сполук із прикметником *гальмувальний*. У чинних термінологічних стандартах знайдено тільки одну таку словосполуку:

гальмувальний електрод рос. тормозящий электрод англ. decelerating electrode	Електрод електровакуумного приладу, призначений для зменшення швидкості електронів чи іонів [515, п. 119]
---	---

4.4.2 Пасивні дійові властивості

4.4.2.1 Здатність бути об'єктом дії (пасивна здатність)

Віддієслівні прикметники, що позначають здатність особи чи предмета сприймати певні дії з боку суб'єкта і тим виявляти наслідок події, утворюють так само як іменники, що означають наслідок події:

а) за допомогою суфікса **-н(нй)** від основ дієслів **недоконаного** та **доконаного** виду на **-ати, -яти, -нти**:

виправ/ити → *виправ/ний* (рос. *исправимый* [320, с. 43]).

Примітка. Не плутати з прикметником *виправний* (рос. *исправительный* [320, с. 43]), що означає призначення перевиховувати, виправляти кого-небудь [220, с. 106];

розсув/ати → *розсув/ний* (рос. *раздвижной, раздвигающийся* [320, с. 342]).

Примітка. Аналогічна форма подання здатності бути об'єктом дії є і в російській мові, наприклад, *раздвиг/ать* — *раздвиг/ной* (*такой, который можно раздвинуть* [218, с. 1067]), але вона не так поширена;

б) за допомогою суфікса **-бвн(нй)** від основ дієслів, що закінчуються на **-бвувати** та **-увати, -ювати**:

вилік/бвувати, вилік/увати → *вилік/бвний* (рос. *излечимый* [320, с. 40]);

застос/бвувати, застос/увати → *застос/бвний*
(рос. *применимый, приложимый* [320, с. 121]);

спрост/бвувати, спрост/увати → *спрост/бвний*
(рос. *опровержимый* [320, с. 372]);

програм/увати → *програм/бвний* (рос. *программируемый* [295, с. 156]);

диференці/ювати → *диференці/йбвний*
(рос. *дифференцируемый* [295, с. 51; 303, с. 167]);

в) за допомогою суфіксів **-анн(нй), -янн(нй), -єнн(нй)** від основ дієслів тільки **доконаного** виду на **-ати, -яти, -нти**:

(не) *здол/ати* → *нездол/анний* (рос. *непреодолимый* [320, с. 215]);

порівн/яти → *порівн/яний* (рос. *сравнимый* [320, с. 288]);
здійсн/ити → *здійсн/єнний* (рос. *осуществимый, исполнимый, выполнимый* [320, с. 131]);
(не) оцін/ити → *неоцін/єнний* (рос. *неоценимый* [320, с. 215]).

Такі прикметники завжди мають наголошений суфікс, що відрізняє їх від пасивних дієприкметників, які позначають ознаки, спричинені перебуванням у дії та утворені від тих самих дієслів за допомогою суфіксів **-ан(ий)**, **-ен(ий)** [1, § 23, п. 2] (табл. 4.5).

Примітка. Декілька прикметників пишуть з одним **-н**, наприклад:
жадати → *жада́ний* (рос. *желанный* [285, с. 108]),
складати → *склада́ний* (рос. *складной, складывающийся* [320, с. 358]),
але наголос залишається на суфіксі;

г) за допомогою іншомовного суфікса **-абельн(ий)** від основ дієслів іншомовного та українського походження:
опер/увати → *опер/абельний* [302, с. 341];
презент/увати → *презент/абельний* [98, с. 757];
транспорт/увати → *транспорт/абельний* [98, с. 902; 220, с. 1262];
чит/ати → *чит/абельний* [220, с. 1379].

Отже, *розсувний* — той, який можна розсовувати, розсунути, *застособний* — застосовувати, застосувати, *здійснєнний* — здійснити, *операбельний* — оперувати і так само інші.

Найпростішою та найпоширенішою є модель прикметника на **-ний**. За цією моделлю утворюють найкоротші прикметники як від основ дієслів, так і від віддієслівних іменників [1, § 23; 65, с. 187; 89, с. 158]. Однак ця модель має один істотний недолік, який полягає в тому, що за її допомогою сформовано як прикметники, що позначають здатність бути об'єктом дії, наприклад, *шивний виріб* [172, с. 8] (рос. *шивное изделие*), так і прикметники, що позначають призначення або здатність бути суб'єктом дії, наприклад, *зчпний пристрій* (рос. *сцепное устройство*) [303, с. 804].

Деколи ці прикметники двозначні, наприклад, *посівний* (рос. *посевной*): *посівний агрегат* (рос. *посевной агрегат* [303, с. 23]) — призначення бути суб'єктом дії, а *посівний матеріал* (рос. *посевной материал* [285, с. 368]) — здатність бути об'єктом дії. Визначати характер прикметника допомагає іменник, який показує, чи можна над ним виконувати дію (*виріб, матеріал*), чи він призначений або здатний її виконувати (*пристрій, апарат*) [172, с. 8]. Але, якщо це можливо, то двозначності уникають, наприклад, *виріб* називають *шивний*, а *машину* — *шивальною* (рос. *шивальной*) [303, с. 320].

Таблиця 4.5 — Основні пари: віддієслівний прикметник на **-а́нн(ий), -е́нн(ий)** — пасивний дієприкметник на **-ан(ий), -ен(ий)**, які плутають, складаючи науково-технічні тексти

Укр.	Рос.	Джерело	Укр.	Рос.	Джерело
упізнáнний	узнаваемый		упізнаний	узнанный	[61, с. 912; 309, т. 3, с. 596]
дозволéнний	разрешительный	[309, т. 2, с. 684; 322, с. 183]	дозволенний	разрешенный, позволенный	[61, с. 212; 320, с. 89]
здійснéнний	осуществимый, исполнимый, выполнимый	[320, с. 131]	здійснений	осуществленный, исполненный, выполненный	[320, с. 131]
здолáнний	преодолимый		здóланий	преодоленный, победенный	[61, с. 297]
злічéнний	исчислимый	[61, с. 303; 295, с. 73]	злічений	сосчитанный	[309, т. 3, с. 404]
зрівня́нний	сравнимый		зрівняний	уравненный	[320, с. 140]
невпізнáнний	неузнаваемый	[320, с. 212]	невпізнаний	неузнанный	
недозволéнний	непозволи-тельный, недо-зволительный, предосудительный	[309, т. 2, с. 125, 154, 818]	недозволенний	неразрешенный	[289, с. 548; 309, т. 2, с. 163]
недоторкáнний	неприкосновенный	[320, с. 214]	недотóрканий	нетронутый, незатронутый	[320, с. 214]

Укр.	Рос.	Джерело	Укр.	Джерело	
нездійснений	неосуществимый, неисполнимый, невыполнимый	[320, с. 215]	нездійснений	неосуществленный, неосуществившийся, неоправдавшийся, неоправданный, несбывшийся	[322, с. 439]
нездолааний	непреодолимый, непобедимый, неодолимый	[320, с. 215]	нездолааний	непреодоленный, непобежденный	
незлічений	бесчисленный, бессчетный, неисчислимый	[289, с. 549; 295, с. 25]	незлічений	несосчитанный	
незрівняаний	несравнимый, несравнимый, бесподобный, неподражаемый	[309, т. 2, с. 170; 322, с. 440]	незрівняаний	несравнившийся	
незчислений	бессчетный, бесчисленный	[295, с. 25]	незчислений	несосчитанный	
неоцінений	неоценимый	[320, с. 215]	неоцінений	неоцененный	
непорівняаний	несравнимый, несоизмеримый	[320, с. 218]	непорівняаний	несравненный	
непримирений	непримиримый	[285, с. 243]	непримирений	непримирившийся	
несказаний	неописуемый, несказанный, невыразимый	[322, с. 446]	несказаний	несказанный, непроизнесенный	[6, с. 167]
нескінчений	бесконечный	[320, с. 220]	нескінчений	неоконченный	[309, т. 2, с. 148]
оцінений	оценимый		оцінений	оцененный	[320, с. 243]
порівняаний	сравнимый, сличимый, соизмеримый, сопоставимый	[320, с. 288]	порівняаний	сравненный, сличений, соизмеренный	[320, с. 288]
скінчений	конечный	[320, с. 358]	скінчений	оконченный	[320, с. 358]

4.4.2.2 Розмежування віддієслівних прикметників на -івний та -івний

Між спільнокореновими віддієслівними прикметниками на -івний та -івний є істотна поняттєва відмінність. Перші позначають здатність бути суб'єктом дії, а другі — здатність бути об'єктом дії (див. табл. 4.6).

Таблиця 4.6 — **Приклади розмежування спільнокоренових віддієслівних прикметників на -івний та -івний**

Здатність бути суб'єктом дії	Джерело	Здатність бути об'єктом дії	Джерело
деформівний – здатний деформувати, наприклад, <i>деформівне</i> зусилля (рос. деформирующее усилие)	[27, с. 102]	деформівний – якого можна деформувати, наприклад, <i>деформівне</i> тіло (рос. деформируемое тело)	[27, с. 102; 297, с. 86]
екранівний – здатний екранувати, наприклад, <i>екранівна</i> матерія (астр.) (рос. экранярующая матеря)	[27, с. 117; 270, с. 251]	екранівний – якого можна екранувати	[27, с. 117; 289, с. 485; 297, с. 433]
іонізіівний – здатний іонізувати, наприклад, <i>іонізіівне</i> проміння (рос. ионизярующее излучение)	[27, с. 171]	іонізіівний – якого можна іонізувати, наприклад, <i>іонізіівна</i> речовина (рос. ионизярующее вещество)	[27, с. 171]
комутівний – здатний комутувати, наприклад, <i>комутівні</i> електрони (рос. коммутярующие электроны)	[27, с. 187]	комутівний – якого можна комутувати, наприклад, <i>комутівна</i> лінія (рос. коммутяруемая линия)	[27, с. 187]
			[299, с. 112]

Здатність бути суб'єктом дії	Джерело	Здатність бути об'єктом дії	Джерело
регулівний – який може регулювати, наприклад, <i>регулівна</i> рідина (рос. <i>регулирующая жидкость</i>)	[27, с. 362]	регульовний – якого можна регулювати, наприклад, <i>регульовний електропривід</i> (рос. <i>регулируемый электропривод</i>)	[27, с. 362]
руйнівний – здатний руйнувати, наприклад, <i>руйнівна</i> дія (рос. <i>разрушительное действие</i>)	[27, с. 388] [303, с. 155]	зруйновний – якого можна зруйнувати, наприклад, <i>незруйновна</i> будівля (рос. <i>неразрушимое строение</i>)	[27, с. 160]
фільтрівний – здатний фільтрувати, наприклад, <i>фільтрівний шар</i> (рос. <i>фильтрующий слой</i>)	[27, с. 474] [302, с. 492]	фільтровний – якого можна фільтрувати або наприклад, <i>фільтровні частинки</i> (рос. <i>фильтрующиеся частицы</i>)	[27, с. 474; 297, с. 404]

Однак до набрання чинності ДСТУ 3966-2000 через відсутність концепції творення словосполук з віддіслівними прикметниками в окремих галузях узвичаїлися терміни, які не відповідають викладеній концепції, наприклад:

Термін	Тлумачення	Джерело
коксівне вугілля (рос. <i>коксующийся уголь</i>)	кам'яне вугілля, з якого в умовах промислового коксування в сумішах з іншим вугіллям або без змішування отримують кокс	[205, т. 1, с. 158; 302, с. 565; 303, с. 790]
фільтрівні форми бактерій (рос. <i>фильтрующаяся форма бактерий</i>)	бактерії, які у процесі проходять крізь дрібні пори бактеріальних фільтрів	[217, с. 609; 302, с. 586]

Як видно з наведених тлумачень, в обох випадках йдеться про здатність бути об'єктом дії, тобто, виходячи з концепції додатка Г ДСТУ 3966-2000, слід було вводити терміни *коксобне вугілля* та *фільтрбне форми бактерій*.

4.4.3 Здатність бути учасником неперехідної дії (неперехідна здатність)

Віддієслівний прикметник, що означає здатність виконувати дію, спрямовану на себе або не спрямовану на інший об'єкт, утворюють від основи інфінітива **недокожаного** виду, віддаючи перевагу тим формам, що не мають префікса за допомогою суфіксів **-к(нй)**, **-лив(нй)**, **-уч(нй)**, **-юч(нй)**, **-нв(нй)**, **-ав(нй)** [956, п. Г.9.5]:

летіти — **леткий**;
мінятися — **мінливий**;
повзти — **повзучий**;
літати — **летючий**;
лінуватися — **лінивий**;
лукавити — **лукавий**.

Отже, *леткий* — здатний швидко зникати, поширюючись у повітрі або випаровуючись; *мінливий* — мінятися, *повзучий* — повзти, *летючий* — пересуватися в повітрі й так само інші.

Крім віддієслівних прикметників на **-чий** у сучасній українській мові є невелика кількість віддієслівних прикметників на **-щий** (із суфіксами **-ущ(нй)**, **-ющ(нй)**, **-ащ(нй)**, **-ящ(нй)**) [89, с. 144, 169], наприклад:

Українські		Джерело	Російський відповідник
дієслово	прикметник		
видіти (діал.)	видю щий (видю чнй)	[220, с. 93, 94]	хорошо видя щий ; зря чнй
вмирати	невмиру щий	[220, с. 594]	бессмерт нй
гуляти	гуля щий	[220, с. 201]	гуля щий
завалятися	заваля щий	[220, с. 284]	заваля щий
завидувати	завиду щий	[220, с. 285]	завиду щий
загрібати / загребти	загребу щий	[220, с. 292]	загребу щий
кричати	кричу щий	[220, с. 466]	вопию щий
минати	мину щий	[220, с. 525]	недолговеч нй
робити	роботя щий (працьовит нй)	[220, с. 1037]	работя щий
тямити	тяму щий (тяму чнй)	[220, с. 1280]	понятлив ый

Примітка 1. Суфікси **-ущ(ній)**, **-ющ(ній)**, **-ащ(ній)**, **-ящ(ній)** — це старослов'янські з походження дієприкметникові суфікси, але в сучасній українській мові вони не утворюють дієприкметників [89, с. 144, 169].

Примітка 2. Як видно з наведених прикладів, у деяких прикметників є паралельні форми на **-чий** та **-щій**.

Віддієслівні прикметники із суфіксами **-уч**, **-юч**, **-ящ** утворено також від зворотних дієслів [33, с. 25]:

годитися → *годящий* [220, с. 188];

котитися → *котючий* [220, с. 459];

тягтися → *тягучий* [220, с. 1279].

Проведений О. Курило аналіз показав, що в українській мові переважають прикметники на **-уч (-юч)**, **-ущ (-ющ)** проти прикметників на **-ач (-яч)**, **-ащ (-ящ)** незалежно від основи дієслова, від якого походить прикметник, наприклад:

плавати → *плавучий*,

кусати → *кусячий*.

Слід чітко відрізнити віддієслівні прикметники із суфіксами **-уч(ній)**, **-юч(ній)**, **-ач(ній)**, **-яч(ній)** від активних дієприкметників недоконаного виду, які формально можна утворити від тих самих дієслів. Віддієслівні прикметники утворено від основи інфінітива [956, п. Г.9.5], а активні дієприкметники — від основи дієслова третьої особи множини [30, с. 57], наприклад:

Віддієслівний прикметник	Активний дієприкметник
<i>лет/ити</i> → <i>летючий</i>	<i>літа/ють</i> → <i>літаючий</i>
<i>плав/ати</i> → <i>плавучий</i>	<i>плава/ють</i> → <i>плаваючий</i>
<i>сип/ати</i> → <i>сипучий</i>	<i>сипл/ять</i> → <i>сиплячий</i>
<i>хап/ати</i> → <i>хапучий</i>	<i>хапа/ють</i> → <i>хапаючий</i>

Примітка. Характерною ознакою віддієслівних прикметників, що відрізняє їх від активних дієприкметників, є наголос. У прикметників завжди наголошують зазначені суфікси, які стоять безпосередньо після кореня [34, с. 154].

Віддієслівні прикметники зафіксовано у словниках української мови. Тому їх можна широко вживати в словосполучах, наприклад:

Словосполуча	Тлумачення	Джерело
завалящий товар (рос. <i>завалящий товар</i>)	товар, який довго ваявся, ваяється де-небудь, закинутий, непотрібний	[33, с. 21; 218, с. 312; 220, с. 284]

Словосполука	Глумачення	Джерело
загребущі руки (рос. <i>загребущие руки</i>)	про жадну, ненаситну людину, яка намагається багато захопити, привласнити	[33, с. 21; 218, с. 318; 220, с. 292]
летючий собака (рос. <i>летучая собака</i>)	великий рукокрилий нічний ссавець-кажан	[220, с. 485; 302, с. 259]
плавучий кран (рос. <i>плавучий кран</i>)	кран на самохідному чи несамохідному понтоні, призначеному для його встановлювання та пересування	[220, с. 792; 748, п. 2.1.3.6]

У деяких дієслів форма віддієслівного прикметника збігається із формою активного дієприкметника недоконаного виду, наприклад:

Віддієслівний прикметник	Активний дієприкметник
<i>в'язати</i> → в'язучий	<i>в'яжуть</i> → в'язучий
<i>знати</i> → знаючий	<i>знають</i> → знаючий
<i>лаяти</i> → лаючий	<i>лають</i> → лаючий
<i>лежати</i> → лежачий	<i>лежать</i> → лежачий
<i>мати</i> → маючий	<i>мають</i> → маючий
<i>нести</i> → несучий	<i>несуть</i> → несучий
<i>стояти</i> → стоячий	<i>стоять</i> → стоячий

Такі віддієслівні прикметники вживати **не рекомендовано** [194, с. 205], бо ці спільні прикметнико-дієприкметникові форми не дають змоги відрізнити дійові властивості від ознак, спричинених перебуванням у дії.

Для того, щоб указати здатність виконувати дію, спрямовану на виконавця, часто-густо можна вживати прикметники, що позначають здатність бути об'єктом дії, із префіксом **само-**. Наприклад,

Здатність бути об'єктом дії (пасивна здатність)	Здатність бути учасником неперехідної дії (неперехідна здатність)
відновна система (рос. <i>восстановливаемая система</i>) — це система, відновлення працездатного стану якої передбачено нормативною та (чи) конструкторською документацією [891, п. 3.10]	самовідновна ізоляція (рос. <i>самовосстанавливающаяся изоляция</i>) — це ізоляція електротехнічного виробу, яка повністю самовідновлює свої ізоляційні властивості після повного розряду [462, п. 87]

Здатність бути об'єктом дії (пасивна здатність)	Здатність бути учасником неперехідної дії (неперехідна здатність)
перекидна скринька (рос. опрокидывающийся ящик [324, с. 394]) — це скринька, яку можна перекинути	самоперекидний візок (рос. самоопрокидывающаяся тележка [297, с. 325; 303, с. 647; 319, с. 267; 324, с. 299]) — це візок, який за своєю конструкцією здатний сам перекидатися

У деяких словниках здатність бути учасником неперехідної дії рекомендовано позначати прикметниками на **-льн(нй)**, **-івн(ий)** із префіксом **само-**, наприклад: **саморегульовальний**, **самозавантажувальний**, **самовизначальний**, **самокоректувальний**, **самонастроювальний**, **самогартівений** тощо.

Повністю згодні з [172, вставка], що здатність виконувати неперехідну дію **не можна** позначати прикметниками, які описують призначення або здатність бути суб'єктом дії, із префіксом **само-**. Прослідкуймо ланцюжки виразів:

система, яка піддається регулюванню	→ регульовна система (пасивна здатність);
система, яка піддається регулюванню за рахунок внутрішніх зворотних зв'язків	→ саморегульовна система (неперехідна здатність);
програма, яку можна завантажити в комп'ютер	→ завантажна програма (пасивна здатність);
програма, яка сама може завантажити себе	→ самозавантажна програма (неперехідна здатність).

Усі вирази ланцюжків взаємоузгоджені. Тепер розгляньмо прикметники на **-льн(нй)**:

пристрій, призначений регулювати інший об'єкт	→ регульовальний пристрій (активна здатність);
пристрій, призначений завантажувати інший об'єкт	→ завантажувальний пристрій (активна здатність)

Отже, прикметники **саморегульовальний** та **самозавантажувальний** з погляду логіки є абсурдними, бо не можна регулювати або завантажувати себе, коли дія спрямована на інший об'єкт.

Також підтверджує правильність зроблених вище висновків те, що в російській мові неперехідну здатність часто-густо подають паралельно формами на **-щийся** та **-емый**, наприклад:

Форма на -емый	Форма на -ющийся
самозагружаемый входной блок [289, с. 366]; самозагружаемая программа [239, с. 301]	самозагружающийся драйвер [289, с. 366]
самообучаемая система [297, с. 341]	самообучающаяся система [289, с. 368]
самосмазываемый подшипник [300, с. 280; 757, п. 5.14]	самосмазывающийся подшипник [303, с. 511; 757, п. 5.16]
самотестируемый микропроцессор [526, п. 17]	самотестирующийся (процессор) [226, с. 361]

4.5 Перебування учасником дії

Ця група понять характеризує саме ознаки, спричинені перебуванням об'єкта, суб'єкта або учасника неперехідного процесу в певному завершеному або незавершеному процесі, а не їхні дійові властивості. Тому такі ознаки слід подавати, використовуючи відповідні мовні засоби:

- а) описові конструкції;
- б) притаманні українській мові пасивні дієприкметники та активні дієприкметники доконаного виду від неперехідних префіксованих дієслів;
- в) іменники, утворені від відповідних пасивних дієприкметників за допомогою суфікса **-ість**.

Зауважимо, що між віддієслівними прикметниками та дієприкметниками, утвореними від одного й того самого дієслова, є істотна відмінність.

Дієприкметники найближче стоять до дієслова і їм притаманна категорія виду [5, с. 127, 145, 287; 68, с. 397].

Виходячи з цього, ознаки, спричинені перебуванням учасником дії, треба позначати саме дієприкметниками. Слід мати на увазі, що українським дієприкметникам, на відміну від російських, ка-

тегорія часу непритаманна. Тому неправомірно до дієприкметників застосовувати терміни: *пасивні дієприкметники минулого часу, пасивні дієприкметники теперішнього часу, активні дієприкметники минулого часу, активні дієприкметники теперішнього часу* — а треба їх називати так: **пасивні дієприкметники доконаного виду, пасивні дієприкметники недоконаного виду, активні дієприкметники доконаного виду, активні дієприкметники недоконаного виду** [5, с. 147–148, 287; 68, с. 397].

4.5.1 Перебування суб'єктом дії

Лексико-граматичною особливістю сучасної української мови є майже повна відсутність у ній активних дієприкметників на **-уч(ий), -юч(ий), -ач(ий), -яч(ий)** та на **-вш(ий), -ш(ий)** [33, с. 18; 43, с. 156]. Тому ознаки суб'єкта, спричинені перебуванням у незавершеному або завершеному процесі, **рекомендовано** передавати традиційними для української мови **описовими конструкціями** [270, с. 8]:

який + дієслово;

що + дієслово.

Вони залежно від часу (минулий, теперішній і майбутній) та виду дієслова (недоконаний / доконаний) точно характеризують стан суб'єкта, наприклад:

Час	Вид	Приклад описової конструкції	Російський відповідник
минулий	недоконаний	який (що) розтягував	растягивавший
	доконаний	який (що) розтягнув	растянувший
теперішній	недоконаний	який (що) розтягує	растягивающий
майбутній	недоконаний	який (що) розтягатиме	который будет растягивать
	доконаний	який (що) розтягне	который растянет

Щоб запобігти одноманітності викладу, у словнику [277] рекомендовано вживати інші розгорнуті конструкції, наприклад, **зайнятий + віддієслівний іменник**, наприклад, **зайнятий розтягуванням**.

За будь-яких умов **слід уникати** вживання формально скалькованих з російської мови активних дієприкметників недоконаного виду, що закінчуються на **-уюч(ий), -аюч(ий), -ююч(ий), -ач(ий), -яч(ий), -уч(ий)** тощо.

4.5.2 Перебування об'єктом дії

Ознаки, спричинені перебуванням об'єктом дії, позначають:

- а) пасивними дієприкметниками доконаного або недоконаного виду відповідно;
- б) описовими зворотами, якщо не можна утворити пасивний дієприкметник.

Залежно від виду процесу (незавершений / завершений) розрізняють ознаки об'єкта, спричиненого дією на нього суб'єкта. У першому випадку пасивні дієприкметники утворено від дієслів недоконаного виду, а в другому — від дієслів доконаного виду, здебільшого заміняючи

-ати, -яти, -іти, -їти, -ути, -нти, -ти

на

-ан(ий), -ян(ий), -ен(ий), -єн(ий), -т(ий).

Зокрема [1, § 84; 56, с. 189]:

- ♦ суфікси **-ан(ий), -ян(ий)** мають пасивні дієприкметники, утворені від дієслів на **-ати, -яти**, наприклад:

віяти → *віяний*;

записати → *записаний*;

зрівняти → *зрівняний*;

зрубати → *зрубаний*;

надумати → *надуманий*;

писати → *писаний*;

різати → *різаний*;

- ♦ суфікси **-єн(ий), -єн(ий)** мають пасивні дієприкметники, утворені від дієслів на **-нати, -їти, -їти**, наприклад:

варити → *варений*;

веліти → *вєлений*;

доповнити → *доповнений*;

загойти → *загойєний*;

настроїти → *настроєний*;

привезти → *привезений*;

принести → *принєсений*.

Примітка 1. У дієприкметників із суфіксами **-ан(ий) / -єн(ий)** суфікс ніколи не наголошують [1, § 23, п. 2], що відрізняє їх від спільнокорених віддієслівних прикметників, у яких наголос здебільшого на суфіксі, наприклад:

Дієслово	Дієприкметник		Прикметник	
	український	російський	український	російський
варити	ва́рений	ва́реиний	варе́ний	варе́иний
пекти	пе́чений	пе́чениий	пече́ний	пече́иний
учити	уче́ний	уче́иний	уче́ний	уче́иний

Примітка 2. У суфіксах пасивних дієприкметників пишеться тільки **-е-**, а не **-и-** [30, с. 58], наприклад:

закінчи́ти → закінче́ний;
запла́тити → запла́чений;
погаси́ти → погаше́ний.

Примітка 3. Під час творення дієприкметників перед суфіксом **-ений** відбувається чергування приголосних основи [56, с. 189]:

д → дж: попереди́ти → попередже́ний;
зд → ждж: заїзди́ти → заїждже́ний;
г → ж: зберегти́ → збереже́ний;
з → ж: вирази́ти → вираже́ний;
с → ш: заноси́ти → заноше́ний;
к → ч: спекти́ → спече́ний;
т → ч: закрути́ти → закруче́ний;
ст → щ: вимасти́ти → вимаще́ний;

а після губних (**б, п, в, ф, м**) з'являється **л**, наприклад:

посла́бити → послабле́ний;
покро́пити → кропле́ний;
забарви́ти → забаре́ний;
розрафи́ти → розрафле́ний;
оформи́ти → оформле́ний;

- ♦ суфікс **-буван(ий)** мають пасивні дієприкметники, утворені від дієслів на **-бувати**, наприклад:
запам'я́тбува́ти → запам'я́тбува́ний;
налашту́бува́ти → налашту́бува́ний;
обслу́гбува́ти → обслу́гбува́ний.

Примітка. У суфіксі **-бува-** перший голосний завжди наголошений [1, § 24, п. 2];

- ♦ суфікси **-ован(ий)**, **-уван(ий)**, **-юван(ий)** мають пасивні дієприкметники, утворені від дієслів на **-увати**, **-ювати**, причому:

- якщо перший голосний суфікса дієприкметника **ненаголошений**, то дієприкметник має суфікс **-уван(ий)** або **-юван(ий)**, наприклад:

зазе́млюва́ти → зазе́млюва́ний;
очи́кува́ти → очи́кува́ний;
підси́люва́ти → підси́люва́ний;

- якщо перший голосний суфікса дієприкметника **наголошений**, то дієприкметник має суфікс **-ован(ий)**, наприклад:

друкува́ти → *друко́ваний*;
редагува́ти → *редаго́ваний*;
синтезува́ти → *синтезо́ваний*;

в) якщо в дієслові суфікс **-юва-** йде після голосного (і в цьому випадку вимовляється як **й + ува**, то звук **й** графічно залишається в дієприкметнику перед суфіксом **-ован(ий)**, який переходить у **-йован(ий)** [20, с. 101], наприклад:

граду́юва́ти → *граду́йований*;
ініціюва́ти → *ініці́йований*;
скопіюва́ти → *скопійований*;

г) якщо перед суфіксом **-юва-** в основі дієслова стоїть м'який приголосний, то в дієприкметнику ця м'якість графічно закріплюється м'яким знаком (тобто суфіксом **-ьован(ий)**) [20, с. 101], наприклад:

відрегу́юва́ти → *відрегу́льований*;
дублюва́ти → *дублю́ваний*;
опрацюва́ти → *опрацю́ваний*;
перепрофілюва́ти → *перепрофілю́ваний*;

♦ суфікс **-т(ий)** мають пасивні дієприкметники, утворені від дієслівних основ, що мають **-н-**, **-і-**, **-у-**, **-я-** (після шиплячого — **-а-**) або **-ер-** перед **-ти** [1, § 84, Примітка 1 а], наприклад:

бити → *битий*;
гріти → *гритий*;
взути → *взутий*;
взяти → *взятий*;
м'яти → *м'ятий*;
жати → *жатий*;
терти → *тертий*.

Примітка. Від дієслів з основами інфінітива на **-ну-** та на **-оло-**, **-оро-** утворюють паралельні форми дієприкметників, тобто із суфіксом **-н(ий)** (із заміною звуків **о** і **у** на **е**) і **-т(ий)** [1, § 84, Примітка 1], наприклад:

ввімкнути → *ввімкнений* і *ввімкнутий*;
колоти → *колений* і *колотий*;
усунути → *усунений* і *усунутий*;

від дієслова *молоти* — паралельні форми *молотий* і *м'єлений*.

Пасивні дієприкметники доконаного виду описують ознаки об'єкта, спричинені перебуванням у процесі, який завершився в минулому, тому вони повністю еквівалентні відповідним російським пасивним дієприкметникам минулого часу (рос. **страдательным причастиям прошедшего времени**) на **-ний** та **-тий**.

Час	Українська мова		Російський відповідник
	описова конструкція	дієприкметник	
минулий	якого (що його) відсунули; якого (що його) відсунуто	відсунений; відсунутий	отодвинутый

Пасивні дієприкметники недоконаного виду описують ознаки об'єкта, спричинені перебуванням у незавершеному процесі, який міг відбуватися у минулому, а може й продовжуватися зараз.

Отже, [188, с. 108]:

Час	Українська мова		Російський відповідник
	Описова конструкція	дієприкметник	
минулий	якого (що його) відсовували;	відсовуваний	котрого отодвигали;
теперішній	якого (що його) відсовують		отодвигаемый

Російські пасивні дієприкметники минулого часу здебільшого утворено від перехідних дієслів доконаного виду. Від перехідних дієслів недоконаного виду їх утворюють зрідка [73, с. 123], наприклад:

видеть → *виденный*;
носить → *ношенный*;
слышат → *слышанный*;
читат → *читанный*.

Тому в розглянутому прикладі український дієприкметник *відсовуваний* слід перекладати російською залежно від змісту речення: якщо йдеться про минулий час, то підрядним реченням — *котрого отодвигали*, а якщо про теперішній, то пасивним дієприкметником теперішнього часу — *отодвигаемый*.

Отже, *відсунутий* — це той, якого відсунули, а *відсовуваний* — це той, якого відсовували у минулому або відсовують зараз.

Примітка. В окремих випадках, щоб позначити перебування об'єктом дії, використовують описову конструкцію *що + займенник його (її, їх) + дієслово*, наприклад:

рос. *удаляемый воздух*, укр. *повітря, що його видаляють*.

Хоча словник [277, с. 646] фіксує пасивний дієприкметник *видаляваний*.

4.5.3 Перебування учасником неперехідної дії

Ознаки, спричинені перебуванням у **завершеному неперехідному процесі**, позначають дієприкметниками, які можна утворити від неперехідних дієслів доконаного виду, що не закінчуються на **-ся** та мають префікси, заміною суфікса **-ти** на **-л(ий)**:

достигнути → *достиглий* (рос. *созревший, дозрельий, дозревший* [320, с. 93]);

збіднити → *збіднілий* (рос. *обедневший* [320, с. 125]);

зміцнити → *зміцнілий* (рос. *окрепший, усилившийся, упрочившийся* [322, с. 293]);

зрости → *зрослий* (рос. *выросший, возросший* [322, с. 303]).

Ознаки, спричинені перебуванням у **неозначеному в часі незавершеному процесі**, іноді позначають віддієслівними прикметниками, утвореними за допомогою суфікса **-н(ий)**: *плинний, поточний, чинний* тощо [270, с. 9].

У всіх інших випадках для таких понять використовують конструкцію **який (що) + дієслово**, наприклад:

країна, яка (що) розвивається

(рос. *развивающаяся страна*) [304, с. 490].

Треба пам'ятати, що в українській мові прикметникові суфікси **-ч(ий)**, **-щ(ий)** відповідають російським прикметниковим суфіксам **-ч(ий)**, **-щ(ий)**, а не дієприкметниковому **-щ(ий)** (табл. 4.7).

Таблиця 4.7 — **Приклади перекладу українською спільнокореневих російських прикметників і дієприкметників на -ч(ий), -щ(ий)**

Прикметники, що позначають здатність бути учасником неперехідної дії		Дієприкметники, що позначають ознаки, спричинені перебуванням у неперехідній дії	
Рос.	Укр.	Рос.	Укр.
акающий	акучий	акающий	що акає
блестящий	блискучий	блестящий	що блищить
везучий	везучий	везущий	що везе
говорящий	говорючий	говорящий	що говорить
горючий	горючий	горящий	що горить
дремучий	дрімучий	дремлющий	що дримає

Прикметники, що позначають здатність бути учасником неперехідної дії		Дієприкметники, що позначають ознаки, спричинені перебуванням у неперехідній дії	
Рос.	Укр.	Рос.	Укр.
жгучий	пекучий	жгущий	що пече
живучий	живучий	живущий	що живе (проживає, мешкає)
завалящий	завалящий	заваливающий	що завалює
завидуущий	завидющий	завидующий	що заздрить
загребущий	загребущий	загребаящий	що загібає
зрячий	видючий (видющий)	видящий	що бачить
колючий	колючий	колющий	що коле
кусачий	кусючий	кусающий	що кусає
лежачий	лежачий	лежащий	що лежить
летучий	летючий	летающий, летающий	що літає; що летить
пахучий	пахучий	пахнущий	що пахне
певучий	співучий	поющий	що співає
плавучий	плавучий	плавающий	що плаває
плакучий (плаксивый)	плакучий	плачущий	що плаче
ползучий	повзучий	ползущий	що повзе
работящий	роботящий, (діал.) робучий	работающий	що працює
разящий (разительный)	разючий	разящий	що разить
скрипучий	скрипучий	скрипящий	що скрипить
стоячий	стоячий	стоящий	що стоїть
сыпучий	сипучий	сыпаящий	що сипле
текучий	текучий	текущий	що тече
трескучий	тріскучий	трещающий	що тріскає
тягучий	тягучий	тянущийся	що тягнеться

Крім описових конструкцій **який (що) + дієслово** ознаки, спричинені перебуванням учасником неперехідної дії, в українській мові часто-густо можуть виражати пасивні дієприкметники, наприклад:

Український термін	Російський відповідник	Джерело
закріплена пляма	закрепившееся пятно	[716, п. 3.5]
усталений струм	установившийся ток	[468, п. 227; 684, п. 206; 810, п. 9.14; 938, п. 5.15]
живлена від батареї лампочка	питавшаяся от батареи лампочка	
	питающаяся от батареи лампочка	[172, с. 18]
окиснюваний на повітрі метал	окислявшийся на воздухе металл	
	окисляющийся на воздухе металл	[172, с. 18]

Можливість уживання в зазначених прикладах пасивних українських дієприкметників зумовлено тим, що, коли йдеться про технічні об'єкти, здебільшого спрямованість процесу є умовною, а головним є його наслідки.

Так, коли йдеться про пляму, яку не можна вивести хімічним очищенням, то не має значення, чи хтось посадив пляму на тканину (*пляма* — **об'єкт перехідного процесу**), чи тканина забруднилася та на ній утворилася пляма (**неперехідний процес**).

Так само, вимірюючи величину струму після ввімкнення, нас часто-густо не цікавить, чим було зумовлено його усталення: внутрішніми чинниками кола чи зовнішнім регулюванням.

Описуючи струм від батарейки через лампочку, можна сказати, що лампочка живилася (або живиться) від батарейки (**неперехідний процес**), і так само, що батарейка живила (живить) лампочку (*лампочка* — **об'єкт перехідного процесу**). Обидва ці вислови цілком тотожні.

Аналогічно, коли розглядаємо метал, який унаслідок перебування на повітрі покривався або покривається оксидною плівкою, то однаково можна сказати, що метал окиснювався (окиснюється) під впливом кисню повітря (**неперехідний процес**) і що його окиснював (окиснює) повітря (*метал* — **об'єкт перехідного процесу**).

Підкреслимо тільки, що ознаки, спричинені перебуванням учасником **завершеного неперехідного процесу** можна позначати пасивними дієприкметниками **тільки доконаного виду** (наприклад, *закріплений, усталений*), а **незавершеного неперехідного процесу** — пасивними дієприкметниками **тільки недоконаного виду** (наприклад, *живлений, окиснюваний*). Останні описують незавершений процес (дію) як у минулому, так і в теперішньому часі, тобто *живлена лампочка* — це та, яку живили в минулому (рос. *питавшаяся лампочка*) чи живлять зараз (рос. *питающаяся лампочка*).

В окремих випадках пасивні дієприкметники вживають і стосовно живих осіб та природних явищ, коли дія безумовно неперехідна. Так кажуть:

Український термін	Російський відповідник	Джерело
всєбічно розвинена особистість	всесторонне развитая личность	
зарубцьоване пошкодження шкірочки плоду	зарубцевавшееся повреждение кожицы плода	[665, п. 5.26]
забур'янене поле	заросшее сорными травами поле	[302, с. 184]
розвинена підземна пожежа	развившийся подземный пожар	[278, с. 82; 440, п. 46]

Примітка. Як видно з наведених перекладів, уживати пасивні конструкції замість неперехідних російській мові менш притаманно, оскільки вона вже має розвинену систему зворотних дієприкметників на **-ющийся, -вшийся**.

Отже, можливість уживати у висловах, де підкреслення напрямку дії несуттєво, українські пасивні дієприкметники є характерною рисою української мови, що відрізняє її від російської. Унаслідок цього саме пасивні дієприкметники домінують в українських текстах [56, с. 190]. Але це явище позитивне, бо такі дієприкметники милозвучні [172, с. 18].

Якщо потрібно підкреслити, що дія відбувалася або відбувається за рахунок власних чинників, то слід уживати конструкції із зворотними дієсловами або вводити до речення уточнювальні слова.

4.6 Проблема двовидових дієслів

Як в російській, так і в українській мові є певна кількість двовидових дієслів, тобто дієслів, які однією формою позначають дію та подію. І зрозуміти, про що йдеться, можна тільки з контексту [65, с. 85; 85, с. 87–88]. Значну частину цих двовидових дієслів складають слова іншомовного походження (здебільшого із суфіксом **-нрвать** у російській мові та **-увати** в українській), наприклад:

рос. <i>адресовать</i>	укр. <i>адресувати</i>	[218, с. 30; 220, с. 8];
<i>адсорбировать</i>	<i>абсорбувати</i>	[218, с. 30; 220, с. 8];
<i>аккумулировать</i>	<i>акумуляувати</i>	[218, с. 32; 220, с. 12];
<i>деформировать</i>	<i>деформувати</i>	[218, с. 255; 220, с. 218];
<i>информировать</i>	<i>інформувати</i>	[218, с. 397; 220, с. 403].

Як відзначалося в [65, с. 85], граматичну недостатність двовидових дієслів можна компенсувати **префіксальними новоствореннями**. Так у живій мові до дієслів *женити*, *телефонувати*, *обіцяти* природно виникли форми доконаного виду *оженити*, *зателефонувати*, *пообіцяти*. Але для багатьох дієслів, які вживають здебільшого в письмовому стилі, форми доконаного виду поки немає, хоча для деяких їх уже утворено, наприклад,:

недок. <i>деформувати</i>	док. <i>здеформувати</i>	[220, с. 218, 360];
<i>ізолювати</i>	<i>заізолювати</i>	[220, с. 298, 394];
<i>імпонувати</i>	<i>заімпонувати</i>	[220, с. 298, 396];
<i>інформувати</i>	<i>поінформувати</i>	[220, с. 403, 838];
<i>консультувати</i>	<i>проконсультувати</i>	[220, с. 450, 974];
<i>контролювати</i>	<i>проконтролювати</i>	[220, с. 451, 974];
<i>програмувати</i>	<i>запрограмувати</i>	[220, с. 322, 967];
<i>формувати</i>	<i>сформувати</i>	[220, с. 1221, 1329].

Примітка. Цікаво, що у [220] з перелічених у лівому стовпчику дієслів подають як двовидові лише *деформувати, ізолювати, інформувати*, а всі інші подають лише як дієслова тільки недоконаного виду.

Кардинальна відмінність між російською та українською мовами полягає в тому, що граматична недостатність двовидових дієслів в українській мові **виявляється суттєвіше**, ніж в російській, тому що:

Російська мова	Українська мова
а) від двовидового дієслова природно утворюють два пасивні дієприкметники : один теперішнього, а другий минулого часу, наприклад, <i>адресовать — адресуемый, адресованный</i>	а) від двовидового дієслова можна утворити лише один пасивний дієприкметник на -ний , тому виникає природне питання, що таке, наприклад, <i>адресований</i> : це той, якого вже адресували (рос. <i>адресованный</i>), або це той, якого в даний момент адресують (рос. <i>адресуемый</i>). Зрозуміло, що така двозначність дуже незручна і може призводити до плутанини
б) як від видової пари дієслів, так і від двовидового дієслова в російській мові утворюють одні віддієслівні іменники , і для російської мови це природно	б) від двовидового дієслова не можна утворити два іменники і тим самим розрізнити дію та подію, що порушує норми української мови, для якої природно утворювати від видової пари два віддієслівні іменники й тим самим розрізнити дію та подію

Для подолання зазначеної граматичної недостатності у ДСТУ 3966-2000 запропоновано згідно з тенденціями живої мови вживати ці непрефіксальні двовидові дієслова (наприклад, *класифікувати, стандартизувати*) лише як дієслова недоконаного виду, а за допомогою префіксів **з-, с-, за-, на-, по-, про-, роз-** утворити від них дієслова доконаного виду, наприклад, *розкласифікувати, застандартизувати*. Тоді:

а) вищезазначені пасивні дієприкметники залежно від виду дієслова (доконаного чи недоконаного), від якого їх утворено, називають ознаки об'єкта, спричинені перебуванням у завершеному чи незавершеному процесі відповідно:

- 1) **застандартизована терміносистема** — це терміносистема чинного термінологічного стандарту [956, п. 3.7] (рос. **стандартизованная терминсистема**);

2) **стандартизована терміносистема** — це терміносистема, що перебуває в процесі стандартизування [956, п. 3.6] (рос. **стандартизируемая терминосистема**);

б) можна утворити два віддієслівні іменники: *стандартизування* від *стандартизувати* та *застандартизування* від *застандартизувати*.

Аналогічні тенденції мають місце в різних терміносистемах. Так, словник [220, с. 3] фіксує тільки двовидове дієслово *авансувати* (рос. *авансировать*) і від нього дієприкметник *авансований* (рос. *авансируемый, авансированный* [320, с. 9]). Але в інших словниках [304, с. 135; 320, с. 104] уже є *заавансувати* та *заавансований*.

На сьогодні такі новотвори тільки починають уживати в нормативних документах (див., наприклад, ДСТУ 3321:2003 [828]).

Те, що такий підхід для багатьох дієслів природний і відповідає зазначеним вище тенденціям живої української мови, не викликає сумніву.

4.7 Загальна система правил творення слів, що описують процесові поняття, та приклади її реалізації

Викладену вище систему правил творення слів, що описують процесові поняття, подано в табл. 4.8.

Таблиця 4.8 – **Правила творення слів, що описують процесові поняття**

Поняття		Засоби		Приклади	
4.1	Назва процесу:	незавершений (дія) 4.1	Дієслово	мінати(ся), змінювати(ся), виховувати	
		завершений (подія) 4.1		(префікс)	змінити(ся), виховати
		незавершений (дія) 4.2.1	Іменник	суфікси -ни(я) , -тти(я)	виховування, змінювання, миття
		завершений (подія) 4.2.1		(префікс) суфікси -ни(я) -тти(я)	виховання, змінення закриття

Поняття		Засоби		Приклади	
4.2	Наслідок події 4.2.2	Іменник	без суфікса, -а (-я), -нна, -ка, -ок, -унок, -юнок, -енник, -овання	виїзд, зміна, розколнна, говіржа, виливок, рисунок, малюнок, вареник, устаткування	
4.3	Назва учасника дії	суб'єкт дії 4.3.1	Іменник, а в окремих випадках прикметник чи дієприкметник, що набув функції іменника	-ач, -ник, -льник, -ар, -яр, -ець, -тель, -ій, -ак(-як), -аль, -нч	викладач, дослідник, годувальник, володар, кресляр, ловець, вихователь, водій, вожак, коваць, погонич
		об'єкт дії 4.3.2		-анець, -енець, -нь	вихованець, призначенець, учень
		учасник неперехідної дії 4.3.3		-ун, -ій, -к(о), -лець	бігун, плаксієй, хвацько, бувальць
4.4	Дійові властивості	Призначення бути суб'єктом дії 4.4.1.1 (пр)	Прикметник	-льн(ий), -ч(ий)	рятувальний, виконавчий
		Здатність	бути суб'єктом дії 4.4.1.2 (за)	-івн(ий)	рятивний
		бути об'єктом дії 4.4.2.1 (зп)		-н(ий), -овн(ий), -енн(ий), -анн(ий)	змінний, застосовний, здійснений, недоланний
		бути учасником неперехідної дії 4.4.3 (зн)		-к(ий), -лив(ий), -уч(ий), -нв(ий), -ав(ий)	леткий, мінливий, текучий, лінний, лукавий

Поняття		Засоби		Приклади	
4.5	Ознаки, спричинені перебуванням	суб'єктом дії 4.5.1 (пс)	який (що) + дієслово		що змінює, що змінив
		об'єктом дії 4.5.2 (по)			якого змінюють, якого змінювали, якого змінили
	учасником неперехідної дії 4.5.3 (пу)	Дієприкметник	-ен(ий), -ан(ий), -т(ий), -уван(ий), -юван(ий), -ован(ий), -овуван(ий)	змінений, виконаний, дутий, виконуваний, змінюваний, редагований, обслуговуваний	
		Дієприкметник	-л(ий)	зрослий	
		Прикметник	-н(ий)	панинний	
		який (що) + дієслово		що міняється	

Розгляньмо реалізацію викладеної схеми на прикладі. Словники української мови, наприклад [220, с. 1039], фіксують чотири спільнокореневі дієслова:

розтягати і *розтягувати* — недок.;
розтягти і *розтягнути* — док.

Побудуємо від них усі терміни, що описують процесові поняття (табл. 4.9) та проілюструємо їх прикладами термінологічних словосполук (табл. 4.10).

Таблиця 4.9 — **Приклади термінів, похідних від розтяг,**

Поняття	Термін і тлумачення	Російський відповідник	Джерело
назва дії 4.2.1	розтягання — дія за значенням розтягати і розтягатися ;	растягивание	[220, с. 1039; 320, с. 342]
	розтягування — дія за значенням розтягувати і розтягуватися <i>Примітка.</i> Слова розтягання та розтягування — це синоніми	растягивание	[220, с. 1039; 320, с. 342]
назва події 4.2.1	розтягнення — дія за значенням розтягти, розтягнути, розтягтися та розтягнутися	растяжение	[220, с. 1039; 320, с. 342]
наслідок події 4.2.2	розтяг : а) напружений стан, спричинений розтягненням; б) пошкодження (сухожилля, зв'язки тощо) унаслідок падіння, удару, різкого незручного руху тощо	растяжение	[69, с. 26; 220, с. 1039; 320, с. 342]
суб'єкт дії 4.3	розтяжка — стальний трос, дріт тощо, який використовують для збереження чогонебудь у певному напруженому стані	растяжка	[220, с. 1039]
<i>Дійові властивості</i>			
призначення та здатність бути суб'єктом дії 4.4.1.1 (пр) та 4.4.1.2 (за)	розтягальний (розтягувальний) — призначений або здатний (має властивість) розтягати (розтягувати) . <i>Примітка.</i> З двох тотожних за змістом українських прикметників зазвичай уживають коротший	растягивающий	[69, с. 27; 306, с. 205]

Поняття	Термін і тлумачення	Російський відповідник	Джерело
здатність бути об'єктом дії 4.4.2.1 (зп)	розтяжний : а) що його можна розтягнути ; б) <i>перен.</i> який можна розуміти або тлумачити по-різному;	растягивающийся, рас тяжимый, растяжной	[69, с. 27; 220, с. 1079; 306, с. 205; 320, с. 342]
	розтяжність — властивість за значенням розтяжний	растяжимость	[220, с. 1079; 303, с. 618]
здатність бути учасником неперехідної дії 4.4.3 (зн)	розтяжливий — який має здатність розтягатися (розтягуватися) або розтягнутися (розтягтнся) за рахунок внутрішніх чинників	растягивающийся	[27, с. 388; 270, с. 189]
	розтяжливість — властивість за значенням розтяжливий	растяжимость	[27, с. 388]
<i>Ознаки, спричинені перебуванням учасником дії</i>			
Ознаки, спричинені перебуванням суб'єктом процесу 4.5.1 (пс)	<i>незавершений процес:</i>		
	який (що) розтягує	растягивающийся	
	який (що) розтягував	растягивавший	
	який (що) буде розтягувати	который будет растягивать	
	<i>завершений процес:</i>		
	який (що) розтягнув	растянувший	
який (що) розтягне	который растянет		
Ознаки, спричинені перебуванням об'єктом процесу 4.5.2 (по)	<i>незавершений процес:</i>		
	розтяганий (розтягуваний) — що його розтягають (розтягують) або розтягували	растягиваемый	[69, с. 27; 220, с. 1079]

Поняття	Термін і тлумачення	Російський відповідник	Джерело
		кого́рого растя́гивали	
	<i>завершений процес:</i>		
	розтя́гнений (розтягну- тий) — що його розтягнули	растяну́тый	[69, с. 27]
	розтя́гненість (розтя́гнутість) — властивість за значенням розтя́гнений (розтя́гнутий)	растяну́тость	[220, с. 1079]
Ознаки, спричинені перебуванням учасником неперехідного процесу 4.5.3 (пу)	<i>незавершений процес:</i>		
	який (що) розтягується (розтягається)	растя́гиваю- щийся	[270, с. 189]
	який (що) розтягувався (розтягався)	растя́гивав- шийся	[270, с. 189]
	який (що) буде розтягуватися	кого́рый бу́дет растя́гиваться	
	<i>завершений процес:</i>		
	який (що) розтягся (розтягнувся)	растяну́вший- ся	[270, с. 189]
	який (що) розтягнеться	кого́рый растя́нется	
<i>Відіменниковий прикметник</i>			
	розтя́говий — який стосується розтягу або розтягнення	передається іменником у родовому відмінку	[69, с. 27]

Таблиця 4.10 — **Приклади термінологічних словосполук із словами, похідними від розтяг**

Термінологічна словосполучка	Тип	Російський відповідник	Джерело
розтягування пружини	дія	растя́гивание пружины	[303, с. 618]

Термінологічна словосполука	Тип	Російський відповідник	Джерело
необоротне розтягнення	подія	необратимое растяжение	[303, с. 618]
розтягнення зв'язок	подія	растяжение зв'язок	[302, с. 450]
одновісний розтяг	наслідок події	одноосное растяжение	[303, с. 618]
канатна розтяжка	викона- вель дії	канатная растяжка	[303, с. 618]
розтягувальна машина	пр	растягивающая машина	[752, п. 4.2.8]
розтягувальна сила	за	растягивающая сила	[306, с. 223]
розтяжне поняття (перен.)	зп	растяжимое поняття	[309, т. 3, с. 197]
розтяжне тіло	зп	растягивающееся (растяжимое) тіло	[69, с. 27]
розтяжність пружини	зп	растяжимость пружини	[303, с. 618]
розтяганий зразок	пон	растягиваемый образец	[69, с. 27]
розтягнутий діапазон	поз	растянутый діапазон	[289, с. 349]
розтягнутий пояс	поз	растянутый пояс	[303, с. 534]
розтягненість (розтягнутість)	поз	растянутость	[303, с. 618]
індекс розтягненості	поз	індекс растянутости	[406, п. 1.27]
розтягова деформація	відімен. прикм.	деформация растяжения	[69, с. 27; 965, п. 3.3.32]

4.8 Переклад українською російських словосполук з дієприкметниками та похідними від них прикметниками*

У російській мові дієприкметники вживають у власне дієприкметниковому значенні (поняття 4.5.1–4.5.3), у прикметниковому (поняття 4.4.1.1, 4.4.1.2, 4.4.2.1; 4.4.3) та в іменниковому значеннях (поняття 4.3.1–4.3.3). Щоб перекласти російський дієприкметник українською мовою, насамперед треба з'ясувати з контексту, яке поняття він означає, а далі — дібрати засоби української мови, які вживають для утворення відповідних віддієслівних форм.

Російські термінологічні конструкції з дієприкметниками та похідними від них прикметниками в багатьох випадках доцільно перекладати власне українськими конструкціями, а саме:

1) одним іменником з відповідним суфіксом, наприклад:

Рос.	Укр.	Джерело
задающее устройство	задавач	[289, с. 114]
запоминающий элемент	запам'ятовувач	[289, с. 119]
клеянонасыщающее устройство	клеєнамазувач	[509, п. 21]
красящее вещество	барвник	[297, с. 51; 302, с. 89; 303, с. 76; 306, с. 29; 309, т. 1, с. 713]
крышконакрывающее устройство	кришконакривач	[509, п. 62]
крышкосклеивающее устройство	кришкосклеювач	[509, п. 39]
крышкосшивающее устройство	кришкозшивач	[509, п. 40]
ленторазматывающее устройство	стрічкорозмотувач	[509, п. 29]
ленторежущее устройство	стрічкорозрізувач	[509, п. 33]
начальствующие лица	начальництво	[269, с. 530]
несущая способность	тримкість	[69, с. 28; 270, с. 19, 104; 940, п. 8.3]

Рос.	Укр.	Джерело
обандероливающее устройство	обандеролювач	[509, п. 72]
окружающая среда	довкілля	[285, с. 269; 319, с. 164]
регистрающее устройство	реєструвач	[289, с. 353]
регулирующее устройство	регулювач	[289, с. 354]
решающее устройство	розв'язувач	[289, с. 361]
рукавоотрезающее устройство	рукавовідрізувач	[509, п. 68]
связующее вещество	зв'язник	[623, п. 11]
сдвигающее устройство	зсувач	[289, с. 378]
сканирующее устройство	сканер	[735, п. 2.77]
считывающее устройство	зчитувач	[289, с. 419]
тароподающее устройство	тароподавач	[509, п. 4]
таросклеивающее устройство	таросклеювач	[509, п. 25]
таросшивающее устройство	тарозшивач	[509, п. 26]
термосклеивающее устройство	термосклеювач	[509, п. 23]
штабелирующее устройство	штабелювач	[509, п. 44]

2) двохи́менниковими словосполуками, наприклад:

Рос.	Укр.	Джерело
быстрорежущий станок	верстат-швидкоріз	[277, с. 33]
возвращающееся напряжение	напряга повернення	[477, п. 235, 236]
воздействующий фактор	чинник впливу	[756, п. А.5]
восходящее солнце	сонце на сході	[309, т. 1, с. 193]
гасящий резистор	резистор гасіння	[289, с. 76]

Рос.	Укр.	Джерело
дополняющий разряд	розряд-доповнювач	[332, с. 32]
заполняющий бит	біт-заповнювач	[332, с. 32]
запрещающий сигнал	сигнал заборони	[289, с. 119; 528, п. 1.14]
заходящее солнце	сонце на заході	[309, т. 1, с. 534]
клапанозагибающее устройство	загинач клапанів	[509, п. 20]
неотапливаемое здание	будинок без опалення	[308, с. 72]
несущая частота	частота-носії	[270, с. 104]
печатающее устройство	пристрій друку	[289, с. 273]
питающий зажим	затискач живлення	[914, п. 5.131]
разрешающий сигнал	сигнал дозволу	[289, с. 343; 528, п. 1.13]
самоконтролирующийся код	код із самоконтролем	[332, с. 55]
саморазгружающийся вагон	вагон-самоскид	[309, т. 3, с. 260; 320, с. 349]

3) описовими зворотами, приклади яких наведено далі.

4.8.1 Переклад російських пасивних дієприкметників теперішнього часу та похідних від них прикметників на -м(ый)

У російській мові пасивні дієприкметники теперішнього часу (рос. *страдательные причастия настоящего времени*) дуже поширені. Їх утворюють від основи теперішнього часу дієслів недоконаного виду за допомогою суфіксів **-ем(ый)** (**-ом(ый)**), **-им(ый)** [73, с. 121-122], наприклад:

Інфінітив	Основа теперішнього часу	Пасивний дієприкметник теперішнього часу
посылають	посыла/ют	посыла/емый
видеть	вид/ят	вид/имый
вести	вед/ут	вед/омый

Російські дієприкметники на **-м(ий)** уживають для позначання понять, пов'язаних лише з перехідними процесами в таких трьох основних значеннях (табл. 4.11):

- ♦ здатність бути об'єктом дії (4.4.2.1), наприклад, *программируемый контроллер*;
 - ♦ перебування об'єктом недоконаного процесу (дії) (4.5.2), наприклад, *измеряемая величина*;
 - ♦ назва об'єкта дії (4.3.2), наприклад, *слагаемое*;
- тобто як у власне дієприкметниковому значенні (4.5.2), так і в прикметниковому (4.4.2.1) та іменниковому значеннях (4.3.2).

Таблиця 4.11 — **Правила перекладання українською російських дієприкметників на -м(ий)**

У російській мові	Процес	Поняття	В українській мові
Дієприкметник на -м(ий)	Перехідний	Здатність бути об'єктом дії 4.4.2.1 (зп)	Прикметник на: -и(ий), -овн(ий) ; (від дієслів з префіксом) -ени(ий), -ани(ий)
		Перебування об'єктом незавершеного процесу 4.5.2 (пои)	Дієприкметник недоконаного виду на: -н(ий), -т(ий), -оваи(ий), -уван(ий), -юван(ий), -овуван(ий)
		Назва об'єкта дії 4.3.2	Іменник, а в окремих випадках прикметник чи дієприкметник, що набув функції іменника

Істотна відмінність української мови від російської – повна відсутність пасивних дієприкметників на **-м(ий)**. Є лише дуже небагато прикметників дієслівного походження на **-м(ий)**, що втратили дієслівні ознаки і виконують ті функції, які мають прикметники взагалі, наприклад, *відомий, знайомий, невідомий, незнайомий, незримий, рухомий, свідомий* тощо [33, с. 33–34; 43, с. 157].

Українська мова має власні засоби для подавання відповідних понять (див. табл. 4.11), але правильно вибрати їх можна лише визначивши, яке значення передає російська термінологічна словосполучка.

Найбільш складним є розмежування засобами мови понять, що характеризують здатність бути об'єктом дії (4.4.2.1) та перебування об'єктом незавершеного процесу (4.5.2).

У російській мові в деяких випадках для позначання понять (4.4.2.1) використовують віддієслівні прикметники, а для позначання понять (4.5.2) — пасивні дієприкметники теперішнього часу, наприклад:

Здатність бути об'єктом дії			Перебування об'єктом незавершеного процесу		
рос.	укр.	джерело	рос.	укр.	джерело
выполнимый	викона́ний	[270, с. 57]	выполняе-мый	виконува́ний	[270, с. 57]
вычислимый	вирахоб́вий	[295, с. 38]	вычисляе-мый	вирахобува́ний	[295, с. 38]
заменяемый	замі́ний	[303, с. 193]	заменяе-мый	замінюва́ний	[270, с. 57]
измеримый	вимі́рий	[295, с. 65]	измеряе-мый	вимірюва́ний	[295, с. 65]
излечимый	виліко́бий	[302, с. 191]	излечивае-мый	вилікува́ний	[277, с. 180]
испаримый	випарі́й	[300, с. 48]	испаряе-мый	випарюва́ний	[290, с. 58]
исполнимый	викона́ний	[270, с. 57]	исполняе-мый	виконува́ний	[270, с. 57]
исправимый	виправі́й	[277, с. 193]	исправляе-мый	виправля́ний	
осуществимый	здійснє́ний	[295, с. 123]	осуществляе-мый	здійснюва́ний	[270, с. 119]
отделяемый	відокремі́ний; відді́льний	[295, с. 124]	отделяе-мый	відокремлюва́ний; відділя́ний	[270, с. 121]
растяжимый	розтяжні́й	[303, с. 618]	растягивае-мый	розтягува́ний	[270, с. 189]
устранимый	усуві́й	[277, с. 667]	устраняе-мый	усува́ний	[277, с. 667]

Отже, в російській мові *выполнимый* (*вычислимый, измеримый, испаримый* тощо) — це той, якого можна виконати (вираховати, виміряти, випарити тощо), а *выполняемый* (*вычисляемый, измеряемый, испаряемый* тощо) — це той, над яким у даний момент виконують відповідну дію. Для цих понять, як видно з наведених прикладів, аналогічне розмежування зреалізовано й в українській мові.

Крім того, у російській мові (перш за все для іншомовних запозичень) є пари спільнокореневих прикметників та дієприкметників, що дає змогу розмежовувати поняття (4.4.2.1) та (4.5.2), наприклад:

Здатність бути об'єктом дії			Перебування об'єктом незавершеного процесу		
рос.	укр.	джерело	рос.	укр.	джерело
ремонт-пригодный	ремонт-придатний; ремонтівний	[690, п. 3.1.4]	ремонт-руемый	ремонтіваний	[277, с. 544]
транспортельный	транспортельный;	[303, с. 773]	транспорт-ируемый	транспортіваний	[277, с. 632]
	транспортівний				

Примітка. Але в російській термінології часто-густо навіть за наявності відповідного прикметника вживають спільнокореневий дієприкметник у прикметниковому значенні для позначання саме здатності, наприклад:

заменяемая деталь — деталь, яку можна замінити після її спрацювання (укр. *замінна деталь* [303, с. 159]);

исполняемая программа (англ. *executable program*) — програма, що готова до виконання в даній обчислювальній системі [229, с. 59] (укр. *виконання програма*);

ремонтруемый объект (англ. *repairable item*) — об'єкт, ремонт якого можливий та передбачений нормативною, ремонтною та (чи) конструкторською (проектною) документацією [1018, п. 5.8] (укр. *ремонтівний об'єкт*) [690, п. 3.1.4].

Але в багатьох випадках (передусім для іншомовних запозичень) саме російські пасивні дієприкметники теперішнього часу позначають поняття обох видів. Українська мова має більше засобів для розмежування цих понять. Тому російський дієприкметник на **-м(ий)** слід передавати українською мовою відповідно віддїє-

лівним прикметником (здебільшого на **-ови(ий)**) для понять (4.4.2.1) та пасивними дієприкметниками (здебільшого на **-ован(ий)**) для понять (4.5.2). Наприклад:

Російський дієприкметник	У значенні	
	здатності бути об'єктом дії	перебування об'єктом незавершеного процесу
адресуемый	адресовный	адресованный
аннулируемый	анульовный	анульованный
аппроксимируемый	апроксимовный	апроксимованный
дифференцируемый	дифференційовный	дифференційованный
интегрируемый	інтегровный	інтегрованный
интерполируемый	інтерпольовный	інтерпольованный
коммутируемый	комутовный	комутованный
контролируемый	контрольовный	контрольованный
программируемый	програмовный	програмованный

Отже, в українській мові **адресовний** (*анульовний, апроксимовний* тощо) — це той, якого можна адресувати, (анулювати, апроксимувати тощо), а **адресований** (*анульований, апроксимований* тощо) — це той, над яким у даний момент виконують відповідну дію.

Примітка. Як вже зазначено вище (див. 4.6), дієслова *адресувати* (*анулювати, апроксимувати тощо*) доцільно вживати в українській мові як дієслова недоконаного виду, а використовувати спільнокореневі дієслова з префіксами як дієслова доконаного виду, отже:

дифференційований — це той, якого зараз диференціюють (рос. *дифференцируемый*), а **здифференційований** — це той, якого здиференціювали (рос. *дифференцированный, продифференцированный* [295, с. 156]).

Якщо відповідного дієслова доконаного виду ще не утворено і виникає двозначність, то треба додавати якісь пояснювальні слова чи відмовлятися від дієприкметника та користуватися описовими конструкціями.

У табл. 4.12 наведено правильні, на погляд авторів, приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на **-м(ий)** з посиланням на відповідні джерела. Якщо в розглянутих джерелах знайдено тільки переклад окремого дієприкметника (прикметника) без відповідних словосполук з іменниками, автори **у круглих дужках прямим шрифтом** подали іменник, а якщо потрібні приклади взагалі не знайдено, то наведено авторські пропозиції. Оскільки переклад словосполуки

істотно залежить від того, яке значення вона передає, там, де це потрібно, після української словосполуки **у круглих дужках курсивом** подано стисле пояснення, яке, безумовно, не є розгорнутим тлумаченням відповідного поняття.

Таблиця 4.12 — **Приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на -м(ь)ий**

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
адресуемая точка	адресовна точка (яку можна адресувати)	зп	[299, с. 262; 727, п. 4.9]
анализируемый факт	аналізований факт (який аналізують)	пон	[31, с. 134]
блокируемая гидродинамическая передача	блоковна гідродинамічна передача (у якій на заданому режимі роботи блокуються між собою помпувальні та турбінні колеса)	зп	
брызгонепроницаемая дверь	бризконепроникні двері (через які не можуть проникнути атмосферні опади та бризки, що утворюються під час миття)	зп	[507, п. 3.5]
быстрорастворимый (сахар)	швидкорозчинний (цукор) (здатний швидко розчинятися завдяки особливому пресуванню)	зп	[220, с. 1392]
быстрорасчленяемый электрический соединитель	швидкорозчленовний з'єднувач (який можна швидко розчленувати)	зп	
варьируемый параметр электронной цепи	змінюваний параметр електронного кола (який підлягає змінюванню для оцінювання його впливу на параметри кола)	пон	[629, п. 16]
вдыхаемый воздух	вдихуване повітря (яке вдихають)	пон	[302, с. 101]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
ведомый вал	тяжкий вал (що може приймати рух від тягового валу)	зп	[270, с. 22; 297, с. 45; 324, с. 131]
вентилируемая (машина)	вентилювона (машина) (сконструйована так, що її слід або можна охолоджувати повітрям, яке підводять ззовні)	зп	[297, с. 48]
верхняя граница определяемых концентраций	верхня межа визначуваних концентрацій (які визначають)	пон	[738, п. 15.3]
взрывонепроницаемая (оболочка)	вибухонепроникна (оболонка) (яка може витримати тиск вибуху всередині себе та запобігти поширенню вибуху з оболонки в навколишнє вибухонебезпечне середовище)	зп	[285, с. 243]
взымаемая плата	стягувана платня (яку стягують)	пон	[615, п. 148]
вменяемое лицо	осудна особа (яка може відповідати за свої вчинки)	зп	[318, с. 99]
водогазонепроницаемая дверь	водогазонепроникні двері (через які не може проникнути як вода, так і газ)	зп	[507, п. 3.6]
водомастлорастворимый ингибитор коррозии	водооливорозчинний інгібітор корозії (який можна розчинити як у воді, так і в оліві)	зп	[258, с. 142]
водонепроницаемая машина	водонепроникна машина (у яку не може проникнути вода)	зп	[932, п. 4.22]
водонерастворимый силикат	водонерозчинний силікат (який не можна розчинити у воді)	зп	[302, с. 482]
водорастворимая краска	водорозчинна фарба (яку можна розчинити у воді)	зп	[302, с. 244]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
возобновляемый источник энергии	поновие джерело енергії (яке має здатність по-стійно поновлюватися)	зп	
восстанавливаемая система	відновна система (працездатний стан якої можна відновити)	зп	[891, п. 3.10]
встраиваемый электродвигатель	убудовний (умонтовний) електродвигун (якого можна вбудувати, умонтувати)	зп	
выдыхаемый воздух	видихуване повітря (яке видихують)	зп	[302, с. 101]
вызываемая программа	викликувана програма (яку викликають)	пон	[229, с. 58; 299, с. 193]
высокоуважаемый господин	високоповажний пане (гідний високої пошани)	зп	[31, с. 137]
газонепроницаемый участок	газонепроникна ділянка (у яку не може проникнути газ)	зп	[753, п. А.58]
деформируемый (сплав)	деформовний (сплав) (який можна деформувати)	зп	[297, с. 86]
дифференцируемая функция	диференційовна функція (яку можна диференціювати)	зп	[295, с. 226; 303, с. 825]
допускаемое напряжение	допустима напруга (ел.) (яку можна допустити, дозволити)	зп	[303, с. 366; 324, с. 77]
допускаемый износ	допускний знос (який можна допустити, дозволити)	зп	[303, с. 216; 324, с. 108]
допустимое напряжение	допустиме напруження (мех.) (яке можна допустити, дозволити)	зп	[324, с. 187; 681, п. 100]
	допустима напруга (ел.) (яку можна допустити, дозволити)	зп	[303, с. 366]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
жиронепроницаемая бумага	жиронепроникний папір (через який не може проникнути жир)	зп	[403, п. 10, 123]
зависимое положение	залежне становище (коли хтось залежить від когось)	пон	[319, с. 209; 320, с. 374]
заключаемый договор	укладааний договір, укладана угода (які укладають)	пон	[31, с. 139]
занимаемая должность	обіймана посада (яку обіймають)	пон	[31, с. 139]
излечимая болезнь	виліковна хвороба (яку можна вилікувати)	зп	[285, с. 152; 319, с. 85]
излечимая рана	вигойна рана (яку можна вигоїти)	зп	[285, с. 152]
излечимый больной	видужний хворий (якого можна вилікувати)	зп	[285, с. 152]
излучаемая радиопомеха	випромінювана радіозавада (яка поширюється у просторі)	пон	[744, п. 1.11]
измеримый дефект	вимірний дефект (розмір якого можна визначити з заданою точністю)	зп	[416, п. 7]
измеряемая величина	вимірювана величина (яку вимірюють)	пон	[639, п. 4.4; 954, п. 5.16]
имитируемая помеха	імітована завада (яку імітують, щоб визначити заводстійкість)	пон	[289, с. 133; 744, п. 1.15; 886, п. 4.23]
индексируемый (индексированный) адрес	індексована адреса (яку модифікують за допомогою індексу)	пон	[229, с. 121; 299, с. 17; 700, п. 8.15]
интегрируемая функция	інтегрована функція (яку можна інтегрувати)	зп	[295, с. 226; 303, с. 825]
информационно-выявляемое неисправное состояние	інформаційно-виявний несправний стан (який можна виявити, обробивши певну інформацію)	зп	[637, п. 4.1.11]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
ископаемый лед	викопний лід (який можна тільки викопати з надр землі, оскільки він утворився в минулі геологічні епохи)	зп	[303, с. 294]
используемая напряженность поля	використовува напруженість поля (мінімальна напруженість, потрібна для забезпечення необхідної якості приймання)	зп	[927, п. 3.44]
используемое оборудование	використовуване обладнання (яке використовують)	пон	[289, с. 144]
исправимый брак	виправний брак (який можна виправити)	зп	[720, п. 3.10; 820, п. 7.6]
испытываемая порция	випробовувана порція (яку випробують)	пон	[948, п. 5.14]
испытываемый раствор	досліджуваний розчин (який досліджують)	пон	[436, п. 23]
коммутируемая линия	комутовна лінія (яку можна комутувати)	зп	[252, с. 197; 299, с. 112]
контролируемая партия продукции	контрольована партія продукції (яку контролюють)	пон	[876, п. 4.3; 930, п. 10.4; 948, п. А.1]
контролируемое стадо	підконтрольне стадо (яке контролюють)	пон	[406, п. 146]
корректируемый план	коригований план (який змінюють залежно від результатів контролю певної кількості попередніх партій продукції)	пон	[876, п. 6.27]
легкорастворимое вещество	легкорозчинна речовина (для розчинення 1 г якої потрібно від 1 до 10 г розчинника)	зп	[436, п. 5]
максимально допустимый импульсный ток стока	максимально допустимий імпульсний струм стоку (максимальне значення, яке можна допустити, дозволити)	зп	[423, п. 34]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
малорастворимое вещество	малорозчинна речовина (для розчинення 1 г якої потрібно від 30 до 100 г розчинника)	зп	[436, п. 7]
маслорастворимый ингибитор коррозии	оливорозчинний інгібітор корозії (який можна розчинити у оліві)	зп	[258, с. 143]
минимальная используемая напряженность поля	мінімальна використовна напруженість поля (мінімальна напруженість, потрібна для забезпечення необхідної якості приймання за відсутності завод від інших передавачів)	зп	[927, п. 3.43]
многоуважаемый господин	вельмишановний пане (гідний великої поваги)	зп	[31, с. 141]
мощность, потребляемая агрегатом	потужність, споживана агрегатом	пон	[874, п. 4.7.2.5]
накаливаемый вакуумный знакосинтезирующий индикатор	розжарний вакуумний знакосинтезувальний індикатор (у якому використано явище світіння тіл розжарюванням у вакуумі)	зп	[581, п. 11]
напыляемый материал	напилюваний матеріал (використовуваний для напилювання)	пон	[923, п. 4.2]
наращиваемый (электрод)	доточний (електрод) (який можна доточити)	зп	[297, с. 183]
невидимая линия	невидима лінія (недоступна зорові)	зп	[299, с. 112]
невменяемое лицо	неосудна особа (яка не може відповідати за свої вчинки через душевну хворобу, розумові вади тощо)	зп	[318, с. 99]
невозмутимая тишина	непорушна тиша (яку не можна порушити)	зп	[272, с. 304]
невозполнимая потеря	непоправна втрата (яку не можна поправити)	зп	[272, с. 304]

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
невосстанавливае- мая система	невідновна система (працездатний стан якої не можна відновити)	зп	[891, п. 3.10]
неделимое имущество	неподільне майно (яке не підлягає поділу)	зп	[318, с. 78]
недифференцируе- мая функция	недиференційовна функція (яку не можна диференціювати)	зп	[295, с. 227; 303, с. 825]
недопустимый риск	недопустимий ризик (який не можна допустити, дозволити)	зп	[472, п. 4.6]
незабываемые впечатления	незабутні враження (які не можна позабутити)	зп	[272, с. 309]
независимый источник тока	незалежне джерело струму	зп	[674, п. 4.17]
незаменимый работник	незамінний працівник (якого не можна заміни- ти)	зп	[272, с. 309]
незыблемая основа	непохитна (непорушна) основа (яку не можна похитнути, порушити)	зп	[272, с. 310]
неизгладимое впечатление	незабутнє враження (яке не можна забути)	зп	[272, с. 311]
неизлечимая болезнь	невиліковна хвороба (яку не можна вилікувати)	зп	[309, т. 2, с. 136]
неизлечимая рана	невиліковна рана (яку не можна вигоїти)	зп	[309, т. 2, с. 136]
неизлечимый больной	невидужний хворий (якого не можна виліку- вати)	зп	[309, т. 2, с. 136]
неизмеримый дефект	невимірний дефект (розмір якого не можна визначити з заданою точністю)	зп	[416, п. 8]
неизъяснимое волнение	незбагненне (невимовне) хвилювання (яке не мож- на збагнути, зрозуміти)	зп	[272, с. 311]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
неинтегрируемая функция	неінтегровна функція (яку не можна інтегрувати)	зп	[295, с. 227; 303, с. 825]
неискоренимая привычка	невикорінна звичка (яку не можна викоринити)	зп	[272, с. 311]
неиспользуемое время	невикористаний час (який не використали)	поз	[637, п. 4.3.6.]
неиспользуемый вывод интегральной микросхемы	невикористовуваний вивід інтегрованої мікросхеми (який не використовують під час звичайної експлуатації)	пон	[479, п. 25]
неисправимый брак	невиправний брак (який не можна виправити)	зп	[720, п. 3.11; 820, п. 7.7]
неиссякаемая энергия	невичерпна енергія (яку не можна вичерпати)	зп	[272, с. 311]
неисчерпаемые ресурсы	невичерпні ресурси (які не можна вичерпати)	зп	[272, с. 311]
некоммутируемая линия	некомутовна лінія (яку не можна комутувати)	зп	[252, с. 198; 299, с. 112]
неконвертируемая валюта	неконвертовна валюта (яку не можна вільно та необмежено обмінювати на будь-яку іншу іноземну валюту)	зп	[225, с. 77; 247, с. 89; 265, с. 37]
неконтролируемая (зона)	неконтрольовна (зона) (яку не можна контролювати)	зп	[27, с. 244]
	неконтрольована (зона) (яку не контролюють зараз)	пон	[27, с. 244]
нелюдимый характер	відлюдний (відлюдкуватий) характер	зн	[31, с. 143]
ненормируемые оборотные средства	ненормовані обігові кошти (які не враховують у нормах)	пон	[265, с. 179; 294, с. 152, 264; 741, п. 3.11]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Тип</i>	<i>Джерело</i>
необлагаемый минимум	неоподатковуваний мінімум (який не оподатковують)	пон	[265, с. 98; 294, с. 80; 304, с. 245]
необратимая реакция	необоротна реакція (що відбувається тільки в прямому напрямку, унаслідок якої утворюються продукти, що за даних умов не взаємодіють між собою)	зн	[302, с. 452; 303, с. 622]
необслуживаемая радиостанция	необслужна радіостанція (на якій за нормальних умов експлуатації не передбачено наявність обслуговчого персоналу)	зп	[927, п. 3.18]
необслуживаемая система	необслужовна система (технічне обслуговування якої не передбачено)	зп	[891, п. 3.9]
неопровержимая истина	незаперечна істина (яку не можна заперечити)	зп	[272, с. 316]
неопровержимое доказательство	неспростовний (незаперечний) доказ (який не можна спростувати, заперечити)	зп	[31, с. 143]
неориентируемая (опора)	незорієнтовна (опора) (яку не можна зорієнтувати)	зп	
неотапливаемое хранилище	неопалюване сховище (яке не опалюють)	пон	[650, п. 62]
неотразимая сила	непереборна (невідпорна) сила (яку не можна перебороти)	зп	[272, с. 316]
неотразимое впечатление	надзвичайне враження	зп	[272, с. 316]
неотразимые доводы	незаперечні (невідпорні) доводи (які не можна заперечити)	зп	[272, с. 316]
неотразимый голос	чарівний (дивний) голос	зп	[272, с. 316]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
неотразимый удар	невідхильний (невідпорний) удар (якого не можна відвернути, уникнути)	зп	[272, с. 316]
неотъемлемая часть	невіддільна частина; невідокремна частина (яку не можна відділити; відокремити)	зп	[175, с. 177]
неохраняемые объекты	об'єкти, що їх не охороняють	пон	[227, с. 138]
неперекрываемое время	неперекритий час (час виконання трудових операцій на зупиненому устаткованні)	поз	[740, п. 7.44]
неполяризуемый электрод	неполяризований електрод (на якому під впливом струмів, що протікають у вимірювальному колі, не виникає наведений потенціал)	зп	
непромокаемая (ткань)	непромокна (тканина) (яка здатна не вбирати або не пропускати вологу)	зп	[297, с. 382]
непроницаемая переборка	непроникиа перегородка (через яку не може проникнути певне середовище)	зп	[491, п. 99]
неразбиваемое пространство	неподільний проміжок (проміжок у ланцюжку знаків, у якому текстовий процесор не може розділити рядок)	зп	[621, п. 49]
нерастяжимая нить	нерозтяжна нитка (яку не можна розтягнути)	зп	[407, п. 129]
нерасцепляемая муфта	нерозчіпна муфта (муфта, напівмуфти якої з'єднані постійно)	зп	[466, п. 2]
нерегулируемая (опора)	нерегульовна (опора) (яку не можна регулювати)	зп	[297, с. 190]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
неремонтируемый объект	неремонтовний об'єкт (ремонт якого неможливий чи непередбачений)	зп	[690, п. 3.1.5]
несгораемый шкаф	вогнетривкий сейф (здатний захистити вміст від небезпечних чинників пожежі)	зп	[272, с. 322]
несжимаемая жидкость	нестислива рідина	зп	[303, с. 182]
несмазываемый подшипник скольжения	незмасний підшипник ковзання (призначений для роботи без змащування)	зп	
несмываемая краска	незмивна фарба (яку не можна змити)	зп	[308, с. 96]
неснимаемое покрытие	незнімний покрив (який не слід знімати перед використанням)	зп	[258, с. 297]
несоизмеримые величины	несумірні величини (для яких немає спільної міри)	зп	[272, с. 323; 295, с. 29; 297, с. 48; 306, с. 27; 319, с. 114; 320, с. 220]
несоизмеримые понятия	непорівнянні поняття (які не можна порівняти)	зп	[272, с. 323; 319, с. 114; 320, с. 218]
несопровождаемый багаж	несупроводжуваний багаж (що його не супроводжує пасажир)	пон	[856, п. 4.14]
несравнимые величины	незрівнянні величини (які не можна зрівняти)	зп	[272, с. 323]
нестерпимая боль	нестерпний біль (який не можна стерпіти)	зп	[31, с. 143]
неустранимый дефект	неусувний дефект (який не можна усунути)	зп	[416, п. 3; 506, п. А.5; 720, п. 3.18]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
неутолимая жажда	невтоленна спрага (яку важко або не можна задовольнити, стримати)	зп	[272, с. 328]
неучитываемый отказ	невраховувана відмова (яку не слід враховувати)	пон	[690, п. 3.3.18]
нижняя граница определяемых концентраций	нижня межа визначуваних концентрацій (які визначають)	пон	[738, п. 15.3]
номинальная отдаваемая мощность	номінальна віддавана потужність машини (яку віддає машина за номінального режиму роботи)	пон	[938, п. 8.4]
номинальный потребляемый объем воздуха пневмопривода	номінальний споживаний об'єм повітря пневмопривода (який споживає пневмопривід за номінального режиму роботи)	пон	[862, п. 6.30]
нормализуемый алгоритм	нормалізований алгоритм (який можна нормалізувати)	зн	[299, с. 19]
нормируемое время	нормований час (який ураховують у нормах)	пон	[289, с. 228; 740, п. 7.34]
образец исследуемого вещества	зразок досліджуваної речовини (яку досліджують)	пон	[289, с. 234]
обратимая реакция	оборотна реакція (яка відбувається за даної температури одночасно в двох протилежних напрямках — прямому та зворотному із порівнянними швидкостями)	зн	[302, с. 452; 303, с. 622]
обслуживаемая радиостанция	обслужна радіостанція (на якій передбачено наявність обслуговчого персоналу)	зн	[927, п. 3.15]
обслуживаемая система	обслужбна система (технічне обслуговування якої передбачено)	зн	[891, п. 3.9]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
обтекаемая форма	обтічна форма (яка виявляє найменший опір зустрічному потокові рідини або газу)	зп	[303, с. 818]
ожидаемый ток	очікуваний струм (який очікують)	пон	[477, п. 225; 688, п. 8.20]
	сподіваний струм (на який сподіваються, розраховують)	пон	[928, п. 4.9; 928, п. 4.8]
определяемое понятие	визначуване поняття (яке визначають)	пон	[303, с. 526]
ориентируемая (опора)	зорієнтовна (опора) (яку можна зорієнтувати)	зн	[270, с. 116]
орошаемая площадь	зрошувана площа (яку орошають)	пон	[324, с. 248]
оспариваемое имущество	оспорюване майно (яке оспорюють)	пон	[318, с. 78]
отопливаемое хранилище	опалюване сховище (яке опалюють)	пон	[650, п. 61]
отгибемый карман	відкидна кишеня (яку можна відкидати)	зп	[429, п. 135]
отдаваемая мощность двигателя	віддавана потужність двигуна (яку віддають)	пон	[938, п. 3.5]
отображаемое изображение	відображуване зображення (яке відображають)	пон	[289, с. 253]
охлаждаемая лопатка	охолодна лопатка (профільна частина якої має канали для проходження охолоджувальної речовини)	зп	[270, с. 78]
охраняемый объект	підохоронний об'єкт (де можлива небезпека може бути виявлена системою сигналізації)	зн	[955, п. 5.20]
ощущаемый холод	відчуваний холод (який відчують)	пон	[31, с. 145]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
пароводонепроницаемая бумага	пароводонепроникний папір (через який не може проникнути як вода, так і пара)	зп	[403, п. 137]
паяемый материал	паяний матеріал (який можна з'єднувати паянням)	зп	[922, п. 3.23]
перекрываемое время	перекритий час (час виконання елементів трудового процесу виконавцем паралельно з автоматичною роботою устаткування)	поз	[740, п. 7.45]
перерабатываемые материалы	перероблювані матеріали (одержувані перероблянням сировини з наданням їй потрібного стану та форми)	пон	[973, п. 3.3]
планируемое использование ВЭР	плановане використання ВЕР (яке планують)	пон	[937, п. 5.7]
погружаемый (термопреобразователь)	занурний (термоперетворювач) (чутливий елемент якого повністю занурюють у середовище, температуру якого вимірюють)	зп	[270, с. 140; 297, с. 246]
подписываемый протокол	підписуваний протокол (який підписують)	пон	[31, с. 147]
подтверждаемая (услуга)	підтвердна (послуга) (послуга, яка потребує явного підтвердження від постачальника)	зп	[270, с. 146]
полностью взаимоконтролируемая сигнализация	цілком взаємоконтрольована сигналізація (здатна контролювати прийняття відправленого сигналу)	зп	
полупроницаемая мембрана	напівпроникна мембрана (здатна розділяти рідинні та газові суміші завдяки різному проникненню їхніх компонентів)	зп	[302, с. 279; 303, с. 324]

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
поляризуемый (электрод)	поляризований (електрод) (на якому під впливом струмів, що протікають у вимірвальному колі, виникає наведений потенціал)	зп	[297, с. 258]
поставляемая продукция	продукція, яку постачають	пон	
потребляемая мощность	споживана потужність (яку споживають)	пон	[289, с. 300; 303, с. 350; 504, п. 55]
потребляемый (объем воздуха пневмопривода)	споживаний (об'єм повітря пневмопривода) (об'єм, потрібний для роботи пневмопривода під час виконання певної функції протягом устанавленого часу)	зп	[270, с. 152; 297, с. 264]
предельно допустимый сброс веществ в водный объект	гранично допустимий скид речовин у водний об'єкт (максимальний скид, який ще можна допустити, дозволити)	зп	[420, п. 218]
предполагаемый результат	передбачуваний результат (який передбачають)	пон	[31, с. 148]
прессуемый соединительный зажим	обпресований з'єднувальний затискач (який здатний забезпечити з'єднання завдяки обпресуванню)	зп	[941, п. 9.3]
применяемый код	застосований код (який можна застосовувати)	зп	[966, п. 6.32]
принимаемая мощность	приймана потужність (яку приймають)	пон	[806, додаток А, п. 20, 26]
приобретаемый опыт	набуваний досвід (який набувають)	пон	[31, с. 150]
проверяемая организация	перевірювана організація (яку перевіряють)	пон	[800, п. 6.12]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
прогнозируемый показатель надежности	прогнозований показник надійності (який прогнозують)	пон	[256, с. 262]
программируемая память	програмовна пам'ять (яку можна змінювати)	зп	[299, с. 167]
программно-выявляемое неисправное состояние	программно-виявний несправний стан (який можна виявити за допомогою програми)	зп	[637, п. 4.1.10]
программно-обнаруживаемая неисправность	программно-виявна несправність (яку можна виявити за допомогою програми)	зп	[690, п. Б.2.13]
проницаемая переборка	проникна перегородка (через яку може проникати певне середовище)	зп	[491, п. 101]
пыленепроницаемое электротехническое изделие	пилонепроникний електротехнічний виріб (усередину якого не може проникнути пил)	зп	[462, п. 35]
разделяемый ресурс	розподілований ресурс (використовуваний кількома процесами одночасно)	пон	[442, п. 1.40]
располагаемая мощность (газотурбинной установки)	наявна потужність (максимальна робоча потужність на валу, яку установка може розвинути в конкретних умовах експлуатації)	зп	[289, с. 346; 859, п. 5.27]
рассеиваемая мощность	розсіювана потужність (що виділяється за визначених умов)	пон	[515, п. 19; 588, п. 110, 112, 114, 120, 121, 123; 738, п. 18.1; 928, п. 4.34]
рассматриваемый вопрос	розглядане (розглядуване) питання (яке розглядають)	пон	[31, с. 151]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
растворимое вещество	розчинна речовина (для розчинення 1 г якої потрібно від 10 до 30 г розчинника)	зп	[436, п. 6]
растяжимая нить	розтяжна нитка (яку можна розтягнути)	зп	[407, п. 128]
регистрируемое почтовое отправление	реєстроване поштове відправлення (яке реєструють)	пон	[618, п. 42]
регулируемый трансформатор	регульовний трансформатор (який можна регулювати)	зп	[297, с. 389]
резервируемый элемент	резервований елемент (елемент, на випадок відмови якого в об'єкті передбачено один або декілька резервних елементів)	пон	[690, п. 3.12.14]
рекомендуемая область режимов полета	рекомендована область режимів польоту (яку рекомендують)	пон	[892, п. 6.3]
ремонтируемый объект	ремонтний об'єкт (ремонтпридатний)	зп	[690, п. 3.1.4]
самосмазываемый подшипник скольжения	самозмасний підшипник ковзання (у якому змащування забезпечено матеріалом підшипника та компонентами, що входять до його складу)	зн	
самотестируемый микропроцессор	самотестовий мікропроцесор (який здатний автоматично визначати свою працездатність)	зн	[526, п. 17]
свариваемые части заготовки	зварювані частини заготівки (які зварюють)	пон	[921, п. 4.41]
свариваемый материал	зварний матеріал (який піддається зварюванню)	зп	[919, п. 2.1]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
свободно конвертируемая валюта	вільно конвертовна валюта (яку можна вільно та необмежено обмінювати на будь-яку іншу іноземну валюту)	зп	[225, с. 76; 247, с. 88; 265, с. 38]
сжимаемая жидкость	стислива рідина (яку можна стискати)	зп	[303, с. 181-182]
синхронизируемый (генераторный модуль)	синхронізовний (генераторний модуль) (який можна синхронізувати)	зп	[297, с. 339]
склеиваемый (материал)	склейний (матеріал) (який можна склеювати)	зн	[270, с. 203; 297, с. 343]
слышимый звук	чутний звук (який можна почути)	зп	[877, п. 4.2]
смываемое покрытие	змивний покрив (який можна змити)	зп	[258, с. 299]
снимаемое покрытие	знімний покрив (який можна зняти)	зп	[258, с. 299]
соизмеримые величины	сумірні величини (для яких є спільна міра)	зп	[272, с. 534; 295, с. 29; 297, с. 48; 303, с. 72; 319, с. 292; 320, с. 381]
соизмеримые понятия	порівнянні поняття (які можна порівняти)	зп	[272, с. 534; 319, с. 292]
сопоставимые цены	порівнянні ціни (які можна порівняти)	зп	[304, с. 564]
сопрягаемые детали	спряжні деталі (здатні утворити спряження під час складання)	зп	[270, с. 45]
статистически регулируемый процесс	статистично регульовний процес (для якого можна застосувати статистичне регулювання)	зп	
стираемый (носитель записи)	стираний (носій запису) (інформацію з якого можна стирати)	зп	[297, с. 367; 326, с. 186]

<i>Російська словосполучка</i>	<i>Українська словосполучка</i>	<i>Тип</i>	<i>Джерело</i>
стираемый носитель информации	носії інформації зі здатністю стирання	зп	[332, с. 165]
технологически неделимая операция	технологічно неподільна операція (яку не можна поділити)	зп	[419, п. 7]
удаляемый воздух	видалюване повітря	пон	
устраняемый дефект	усувний дефект (який можна усунути)	зп	[385, п. 6; 416, п. 2; 720, п. 3.17]
учитываемый отказ	ураховувана відмова (яку належить ураховувати)	пон	[690, п. 3.3.17]
фазирuemый (магнетрон)	фазовий (магнетрон) (магнетрон, у якому можна керувати початковою фазою генераторних коливань та її стабілізувати зовнішнім сигналом)	зп	[297, с. 401]
частично конвертируемая валюта	частково конвертовна валюта (яку можна обмінювати лише на деякі інші іноземні валюти з окремих видів міжнародного платіжного обігу)	зп	[225, с. 78; 247, с. 91; 265, с. 38]
эталонная используемая напряженность поля	еталонна використовна напруженість поля (використовна напруженість поля, яка може бути еталоном або основою для планування частот)	зп	[927, п. 3.45]

У російській мові для назв об'єктів дії вживають дієприкметники на **-м(ий)**, що набули функції іменників. Для їх перекладу українською використовують як іменники, так і прикметники (дієприкметники), що набули функції іменника (табл. 4.13).

Таблиця 4.13 — Приклади перекладу українською російських дієприкметників та прикметників на -м(ий), що набули функції іменників

Російський дієприкметник на -мий, який набув функції іменника	Український іменник або прикметник (дієприкметник), що набув функції іменника	Джерело
ведомый	ведений	[319, с. 28]
вычитаемое	від'ємник	[277, с. 87; 295, с. 38; 297, с. 68; 326, с. 486]
делимое	ділене; ділений	[326, с. 165]
желаемое	бажане	[285, с. 108]
знакомый	знайомець	[285, с. 145]
инспектируемый	інспектований	[277, с. 188]
искомое	шукане	[295, с. 71; 303, с. 229]
ископаемое	копалина	[277, с. 190; 303, с. 229]
испытваемый	підспитний; випробуваний	[277, с. 194; 309, т. 1, с. 623]
множимое	множене	[295, с. 99; 297, с. 170; 326, с. 333]
обвиняемый	обвинувачений	[318, с. 128; 319, с. 149]
ожидаемое	сподіване	[220, с. 1175]
подозреваемый	підозрюваний	[318, с. 184]
слагаемое	доданок	[270, с. 204; 295, с. 187; 297, с. 345; 326, с. 487]
уважаемый, уважаемая	шановний, шановна	[220, с. 1389; 322, с. 957]
уменьшаемое	зменшуване	[295, с. 214; 326, с. 324]
экзаменуемый	складач іспиту	[277, с. 704]

4.8.2 Переклад російських активних дієприкметників теперішнього часу на -щ(ий)

Російські дієприкметники на **-щ(ий)** уживають для позначання понять, пов'язаних з **перехідним незавершеним процесом (дією)**:

- ◆ призначення бути суб'єктом дії (4.4.1.1), наприклад, *регіструючий* прибор;
- ◆ здатність бути суб'єктом дії (4.4.1.2), наприклад, *влияющая* величина;
- ◆ перебування суб'єктом незавершеного процесу (дії) (4.5.1), наприклад, *вызывающий* абонент;
- ◆ назва суб'єкта дії (4.3.1), наприклад, *заряжающий*;

із **неперехідним незавершеним процесом (дією)**:

- ◆ здатність бути учасником неперехідної дії (4.4.3), наприклад, *высыхающее* растительное масло;
- ◆ перебування учасником неперехідної дії (4.5.3), наприклад, *восходящее* солнце;
- ◆ назва учасника неперехідної дії (4.3.3), наприклад, *отсутствующий*.

Поняттєвий зв'язок між російськими дієприкметниками і відповідними українськими прикметниками, дієприкметниками та іменниками відображено в таблиці 4.14 і показано на наведених далі прикладах.

Таблиця 4.14 — **Правила перекладання українською російських дієприкметників на -щ(ий)**

У російській мові	Процес	Поняття	В українській мові
Дієприкметник на -щ(ий)	Перехідний	Призначення бути суб'єктом дії 4.4.1.1 (пр)	Прикметник на -льи(ий), -ч(ий), -и(ий)
		Здатність бути суб'єктом дії 4.4.1.2 (за)	Прикметник на -іви(ий), -и(ий)
		Перебування суб'єктом незавершеного процесу 4.5.1 (пси)	Описова конструкція: який (що) + дієслово

У російській мові	Процес	Поняття	В українській мові
		Назва суб'єкта дії 4.3.1	Іменник, а в окремих випадках прикметник чи дієприкметник, що набув функції іменника
	Неперехідний	Здатність бути учасником неперехідної дії 4.4.3 (зи)	Прикметник на -к(ий), -лив(ий), -уч(ий), -юч(ий)
		Перебування учасником неперехідного незавершеного процесу 4.5.3 (пуи)	Описова конструкція: який (що) + дієслово Прикметник на -и(ий),
		Назва учасника неперехідної дії 4.3.3	Іменник, а в окремих випадках прикметник чи дієприкметник, що набув функції іменника

У російських науково-технічних термінах дієприкметники на **-щ(ий)** та похідні від них прикметники здебільшого описують призначення бути суб'єктом дії (4.4.1.1), наприклад:

рос. *звукоизолирующий кожух* — це кожух, призначений ізолювати від джерела звуку;

рос. *фильтрующий дыхательный аппарат* — це дихальний апарат, призначений очищати повітря фільтруванням.

Перекладаючи ці терміни, перевагу слід віддавати віддієслівним прикметникам на **-льн(ий)**: *звукоізолювальний кожух, фільтрувальний дихальний апарат*.

Примітка. У деяких випадках і в російській мові використовують аналогічні прикметники на **-льн(ий)**, наприклад: *вычислительный комплекс, измерительный канал, стиральная машина, холодильная установка*.

У деяких термінах дієприкметник на **-щ(ий)** описує здатність бути суб'єктом дії (4.4.1.2). У цих випадках їх здебільшого перекладають віддієслівними прикметниками на **-івн(ий), -н(ий)**.

Наприклад:

рос. **разрушающий** контроль, укр. **руйнівний** контроль — це контроль, за якого **може бути** порушена придатність об'єкта до застосування, але руйнувати не є його призначенням;

рос. **опрокидывающий** момент, укр. **перекидний** момент — це момент, що сприяє перекиданню нерухомої машини;

рос. **огнетушащее** вещество, укр. **вогнегасна** речовина — це речовина, яка має такі властивості, які створюють умови для припинення горіння.

Примітка. У багатьох випадках змістова відмінність між призначенням та здатністю суто умовна.

Усі конструкції, що описують перебування суб'єктом незавершеного процесу (дії) (4.5.1), треба перекладати зворотами, наприклад:

рос.: **деталь, передающая**
крутящий момент

укр.: **деталь, що передає**
крутний момент;

действующее на тело
силы

сили, що діють на тіло;

мотоциклист, следующий
за нашей машиной,
увеличил скорость

мотоцикліст, що їхав
(рухався) за нашою
машиною, збільшив
швидкість.

Російські дієприкметники на **-щ(ий)** часто-густо вживають для позначання здатності бути учасником неперехідної дії (4.4.3), наприклад:

рос. **блестящая** точка — тобто точка, здатна блищати, якщо на неї направлено світловий промінь;

рос. **летающая** лодка — це гідролітак, тобто човен, здатний літати;

рос. **хрустящий** хлеб — тобто хліб, здатний хрустіти.

У наведених значеннях в українській мові вживають віддієслівні прикметники на **-ч(ий)**, **-к(ий)**, **-лив(ий)**:

Рос.	Укр.	Джерело
летающая лодка	летючий човен	[188, с. 112]
блестящая точка	блискуча точка	[267, с. 54]
хрустящий хлеб	хрусткий (хрускотливий) хліб	[277, с. 686]

Для перекладу російських дієприкметників на **-щ(ий)**, що описують перебування учасником неперехідної дії (4.5.3), головним засобом є описова конструкція **який (що) + дієслово**, наприклад:

Рос.	Укр	Джерело
восходящее солнце	сонце, що сходить	[309, т. 1, с. 193]
заходящее солнце	сонце, що заходить	[309, т. 1, с. 534]
читающий мальчик	хлопчик, що читає	[277, с. 693]

Крім того, в українських науково-технічних термінах, що описують перебування учасником неперехідного неозначеного у часі процесу (дії), іноді вживають прикметники на **-и(ий)**, наприклад, **чинний, поточний** тощо [270, с. 9].

У табл. 4.15 наведено правильні, на погляд авторів, приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на **-щ(ий)** з посиланням на відповідні джерела. Якщо в розглянутих джерелах знайдено тільки переклад окремого дієприкметника (прикметника) без відповідних словосполук з іменниками, автори **у круглих дужках прямим шрифтом** подали іменник, а якщо потрібні приклади взагалі не знайдено, то наведено авторські пропозиції. Оскільки переклад словосполуки істотно залежить від того, яке значення вона передає, там, де це потрібно, після української словосполуки **у круглих дужках курсивом** подано стисле пояснення, яке, безумовно, не є розгорнутим тлумаченням відповідного поняття.

Таблиця 4.15 — **Приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на -щ(ий)**

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
адсорбирующее вещество	адсорбувальна речовина	пр	[270, с. 25]
азотсодержащее соединение	азотовмісна сполука (яка містить азот)	за	[302, с. 494]
алмазосодержащий слой	алмазовмісний шар (який містить алмазний порошок)	за	[572, п. 5.9, 5.15, 5.16]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Тип</i>	<i>Джерело</i>
армирующий стеклонаполнитель	армувальний склонаповнювач	пр	[452, п. 3.46]
атакующий самолет	атаковий літак	пр	[277, с. 14]
бдящий глаз	пилльне око	зн	[277, с. 17]
бегущая волна	рухома хвиля (яка поширюється в одному напрямку і переносить енергію вздовж цього напрямку)	зн	[289, с. 42; 898, п. А.11]
блестящий излом	блискучий злом (який має характерний металічний блиск)	зн	[912, п. 4.4.11]
блокирующий антициклон	блокувальний антициклон (що порушує панівне в помірних широтах переміщення повітряних мас із заходу)	за	[949, п. 8.38]
блокирующий конденсатор	блокувальний конденсатор (призначений блокувати постійну складову пульсівного струму)	пр	[674, п. 4.84]
блокирующий патент	гальмівний патент (без використання якого не може розвиватись певний технічний напрямок та який у силу монопольного права, що витікає з патенту, може гальмувати розвиток узазаного напрямку)	пр	[255, с. 252]
блокообрабатывающий агрегат	блокообробний агрегат	пр	[303, с. 23; 951, п. 6.4.12]
блуждающий ток	блуканвий струм (електричний струм, що протікає в землі в разі використання її в лініях електропередавання як зворотний провідник)	зн	[307, с. 55]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
бумагоподающая система	папероподавальна система	пр	[951, п. 5.2.12]
быстровсыхающая краска	швидковисихна фарба	зн	[324, с. 144]
быстродействующий выключатель	швидкодійний вимикач	пр	[303, с. 105; 914, п. 5.125]
быстрорежущий инструмент	швидкорізальний інструмент	пр	[449, п. 36]
быстротвердеющий бетон	швидкотвердний бетон	зн	[270, с. 21]
ведущая отрасль промышленности	провідна галузь промисловості	за	[282, с. 16; 289, с. 51; 309, т. 1, с. 118; 319, с. 28]
ведущий вал	тяговий вал	пр	[267, с. 58; 270, с. 23; 347, с. 32]
ведущий генератор	керівний генератор	пр	[349, с. 27]
взвешивающий фильтр	зважувальний фільтр	пр	[934, п. 12.19]
вибропоглощающий материал	вібропоглинальний матеріал	пр	[877, п. 10.46]
включающая катушка	вмикальна котушка	пр	[477, п. 148]
включающий электромагнит	вмикальний електромагніт	пр	[477, п. 146]
влагопоглощающий патрон	вологовбірний патрон	пр	[650, п. 86]
влагоудерживающая способность плодов	вологоутримувальна здатність плодів	за	[665, п. 5.41]
влагоудерживающая способность почвы	вологозатримувальна здатність ґрунту	за	[302, п. 506]
влияющая величина	впливна величина (здатна впливати)	за	[639, п. 7.14; 724, п. 6.1]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Тип</i>	<i>Джерело</i>
водовытесняющая способность	водовиштовхувальна здатність	пр	[650, п. 41]
водоплавающая (птица)	водоплавна (птиця)	зн	[302, с. 99]
водопонижающая скважина	водознижувальна свердловина	пр	[290, с. 112]
водородсодержащее стекло	водневмісне скло (яке містить водень)	за	[302, с. 511]
водоудерживающая способность	водозатримувальна здатність	за	[402, п. 30]
воздействующая величина реле	діюча величина реле (повинна бути прикладена до електричного реле в заданих умовах для досягнення очікуваного функціонування)	за	[724, п. 4.1 - 4.4]
возмущающая сила	збурювальна сила	пр	[297, с. 337; 303, с. 672]
возрастающая последовательность	висхідна послідовність; зростаюча послідовність (у якій ознаки впорядкування зростають)	зн	[326, с. 447]
воспроизводящая лампа	відтворювальна лампа	пр	[652, п. 273]
восстанавливающая сила	відновлювальна сила	пр	[565, п. 5]
восходящая скважина	догірна свердловина (свердловина, яку забурюють із підземної гірничої виробки догори)	зн	[899, п. 4.1.5]
восходящее программирование	висхідне програмування (за якого спочатку проектують та налагоджують програми для виконання простих операцій, а потім розроблені модулі об'єднують в єдину програму)	зн	[229, с. 61]
восходящее солнце	сонце, що сходить	пун	[309, т. 1, с. 193]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
воющий тон	виючий тон (частота якого періодично змінюється навколо середнього значення)	зн	[877, п. 4.7]
воющая (сторона)	(сторона), що воєє	пун	[285, с. 70]
впитывающая бумага	вбирний папір (який відзначається підвищеною вбирною здатністю стосовно різних рідин)	за	[403, п. 146]
вращающий момент	обертальний момент (векторна величина, що є мірою зовнішньої дії, яка змінює кутову швидкість тіла, що обертається)	пр	[270, с. 86; 289, с. 65; 297, с. 172; 347, с. 127; 468, п. 61, 89 - 91]
всасывающий патрубок	усмоктувальний патрубок	пр	[303, с. 459]
всепоглощающий грех	всепоглинний гріх	за	[43, с. 136]
вскрывающая выработка	розкривальна виробка (яка забезпечує доступ до покладу корисної копалини в надрах)	пр	[303, с. 109]
всплывающее меню	висхідне меню (яке розгортається вгору)	зн	[229, с. 61; 299, с. 120]
вулканизирующая система	вулканізувальна система	пр	[901, п. 4.5]
входящий документ	вхідний документ	зн	[649, п. 4.7]
вызывающая программа	програма, яка викликає	псн	[299, с. 193; 326, с. 67; 332, с. 215]
	викликувальна програма (яка містить послідовність команд, що забезпечують виклик заданої підпрограми)	пр	[326, с. 394]
вызывающее поведение	зухвала поведінка	зн	[272, с. 106]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
вызывающий абонент	абонент, який викликає	псн	[331, с. 73]
вымывающая машина	вимивальна машина	пр	[951, п. 4.4.8]
вынуждающая сила	змушувальна сила	пр	[565, п. 4]
выпадающее меню	спадне меню (яке розгортається вниз)	зн	[332, с. 168]
выпадающий (сучок)	випадний (сучок) (який не зрісся з деревиною і тримається в ній нещільно)	зн	[302, с. 109]
выпрямляющий переход	випрямний перехід (електричний перехід, опір якого для одного напрямку струму більший, ніж для іншого)	за	[559, п. 19]
выравнивающий импульс	вирівнювальний імпульс	пр	[303, с. 220]
высыхающее растительное масло	висихна олія	зн	[305, с. 123]
вычесывающая машина	вичісувальна машина	пр	[393, п. 47]
вяжущее вещество	зв'язувальна речовина (мінеральні й органічні речовини, які використовують для виготовлення бетонів та розчинів, скріплювання будівельних конструкцій, гідроізолювання тощо)	пр	[297, с. 51; 305, с. 64]
газоперекачивающий агрегат	газоперекачувальний агрегат	пр	[298, с. 5]
гасящий импульс	гасильний імпульс	пр	[303, с. 220]
герметизирующий слой	герметизувальний шар	пр	[438, п. 34]
гидридообразующий материал	гідридоутворювальний матеріал (здатний за певних умов сорбувати та накопичувати водень з утворенням гідридів)	за	[761, п. 5.2]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
гидроаккумулирующая электростанция	гідроаккумулявальна електростанція	пр	[303, с. 877; 859, п. 5.10]
гиростабилизирующая установка	гіростабілізувальний пристрій	пр	[643, п. 50]
господствующая идеология	панівна ідеологія	псн	[319, с. 50]
громкоговорящая связь	гучномовний зв'язок (за якого інформацію відтворюють за допомогою гучномовця або акустичної системи)	зн	[717, п. 3.6]
грунтоотсасывающий насос	грунтовідсмоктувальний насос	пр	[499, п. 6.10]
группирующая машина	групувальна машина	пр	[585, п. 5.25; 711, п. 6.17]
движущая сила	рушійна сила (здатна приводити що-небудь у рух)	за	[270, с. 201; 272, с. 133; 303, с. 672]
дезактивирующее защитное полимерное покрытие	дезактивувальний захисний полімерний покрив	пр	[257, с. 257]
дезинфицирующее средство	дезінфікувальний засіб	пр	[784, п. 2.13]
	дезінфекційний засіб	пр	[302, с. 508]
дезинформирующий патент	дезінформаційний патент (в описі якого заявникам навмисно вдалося спотворити результати роботи або дати явно неправильні технологічні та конструктивні рішення з метою дезорієнтувати конкурентів, спрямувати їх хибним шляхом або дезорієнтувати патентну експертизу, створюючи перешкоду видачі патентів конкурентам, у яких можуть бути вирішені ті самі завдання)	пр	[255, с. 253]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Тип</i>	<i>Джерело</i>
дезодорирующее средство	дезодораційний засіб	пр	[302, с. 508]
действующее вещество пестицида	активна речовина пестициду	за	[794, п. 3.2]
действующее законодательство	чинне законодавство	зн	[43, с. 136; 272, с. 135; 304, с. 140]
действующее значение	діюче значення	зн	[289, с. 91; 306, с. 67]
действующие лица	дійові особи	зн	[43, с. 136]
декодирующее устройство	декодувальний пристрій	пр	[289, с. 91; 303, с. 804]
демпфирующее устройство	демпфувальний пристрій	пр	[303, с. 804]
деревообра- батывающий инструмент	деревообробний інструмент	пр	[303, с. 224; 632, п. 1.4]
дереворежущий инструмент	дереворізальний інструмент	пр	[449, п. 18]
диспергирующая присадка	диспергувальна присадка	пр	[858, п. 4.57]
диссоциирующий обжиг	дисоціювальне випалювання	пр	[930, п. 6.2]
дифференцирующее устройство	диференціювальний пристрій	пр	[289, с. 103]
добывающая скважина	видобувальна свердловина	пр	
дожимающий компрессор	дотискувальний компресор	пр	[936, п. А.5]
дозировочная машина	дозувальна машина	пр	[585, п. 5.35]
долгоживущий свободный радикал	довгоіснуючий вільний радикал	зн	[302, с. 439]
доминирующая (идея)	домінантна (ідея)	псн	[277, с. 118; 297, с. 90]
дополняющая операция	доповнювальна операція	пр	[589, п. 3.5.4]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
досаждающий патент	докучливий патент (метою одержання якого є прагнення не допустити одержання й застосування патенту на ідентичний винахід конкурентом і цим загальмувати його технічний прогрес)	пр	[255, с. 254; 274, с. 163]
дубящая смола	дубильна смола (азотовмісні полімери, які використовують для попереднього оброблення перед дубленням шкіри)	за	[551, п. 4.22]
жиросодержащая вода	жиромістка вода (яка містить багато жиру)	за	[779, п. 5.28]
задающий сигнал	задавальний сигнал (який пересилає дані про мету керування: задає значення, співвідношення значень параметрів керованого об'єкта та/або їх змінювання у часі)	пр	[954, п. 10.17]
задерживающий потенциал	затримувальний потенціал	пр	[289, с. 114]
задраивающее устройство	задраювальний пристрій	пр	[507, п. 8.3]
зажигающее устройство	запалювальний пристрій	пр	[896, п. 7.58]
заземляющее устройство	заземлювальний пристрій	пр	[289, с. 114-115; 303, с. 804; 855, п. 6.50]
замедляющее реле	сповільнювальне реле	пр	[303, с. 630]
замыкающая пружина	замикальна пружина	пр	[609, п. 25]
запечатывающая машина	запечатувальна машина	пр	[585, п. 5.21; 711, п. 6.12]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Тип</i>	<i>Джерело</i>
запирающий механизм кожгалантерейного замка	замикальний механізм шкіряно-галантерейного замка	пр	[792, п. 5.5]
запирающий элемент	перекривальний елемент	пр	[607, п. 3]
записывающая лампа	записувальна лампа	пр	[652, п. 271]
запоминающее устройство	запам'ятовувальний пристрій	пр	[289, с. 118-119; 295, с. 220; 299, с. 270; 570, п. 4.4.1; 726, п. 4.10; 955, п. 5.69]
затухающие колебания	загасні коливання (амплітуда яких постійно змінюється внаслідок втрати енергії в коливальній системі)	зн	[297, с. 130]
захватывающее устройство	захоплювальний пристрій	пр	[509, п. 52]
заходящее солнце	сонце, що заходить	пун	[309, т. 1, с. 534]
звукозаписывающее (устройство)	звукозаписувальний (пристрій)	пр	[31, с. 139]
звукоизолирующая кабина	звукоізолювальна кабіна	пр	[486, п. 47]
звукопоглощающая краска	звуковбирна фарба	зн	[324, с. 144]
звукопоглощающий материал	звукопоглинальний матеріал	пр	[289, с. 123; 877, п. 10.44]
знакопечатающее устройство	знакодрукувальний пристрій	пр	[620, п. 4.21; 697, п. 7.9]
знакосинтезирующий индикатор	знакосинтезувальний індикатор	пр	[289, с. 125; 581, п. 111]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
значащая позиция	значуща позиція (місце, яке може займати символ у ряді інших символів та яке можна ідентифікувати порядковим номером або іншим способом)	зн	[954, п. 9.11]
зондирующий сигнал	зондувальний сигнал	пр	[673, п. 5.1]
зубообрабатывающий станок	зубообробний верстат	пр	[303, с. 715; 473, п. 42]
изгибающий момент	згинальний момент (момент внутрішніх сил у перерізі об'єкта відносно осі, заданої в площині перерізу)	за	[303, с. 345; 681, п. 95]
излучающая (частица)	(частинка), що випромінює	пун	[289, с. 129]
излучающий элемент	випромінювальний елемент	пр	[289, с. 129; 303, с. 879]
изолирующая опора	ізолювальна опора	пр	[303, с. 423; 630, п. 52]
интегрирующее устройство	інтегровальний пристрій	пр	[303, с. 804]
интерпретирующая программа	інтерпретувальна програма	пр	[295, с. 155]
ионизирующая камера	іонізувальна камера	пр	[289, с. 142]
ионизирующее излучение	іонізувнє проміння (здатне іонізувати середовище)	за	[176, с. 255]
исключающее ИЛИ	виключальне ЧИ (двомісна логічна операція, результатом якої є «істина» тоді й тільки тоді, якщо операнди мають різні булеві значення)	пр	[525, п. A13; 589, п. 3.5.9]

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
исправляющая способность	виправляльна здатність (здатність пристрою, наприклад, приймальної частини каналу, правильно реєструвати спотворений до певних значень вхідний сигнал. Чисельно виправляльну здатність визначають максимальною величиною спотворень сигналу у відсотках, за якої сигнал ще правильно реєструють)	за	[611, п. 59; 612, п. 55; 617, п. 79]
исходящий документ	вихідний документ (документ, відправлений організацією)	зп	[289, с. 146; 649, п. 4.8]
исчезающий вид	зникаючий вид	зн	[302, с. 92]
калибрующий участок лезвийного инструмента	калібрувальна ділянка лезового інструменту	пр	[449, п. 4]
камендобывающее оборудование	каменевидобувне устаткування	пр	[822, п. 4.1]
каменобрабатывающее оборудование	каменеобробне устаткування	пр	[822, п. 5.1]
квалифицирующий символ	кваліфікувальний символ (спеціальний знак, що доповнює чи обмежує сферу умовного літерного, цифрового чи літерно-цифрового позначення на схемі)	пр	[827, п. 10.86]
кератиносодержащее сырье	кератиномістка сировина (яка містить кератин в кількості, достатній для виробництва кормової, медичної, технічної продукції та товарів народного споживання)	зн	[952, п. 12.11]
клеенаносящий станок	клеєнаносний верстат	пр	[417, п. 24]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
клеескрепляющая машина	клеєскріплювальна машина	пр	[951, п. 6.4.8]
клеящее вещество	клеїльна речовина (яка має властивість склеювати)	за	[779, п. 3.28]
кодирующее устройство	кодувальний пристрій	пр	[303, с. 804]
коллидирующие заявки	колідуючі заявки (дві або більше заявки, кожна з яких містить один або декілька пунктів патентної формули, що стосуються винаходів, тотожних по суті)	зн	[228, с. 60; 274, с. 153]
коммутирующее устройство	комутаційний пристрій	пр	[303, с. 804; 688, п. 6.14]
комплексообразующая способность	комплексоутворювальна здатність (здатність деяких молекул або іонів утворювати комплексні сполуки)	за	[784, п. А.1.7]
комплектующее изделие	комплектувальний виріб (призначений комплектувати)	пр	[303, с. 213; 521, п. 106; 813, п. 5.47; 827, п. 5.12]
контролирующий орган	контролювальний орган	пр	[561, п. 4.10]
контролирующий процесс	контролівний процес (процес, кінетика якого визначає швидкість кородування)	за	[939, п. 8.11]
координирующий комитет	координаційний комітет	пр	[25, с. 154]
короткоживущий свободный радикал	короткоіснуючий вільний радикал	зн	[302, с. 439]
корпусообработывающее производство	корпусообробне виробництво	пр	[712, п. 3.3]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
корректирующее действие	коригувальна дія (дія, яку виконують, щоб усунути причини виявленої невідповідності або іншої небажаної ситуації)	пр	[974, п. 3.6.5]
корректирующий код	коректувальний код (який дозволяє знаходити та виправляти певні помилки в процесі передавання й оброблення інформації)	пр	[289, с. 169; 303, с. 256]
корродирующий металл	метал, що кородує	пун	[258, с. 210]
	кородливий метал (здатний зазнавати кородування)	зн	
красящая лента	фарбувальна стрічка	пр	[303, с. 28; 620, п. 4.29; 697, п. 7.15]
крахмалосодержащее сырье	крохмалемістка сировина (яка містить крохмаль у достатній кількості для її промислового перероблення в крохмаль і крохмалепродукти)	зн	[434, п. 15]
крутящий момент	крутний момент (момент внутрішніх сил у перерізі об'єкта відносно заданої осі, нормальній щодо площини перерізу)	за	[298, с. 73; 303, с. 345; 347, с. 127; 681, п. 94]
крышкоформирующее устройство	кришкоформувальний пристрій	пр	[509, п. 38]
леворежущий инструмент	ліворізальний інструмент	пр	[449, п. 51]
легирующий элемент	легувальний елемент (метал або неметал, який додають в основний метал, щоб надати йому потрібних властивостей)	за	[270, с. 35; 930, п. 8.33]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
лентоамортизирующее устройство	стрічкоамортизувальний пристрій	пр	[509, п. 30]
лентонаправляющее устройство	стрічконапрямний пристрій	пр	[509, п. 32]
лентообвязывающий станок	стрічкообв'язувальний верстат	пр	[455, п. 87]
лентотормозящее устройство	стрічкогальмівний пристрій	пр	[509, п. 31]
лентоформирующая машина	стрічкоформувальна машина	пр	[715, п. 7.4]
лесообразующая порода	лісоутворювальна порода (яка здатна в межах свого ареалу утворювати верхній ярус деревостану)	за	[302, с. 407]
лечащий врач	закріплений лікар, відповідальний лікар	пр	[277, с. 227]
лимитирующий фактор (окружающей среды)	лімітувальний чинник (чинник довкілля, який своїми мінімальними чи максимальними виявами обмежує діяльність організмів або розвиток певного процесу)	за	[704, п. А.23]
магнитодвижущая сила	магніторушійна сила (скалярна величина, яку визначають як лінійний інтеграл від напруженості магнітного поля вздовж даного замкненого контуру та яка дорівнює повному струму, що охоплює цей контур)	за	[303, с. 672; 684, п. 60; 905, табл. А.5, п. 17.2]
малозумящий усилитель	малозумний підсилювач	зн	[289, с. 186]
маскирующий карандаш	маскувальний олівець (олівець для маскувння незначних дефектів шкіри)	пр	[564, п. 127]
металлорежущий станок	металорізальний верстат	пр	[303, с. 715; 473, п. 1]

<i>Російська словосполучка</i>	<i>Українська словосполучка</i>	<i>Тип</i>	<i>Джерело</i>
моделирующий алгоритм	моделювальний алгоритм	пр	[299, с. 19]
модулирующий сигнал	модулювальний сигнал (який використовують для зміни якого-небудь параметра сигналу, що його модулюють, залежно від виду модуляції)	пр	[289, с. 201]
моющая присадка	мийна присадка (що запобігає відкладенню нагару на робочих поверхнях двигуна)	пр	[858, п. 4.56]
моющая способность	мийна здатність (здатність мийного засобу здійснювати мийну дію)	за	[302, с. 506; 784, п. А.3.9]
мягкорисующий фотообъектив	м'якомалювальний фотооб'єктив (оптичне зображення якого має плавні переходи контурів, завдяки невеликому контрасту)	пр	[910, п. 5.1.26]
наборно-корректирующий аппарат	складально-коригувальний апарат	пр	[951, п. 4.3.1]
наборно-программирующий аппарат	складально-програмувальний апарат	пр	[951, п. 4.2.1]
навинчивающая машина	нагвинчувальна машина	пр	[585, п. 5.19; 711, п. 6.10]
надлежащий вид	належний вигляд	зн	[31, с. 142; 54, с. 247]
накапливающий сумматор	нагромаджувальний сумматор (регістр, у якому протягом виконання операції може розміщуватись один операнд, на місце якого потім записують результат операції)	пр	[289, с. 208]
намагничивающая сила	намагнічувальна сила (скалярна величина, яку визначають як лінійний інтеграл від напруженості магнітного поля вздовж даного замкнутого контуру та яка дорівнює повному струму, що охоплює цей контур)	за	[303, с. 672]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
намагничивающий аппарат	намагнічувальний апарат	пр	[540, п. 112]
намазывающая машина	намащувальна машина	пр	[601, п. 90]
направляющая линия	напрямна лінія	пр	[303, с. 300]
настраивающий загрузчик	настроювальний завантажувач	пр	[289, с. 212]
незатухающие колебания	незгасні коливання (амплітуда яких не змінюється)	зн	[297, с. 130]
неотпускающий ток	невідпускальний струм (викликає в разі проходження крізь тіло людини нездоланні судорожні стискання м'язів руки, у якій затиснуто провідник)	за	[289, с. 220]
непроводящий рисунок печатной платы	непровідний рисунок друкованої плати (рисунок друкованої плати, утворений діелектричним матеріалом)	за	[628, п. 4]
неразрушающий доступ	неруйнівний доступ (дії, що дають змогу здійснити доступ усередину сейфа чи сховища без їх ушкодження)	за	[945, п. 4.34]
нержавеющая сталь	нержавійна сталь; нержавка сталь	зн	[324, с. 193, 324]
	неіржавка сталь	зн	[270, с. 218]
несолеобразующий оксид	несолетвірний оксид (не здатний утворювати солі)	за	[301, с. 147]
несущая конструкция	тримальна конструкція (призначена тримати постійну чи тимчасову навантагу, в тому числі й навантагу від інших частин будівлі)	пр	[172, с. 30; 270, с. 72; 945, п. А.1]
нетокведущая часть	неструмовідна частина (яка нормально не перебуває під напругою, але може опинитись під напругою в аварійних режимах роботи, наприклад, корпус електричної машини)	за	[1007, п. 1.2]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
нетонуший канат	непотопний канат (який не тоне)	зн	[715, п. 3.21]
нефлюктуирующая цель	нефлюктуаційна ціль	зн	[636, п. 4.9]
нефтеперерабатыва- ющий завод	нафтопереробний завод	пр	[303, с. 185]
нефтесодержащая вода	нафтовмісна вода (яка містить нафту)	за	[499, п. 4.8, 6.40, 7.22, 7.23; 654, п. 3.1, 4.1-4.10, 5.1-5.2, A.1-A.3]
низколетучая нефть	низьколетка нафта	зн	[298, с. 218]
нисходящая ветвь	низхідна (спадна) вітка (мат.)	зн	[270, с. 24; 295, с. 30]
	низхідна (спадна) гілка (біол.)	зн	[302, с. 89; 323, с. 62]
ныряющий поршень	пірнальний толлок (поршень)	пр	[297, с. 260]
ныряющий циклон	пірнавний циклон (що швидко переміщується з північно- го заходу на південний схід, рідше з півночі на південь, на відміну від звичайного пере- міщення більшості циклонів з південного заходу на пів- нічний схід. Швидко перемі- тившись на південний схід, ніби пірнувши в потоці, такі циклони різко уповільнюють швидкість у найпівденнішій точці своєї траєкторії, кру- то повертаючи на північний схід)	зн	
обандероливающая машина	обандеролювальна машина	пр	[585, п. 5.31; 711, п. 6.23]
обезвоживающая центрифуга	зневоднювальна центрифуга	пр	[303, с. 835]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
обезжиривающее средство	знежирювальний засіб	пр	[302, с. 508; 303, с. 711]
обеззараживающее (средство)	знезаражувальний (засіб)	пр	[31, с. 143]
обесцвечивающее средство	знебарвлювальний засіб	пр	[302, с. 508; 303, с. 711]
обнажающая щель	оголювальна щілина (штучна вузька довгаста заглибина, зроблена в масиві для відокремлення моноліту природного каменю)	пр	[822, п. А.10]
оборачивающее кольцо фотообъектива	обертальне кільце фотооб'єктива	пр	[911, п. 4.13]
обслуживающий персонал	обслуговчий персонал	пр	[277, с. 318]
обучающая система	навчальна система	пр	[569, п. 6]
огнезадерживающая дверь	вогнезатримувальні двері	за	[507, п. 3.14]
огнепреграждающая способность	вогнеперешкодна здатність (здатність перешкоджати поширенню горіння)	за	[463, п. 42]
огнепреграждающее устройство	вогнеперешкоджальний пристрій	пр	[257, с. 397; 278, с. 104]
огнетушащее вещество	вогнегасна речовина	за	[278, с. 19; 463, п. 28]
оградительно-поддерживающая крепь	захисно-тримальне кріплення	пр	[797, п. 4.8]
окружающая среда	навколишнє середовище (що оточує)	за	[289, с. 241; 304, с. 481]
омолаживающая обрезка	омолоджувальне обрізування	пр	[476, п. 143; 433, п. 158]
опаливающая машина	обпалювальна машина	пр	[664, п. 4.62]
опережающая колонна	випереджальна колона	пр	[899, п. 3.4.11]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
определяющее уравнение	визначальні рівняння	пр	[303, с. 799]
ориентирующее устройство	орієнтувальний пристрій	пр	[509, п. 5]
осушающее вещество	осушувальна речовина (здатна активно поглинати вологу, що міститься в газі, повітрі або органічних рідинах)	за	[302, с. 89–90]
отбеливающее средство	відбілювальний засіб	пр	[302, с. 508]
отводящее устройство	відвідний пристрій	пр	[509, п. 69]
отклоняющее устройство	відхилювальний пристрій	пр	[899, п. 3.6.5]
отключающая катушка	вимикальна котушка	пр	[477, п. 149]
отключающая способность	вимикальна здатність	за	[303, с. 708]
отравляющее вещество	отруйна речовина (один із видів зброї масового враження, токсична речовина, яка в разі бойового використання вражає живої сили противника)	пр	[302, с. 90; 303, с. 76]
отсасывающее оборудование	відсмоктувальне обладнання	пр	[461, п. 4]
отсекающий клапан	відсікальний клапан (який перекидає потік вимірюваного середовища через поперечний переріз)	пр	[270, с. 70]
отстающая окалина	відшарована окалина (окремі ділянки, які утворюються внаслідок порушення технології нагрівання перед прокатуванням або під час подальшого термічного оброблення)	поз	[634, п. 2.28]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
отстающий по фазе ток	струм, що відстає за фазою	пун	[289, с. 255]
отстающий ток	запізний струм	зн	[297, с. 383]
отсутствующая нить	відсутня нитка (дефект текстильного виробу, якщо відсутня одна або кілька ниток)	зн	[430, п. 169]
отсутствующий взгляд	(перен.) відсутній погляд	зн	[269, с. 628]
отхаркивающее средство	відхаркувальний засіб	пр	[302, с. 508]
охлаждающее устройство	охолоджувальний пристрій	пр	[601, п. 87]
падающая волна	падна хвиля (рухома хвиля, яка поширюється від джерела)	зн	[297, с. 59]
падающий гофр	пониклий гофр (дефект, що відзначається асиметричним профілем гофрів)	пуз	[408, п. 34]
пакетоформирующая машина	пакетоформувальна машина	пр	[585, п. 5.24; 711, п. 6.16]
пассивирующая пленка	пасивувальна плівка (здатна захистити метал від кородування)	за	[303, с. 489]
пенообразующая способность	піноутворювальна здатність (здатність мийного розчину утворювати піну)	за	[302, с. 506; 784, п. А.4.2]
переблокирующее устройство	переблоковувальний пристрій	пр	[945, п. 4.18]
передающее устройство	передавальний пристрій	пр	[289, с. 264; 303, с. 804]
переключающее устройство	перемикальний пристрій	пр	[303, с. 804; 902, п. 6.18]
переключающий рычаг	перемикальний важіль	пр	[303, с. 643]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
петлеобразующий станок	петлеутворювальний верстат (призначений утворювати петлі на кінцях дротяних поясів)	пр	[455, п. 89]
печатающее устройство	друкувальний пристрій	пр	[289, с. 273; 303, с. 804; 442, п. 7.10]
питающая сеть	живильна мережа	пр	[303, с. 669]
плавающая точка	рухома крапка (крапка для відокремлювання цілої та дробової частин, позицію якої не фіксує формат подання чисел)	зн	[339, с. 118]
плавающий курс (валюты)	змінний курс (валюти)	зн	[265, с. 91]
плакирующее покрытие	платований покрив (одержаний платуванням)	поз	
пленкообразующее вещество	плівкоутворювальна речовина (здатна утворювати захисну плівку після нанесення на лицьову поверхню)	за	[551, п. 4.35]
пломбирующее устройство	пломбувальний пристрій	пр	[509, п. 76]
побегообразующая способность	пагоноутворювальна здатність (здатність пробуджених бруньок розвиватися в пагони, яку визначають відсотком таких пагонів від числа пробуджених бруньок)	зн	[476, п. 105]
повышающая подстанция	підвищувальна підстанція	пр	[855, п. 6.5]
поглощающая способность	поглинальна здатність (здатність вбирати та утримувати тверді речовини, рідини та газу)	за	[303, с. 708]
поглощающее устройство	поглинальний пристрій	пр	[857, п. 5.4.3]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
подавляющее большинство	переважна більшість	за	[272, с. 395]
поддерживающая конструкция	підтримувальна конструкція	пр	[303, с. 268]
поддерживающая крепь	тримальне кріплення	пр	[797, п. 4.7]
подстилающая поверхность	підстильна поверхня (поверхня Землі, а саме ґрунт, рослинність, вода, сніг, населені пункти, яка взаємодіє з нижнім шаром тропосфери в процесах тепло- та вологообміну)	за	[875, п. 8.4; 961, п. 4.22]
показывающий прибор	показувальний прилад	пр	[289, с. 287; 600, п. 1.1.1]
полирующая фаска	полірувальна фаска (вузька грань на записувальному різці, розміщена за різальним ребром і призначена для згладжування нерівностей різачка запису)	пр	[652, п. 5.9]
полупроводящая глазурь	напівпровідна полива	за	[630, п. 6]
помехоподавляющий конденсатор	протизавадний конденсатор (призначений для зниження рівня електромагнітних завад)	пр	[744, п. 3.5]
понижающая подстанция	знижувальна підстанція	пр	[855, п. 6.6]
поражающее действие	уражальна дія	пр	[319, с. 214]
поражающий удар	разючий удар	за	[319, с. 214]
порхающее эхо	пурхливе відлуння (швидка і майже злита послідовність сигналів відлуння, які йдуть від одного й того самого джерела звуку)	зн	[877, п. 10.23]

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
постоянно действующая выставка	постійна виставка	зн	[43, с. 136]
почтообработывающее оборудование	поштообробне обладнання	пр	[618, п. 136]
праворезущий инструмент	праворізальний інструмент	пр	[449, п. 50]
правящая партия	керівна партія	за	[272, с. 435]
правящая элита	керівна еліта; панівна еліта	за	[25, с. 46]
предстоящие затраты	майбутні витрати	зн	[741, п. 4.33]
предупреждающая граница	попереджувальна межа	пр	[297, с. 77; 876, п. 5.31]
предупреждающее действие	запобіжна дія (яку виконують для усунення причини потенційної невідповідності або іншої потенційно небажаної ситуації)	пр	[974, п. 3.6.4]
предшествующий оратор	попередній промовець	зн	[272, с. 440]
преломляющий угол	заломний кут (кут між двома непаралельними заломними поверхнями призми або клина)	пр	[657, п. 1.52]
преобладающее большинство	переважна більшість	за	[43, с. 136; 272, 442; 319, с. 226]
преобладающие силы	переважні сили	за	[319, с. 226]
прессующая диафрагма	пресувальна діафрагма	пр	[453, п. 3.6.23]
прилегающая поверхность	прилегла поверхня	пуз	[538, п. 4.6; 578, п. 10]
прилежащая зона	прилегла зона	пуз	[957, п. А.11]
приспевающий древостой	пристиглий деревостан	пуз	[841, п. 4.11]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
проводящая среда	провідне середовище	за	[303, с. 710]
проводящий канал	провідний канал (що його створюють технологічно чи індукують електричним полем, і в якому регулюють потік носіїв заряду)	пр	[559, п. 33]
производящая поверхность	виробна поверхня (уявна поверхня, що містить різальні кромки інструменту, або утворювана під час їхнього руху, обвідною якої у відносному русі є бічна поверхня зуба, оброблюваного зубчастого колеса)	пр	[489, п. 4.2.1]
производящая функция	твірня функція (математична функція, що її подають як суму нескінченного ряду, коефіцієнтами членів якого є функції або сталі заданої послідовності)	пр	[589, п. 3.3.5]
проникающая (радиация)	проникаюча (радіація)	за	[25, с. 192]
пропитывающий грунт	просочувальний ґрунт (перший шар покриву шкіри, нанесений для зниження пухлиноватості і усунення відминання шкіри, який має потрібну проникальну здатність і не утворює плівку на поверхні шкіри)	пр	[551, п. 4.36]
просвечивающее переплетение	просвічувальне переплетення (що його характеризує утворення у визначених місцях тканини просвіту різних величин застосуванням таких переплетень, які на одних ділянках тканини збирають відповідні нитки основи і утку, а на інших ділянках роз'єднують їх, внаслідок чого тканина має ажурний вигляд)	за	[430, п. 143]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
противодействующая сила	протидійна сила	пр	[303, с. 672]
противоскатывающая сила звукосни-мателя	протискочувальна сила звукознімача (яка протидіє скочувальній силі звукознімача у пристрої відтворювання)	пр	[652, п. 8.44]
пульсирующий (ток)	пульсівний (струм) (періодичний електричний струм, який не змінює свого напрямку)	зн	[27, с. 352; 302, с. 435]
пускорегулирующее устройство	пускорегулювальний пристрій	пр	[896, п. 7.62]
пылеотсасывающее оборудование	пилівідсмоктувальне обладнання	пр	[461, п. 66]
равнодействующая сила	рівнодійна сила	за	[303, с. 672; 465, п. 3.6]
развертывающий преобразователь	розгортальний перетворювач	пр	[303, с. 540]
развязывающий фильтр	розв'язувальний фільтр	пр	[289, с. 339; 303, с. 813]
разгружающая выточка	розвантажувальна виточка	пр	[556, п. 10]
раздвигающий режим	розсувальний режим (режим уведення або редагування тексту з клавіатури, за якого додавання нових символів у введений раніше фрагмент тексту «розсовує» рядок)	пр	[289, с. 339]
размагничивающий аппарат	розмагнічувальний апарат	пр	[540, п. 114]
размыкающий контакт	розмикальний контакт	пр	[289, с. 342]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
разрешающая способность	роздільна здатність (здатність розрізняти)	за	[295, с. 196; 299, с. 249; 303, с. 708; 589, п. 3.6.1; 595, п. 3.3; 620, п. 4.37; 636, п. 10.3; 656, п. 69; 811, п. 4.12]
разрушающее испытание	руйнівне випробування (за якого може бути порушена придатність об'єкта до застосування)	за	[303, с. 231; 760, п. 4.2.41]
растягивающая машина	розтягувальна машина	пр	[752, п. 4.2.8]
рафинирующая плавка	рафінувальне плавлення (яке дозволяє виводити домішки)	пр	[930, п. 6.23]
ребросклеивающий станок	ребросклеювальний верстат	пр	[303, с. 716; 417, п. 20]
реверсирующее устройство	реверсувальний пристрій	пр	[674, п. 4.95]
регистрирующее устройство	реєструвальний пристрій	пр	[289, с. 353; 303, с. 804; 902, п. 6.13]
регулирующая арматура	регулювальна арматура	пр	[607, п. 16]
регулирующий (эффект)	регулівний (ефект)	за	[270, с. 192]
режущий инструмент	різальний інструмент	пр	[303, с. 224; 449, п. 1; 457, п. 3; 822, п. 6.1]
резинообрабатывающий каландр	гумооброблювальний каландр	пр	[901, п. 7.11]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
ретранслирующая почта	ретранслювальна пошта	пр	[443, п. 2.9]
решающая обратная связь	вирішальний зворотний зв'язок	пр	[804, п. 7.29]
решающий голос	ухвальний голос	за	[31, с. 151]
ротационно- формующая машина	ротацийно-формувальна машина	пр	[601, п. 56]
руководящие органы	керівні органи	пр	[272, с. 494]
самодействующая (муфта)	самодійна (муфта) (з'єднан- ня та роз'єднання напів- муфт якої відбувається під час зміни режиму роботи)	зн	[270, с. 194; 303, с. 645]
самозвучающая музыкальная игрушка	самозвучна музична іграшка	зн	[422, п. 2.9.6]
самоклеящий слой	самоклеючий шар (термо- плавкий клейовий шар)	зн	[737, п. 5.15]
самопишущий прибор	самописний прибор	за	[289, с. 369; 303, с. 542]
самофлюсующий припой	самофлюсівний припій (який має властивості флюсу)	зн	[922, п. 8.5]
сваривающее устройство	зварювальний пристрій	пр	[509, п. 24]
свеклопере- рабатывающее отделение	бурякопереробне відділення	пр	[593, п. 4.3]
сверхпроводящий экран	надпровідний екран	пр	[592, п. 3.9]
светоизлучающий диод	світловипромінювальний діод	пр	[289, с. 375]
светомодулирующее устройство	світломодулювальний пристрій	пр	[652, п. 272]
светонаправляющая лампа	світлонапрямна лампа	пр	[896, п. 6.10]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
связующая фаза	сполучальна фаза (фаза в гетерогенному спеченому матеріалі, яка сполучає інші фази)	за	[655, п. А.1]
связывающее вещество	зв'язувальна речовина (мінеральні й органічні речовини, які використовують для виготовлення бетонів та розчинів, скріплювання будівельних конструкцій, гідроізолювання тощо)	пр	[270, с. 25; 302, с. 90; 303, с. 76]
сглаживающий дроссель	згладжувальний дросель	пр	[289, с. 378; 674, п. 4.82]
сигнализирующий термометр	сигналізаційний термометр	пр	[810, п. 5.9]
симметрирующее устройство	симетрувальний пристрій	пр	[931, п. 6.33]
синхронизирующий сигнал	синхронізувальний сигнал	пр	[289, с. 389; 528, п. 1.10; 570, п. А2]
сканирующее устройство	сканувальний пристрій	пр	[303, с. 804]
скатывающая сила звукосниmateля	скочувальна сила звукознімача (складова сили тяги, спрямована по радіусу до центра грамплатівки)	за	[652, п. 8.43]
скользящее резервирование	ковзие резервування	зн	[690, п. 3.12.25]
следующий класс	наступний клас	зн	[319, с. 185; 320, с. 251]
следящий электропривод	стежний електропривід	пр	[482, п. 24]
слепящий экран	сліпучий екран	зн	[289, с. 395]
смачивающая способность	змочувальна здатність (здатність сполучника запоювати порожнини, наявні у склонаполювачі, змочуючи його зовнішню поверхню)	за	[302, с. 506; 784, п. А.2.2]

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
собирающая площадь антенны	збиральна площа антени	пр	[303, с. 493]
советующая система	дорадча система	пр	[568, п. 143]
согласующий трансформатор	узгоджувальний трансформатор	пр	[289, с. 400; 303, с. 774; 674, п. 4.121]
солеобразующий оксид	солетвірний оксид (здатний утворювати солі)	за	[301, с. 147]
соответствующая организация	відповідна організація	за	
сопутствующая услуга	супутня послуга (доповнює основну послугу з метою створити зручності та комфортність обслуговування замовника)	зн	[506, п. 149]
сортирующая последовательность	сортувальна послідовність (що визначає спосіб упорядкування, та яку використовують для сортування та пошуку)	пр	[289, с. 404; 444, п. 5.8]
спрямляющий аппарат	випрямний апарат	пр	[492, п. 80]
спящая почка	спляча брунька	зн	[433, п. 110; 476, п. 116]
сравнивающий элемент	порівняльний елемент	пр	[289, с. 408]
стабилизирующая способность	стабілізувальна властивість (здатність утримувати частинки дисперсної фази, нерозчинної в цьому середовищі, в завислому стані, що перешикоджає їх коагуляції і седиментації)	за	[784, п. А.1.19]
стабилизирующий кластрон	стабілізувальний кластрон	пр	[494, п. 4]
сталкивающее устройство	зіштовхувальний пристрій	пр	[951, п. 6.2.2]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
стеклообразующий компонент	склотвірний компонент (здатний в процесі застигання розплавленої маси утворювати скло)	за	[815, п. 5.1]
стимулирующая доза пестицида	стимулювальна доза пестициду (здатна посилити життєдіяльність шкідливого організму)	за	[794, п. 6.3.5]
стоячая волна	нерухома хвиля (являє собою стан середовища, за якого розташування максимумів та мінімумів амплітуд коливань величин, що характеризують середовище, не змінюється у часі)	зн	[267, с. 200]
сульфатизирующий обжиг	сульфатизувальне випалювання	пр	[930, п. 6.5]
суммирующий измерительный прибор	підсумовувальний вимірювальний прилад	пр	[289, с. 416 - 417]
суммирующий усилитель	підсумовувальний підсилювач	пр	[289, с. 416 - 417]
сuspендирующая способность	сuspензійна здатність (здатність поверхнево-активних речовин утворювати зависі, які складаються з рідинної та твердої фази в завислому стані)	за	[784, п. А.3.22]
сущестующая сеть	наявна мережа	зн	[25, с. 50]
сущестующие границы	сучасні кордони	зн	[25, с. 50]
сущестующие права	зафіксовані права	поз	[25, с. 50]
сущестующие цены	теперішні ціни	зн	[43, с. 137]
сущестующий порядок	заведений порядок	поз	[25, с. 50]
сущестующий закон	чинний закон	зн	[272, с. 561]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
считывающее устройство	зчитувальний пристрій	пр	[289, с. 419]
тарирующее усилие	тарувальне зусилля (яке потрібно докласти з боку навантажувача до зрівноважувача важільних ваг для їх тарування)	пр	[902, п. 7.28]
тароизготавливающее устройство	таровиготовлювальний пристрій	пр	[509, п. 19]
тарофиксирующее устройство	тарофіксувальний пристрій	пр	[509, п. 51]
тароформирующее устройство	тароформувальний пристрій	пр	[509, п. 18]
текущее планирование	поточне планування	зн	[741, п. 6.6]
темпераирующая машина	темперувальна машина	пр	[752, п. 4.1.6]
теплоотражающее покрытие	тепловідбивний покрив	пр	
термоэлектродвижущая сила	термоелектрорушійна сила (яка виникає між робочим і вільним кінцями термопари під впливом різниці їхніх температур)	за	[303, с. 672; 880, п. 7.3.13]
тестовальцующая машина	тістовальцювальна машина	пр	[601, п. 54]
тестоформирующая машина	тістоформувальна машина	пр	[601, п. 41]
тлеющий разряд	жеврійний розряд (самостійний розряд, що супроводжується світінням газу)	зн	[267, с. 171, 205; 896, п. 5.20–5.22, 7.55]
токоведущая часть	струмовідна частина (яка у робочому стані постійно перебуває під напругою)	за	[462, п. 29, 30; 1007, п. 1.2]
токоограничивающий предохранитель	струмообмежувальний запобіжник	пр	[303, с. 537; 928, п. 3.2]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
толкаящая рама	шттовхальна рама	пр	[823, п. 6.2]
тонирующий напиток	тонізувальний напій	пр	[501, п. 7]
трещинодвижущая сила	тріщинорушійна сила (енергія пружної деформації, що звільняється внаслідок одиначного приросту площі тріщини)	за	[555, п. 39]
трубообрабатывающее производство	трубообробне виробництво	пр	[712, п. 3.6]
убывающая последовательность	спадна послідовність (у якій ознаки впорядкування зростають)	зн	[295, с. 145; 303, с. 530]
увлажняющий крем	зволожувальний крем	пр	[564, п. 43]
угледобывающий агрегат	вугледобувний агрегат	пр	[809, п. 5.6]
удерживающий ток	утримувальний струм	пр	[289, с. 441]
удостоверяющая подпись	посвідковий підпис	пр	[31, с. 154]
упрочняющая крепь	зміцнювальне кріплення	пр	[797, п. 4.12]
уравнивающий импульс	зрівнювальний імпульс	пр	[289, с. 446; 303, с. 221]
уравновешивающее устройство	зрівноважувальний пристрій	пр	[902, п. 6.2]
усиливающий провод	підсилювальний провід (надземна лінія, змонтована паралельно до контактного підвісу для збільшення його поперечного перетину)	пр	[914, п. 5.63]
ускоряющий электрод	прискорювальний електрод	пр	[289, с. 448; 303, с. 872]
утепляющая прокладка	утеплювальна прокладка (призначена забезпечувати теплозахисні функції спецодягу)	пр	[548, п. 7.6]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
фиксирующая оттяжка	фіксувальна відтяжка (гнучкий пристрій, утворений переважно тросами, який використовують на кривих чи над стрілковими переводами для фіксування проводів у заданому положенні)	пр	[914, п. 5.68]
фильтрокомпенсирующее устройство	фільтрокомпенсувальний пристрій	пр	[289, с. 458]
фильтросимметрирующее устройство	фільтросиметрувальний пристрій	пр	[666, п. 32]
фильтрующая центрифуга	фільтрувальна центрифуга	пр	[303, с. 835; 540, п. 136]
фильтрующий слой	фільтрівний шар (шар природного матеріалу, здатний фільтрувати)	за	[302, с. 492]
	фільтрувальний шар (шар однорідного матеріалу завантаження фільтра або його частини певної висоти)	пр	[303, с. 687; 594, п. 37]
фокусирующий коллиматор	фокусувальний коліматор	пр	[554, п. 31]
фонтанирующая скважина	фонтануюча свердловина	зн	[298, с. 134; 303, с. 680]
формирующий транспортер	формувальний транспортер	пр	[456, п. 43]
формоизменяющая операция	формозмінювальна операція	пр	[460, п. 30]
фосфорсодержащее соединение	фосфоровмісна сполука (яка містить фосфор)	за	[302, с. 495]
фотоэлектродвижущая сила	фотоелектрорушійна сила	пр	[303, с. 672]
чаескручивающая машина	чаескручувальна машина	пр	[431, п. 52]
читающая общественность (публика)	читацька громадськість	зн	[43, с. 136]
читающий мальчик	хлопчик, що читає	псн	[277, с. 693]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
штабелирующая машина	штабелювальна машина	пр	[585, п. 5.26; 711, п. 6.18]
штапелирующая машина	штапелювальна машина	пр	[664, п. 4.20]
шунтирующий резистор	шунтувальний резистор	пр	[289, с. 482]
экранирующая сетка	екранувальна сітка	пр	[289, с. 485; 515, п. 115]
эксплуатирующая организация	експлуатувальна організація	пр	[414, п. А.1.4]
электрогенерирующая система	електрогенерувальна система	пр	[859, п. 5.3]
электродвижущая сила	електрорушійна сила	пр	[289, с. 488; 303, с. 672; 312, с. 181]
электроизолирующая жидкость	електроізолювальна рідина	за	[289, с. 488]
электропроводящая основа	електропровідна основа (папір із сажовим або графітовим наповнювачем, для якого характерно рівномірний електричний опір, і який використовують для виготовлення електротермічного паперу)	за	[403, п. 195]
электропроигрывающее устройство	електропрогравальний пристрій	пр	[652, п. 318]
эмулирующий микропроцессор	емуляційний мікропроцесор	пр	[567, п. 17]
энергоаккумулирующее вещество	енергоакумулювальна речовина (здатна за певних умов віддавати раніше закумуляовану нею енергію)	за	[761, п. 5.1]
энергоиспользующий агрегат	енерговикористовувальний агрегат	пр	[668, п. 9.8]
энергосберегающая технология	енергоощадна технологія	пр	[270, с. 253; 541, п. 1.18]

У російській мові для назв суб'єктів дії та учасників неперехідної дії вживають дієприкметники на **-щ(ий)**, що набули функції іменників. Для їх перекладу українською мовою використовують здебільшого іменники, а в деяких випадках прикметники та дієприкметники, що набули функції іменників (табл. 4.16).

Таблиця 4.16 — **Приклади перекладу українською російських дієприкметників та прикметників на -щ(ий), що набули функції іменників**

<i>Російський дієприкметник на -щ(ий), який набув функції іменника</i>	<i>Український іменник або прикметник (дієприкметник), що набув функції іменника</i>	<i>Джерело</i>
бастующий	страйкар	[277, с. 16; 319, с. 19]
ведущий	ведучий	[319, с. 28]
верующий	віряни, вірник	[277, с. 38]
военнослужащий	військовик, військовослужбовець	[319, с. 35]
вольнодумствующий	вільнодумець	[277, с. 14]
впередсмотрящий	зірний	[266, с. 51]
всезнающий	всезнавець	[277, с. 172]
встречающий	зустрічний	[25, с. 184; 277, с. 67]
выпускающий	випусковий	[303, с. 109]
выступающий	промовець	[43, с. 136; 277, с. 84; 319, с. 45]
главнокомандующий	головнокомандувач	[285, с. 78]
говорящий	мовець	[277, с. 93]
голодающий	1. (якому нема чого їсти) голодюк, голодянин; 2. учасник голодування	[277, с. 94]
голосующий	учасник голосування; виборець	[277, с. 94]
жабродышащие	зябродишні	[302, с. 173]
жаропонижающее	жарознижувальне	[319, с. 64]

<i>Російський дієприкметник на -щий, який набув функції іменника</i>	<i>Український іменник або прикметник (дієприкметник), що набув функції іменника</i>	<i>Джерело</i>
желающий	охочий	[319, с. 64]
желающий добра (доброжелатель)	доброзичливець	[277, с. 131]
желающий зла	злосичливець	[277, с. 131]
заведующий	завідувач	[43, с. 158; 277, с. 136; 319, с. 67]
замыкающий	кінцевий	[266, с. 78; 277, с. 152]
заряжающий	заряджальник	[266, с. 80; 277, с. 159]
знающий	знавець, знайко	[25, с. 182; 277, с. 172]
играющий	гравець	[25, с. 180; 43, с. 158; 319, с. 83]
инакомыслящий	інакодумець	[43, с. 137; 319, с. 87]
инспектирующий	інспектор	[277, с. 188]
командующий	командувач	[43, с. 158; 277, с. 208]
комплектующие	комплектования, комплектівка	[956, п. 9.9]
куращий	курець	[277, с. 222; 319, с. 111]
малоимущий	малозаможний	[319, с. 117]
митингующий	мітингант; учасник мітингу	[25, с. 186; 277, с. 243]
млекопитающие	ссавці	[302, с. 294]
нападающий	нападник	[266, с. 126; 277, с. 267; 319, с. 133]
направляющая	напрямок, напрямниця	[956, п. 9.9]
начинающий	початківець	[277, с. 280; 319, с. 137]
неимущий	незаможний	[319, с. 140]

<i>Російський дієприкметник на -щий, який набув функції іменника</i>	<i>Український іменник або прикметник (дієприкметник), що набув функції іменника</i>	<i>Джерело</i>
некурящий	некурець	[285, с. 238; 309, т. 2, с. 141]
непьющий	непитущий	[309, т. 2, с. 162]
несущая	носій	[25, с. 187; 277, с. 295]
ныряющий	нирець	[285, с. 250]
обезболивающее	знеболювальне	
образующая	твірна	[295, с. 115; 303, с. 405; 579, п. 5.2]
огибающая	обвідна	[295, с. 116; 303, с. 412]
окружающие	оточення	[25, с. 188; 319, с. 164]
отдыхающий	відпочивальник	[2, с. 144; 319, с. 173]
отстающий	відсталий	[277, с. 364; 309, т. 2, с. 414]
отсутствующий	відсутній	[285, с. 289]
первородящая	першороділля	[302, с. 370; 319, с. 185]
поступающий	вступник	[43, с. 158; 319, с. 217]
председательст- вующий	голова	[277, с. 452; 319, с. 224]
преходящее	минуше	[31, с. 137]
присутствующий	присутній	[277, с. 476; 319, с. 234]
проверяющий	перевіринк	[277, с. 483; 319, с. 236]
провожающий	проводжатель	[277, с. 484]
проживающий	мешканець	[277, с. 484]
путешествующий	мандрівник, подорожанин	[277, с. 506]
пьющий	питущий	[309, т. 3, с. 88]
работающий	працівник	[2, с. 147; 43, с. 158; 277, с. 508]

<i>Російський дієприкметник на -щий, який набув функції іменника</i>	<i>Український іменник або прикметник (дієприкметник), що набув функції іменника</i>	<i>Джерело</i>
равнодействующая	рівнодійна	[303, с. 587; 306, с. 195]
равноделящая	(лінія) бісектриса	[295, с. 163; 303, с. 587]
	(площина) бісектор	
разводящий	розводій	[277, с. 513]
рапортующий	рапортодавець	[277, с. 526]
связующее	сполучник	[452, п. 1.6, 4.1–4.24]
секущая	січна	[295, с. 180; 306, с. 219]
следующее	таке; ось що; от ось	[58, с. 98]
служащий	службовець	[285, с. 486; 319, с. 284]
слушающий	слухач	[269, с. 210]
сопровождающий	супровідник	[266, с. 274; 277, с. 591; 319, с. 294]
составляющая	складник	[956, п. 9.9]
сочувствующий	співчутливець	[25, с. 194]
спящий	сплячній	[309, т. 3, с. 422]
страждущий	стражденний	[309, т. 3, с. 452]
танцующий	танцюрист, танцівник	[25, с. 195; 277, с. 622]
торгующий	торговець, крамар	[277, с. 630]
трахеинодышащие	трахеинодишні	[302, с. 551]
умирающий	умираючий	[309, т. 3, с. 615]
управляющий	керівник, управитель	[277, с. 661; 319, с. 331]
Утопающий	потопальник, утопальник	[2, с. 148]
читающие	читацтво	[277, с. 693]

Зауважимо, що згідно з нормами української мови іменники **завідувач** та **командувач** потребують після себе додатків у родовому, а не орудному відмінку [43, с. 158]:

Російська словосполука	Українська словосполука	Джерело
заведующий библиотекой	завідувач бібліотеки	[993, п. 1229.6, 1229.7]
заведующий канцелярией	завідувач канцелярії	[993, п. 1231]
заведующий кафедрой	завідувач кафедри	[993, п. 1229.4]
заведующий лабораторией	завідувач лабораторії	[993, п. 1229.4, 1237.2]
заведующий отделением	завідувач відділення	[993, п. 1229.6, 1229.7]
заведующий отделом	завідувач відділу	[993, п. 1229.7, 1237.2]
заведующий хозяйством	завідувач господарства	[58, с. 54; 993, п. 1239]
командующий флотом	командувач флоту	[43, с. 158]

Вирази, що містять російські дієприкметники на **-щ(ий)**, які набули функції іменників, у множині доцільно передавати іншими мовними засобами, наприклад:

Рос.	Укр.	Джерело
Желающие приобрести билеты	Хто хоче купити квитки	[25, с. 178]
Имеющие дочерей	Хто має дочок	[277, с. 9]

4.8.3 Переклад російських дієприкметників та похідних від них прикметників на **-щийся**

Особливі труднощі виникають із перекладом російських дієприкметників на **-ущийся/ -ющийся** — через відсутність в українській мові аналогічних форм і багатозначність деяких російських дієприкметників цього типу.

Російські дієприкметники на **-щийся** вживають для позначання понять, пов'язаних із **перехідним незавершеним процесом (дією)**:

- ♦ здатність бути об'єктом дії (4.4.2.1), наприклад, *разводящийся мост*;
 - ♦ перебування об'єктом незавершеного процесу (дії) (4.5.2), наприклад, *строящийся дом*;
 - ♦ назва об'єкта дії (4.3.2);
- із **неперехідним незавершеним процесом (дією)**:
- ♦ здатність бути учасником неперехідної дії (4.4.3), наприклад, *легковоспламеняющаяся жидкость*;
 - ♦ перебування учасником неперехідного незавершеного процесу (дії) (4.5.3), наприклад, *развивающиеся страны*;
 - ♦ назва учасника неперехідної дії (4.3.3), наприклад, *учащийся*.
- Поняттєвий зв'язок між російськими дієприкметниками на **-щийся** і відповідними українськими прикметниками, дієприкметниками та іменниками відображено в табл. 4.17 і показано на наведених далі прикладах.

Таблиця 4.17 — **Правила перекладання українською російських дієприкметників на -щийся**

У російській мові	Процес	Поняття	В українській мові
Дієприкметник на -щийся	Пасивний	Здатність бути об'єктом дії 4.4.2.1 (зп)	Прикметник на: -н(ий), -бнн(ий)
		Перебування об'єктом незавершеного процесу 4.5.2 (пон)	Описова конструкція: який (що) + дієслово
		Назва об'єкта дії 4.3.2	Іменник, а в окремих випадках прикметник чи дієприкметник, що набув функції іменника
	Неперехідний	Здатність бути учасником неперехідної дії 4.4.3 (зн)	Прикметник на -к(ий), -лнн(ий), -н(ий), -нст(ий)
		Перебування учасником неперехідного незавершеного процесу 4.5.3 (пуи)	Описова конструкція: який (що) + дієслово
		Назва учасника неперехідної дії 4.3.3	Іменник, а в окремих випадках прикметник чи дієприкметник, що набув функції іменника

Російські дієприкметники на **-щійся**, утворені від перехідних дієслів, здебільшого означають здатність бути об'єктом дії (4.4.2.1):

рос. *дифференцирующаяся (интегрирующаяся) функция* — це функція, яка має такі властивості, що над нею можна виконати операцію диференціювання (інтегрування);

рос. *отодвигающаяся дверь* — це двері, які можна (в будь-який час) відсувати.

У наведених значеннях в українській мові вживають віддієлівні прикметники на **-бви(нй)**, **-н(нй)**:

Рос.	Укр.	Джерело
дифференцирующий	диференцій бвнй	[289, с. 103]
интегрирующий	інтегр бвнй	[289, с. 140]
отодвигающийся	відсун нй	[188, с. 110]

Примітка. Як показано вище, у російській мові в наведених значеннях часто вживають і пасивні дієприкметники, тобто *дифференцирующаяся (интегрирующаяся) функция* та *дифференцируемая (интегрируемая) функция*. Ця тотожність змісту в українській мові визначається однаковістю наведених форм.

Російські дієприкметники на **-щійся**, утворені від неперехідних дієслів, уживають у значенні здатності бути учасником неперехідної дії (4.4.3):

рос. *изменяющаяся облачность* — це хмарність, здатна змінюватися;

рос. *легковоспламеняющаяся жидкость* — це рідина, здатна самостійно горіти після віддалення джерела запалювання за певних температур;

рос. *небьющееся стекло* — це скло, яке не можна розбити;

рос. *непересекающиеся прямые* — це прямі, які не можуть перетинатися;

У цьому значенні російські дієприкметники на **-щійся** перекладають прикметниками на **-к(нй)**, **-нст(нй)**, **-лив(нй)**, **-н(нй)** тощо:

Рос.	Укр.	Джерело
изменяющийся	(рос. <i>изменчивый</i>) мінлив нй	[289, с. 130]
легковоспламеняющийся	легкозаймст нй	[300, с. 57]
небьющийся	небитк нй	[300, с. 71]
непересекающиеся	неперетин нй	[295, с. 108]

Якщо російські дієприкметники на **-щійся** вживають, щоб позначити перебування учасником неперехідної дії (4.5.3), то для перекладу перевагу віддають описовим конструкціям **якнй (що) + дієслово**, наприклад:

рос.: *Движущийся автомобиль нельзя мгновенно остановить*

укр.: *Автомобіль, що рухається, неможливо миттєво зупинити.*

У табл. 4.18 наведено правильні, на погляд авторів, приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на **-щійся** з посиланням на відповідні джерела. Якщо в розглянутих джерелах знайдено тільки переклад окремого дієприкметника (прикметника) без відповідних словосполук з іменниками, автори **у круглих дужках прямим шрифтом** подали іменник, а якщо потрібні приклади взагалі не знайдено, то наведено авторські пропозиції. Оскільки переклад словосполучки істотно залежить від того, яке значення вона передає, там, де це потрібно, після української словосполучки **у круглих дужках курсивом** подано стисле пояснення, яке, безумовно, не є розгорнутим тлумаченням відповідного поняття.

Таблиця 4.18 — **Приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на -щійся**

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
абсолютно сходящийся ряд	абсолютно збіжний ряд (якщо збіжним є ряд, утворений з абсолютних величин початкового ряду)	зн	[295, с. 175–176]
быстровращающееся (колесо)	швидкообертове (колесо) (здатне швидко обертатися)	зн	[303, с. 65; 306, с. 25]
быстродвижущаяся (дислокация)	швидкорухома (дислокація) (здатна швидко рухатися)	зн	[303, с. 65; 306, с. 25]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
быстроизнашивающаяся (деталь)	швидкозносна (деталь) (здатна швидко зношуватися)	зн	[297, с. 44]
быстроменяющаяся нагрузка	швидкозмінна навантага (здатна швидко змінюватися)	зн	
быстрооткрывающийся (ящик)	швидковідкривний (ящик) (який можна швидко відкривати)	зп	[303, с. 65]
быстроохлаждающаяся (поверхность)	швидкоохолодна (поверхня) (здатна швидко охолоджуватися)	зн	[297, с. 44; 303, с. 65]
быстроразваривающаяся картошка	швидкорозварна картопля (здатна швидко розварюватися)	зн	
быстроразводящийся (мост)	швидкорозвідний (міст) (який можна швидко розвести)	зп	[303, с. 65]
быстроразмораживающееся мясо	швидкорозморожне м'ясо	зп	
быстроразрушающаяся упаковка	швидкоруйнівне пакування (здатне швидко руйнуватися)	зн	
быстросхватывающийся бетон	швидкотужавкий бетон (здатний швидко тужавіти)	зн	[270, с. 21]
быстросхватывающийся раствор	швидкотужавний розчин (здатний швидко тужавіти)	зн	[324, с. 288]
быстросходящийся ряд	швидкозбіжний ряд (здатний швидко збігатися)	зн	[295, с. 176; 303, с. 643]
бьющаяся посуда	биткий посуд (здатний розбиватися)	зн	
вертикально-вращающиеся катки	вертикально-оберткові котки (здатні обертатися у вертикальній площині)	зн	[590, п. 3.3.11]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
возвращающееся (напряжение)	повертна (напрута) (яка з'являється між струмопідвідними проводами різних полюсів після погасання дуги в апараті та закінчення перехідного процесу)	зн	[289, с. 61]
воздушнозакаливающаяся сталь	повітрозагартовна сталь (здатна загартовуватися на повітрі)	зн	[270, с. 218]
восстанавливающееся напряжение	відновна напрута (яка з'являється на контактах одного полюса комутаційного апарата у перехідному режимі безпосередньо після того, як у ньому погасла дуга)	зн	[289, с. 64; 477, п. 232-234, 237, 238; 928, п. 4.30-4.33]
вращающаяся машина	обертова машина (у якій одна частина здатна обертатися відносно іншої)	зн	[468, п. 1, 46, 48, 155, 156, 161, 163, 192, 199, 233, 234, 285, 304-306, 311; 651, п. 4.1, 4.10, 6.8]
вскрывающийся плод	розкривний плід (який, дозрівши, розкривається)	зн	[900, п. 7.6]
вспенивающийся клей	пінистий клей (який спінюється після нанесення і здатний, тужавіючи, заповнювати проміжки та щілини)	зн	[302, с. 106]
встречающиеся ошибки	помилки, що трапляються; нечасті (поодинокі) помилки	пун	
движущаяся цель	рухома ціль (здатна рухатися)	зн	[319, с. 347; 320, с. 423; 587, п. 7.5; 636, п. 7.15; 673, п. 6.5]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
договаривающиеся стороны	договірні сторони (які є учасниками договору)	зн	[304, с. 490]
заваливающееся (ограждение судового трапа)	завальна (огорожа суднового трапа) (яку можна завалювати під час прибирання суднового трапа, але яка самовільно не може завалюватися)	зп	[277, с. 136]
замыкающийся контакт	замикний контакт (який можна замкнути)	зп	[297, с. 137]
знакопередающийся ряд	знакопереміжний ряд (сусідні члени якого мають протилежні знаки)	зн	[279, с. 59; 295, с. 62]
изгибающийся конвейер	гнучкий конвеєр (який може згинатися)	зн	[808, п. 4.6]
кажущееся сопротивление	уявний опір (відношення діючої напруги на затискачах пасивного електричного кола до діючого струму на вході цього кола)	зп	[303, с. 699]
катящийся ротор	коткий ротор (ексцентрично розташований у корпусі компресора ротор, який обкочує внутрішню циліндричну поверхню порожнини)	зн	[936, п. 4.14]
качающаяся опора	хитка опора (ненадійна опора, яка може хитатися через свою неміцність, зношеність)	зн	[270, с. 115; 297, с. 205]
	хитна опора (яку можна хитати)	зп	[270, с. 115; 303, с. 422]
клеящийся электрод	наклейовний електрод (здатний утримуватися з допомогою клею)	зп	
колеблющаяся величина	коливна величина (значення якої може коліватися)	зн	[475, п. 58–60; 565, п. 2, 60–63]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
легковоспламеняющееся топливо	легкозайми сте паливо (здатне легко займатися)	зн	[303, с. 766]
лицо, пользующееся льготами	особа, що має пільги	зн	[272, с. 254; 319, с. 115]
медленно схватывающийся раствор	повільно тужавни й розчин (здатний повільно тужавити)	зн	[324, с. 394]
медленно сходящийся ряд	повільно збіжни й ряд (здатний повільно збігатися)	зн	[295, с. 176]
меняющийся элемент изображения	мінливи й елемент зображення (здатний змінюватися)	зн	[613, п. 110]
метод фильтрующихся частиц	метод фільтровни х частинок (здатних проходити крізь фільтр)	зп	
наклоняющийся отвал	нахильни й відвал (який має нахил)	зн	[823, п. 4.5.6]
небьющееся стекло	небитк е скло (яке не б'ється)	зн	[303, с. 719]
невскрывающийся плод	нерозкривни й плід (який, дозрівши, не розкривається)	зн	[900, п. 7.7]
неконденсирующий (газ)	неконденсовни й (газ) (який у всьому діапазоні робочих температур не можна перевести у конденсовану фазу збільшенням його тиску)	зп	[333, с. 45]
непересекающиеся прямые	неперетинні прями (які не можуть мати спільну точку)	зн	[303, с. 579]
неплавящийся электрод	неплавки й електрод (який не плавиться під час зварювання)	зн	[920, п. 3.17; 921, п. 5.6]
неповторяющаяся ошибка	неповторна поми лка (яка не може повторитися)	зн	[289, с. 221]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
непрерывающийся сигнал	неуривчастий сигнал (інформативна ознака або параметр якого визначені для будь-якого моменту часу)	зн	[954, п. 10.36]
неразвивающаяся система	безрозвиткова система (якій непритаманний розвиток)	зн	[277, с. 292]
неразрушающееся звено	незруйновна ланка (яку не можна зруйнувати)	зп	[466, п. 29]
нераскручивающийся канат	нерозкрутний канат (який не розкручується після зняття перев'язок)	зн	[715, п. 3.22]
несамовосстанавливающаяся изоляция	несамовідновна ізоляція електротехнічного виробу (не здатна самостійно відновлюватися)	зн	[462, п. 88]
несамосветящийся газ	несамосвітний газ (не здатний самостійно світитися)	зн	[303, с. 116]
несмещающийся узел	незміщений вузол (який не можна змістити)	зп	[270, с. 232]
несоприкасающиеся контуры графа	нестичні контури графа (які не мають спільні вузли)	зн	[684, п. 166]
опрокидывающийся ящик	перекидна скринька (яку можна перекидати)	зп	[324, с. 394]
опускающаяся рама прицепа	опускна рама причепа (яку можна опускати)	зп	[881, п. 6.9]
отличающаяся нить	відмітна нитка (здатна чимось відрізнятися)	зп	[394, п. 32, 80; 395, п. 60]
пенящееся вино	піннесте вино (яке перебуває під надлишковим тиском і здатне виділяти діоксид вуглецю)	зп	[421, п. 4]
перекатывающийся (контакт)	перекотний контакт (який замикається з перекочуванням)	зп	[270, с. 130]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
переключающийся вал	перемикий вал (який можна перемикати)	зп	[297, с. 45]
перекрывающийся (участок)	перекривна (ділянка) (яку можна перекрити)	зп	[297, с. 400]
перемежающийся отказ	переміжна відмова (самоусувна відмова одного й того ж характеру, що виникає багаторазово)	зн	[297, с. 213]
перемежающийся режим работы	почерговий режим роботи (за якого робота в одних умовах чергується з роботою в інших умовах)	зп	[468, п. 243, 244]
пересекающиеся прямые	перетинні прямі (які можуть мати спільну точку)	зн	[303, с. 579]
плавящийся электрод	плавкий електрод (який плавиться під дією власної електричної дуги)	зн	[303, с. 872; 920, п. 3.15, 3.16, 3.25–3.27, 3.56; 921, п. 5.8]
плоховязущийся раствор	слаботужавний розчин (не здатний швидко тужавити)	зн	[297, с. 305]
поворачивающийся корпус	поворотний корпус (який можна повертати навколо осі машини на обмеженій кут)	зп	[929, п. 3.29]
повторяющаяся мощность	повторна потужність (здатна повторюватися за умов навантаження поодинокими імпульсами)	зп	[588, п. 118]
повторяющаяся ошибка	повторювана помилка (яка повторюється постійно під час подальших спроб читання даних)	пун	[697, п. 5.15]
поднимающаяся (ось)	піднімна (вісь) (яку можна підіймати)	зп	[270, с. 144]

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
прерывающийся сигнал	уривчастий сигнал (інформативна ознака або параметр якого визначені тільки для деяких інтервалів часу)	зн	[954, п. 10.37]
присасывающийся (электрод)	присмоктний (електрод) (здатний утримуватися з допомогою вакууму)	зн	[297, с. 273]
притирающийся контакт	притирний контакт (який замикається з проковзуванням)	зп	
продолжающееся издание	продовжуване видання (яке продовжується)	пон	[758, п. 10.4]
просачивающаяся вода	просочувана вода	пун	
просачивающаяся мощность	просочна потужність (вихідна потужність надвисокочастотного пристрою в режимі високого рівня потужності)	зн	[812, п. 4.4]
равномерно сходящийся ряд	рівномірно збіжний ряд (функційний ряд, послідовність часткових сум якого рівномірно збігається до суми ряду)	зн	[295, с. 176]
равносходящийся ряд	рівнозбіжний ряд (функційний ряд, послідовність часткових сум якого рівномірно збігається до суми ряду)	зн	[295, с. 176; 303, с. 643]
разваривающаяся (картошка)	розвариста (картопля) (здатна розварюватися)	зн	[277, с. 512]
	розварна (картопля) (здатна розварюватися)	зн	
развивающаяся система	розвиткова система (якій притаманний розвиток)	зн	[277, с. 513]
развивающаяся страна	країна, яка (що) розвивається	пун	[304, с. 490]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
разрушающееся звено	зруйновна ланка (яку можна зруйнувати)	зп	[466, п. 28]
раскручивающийся канат	розкрутний канат (який розкручується після зняття перев'язок)	зн	[715, п. 3.23]
раскрывающийся ковш	розкривний ківш (який можна розкривати)	зп	[591, п. 8.21]
раскрывающееся меню	розкривне меню (яке можна розкривати)	зп	[235, с. 223]
растягивающаяся пленка	розтяжна плівка (яку можна розтягувати)	зп	[650, п. 108]
расходящийся ряд	розбіжний ряд (послідовність часткових сум якого не має скінченної границі)	зн	[295, с. 176; 303, с. 643]
расширяющаяся система	розширна система (яка допускає введення в її архітектуру нових програмно-інформаційних засобів)	зп	[299, с. 362]
самобалансирующаяся схема	самобалансовна схема (здатна самостійно балансуватися)	зн	
самобалансирующий мост	самобалансовний міст (здатний сам балансуватися)	зн	
самоблокирующееся (устройство)	самоблоковний (пристрій) (здатний самостійно блокуватися)	зн	
самовентилирующий мотор	самоостудний мотор (здатний самостійно остиджуватися)	зн	[297, с. 173]
самовзводящийся фотозатвор	самозвідний фотозатвор (якого зводять і спускають за допомогою одного й того ж керованого елемента)	зн	[910, п. 5.2.10]
самовключающийся блокиратор	самовмикний блокувач (здатний самостійно вмикатися)	зн	[27, с. 389; 289, с. 365]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
самовозбуждающийся генератор	самозбудний генератор (здатний самостійно збуджуватися)	зн	[27, с. 390; 289, с. 365]
самовозгорающийся уголь	самозаймисте вугілля (здатне самостійно займатися)	зн	[27, с. 389; 220, с. 1099; 303, с. 790]
самовоспламеняющаяся смесь	самозаймиста суміш (здатна самостійно займатися)	зн	[27, с. 389; 220, с. 1099; 302, с. 493]
самовоспроизводящийся автомат	самовідтворний автомат (здатний самостійно відтворюватися)	зн	[303, с. 20]
самовосстанавливающаяся изоляция электротехнического изделия	самовідновна ізоляція електротехнічного виробу (здатна самостійно відновлюватися)	зн	[27, с. 389; 462, п. 87]
самовыключающееся (устройство)	самовимикний (пристрій) (здатний самостійно вимикатися)	зн	[27, с. 389; 289, с. 365]
самогасящийся счетчик	самогасний лічильник (у якому розряд гаситься за рахунок відповідної складової газу)	зн	[303, с. 739; 647, п. 8.4]
самодвижущаяся баржа	саморушна баржа (здатна самостійно рухатися)	зн	[220, с. 1101; 303, с. 47]
самозагружающийся драйвер	самозавантажний драйвер (здатний самостійно завантажуватися)	зн	[27, с. 390; 289, с. 366]
самозажигающаяся (смесь)	самозапальна (суміш) (здатна самочинно запалюватися)	зн	[27, с. 390; 303, с. 646; 309, т. 3, с. 257; 320, с. 348]
самозакаливающаяся (сталь)	самогартовна (сталь) (здатна спонтанно загартовуватися, охолоджуючись на повітрі після нагрівання до певної температури)	зн	[27, с. 389]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
самозакрывающийся клапан	самоперекривний клапан (здатний самостійно перекриватися)	ЗН	
самозапирающийся замок	самозамикний замок (швидкодійний замок із замиканням та відмиканням під дією осьового зусилля)	ЗН	
самозаписывающаяся программа	самозаписна програма (здатна записувати себе)	ЗН	[289, с. 366]
самозапускающийся генератор	самозапускний генератор (здатний запускати себе)	ЗН	[27, с. 390; 289, с. 366]
самозарождающаяся (трещина)	самозародна (тріщина) (здатна самостійно зароджуватися)	ЗН	[270, с. 195]
самозатачивающийся (инструмент)	самозаточний (інструмент) (здатний заточуватися в процесі роботи)	ЗН	
самозатягивающееся (крепление)	самозатяжне (кріплення) (здатне самостійно закріплюватися)	ЗН	[270, с. 195; 303, с. 646]
самозахватывающийся импульс	самозахопний імпульс (здатний самостійно захоплюватися)	ЗН	[27, с. 390; 289, с. 366]
самоизливающаяся скважина	самовиливна свердловина (здатна самочинно виливатися)	ЗН	[303, с. 679]
самоизменяющаяся (программа)	самозмінна (програма) (здатна самостійно змінюватися)	ЗН	[270, с. 195]
самоиндуцирующий ток	самоіндукційний струм (здатний самочинно індуктуватися)	ЗН	[289, с. 366]
самоклеющийся (материал)	самоклеїний (матеріал) (який містить клейку сполуку для приєднання до поверхні, на яку його кріплять)	ЗН	[319, с. 267; 320, с. 348]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
самокомпенсирующий (мост)	самокомпенсовий (міст) (здатний самостійно компенсуватися)	зн	[303, с. 646]
самоконтролирующий код	самоконтрольовий код (надлишковий код, розшифрування якого дозволяє автоматично виявити помилки)	зн	
самокорректирующая (система)	самокоректовна (система) (алгоритм керування якої змінюється відповідно до результатів керування)	зн	[27, с. 391; 303, с. 646]
самоликвидирующая ракета	самоліквідовна ракета (здатна за певних умов самостійно ліквідуватися)	зн	
самонаводящаяся бомба	самонавідна бомба (здатна самостійно наводитися на ціль)	зн	[27, с. 391; 220, с. 1099; 303, с. 59]
самонагружающийся (автопоезд)	самозавантажний (автопотяг) (оснащений засобами навантажування та розвантажування)	зн	[270, с. 195]
самонастраивающая система	самонастрійна система (здатна самостійно змінювати алгоритм керування)	зн	[27, с. 391; 289, с. 368]
самонастраивающий (механізм)	самоналадний (механізм) (здатний самостійно налагоджуватися)	зн	[27, с. 391]
самообжигающийся анод	самовипальний анод (здатний випалюватися внаслідок проходження струму в процесі експлуатації)	зн	
самообучающаяся система	самонавчання система (здатна узагальнювати знання і доповнювати базу знань)	зн	

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
самоокупающаяся (деятельность)	самоокупна (діяльність); самооплатна (діяльність) (здатна покривати витрати власними прибутками)	зн	[220, с. 1100; 304, с. 436; 309, т. 3, с. 258; 319, с. 267; 320, с. 348]
самоопорожнивающийся вагон	самоспорожний вагон (оснащений засобами розвантажування)	зн	[297, с. 45]
самоопределяющаяся адресация	самовізначна адресація (метод адресації, за якого адресна частина команди як базову містить адресу команди, де розташована)	зн	[289, с. 368]
самоопрокидывающийся (тележка)	самоперекидний (візок) (здатний самостійно перекидатися)	зн	[27, с. 391; 297, с. 325; 303, с. 647; 319, с. 267; 324, с. 299]
самоопускающийся (помост)	самоопускний (поміст) (має засоби, щоб опускатися)	зн	[303, с. 647]
самоорганизующаяся система	самоорганізовна система (що містить засоби змінювання своєї структури)	зн	
самоориентирующее (колесо)	самоорієнтовне (колесо) (здатне змінювати свою орієнтацію)	зн	[27, с. 392; 311, с. 214]
самоостанавливающийся подшипник	самозупинний підшипник (здатний самостійно зупинятися)	зн	[303, с. 847]
самоохлаждающийся (мотор)	самоохолодний (мотор); самоостудний (мотор) (здатний самостійно остигати)	зн	[270, с. 195]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
самоочищающийся воздушный фильтр	самоочисний повітряний фільтр (у якому в процесі експлуатування безперервно чи періодично регенерується фільтрувальний матеріал)	зн	[220, с. 1100; 461, п. 53]
самопередвигающаяся (установка)	самопересувна (установка) (що має засоби пересування)	зн	[270, с. 195; 319, с. 267; 320, с. 349]
самопересекающийся многогранник	самоперерізний багатогранник (грані якого можуть перерізатися)	зн	
самопересекающийся многоугольник	самоперетинний багатокутник (сторони якого можуть перетинатися)	зн	[27, с. 392; 303, с. 341]
самоподдерживающаяся (цепная реакция)	самопідтримна (ланцюгова реакція) (здатна підтримуватися за рахунок власних джерел)	зн	[27, с. 393; 306, с. 214]
самоподстраивающийся приемник	самопідстрійний приймач (здатний самостійно підстроюватися)	зн	[289, с. 369]
самоприжимающийся контакт	самопритиский контакт (здатний притискуватися)	зн	[27, с. 393; 289, с. 369]
самоприспосабливающаяся система	самоприсосовна система (здатна пристосовуватися до умов, що змінюються)	зн	[27, с. 393; 297, с. 341; 303, с. 677]
саморазвивающаяся (система)	саморозвиткова (система) (що має внутрішні джерела розвитку)	зн	[319, с. 268]
саморазгружающаяся центрифуга	саморозвантажна центрифуга (у якій осад вилучається під дією сили тяжіння)	зн	[220, с. 1101; 303, с. 835; 754, п. 8.14]
самораспаковывающийся архив	саморозпаковий архів (у який убудовано компактний розархіватор)	зн	[235, с. 44]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
самораспространяющаяся (трещина)	самопоширна (тріщина) (здатна поширюватися)	зн	[303, с. 648; 306, с. 214]
саморегулирующийся реактор	саморегульовний реактор (здатний самостійно компенсувати зміну реактивності)	зн	[27, с. 393; 297, с. 308]
самосбрасывающаяся ловушка	самоскидна пастка (здатна самоскидатися)	зн	[27, с. 394; 220, с. 1101; 289, с. 370]
самосветящийся объект	самосвітний об'єкт (здатний самостійно світитися)	зн	[220, с. 1101; 289, с. 370; 303, с. 410]
самосинхронизирующийся (двигатель)	самосинхронізовний (двигун) (здатний самосинхронізуватися)	зн	[303, с. 648]
самосмазывающийся подшипник	самозмасний підшипник (у якому змащування забезпечено матеріалом підшипника та компонентами, що входять до його складу)	зн	
самостягивающийся (разряд)	самостяжний (розряд) (здатний стягуватися)	зн	[27, с. 391; 267, с. 180; 306, с. 214]
самоуплотняющаяся (прокладка)	самоущільна (прокладка) (здатна ущільнюватися)	зн	[290, с. 117; 297, с. 325]
самоуправляющаяся община	самоврядна громада (яка самостійно вирішує питання власного урядування)	зн	[220, с. 1098; 304, с. 295]
самоустанавливающееся кольцо	самовстановне кільце (конструкцією якого передбачено його самовстановлення)	зн	[27, с. 389; 757, п. 4.47]
самоустраняющийся отказ	самоусувна відмова (яка може сама усуватися)	зн	[297, с. 213]
самофокусирующийся световой луч	самофокусовний світловий промінь (здатний самофокусуватися)	зн	[27, с. 394; 289, с. 371]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
самоцентрирующийся механізм	самоцентровий механізм (пристрій для приведення заготівки в положення, що забезпечує збіг її геометричної осі з віссю обертання, і підтримання її в цьому положенні)	зн	
светящаяся краска	світна фарба (здатна світитися)	зн	[301, с. 113; 306, с. 93; 278, с. 57]
сдвигающийся корпус	зсувний корпус (який можна зсувати в аксіальному напрямку для зручності огляду машини)	зп	[929, п. 3.30]
скатывающаяся гравитационная шлюпбалка	покотна гравітаційна шлюпбалка (у якій вивалювання та завалювання стріли здійснюються за допомогою переміщення стріли на котках по напрямних станини)	зп	[508, п. 149, 150]
склоняющаяся шлюпбалка	нахильна шлюпбалка (у якій вивалювання та завалювання стріли здійснюються під час обертання її навколо горизонтальної осі)	зп	[508, п. 143]
скоропортящиеся продукты	швидкопсувні продукти (здатні швидко псуватися)	зн	[320, с. 314]
скрецающиеся оси	схрещені осі (які перехрещені)	поз	[489, п. 3.1.3, 7.1.3]
	перехресні осі (здатні перехрещуватися)	зн	[488, п. 38]
скручивающаяся пружина	скрутна пружина (яку можна скрутити)	зп	[297, с. 289]
смачивающийся (порошок)	змочний (порошок) (здатний утворювати суспензію завдяки взаємодії зі змочувачем)	зп	[297, с. 347]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
смешивающийся (агент)	змішуваний (агент) (який змішують)	пон	[302, с. 493]
	змішаний (агент) (який піддається змішуванню)	зп	[297, с. 348; 303, с. 689]
смещающийся узел	зміщений вузол (який можна зміщувати)	зп	[270, с. 232]
сообщающиеся сосуды	сполучені посудини (яких було сполучено)	поз	[303, с. 702; 311, с. 237]
соприкасающееся соединение	дотичне з'єднання (у якому заготовки з'єднують по лінії або в точці)	зп	[922, п. 6.8]
соприкасающийся сигнальный граф	стичний сигнальний граф (який має спільні вузли)	зн	[289, с. 402]
спускающееся меню	низхідне меню (яке розгортається вниз)	зн	[299, с. 120; 349, с. 79]
строящаяся дорога	будована дорога	пон	
сужающееся коаксиальное соединение	звужне коаксіальне з'єднання (здатне звужуватися)	зн	
суживающаяся (струя)	звужувана (струмина) (яку звужують)	пон	[303, с. 733]
суживающийся желоб	звужений жолоб (другий кінець якого вужче за перший)	поз	
сходящийся ряд	збіжний ряд (здатний збігатися)	зн	[295, с. 176; 303, с. 643]
травящийся слой	витравний шар (який можна витравити)	зп	[270, с. 205]
тянущаяся продолжение	тягуче продовження (у телебаченні — хибний згасний слід уздовж рядків за деталлю, яскравість якої дуже відрізняється від яскравості фону)	зн	[934, п. 10.23]
усиливающийся ток	посильний струм (величина, якого збільшується)	зн	[297, с. 384]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
условно сходящийся ряд	умовно збіжний ряд (здатний збігатися, але ряд, членами якого є абсолютні величини членів початкового ряду, не збігається)	зн	[295, с. 176]
фотополимеризующаяся формная пластина	фотополімеризаційно-здатна формна пластина (призначена формувати рельєфні друкувальні елементи полімеризацією під впливом світла)	зн	[951, п. 4.1.2.4]
циклически разупрочняющиеся материалы	циклічно знеміцнів матеріали (у яких ширина петлі гістерезису за м'якого навантажування збільшується, а максимальне напруження циклу за жорсткого навантажування зменшується)	зн	[270, с. 80; 556, п. 101]
циклически упрочняющиеся материалы	циклічно зміцнів матеріали (у яких ширина петлі гістерезису за м'якого навантажування зменшується, а максимальне напруження циклу за жорсткого навантажування збільшується)	зн	[270, с. 80; 556, п. 100]
чередующиеся обмотки	переміжні обмотки (розташовані по черзі в осьовому напрямку)	зп	[810, п. 3.20]

У російській мові є невелика кількість дієприкметників на **-щийся**, що набули функції іменників. Ці поняття засобами української мови передаються відповідними українськими іменниками або прикметниками, що набули функції іменників:

Рос.	Укр.	Джерело
нуждающийся	бідний, нуждінний	[309, т. 2, с. 196]
обучающийся	вишкільник	[277, с. 320]
пресмыкающийся	плазун	[302, с. 415]
трудящийся	трудівник	[2, с. 146]
учащийся	учень, студент	[285, с. 583]

4.8.4 Переклад російських пасивних дієприкметників минулого часу та похідних від них прикметників на **-нн(ый)** та **-т(ый)**

Російські пасивні дієприкметники минулого часу (рос. *страдательные причастия прошедшего времени*) на **-нний (-анный, -янный, -енный, -ённый)** та **-тый** уживають для позначання ознаки особи чи предмета, зумовленої процесом, який було виконано над цією особою або цим предметом (перебування об'єктом **завершеного процесу**). Ці дієприкметники утворено від дієслів **доконаного виду** (крім поодиноких винятків, наприклад, *читанный*) і вони чітко характеризують подію, що відбулася з цією особою або предметом та закінчилася у минулому.

Тому російські пасивні дієприкметники минулого часу своїм значенням і функціями здебільшого аналогічні українським пасивним дієприкметникам на **-н(ий), -ан(ий), -ян(ий), -ен(ий), -єн(ий), -ован(ий), -йован(ий), -ьован(ий), -уван(ий), -юван(ий)**, утвореним від дієслів **доконаного виду**.

Найпоширеніші труднощі щодо перекладу російських пасивних дієприкметників українською мовою такі:

а) у російській мові в суфіксі дієприкметника пишуть два **н**, а в українській — одне, наприклад, [34, с. 153]:

рос.: <i>купленный</i>	укр.: <i>куплений;</i>
<i>подписанный</i>	<i>підписаний;</i>
<i>прочитанный</i>	<i>прочитаний.</i>

б) через зовнішню схожість російських пасивних дієприкметників минулого часу, утворених від двовидових дієслів (наприклад, *блокированный, деформированный, интегрированный, классифицированный, организованный*), та українських пасивних дієприкметників недоконаного виду (*блокований, деформований, інтегрований, класифікований, організований*) їх часто плутають. Тоді як українськими відповідниками перелічених російських дієприкметників є українські пасивні дієприкметники, утворені від дієслів **доконаного виду** [182, с. 38], а саме:

рос.: <i>блокированный</i>	укр.: <i>заблокований;</i>
<i>деформированный</i>	<i>здеформований;</i>
<i>интегрированный</i>	<i>зінтегрований;</i>
<i>классифицированный</i>	<i>розкласифікований;</i>
<i>организованный</i>	<i>зорганізований.</i>

4.8.5 Переклад російських дієприкметників минулого часу та похідних від них прикметників на **-вш(ий)** та **-ш(ий)**

Російські активні дієприкметники минулого часу (рос. *действительные причастия прошедшего времени*) на **-вш(ий)** та **-ш(ий)** уживають для позначання ознаки особи (предмета), зумовленої процесом, який ця особа (предмет) виконала (виконав) чи виконувала (виконував) (перебування суб'єктом дії або учасником незавершеного процесу).

Примітка. У російській мові суфікс **-вш-** уживають для дієслів з основою на голосний (наприклад, *решать* → *решавший*), а суфікс **-ш-** – для дієслів з основою на приголосний (наприклад, *нести* → *несший*).

Російські активні дієприкметники минулого часу утворюють від дієслів **доконаного** та **недоконаного** виду (рос. **совершенно** **и несовершенного вида**) [75, с. 85], наприклад:

- отодвинуть* → *отодвинувший* (совершенный вид);
отодвигать → *отодвигавший* (несовершенный вид);
почернеть → *почерневший* (совершенный вид);
чернеть → *черневший* (несовершенный вид).

Крім того, у російській мові є певна кількість прикметників на **-вш(ий)** та **-ш(ий)**, утворених від дієприкметників [89, с. 144], наприклад:

Рос.	Укр.	Джерело
бывший	колишній	[319, с. 25]
минувший	минулий	[319, с. 123]
павший	(рос. <i>погибший в сражении</i>) полеглий, загиблий; (про тварин) здохлий; (про фортецю) переможена	[319, с. 182]
прошедший	минулий	[319, с. 244]

Українська мова не знає активних дієприкметників на **-вш(ий)** та **-ш(ий)**, на що звертала увагу ще О. Курило [33, с. 17], а також прикметників на **-вш(ий)** та **-ш(ий)** [89, с. 144].

Під впливом російської мови раніше зрідка вживали дієприкметники: *бувший*, *допомігший*, *започаткувавший*, *здолавший*, *згрівший*, *перемігший*, *спалахнувший* [29, с. 175; 89, с. 215; 172,

с. 8], які є кальками з відповідних російських дієприкметників. Але, за словами проф. О. Пономарева [43, с. 158], вони так і лишилися в українській мові чужинцями, а їх уживання погіршує тональність українських текстів та порушує її стилістику. Цікаво, що укладачі виданого за радянських часів словника [309, т. 2, с. 582], відчуваючи неприродність для української мови скалькованого з російської офіційного вислову *країна перемігшого соціалізму*, у дужках подали *країна перемоги соціалізму*.

Тепер в українській літературній мові активні дієприкметники з суфіксами **-вш(ній)** та **-ш(ній)** не вживають [56, с. 189].

Російські активні дієприкметники минулого часу на **-вш(ній)** та **-ш(ній)** уживають для позначання понять, пов'язаних із **перехідним незавершеним та завершеним процесами (дією та подією)**:

- ♦ перебування суб'єктом незавершеного або завершеного процесу в минулому часі (4.5.1), наприклад, *уполномочившее лицо*;

із **неперехідним незавершеним та завершеним процесами (дією та подією)**:

- ♦ перебування учасником неперехідного незавершеного або завершеного процесу в минулому часі (4.5.3), наприклад, *затонувший объект*;
- ♦ назви учасника неперехідної дії (4.3.3), наприклад, *погибший*.

Поняттєвий зв'язок між російськими дієприкметниками на **-вш(ній)** та **-ш(ній)** і відповідними українськими описовими конструкціями з дієсловами, активними дієприкметниками минулого часу та іменниками відображено в таблиці 4.19 і показано на наведених далі прикладах.

Таблиця 4.19 – **Правила перекладання українською російських дієприкметників на -вш(ий) та -ш(ий)**

У російській мові	Процес	Поняття	В українській мові
Дієприкметник на -вший та -ший	Перехідний	Перебування суб'єктом процесу 4.5.1: незавершеного (псн) та завершеного (псз)	Описова конструкція: який (що) + дієслово

У російській мові	Процес	Поняття	В українській мові
	Неперехідний	Перебування учасником неперехідного незавершеного процесу 4.5.3 (пун)	Описова конструкція: який (що) + дієслово
		Перебування учасником неперехідного завершеного процесу 4.5.3 (пуз)	Описова конструкція: який (що) + дієслово ; активний дієприкметник на -лий для префіксованих дієслів доконаного виду
		Учасник неперехідного доконаного процесу 4.3.3	Іменник або активний дієприкметник на -лий , що набув функції іменника

Російські активні дієприкметники на **-вш(ий)** та **-ш(ий)**, утворені від перехідних дієслів, українською завжди передають описовими зворотами:

Рос.	Укр.	Джерело
начавший	який (що) почав	[89, с. 215]
начинавший	який (що) починав	
отодвинувший	який (що) відсунув	[188, с. 108]
отодвигавший	який (що) відсовував	[188, с. 108]
победивший	який (що) переміг	[56, с. 189]
побеждавший	який (що) перемагав	
прочитавший	який (що) прочитав	
читавший	який (що) читав	[89, с. 215]

Аналогічно українськими описовими зворотами завжди передають російські активні дієприкметники на **-вш(ий)** та **-ш(ий)**, утворені від неперехідних дієслів недоконаного виду та перехідних непрефіксованих дієслів доконаного виду:

Рос.	Укр.	Джерело
помогший	який (що) допоміг	[56, с. 189]
помогавший	який (що) допомагав	
черневший	який (що) чорнів	[188, с. 108]

В українській мові є активні дієприкметники доконаного виду, утворені від основи інфінітива неперехідних префіксованих дієслів за допомогою суфікса **-л(ий)** [30, с. 57; 34, с. 154; 68, с. 398], наприклад:

Дієслово	Активний дієприкметник	Російський відповідник	Джерело
дозріти	дозрілий	созревший, дозрелый, дозревший	[56, с. 189; 320, с. 89]
достигнути	достиглий	созревший, дозрелый, дозревший	[30, с. 57; 320, с. 93]
замерзнути	замерзлий	замерзший	[30, с. 57; 34, с. 154]
засохнути	засохлий	засохший	[20, с. 100]
здичавіти	здичавілий	одичавший	[34, с. 154]
зів'янути	зів'ялий	увядший	[220, с. 366; 277, с. 643]
змарніти	змарнілий	осунувшийся, подурневший	[20, с. 100]
одерев'яніти	одерев'янілий	одеревеневший	[56, с. 189]
осиротіти	осиротілий	осиротевший	[285, с. 274]
почерствіти	почерствілий	почерстевший	[309, т. 2, с. 796]
прогнати	прогнилий	прогнивший	[277, с. 484]
розтанути	розталий	растаявший	[29, с. 175; 309, т. 3, с. 189]

Так само дієприкметники на **-л(ий)** уживають в українській мові там, де в російській мові використовують дієприкметники минулого часу, утворені від дієслів доконаного виду, що означають набуття якого-небудь кольору, наприклад:

Рос.	Укр.	Джерело
побелевший	збілілий, побілілий	[277, с. 398; 309, т. 2, с. 583]
пожелтевший	пожовклий, пожовтілий	[309, т. 2, с. 680]
позеленевший	позеленілий	[89, с. 215; 309, т. 2, с. 686]
покрасневший	почервонілий, зачервонілий, зчервонілий	[309, т. 2, с. 699]
посиневший	посинілий	[309, т. 2, с. 767]
почерневший	почорнілий, зчорнілий	[309, т. 2, с. 795]

Усі непрефіксовані колишні активні дієприкметники із суфіксом **-л(ий)** утратили в українській мові дієслівні ознаки. Своїм значенням і функціями вони цілком належать тепер до прикметників, означаючи постійні прикмети речей і осіб [34, с. 154]:

Укр.	Рос.	Джерело
бляклий	блеклый	[89, с. 156]
в'ялий	вялый	[89, с. 156]
гнилий	гнилой	[320, с. 71]
мерзлий	мерзлый	[320, с. 188]
пухлий	пухлый	[89, с. 156]
стиглий	спелый, зрелый	[320, с. 398]
тухлий	тухлый	[320, с. 398]
чулий	чуткий, нежный, чувствительный	[34, с. 154; 322, с. 954]

У табл. 4.20 наведено правильні, на погляд авторів, приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на **-вш(ий)** та **-щ(ий)** з посиланням на відповідні джерела. Якщо в розглянутих джерелах знайдено тільки переклад окремого дієприкметника (прикметника) без відповідних словосполук з іменниками, автори **у круглих дужках прямим шрифтом** подали іменник, а якщо потрібні приклади взагалі не знайдено, то наведено авторські пропозиції. Оскільки переклад словосполучки істотно залежить від того, яке значення вона передає, там, де це потрібно, після української словосполучки **у круглих дужках курсивом** подано стисле пояснення, яке, безумовно, не є розгорнутим тлумаченням відповідного поняття.

Таблиця 4.20 — **Приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на -вш(ий) та -щ(ий)**

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
бывшие люди	колишні люди	пуз	[272, с. 39]
бывший в употреблении	уживаний; який (що) був у вжитку (у користуванні)	пун	[272, с. 39]
бывший перед этим (до настоящего времени)	дотеперішній	пуз	[282, с. 15]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
бывший ранее	попередній	пуз	[282, с. 15]
вымершие животные	вимерлі тварини	пуз	[302, с. 176]
загнивший корнеплод	загнилий коренеплід	пуз	[412, п. 68]
загнивший сучок	загнилий сучок	пуз	[411, п. 22]
загустевшая нефть	затужавіла нафта; загустіла нафта; загусла нафта	пуз	[298, с. 81]
замерзший раствор	замерзлий розчин	пуз	[324, с. 288]
заплесневевший плод	запліснявілий плід	пуз	[665, п. 5.38]
затвердевший раствор	затверділий розчин	пуз	[324, с. 288]
затонувший объект	затонулий об'єкт	пуз	[957, п. 3.17]
истекший год	минулий рік	пуз	[309, т. 1, с. 627]
истекший день	минулий (учорашній) день	пуз	[309, т. 1, с. 627]
истекший период	минулий період	пуз	[319, с. 292]
наболевший вопрос	наболіле питання	пуз	[31, с. 142]
набухший грунт	набухлий ґрунт	пуз	[324, с. 179]
начавший закисать	уже трохи кислий	пун	[277, с. 280]
невзорвавшийся заряд	невибухлий заряд (набій)	пуз	[303, с. 197]
недозревшее зерно	недозріле зерно	пуз	[543, п. 34]
обедневшие (слои)	збіднілі (верстви)	пуз	[309, т. 2, с. 207]
оледеневший контакт	заледений контакт	пуз	[289, с. 242]
опустевшее жилье	спорожніле житло	пуз	[269, с. 609]
остывшее мясо	остигле м'ясо	пуз	[952, п. 6.16]
павшая крепость	переможена фортеця	пуз	[285, с. 295]
павшие воины	полеглі (загиблі) воїни	пуд	[285, с. 295]
перезревший плод	перестиглий плід	пуз	[665, п. 6.9]
пожелтевшее зерно	пожовтіле зерно	пуз	[543, п. 41]
пожелтевшее ядро	пожовкле ядро	пуз	[622, п. 97]
позеленевший клубень	позеленіла бульба	пуз	[426, п. 2.25]
потемневшее зерно	потемніле зерно	пуз	[543, п. 27]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
потерпевшая сторона	потерпіла сторона	пуз	[31, с. 148]
прокорродировавшая поверхность	поверхня, яка прокорродувала	пуз	[258, с. 282]
прошедшее время	минулий час	пуз	[272, с. 467; 309, с. 70]
прошедшие сутки	минула доба	пуз	[188, с. 107]
прошедший год	минулий рік	пуз	[188, с. 107]
сгоревшая площадь	згоріла площа	пуз	[940, п. 5.32]
уполномочившее лицо	особа , що уповноважила	псз	[318, с.99]
устаревшая продукция	застаріла продукція	пуз	[813, п. 5.13]
устаревший термин	застарілий термін	пуз	[829, п. 6.6.4]
утонувшая корочка	потонула кірочка	пуз	[669, п. 3.7]

Інколи російські дієприкметники минулого часу, утворені від дієслів доконаного виду, набувають функції іменника. В українській мові в таких випадках використовують іменники та активні дієприкметники на **-л(ий)**, що набули функції іменників:

Рос.	Укр.	Джерело
восставший	повсталий	[304, с. 79]
погибший	загибалий	[319, с. 199]
пострадавший	потерпіалий	[318, с. 202; 944, п. 4.12]
потерпевший	потерпіалий	[318, с. 204; 1016, п. 11]
прибывший	прибулець	[319, с. 228]
пропавший	зникалий	[319, с. 240]
прошедшее	минуле, минувшина	[309, т. 3, с. 70]
умерший	помералий	[319, с. 328]

4.8.6 Переклад російських дієприкметників на **-вшийся** та **-шийся**

Основна складність перекладання цих дієприкметників пов'язана з тим, що ці російські дієприкметники утворено від зворотних дієслів на **-ся** і в них ця частка зберігається, наприклад, *стремится* → *стремившийся*, *устремится* → *устремившийся* [89, с. 212]. А в українській мові не може бути аналогічних форм, оскільки вза

галі немає дієприкметників на **-ся** [89, с. 212]. Тому перекладати ці конструкції слід, виходячи із сутності поняття, а не з форми дієприкметника.

Російські дієприкметники минулого часу на **-внийся** та **-шийся** вживають для позначання понять, пов'язаних із **перехідним незавершеним** та **завершеним процесами (дією та подією)**:

- ♦ перебування об'єктом незавершеного або завершеного процесу в минулому часі (4.5.2), наприклад, *закрепиви**вшееся** пятно*;

із **неперехідним незавершеним** та **завершеним процесами (дією та подією)**:

- ♦ перебування учасником неперехідного незавершеного або завершеного процесу в минулому часі (4.5.3), наприклад, *зблудив**шиеся** дети*;
- ♦ назви учасника неперехідної дії (4.3.3), наприклад, *явив**шийся***.

Поняттєвий зв'язок між російськими дієприкметниками і відповідними українськими прикметниками, дієприкметниками та іменниками відображено в таблиці 4.21 і показано на наведених далі прикладах.

Таблиця 4.21 – **Правила перекладання українською російських дієприкметників на -вийся та -шийся**

У російській мові	Процес	Поняття	В українській мові
Дієприкметник на -вийся (-шийся)	Перехідний	Перебування об'єктом процесу 4.5.2: незавершеного (пони) та завершеного (поз)	Пасивний дієприкметник на -ний, -тий . Описова конструкція: який (що) + дієслово
	Неперехідний	Перебування учасником неперехідного незавершеного процесу 4.5.3 (пуи)	Описова конструкція: який (що) + дієслово
		Перебування учасником неперехідного завершеного процесу 4.5.3 (пуз)	Активний дієприкметник на -лий для префіксованих дієслів доконаного виду. Описова конструкція: який (що) + дієслово
		Учасник неперехідного процесу 4.3.3	Активний дієприкметник на -лий , що набув функції іменника

У російській мові дієприкметники минулого часу на **-вшійся** (**-шійся**) у конструкціях з іменниками, які не можуть бути учасниками неперехідної дії, еквівалентні пасивним дієприкметникам на **-ний**, **-тий**, наприклад, *разбившаяся чашка* та *разбитая чашка*, *установившийся режим* та *установленный режим*. Цю еквівалентність використовують, перекладаючи українськими пасивними дієприкметниками доконаного виду на **-ний**, **-тий**, наприклад, *розбита чашка* та *усталений режим*.

Але якщо іменник може бути учасником неперехідної дії, то конструкція з дієприкметниками минулого часу на **-вшійся** (**-шійся**) нееквівалентна пасивній конструкції, наприклад, рос. *разбившаяся о волнорез волна, заблудившиеся в степи дети* не можна передавати пасивними конструкціями, а для їх перекладання слід використовувати засоби, викладені вище, а саме описові звороти, наприклад, *хвиля, що розбилася о хвилеріз*, та там, де це можливо, активні дієприкметники на **-лий**, наприклад, *заблукали в степу діти*.

На прикладах з економічної термінології покажемо відмінність між пасивною і неперехідною дією:

Українське дієслово	Процес	Тлумачення [220, с. 1064]	Російське дієслово
розорити	перехідний	позбавити кого-небудь багатства, достатку, майна; довести до злиднів, зубожіння	разорить
розоритися	неперехідний	позбутися багатства, достатку, майна; стати бідним, убогим, впасти в злидні	разориться

Від цих двох російських дієслів утворено два дієприкметники:

Рос.	Укр.
разорить → разоренный	розорити → розорений
разориться → разорившийся	розоритися → який розорився

Вони мають різне значення: *разоренный* — це той, якого розорив хтось (**перебування об'єктом завершеного процесу**), а *разорившийся* — це той, який розорився (**перебування учасником неперехідного завершеного процесу**). В українській мові в першому випадку вживають пасивний дієприкметник, а в другому — описовий зворот, оскільки від непрефіксованих дієслів активні

дієприкметники на **-лий** не утворюють. Але в зазначених дієслів є синоніми:

Рос.	Укр.
разорить = обанкротить	розорити = збанкрутити
разориться = обанкротиться	розоритися = збанкрутитися = збанкрутувати

Російський словник [218, с. 661] не фіксує дієслово *обанкротить*, та утворений від нього дієприкметник *обанкроченный*, хоча їх активно вживають у пресі.

В українській мові є три спільнокореневі дієприкметники, між якими, на нашу думку, є така поняттєва відмінність:

Українське дієслово	Український дієприкметник	Процес	Тлумачення
збанкрутити	збанкруч ений	перехідний	той, якого позбавили багатства, достатку, майна; довели до злиднів, зубожіння
збанкрутитися	збанкрут ілий	неперехідний	той, який позбувся багатства, достатку, майна; став бідним, убогим, впав в злидні
збанкрутувати	збанкрут ований		

У табл. 4.22 наведено правильні, на погляд авторів, приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками й прикметниками на **-вшийся** та **-шийся** з посиланням на відповідні джерела. Якщо в розглянутих джерелах знайдено тільки переклад окремого дієприкметника (прикметника) без відповідних словосполук з іменниками, автори **у круглих дужках прямим шрифтом** подали іменник, а якщо потрібні приклади взагалі не знайдено, то наведено авторські пропозиції. Оскільки переклад словосполуки істотно залежить від того, яке значення вона передає, там, де це потрібно, після української словосполуки **у круглих дужках курсивом** подано стисле пояснення, яке, безумовно, не є розгорнутим тлумаченням відповідного поняття.

Таблиця 4.22 — **Приклади перекладу українською російських словосполук з дієприкметниками та прикметниками на -вшійся та -шийся**

Російська словосполучка	Українська словосполучка	Тип	Джерело
забудив вшен ся в степи дети	заблукалі в степу діти	пуз	[31, с. 49]
закреп ивше еся пятно	закріплена пляма	поз	[716, п. 3.5]
зарубцевав ше еся повреждение кожицы плода	зарубцьоване пошкодження шкірочки плоду	пуз	[665, п. 5.26]
измени вш ийся пейзаж	змінен ий пейзаж (який змінив хтось або щось)	поз	
	пейзаж, що змінився	пуз	
изменя вш ийся пейзаж	пейзаж, що змінювався	пуз	
квазиустанови вш ийся режим работы электродвигателя	квазиустален ий режим роботи електродвигуна	поз	[914, п. 6.10]
неприсоедини вш аяся страна	позаблокова країна	пуз	[43, с. 137; 272, с. 319]
нерастворив вш ийся крахмал зрелой бражки	нерозчинен ий крохмаль дозрілої бражки	поз	[819, п. 5.7]
неустанови вш ийся режим	неустален ий режим	поз	[532, п. 128]
обанкротив вш ийся банк	збанкрутіл ий банк (який збанкрутився)	пуз	[307, т. 2, с. 199]
	збанкрутован ий банк (який збанкрутував)	пуз	
осложни вш ийся пожар	ускладнена пожежа	пуз	[440, п. 47]
осунув ше еся лицо	змарніле обличчя	пуз	[307, т. 2, с. 359]
полностью разви вш ийся плод	повністю розвинут ий плід	пуз	[665, п. 5.4]

Російська словосполука	Українська словосполука	Тип	Джерело
практически установленная температура вращающейся электрической машины	практично усталена температура обертової електричної машини	поз	[468, п. 279]
предельное установленное напряжение системы возбуждения	гранично усталена напруга системи збудження	поз	[938, п. 5.33]
проголодавшийся ребенок	зголоділа дитина	пуз	[307, т. 3, с. 12]
развившийся подземный пожар	розвинена підземна пожежа	пуз	[278, с. 82; 440, п. 46]
сгустившаяся нефть	згущена нафта	поз	[298, с. 81]
	згустіла нафта	пуз	[298, с. 81]
создавшееся положение	становище, що склалося	пуз	[319, с. 209; 320, с. 374]
установившийся режим	усталений режим	поз	[462, п. 121; 532, п. 127; 674, п. 5.41; 677, п. 12.9; 684, п. 181; 756, п. 8.6; 859, п. 7.7; 862, п. Б.2; 954, п. 11.6]

Іноді російський дієприкметник минулого часу на **-вшийся** набуває функції іменника, наприклад, *явившийся*. В українській мові в таких випадках використовують активні дієприкметники на **-лий**, що набули функції іменників, наприклад:

Рос.	Укр.	Джерело
явившийся	прибулий	[319, с. 363]

4.9 Переклад українською російських віддієслівних іменників на

-ние, -тие, -ка

У російській мові віддієслівні іменники цього типу є багатозначними і здебільшого відображають незавершений процес (дію), завершений процес (подію) та наслідок події.

В українській мові є засоби розмежування цих понять, що видно з табл. 4.23 та прикладів до неї.

Таблиця 4.23 — **Правила перекладання українською російських віддієслівних іменників на -ние, -тие, -ка**

У російській мові	Процес	В українській мові
Віддієслівний іменник на -ние, -тие, -ка	Незавершений (дія)	Віддієслівний іменник на -ування, -ювання, -овування, -ання, -яння, -ття
	Завершений (подія)	Віддієслівний іменник на -ення, -ання, -яння, -ування, -ювання, -ття
	Наслідок події	Віддієслівний іменник без суфікса або з суфіксом -ок, -ин(а) та іншими

Приклади перекладу українською мовою російських віддієслівних іменників на **-ние, -тие, -ка** наведено в табл. 4.24, сформованій здебільшого з використанням словників [270; 289].

Таблиця 4.24 — **Приклади перекладу українською російських віддієслівних іменників на -ние, -тие, -ка**

Російський віддієслівний іменник	Дія	Подія	Наслідок події
восстановле ние	відновлю вання	відновле ння	відно ва
выдвиге ние	висува ння	висуне ння	вису в

<i>Російський віддієслівний іменник</i>	<i>Дія</i>	<i>Подія</i>	<i>Наслідок події</i>
выемка	виймання	вийняття	виямок
выражение	виражання	вираження	вираз
выточка	виточування	виточення	виточка
заготовка	заготовляння, заготовлювання	заготовлення	заготівка
закалка	гартування, загартування	загартування	гарт
измерение	вимірювання	вимірення	вимір
нажатие	натискання, натискування	натиснення	натиск
наклонение (на- клон)	нахиляння	нахилення	нахил
обмотка	обмотування	обмотання	обмотка
	оббивання	оббиття	оббиток
отклонение	відхиляння	відхилення	відхил
отражение	відбивання	відбиття	відбиток
переработка	переробляння, перероблювання	перероблення	переробка
перестановка	переставляння	переставлення	перестановка
перестройка	перебудовування	перебудування	перебудова
разработка	розробляння, розроблювання	розроблення	розробка
растяжение	розтягування, розтягання	розтягнення	розтяг
решение (задача)	розв'язування	розв'язання	розв'язок
сверка	звіряння	звірення	звірка
сжатие	стискування	стиснення	стиск
устройство	устатковування	устаткування	устаткування

4.10 Переклад українською російських віддієслівних прикметників на

-очный

Типовою помилкою багатьох, хто починає викладати або писати науково-технічні тексти українською мовою, є вживання скалькованих з російської мови прикметників на **-очний**, наприклад, *відкаточний, осадочний, повірочний, перевалочний, установочний* тощо. Річ у тому, що такі прикметники широко утворюють у російській мові від віддієслівних іменників на **-ка**, наприклад, *обмотка* → *обмоточний*, *откормка* → *откормочный* (при цьому відбувається чергування **к** → **ч**), та дієслів, наприклад, *раздать* → *раздаточный* тощо. У термінологічних словосполучках **прикметник + іменник** ці російські прикметники вказують на ознаки, які впливають з відношення означуваного іменника до того, що названо дієсловом, від якого походить прикметник [89, с. 163]. Наприклад, *раздаточный материал* — це матеріал, призначений для того, щоб його роздавати.

Українська мова не знає прикметників із суфіксом **-очи(ий)**, а замість нього вживає інші суфікси, зазвичай, **-льи(ий)**, **-ов(ий)**, **-н(ий)** [89, с. 163–164].

Примітка. Прикметники *заоч/ний, молоч/ний* мають суфікс **-н(ий)**, оскільки їх утворено від іменників *око, молоко* [50, с. 77, 116, 123], у яких **к** — це не суфікс, а частина кореня.

У табл. 4.25 наведено правильні, на погляд авторів, приклади перекладу українською російських словосполук з віддієслівними прикметниками на **-очи(ий)** з посиланням на відповідні джерела. Якщо в розглянутих джерелах знайдено тільки переклад окремого прикметника без відповідних словосполук з іменниками, автори **у круглих дужках прямим шрифтом** подали іменник, а якщо потрібні приклади взагалі не знайдено, то наведено авторські пропозиції. Оскільки переклад словосполучки істотно залежить від того, яке значення вона передає, там, де це потрібно, після української словосполучки **у круглих дужках курсивом** подано стисле пояснення, яке, безумовно, не є розгорнутим тлумаченням відповідного поняття.

Таблиця 4.25 — **Приклади перекладу українською російських словосполук з віддієслівними прикметниками на -очный**

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Джерело</i>
автозаправочная станция	автозаправна станція	[264, с. 176; 324, с. 325]
балансировочное устройство	балансувальний пристрій	[303, с. 804]
балансировочный комплект	балансувальний комплект	[297, с. 134]
безнасадочный скруббер	безнасадковий скруббер	[303, с. 684]
беспересадочный рейс	беспересадковий рейс	[319, с. 21]
блокировочный сигнал	блокувальний сигнал	[303, с. 671; 297, с. 337]
браковочный уровень дефектности	бракувальний рівень дефектності	[876, п. 6.10]
варочный котел	варильний казан	[303, с. 278; 391, п. 31, 38, 61, 62]
взлетно-посадочная полоса	злітно-посадкова смуга	[345, с. 18; 798, п. 3.10; 892, п. 5.4]
водосточный желоб	водостічний жолоб	[303, с. 180; 290, с. 43]
выборочный контроль	вибірковий контроль	[297, с. 138; 876, п. 4.22]
выемочное поле шахты	виймальне поле шахти	[205, т. 1, с. 112]
выставочный павильон	виставковий павільйон	[308, с. 136]
горюче-смазочный материал	пально-мастильний матеріал	[31, с. 79]
гофрировочный пресс	гофрувальний прес	[303, с. 540]
двухобмоточный трансформатор	двохобмотковий трансформатор	[254, с. 496]
деталировочный (чертеж)	деталювальний (кресленник)	[297, с. 419]
добавочный полюс	додатковий полюс	[297, с. 257; 303, с. 524]

Російська словосполука	Українська словосполука	Джерело
доводочный брусок	довідний брусок	[297, с. 42; 303, с. 62]
дозировочная установка	дозувальна установка	[303, с. 803; 601, п. 36]
достаточная статистика	достаття статистика	[303, с. 718; 636, п. 8.6]
дублировочный каландр	дублювальний каландр	[303, с. 234]
загибочный пресс	загинальний прес	[303, с. 540]
заготовочный цех	заготівельний цех	[942, п. 5.3]
загрузочное отверстие	завантажувальний отвір	[303, с. 435; 473, п. 69; 677, п. 10.25; 893, п. 5.40]
загрузочный модуль	завантажний модуль (модуль, придатний для завантаження в основну пам'ять для виконання)	[289, с. 113; 297, с. 171; 700, п. 6.2; 349, с. 84]
задувочный кокс	задувний кокс	[303, с. 257]
закалочный горн	гартівне горно	[297, с. 76; 303, с. 257]
закладочный ствол	закладний стовбур	[297, с. 365; 303, с. 719]
заливочное отверстие	заливальний отвір	[303, с. 435]
заправочная станция	заправка станція	[707, п. 3.4]
запрессовочный пресс	запрессовувальний прес	[303, с. 540-541]
заточный станок	заточувальний верстат	[303, с. 715; 473, п. 32; 632, п. 2.45]
зашивочный (шпагат)	зашивальний (шпагат)	[309, т. 1, с. 540]
зерноуборочный комбайн	зернозбиральний комбайн	[297, с. 132; 303, с. 261]
изолировочный (лак)	ізоляційний (лак)	[324, с. 108]
калевочный станок	калювальний верстат	[303, с. 715]
калибровочный сигнал	калібрувальний сигнал	[289, с. 148; 894, п. 4.17]
ковочно-штамповочный пресс	кувальню-штампувальний прес	[297, с. 268; 303, с. 541; 500, п. 1.3]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Джерело</i>
командировочное удостоверение	посвідка про відрядження	[319, с. 102]
координатно-расточный станок	координатно-розточувальний верстат	[303, с. 715]
кузнечно-штамповочное производство	ковальсько-штампувальне виробництво	[303, с. 562]
лесопосадочная машина	лісосадильна машина	[303, с. 319; 662, п. 4.33]
механосборочный цех	механоскладальний цех	[303, с. 837]
моечный пункт	мийний пункт	[324, с. 277]
набивочный манжет	набивний манжет	[297, с. 157; 303, с. 312]
навалочный груз	накидний вантаж	[324, с. 179]
навалочный механизм	навалювальний механізм	[303, с. 331]
иагрузочная характеристика	навантажувальна характеристика	[303, с. 827; 468, п. 142; 495, п. 73; 504, п. 51; 938, п. 4.2, 4.4]
наладочное устройство	налагоджувальний пристрій	[289, с. 210]
намоточный станок	намотувальний верстат	[303, с. 715]
насадочная линза	насадна лінза	[303, с. 299; 911, п. 4.9]
насадочный скруббер	насадковий скруббер	[303, с. 684]
обгоночная станция	обгінна станція	[303, с. 717]
обгоночный путь	обгінна колія	
обдувочное отверстие	обдувний отвір	[303, с. 435]
обдувочное устройство	обдувний пристрій	[509, п. 16]
оберточная машина	обгортальна машина	[951, п. 6.4.21]
оберточный (материал)	обгортковий (матеріал)	[309, т. 2, с. 211]
обивочный материал	оббивний матеріал	[324, с. 162]
облицовочный кирпич	облицювальна цегла; личкувальна цегла	[303, с. 250; 308, с. 85]
обмоточный станок	обмотувальний станок	[303, с. 715]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Джерело</i>
обрывочная фраза	обривкова фраза	[220, с. 648]
обтирочный станок	обтиральний верстат	[303, с. 715]
опиловочный станок	обпилювальний верстат	[303, с. 715]
ориентировочный полет	орієнтувальний політ (призначений для орієнтування)	[297, с. 306]
ориентировочный расчет	орієнтовний розрахунок (попередній)	[297, с. 306]
осадочная порода	осадова порода	[303, с. 528]
осадочный молот	осаджувальний молот	[303, с. 345]
остановочный механизм	зупинний механізм	[303, с. 331]
остановочный павильон	зупинковий павільйон	
остановочный пункт	зупинка	[324, с. 219; 606, п. 14]
остаточный ресурс	залишковий ресурс	[297, с. 316; 690, п. 3.4.5]
отделочный верстак	обробний верстак	[297, с. 49; 303, с. 74]
отделочный материал	опоряджувальний матеріал; оздоблювальний матеріал	[303, с. 316; 308, с. 104]
откаточный горизонт	відкатний горизонт	[205, т. 1, с. 128, 243]
откаточный локомотив	відкочувальний локомотив	[914, п. 3.19]
оценочная стоимость	оцінна вартість	[31, с. 144]
оценочная функция	оцінювальна функція	[568, п. 119]
перевалочная база	перевантажувальна база	
перевязочный материал	перев'язувальний матеріал; перев'язний матеріал	[302, с. 272]
перегрузочная способность	перевантажна здатність	[289, с. 263]
перегрузочный кран	перевантажувальний кран	[303, с. 464; 324, с. 143]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Джерело</i>
передаточная функция	передатна функція	[297, с. 409; 674, п. 3.144; 684, п. 147]
передаточный вал	передавальний вал	[270, с. 22; 303, с. 67; 929, п. 3.8]
перемоточный станок	перемотувальний верстат	[303, с. 715]
пересадочный способ выращивания семян	пересадний спосіб вирощування насіння	[412, п. 76]
поверочная линейка	перевірна лінійка	[303, с. 298]
погрузочно-разгрузочное средство	навантажувально-розвантажувальний засіб	[605, п. 9]
погрузочный агрегат	навантажувальний агрегат	[303, с. 23]
поделочный материал	виробний матеріал	[303, с. 316]
подкладочная кожа	підкладкова шкіра	[493, п. 5.35]
поправочный коэффициент	поправковий коефіцієнт	[297, с. 142; 303, с. 279]
посадочная машина	садильна машина	[303, с. 319; 324, с. 263]
посадочная платформа	посадкова платформа	[303, с. 489]
посадочный материал	посадковий матеріал	[320, с. 290; 324, с. 263]
	садивний матеріал	[320, с. 346; 433, п. 58; 841, п. 7.16]
послепосадочный пробег самолета	післяпосадковий пробіг літака	[303, с. 554; 802, п. 4.8]
предпосадочное внесение удобрений	передпосадкове внесення добрив	[433, п. 198]
приемочный контроль	приймальний контроль	[303, с. 269; 760, п. 5.2.5; 876, п. 6.1]
приточная вентиляция	припливна вентиляція	[303, с. 73; 518, п. 5, 14]
проверочный бит	перевірковий біт	[872, п. 7.5]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Джерело</i>
продувочный трубопровод	продувальний трубопровід	[303, с. 782]
проектировочный расчет	проектувальний розрахунок	[270, с. 190]
прокладочная ткань	прокладна тканина	[628, п. 110]
промежуточный продукт	проміжний продукт	[297, с. 278; 303, с. 560; 432, п. 201; 930, п. 5.3]
промывочная жидкость	промивальна рідина	[303, с. 182; 899, п. 4.3.4.7]
пропиточный состав	просочувальна речовина	[303, с. 701]
прямоточный котел	прямоструминний котел	[303, с. 278]
разведочная скважина	розвідувальна свердловина	[298, с. 134; 303, с. 679]
развозочный маршрут	розвізний маршрут	[605, п. 17]
разгрузочное устройство	розвантажувальний пристрій	[303, с. 804; 893, п. 5.41]
разливочный ковш	розливальний ківш	[303, с. 255; 677, п. 10.31]
разметочный инструмент	розмічальний інструмент	[303, с. 224; 324, с. 282]
раскладочная машина	розкладальна машина	[303, с. 319]
расточный станок	розточувальний верстат	[303, с. 716; 473, п. 24]
регулировочный трансформатор	регулювальний трансформатор	[303, с. 774; 810, п. 1.29–1.31]
рихтовочный молот	рихтувальний молот	[297, с. 171]
сборочный цех	складальний цех	[303, с. 837; 319, с. 270]
сборочная единица	складання одиниця	[828, п. 5.3]
сварочная ванна	зварювальна ванна	[303, с. 68; 315, с. 9; 921, п. 4.24]
сварочная окалина	зварна окалина	[303, с. 417]
смазочный материал	мастильний матеріал	[679, п. 1.7; 757, п. 5.12; 867, п. 4.3]
сортировочный стол	сортувальний стіл	[303, с. 724]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Українська словосполука</i>	<i>Джерело</i>
сточные воды	стічні води	[303, с. 86; 420, п. 220; 594, п. 59-60]
стрелочный пост	стрілковий пост	[303, с. 531]
стыковочное устройство	стикувальний пристрій	[303, с. 804]
тарировочный ротор	тарувальний ротор	[297, с. 319]
топочная камера	топкова камера	[303, с. 237; 502, п. 71]
топочный мазут	паливний мазут	[858, п. 4.10]
трехобмоточный трансформатор	трьохобмотковий трансформатор	[254, с. 503; 306, с. 264]
трубосварочный автомат	трубозварювальний автомат	[303, с. 20]
увязочный шпагат	ув'язувальний шпагат	[715, п. 3.49]
укупорочная машина	закупорювальна машина	[303, с. 320; 585, п. 5.17; 711, п. 6.8]
упаковочный материал	пакувальний матеріал	[303, с. 316; 650, п. 54; 710, п. 4.8]
установочный винт	установлювальний гвинт	[303, с. 81]
установочные данные	настановчі дані; настановні дані	[320, с. 209]
фасовочный автомат	фасувальний автомат	[303, с. 20]
формовочная земля	формівна земля	[303, с. 205]
формовочный цех	формувальний цех	[303, с. 837]
футеровочный кирпич	футерувальна цегла	[303, с. 250]
чеканочный молоток	карбувальний молоток	[297, с. 172; 303, с. 345]
шпаклевочные работы	шпаклювальні роботи	[303, с. 586]
шпалопропиточный состав	шпалопросочувальна речовина	[303, с. 701]
штамповочный цех	штампувальний цех	[303, с. 837]
электросварочный генератор	електрозварювальний генератор	[297, с. 72; 303, с. 123]
юстировочный винт	юстувальний гвинт	[303, с. 81; 324, с. 32]

УКРАЇНСЬКІ ВІДПОВІДНИКИ РОСІЙСЬКИХ СЛОВОСПОЛУК, ЩО МІСТЯТЬ ТЕРМІН УПРАВЛЕНИЕ ТА ПОХІДНІ ВІД НЬОГО СЛОВА

У навчальному процесі та під час написання документів виникають труднощі, пов'язані з уживанням українських відповідників російських словосполук з терміном **управление** та похідними від нього словами.

Справа в тому, що в українських словниках, наприклад, у [220, с. 425, 1300] зафіксовано два дієслова **керувати** та **управляти** й відповідно два іменника **керування** та **управління**, причому з наведених тлумачень важко зрозуміти поняттєву різницю між цими дієсловами. У словнику [42, с. 97] першим синонімом до дієслова **керувати** в значенні *спрямовувати, очолювати роботу* подано дієслово **управляти**. Немає чіткого розмежування цих дієслів та іменників у таких російсько-українських словниках як, наприклад, [270, с. 235; 285, с. 572; 301, с. 256; 302, с. 569; 304, с. 532; 309, т. 3, с. 629; 319, с. 331].

Протягом 1992–95 рр. серед термінологів та мовознавців точилася дискусія про вживання термінів **керування** та **управління**. Науковці по-різному розуміли ці терміни й висловлювали навіть протилежні пропозиції щодо їх ужитку в науковій та науково-технічній термінології [180].

Але якщо слова **керувати** та **керування** є традиційними для української мови [246, т. 2, с. 236; 275, с. 128], то **управляти** (у значенні *керувати*) та **управління** — відносно нові: так дожовтневий словник Б. Грінченка [246, т. 4, с. 348] пояснює слово **управляти** тільки як *вставляти, вмонтовувати, закінчувати роботу*; інші значення цього слова не зафіксовано. У виданому 1926 року російсько-українському словнику [275, с. 128] як український відповідник російських слів **управлять** та **управление**, подано лише **керувати**, **урядувати** та **керування**, **урядування**. Крім того, іменник **управління** скальковано з російського іменника **управление**, а не утворено від українського дієслова **управляти**. Бо згідно з правилами українського словотвору [1, § 22, п. 5] суфікс **-іння** мають іменники середнього роду, що утворюються від дієслів із голосним основою

я та і. А іменники, утворені від дієслів із голосним основи **а** (**я**), мають суфікс **-ання** (**-яння**). Отже, від дієслова **управляти** повинно утворитися **управляння** [174, с. 51–52].

Відомий мовознавець С. Караванський називає форми **управляти** (у значенні *керувати, урядувати*) та **управління** (у значенні *керування, урядування*) сумнівними [25, с. 52].

У багатьох сучасних російсько-українських словниках з математики, інформатики, фізики, хімії, техніки (наприклад, [229, с. 138; 232, с. 55; 238, с. 52; 244, с. 284; 289, с. 444; 290, с. 141; 295, с. 215; 296, с. 137; 299, с. 267–268; 300, с. 193; 303, с. 798; 305, с. 262; 306, с. 272; 324, с. 354; 340, т. 1, с. 72, 194; 345, с. 144; 350, с. 87–88]) як український відповідник російських термінів **управлять** та **управление** (у значенні дії) подано лише **керувати** та **керування**.

У деяких словниках, працях зі слововживання та термінознавства [63, с. 85; 64, с. 104; 104, с. 235; 173, с. 76; 243, с. 7; 297, с. 397; 308, с. 235] зроблено спробу розмежувати значення українських дієслів **керувати** та **управляти** й відповідних іменників **керування** та **управління**, але кожний автор робить це на свій розсуд, і їх рекомендації суперечать одна одній.

Виходячи з вимог Додатка Г ДСТУ 3966–2000 про необхідність забезпечити однозначну відповідність терміна поняттю, вважаємо недоцільним паралельне вживання цих термінів і рекомендуємо розмежовувати їх так, як показано в табл. 5.1.

Таблиця 5.1 — **Рекомендації щодо українських відповідників російського терміна *управление***

Російський термін	Рекомендований український еквівалент, його тлумачення та літературне джерело
Управление	<p>1. Керування:</p> <p>а) сукупність цілеспрямованих дій, що включає оцінку ситуації та стану об'єкта керування, вибір керівних дій та їх реалізацію [442, п. 1.23; 954, п. 5.5];</p> <p>б) у граматиці — такий синтаксичний формальний зв'язок між словами у словосполучах, коли головне слово вимагає певної відмінкової форми від залежного слова, яка залишається незмінною в разі змінення головного слова [65, с. 222; 220, с. 425].</p> <p>Примітка 1. В англійській мові відповідником цього терміна є такі терміни:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ для керування технічними об'єктами — control, (автомобілем — driving); ♦ для керування соціальними об'єктами (людьми, колективами) — management, (державою — government); ♦ у граматиці — government [328, т. 1, с. 233, 326, 490, 703];

Російський термін	Рекомендований український еквівалент, його тлумачення та літературне джерело
	<p>Примітка 2. У словосполучах вимагає орудного відмінка, наприклад: <i>керування (чим?) промисловістю</i> [15, с. 134]</p> <p>2. Управління — адміністративна установа або відділ якоїсь установи, організації, що керує певною галуззю господарської, наукової, військової діяльності [14, с. 306–307; 58, с. 305].</p> <p>Примітка 1. У зазначених джерелах також з позначками <i>зрідка</i> та <i>рідко</i> зафіксовано вживання терміна управління в значенні <i>керування</i>. Виходячи з цього та вимог Додатка Г ДСТУ 3966-2000 про необхідність забезпечити однозначну відповідність терміна поняттю, уважаємо таке вживання недоцільним.</p> <p>Примітка 2. У словосполучах вимагає родового відмінка, наприклад: <i>управління (чого?) метеослужби</i> [15, с. 275].</p> <p>Примітка 3. В англійській мові відповідником цього терміна є такі терміни: office, administration; board; (відділ) department [261, с. 487; 328, т. 1, с. 32, 135, т. 2, с. 42]</p> <p>3. Управа — установа, яка займається громадськими та адміністративними справами [220, с. 1300].</p> <p>Примітка 1. Раніше це слово розглядали лише як історичний термін (див., наприклад, [14, с. 306; 58, с. 304; 220, с. 1300; 304, с. 532]), але сьогодні термін управа починають активно вживати. Так, у словнику [285, с. 572; 319, с. 330; 324, с. 354] він уже не має обмежувальних позначок, а у словниках [270, с. 235; 297, с. 397; 347, с. 258] це слово подано як єдиний український відповідник у цьому значенні.</p> <p>Примітка 2. Для назв окремих установ терміни управління та управа — синоніми, але термін управа має переваги [180, с. 242].</p> <p>4. Урядування — керування в органах влади [320, с. 406]</p>

Деякі слова можуть сполучатися з обома іменниками (**керування** та **управління**), але значення цих словосполук різне, що можна проілюструвати таким прикладом:

Російський термін	Рекомендований український еквівалент, його тлумачення та літературне джерело
<p>Диспетчерское управление (чем?) энергосистемой</p>	<p>Диспетчерське керування (чим?) енергосистемою — централізоване оперативне керування роботою енергосистеми, здійснюване диспетчерською службою на основі оптимальних електричних, теплоенергетичних та гідроенергетичних режимів з метою безперебійного забезпечення споживачів енергією належної якості і яким передбачено встановлення добових графіків роботи електростанцій, реалізацію поточних режимів, виведення обладнання в ремонт та ліквідацію аварійних станів енергосистеми [859, п. 4.19].</p>

Російський термін	Рекомендований український еквівалент, його тлумачення та літературне джерело
Диспетчерское управление (чего?) энергосистемы	Диспетчерське управління (чого?) енергосистеми — окрема адміністративна установа або відділ якоїсь установи, організації, що виконує централізоване оперативне керування роботою енергосистеми. Синонім — <i>диспетчерська служба</i>

У табл. 5.2 наведено рекомендації щодо перекладу українською мовою російських словосполук із терміном **управление** та похідними від нього словами. Ці рекомендації ґрунтуються на чинних національних стандартах України та новітніх російсько-українських словників.

Таблиця 5.2 — **Рекомендації щодо перекладу українською російських словосполук із терміном *управление* та похідними від нього словами**

Російська словосполука	Рекомендований український еквівалент	Джерело
автоматизированная система ситуационного управления (АССУ)	автоматизована система ситуатійного керування (АССК)	[442, п. 2.11]
автоматизированная система управления (АСУ)	автоматизована система керування (АСК)	[442, п. 2.2; 739, п. 7.20]
автоматизированная система управления предприятием (АСУП)	автоматизована система керування підприємством (АСКП)	[442, п. 2.7; 739, п. 7.21]
автоматизированная система управления службами жизнеобеспечения предприятия (АСУ СЖ)	автоматизована система керування службами життєзабезпечення підприємства (АСК СЖ)	[442, п. 2.14]
автоматизированная система управления технологическим процессом (АСУ ТП)	автоматизована система керування технологічним процесом (АСК ТП)	[442, п. 2.6]
автоматизированное управление	автоматизоване керування	[264, с. 197; 297, с. 397; 308, с. 235]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
автоматическое управление	автоматичне керування	[278, с. 103; 297, с. 397; 299, с. 267; 303, с. 798; 308, с. 235; 319, с. 331; 477, п. 156; 860, п. 5.30]
автономная система управления	автономна система керування	[635, п. 6.2]
адаптивное управление	адаптивне керування	[299, с. 267; 349, с. 184; 703, п. 4.2.7]
алгоритм управления	алгоритм керування	[289, с. 32; 954, п. 5.12]
аппарат управления	апарат керування	[289, с. 37]
блок управления	блок керування	[299, с. 29]
возврат управления	повернення керування	[289, с. 61; 299, с. 40]
встроенное управление	вбудоване керування	[581, п. 35]
гидравлическое управление	гідравлічне керування	[303, с. 798; 864, п. 5.2]
глагольное управление	дієслівне керування	[309, с. 629]
групповое управление	групове керування	[703, п. 4.2.8]
двухстороннее управление синхронизацией	двобічне керування синхронізацією	[610, п. 97]
децентрализованное управление	децентралізоване керування	[349, с. 184]
динамическое управление	динамічне керування	[349, с. 184]
директивы управления	директиви керування	[615, п. 132]
диспетчерское управление энергосистемой	диспетчерське керування енергосистемою	[297, с. 397; 859, п. 4.19]
дистанционное управление	дистанційне керування	[278, с. 103; 299, с. 267; 303, с. 798; 319, с. 331; 324, с. 354; 349, с. 184; 350, с. 87; 477, п. 158]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
дорожно-строительное управление (организация)	дорожньо-будівельне управління ; дорожньо-будівельна управа	[324, с. 354]
жилищно-эксплуатационное управление (ЖЭУ) (организация)	житлово-експлуатаційне управління	[319, с. 372]
закон управления	закон керування	[954, п. 5.11]
звено управления	ланка керування	[739, п. 7.22]
знак управления каналом	знак керування каналом	[299, с. 79]
знак управления передачей	знак керування пересиланням	[582, п. 3.4.2]
знак управления устройством	знак керування пристроєм	[582, п. 3.4.6]
знак управления форматом	знак керування форматом	[582, п. 3.4.4]
импульсное управление	імпульсне керування	[303, с. 798; 687, п. 6.15]
интерактивное управление	інтерактивне керування	[349, с. 184]
информация управления	інформація керування	[289, с. 142; 445, п. 50; 446, п. 10.4]
клавиша управления курсором	клавiша керування курсором	[289, с. 155; 299, с. 99]
кнопка управления	кнопка керування	[303, с. 254]
кнопочное управление	кнопкове керування	[303, с. 798; 308, с. 235; 884, п. 9.3]
комплексная автоматизированная система управления (КАСУ)	комплексна автоматизована система керування (КАСК)	[442, п. 2.1]
конкретная функция управления	конкретна функція керування	[739, п. 7.5]
контакт управления	контакт керування	[477, п. 84; 688, п. 6.11]
контурное управление	контурне керування	[703, п. 4.2.6]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
линейная структура управления	лінійна структура керування	[739, п. 7.15]
линейно-функциональная структура управления	лінійно-функційна структура керування	[739, п. 7.16]
магнитное управление	магнітне керування	[515, п. 24]
магнито управляемый контакт	магніто керований контакт	
местное управление	місьцеве керування	[303, с. 798; 477, п. 157]
метод управления	метод керування	[739, п. 7.10]
механическое управление	механічне керування	[303, с. 798]
непосредственное управление	безпосереднє керування	[349, с. 185]
обмотка управления	обмотка керування	[289, с. 232; 646, п. 4.4; 929, п. 4.86]
объект управления	об'єкт керування	[289, с. 236; 299, с. 152; 442, п. 1.17; 446, п. 10.3; 954, п. 5.1, 6.19–6.22]
общая функция управления	загальна функція керування	[739, п. 7.4]
одностороннее управление синхронизаций	однобічне керування синхронізацією	[610, п. 96]
оперативное управление	оперативне керування	[278, с. 102; 297, с. 397]
оператор управления	оператор керування	[295, с. 119; 303, с. 421]
оптимальное управление	оптимальне керування	[279, с. 69]
орган местного самоуправления	орган місцевого самоврядування	[318, с.144]
орган управления	орган керування	[477, п. 122; 549, п. 15, 21; 718, п. 3.12]
организационная структура управления	організаційна структура керування	[739, п. 7.2]

<i>Російська словосполучка</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
организационно-распорядительные методы управления	організаційно-розпорядчі методи керування	[739, п. 7.11]
органы государственного управления	органи державного урядування	[58, с. 110; 272, с. 357]
передача управления	передавання керування	[289, с. 264; 299, с.170]
пневматическое управление	пневматичне керування	[303, с. 798; 864, п. 5.2]
позиционное управление	позиційне керування	[703, п. 4.2.5]
полуавтоматическое управление	напівавтоматичне керування	[303, с. 798; 860, п. 5.29]
программное управление	програмне керування	[279, с. 69; 296, с. 137; 303, с. 798; 703, п. 4.2.3; 884, п. 9.10]
программно- управляемый	програмно керований	[299, с. 196]
пульт управления	пульт керування	[303, с. 582; 473, п. 81; 549, п. 19]
пункт управления	пункт керування	[289, с. 327]
радиолокационное управление	радіолокаційне керування	[303, с. 798; 675, п. 3.12]
ручное управление	ручне керування	[278, с. 103; 303, с. 798; 319, с. 331; 347, с. 258; 477, п. 155; 703, п. 3.2; 860, п. 5.28; 862, п. 4.16, 5.3]
рычажное управление	важільне керування	[303, с. 798; 884, п. 9.6]
сигнал управления	сигнал керування	[289, с. 385; 295, с. 182; 613, п. 71; 619, п. 13]
символ управления	символ керування	[289, с. 386; 766, п. 6.21]

<i>Російська словосполучка</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
система автоматического управления (САУ)	система автоматичного керування (САК)	[635, п. 6.12; 683, п. 6.1, 6.2]
система командного управления	система командного керування	[635, п. 6.14]
система локального управления	система локального керування	[442, п. 1.19]
система управления	система керування	[295, с. 185; 299, с. 236]
система управления базами данных (СУБД)	система керування базами даних (СКБД)	[289, с. 391; 299, с. 236; 350, с. 210; 442, п. 8.4]
система управления базой знаний	система керування базою знань	[299, с. 237; 350, с. 210; 568, п. 32]
система управления вводом-выводом	система керування введенням-виведенням	[299, с. 237; 350, с. 210; 568, п. 32]
система управления гибкой производственной линией	система керування гнучкою виробничою лінією	[442, п. 2.20]
социально-психологические методы управления	соціально-психологічні методи керування	[739, п. 7.13]
средства управления	засоби керування	[739, п. 7.22]
строительное управление (организация)	будівельне управління ; будівельна управа	[324, с. 354]
терять / потеряют управление	утрачати / утратити керування	[220, с. 425; 309, т. 3, с. 629]
технологическое управление	технологічне керування	[297, с. 397]
управление адресами	керування адресами	[349, с. 184]
управление базами данных	керування базами даних	[299, с. 267; 349, с. 184; 350, с. 87; 701, п. 6.2]
управление безопасностью	керування безпекою	[349, с. 184; 445, п. 58; 446, п. 10.17]
управление боевыми действиями на пожаре	керування бойовими діями на пожежі	[278, п. 102]

<i>Російська словосполучка</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
управление в електроенергетике	керування в електроенергетиці	[244, с. 284]
управление в реальном времени	керування у дійсному часі	[349, с. 184]
управление данными	керування даними	[229, с. 138; 299, с. 267; 350, с. 87; 442, п. 9.15; 701, п. 4.11; 726, п. 3.7]
управление движением	керування рухом	[264, с. 197; 345, с. 144; 587, п. 8.1]
управление дорожным движением	керування дорожнім рухом	[264, с. 197; 324, с. 354]
управление доступом	керування доступом	[299, с. 267; 349, с. 184; 350, с. 87; 445, п. 59; 446, п. 8.1; 728, п. 5.33]
управление доступом к передающей среде	керування доступом до передавального середовища	[349, с. 184]
управление заданиями	керування завданнями	[299, с. 267]
управление задачами	керування задачами	[229, с. 138]
управление за проектной аварией	керування позапроектною аварією	[414, п. 1.13]
управление информацией	керування інформацією	[726, п. 3.6]
управление каналом	керування каналом	[331, с. 37]
управление каналом передачи данных	керування каналом передавання даних	[331, с. 37]
управление качеством	керування якістю	[264, с. 197; 331, с. 37; 721, назва; 722, назва]
управление качеством программного средства	керування якістю програмного засобу	[685, п. 33]
управление качеством электрической энергии	керування якістю електричної енергії	[869, п. 3.7]
управление ключами	керування ключами	[446, п. 8.29]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
управление конфигурацией	керування конфігурацією	[331, с. 37; 349, с. 184; 446, п. 10.19]
управление маршрутизацией	керування маршрутизацією	[349, с. 184; 446, п. 8.39]
управление нарастанием и спадом тока	керування наростанням і спаданням струмів	[315, с. 68]
управление надёжностью	керування надійністю	[690, п. 3.12.1]
управление окнами	керування вікнами	[349, с. 185]
управление пакетом (в сети)	керування пакетом (у мережі)	[331, с. 37]
управление памятью	керування пам'яттю	[299, с. 268; 350, с. 87]
управление передачей	керування передаванням	[349, с. 185]
управление по времени	керування за часом	[860, п. 5.31]
управление потоком	керування потоком	[345, с. 144]
управление потоком данных	керування потоком даних	[331, с. 37; 612, п. 83]
управление прерываниями	керування перериваннями	[349, с. 185]
управление проектной аварией	керування проектною аварією	[414, п. 1.13]
управление проектом	керування проектом	[729, п. 7.1]
управление производительностью	керування продуктивністю	[349, с. 185; 446, п. 10.18]
управление производством	керування виробництвом	[442, п.2.7; 739, п. 7.1]
управление процессом	керування процесом	[349, с. 185; 726, п. 3.22; 728, п. 4.1]
управление реактором	керування реактором	[311, с. 183]
управление ресурсами	керування ресурсами	[349, с. 185]
управление рулем	керування кермом	[345, с. 144]
управление сеансами	керування сеансами	[331, с. 37]

<i>Російська словосполучка</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
управление сетью	керування мережею	[331, с. 37; 349, с. 185]
управление сигналами светофоров	керування сигналами світлофорів	[587, п. 6.45]
управление синхронизацией	керування синхронізуванням	[349, с. 185]
управление системами	керування системами	[446, п. 10.2]
управление сообщениями	керування повідомленнями	[349, с. 185]
управление технологической подготовки производства	керування технологічним підготовлянням виробництва	
управление товарными запасами	керування товарними запасами	[279, с. 69]
управление трафиком станции	керування трафіком станції	[615, п. 127]
управление уровнем	керування рівнем	[349, с. 185; 446, п. 10.7]
управление услугами	керування послугами	[349, с. 185]
управление устройствами	керування пристроями	[331, с. 37]
управление экономической системой	керування економічною системою	[279, с. 69]
управленческая деятельность	управлінська діяльність	
управленческая задача	управлінське завдання	
управленческая игра	управлінська гра	[351, с. 146]
управленческая структура	управлінська структура	
управленческая функция	управлінська функція	
управленческий аппарат	управлінський апарат	[272, с. 597; 304, с. 532; 319, с. 331]
управленческий персонал	управлінський персонал	[272, с. 597]

<i>Російська словосполучка</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
управленческий труд	управлінська праця	[304, с. 532; 351, с. 146]
управленческое решение	управлінське рішення	[351, с. 146; 739, п. 7.18]
управляемая ракета	керована ракета	[272, с. 597; 309, т. 3, с. 629]
управляемая реакция	керована реакція	[272, с. 597; 289, с. 445]
управляемая система	керована система	[289, с. 445]
управляемое колесо	кероване колесо	[345, с. 144]
управляемое слово	кероване слово	[304, с. 360]
управляемость	керованість	[299, с. 268; 319, с. 331; 324, с. 354; 345, с. 144]
управляемость транспортного средства	керованість транспортного засобу	[324, с. 354]
управляемый аппарат	керований апарат	[272, с. 597]
управляемый вентиль	керований вентиль	[289, с. 445]
управляемый выпрямитель	керований випростувач	[289, с. 445]
управляемый данными	керований даними	[238, с. 57]
управляемый моделью	керований моделлю	[238, с. 124]
управляемый процесс	керований процес	[447, п.1.4]
управлять автомобилем	керувати автомобілем	[272, с. 597; 319, с. 331]
управлять государством	керувати державою	[272, с. 597; 319, с. 331]
управлять делами	керувати справами	[309, т. 3, с. 629]
управлять производственным процессом	керувати виробничим процесом	[319, с. 331]
управлять процессом	керувати процесом	[324, с. 354]
управлять родительным падежом	керувати родовим відмінком	[309, т. 3, с. 629]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
управлять хозяйством	керувати господарством	[272, с. 597; 319, с. 331]
управляющая вычислительная машина	керівна обчислювальна машина	[447, п. 1.2]
управляющая последовательность	керівна послідовність	[332, с. 245]
управляющая программа	керівна програма	[442, п. 8.13; 597, п. 2.4; 700, п. 6.10; 728, п. 6.20]
управляющая процедура	керівна процедура; процедура керування	
управляющая сетка	керівна сітка	[515, п. 114]
управляющая станция	керівна станція	[765, п. 5.4]
управляющая функция	керівна функція	[620, п. 5.5]
управляющее действие (воздействие)	керівна дія (вплив)	[299, с. 40; 442, п. 1.23, 2.2; 697, п. 9.24, 9.25]
управляющее решение	керівне рішення	[726, п. 3.8; 739, п. 7.18]
управляющее слово	керівне слово	[332, с. 302; 349, с. 159]
управляющее сообщение	керівне повідомлення	[349, с. 163]
управляющее устройство	керувач	[289, с. 445]
	керівний пристрій	[349, с. 190]
управляющий вычислительный комплекс	керівний обчислювальний комплекс	[447, п. 1.2]
управляющий делами	керівник справ	[272, с. 597; 275, с. 173; 319, с. 331]
управляющий знак	керівний знак	[697, п. 9.1]
	знак керування	
управляющий импульс	керівний імпульс	

<i>Російська словосполука</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
управляющий модуль	керівний модуль	
управляющий об'єкт	керівний об'єкт	[954, п. 5.6]
управляющий оператор	керівний оператор	[332, с. 197]
управляющий параметр	керівний параметр	
управляющий сигнал	керівний сигнал	[349, с. 151; 954, п. 10.15]
	сигнал керування	
управляющий символ	керівний символ	[766, п. 6.20]
	символ керування	
управляющий формат	керівний формат	[332, с. 115]
управляющий електрод	керівний електрод	[515, п. 112]
управляющий елемент	керівний елемент	[442, п. 1.6]
устройство управления	пристрій керування	[289, с. 451; 299, с. 273; 570, п. 4.1.2; 955, п. 9.2]
	керівний пристрій	
фазовое управление	фазове керування	[687, п. 6.1]
функция управления	функція керування	[289, с. 464; 570, п. 4.1.2; 739, п. 7.3]
цель управления	мета керування	[954, п. 5.2]
центр управления сетью	центр керування мережею	[299, с. 282]
центр управления системой связи	центр керування системою зв'язку	[885, п. 5.12]
централизованное управление	централізоване керування	[349, с. 185]
цепь управления	коло керування	[289, с. 471; 477, п. 48-50, 76; 646, п. 4.4]
цикловое управление	циклове керування	[703, п. 4.2.4]

<i>Російська словосполука</i>	<i>Рекомендований український еквівалент</i>	<i>Джерело</i>
числовое программное управление (ЧПУ)	числове програмне керування (ЧПК)	[442, п. 1.43, 1.46; 703, п. 4.1.16; 726, п. 5.8]
ЭВМ, управляемая потоком данных	ЕОМ, керована потоком даних	[299, с.291]
экономические методы управления	економічні методи керування	[739, п. 7.12]
электрическое управление	електричне керування	[303, с. 798; 864, п. 5.1]
электрод управления	електрод керування	[289, с. 487]
язык управления заданиями	мова керування завданнями	[728, п. 4.10]

СКЛАДНІ ВИПАДКИ ВЖИВАННЯ ДЕЯКИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТА УПРАВЛІНСЬКИХ ТЕРМІНІВ І ЗАГАЛЬНОВЖИВАНИХ СЛІВ ЗАЛЕЖНО ВІД КОНТЕКСТУ

У процесі складання підручників, навчальних посібників, технічних та управлінських документів виникають труднощі з правильним вибором українського терміна або загальноновживаного слова в тих випадках, коли в російській мові для сукупності понять є один багатозначний термін (одне багатозначне слово), а в українській мові йому відповідає група слів, які мають різні значення.

Щоб уникнути помилок, рекомендуємо користуватися таблицею 6.1. У ній для багатозначних російських термінів (слів) подано сукупність українських відповідників та наведено тлумачення кожного поняття, **сформульоване авторами на базі опрацьованих джерел**. Змістове розмежування проілюстровано правильними, на погляд авторів, прикладами узятими із законів та державних стандартів України, інших нормативних документів, російсько-українських, українсько-російських тлумачних словників, посібників із літературного слововживання тощо з посиленнями на відповідні джерела. Якщо в розглянутих джерелах відсутні певні приклади, то наведено авторські пропозиції. Для зручності в таблиці для кожного українського іменника в квадратних дужках подано закінчення в родовому відмінку однини та деяких інших відмінках, наприклад, *білет* [-*та*, д. -*тові*/-*ту*, оп. -*том*, м. -*ті*/-*тові*; мн. -*ти*, -*тіс*].

Таблиця б.1 — Уживання українських науково-технічних та управлінських термінів і загальноуживаних слів залежно від контексту

Російська мова	Українська мова	Джерело
Билет	<p>1. Билет [-та, д. -тові/-ту, ор. -том, м. -ті/-тові; мн. -ти, -тіє]:</p> <p>а) картка з питаннями для тих, хто складає іспити або заліки (англ. question card);</p> <p>б) цінний папір (англ. banknote)</p> <p>2. Квиток [-тка, д. -ткові/-тку, ор. -тком, м. -тку; мн. -тки, -ткіє]:</p> <p>а) документ, що засвідчує належність до організації (англ. card);</p> <p>б) куплена картка, яка дає право проїзду на транспорті, відвідання музею, театру тощо (англ. ticket)</p>	[54, с. 31-32; 64, с. 102]
билетер	квиткар	[319, с. 22; 320, с. 154]
билетерша	квиткарка	[319, с. 22; 320, с. 154]
банковский билет	банківський білет	[54, с. 32; 265, с. 34; 318, с. 17]
безбилетный пассажир	безквитковий пасажир	[47, с. 11]
билет в один конец	квиток в один кінець	[261, с. 161]
билет государственного банка	білет державного банку	[265, с. 34]
билет государственного займа	білет державної позики	[265, с. 34; 320, с. 23]
билет туда и обратно	квиток туди й назад	[261, с. 161]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
билетная касса	квиткова каса	[319, с. 22; 320, с. 154]
военный билет	військовий квиток	[304, с. 53; 318, с. 17]
входной билет	вхідний квиток	[261, с. 161]
государственный казначейский билет	білет державної скарбниці	[265, с. 34; 285, с. 29; 318, с. 17; 320, с. 23]
депозитный билет	депозитний білет	[265, с. 34]
железнодорожный билет	залізничний квиток	[261, с. 161; 319, с. 22; 320, с. 154]
залоговый билет	заставний білет	[265, с. 34]
кредитный билет	кредитний білет	[265, с. 34]
ломбардный билет	ломбардний білет	[265, с. 34]
лотерейный билет	лотерейний білет	[265, с. 34; 304, с. 53; 318, с. 17]
обратный билет	зворотний квиток	[319, с. 156; 320, с. 128]
партийный билет	партійний квиток	[54, с. 32]
пригласительный билет	запрошення	[285, с. 29; 319, с. 22]
проездной билет	проїзний квиток	[54, с. 32; 285, с. 29]
профсоюзный билет	профспілковий квиток	[318, с. 17]
студенческий билет	студентський квиток	[304, с. 53]
театральный билет	театральний квиток	[64, с. 102]
трамвайный билет	трамвайний квиток	[261, с. 161]
читательский билет	читацький квиток	[304, с. 53]
членский билет	членський квиток	[285, с. 29; 319, с. 22]
экзаменационный билет	екзаменаційний білет	[285, с. 29]
В едомый	1. Тяжкий: той, якого тягнуть, якому надають рух (англ. driven)	[270, с. 23; 297, с. 47]
	2. Керований: той, яким керують (англ. slave)	

Російська мова	Українська мова	Джерело
ведомая станция	керована станція	
ведомая синхронизация	керована синхронізація	
ведомое зубчатое колесо	тяжне зубчасте колесо	
ведомое колесо	тяжне колесо	[270, с. 71; 297, с. 130; 324, с. 131]
ведомое устройство	керований пристрій	
ведомое фрикционное колесо	тяжне фрикційне колесо	
ведомый вал	тяжний вал	[270, с. 22; 297, с. 45; 324, с. 131]
ведомый генератор	керований генератор	
Ведущий	1. Тяговий: той, що тягне, надає рух (англ. drive; driving)	[270, с. 23; 277, с. 39; 297, с. 47]
	2. Провідний: найважливіший, головний, основний (англ. key; leading)	[54, с. 45; 277, с. 39; 282, с. 16; 285, с. 46; 297, с. 47]
	3. Головний: той, що йде попереду, очолює (англ. key; leading)	[277, с. 39; 282, с. 16; 285, с. 46]
	4. Керівний: той, що керує (англ. master)	[282, с. 16]
ведущая машина в колонне	головна машина в колоні	
ведущая организация	провідна установа	[1014, п. 22]
ведущая отрасль промышленности	провідна галузь промисловості	[282, с. 16; 289, с. 51; 309, т. 1, с. 118; 319, с. 28]
ведущая роль	провідна роль	[54, с. 45; 282, с. 16; 285, с. 46; 309, т. 1, с. 118-119; 319, с. 28]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
ведущая станция	керівна станція	
ведущая шестерня	тягова шестерня	[270, с. 250]
ведущее звено производства	провідна ланка виробництва	[739, п. 9.15]
ведущее колесо	тягове колесо	[270, с. 71; 297, с. 130; 324, с. 131; 347, с. 104]
ведущий вал	тяговий вал	[270, с. 22; 297, с. 45; 324, с. 26]
ведущий генератор	керівний генератор	[349, с. 27]
ведущий конструктор	провідний конструктор	[289, с. 51]
ведущий научный сотрудник	провідний науковий співробітник	[285, с. 46]
ведущий самолет	головний літак	[285, с. 46]
ведущий специалист	провідний фахівець (спеціаліст)	[272, с. 50; 319, с. 28]
ведущий терминал	керівний термінал	
ведущий ученый	провідний учений	[54, с. 45]
нетоков ведущая часть	неструм овідна частина	[1007, п. 1.2]
токов ведущая часть	струм овідна частина	[462, п. 29–30; 1007, п. 1.2]
Верный	<p>1. Вірний: який заслугоує на довіру; не міняє свої погляди, почуття; відданий</p> <p>2. Немниучий: який обов'язково має настати, відбутися</p> <p>3. Правильний: який відповідає справжньому станові речей</p> <p>4. Надійний: той, на якого цілком можна покластися; який забезпечує досягнення мети</p>	[42, с. 54, 172; 54, с. 59; 220, с. 147, 558, 607]

Російська мова	Українська мова	Джерело
верная гибель	неминуча загибель	[272, с. 51; 285, с. 49]
верная любовь	вірна любов	[54, с. 59]
верная мысль	правильна думка	[282, с. 17; 283, с. 76]
верная опора	надійна опора	[285, с. 49]
верная синхροкомбинация	правильна синхροкомбінація	[610, п. 67]
верное поражение	неминуча поразка	[285, с. 49]
верность цветопередачи	правильність кольоропередавання	[934, п. 10.45]
верный друг	вірний друг	[272, с. 51]
верный оригиналу	згідний з оригіналом	[277, с. 38]
верный ответ	правильна відповідь	[285, с. 49]
верный перевод	правильний переклад	[282, с. 17; 283, с. 76; 285, с. 49]
верный помощник	надійний помічник	[285, с. 49]
верный проигрыш	неминучий програш	[272, с. 51]
верный своему слову	незрадливий	[285, с. 49]
верный себе	вірний собі	[272, с. 51]
верный способ	надійний спосіб	[282, с. 17; 283, с. 76]
неверное вычисление	неправильне обчислення	[282, с. 94; 283, с. 128]
неверный результат	неправильний результат	[689, додаток 1, п. 19]
с оригиналом верно	з оригіналом згідно	[272, с. 537; 319, с. 29]
характеристика верности изображения	характеристика правильності зображення	[934, п. 10.44]
Ветвь	<p>1. Вітка [-тки, д. і м. -тиці, ор. -ткою; мн. -тки, -ток]:</p> <p>а) ділянка кривої, колії тощо (англ. branch);</p> <p>б) в електротехніці — ділянка електричного кола, по елементах якої протікає той самий струм (англ. branch);</p>	[295, с. 30; 309, т. 1, с. 128; 529, п. 4.3; 684, п. 87]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>в) у програмуванні — ділянка програми, якій може бути передано керування в точці розгалужування (англ. branch);</p> <p>г) у комп'ютерних мережах — шлях, що зв'язує два суміжні вузли та не має проміжних вузлів (англ. branch).</p> <p>Примітка. Вузол — крайня точка вітки</p>	
	<p>2. Гілка [-лки, д. і м. -люі, ор. -лкою; мн. -лки, -лок]:</p> <p>а) у біології — невеликий боковий відросток, пагін дерева, чагарнику або трав'янистої рослини (англ. branch);</p> <p>б) окреме відгалуження, частина чого-небудь (англ. branch)</p>	[220, с. 182; 302, с. 88; 309, т. 1, с. 128]
	<p>3. Парость [-ті, ор. -тю; мн. -ті, -тей]:</p> <p>лінія спорідненості в родоводі кого-, чого-небудь (англ. branch)</p>	[220, с. 707; 309, т. 1, с. 128]
бесконечная ветвь кривой	нескінченна вітка кривої	[347, с. 37]
акустическая ветвь колебаний	акустична вітка коливань	[347, с. 37]
ветвь власти	гілка влади	[245, с. 58; 319, с. 30]
ветвь графа	вітка графа	[295, с. 30]
ветвь дерева	гілка дерева (біол.)	[302, с. 88]
ветвь конвейерной линии	вітка конвеєрної лінії	[308, с. 31]
ветвь кривой	вітка кривої	[270, с. 24; 347, с. 37]
ветвь нерва	гілка нерва	[302, с. 88; 323, с. 62]

Російська мова	Українська мова	Джерело
ветвь связи	вітка зв'язку	[347, с. 37]
ветвь сети	вітка мережі	[289, с. 53; 299, с. 35]
ветвь электрической цепи	вітка електричного кола	[295, с. 30; 347, с. 37; 674, п. 3.2; 684, п. 87]
ветвь функции	вітка функції	[295, с. 30]
восходящая ветвь	висхідна вітка (мат.)	[270, с. 24; 295, с. 30]
	висхідна гілка (біол.)	
нисходящая ветвь	низхідна (спадна) вітка (мат.)	[270, с. 24; 295, с. 30]
	низхідна (спадна) гілка (біол.)	[302, с. 89; 323, с. 62]
оптическая ветвь колебаний	оптична вітка коливань	[347, с. 37]
Взвешенный	<p>1. Змулений: той, що стосується стану, за якого тверді частинки речовини перебувають у рідині, не сполучаючись із нею, або цих твердих частинок</p> <p>2. Завислий: той, що стосується стану, за якого тверді частинки речовини перебувають у газоподібному середовищі, не сполучаючись із ним, або цих твердих частинок</p> <p>3. Зважений: а) той, вагу якого визначили експериментально; б) певним чином обчислена величина; в) <i>перен.</i> усебічно обдуманний, реалістичний, тверезий</p>	[220, с. 285, 350, 1218; 267, с. 59; 306, с. 30]
Взвешенная сумма	зважена сума	[303, с. 733]

Російська мова	Українська мова	Джерело
взвешенное состояние	завислий стан (у газі)	[303, с. 701; 306, с. 236; 324, с. 30]
	змулений стан (у рідині)	[306, с. 236]
взвешенное среднее (значение)	зважене середнє (значення)	[289, с. 54; 295, с. 197; 300, с. 175]
взвешенный граф	зважений граф	[303, с. 142]
взвешенный подход	(перен.) зважений підхід	[220, с. 350]
взвешенный уровень звукового давления	зважений рівень звукового тиску	[289, с. 54; 877, п. 5.10]
концентрация взвешенных частиц (в газе/в воздухе)	концентрація завислих частинок (у газі / у повітрі)	[497, п. 18]
средне взвешенная проба	середньо зважена проба	[930, п. 10.18]
средне взвешенное превышение	середньо зважене перевищення	[486, п. 41]
Военный	1. Воєний: який стосується війни, пов'язаний з нею	[14, с. 61; 48, с. 70; 58, с. 230-231; 285, с. 65]
	2. Військовий: який стосується війська, військовослужбовця, узвичасний, установлений у війську, в армії	
военная база	військова база	[285, с. 65; 58, с. 230]
военная обувь	військове взуття	[415, п. 31]
военная операция	воєнна операція	[319, с. 35]
военная организация	військова організація	[14, с. 61; 48, с. 70; 58, с. 230]
военная промышленность	військова промисловість	[319, с. 35]
военная тайна	військова таємниця	[58, с. 230; 285, с. 65; 319, с. 35]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
военная техника	військова техніка	[58, с. 230; 285, с. 65; 319, с. 35; 422, п. 2.1.6]
военная форма	військова форма	[48, с. 70]
военное время	воєний час	[319, с. 35]
военное дело	військова справа	[48, с. 70; 319, с. 35]
военное положение	воєний стан	[14, с. 61; 48, с. 70; 58, с. 231; 285, с. 65; 319, с. 35]
военное производство	військове виробництво	[14, с. 61; 48, с. 70; 58, с. 231]
военное училище	військове училище	[14, с. 61; 48, с. 70; 58, с. 230; 285, с. 65]
военные преступления	воєнні злочини	[319, с. 35]
воєний врач	військовий лікар	[319, с. 35]
воєний завод	військовий завод	[319, с. 35]
воєний заказ	військове замовлення	[319, с. 35]
воєний конфликт	воєний конфлікт	[14, с. 61; 58, с. 230; 304, с. 204]
воєний объект	військовий об'єкт	[14, с. 61; 58, с. 230]
воєний потенциал	воєний потенціал	[14, с. 61; 58, с. 231]
воєний трибунал	військовий трибунал	[48, с. 70]
изделие воєного назначения	виріб військового призначення	[889, п. 3.1–3.15]
предмет воєного обихода	предмет військового вжитку	[422, п. 2.5.3]
продукция воєного назначения	продукція військового призначення	[813, п. 5.3]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Гармонический	<p>1. Гармонічний: <i>у математиці, фізиці, техніці</i> — пов'язаний із гармоніками — складниками періодичного процесу з частотами, кратними його основній частоті</p> <p>2. Гармонійний: а) <i>у мистецтві</i> — той, що ґрунтується на принципах гармонії, приемний для слуху, милозвучний; б) який перебуває в чіткій відповідності з чимось, злагоджений</p>	[176, с. 226]
гармоническая вибрация	гармонічна вібрація	[297, с. 52; 475, п. 31]
гармоническая волна	гармонічна хвиля	[270, с. 31; 297, с. 58; 306, с. 34; 475, п. 103]
гармоническая краска	гармонійна фарба	[304, с. 209]
гармоническая пропорция	гармонічна пропорція (<i>мат.</i>)	[54, с. 69; 295, с. 158]
гармоническая пропорция (<i>тела, здания и т. п.</i>)	гармонійні пропорції (<i>тіла, будівлі тощо</i>)	[14, с. 75]
гармоническая составляющая	гармонічний складник	[270, с. 213]
гармоническая фигура	гармонійна фігура (<i>муз.</i>)	[304, с. 543]
гармоническая функция	гармонічна функція	[270, с. 245]
гармонические колебания	гармонічні коливання	[270, с. 70; 289, с. 76; 303, с. 257; 306, с. 85; 565, п. 24]
гармонические (гармоничные) отношения (между людьми)	гармонійні стосунки (між людьми)	[14, с. 75]

Російська мова	Українська мова	Джерело
гармонический анализ	гармонічний аналіз	[270, с. 17, 40; 289, с. 76; 295, с. 21; 297, с. 27; 303, с. 30; 306, с. 14; 475, п. 71; 565, п. 89; 932, п. 5.17]
гармонический анализатор	гармонічний аналізатор	[289, с. 76; 295, с. 21; 306, с. 15]
гармонический голос	гармонійний голос	[14, с. 74; 58, с. 233]
гармонический резонанс	гармонічний резонанс	[869, п. 4.62]
гармонический ряд	гармонічний ряд (мат.)	[295, с. 176; 297, с. 322; 306, с. 213]
гармонический ряд звуков	гармонічний ряд звуків (фіз.)	[289, с. 76; 877, п. 9.4]
гармонический сигнал	гармонічний сигнал	[954, п. 10.24]
гармонический стиль	гармонійний стиль (мист.)	[304, с. 487]
гармоническое возбуждение (колебаний)	гармонічне збуджування (коливань)	[270, с. 29]
гармоническое воздействие	гармонічна дія	[289, с. 76]
гармоническое движение	гармонічний рух (у фізиці — рух, який описують гармоніками)	[270, с. 43; 306, с. 50]
	гармонійний рух (у мистецтві — рух, сповнений гармонії)	[304, с. 107]
гармоническое отношение	гармонічне відношення	[295, с. 125; 303, с. 441]
гармоническое развитие личности (человека)	гармонійний розвиток особи (людини)	[14, с. 75; 58, с. 233; 304, с. 407]
полигармоническая вибрация	полігармонічна вібрація	[475, п. 47]

Російська мова	Українська мова	Джерело
полигармонические колебания	полігармонічні коливання	[270, с. 71; 565, п. 32]
среднее гармоническое	середнє гармонічне	[295, с. 197; 306, с. 242]
субгармоническая вибрация	субгармонічна вібрація	[475, п. 48]
субгармонические колебания	субгармонічні коливання	[270, с. 71; 565, п. 35]
супергармоническая вибрация	супергармонічна вібрація	[475, п. 49]
супергармонические колебания	супергармонічні коливання	[270, с. 71; 565, п. 34]
Горный	1. Гірський: пов'язаний із горами, їх складниками; який розташований, водиться або росте в горах	[58, с. 235; 64, с. 38]
	2. Гірничий: який стосується надр землі — вивчення, видобування та використання корисних копалин	
горная болезнь	гірська хвороба	[272, с. 123]
горная вершина	гірська вершина	[303, с. 74]
горная выработка	гірничча виробка	[58, с. 235; 303, с. 109; 324, с. 59; 963, п. 6.7]
горная гряда	гірське пасмо	[303, с. 147]
горная крепь	гірничче кріплення	[303, с. 282]
горная масса	гірничча маса	[861, п. 4.8]
горная местность	гірська місцевість	[58, с. 235]
горная область	гірська область	[272, с. 123]
горная порода	гірська порода (геол.)	[58, с. 235; 303, с. 527; 324, с. 59]
горная промышленность	гірничча промисловість	[58, с. 235; 272, с. 123; 303, с. 566]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
горная растительность	гірська рослинність	[302, с. 449]
горная техника	гірничча техніка	[58, с. 235; 303, с. 758]
горное давление	гірничий тиск	[324, с. 59]
горное дело	гірничча справа	[58, с. 235; 64, с. 38; 272, с. 123; 303, с. 157; 319, с. 49]
горное право	гірничче право	[318, с. 208]
горно льщик	гірсько лижник	[58, с. 235]
горно рудная промышленность	гірниччорудна промисловість	[303, с. 566]
горно спасательная работа	гірниччорятувальна робота	[440, п. 2]
горно спасательная служба	гірниччорятувальна служба	[440, п. 3]
горно спасательное дело	гірниччорятувальна справа	[440, п. 1]
горно техническая инспекция	гірниччотехнічна інспекція	[303, с. 224]
горно шахтное оборудование	гірниччощахтне устаткування	[861, назва]
горные работы	гірниччі роботи	[303, с. 586; 324, с. 60]
горные цепи	гірські пасма	[272, с. 123]
горный инженер	гірничий інженер	[58, с. 235]
горный воск	гірський віск	[302, с. 103; 303, с. 262]
горный институт	гірничий інститут	[58, с. 235; 64, с. 38; 272, с. 123]
горный климат	гірський клімат	[961, п. 8.32]
горный компас	гірничий компас	[303, с. 262]
горный лес	гірський ліс	[302, с. 258]
горный спорт	гірський спорт	[272, с. 123]
горный хребет	гірський хребет	[272, с. 123; 319, с. 49; 324, с. 60]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
горный хрусталь	гірський кришталь	[58, с. 235; 272, с. 123; 303, с. 832]
горняк	гірник	[319, с. 49]
Государственный	1. Державний: який стосується держави, належить державі, здійснює держава, має для неї важливе значення, може впливати на стан справ у державі, бере безпосередню участь у керівництві державою 2. Державницький: який стосується державника (тобто людини, що відстоює державні інтереси), належить або притаманний йому	[49, с. 113; 188, с. 118; 220, с. 215]
государственная администрация	державна адміністрація	[319, с. 49]
государственная аттестация	державна атестація	[367, ст. 11, 20]
государственная дисциплина	державна дисципліна	[304, с. 122]
государственная идеология	державницька ідеологія	[49, с. 113]
государственная идея	державницька ідея	[245, с. 78]
государственная инспекция	державна інспекція	[265, с. 71; 319, с. 50]
государственная позиция	державницька позиція	[49, с. 113]
государственная политика	державна політика	[188, с. 118]
государственная пошлина	державне мито	[265, с. 183; 319, с. 50]
государственная регистрация	державна реєстрація	[304, с. 420]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
государственная собственность	державна власність	[304, с. 466]
государственная тайна	державна таємниця	[304, с. 501; 362, ст. 1]
государственное мышление	державиницьке мислення	[49, с. 113]
государственное право	державне право	[261, с. 67; 304, с. 371]
государственное предприятие	державне підприємство	[304, с. 377]
государственное страхование	державне страхування	[265, с. 187; 319, с. 50]
государственное устройство	державний устрій	[261, с. 67]
государственные взгляды	державиницькі погляди	[49, с. 113]
государственные испытания продукции	державні випробування продукції	[760, п. 4.2.5]
государственные экзамены	державні іспити	[220, с. 215]
государственный аппарат	державний апарат	[319, с. 49]
государственный банк	державний банк	[265, с. 32; 319, с. 49]
государственный бюджет	державний бюджет	[265, с. 36; 319, с. 49]
государственный долг	державний борг	[261, с. 67]
государственный заем	державна позика	[265, с. 61; 319, с. 49–50]
государственный заказ	державне замовлення	[265, с. 62; 319, с. 50]
государственный кредит	державний кредит	[265, с. 87; 319, с. 50]
государственный стандарт	державний стандарт	[265, с. 183; 319, с. 50]
государственный строй	державний лад	[261, с. 67]

Російська мова	Українська мова	Джерело
государственный язык	державна мова	[261, с. 67; 272, с. 125; 304, с. 592]
Гражданский	1. Громадянський: а) який стосується правового статусу громадян у державі; б) пов'язаний із громадянами; в) властивий свідомому громадянинуві, спрямований на користь суспільства	[14, с. 83, 325–326]
	2. Цивільний: а) який стосується правових відносин (протилежний — карному, кримінальному); б) невійськовий; в) нецерковний, світський	
гражданская авиация	цивільна авіація	[272, с. 125; 303, с. 19; 320, с. 422]
гражданская администрация	цивільна адміністрація	[304, с. 22; 318, с. 9]
гражданская война	громадянська війна	[220, с. 199; 272, с. 125; 304, с. 75; 318, с. 28]
гражданская жизнь	цивільне життя	[14, с. 325]
гражданская казнь	громадянська страта	[14, с. 83; 236, т. 1, с. 672]
гражданская оборона	цивільна оборона	[220, с. 1362; 320, с. 422]
гражданская одежда	цивільний одяг	[272, с. 125; 319, с. 50; 320, с. 422]
гражданская ответственность	цивільна відповідальність	[222, с. 184; 318, с. 150]
гражданская панихида	світська панахида	[304, с. 323]
гражданская позиция	громадянська позиція	[245, с. 67]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
гражданская правоспособность	цивільна правоздатність	[318, с. 212; 355, ст. 9, 26]
гражданская служба	цивільна служба	[304, с. 462]
гражданская юрисдикция	цивільна юрисдикція	[318, с. 320]
гражданские права и обязанности	громадянські права та обов'язки (<i>права та обов'язки громадянина певної держави</i>)	[245, с. 67; 304, с. 371; 318, с. 209]
	цивільні права та обов'язки (<i>права та обов'язки, що виникають: з угод, передбачених законом, а також з угод, які йому не суперечать; з адміністративних актів; унаслідок заподіяння шкоди іншій особі; події, з якими закон пов'язує настання цивільно-правових наслідків</i>)	[355, ст. 4]
гражданские свободы	громадянські свободи	[304, с. 440]
гражданский аэродром	цивільний аеродром	[798, п. 3.1]
гражданский брак	цивільний шлюб	[2, с. 80; 236, т. 4, с. 778; 272, с. 125; 285, с. 83; 304, с. 57; 318, с. 18]
гражданский долг	громадянський обов'язок	[272, с. 125; 285, с. 83; 304, с. 124; 318, с. 52; 319, с. 50]
гражданский иск	цивільний позов	[272, с. 125; 304, с. 170; 318, с. 81]
гражданский кодекс	цивільний кодекс	[220, с. 1362; 272, с. 125; 285, с. 83; 304, с. 191; 318, с. 87; 320, с. 422]
гражданский костюм	цивільний костюм	[285, с. 83]
гражданский мир	громадянський мир	[304, с. 75]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
гражданский процесс	цивільний процес	[304, с. 75]
гражданский процессуальный кодекс	цивільний процесуальний кодекс	[318, с. 87]
гражданский суд	цивільний суд	[304, с. 496; 318, с. 280]
гражданский спор	цивільний спір	[318, с. 276]
гражданский шрифт	гражданський шрифт	[65, с. 11; 304, с. 577]
гражданское дело	цивільна справа	[304, с. 112; 318, с. 44]
гражданское здание	цивільний будинок	[324, с. 101]
гражданское население	цивільне населення	[272, с. 125; 304, с. 264; 318, с. 115]
гражданское неповиновение	громадянська непокора	[320, с. 218]
гражданское общество	громадянське суспільство	[245, с. 67; 318, с. 135]
гражданское мужество	громадянська мужність	[272, с. 125]
гражданское правительство	цивільний уряд	[304, с. 371]
гражданское право	цивільне право	[272, с. 125; 304, с. 371; 318, с. 208]
гражданское правонарушение	цивільне правопорушення	[304, с. 372; 318, с. 211]
гражданское процессуальное право	цивільне процесуальне право	[304, с. 371; 318, с. 208]
гражданское сооружение	цивільна споруда	[324, с. 60]
гражданское состояние	громадянський стан	[272, с. 125; 304, с. 474]
гражданское строительство	цивільне будівництво	[308, с. 216]
гражданское судопроизводство	цивільне судочинство	[304, с. 496; 318, с. 281]

Російська мова	Українська мова	Джерело
гражданско-правовая санкция	цивільно-правова санкція	[318, с. 257]
Граница	<p>1. Кордон [-ну, д. -нові/-ну, ор. -ном, м. -ні/-нові; мн. -ни, -нів]: межа, що розділяє території сусідніх держав, території, заселені різними народами тощо</p> <p>2. Межа [-жі, ор. -жею; мн. -жі, -ж, д. -жам]: а) те, що відділяє що-небудь від чогось, лінія поділу, розрізнення яких-небудь явищ, об'єктів тощо; б) допустима норма чого-небудь дозволеного; в) останній, крайній ступінь вияву чого-небудь</p>	[220, с. 454, 517.; 280, с. 99–100, 199–200; 285, с. 83; 318, с. 40]
абсолютная граница	абсолютна межа	[304, с. 102]
среднего рабочего дня	середнього робочого дня	
административная граница	адміністративна межа	[318, с. 40]
верхняя граница окна	верхня межа вікна	[445, п. 22]
верхняя граница определяемых концентраций	верхня межа визначуваних концентрацій	[738, п. 15.3]
временная граница	тимчасова межа	[318, с. 40]
временная граница	часова межа	[304, с. 102]
государственная граница	державний кордон	[304, с. 102; 318, с. 40]
граница ареала	межа ареалу	[302, с. 145]
граница байта	межа байта	[332, с. 36]
граница балансового раздела систем электроснабжения	межа балансового розподілу електропостачальних систем	[868, п. 4.28]
граница государственного заказчика (заповедника)	межа державного заказчика (заповідника)	[264, с. 40]
граница двойного слова	межа подвійного слова	[332, с. 36]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
граница застройки	межа забудови	[308, с. 50]
граница затопления	межа затоплення	[324, с. 61]
граница землепользования и отводов	межа землекористування та відводів	[264, с. 40]
граница зоны обнаружения извещателя	межа зони виявлення сповіщувача	[955, п. 6.52]
граница множества	межа множини	[295, с. 43; 299, с. 53]
граница морфемы	межа морфеми	[304, с. 102]
граница неопределенности	межа невизначеності	[295, с. 43]
граница области	межа області	-
граница ответственности за качество электрической энергии	межа відповідальності за якість електричної енергії	[869, п. 5.5]
граница отвода	межа відводу	[324, с. 61]
граница погрешности	межа похибки	[299, с. 53; 303, с. 141; 306, с. 48]
граница полосы	межа смуги	[295, с. 43; 303, с. 141]
граница полуслова	межа півслова	[339, с. 287; 350, с. 118]
граница природного национального парка	межа природного національного парку	[264, с. 40]
граница раздела	межа поділу	[270, с. 41; 295, с. 43; 299, с. 53]
граница разливов рек и озер	межа розливів рік та озер	[264, с. 40]
граница района	межа району	
граница распространения	межа поширення	[302, с. 145]
граница регулирования	межа регулювання	[876, п. 5.29]
граница резьбы	межа нарізі	
граница слова	межа слова	[339, с. 287; 350, с. 118]
граница слога	межа складу	[304, с. 102]
граница страницы	межа сторінки	[332, с. 36]

Російська мова	Українська мова	Джерело
граница трещины	межа тріщини	[270, с. 42]
граница устойчивой работы компрессора	межа стійкої роботи компресора	[492, п. 194]
граница участка	межа ділянки	[318, с. 40]
границы трудоспособности	межі працездатності	[318, с. 40]
длинноволновая граница спектральной чувствительности	довгохвильова межа спектральної чутливості	[738, п. 15.3]
доверительная граница	довірча межа	[303, с. 141; 349, с. 29]
климатическая граница	кліматична межа	[961, п. 8.2]
коротковолновая граница спектральной чувствительности	короткохвильова межа спектральної чутливості	[738, п. 15.2]
красная граница	червона межа (фіз.)	[289, с. 172; 303, с. 141]
культурные границы	культурні межі	[304, с. 102]
нижняя граница окна	нижня межа вікна	[445, п. 94]
нижняя граница определяемых концентраций	нижня межа визначуваннх концентрацій.	[738, п. 15.3]
предупреждающая граница	попереджувальна межа	[297, с. 77; 876, п. 5.31]
таможенная граница	митний кордон	[304, с. 102; 318, с. 40; 320, с. 167]
температурные границы	температурні межі	[302, с. 145]
фазовая граница	фазова межа	[303, с. 141]
физическая граница рабочего дня	фізична межа робочого дня	[304, с. 102]
целочисленная граница	цілочислова межа	[289, с. 469]
этническая граница	етнічний кордон	[304, с. 102]
Группировка	1. Групування [-ння]: дія за значенням <i>групувати</i>	[14, с. 83; 220, с. 200, 1285; 265, с. 49; 299, с. 55; 318, с. 41]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>2. Угрупування [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]:</p> <p>а) сукупність об'єктів, речовин, явищ, подібних своїми властивостями, ознаками тощо;</p> <p>б) група осіб, об'єднаних на основі спільних поглядів, діяльності, інтересів тощо;</p> <p>в) у біології — група рослинних або тваринних організмів, що постійно чи тимчасово співіснують де-небудь</p>	
автоматическая (-ое) группировка (группирование) по приоритетам	автоматичне групування за пріоритетами	[299, с. 54; 347, с. 57]
антипартийная группировка	антипартійне угрупування	[304, с. 104]
ассортиментная группировка	асортиментне угрупування	[422, п. 1.18]
библиографическая группировка	бібліографічне групування (дія)	[304, с. 104]
группировка (группирование) электростанций	групування електростанцій	[14, с. 83]
группировка документов	групування документів (дія)	[265, с. 49]
квалификационная группировка	кваліфікаційне угрупування	[760, п. 4.1.5, 5.1.8]
литературная группировка	літературне угрупування	[304, с. 104]
метод группировки	метод групування	[303, с. 330]
политическая группировка	політичне угрупування	[14, с. 83; 304, с. 104; 318, с. 41]
преступная группировка	злочинне угрупування	[320, с. 401]
растительная группировка	рослинне угрупування	[302, с. 148]

Російська мова	Українська мова	Джерело
статистические группировки	статистичні угруповання	[304, с. 104]
финансово-промышленная группировка	фінансово-промислове угруповання	[265, с. 49; 304, с. 104]
экономическая группировка	економічне угруповання	[265, с. 49; 304, с. 104; 319, с. 51]
Д ействующий	1. Діючий: той, що функціє, працює	[14, с. 97; 309, т. 1, с. 338; 318, с. 43]
	2. Чинний: той, що має юридичну силу	
	3. Дійовий: здатний активно діяти, впливати на когось, щось, ефективний, результативний	
быстродействующее лекарство	швидко дійні ліки	[302, с. 257]
быстродействующий выключатель	швидко дійний вимикач	[303, с. 105; 914, п. 5.125]
быстродействующий искатель	швидко дійний шукач	[303, с. 229]
быстродействующий магнитный усилитель	швидко дійний магнітний підсилювач	[646, п. 3.11]
быстродействующий переключатель	швидко дійний перемикач	[297, с. 230]
быстродействующий тормоз	швидко дійне гальмо	[303, с. 767]
дальнодействующие силы	далеко дійні сили	[303, с. 672]
дальнодействующий аппарат	далеко сяжний апарат	[297, с. 29]
действующая армия	діюча армія	[272, с. 135; 309, т. 1, с. 338; 320, с. 86]
действующая модель	діюча модель	[14, с. 97; 261, с. 76]
действующая мощность	діюча потужність	[289, с. 91]
действующая сила	діюча сила	[303, с. 672]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
действующее законодательство	чинне законодавство	[261, с. 511; 304, с. 140; 309, т. 1, с. 338; 319, с. 54]
действующее значение переменного тока	діюче значення змінного струму	[289, с. 91]
действующее лазерное излучение	дійове лазерне проміння	
действующее напряжение	діюча напруга	[289, с. 91]
действующее сопротивление	діючий опір	[303, с. 699]
действующие лица	дійові особи	[272, с. 135; 320, с. 85]
действующие правила	чинні правила	[272, с. 135]
действующий вулкан	діючий вулкан	[272, с. 135; 303, с. 100; 309, т. 1, с. 338; 320, с. 86]
действующий фонд	діючий фонд	[304, с. 547]
короткодействующие силы	короткодійні сили	[303, с. 672]
непрерывнодействующий механизм	беззупиннодійний механізм	[297, с. 167]
противодействующая сила	протидійна сила	[270, с. 201; 303, с. 672]
противодействующий маркетинг	протидійний маркетинг	[818, п. 3.13]
противодействующий момент	протидійний момент	[297, с. 172]
равнодействующая сила	рівнодійна сила	[270, с. 201; 297, с. 338; 303, с. 672]
сильнодействующее лекарство	сильнодійні ліки	
сильнодействующий яд	сильнодійна отрута	
Деление	1. Поділ [-лу; мн. -ли, -лів]: явище, дія, зокрема над геометричними об'єктами	[220, с. 227, 822; 289, с. 92; 295, с. 47; 299, с. 59]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	2. Ділення [-ння, ор. -лень]: математична операція над числами, за допомогою якої дізнаються, скільки разів одна величина вміщується в другій, або в якому відношенні вони перебувають	
	3. Поділка [-лки, д. і м. -лиці, ор. -лкою; мн. -лки, -лок]: відстань між рисками на вимірjuвальній шкалі	
административно-территориальное деление	адміністративно-територіальний поділ	[304, с. 112; 318, с. 44; 319, с. 54]
вегетативное деление	вегетативний поділ	[302, с. 155]
деление амплитуд на составляющие	поділ амплітуд на складники	
деление атомных ядер	поділ атомних ядер	[297, с. 83; 306, с. 52]
деление без восстановления остатка	ділення без відновлення остачі (мат.)	[289, с. 92]
деление изотопов	поділ ізотопів	[306, с. 52]
деление круга	поділ круга	[295, с. 47]
деление лимба	поділка лімба	[308, с. 54]
деление луча на составляющие	поділ променя на складники	
деление на константу	ділення на стаду	[299, с. 59]
деление на фракции	поділ на фракції	[308, с. 54]
деление на части	поділ на частини	[295, с. 47; 299, с. 59]
деление окружности	поділ кола	[295, с. 47; 299, с. 59]
деление отрезка	поділ відрізка	[295, с. 47]
деление отрезка в данном отношении	поділ відрізка в даному відношенні	[279, с. 21]
деление пополам	поділ навпіл	[279, с. 21; 295, с. 47]

Російська мова	Українська мова	Джерело
деление с остатком	ділення з остачею (мат.)	[279, с. 21; 295, с. 47; 299, с. 59]
деление угла	поділ кута	[303, с. 156]
деление частоты	поділ частоти	[306, с. 52; 308, с. 54]
деление шкалы	поділка шкали (відстань між рисками)	[285, с. 89; 308, с. 54; 639, п. 6.32]
знак деления	знак ділення	[303, с. 156; 319, с. 54; 320, с. 85]
клеточное деление	клітинний поділ	[302, с. 155; 323, с. 109]
минутные деления (циферблата)	хвилинні поділки	[303, с. 156]
нулевое деление (шкалы)	нульова поділка	[303, с. 156]
осевое деление	осьова поділка	[308, с. 54]
приближенное деление	наближене ділення (мат.)	[303, с. 156]
самопроизвольное деление	спонтанний поділ	[297, с. 83; 303, с. 156]
сокращенное деление	скорочене ділення (мат.)	[270, с. 44; 295, с. 47; 297, с. 83]
целочисленное деление	цілочислове ділення (мат.)	[299, с. 59]
Делитель	<p>1. Подільник [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -кіє]: у техніці — прилад або пристрій для поділу чого-небудь (англ. divider)</p> <p>2. Дільник [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -кіє]: у математиці: а) число, на яке ділять інше число; б) ціле число, на яке дане ціле число ділиться без остачі (англ. divisor)</p>	[220, с. 227, 823; 303, с. 156; 306, с. 53]

Російська мова	Українська мова	Джерело
аналоговий делитель	аналоговий подільник	[289, с. 34; 821, п. 4.7]
делитель лазерного пучка	подільник лазерного пучка	[289, с. 92]
делитель луча	подільник променя	[289, с. 92]
делитель многочлена	ділянок багаточлена	
делитель мощности	подільник потужності	[289, с. 92; 931, п. 9.5, 10.38]
делитель напряжения	подільник напруги	[270, с. 44; 303, с. 156; 306, с. 53; 308, с. 54; 347, с. 61]
делитель потока	подільник потоку	[303, с. 156; 509, п. 8]
делитель тока	подільник струму	[347, с. 61; 914, п. 5.40]
делитель частоты	подільник частоти	[289, с. 92]
делитель электрической величины	подільник електричної величини	[882, п. 5.10]
наибольший общий делитель	найбільший спільний ділянок	[295, с. 47]
общий делитель	спільний ділянок	[297, с. 83; 347, с. 61]
Дифференциальный	<p>1. Диференційний:</p> <p>а) різний, неоднаковий за різних умов;</p> <p>б) у техніці — той, що стосується різниці яких-небудь величин, базується на цій різниці, різницевий</p> <p>2. Диференціальний:</p> <p>а) у математиці — той, що стосується диференціала (або похідної);</p> <p>б) у техніці — той, що стосується диференціала — зубчастого механізму, за допомогою якого передається рух від одного вала двом валам за різної відмінної швидкості руху останніх</p>	[98, с. 373–374; 220, с. 224; 283, с. 11]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
дифференциальная геометрия	диференціальна геометрія	[295, с. 39; 303, с. 125]
дифференциальная импульсно-кодовая модуляция	диференційна імпульсно-кодова модуляція	[610, п. 104]
дифференциальная индуктивность	диференціальна індуктивність	[674, п. 3.10]
дифференциальная магнитная проницаемость	диференціальна магнітна проникність	[648, п. 5.34]
дифференциальная рента	диференційна рента	[225, с. 492; 265, с. 161; 294, с. 137]
дифференциальная чувствительность приемника	диференціальна чутливість приймача	[738, п. 11.5]
дифференциальное исчисление	диференціальне числення	[295, с. 73; 303, с. 232]
дифференциальное сопротивление	диференціальний опір	[490, п. 19, 84]
дифференциальное уравнение	диференціальне рівняння	[295, с. 216; 303, с. 799]
дифференциальное усилие	диференційне зусилля	[477, п. 187]
дифференциальное электрическое сопротивление	диференціальний електричний опір	[684, п. 117]
дифференциальный анализатор	диференційний аналізатор	[289, с. 103]
дифференциальный вакуумметр	диференційний вакуумметр	[659, п. 80]
дифференциальный вход	диференційний вхід	[882, п. 8.3]
дифференциальный гальванометр	диференційний гальванометр	[289, с. 103]
дифференциальный дальномер	диференційний віддалемір	[531, п. 22]
дифференциальный манометр	диференційний манометр	[302, с. 270; 308, с. 56; 324, с. 74; 909, п. 3.10]
дифференциальный манчестерский код	диференційний манчестерський код	[445, п. 65]

Російська мова	Українська мова	Джерело
дифференциальный метод измерения	диференційний метод вимірювання	[639, п. 6.41.]
дифференциальный метод оценки качества продукции	диференційний метод оцінювання якості продукції	[720, п. 5.3]
дифференциальный механизм	диференціальний механізм	[98, с. 374; 303, с. 331; 903, п. 8.1.5]
дифференциальный признак	розрізювальна ознака	[304, с. 382]
дифференциальный сельсин-датчик	диференційний сельсин-давач	[468, п. 99]
дифференциальный сельсин-приемник	диференційний сельсин-приймач	[468, п. 101]
дифференциальный тариф	диференційний тариф	[272, с. 144]
дифференциальный термометр	диференційний термометр	[324, с. 74]
дифференциальный термоэлектрический преобразователь	диференційний термоелектричний перетворювач	[880, п. 7.3.3]
дифференциальный усилитель	диференційний підсилювач	[289, с. 103; 447, п. 3.7.]
Допустимый	1. Допустимый: якого можна допустити, дозволити; дозволений	[220, с. 240, 945]
	2. Припустимый: який уважають можливим	
допустимая внешняя освещенность знаков синтезирующего индикатора	допустима зовнішня освітленість знаков синтезуючого індикатора	[581, п. 111]
допустимая доза шума	допустима доза шуму	[486, п. 39]
допустимая нагрузка	допустима навантага	
допустимая перегрузка	допустима перевантага	
допустимая погрешность	допустима похибка	[303, с. 497; 879, п. 12.22]
допустимое напряжение	допустиме напруження (мех.)	[324, с. 77; 681, п. 100]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
допустимое натяжение провода	допустимий натяг про- воду	[324, с. 77; 477, п. 242]
допустимое расположение	допустиме розміщення	[953, п. 9.12]
допустимые микроклима- тические условия	допустимі мікрокліматич- ні умови	[762, п. 5.122]
допустимый диапазон значений	допустимий діапазон значень	[513, п. 4]
допустимый термин	допустимий термін	[829, п. 6.6.2]
допустимый угол давления	допустимий кут тиску	[609, п. 66]
допустимый уровень облучения	допустимий рівень опромінення	[289, с. 107]
допустимый уровень помех	допустимий рівень завод	[289, с. 107]
допустимый уровень шума	допустимий рівень шуму	[486, п. 37]
максимально допустимая длительная частота вращения	максимально допустима тривала частота обертання	[874, п. 4.10.2]
максимально допустимая мощность	максимально допустима потужність	[469, п. 117; 480, п. 69–71; 738, п. 18.2]
максимально допустимая скорость ветра	максимально допустима швидкість вітру	[465, п. 3.29]
максимально допустимое напряжение	максимально допустима напруга (ел.)	[423, п. 26–31, 73; 480, п. 12– 16; 738, п. 10.2]
максимально допустимый уровень пестицида	максимально допустимий рівень пестициду	[762, п. 5.65]
максимально допустимый уровень энергетической экспозиции	максимально допустимий рівень енергетичної експозиції	[953, п. 7.3]
наибольшее допустимое давление паров воды	найбільший допустимий тиск пари води	[659, п. 73]
наибольшее допустимое напряжение электрооборудования	найбільша допустима напруга електрообладнання	[869, п. 4.7]
наибольший длительно допустимый ток конденсатора	найбільший тривало допустимий струм конденсатора	[870, п. 4.15]

Російська мова	Українська мова	Джерело
наибольший допустимый ток	найбільший допустимий струм	[471, п. 95]
недопустимый поступок	недопустимий учинок	[272, с. 308]
недопустимый риск	недопустимий ризик	[472, п. 4.6]
недопустимый термин	недопустимий термін	[829, п. 6.6.3]
пиковое значение допустимого сквозного тока	пікове значення допустимого наскрізного струму	[477, п. 244; 688, п. 8.30]
предельно допустимая доза	гранично допустима доза	[289, с. 107]
предельно допустимая концентрация (ПДК)	гранично допустима концентрація (ГДК)	[414, п. А.2.21]
предельно допустимая скорость ветра	гранично допустима швидкість вітру	[946, п. 7.24]
предельно допустимое значение	гранично допустиме значення	[472, п. 4.20; 490, п. 5]
предельно допустимые выбросы	гранично допустимі викиди	[414, п. А.2.22]
предельно допустимый режим импульсной лампы	гранично допустимий режим імпульсної лампи	[775, п. 4.24]
предельно допустимый сброс	гранично допустимий скид	[420, п. 218; 763, п. 60]
предельно допустимый уровень токсичности воды	гранично допустимий рівень токсичності води	[950, п. 3.39]
Е мкость	1. Ємність [-ності, д. і м. -ності, ор. -ністю; мн. -ності, -ностей]: а) у фізиці (електротехніці, електроніці) — величина, що характеризує нагромадження заряду; б) в обчислювальній техніці та зв'язку — характеристика запам'ятовувального пристрою, носія даних, каналу зв'язку тощо	[289, с. 110; 295, с. 55; 299, с. 69; 306, с. 60]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>2. Місткість [-кості, д. і м. -кості, ор. -кістю; мн. -кості, -костей]: а) економічний показник, що характеризує споживання або вміст ресурсів; б) математичне поняття</p>	[294, с. 46; 295, с. 55]
	<p>3. Посудина [-ни, ор. -ною; мн. -ни, -н], умістище / вмістище [-ща, ор. -щем, м. -ці; мн. -ща, -ці]: місце, виріб для вміщування чого-небудь</p>	[300, с. 36; 320, с. 61]
барьерная емкость	бар'єрна ємність (ел.)	[480, п. 45]
влажоемкость	вологомісткість	[879, п. 6.72–6.74; 965, п. 7.1.21]
входная емкость	вхідна ємність (ел.)	[423, п. 44; 478, п. 42–43; 480, п. 42; 513, п. 27]
выходная емкость	вихідна ємність (ел.)	[423, п. 45; 478, п. 44; 480, п. 43; 513, п. 28]
гидроемкость	гідропосудина	[865, п. 5.1]
грязеемкость фильтра	брудомісткість фільтра	[594, п. 38]
емкость аккумулятора	ємність акумулятора (ел.)	[289, с. 110; 303, с. 178; 324, с. 82]
емкость барабана	місткість барабана	[308, с. 62]
емкость в байтах	ємність у байтах	[289, с. 110]
емкость в битах	ємність у бітах	[289, с. 110; 295, с. 55; 299, с. 69]
емкость водохранилища	місткість водосховища	[308, с. 62]
емкость дисплея	ємність дисплея	[295, с. 55; 299, с. 69; 350, с. 58]
емкость запоминающего устройства	ємність запам'ятовувального пристрою	[295, с. 55; 299, с. 69]

Російська мова	Українська мова	Джерело
емкость канала связи	емність каналу зв'язку	[289, с. 110; 299, с. 69]
емкость ковша	місткість ковша	[308, с. 62]
емкость конденсатора	емність конденсатора	[289, с. 110; 324, с. 82; 471, п. 61; 674, п. 3.120; 684, п. 95]
емкость контейнера	місткість контейнера	[308, с. 62]
емкость множества	місткість множини (<i>мат.</i>)	[295, с. 55]
емкость области	місткість області (<i>мат.</i>)	[303, с. 178]
емкость отвала	місткість відвалу	[303, с. 178]
емкость памяти	емність пам'яті	[289, с. 110; 350, с. 58]
емкость поглощения	місткість поглинання	
емкость регистра	емність регістра	[299, с. 69; 350, с. 58]
емкость рынка	місткість ринку	[272, с. 162; 285, с. 105; 294, с. 46; 319, с. 63; 320, с. 192]
емкость счетчика	емність лічильника	[289, с. 110]
емкость химического источника тока	емність хімічного джерела струму	[481, п. 46, 51–53]
задействованная емкость телефонной станции	задіяна емність телефонної станції	[349, с. 39]
информационная емкость	інформаційна емність	[299, с. 69; 349, с. 39; 479, п. 40; 697, п. 6.17]
конденсатор переменной емкости	конденсатор змінної емності	[289, с. 164; 471, п. 20]
конденсатор постоянной емкости	конденсатор сталої емності	[306, с. 88]
магазин емкостей	магазин емностей	[303, с. 307]
материалоемкость	матеріаломісткість	[289, с. 188; 319, с. 119; 740, п. 8.38, 8.39]

Російська мова	Українська мова	Джерело
металлоемкость	металомісткість	[270, с. 81; 297, с. 165; 303, с. 328]
паразитная емкость	паразитна ємність (ел.)	[289, с. 259]
пневмоемкость	пневмопосудина	[865, п. 5.1]
проходная емкость	прохідна ємність (ел.)	[504, п. 28]
пылеемкость	пиломісткість	[965, п. 3.3.15]
резервная емкость телефонной станции	резервна ємність телефонної станції	[349, с. 39]
ресурсоёмкость	ресурсомісткість	[319, с. 262]
смазочная емкость	мастильна посудина	[860, п. 9.1]
станкоёмкость	верстатовий час	[740, п. 6.16]
теплоёмкость вещества	теплоємність речовини (фіз.)	[303, с. 751; 306, с. 255; 677, п. 4.1, 4.2]
теплоёмкость продукции	тепломісткість продукції (екон.)	[668, п. 9.49]
трудоемкость	трудомісткість	[303, с. 782; 785, п. 3.21]
трудоемкость технического обслуживания (ремонта)	трудомісткість технічного обслуговування (ремонт)	[386, п. 31, 34, 62; 690, п. 3.4.13, 3.9.6; 889, п. 14.2]
фондоёмкость	фондомісткість	[265, с. 209; 297, с. 405; 741, п. 7.27]
экологическая емкость	екологічна місткість	[414, п. А.2.24]
электрическая емкость проводника	електрична ємність провідника	[684, п. 38]
электроёмкость	електроємність (фіз., у значенні електрична ємність)	[289, с. 488]
электроёмкость продукции	електромісткість продукції (екон.)	[668, п. 9.50]
энергоёмкость продукции	енергомісткість продукції (екон.)	[541, п. 2.6; 668, п. 9.48]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Жесткость	<p>1. Жорсткість [-кості, д. і м. -кості, ор. -кiстю]:</p> <p>а) у механіці — здатність тіла або конструкції чинити опір деформуванню;</p> <p>б) слабка залежність технічної характеристики від інших параметрів</p> <p>2. Твердість [-дості, д. і м. -дості, ор. -дістю]:</p> <p>у хімії — характеристика концентрації певних домішок у розчині</p>	[289, с. 111; 290, с. 44; 306, с. 61]
временная жесткость воды	тимчасова твердість води	[302, с. 176; 305, с. 87]
жесткость воды	твердість води	[301, с. 86; 302, с. 176; 305, с. 87; 312, с. 47; 324, с. 84]
жесткость излучения	жорсткість проміння	
жесткость конструкции	жорсткість конструкції	[300, с. 36]
жесткость крепления	жорсткість кріплення	[303, с. 181]
жесткость механической характеристики электропривода	жорсткість механічної характеристики електропривода	[482, п. 66]
жесткость пластинки	жорсткість пластинки	[324, с. 84]
жесткость при изгибе	жорсткість щодо згинання	[270, с. 52]
жесткость при кручении	жорсткість щодо кручення	[270, с. 52]
жесткость пружины	жорсткість пружини	[303, с. 181]
жесткость связи	жорсткість зв'язку	[302, с. 176; 305, с. 87]
испытание на жесткость	випробування на жорсткість	[303, с. 231]
карбонатная жесткость	карбонатна твердість	[302, с. 176; 312, с. 47]
общая жесткость воды	загальна твердість води	[302, с. 176; 305, с. 87]

Російська мова	Українська мова	Джерело
остаточная жесткость воды	залишкова твердість води	[302, с. 176; 305, с. 87]
поперечная жесткость	поперечна жорсткість	[324, с. 84]
постоянная жесткость воды	постійна твердість води	[302, с. 176; 305, с. 87]
продольная жесткость	поздовжня жорсткість	[324, с. 84]
Жидкий	1. Рідинний: той, що має властивість текти й приймати форму посудини, у якій він міститься	[177, с. 14]
	2. Рідкий: негустий, розведений	
жидкая фаза	рідинна фаза	[270, с. 242]
жидкие вещества	рідинні речовини	[1013, т. 2, с. 69]
жидкие осадки	рідинні опади	[949, п. 11.1]
жидкие отходы	рідинні відходи	[1013, т. 2, с. 222]
жидкий кисель	рідкий кисіль	[177, с. 14]
жидкий кристалл	рідинний кристал	[177, с. 14]
жидкий лес	рідкий ліс	[177, с. 14]
жидкий металл	рідинний метал	[177, с. 14]
жидкий нефтепродукт	рідинний нафтопродукт (нафтопродукт у рідинному стані: бензин, гас, нафтові оливи, лігроїн)	[130, с. 28; 156, с. 19]
	рідкий нафтопродукт (негустий, розведений нафтопродукт)	
жидкое стекло	рідинне скло	[1013, т. 2, с. 141]
жидкое состояние	рідинний стан	[297, с. 355]
жидкое топливо	рідинне паливо	[177, с. 14; 1013, т. 2, с. 28]
жидкокристаллическое состояние	рідиннокристалічний стан	[301, с. 86; 305, с. 87]
жидкокристаллический дисплей	рідиннокристаловий дисплей	

Російська мова	Українська мова	Джерело
жидкометаллический	ріднинометалевий	[177, с. 14; 306, с. 61]
жидкотекучесть	ріднинотекучість	[297, с. 94]
жидкотопливный	ріднинопаливний	[177, с. 14]
Жилой	<p>1. Житловий: а) стосовний до житла, пов'язаний з ним; б) пристосований, призначений для життя людей</p> <p>2. Жилий: заселений, залюднений, у якому живуть люди</p>	[43, с. 89–90; 220, с. 275, 276; 304, с. 134]
жилая палуба	житлова палуба	[285, с. 321]
жилая площадь	житлова площа	[272, с. 168; 285, с. 321; 303, с. 493; 308, с. 151; 319, с. 195; 320, с. 272]
жилая среда	житлове середовище	[947, п. 4.3.4]
жилое здание	житловий будинок (призначений для житла)	[43, с. 89; 324, с. 84]
	жилий будинок (той, у якому живуть люди, заселений)	[43, с. 89]
жилое помещение	житлове приміщення	[285, с. 321; 320, с. 306]
жилой вагончик	житловий вагончик	[285, с. 321]
жилой квартал	житловий квартал	[308, с. 84]
жилой комплекс	житловий комплекс	[304, с. 197]
жилой корпус	житловий корпус	[285, с. 321]
жилой массив	житловий масив	[308, с. 105; 324, с. 84]
жилой отсек	житловий відсік	
жилой павильон	житловий павільйон	[304, с. 197]
жилой район	житловий район	[308, с. 181]

Російська мова	Українська мова	Джерело
жилой фонд	житловий фонд	[308, с. 240; 319, с. 65]
нежилое помещение	нежитлове приміщення	[324, с. 260]
нежилые постройки	нежитлові будівлі (<i>не призначені для життя людей</i>)	[319, с. 139; 320, с. 214]
нежилые территории города	нежилі території міста (<i>незаселені</i>)	[319, с. 139; 320, с. 214]
З а ^м еститель	1. Заступник [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком; мн. -ки, -ків]: офіційна назва особи, яка постійно відає певними ділянками роботи, одночасно працюючи з начальником або керівником, а також заступає свого керівника чи начальника в разі його відсутності	[54, с. 108–109; 64, с. 89–90]
	2. Замісник [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -ків]: а) той, хто тимчасово виконує чийсь обов'язки; б) у хімії — радикал, що стає на місце іншого радикала або атома в процесі хімічної реакції	[54, с. 108–109; 64, с. 90; 234, с. 46; 312, с. 48]
алкильный заместитель	алкільний замісник	[302, с. 182]
заместитель директора	заступник директора	[54, с. 109]
заместитель председателя	заступник голови	[54, с. 109; 320, с. 121]
электроакцепторный заместитель	електроакцепторний замісник	[302, с. 182]
электронодонорный заместитель	електронодонорний замісник	[302, с. 182]
штатный заместитель	штатний заступник	[318, с. 64]
И сключительно	1. Винятково: дуже, надзвичайно, особливо, не так, як усі	[54, с. 52; 220, с. 97, 103; 285, с. 157]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	2. Виключно: лише, тільки	
заниматься исключительно оказанием аудиторских услуг	займатися виключно наданням аудиторських послуг	[357, ст. 6]
иметь исключительно большое значение	мати винятково велике значення	[319, с. 90; 320, с. 42]
исключительно красивый	винятково гарний	[285, с. 157]
исключительно в личных целях	виключно в особистих цілях	[804, п. 6.31]
исключительно на основании специальных разрешений	виключно на підставі спеціальних дозволів	[361, ст. 4]
исключительно одаренный человек	винятково (надзвичайно) обдарована людина	[272, с. 211]
исключительно приоритетный метод	винятково пріоритетний метод	
предназначен исключительно для	призначено виключно для	[747, п. 34]
приглашения исключительно для сотрудников фирмы	запрошення виключно для співробітників фірми	[319, с. 90; 320, с. 42]
размещать исключительно на добровольной основе	розміщати виключно на добровільних засадах	[374, ст. 15]
содержать исключительно буквы определенного алфавита	містити виключно літери певної абетки	[582, п. 3.6.2]
этим мы обязаны исключительно ему	цим ми зобов'язані виключно йому	[285, с. 157]
Исключительный	1. Винятковий: а) який становить виняток із загальних правил; особливий, надзвичайний; б) який нечасто трапляється, особливий, надзвичайний, безпрецедентний, феноменальний	[14, с. 54–55; 220, с. 97, 103; 285, с. 157]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	2. Виключний: а) який поширюється тільки на когось, щось; б) притаманний тільки даній особі, предмету тощо; єдиний	
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ компетенция	виключна компетенція	[318, с. 89]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ лицензия	виключна ліцензія	[272, с. 211; 356, ст. 28]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ личность	вняткова особистість	[304, с. 227]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ мера	вняткова міра	[318, с. 103; 319, с. 90]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ (морская) экономическая зона	виключна (морська) економічна зона	[368, ст. 35]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ оперативность	вняткова оперативність	[14, с. 54]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ подсудность	вняткова підсудність	[304, с. 352]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ роль	вняткова роль	[14, с. 55]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ ситуация	вняткова ситуація	[289, с. 143; 699, п. 8.2]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНАЯ собственность	виключна власність	[272, с. 211; 285, с. 157; 319, с. 90; 320, с. 39]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОЕ значение	вняткове значення	[367, ст. 14]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОЕ имущество право на произведение	виключне майнове право на твір	[1015, п. 7]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОЕ пользование	виключне користування	[272, с. 211; 365, ст. 1]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОЕ право	виключне право	[272, с. 211; 285, с. 157; 304, с. 371; 318, с. 209; 319, с. 90; 320, с. 39]
ИСКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ меры	вняткові заходи	[272, с. 211]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
исключительные обстоятельства	виключні обставини	[14, с. 55]
исключительный закон	внятковий закон	[272, с. 211; 285, с. 157; 304, с. 140]
исключительный случай	внятковий випадок	[272, с. 211; 285, с. 157; 309, т. 1, с. 612; 319, с. 284]
исключительный характер	внятковий характер	[304, с. 557]
Исследовательский	1. Дослідний: а) який стосується досліду, пов'язаний з науковим дослідженням; б) призначений для прове- дення дослідів	[14, с. 102; 270, с. 67; 304, с. 172; 319, с. 91]
	2. Дослідницький: який стосується дослідни- ка, належний йому	
аналитически- исследовательский метод	аналітично- дослідний ме- тод	[740, п. 5.5]
исследовательская лаборатория	дослідна лабораторія	[14, с. 102]
исследовательская работа	дослідна робота	[319, с. 91; 320, с. 92]
исследовательская станция	дослідна станція	[14, с. 102]
исследовательские испытания	дослідні випробування	[760, п. 4.2.1]
исследовательский инструментарий	дослідницький інструментарій	[304, с. 165]
исследовательский метод	метод дослідження	[282, с. 70; 283, с. 113]
исследонательский подход	дослідницький підхід	[14, с. 102]
исследовательский ум	дослідницький розум	[285, с. 159]
исследонательский участок	дослідна ділянка	[14, с. 102]

Російська мова	Українська мова	Джерело
исследовательское мышление	дослідницьке мислення	[54, с. 89]
научно-исследовательская работа	науково-дослідна робота	[813, п. 6.3]
научно-исследовательская разработка	науково-дослідне розробляння (дія)	
	науково-дослідне розроблення (подія)	
	науково-дослідна розробка (результат дії)	
научно-исследовательский институт	науково-дослідний інститут	[304, с. 165]
научно-исследовательское учреждение	науково-дослідна установа	[367, ст. 1]
Каменный	1. Каміний: зроблений, побудований із каменя	[220, с. 412–413; 270, с. 68; 303, с. 236; 308, с. 81; 309, т. 1, с. 646]
	2. Кам'яний: а) який утворився з каменю завдяки природним умовам; б) пов'язаний із каменем, камінням	
желчнокаменная болезнь	жовчнокам'яна хвороба	[302, с. 74; 323, с. 49]
каменная кладка	камінне мурування (дія)	[303, с. 251]
	камінне муровання (те, що побудовано з каміння)	
каменная речка	кам'яна річка	[303, с. 635]
каменная соль	кам'яна сіль	[234, с. 58; 285, с. 163; 301, с. 104; 302, с. 497; 303, с. 697; 917, п. 4.3]
каменная стена	камінна стіна	[308, с. 213]

Російська мова	Українська мова	Джерело
ка́менное здание	кам'яни́ця	[324, с. 116]
ка́менное литье	кам'яне́ литво	[220, с. 413; 297, с. 153; 303, с. 302; 324, с. 116]
ка́менное лицо	кам'яне́ обличчя (<i>перен.</i>)	[285, с. 163; 309, т. 1, с. 646]
каменн <u>о</u> угольная смола	кам'яно <u>в</u> угільна смола	[301, с. 104; 302, с. 493; 305, с. 101; 324, с. 116; 745, п. 14.1]
каменн <u>о</u> угольный бассейн	кам'яно <u>в</u> угільний басейн	[272, с. 228; 319, с. 95]
каменн <u>о</u> угольный газ	кам'яно <u>в</u> угільний газ	[234, с. 58; 302, с. 112]
каменн <u>о</u> угольный кокс	кам'яно <u>в</u> угільний кокс	[302, с. 230; 530, п. 3.1]
ка́менные конструкции	кам'яні конструкції	[308, с. 92; 324, с. 116]
ка́менные материалы	кам'яні матеріали	[324, с. 116]
ка́менные породы	кам'яні породи	[309, т. 1, с. 646]
ка́менные работы	каменярські роботи	[309, т. 1, с. 646]
ка́менный век	кам'яний вік	[272, с. 228; 304, с. 64]
ка́менный дом	кам'яни́ця	[324, с. 116]
ка́менный метеорит	кам'яний метеорит	[297, с. 165; 303, с. 329]
ка́менный мост	кам'яний міст (природний)	[309, т. 1, с. 646]
	камінний міст (штучний)	
ка́менный свод	камінне склепіння (штучне склепіння, зроблене з каменя)	
	кам'яне́ склепіння (<i>пещери або іншого природного об'єкта</i>)	

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
ка́менный уголь	кам'яне вугілля	[234, с. 58; 302, с. 565; 303, с. 790; 305, с. 101]
мочека́менная болезнь	сечокам'яна хвороба	[302, с. 74; 323, с. 49]
почечнока́менная болезнь	нирковокам'яна хвороба	[302, с. 74; 323, с. 49]
Квадратный	1. Квадратівий: який має форму квадрата — рівнобічного прямокутника або формою нагадує квадрат	[220, с. 422; 324, с. 123; 326, с. 472]
	2. Квадратний: який стосується другого степеня числа	
биквадратное уравнение	біквадратне рівняння	[303, с. 798]
квадратная заготовка	квадратова заготівка	
квадратная пирамида	квадратова піраміда	
квадратная резьба	квадратова нарізь	
квадратная скобка	квадратова дужка	[272, с. 231; 309, т. 1, с. 660; 326, с. 472]
квадратное неравенство	квадратна нерівність	[303, с. 382]
квадратное уравнение	квадратне рівняння	[272, с. 231; 303, с. 799]
квадратный корень	квадратний корінь	[303, с. 273–274; 326, с. 472]
квадратный метр	квадратний метр	[303, с. 330]
квадратный напильник	квадратовий терпуг	
квадратный прокат	квадратівий прокат	
квадратный стол	квадратівий стіл	
квадратный трехчлен	квадратний тричлен	[303, с. 778]
Кирпичный	1. Цегельний: який виробляє цеглу, призначений її виробляти	[14, с. 323; 220, с. 1359; 303, с. 236; 308, с. 85]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	2. Цегляний , рідше цегловий : виготовлений, зроблений, побудований із цегли; утворений унаслідок зруйнування цегли	
	3. Цеглястий , рідше цеглястий : який нагадує колір цегли; жовто-червоний	
кирпичная глина	цегельна глина	[303, с. 133]
кирпичная кладка	цегляне мурування (дія)	[303, с. 251]
	цегляне мурування (те, що побудовано із цегли)	[297, с. 127]
кирпичная краска	цегляста фарба	[14, с. 323]
кирпичная облицовка	цегляне облицювання (шар цегли)	[303, с. 400]
кирпичная стена	цегляна стіна	[303, с. 721; 308, с. 213]
кирпичное здание	цегляний будинок	[324, с. 125]
кирпичное производство	цегельне виробництво	[297, с. 280; 303, с. 562]
кирпичный завод	цегельня	[303, с. 184; 309, т. 3, с. 665; 319, с. 99; 324, с. 125]
кирпичный карниз	цегляний карниз	[506, п. 112]
кирпичный оттенок	цеглястий відтінок	[14, с. 323]
кирпичный пресс	цегельний прес	[297, с. 268]
кирпичный свод	цегляне склепіння	[303, с. 659]
кирпичный фундамент	цегляний фундамент	[506, п. 110]
кирпичный цвет	цеглястий колір	[14, с. 323]
кирпичный щебень	цегляний щебінь	[303, с. 863; 308, с. 249; 324, с. 384]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
Книжный	1. Книжковий: який стосується книжки, пов'язаний із книжкою, з виробництвом і поширенням книжок 2. Книжний: а) характерний для літературно-писемного викладу, не властивий живій мові; б) узятий, запозичений із книжок; не підтверджений практикою, відірваний від життя, абстрактний	[58, с. 261; 304, с. 190; 309, т. 1, с. 100]
книжная графика	книжкова графіка	[304, с. 102]
книжная иллюстрация	книжкова ілюстрація	[304, с. 159]
книжная лексика	книжна лексика	[304, с. 221]
книжная палата	книжкова палата	[285, с. 170; 304, с. 322]
книжная продукция	книжкова продукція	[304, с. 390]
книжная торговля	книжкова торгівля	[304, с. 514]
книжная ярмарка	книжковий ярмарок	[304, с. 594]
книжное заимствование	книжне запозичення	[304, с. 139]
книжное издание	книжкове видання	[758, п. 7.1]
книжное издательство	книжкове видавництво	[304, с. 157]
книжное слово	книжне слово	[304, с. 460]
книжные знания	книжні знання	[319, с. 100]
книжный знак	книжковий знак	[304, с. 151]
книжный каталог	книжковий каталог	[304, с. 182]
книжный магазин	книгарня	[272, с. 234; 285, с. 170; 319, с. 100]
книжный стиль	книжний стиль	[272, с. 234; 285, с. 170; 304, с. 488; 319, с. 100]

Російська мова	Українська мова	Джерело
книжный фонд	книжковий фонд	[304, с. 548]
Конечный	1. Скінченний: а) той, що має кінець, межі у просторі або у часі; б) у математиці — той, що має границю	[220, с. 430, 686; 299, с. 114; 319, с. 104]
	2. Кінцевий: який міститься, перебуває, розташований на кінці, у кінці чого-небудь	
	3. Остаточний: одержаний у кінцевому підсумку; якого не можна змінити, переглянути	
бесконечная длительность	нескінченна тривалість	[935, п. 7.39]
бесконечная дробь	нескінченний дріб	[295, с. 54; 303, с. 175]
бесконечная последовательность	нескінченна послідовність	[295, с. 144; 303, с. 530]
бесконечно большая величина	нескінченно велика величина	[295, с. 29; 297, с. 48]
бесконечно малая величина	нескінченно мала величина	[289, с. 44; 295, с. 29; 297, с. 48]
бесконечное множество	нескінченна множина	[295, с. 98; 297, с. 170; 303, с. 341]
бесконечное число степеней свободы	нескінченна кількість ступенів вільності	[566, п. 13]
бесконечный цикл	нескінченний цикл	[299, с. 282; 303, с. 837; 700, п. 8.11]
в конечном счете	зрештою; врешті-решт; у кінцевому підсумку	[282, с. 75]
конечная величина	скінченна величина	[270, с. 24, 72; 282, с. 75; 295, с. 29; 297, с. 48; 303, с. 72; 319, с. 104]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
конечная длина	скінчѐнна довжина	[270, с. 24; 295, с. 51; 303, с. 167]
конечная длительность	скінчѐнна тривалість	[935, п. 7.39]
конечная дробь	скінчѐнний дріб	[295, с. 54; 303, с. 175]
конечная контактная точка	кінцева контактна точка	[489, п. 2.6.6]
конечная последовательность	скінчѐнна послідовність	[295, с. 144; 303, с. 530]
конечная разность	скінчѐнна різниця	[295, с. 160; 297, с. 298; 303, с. 604]
конечная сдвуха	кінцеве здування	[391, п. 54]
конечная скорость	кінцева швидкість	[303, с. 682; 709, п. 4.9]
конечная составляющая	кінцевий складник	[304, с. 474]
конечная станция	кінцева станція	[272, с. 237]
конечная строка	кінцевий рядок	[759, п. 5.13]
конечная фаза	кінцева фаза	[270, с. 242]
конечная цель	кінцева мета	[282, с. 75; 289, с. 165; 319, с. 104]
конечное контактное нажатие	кінцевий контактний натиск	[470, п. 53]
конечное множество	скінчѐнна множина	[289, с. 165; 295, с. 98; 297, с. 170; 303, с. 341]
конечное напряжение разряда химического источника тока	кінцева напруга розряджання хімічного джерела струму	[481, п. 43]
конечное положение	кінцева позиція (<i>спорт.</i>)	[304, с. 359]
конечное состояние	кінцевий стан	[289, с. 165; 724, п. 5.2, 5.3; 954, п. 11.5]
конечные нули	кінцеві нулі	[299, с. 147]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
конечный автомат	скінченний автомат	[297, с. 22; 303, с. 20]
конечный аэродром	кінцевий аеродром	[798, п. 4.25]
конечный аэропорт	кінцевий аеропорт	[856, п. 4.4]
конечный выключатель	кінцевий вимикач	[289, с. 165; 297, с. 65; 884, п. 8.14]
конечный пользователь	кінцевий користувач	[289, с. 165; 529, п. 6.14]
конечный потребитель	кінцевий споживач	[265, с. 139]
конечный продукт	кінцевий продукт, остаточный продукт	[297, с. 278]
конечный пункт	кінцевий пункт	[272, с. 237]
конечный результат	остаточный результат	[793, п. 5.25]
конечный ряд	кінцевий ряд	[394, п. 35; 395, п. 37]
конечный слог	кінцевий склад	[304, с. 461]
метод конечных разностей	метод скінчених різниць	[289, с. 192; 295, с. 95]
метод конечных элементов	метод скінчених елементів	[270, с. 82; 295, с. 95]
надрез конечной глубины	надріз скінченої глибини	[270, с. 91]
оконечная станция	при кінцева станція	[289, с. 241; 616, п. 38; 617, п. 58; 926, п. 5.41]
оконечное оборудование	при кінцеве обладнання	[289, с. 241; 445, п. 98; 610, п. 32; 612, п. 60]
остроконечная арка	гостровер ха арка	[297, с. 30]
остроконечный буй	гостровер хий буй	[297, с. 42]
остроконечный импульс	шпильчастий імпульс	[289, с. 250]
остроконечный клин	гостро кінцевий клин	[303, с. 253]
остроконечный пирамидальный рупор	шпильчастий пірамідальний рупор	[898, п. 6.5]
остроконечный пробойник	гостро кінцевий пробійник	[303, с. 555]

Російська мова	Українська мова	Джерело
тупо конечный буй	тупо верхний буй	[297, с. 42]
Коренной	<p>1. Корінний: а) споконвічний, постійний (про населення певної місцевості, представників якогось середовища тощо); б) у геології — родовище, порода, які перебувають на місці первісного утворення; в) у техніці — головний, основний</p> <p>2. Докорінний: який стосується основ, коренів чогось</p>	[14, с. 157; 220, с. 235, 455; 285, с. 176]
коренная дымовая труба	головний димар	[297, с. 391]
коренная основа застѣжки	корінна основа застібки	[737, п. 3.9]
коренная перестройка	докорінна перебудова	[14, с. 157]
коренная порода	корінна порода	[272, с. 238; 298, с. 106; 324, с. 138]
коренная реконструкция	докорінна реконструкція	[14, с. 157]
коренная свая	корінна п'яла	[303, с. 653; 324, с. 138]
коренная смычка якорной цепи	корінна змичка якірного ланцюга	[508, п. 57]
коренная стойка	головний стояк	[297, с. 376; 303, с. 723]
коренное месторождение	корінне родовище	[303, с. 326]
коренное население	корінне населення	[272, с. 238; 319, с. 106; 320, с. 168]
коренное преобразование	докорінне перетворення	[14, с. 157]
коренное улучшение	докорінне поліпшення	[14, с. 157]
коренное усовершенствование	докорінне вдосконалення	[14, с. 157]

Російська мова	Українська мова	Джерело
коренной вал	корінний вал	[303, с. 67; 324, с. 138]
коренной древостой	корінний деревостан	[841, п. 4.1]
коренной зуб	корінний зуб	[302, с. 189; 323, с. 135]
коренной излом	докорінний злам	[14, с. 157]
коренной конец якорной цепи	корінний кінець якірного ланцюга	[508, п. 66]
коренной переворот	докорінний переворот	[14, с. 157]
коренной перелом	докорінний перелом	[272, с. 238; 319, с. 106; 320, с. 90]
коренной поворот	докорінний поворот	[14, с. 157]
коренной подшипник	корінний підшипник	[303, с. 511]
коренной шкив	головний шків	[297, с. 425]
коренные особенности	докорінні особливості	[14, с. 157]
коренные преимущества	докорінні переваги	[14, с. 157]
коренным образом	докорінно	[285, с. 176; 319, с. 106]
Краска	<p>1. Фарба [-би, ор. -бою; мн. -би, -б]:</p> <p>а) речовина для малювання;</p> <p>б) речовина, яку штучно наносять для надання чомунебудь певного кольору;</p> <p>в) штучно нанесений колір</p> <p>2. Барва [-ви, ор. -вою; мн. -ви, -в]:</p> <p>а) природний колір, забарвлення;</p> <p>б) <i>перен.</i> колорит, відтінок, манера, тон</p> <p>3. Краска [-ски, д. і м. -сі, ор. -скою]:</p> <p>рум'янець на обличчі</p>	[2, с. 70–71; 43, с. 37; 54, с. 28; 285, с. 179; 307, с. 422]
акварельная краска	акварельна фарба	[285, с. 179; 297, с. 143; 304, с. 209; 324, с. 144]
быстровывсыхающая краска	швидковисихна фарба	[324, с. 144]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
водорастворимая краска	водорозчинна фарба	[302, с. 244]
водостойкая краска	водотривка фарба	
готовая к употреблению краска	готова до використання фарба	[308, с. 95]
заискриться красками	заіскритися барвами	[54, с. 28]
звукопоглощающая краска	звуковбирна фарба	[324, с. 144]
зеленая краска	зелена фарба	[43, с. 37]
краска для волос	фарба для волосся	[564, п. 100]
краска стыда	краска сорому	[2, с. 71; 307, с. 422]
краски золотой осени	барви золотої осені	[43, с. 37]
краски осеннего леса	барви осіннього лісу	[31, с. 140; 54, с. 28]
краски родной природы	барви рідної природи	[43, с. 37]
масляная краска	олійна фарба	[302, с. 244; 308, с. 96; 319, с. 108; 324, с. 144]
медленносохнущая краска	повільновисихна фарба	[324, с. 144]
минеральная краска	мінеральна фарба	[308, с. 96; 324, с. 144]
наносить краски	наносити фарби	[54, с. 28]
несмываемая краска	незмивна фарба	[308, с. 96]
огнезащитная краска	вогнезахисна фарба	[324, с. 144]
огнестойкая краска	вогнетривка фарба	
переплетная краска	палітурна фарба	[951, п. 6.1.14]
рисовать красками	малювати фарбами	[54, с. 28]
светостойкая краска	світлотривка фарба	
светящаяся краска	світна фарба	[278, с. 57; 301, с. 113; 306, с. 93]
синяя краска	синя фарба	[43, с. 37]
составная краска	складена фарба	[304, с. 209]
теплочувствительная краска	теплочутлива фарба	[301, с. 113; 324, с. 144]

Російська мова	Українська мова	Джерело
типографская краска	друкарська фарба	[303, с. 280; 319, с. 108; 320, с. 413]
черная краска	чорна фарба	[43, с. 37]
эмалевая краска	емалева фарба	[302, с. 244; 304, с. 209; 308, с. 96]
эмульсионная краска	емульсійна фарба	[297, с. 143; 324, с. 144]
эпоксидная краска	епоксидна фарба	[308, с. 96]
Красящий	1. Фарбувальний: призначений для нанесення фарби	[303, с. 281]
	2. Барвний: той, що містить у собі барву	
	3. Барвильний: призначений забарвлювати (барвити)	[1011, т. 1, с. 44]
красящая лента	фарбувальна стрічка	[303, с. 28; 620, п. 4.29; 697, п. 7.15]
красящая способность	барвильна здатність	
красящее вещество	барвник	[297, с. 51; 302, с. 89; 303, с. 76]
красящий механизм	фарбувальний механізм	[697, п. 7.14]
Л ед	1. Лід [льоду, д. льодові/льоду, м. льоди/льоду; мн. льоди, льодів, д. льодам, м. льодах]: а) замерзла вода, тобто вода, що перейшла в твердий кристалічний стан; б) <i>перен.</i> щось холодне, позбавлене душевної теплоти	[14, с. 165; 303, с. 294]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	2. Крига [-иги, д. і м. -изі, ор. -угою; мн. -иги, -и]: скупчення, суцільні маси замерзлої води на поверхні річки, моря, рідше окремих шматок льоду	
внутриводный лед	внутрішньоводний лід	[306, с. 98; 879, п. 7.7]
донный лед	донний лід	[303, с. 294; 324, с. 152; 879, п. 7.8]
дрейф льда	дрейф льоду	[303, с. 174]
ископаемый лед	викопний лід	[303, с. 294]
искусственный лед	штучний лід	[303, с. 294; 306, с. 98]
лед разбит	крига розбита	[272, с. 251]
лед тает (растаял)	крига тане (розтала)	[272, с. 251]
лед тронулся	крига скресла	[272, с. 251; 285, с. 185; 324, с. 152]
ледник	льодовік (геол.)	[303, с. 295; 285, с. 185]
лёдник	льодовня (льох із льодом, у якому зберігають продукти)	[285, с. 185; 297, с. 149]
ледниковый период	льодовніковий період	[272, с. 251; 303, с. 479; 309, т. 1, с. 746]
ледовая карта	льодова́ карта	[309, т. 1, с. 746]
ледовый режим	льодовий режим	[303, с. 626]
ледокол	кригола́м	[297, с. 149; 303, с. 295]
ледорез	кригорі́з	[303, с. 295]
ледоста́в	кригоста́в	[297, с. 149; 324, с. 152]

Російська мова	Українська мова	Джерело
ледоход	кригоплав	[297, с. 149; 324, с. 152]
ледохранение	льодозберігання	[303, с. 295]
ледохранилище	льодосховище	[303, с. 295]
ледяной покров	крижаний покрив	[272, с. 251]
материковый лед	материковий лід	[306, с. 98]
обкальвание льда	обколювання льоду (криги)	[303, с. 398]
паковый лед	пакова крига	[303, с. 294]
пищевой лед	харчовий лід	[303, с. 294]
покрываются льдом	братися кригою	[14, с. 165]
почвенный лед	грунтовий лід	[324, с. 152]
растопить лед	розтопити лід	[14, с. 165]
сухой лед	сухий лід	[302, с. 256; 303, с. 294; 306, с. 98]
Лист	<p>1. Лист [-та, д. -тові/-ту, ор. -там, м. -ті/-тові; мн. -ти, -тіє]:</p> <p>а) тонкий, цупкий шматок або шар якого-небудь матеріалу (крім паперу й картону);</p> <p>б) документ, що посвідчує яке-небудь право або містить які-небудь приписи, відомості тощо</p>	[14, с. 21–22; 58, с. 220; 220, с. 24, 487; 285, с. 187]
	<p>2. Аркуш [-ша, д. -шеві/-шу, ор. -шем, м. -ші; мн. -ші, -шіє]:</p> <p>а) шматок, пласт якогось тонкого й плоского матеріалу певної форми й розміру — переважно паперу й картону;</p> <p>б) одиниця виміру обсягу друкованого твору</p>	
авторский лист	авторський аркуш	[282, с. 78; 304, с. 225; 319, с. 114]

Російська мова	Українська мова	Джерело
алюминиевый ЛИСТ	алюмінієвий ЛИСТ	[308, с. 101]
асбестовый ЛИСТ	азбестовий ЛИСТ	[324, с. 155]
бумажный ЛИСТ	паперовий аркуш	[304, с. 225]
гипсовый ЛИСТ	гіпсовий ЛИСТ	[308, с. 101]
железный ЛИСТ	залізний ЛИСТ	[308, с. 101]
закладной ЛИСТ	заставний ЛИСТ	[58, с. 63; 265, с. 92; 294, с. 75; 304, с. 225; 319, с. 114]
информационный ЛИСТОК	інформаційний ЛИСТОК	[304, с. 225; 758, п. 12.41]
исполнительный ЛИСТ	виконавчий ЛИСТ	[58, с. 63; 304, с. 225; 319, с. 114]
калькуляционный ЛИСТ	калькуляційний ЛИСТ	[265, с. 92; 294, с. 76; 316, с. 25, 79]
контрольный ЛИСТ	контрольний ЛИСТ (самостійний документ у складі конструкторської або проектної документації)	[294, с. 76]
купонный ЛИСТ	купонний ЛИСТ	[265, с. 92; 304, с. 225]
ЛИСТ архивного фонда	аркуш архівного фонду	[649, п. 6.3.10]
ЛИСТ бумаги (картона)	аркуш паперу (картону)	[324, с. 155; 402, п. 60]
ЛИСТ регистрации изменений	аркуш реєстрування змін	
ЛИСТ стекла	ЛИСТ (плита) скла	[324, с. 155]
ЛИСТ сухой штукатурки	ЛИСТ сухої штукатурки	[308, с. 101]
ЛИСТ утверждения	ЛИСТ затвердження	
ЛИСТОК временной нетрудоспособности	ЛИСТОК тимчасової непрацездатності	[272, с. 253; 319, с. 114]
маршрутный ЛИСТ	маршрутний ЛИСТ	[324, с. 155]
наградной ЛИСТ	нагородний ЛИСТ	[304, с. 225]
облицовочный ЛИСТ	облицовальний ЛИСТ	[308, с. 101]

Російська мова	Українська мова	Джерело
обходной лист	обхідний лист	[58, с. 63; 304, с. 225; 319, с. 114]
обшивочный лист	обшивальний лист	[308, с. 101]
опросный лист	опитувальний лист	[818, п. 4.25]
печатный лист	друкований аркуш	[304, с. 225; 319, с. 114]
подписной лист	підписний лист	[58, с. 63; 304, с. 225; с. 114]
похвальный лист	похвальний лист	[304, с. 225]
путевой лист	дорожній лист	[31, с. 150; 304, с. 225; 605, п. 9]
распределительный лист	розподільчий лист	[443, п. 1.10]
расчетный лист	розрахунковий лист	[265, с. 92; 294, с. 76]
титульный лист	титульний аркуш	[297, с. 152; 524, п. 4.2.4.1; 755, п. 2.2.1]
упаковочный лист	пакувальний лист	[294, с. 76]
условно-издательский лист	умовно-видавничий аркуш	[304, с. 225]
условно-печатный лист	умовно-друкований аркуш	[304, с. 225]
учетно-издательский лист	обліково-видавничий аркуш	[304, с. 225]
Лицо	<p>1. Обличья [-чя, ор. -чьям; мн. -чя, -ч]:</p> <p>а) передня частина голови людини;</p> <p>б) загальний вигляд, зовнішні обриси чого-небудь</p> <p>2. Лице [-ця; мн. -ця, -ць]:</p> <p>а) те саме, що обличчя а);</p> <p>б) верхня, зовнішня частина предмета</p> <p>3. Особа [особи; мн. особи, осіб]:</p> <p>а) в юриспруденції — суб'єкт цивільного права, який відповідає певним вимогам законодавства.</p>	[220, с. 488, 641, 685]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	Примітка. Основними властивостями особи є: правоздатність та дієздатність; б) людська індивідуальність, особистість; людина як втілення індивідуального начала в суспільстві; в) у граматиці — категорія дієслів, що виражається їх формами та особливими займенниками	
быть к лицу	бути до лиця	[271, с. 92]
в лице кого	в особі кого	[282, с. 79; 283, с. 118; 319, с. 115]
вменяемое лицо	осудна особа	[318, с. 99]
второе лицо	друга особа	[304, с. 227]
дееспособное лицо	дієздатна особа	[318, с. 99; 319, с. 115]
доверенное лицо	довірена особа	[294, с. 77; 304, с. 227; 318, с. 99; 319, с. 115]
должностное лицо	посадова особа	[318, с. 99; 319, с. 115]
заинтересованное лицо	заінтересована особа (юр.)	[304, с. 227; 318, с. 99]
застрахованное лицо	застрахована особа	[318, с. 99]
знакомое лицо	знайоме обличчя (лице)	[282, с. 79; 283, с. 118]
компетентное лицо	компетентна особа	[318, с. 99]
лицо без гражданства	особа без громадянства	[318, с. 99]
лицо глагола	особа дієслова	[272, с. 254; 304, с. 227]
лицо города	обличчя міста	[259, с. 163]
лицо , пользующееся льготами	особа , що має пільги	[272, с. 254; 319, с. 115]
лицом к лицу	віч-на-віч лице (лицем) в лице	[271, с. 92]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
маскообразное лицо	маскоподібне обличчя (лице)	[302, с. 264]
материально ответственное лицо	матеріально відповідальна особа	[294, с. 77; 304, с. 227; 318, с. 99; 319, с. 115]
начальствующие лица	начальництво	[269, с. 530]
от лица кого	від кого , від імені кого	[282, с. 79; 283, с. 118]
ответственное лицо	відповідальна особа	[304, с. 227]
официальное лицо	офіційна особа	[304, с. 227; 318, с. 99]
первое лицо	перша особа	[304, с. 227]
подопечное лицо	підопічна особа	[304, с. 227; 318, с. 99]
подотчетное лицо	підзвітна особа	[294, с. 77; 304, с. 227; 319,]
подставное лицо	підставна особа	[304, с. 227; 318, с. 99]
показать товар лицом	показати товар лицем	[309, т. 1, с. 759]
постороннее лицо	стороння особа	[318, с. 99]
правоспособное лицо	правоздатна особа	[318, с. 99]
служебное лицо	службова особа	[318, с. 99]
третье лицо	третя особа	[304, с. 227; 318, с. 99]
уполномоченное лицо	уповноважена особа	[294, с. 77; 304, с. 227; 318, с. 99; 319, с. 115]
уполномочившее лицо	особа , що уповноважила	[318, с. 99]
физическое лицо	фізична особа	[294, с. 77; 319, с. 115]
частное лицо	приватна особа	[294, с. 77; 304, с. 227; 318, с. 99; 319, с. 115]
юридическое лицо	юридична особа	[294, с. 77; 304, с. 227; 318, с. 99; 319, с. 115]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Личный	<p>1. Особистий: а) який є власністю окремої особи, безпосередньо належить їй; б) який безпосередньо стосується певної особи; в) який здійснюється безпосередньо, не через інших осіб</p> <p>2. Особовий: а) який стосується особи; відкритий на окрему особу; б) у мовознавстві — який виражає граматичну категорію особи</p>	[14, с. 214; 220, с. 685; 285, с. 188]
время на личные потребности	час на особисті потреби	[521, п. 76; 740, п. 7.50]
личная библиотека	особиста бібліотека	[299, с. 27]
личная гигиена	особиста гігієна	[302, с. 127; 323, с. 86; 762, п. 4.8]
личная жизнь	особисте життя	[304, с. 134]
личная заинтересованность	особиста заінтересованість (юр.)	[318, с. 60]
личная медаль	особиста медаль	[31, с. 141]
личная неприкосновенность	особиста недоторканність	[272, с. 225; 282, с. 79; 304, с. 276]
личная ответственность	особиста відповідальність	[304, с. 312]
личная подпись	особистий підпис	[272, с. 255; 319, с. 115; 320, с. 242]
личная свобода	особиста свобода	[304, с. 440]
личная собственность	особиста власність	[272, с. 255; 282, с. 79; 304, с. 466; 319, с. 115; 320, с. 242]
личное дело	<p>особиста справа (приватна справа, яка нікого іншого не стосується)</p> <p>особова справа (сукупність документів працівника установи, підприємства, організації тощо, у яких відображено його трудову діяльність)</p>	[220, с. 685; 272, с. 255; 319, с. 115; 320, с. 242]

Російська мова	Українська мова	Джерело
личное имущество	особисте майно	[272, с. 255]
личное клеймо качества	особисте тавро якості	[304, с. 134]
личное местоимение	особовий займенник	[272, с. 255]
личное мнение	особиста думка	[272, с. 255; 319, с. 115; 320, с. 242]
личное обязательство	особисте зобов'язання	[272, с. 255]
личное подсобное хозяй- ство	особисте підсобне господарство	[304, с. 559]
личное поручительство	особиста порука	[272, с. 255]
личное страхование	особисте страхування	[304, с. 490]
личное участие	особиста участь	[272, с. 255]
личные вещи	особисті речі	[14, с. 214]
личные документы	особисті документи	[304, с. 124]
личные права	особисті права	[304, с. 371; 355, ст. 10; 356, ст. 13]
личные соревнования	особисті змагання	[304, с. 473]
личный взгляд	особистий погляд	[15, с. 192]
личный листок по учету кадров	особовий листок з обліку кадрів	[285, с. 188]
личный пример	особистий приклад	[304, с. 384]
личный состав	особовий склад	[282, с. 79; 285, с. 188; 304, с. 473; 319, с. 115]
личный счет	особистий рахунок (у банку; результати пра- ці, зусиль тощо, що нале- жать окремій приватній особі)	[307, с. 454]
папка « Личное дело»	тека « Особова справа»	[285, с. 188]
по личному делу	в особистій справі	[272, с. 414; 319, с. 115; 320, с. 242]
Удостоверение личности	особове посвідчення	[319, с. 115]

Російська мова	Українська мова	Джерело
М асло	<p>1. Масло [-сла, ор. -слом; мн. -сла, -сел]: харчовий продукт, який є концентратом молочного жиру (78–82,5 % залежно від сорту масла, у топленому маслі — близько 99 %) і який виробляють, збиваючи вершки або сметану (англ. butter).</p> <p>Примітка. Масло переважно виробляють з молока корів, хоча в деяких країнах також з молока яків (Монголія) та зебу (Індія, африканські країни)</p>	[347, с. 118]
	<p>2. Олія [-її, ор. -ією; мн. -її, -її]: жирова речовина, яку добувають з деяких рослин (переважно з їх насіння або плодів) (англ. oil).</p> <p>Примітка 1. Використовують переважно як харчовий продукт, хоча в окремих випадках — також для змащування та в інших цілях.</p> <p>Примітка 2. Залежно від виду рослини розрізняють такі види олій: соняшникова олія, анісова олія, гірчична олія, камфорна олія, рицинова олія, оливкова (маслинова) олія, ріпакова олія тощо.</p> <p>Примітка 3. Залежно від температури застигання розрізняють рідинні олії (температура застигання яких, як правило, нижче 0 °С) та тверді олії, що мають температуру застигання близько 40 °С; до останніх відносять олії тропічних рослин, наприклад, пальмову олію</p>	
	<p>3. Олива [-ви, ор. -вою; мн. -ви, -в]: рідинний продукт мінерального, синтетичного походження, а також результат перероблення деревної смоли, який використовують для консервації виробів, як електроізоляційний матеріал і для технологічних потреб (англ. oil)</p>	

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
авиационное масло	авіаційна олива	
автотракторное масло	автотракторна олива	
анисовое масло	анісова олія	[302, с. 271; 323, с. 200]
антраценовое масло	антраценова олива	[324, с. 160]
арахисовое масло	арахісова олія	[302, с. 271; 323, с. 200; 544, п. 15]
белые масла	білі оливи	
вазелиновое масло	вазелинова олива	
вакуумное масло	вакуумна олива	
высыхающее (растительное) масло	висихна олія	[305, с. 123]
газотурбинное масло	газотурбінна олива	[858, п. 4.16]
горчичное масло	гірчична олія	[302, с. 271; 323, с. 200]
дезодорированное рафи- нированное растительное масло	дезодорована рафінована олія	[749, п. 4.1]
древесное масло	деревна олива	
дизельное масло	дизельна олива	
душистое масло	запашна олія	[301, с. 123; 302, с. 271; 305, с. 123]
животное масло	масло	[270, с. 79; 297, с. 158; 305, с. 123; 347, с. 118]
жидкое растительное масло	рідинна олія	
изоляционное масло	ізоляційна олива	[858, п. 4.24]
индустриальное масло	індустрійна олива	[297, с. 158]
кабельное масло	кабельна олива	
каменноугольное масло	кам'яновугільна олива	[324, с. 160]
какаоовое масло	какаова олія	[302, с. 271; 323, с. 200]
камфорное масло	камфорна олія	[302, с. 271]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
касторовое масло	рицинова олія	[302, с. 271; 323, с. 201; 544, п. 16]
кокосовое масло	кокосова олія	[285, с. 195; 302, с. 271; 323, с. 201; 544, п. 18]
компаундированное масло	компаундована олива	
компрессорное масло	компресорна олива	[297, с. 158; 858, п. 4.22]
конденсаторное масло	конденсаторна олива	
конопляное масло	конопляна олія	[324, с. 160; 544, п. 18]
консервационное масло	консерваційна олива	[297, с. 158]
кукурузное масло	кукурудзяна олія	[302, с. 271; 323, с. 201; 544, п. 6]
лавандовое масло	лавандова олія	[323, с. 201]
льняное масло	лляна олія	[302, с. 271; 323, с. 201; 324, с. 160; 544, п. 3]
машинное масло	машинна олива	[270, с. 79; 297, с. 158]
минеральное масло	мінеральна олива	[301, с. 123; 324, с. 160]
моторное масло	моторна олива	[324, с. 160; 858, п. 4.15]
невъсыхающее (растительное) масло	невсихна олія	
нелегированное масло	нелегована олива	
нерафинированное растительное масло	нерафінована олія	[544, л. 34]
нефтяное масло	нафтова олива	
смазочное масло	мастильна олива	[858, п. 4.14]
оливковое масло	оливкова олія	[302, с. 271; 323, с. 201; 544, п. 20]
осветительное масло	освітлювальна олива	
отработанное масло	відпрацьована олива	

Російська мова	Українська мова	Джерело
пальмовое масло	пальмова олія	[302, с. 271; 323, с. 201; 544, п. 17]
парафиновое масло	парафінова олива	
поглотительное масло	вбирна олива ; поглинна олива	[297, с. 158]
подсолнечное масло	соняшникова олія	[302, с. 271; 323, с. 201; 544, п. 2]
полувысыхающее (растительное) масло	напіввисихна олія	
приборное масло	приладна олива	[858, п. 4.21]
рапсовое масло	ріпакова олія	[297, с. 158; 544, п. 5]
растительное масло	олія	[270, с. 79; 297, с. 158; 302, с. 271; 303, с. 314; 347, с. 118]
рафинированное масло	рафінована олія	[302, с. 271; 301, с. 123; 305, с. 123]
регенерированное масло	регенерована олива	[858, п. 4.26]
редукторное масло	редукторна олива	[297, с. 158]
рефрижераторное масло	рефрижераторна олива	[297, с. 158]
светлое нефтяное масло	світла нафтова олива	
синтетическое масло	синтетична олива	
сливочное масло	вершкове масло	[305, с. 123]
смазочное масло	мастильна олива	[297, с. 158]
соляровое масло	солярова олива	
твердое растительное масло	тверда олія	[779, п. 3.3]
техническое масло	олива	[270, с. 79; 297, с. 158; 347, с. 118]
топленое масло	топлене масло	[319, с. 314; 320, с. 393]
трансмиссионное масло	трансмісійна олива	[297, с. 159; 858, п. 4.18]
трансформаторное масло	трансформаторна олива	[270, с. 79; 297, с. 159; 324, с. 160]

Російська мова	Українська мова	Джерело
турбинное масло	турбінна олива	[297, с. 159; 858, п. 4.17]
холодильное масло	холодильна олива	[858, п. 4.23]
циліндрове масло	циліндрова олива	[858, п. 4.19]
эфірне масло	есенція	
масленка	1. Масельничка [-чки, д. і м. -ці, ор. -чкою; мн. -чки, -чок]: столовий посуд для вершкового масла	[285, с. 195; 428, п. 34; 768, п. А.5]
	2. Оливниця [-ці, ор. -цею; мн. -ці, -ць]: посудина для оливи зі спеціальним пристосованням для подавання оливи до інших змащувальних пристроїв або до поверхонь тертя спряжених деталей	[297, с. 158; 324, с. 160]
	3. Мастильниця [-ці, ор. -цею; мн. -ці, -ць]: посудина для мастила зі спеціальним пристосованням для подавання мастила до інших змащувальних пристроїв або до поверхонь тертя спряжених деталей	[220, с. 513; 324, с. 160]
маслобак	Оливобак [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -ків]	[297, с. 159]
маслозаправочная колонка	Оливозаправна колонка	[324, с. 160]
маслонагнетатель	Оливоднагнітач [-ча, д. -чеві/-чу, ор. -чем, м. -чі/-чеві; мн. -чі, -чів]	[324, с. 160]
маслоотделитель	Оливодідбірник [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -ків]	[297, с. 159]

Російська мова	Українська мова	Джерело
маслоотражатель	ОЛИВО відбивач [-ча, д. -чеві/-чу, ор. -чем, м. -чі/-чеві; мн. -чі, -чів]	[324, с. 160]
маслоочиститель	ОЛИВО очисник [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -ків]	[297, с. 159]
маслопровод	ОЛИВО гін [-гону, д. -гону/-гонові, ор. -гоном, м. -гоні/-гонові; мн. -ни, -нів]	[324, с. 160]
маслораспылитель	ОЛИВО розпилювач [-ча, д. -чеві/-чу, ор. -чем, м. -чі/-чеві; мн. -чі, -чів]	[297, с. 159]
маслоуловитель	ОЛИВО вловлювач [-ча, д. -чеві/-чу, ор. -чем, м. -чі/-чеві; мн. -чі, -чів]	[324, с. 160]
Масляный	<p>1. Масляний: а) призначений для масла; б) виготовлений на маслі; в) який стосується масла</p> <p>2. Олійний: а) призначений для олії; б) який містить олію, виготовлений на олії, розчинений на олії; в) який стосується олії</p> <p>3. Оливний: а) призначений для оливи; б) який працює на оливі, заправлений оливою; в) який стосується оливи</p> <p>4. Масний: який містить багато жиру, насичений ним</p>	[220, с. 512, 669; 297, с. 159; 301, с. 123; 302, с. 271; 305, с. 118; 347, с. 118]
масляная баня	ОЛИВНИЙ оґрівник	
масляная живопись	ОЛІЙНИЙ живопис	[43, с. 59; 220, с. 669; 272, с. 261]
масляная краска	ОЛІЙНА фарба	[302, с. 244; 308, с. 96; 319, с. 108; 324, с. 144]

Російська мова	Українська мова	Джерело
масляная олифа	олійна олифа	[303, с. 420]
масляная пленка	масляна плівка (плівка з масла)	[302, с. 388; 304, с. 344]
	олійна плівка (плівка з олії)	[297, с. 241; 302, с. 388; 304, с. 344]
	оливна плівка (плівка з оливи)	[297, с. 241; 324, с. 245]
масляная система	оливна система	
масляная шпаклевка	олійна шпаклівка	[303, с. 857]
масляное пятно	масна пляма	[320, с. 186]
масляные лаки	олійні лаки	[324, с. 160]
масляный выключатель	оливний вимикач	[297, с. 65; 324, с. 44]
масляный крем	масляний крем	
масляный насос	оливна помпа	[324, с. 160]
масляный радиатор	оливний радіатор	[324, с. 160]
масляный трансформатор	оливний трансформатор	[297, с. 389]
масляный фильтр	оливний фільтр	[324, с. 160]
Металлический	1. Металевий: а) зроблений, виготовлений з металу; б) який містить метал 2. Металічний: а) властивий, притаманний металу; б) такий як метал, такий як у металу	[306, с. 113; 312, с. 80]
биметаллическая контакт-деталь	біметалева контакт-деталь	[470, п. 31]
биметаллическая пластинка	біметалева пластинка	[303, с. 488]
биметаллическая труба	біметалева труба	[626, п. 4.11]
биметаллический рельс	біметалева рейка	[627, п. 4.34]
биметаллический термометр	біметалевий термометр	[303, с. 755; 880, п. 6.5]

Російська мова	Українська мова	Джерело
металлическая конструкция	металева конструкція	[303, с. 268; 324, с. 168]
металлическая опалубка	металева опалубка	[303, с. 420]
металлическая проводимость	металічна провідність	[303, с. 556]
металлическая руда	металева руда	[641, п. 4.10]
металлическая связь	металічний зв'язок (хім.)	[234, с. 76; 312, с. 128; 340, т. 1, с. 176]
	металеві зв'язки (в'язі); металева пов'язь (механічний зв'язок, виконаний із метала)	[303, с. 661]
металлическая сетка	металева сітка	[303, с. 668]
металлическая спираль	металева спіраль	[303, с. 706]
металлическая стружка	металева стружка	[908, п. 3.8]
металлическая термопара	металева термопара	[880, п. 7.3.5]
металлические деньги	металеві гроші	[265, с. 51; 285, с. 198]
металлические отходы	металеві відходи	[908, п. 3.6]
металлические профили	металеві профілі	[324, с. 168]
металлический блеск	металічний блиск	[303, с. 57; 306, с. 23]
металлический водород	металічний водень	[234, с. 76]
металлический кристалл	металічний кристал	[234, с. 76]
металлический лом	брухт	[2, с. 241]
металлический мост	металевий міст	[324, с. 168]
металлический порошок	металевий порошок	[303, с. 528; 655, п. 5.1.1]
металлический привкус	металічний присмак	[312, с. 80]
металлический экран	металевий екран	[289, с. 192]
металлическое покрытие	металевий покрив	
монометаллический Подшипник скольжения	монометалевий підшипник ковзання	[757, п. 5.27]

Російська мова	Українська мова	Джерело
неметаллическая руда	неметалева руда	[641, п. 4.11]
неметаллическая термопара	неметалева термопара	[880, п. 7.3.6]
неметаллическое покрытие	неметалевий покрив	
полиметаллическая руда	поліметалева руда	[297, с. 320]
полиметаллическая труба	поліметалева труба	[626, п. 4.12]
цельнометаллический кузов	суцільнометалевий кузов	[297, с. 146; 303, с. 289]
Минута	<p>1. Хвилина [-ни, ор. -ною; мн. -ни, -н]: позасистемна одиниця часу, що дорівнює 60 секундам або 1/1440 частині доби (позначення — хв)</p> <p>2. Міну́та [-ти, ор. -тою; мн. -ти, -т]: позасистемна одиниця плоского кута, що дорівнює 1/60° (позначення — ')</p>	[54, с. 170; 295, с. 96]
без десяти минут пять часов	за десять хвилин п'ята година	[285, с. 200]
в ту же минуту	тієї ж хвилини	[282, с. 84; 283, с. 122]
двадцать градусов пять минут северной широты	двадцять градусів п'ять мінут північної широти	
дуговая минута	дугова міну́та	[295, с. 96; 303, с. 337]
каждую минуту	щохвилини	[282, с. 84; 283, с. 122]
минута в минуту	хвилина в хвилину	[272, с. 269; 282, с. 84; 283, с. 122]
минута молчания	хвилина мовчання	[272, с. 269]
минутная рамка карты	міну́тна рамка карти	[658, п. 3.16]
минутное дело	справа однієї хвилини; хвили́нна справа	[272, с. 269]
минутное замешательство	хвили́нна розгубленість	

Російська мова	Українська мова	джерело
минутный объем кровообращения	хвилинний об'єм кровообігу	[600 п. 2 6.5]
оборот в минуту	оберт за хвилину	[285, с. 258]
сию ж минуту	зараз же, цієї ж хвилини, цю ж мить; негайно	[282, с. 84; 283, с. 122]
страниц в минуту	сторінок за хвилину	[32, с. 609]
строк в минуту	рядків за хвилину	[299, с. 254]
через минуту	за хвилину	[282, с. 84; 283, с. 122]
угловая минута	кутова мінута	[206, с. 96; 303, с. 337]
Н апряжение	1. Напряга [-уги, д. і м. -ух, ор. -угою; мн. -уги, -уг]: в електротехніці — енергетична характеристика електричного поля (англ. voltage)	[200, с. 576; 297, с. 182; 299, с. 136; 306, с. 129]
	2. Напруження [-ння, ор -нням; мн. -ння, -нь]: а) у механіці — величина, що характеризує силу стискування або розтягання, яка припадає на одиницю площі твердого тіла; б) крайня межа, вища міра вияву, дії чого-небудь (англ. stress)	
безопасное напряжение	безпечна напруга (ел.) безпечне напруження (мех.)	[297, с. 182]
внутреннее напряжение	внутрішнє напруження (мех.)	[295, с. 103; 303, 366, 324, с. 187]
вторичное напряжение	вторинна напруга (ел.)	[303, с. 366]
высокое напряжение	висока напруга (ел.)	[303, с. 366; 368, п. 4.42]
динамическое напряжение	динамічне напруження	[308, с. 115]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
допустимое (допускаемое) напряженне	допустиме напруження (мех.)	[324, с. 187; 681, п. 100]
	допустима напруга (ел.)	[303, с. 366]
знакопеременное напряженне	знакозмінна напруга (ел.)	[297, с. 183; 324, с. 187]
касательное напряженне	дотичне напруження (мех.)	[295, с. 103; 297, с. 183; 303, с. 366]
критическое напряженне	критичне напруження (мех.)	[295, с. 103; 303, с. 366]
	критична напруга (ел.)	[303, с. 366]
местное напряженне	місьцеве напруження (мех.)	[297, с. 183; 308, с. 115; 324, с. 187]
напряженне внимания	напруження уваги	[54, с. 188]
нервное напряженне	нервові напруження	[54, с. 188]
низкое напряженне	низька напруга (ел.)	[868, п. 4.41]
номинальное напряженне	номінальна напруга (ел.)	[295, с. 103; 297, с. 183; 324, с. 187]
нормальное напряженне	нормальні напруження (мех.)	[295, с. 103; 303, с. 366; 324, с. 187]
объемное напряженне	об'ємні напруження	[297, с. 182]
осевое напряженне	осьові напруження	[308, с. 115]
остаточное напряженне	залишкові напруження (мех.)	[324, с. 187]
предельное напряженне	граничні напруження (мех.)	[303, с. 366; 324, с. 187; 681, п. 98]
	гранична напруга (ел.)	[303, с. 366; 306, с. 129; 324, с. 187]
пробивное напряженне	пробивна напруга	[303, с. 366; 306, с. 129]
рабочее напряженне (человека в процессе работы)	робоче напруження	[762, п. 5.133]
рабочее напряженне электрической сети	робоча напруга електричної мережі	[868, п. 4.38]
разрядное напряженне	розрядна напруга	[306, с. 129]

Російська мова	Українська мова	Джерело
температурное напряженне	температурне напруження	[295, с. 104; 299, с. 136; 303, с. 366; 308, с. 115]
эмоциональное напряженне	емоційне напруження	[302, с. 306; 323, с. 228]
Находиться	1. Міститися: займати місце, розташову- ватися де-небудь 2. Перебувати: бути в якому-небудь стані, обіймати яке-небудь по- ложення, розташовуватися де-небудь 3. Знаходитися: а) бувати виявленим унаслідок розшуків; відшукуватися (про кого- або що-небудь загублене, втрачене, зникле); б) виявлятися, з'являтися	[2, с. 119; 31, с. 49–50; 220, с. 376, 532, 717; 285, с. 225]
квартира находится внизу	квартира міститься внизу	[282, с. 94]
Киев находится на правом берегу Днепра	Київ лежить (іноді стоїть) на правому березі (боці) Дніпра	[269, с. 528]
находиться в бедственном положении	бідувати	[277, с. 278]
находиться в заблуждении	помилятися; бути на хибному шляху	[269, с. 528]
находиться в зависимости от	залежати від	[277, с. 278]
находиться в заключении	перебувати (бути) в ув'язненні	[318, с. 116]
находиться в ожидании кого, чего	чекати кого, чого, на кого, що	[309, т. 2, с. 297]
находиться в опасности	перебувати в небезпеці	[272, с. 40]
находиться в оппозиции	перебувати (бути) в опозиції	[318, с. 116]
находиться в отъезде	бути у від'їзді	[272, с. 298]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
находиться в печати	друкуватися	[277, с. 278]
находиться в полной зависимости от кого-либо	повністю залежати від кого-небудь	[282, с. 94]
находиться в пользовании	бути в користуванні	[272, с. 298]
находиться в пределах	бути в межах	[282, с. 94]
находиться в прекрасной форме	бути в чудовій формі; мати чудову форму	[31, с. 100]
находиться в противоречии	суперечити	[272, с. 299]
находиться в равновесии	перебувати у рівновазі	[270, с. 100]
находиться в убытке	зазнавати збитків	[272, с. 41]
находиться внутри	міститися всередині	[270, с. 100]
находиться дома	бути вдома	[269, с. 528]
находиться за границей	перебувати за кордоном	[272, с. 299]
находиться на излечении	перебувати на лікуванні	[269, с. 528; 272, с. 299]
находиться на содержании кого-либо	утримуватися <i>ким-небудь</i>	[277, с. 278]
находиться под арестом	перебувати (бути) під арештом	[318, с. 116]
находиться под надзором	перебувати (бути) під наглядом	[318, с. 116]
находиться под стражей	перебувати (бути) під вартою	[318, с. 116]
находиться под юрисдикцией	перебувати під юрисдикцією	[272, с. 299]
находиться у власти	бути при владі	[272, с. 299]
находятся люди, которые помнят	знаходяться люди, які пам'ятають	[31, с. 49]
нашелся утерянный документ	знайшовся загублений документ	
нашлись заблудившиеся в степи дети	знайшлися заблукали в степу діти	[31, с. 49]
остров находится в Индийском океане	острів лежить в Індійському океані	[2, с. 119]

Російська мова	Українська мова	Джерело
ресторан находился на першом етаже	ресторан був (містився, був розташований) на першому поверсі	[285, с. 119]
Область	1. Галузь [-зі, <i>ор.</i> -ззю; <i>мн.</i> -зі, -зей]: певна сфера виробництва, науки тощо	[302, с. 326-327; 303, с. 399; 304, с. 286; 309, т. 2, с. 223]
	2. Ділянка [-нки, <i>д. і м.</i> -нци, <i>ор.</i> -нкою; <i>мн.</i> -нки, -нок]: окрема частина поверхні, площі, простору, яку використовують з якою-небудь метою або відокремлюють за якою-небудь ознакою	
	3. Зона [-ни, <i>ор.</i> -ною; <i>мн.</i> -ни, -н]: а) простір, у якому поширюється будь-яке явище, який характеризується певними рисами, особливостями; б) у біології — місце розташування якого-небудь внутрішнього органа людини або тварини	
	4. Область [-ті, <i>ор.</i> -тню; <i>мн.</i> -ті, -тей]: а) частина якої-небудь території (країни, держави, материка); б) адміністративно-територіальна одиниця в Україні, в Росії та деяких інших країнах; в) у математиці — скінченна частина простору або поверхні	
	5. Ця́рня [-ни, <i>ор.</i> -ною; <i>мн.</i> -ни, -н]: сфера діяльності, коло занять, уявлень	

Російська мова	Українська мова	Джерело
базовая область (в полупроводнике)	базова ділянка (у напівпровіднику)	[559, п. 27]
в области сердца	у ділянці серця	[309, т. 2, с. 223]
височная область	скронєва ділянка	[302, с. 327]
высокотемпературная область	високотемпературна зона	[465, п. 7.17]
высотная область тепла	висотна область тепла	[949, п. 8.28]
высотная область холода	висотна область холоду	[949, п. 8.27]
горная область	гірська область	[272, с. 123]
дырочная область (в полупроводнике)	діркова ділянка (у напівпровіднику)	[559, п. 24; 640, п. 13]
затылочная область	потілична ділянка	[302, с. 327]
Киевская область	Київська область	[309, т. 2, с. 223]
климатическая область	кліматична область	[961, п. 8.4]
коллекторная область (в полупроводнике)	колекторна ділянка (у напівпровіднику)	[559, п. 29]
низкотемпературная область	низькотемпературна зона	[465, п. 7]
область «чернее черного» (ТВ-сигнала)	область «чорніше чорного» (ТВ-сигналу)	[934, п. 7.28]
область безопасной работы транзистора	область безпечної роботи транзистора	[913, п. 5.5]
область ближнего зами- рания (звуковое вещание)	зона ближнього завмиран- ня (звукове мовлення)	[927, п. 3.23]
область действия описа- ния (в программировании)	ділянка дії опису (у про- грамуванні)	[699, п. 4.20]
область дисперсии	область дисперсії	[656, п. 68]
область затухания переходных процессов	область затухання перехідних процесів	[504, п. 57]
область значений	область значень	[295, с. 114]
область интереса	сфера інтересу	[282, с. 105]
область информации	галузь інформації	[364, ст. 17]
область исследования	галузь дослідження	[304, с. 286]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
область науки	галузь науки	[272, с. 340; 289, с. 230; 309, т. 2, с. 223]
	царина науки	[289, с. 230; 324, с. 200]
область начала переходных процессов	область початку перехідних процесів	[504, п. 58]
область озер	зона озер	[272, с. 340; 309, т. 2, с. 223]
область определения функции	область визначання функції	[347, с. 143]
область памяти	ділянка пам'яті	
область повышенного давления	область підвищеного тиску	[949, п. 8.3]
область пониженного давления	область зниженого тиску	[949, п. 8.3]
область приложения	сфера прикладання	[297, с. 194]
область применения	галузь застосовування	[270, с. 107; 956, додаток Е]
область применимости	область застосовності	[303, с. 399]
область работоспособности электронной цепи	область працездатності електронного кола	[629, п. 17]
область распространения	зона поширення	[302, с. 327]
область Рэлея	область Релея	[648, п. 5.23]
область собственной электропроводности (в полупроводнике)	ділянка власної електропровідності (у напівпровіднику)	[559, п. 26; 640, п. 16]
область стандартизации	галузь стандартизації	[375, п. 3.6]
область сходимости	область збіжності	[295, с. 114; 347, с. 143]
область трения	ділянка тертя	[324, с. 200]
область уверенного приема (звуковое вещание)	зона впевненого приймання (звукове мовлення)	[927, п. 3.22]
область уплотнения	ділянка ущільнення	[753, п. А.42]

Російська мова	Українська мова	Джерело
область устойчивости энергосистемы	область стійкості енергосистеми	[859, п. 7.15]
пограничная область	прикордонна область	[304, с. 286]
предельная область режимов полета	гранична область режимів польоту	[892, п. 6.5]
предметная область	предметна галузь	[568, п. 5; 829, п. 3.2]
проблемная область	проблемна сфера	[701, п. 4.24]
рабочая область (памяти)	робоча ділянка (пам'яті)	[700, п. 7.24]
рекомендуемая область режимов полета	рекомендована область режимів польоту	[892, п. 6.3]
сейсмоопасная область	сейсмонебезпечна зона	[963, п. 5.9]
эксплуатационная область режимов полета	експлуатаційна область режимів польоту	[892, п. 6.4]
электронная область (в полупроводнике)	електронна ділянка (у напівпровіднику)	[559, п. 25; 640, п.14]
эмиттерная область (в полупроводнике)	емітерна ділянка (у напівпровіднику)	[559, п. 28]
Оборот	1. Оберт [-ту, д. -тові/-ту, ор. -том, м. -ті/-тові; мн. -ти, -тів]: повне коло чого-небудь навколо осі	[220, с. 355, 635, 646; 285, с. 258-259]
	2. Обертання [-ння, ор. -нням]: рух чого-небудь навколо осі	
	3. Оборот [-ту, д. -тові/-ту, ор. -том, м. -ті/-тові; мн. -ти, -тів]: а) повний повторюваний цикл у якому-небудь процесі; б) грошові суми, одержувані від реалізації товарів за певний відрізок часу;	

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>в) у бухгалтерському обліку — валовий дохід або валовий обсяг продажу без жодних відрахувань</p> <p>3. Обіг [-гу, д. -гові/-гу, ор. -гом, м. -гу/-гові]:</p> <p>а) використання, ужиток;</p> <p>б) властива товарному виробництву форма обміну продуктів праці, грошей та інших об'єктів власності у формі купівлі-продажу; рух товарів та інших цінностей у суспільстві</p> <p>4. Зворот [-ту, д. -тові/-ту, ор. -том, м. -ті/-тові; мн. -ти, -тіє]:</p> <p>а) бік, протилежний лицьовому, видимому бокові чого-небудь;</p> <p>б) у лінгвістиці — певний, характерний чим-небудь спосіб поєднання слів</p>	
банковский оборот	банківський оборот	[318, с. 131]
биржевой оборот	біржовий оборот	[318, с.131; 351, с. 19]
валовой оборот промышленного предприятия	валовий оборот промислового підприємства	[351, с. 21; 741, п. 7.13]
ввод продукции в оборот	уведення продукції в обіг	[370, ст. 1]
влаго оборот	волого обіг	[875, п. 10.30]
внутренний оборот	внутрішній оборот	[265, с. 110]
внутризаводской оборот	внутрішньозаводський оборот	[304, с. 289; 741, п. 7.14]
внутриторговый оборот	внутрішньоторговельний оборот	[265, с. 110]
годовой оборот	річний оборот	[304, с. 289; 318, с. 131]

Російська мова	Українська мова	Джерело
грузо оборот	вантажо оборот	[294, с. 35, 210; 309, т. 1, с. 321; 319, с. 51; 320, с. 90]
деепричастный оборот	дієприслівниковий зворот	[304, с. 288]
дело приняло плохой оборот	справи погіршали	[285, с. 259]
денежный оборот	грошовий обіг	[285, с. 258; 304, с. 289; 351, с. 34]
документо оборот	документо обіг	[649, п. 5.1, 5.2]
круго оборот	круго обіг	[319, с. 110; 741, п. 7.11]
налог с оборота	податок з обороту	[319, с. 154]
оборот вагона	оборот вагона	[324, с. 202]
оборот вектора вокруг оси	оберт вектора навколо осі	[289, с. 233]
оборот в минуту	оберт за хвилину	[285, с. 258]
оборот в секунду	оберт за секунду	
оборот заготовки	оберт заготівки	
оборот инструмента	оберт інструмента	[457, п. 10]
оборот капитала	оборот капіталу	[285, с. 258; 318, с.131]
оборот обложки	зворот обкладинки	
оборот основных фондов	оборот основних фондів	[741, п. 7.26]
оборот пласта (<i>обратная сторона</i>)	зворот пласта	[303, с. 404]
оборот речи	мовний зворот	[272, с. 342]
оборот тары	оборот тари	[713, п. 3.14]
оптовый товаро оборот	оптовий товаро оборот	[265, с. 199]
пассажи оборот	пасажи оборот	[220, с. 708; 264, с. 121; 303, с. 458; 324, с. 233]
полный оборот (<i>мат.</i>)	повний оберт	[295, с. 114; 303, с. 404]
причастный оборот	дієприкметниковий зворот	[304, с. 289]

Російська мова	Українська мова	Джерело
пускать / пустить деньги в оборот	пускати / пустити гроші в обіг	[269, с. 575]
розничный товарооборот	роздрібний товарооборот	[265, с. 199]
рыночный оборот	ринковий оборот	[318, с. 131]
смотри на обороте	дивись на звороті	[269, с. 575; 285, с. 259]
счетчик оборотов	лічильник обертів	[306, с. 249]
товаро оборот	товаро оборот	[265, с. 199; 304, с. 512; 319, с. 313; 320, с. 392; 351, с. 142]
фразеологический оборот	фразеологічний зворот	[304, с. 289]
хозяйственный оборот	господарський оборот	[304, с. 289]
число оборотов	кількість обертів	[270, с. 248]
Оборотный	1. Обертовий: пов'язаний із обертами	[220, с. 635; 270, с. 108; 303, с. 404]
	2. Зворотний: протилежний лицьовому, видимому (про бік чого-небудь)	[220, с. 355; 297, с. 196; 303, с. 404; 306, с. 140]
	3. Оборотний: а) у техніці — пов'язаний із циклічним, багаторазовим процесом; б) в економіці — який перебуває в обороті, або призначений для обороту; в) який багаторазово використовують або можуть використовувати в технологічному процесі	[220, с. 646; 303, с. 404; 306, с. 140]
	4. Обіговий: в економіці — який перебуває в обігу або призначений для обігу	[297, с. 196; 304, с. 289]
вне оборотные активы	поза оборотні активы	[225, с. 19; 247, с. 39; 265, с. 24; 294, с. 12, 196; 319, с. 14; 320, с. 12; 351, с. 107]

Російська мова	Українська мова	Джерело
заемные оборотные средства	позикові обігові кошти	[741, п. 3.7]
много оборотная тара	багато оборотна тара	[713, п. 3.16; 962, п. А.8]
ненормируемые оборотные средства	ненормовані обігові кошти	[265, с. 179; 294, с. 152, 264; 741, п. 3.11]
нормируемые оборотные средства	нормовані обігові кошти	[265, с. 179; 294, с. 152, 265; 741, п. 3.10]
оборотная ведомость	оборотна відомість	[220, с. 646; 225, с. 107; 247, с. 118; 265, с. 38; 272, с. 342; 294, с. 25, 221; 304, с. 64; 309, т. 2, с. 245; 319, с. 154; 320, с. 230]
оборотная вода	оборотна вода	[233, с. 15; 290, с. 17; 324, с. 202]
оборотная засыпка	оборотна засипка	[745, п. 15.2]
оборотная машина	оборотна машина	[303, с. 319; 484, п. 5.1]
оборотная призма	оборотна призма	[303, с. 546; 306, с. 184]
оборотная сторона	зворотний бік	[272, с. 342; 303, с. 725; 309, т. 2, с. 245; 324, с. 202; 399, п. 3; 409, п. 16]
оборотная шихта	оборотна шихта	[745, п. 15.3]
оборотное водоснабжение	оборотне водопостачання	[233, с. 15]
оборотное время	оборотний час	[289, с. 233]
оборотное депо	оборотне депо	[309, т. 2, с. 245]
оборотное отображение	оборотне відображення	[289, с. 233]
оборотные активы	обігові активи	[247, с. 38; 265, с. 25; 294, с. 12, 196; 351, с. 94]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
оборотные (производственные) фонды	оборотні (виробничі) фонди	[220, с. 646; 265, с. 208; 294, с. 181, 356; 304, с. 542; 309, т. 2, с. 245; 319, с. 154, 342; 320, с. 415; 324, с. 202]
оборотные вторичные черные металлы	оборотні вторинні чорні метали	[908, п. 5.5]
оборотные документы	оборотні документи	[261, с. 275; 265, с. 56; 294, с. 42, 233; 351, с. 94]
оборотные отходы	оборотні відходи	[458, п. 2.18]
оборотные средства	обігові кошти	[225, с. 292; 245, с. 134; 247, с. 272; 265, с. 179; 272, с. 34; 294, с. 152, 264; 304, с. 482; 319, с. 300; 320, с. 227; 741, п.п. 3.3, 3.12, 3.13, 3.14, 6.26, 7.10, 7.11, 7.12, 7.26]
оборотный капитал	обіговий капітал	[220, с. 646; 247, с. 231; 250, с. 86; 265, с. 75; 304, с. 179; 319, с. 154; 320, с. 230; 351, с. 94]
оборотный маятник	оборотний маятник	[297, с. 163; 303, с. 321; 306, с. 184]
оборотный плуг	оборотний плуг	[303, с. 493]
оборотный продукт	оборотний продукт	[302, с. 420]
оборотный рассол	оборотний розсіл	[917, п. 4.13]
оборотный раствор	оборотний розчин	[302, с. 447]
оборотный шлак	оборотний шлак	[930, п. 8.39]
отвлеченные оборотные средства	вилучені обігові кошти	[741, п. 3.9]

Російська мова	Українська мова	Джерело
привлеченные оборотные средства	залучені обігові кошти	[265, с. 179; 294, с. 152, 264; 741, п. 3.8]
собственные оборотные средства	власні обігові кошти	[265, с. 179; 294, с. 152, 264; 741, п. 3.6, 7.17]
Образец	1. Зразок [-зка, д. -зкові/ -зку, ор. -зком, м. -зку; мн. -зки, -зків]: а) пробний виріб, окремий предмет, річ із ряду однакових; предмет, за яким можна скласти уявлення про інші подібні предмети; б) типове втілення чого-небудь (властивості, якості, поведінки тощо); в) вид, форма чи спосіб, прийняті як типові для виготовляння або влаштування чого-небудь	[220, с. 384; 297, с. 197]
	2. Взірєць [-рця, ор. -рцем; мн. -рці, -рців]: те, що потрібно наслідувати, з чого треба брати приклад	[42, с. 38; 259, с. 27; 297, с. 197]
авторский образец	авторський зразок	[265, с. 111; 813, п. 5.38]
выставочный образец	виставковий зразок	[265, с. 111]
головной образец	головний зразок	[813, п. 5.34]
дизайнерский базовый образец	дизайновий базовий зразок	[947, п. 4.5.11]
контрольный образец	контрольний зразок	[324, с. 203; 760, п. 5.1.18; 813, п. 5.33]
культурный образец	культурний зразок	[947, п. 4.2.8]
образец для испытаний	зразок для випробувань	[270, с. 110; 289, с. 234; 435, п. 4; 556, п. 17; 680, п. 4; 756, п. А.1; 945, п. 4.28]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
образец изделия	зразок виробу	[827, п. 5.15]
образец исследуемого вещества	зразок досліджуваної речовини	[289, с. 234]
образец породы	зразок породи	[303, с. 405; 324, с. 203]
образец программного средства	зразок програмного засобу	[689, дод. 1, п. 22, 23]
образец продукции	зразок продукції	[813, п. 4.2, 5.30, 5.31, 5.36]
образец товара	зразок товару	[962, п. 5.1.3]
образец-модель	зразок-модель	[506, п. А.6]
образец-эталон	зразок-еталон	[689, дод. 1, п. 22, 23; 813, пп. 5.36, 5.37]
ознакомительный образец	ознайомлювальний зразок	[265, с. 111]
опытный образец	дослідний зразок	[760, п. 4.1.11; 813, п. 5.32, 6.12; 827, п. 6.9]
опытный ремонтный образец	дослідний ремонтний зразок	[813, п. 5.35]
промышленный образец	промисловий зразок	[297, с. 197; 369, ст. 1; 813, п. 5.39]
стандартный образец	стандартний зразок	[308, с. 123; 639, п. 8.13; 680, п. 14; 695, п. 4.11; 735, п. 5.4; 769, п. 3.20]
трубчатый образец	трубчастий зразок	[303, с. 405]
утвержденный образец	затверджений зразок	[546, п. 5.6]
формуляр-образец документа	формуляр-зразок документа	[649, п. 4.13]
цилиндрический образец	циліндричний зразок	[270, с. 110; 303, с. 405; 308, с. 123; 324, с. 203]
экспериментальный образец	експериментальний зразок	[367, ст. 1; 813, п. 5.31]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
эргономический образец	ергономічний зразок	[549, п. А.16; 947, п. 4.5.11]
Обратный	1. Зворотний: а) спрямований або який веде назад до початкового пункту (про дорогу, шлях, курс, рейс тощо); б) який здійснює зустрічну дію, виявляє протидію	[220, с. 355, 635; 289, с. 234; 295, с. 115; 306, с. 141]
	2. Обернений: у математиці — який має протилежний чому-небудь або змінений порівняно з чим-небудь вигляд, форму тощо	
в обратном порядке	у зворотному порядку	[282, с. 107; 319, с. 156; 320, с. 128]
на обратном пути	на зворотному шляху	[319, с. 156; 320, с. 128]
обратная арматура	зворотна арматура	[607, п. 15]
обратная величина	обернена величина	[295, с. 29; 303, с. 72]
обратная волна	зворотна хвиля	[270, с. 31; 289, с. 234; 306, с. 34; 485, п. 1.21]
обратная дробь	обернений дріб	[295, с. 54; 303, с. 175]
обратная зависимость	обернена залежність	[270, с. 52; 295, с. 56; 297, с. 96]
обратная задача	обернена задача	[270, с. 54]
обратная матрица	обернена матриця	[270, с. 80; 295, с. 92; 297, с. 160]
обратная полярность	зворотна полярність	[289, с. 235; 297, с. 258; 303, с. 525; 921, п. 4.36]
обратная последовательность	зворотна послідовність	[270, с. 151; 468, п. 211, 221, 225; 869, п. 4.46; 938, п. 7.2]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
обратная пропорциональность	обернена пропорційність	[272, с. 343; 295, с. 158; 297, с. 284; 319, с. 156]
обратная решетка	зворотна ґратка	[297, с. 317; 306, с. 211]
обратная связь	зворотний зв'язок	[272, с. 343; 289, с. 235; 297, с. 332]
обратная реакция	зворотна реакція	[302, с. 452; 312, с. 118]
обратная функция	обернена функція	[289, с. 235; 295, с. 227; 297, с. 409]
обратная цепь	зворотне коло	[914, п. 5.79, 5.81]
обратное включение	зворотне вмикання	[297, с. 54]
обратное движение	зворотний рух	[270, с. 43; 297, с. 81; 303, с. 150; 304, с. 107; 320, с. 128]
обратное действие	зворотна дія (техн.)	[297, с. 83; 306, с. 52]
обратное действие закона	зворотна дія закону	[272, с. 344; 319, с. 156; 320, с. 128]
обратное напряжение	зворотна напруга	[289, с. 235; 303, с. 366; 306, с. 129; 423, п. 20]
обратное отношение	обернене відношення (мат.)	[295, с. 125; 324, с. 226]
обратное преобразование	обернене перетворення (мат.)	[289, с. 235; 295, с. 150; 303, с. 539]
обратное развитие	зворотний розвиток	[272, с. 344; 319, с. 156]
обратное согласование	зворотне узгодження	[304, с. 468]
обратное число	обернене число	[272, с. 344; 282, с. 107; 295, с. 235; 297, с. 420]

Російська мова	Українська мова	Джерело
обратный адрес	зворотна адреса	[272, с. 344; 319, с. 156]
обратный билет	зворотний квиток	[319, с. 156; 320, с. 128]
обратный клапан	зворотний клапан	[324, с. 204; 607, п. 35; 860, п. 7.21; 864, п. 4.26]
обратный код	обернений код	[297, с. 129; 299, с. 100; 766, п. 6.58]
обратный контраст текста	зворотний контраст тексту	[620, п. 2.25]
обратный магнитострик- ционный эффект	зворотний магнітострикційний ефект	[648, п. 5.42]
обратный перевод	зворотний переклад	[319, с. 185; 320, с. 255]
обратный поезд	зворотний потяг	[272, с. 344]
обратный порядок	зворотний порядок	[303, с. 529]
обратный словарь	зворотний словник	[304, с. 459]
обратный указатель	зворотний покажчик	[829, п. 8.8.2]
обратный ход	зворотний хід	[297, с. 411; 477, п. 191; 914, п. 5.166; 934, п. 8.16]
обратный холодильник	зворотний холодильник (хім.)	[312, с. 169]
Обращение	1. Звертання [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]: а) дія за значенням <i>зверта- ти і звертатися</i> ; б) вислів, думка, прохання тощо, спрямовані до кого- небудь (англ. address); б) в обчислювальній тех- ніці — використання ресурсів системи, ме- режі тощо (англ. access);	[220, с. 351, 635, 636, 814; 270, с. 111; 319, с. 157]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>в) у лінгвістиці — слово або словосполука, що називає особу або предмет, до яких звертаються (англ. address)</p>	
	<p>2. Звернення [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]:</p> <p>а) дія за значенням <i>звернути</i> і <i>звернутися</i>;</p> <p>б) сповіщення, розпорядження або заклик, привітальна промова тощо, адресовані народові, якомусь колективові, організації тощо (англ. appeal);</p> <p>в) в обчислювальній техніці — використання ресурсів системи, мережі тощо (англ. access)</p>	
	<p>3. Обернення [-ння, ор. -нням]:</p> <p>а) у математиці — одержання (обчислення) чогонебудь протилежного початковому щодо напрямку, форми тощо (англ. inversion, reversion);</p> <p>б) перетворення (англ. conversion to / into, transformation)</p>	
	<p>4. Обертання [-ння, ор. -нням]:</p> <p>а) рух чогонебудь навколо осі (англ. revolution);</p> <p>б) перетворювання (англ. conversion to / into, transformation)</p>	
	<p>5. Поводження [-ння, ор. -нням]:</p> <p>а) спосіб чи характер застосування чогонебудь, користування чимсь (англ. handling);</p> <p>б) певна поведінка (англ. treatment of)</p>	

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>б. Обіг [-гу, д. -гові/-гу, ор. -гом, м. -гу/-гові]:</p> <p>а) використання, ужиток;</p> <p>б) властива товарному виробництву форма обміну продуктів праці, грошей та інших об'єктів власності у формі купівлі-продажу; рух товарів та інших цінностей у суспільстві;</p> <p>в) фаза відтворювального циклу (англ. circulation)</p>	
банкнотное обращение	банкнотний обіг	[265, с. 111; 294, с. 93; 319, с. 157; 320, с. 227]
вежливое обращение	ввічливе (чемне) поводження	[319, с. 157; 320, с. 275]
вексельное обращение	вексельний обіг	[265, с. 111; 294, с. 93; 319, с. 157; 320, с. 227]
денежное обращение	грошовий обіг	[265, с. 111; 294, с. 93; 297, с. 197; 319, с. 157; 320, с. 227]
жестокое обращение	жорстке поводження	[304, с. 291]
золотое обращение	золотий обіг	[265, с. 111; 294, с. 93; 319, с. 157; 320, с. 227]
изъять из обращения	вилучити з обігу	[319, с. 157; 320, с. 227]
искусственное кровообращение	штучний кровообіг	[302, с. 246; 323, с. 182; 498, п. 2]
кредитное обращение	кредитний обіг	[265, с. 111; 294, с. 93; 319, с. 157; 320, с. 227]
кровообращение	кровообіг	[302, с. 246; 323, с. 182]
неисправность вследствие неправильного обращения	несправність через невміле поводження	[955, п. А.16]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
обращение в рабство	обертання / обернення в рабство	[304, с. 291]
обращение в християнство	навертання / навернення до християнства	[304, с. 291]
обращение волнового фронту	обернення хвильового фронту	[289, с. 235; 297, с. 197]
обращение к запоминающему устройству	звертання / звернення до запам'ятовувального пристрою	[299, с. 152]
обращение к народу	звернення до народу (подія або наслідок події)	[319, с. 157; 320, с. 127]
обращение к науке	звертання / звернення до науки	[309, т. 2, с. 252]
обращение к операционной системе	звертання / звернення до операційної системи	[299, с. 152]
обращение к памяти	звертання / звернення до пам'яті	[299, с. 152]
обращение к процедуре	звертання / звернення до процедури	[299, с. 152]
обращение матрицы	обернення матриці	[289, с. 235; 295, с. 115]
обращение планет	обертання планет	[306, с. 141; 309, т. 2, с. 252]
обращение ряда	обернення ряду	[295, с. 115]
обращение с отходами	поводження з відходами	[359, ст. 1]
обращение с прибором	поводження з приладом	[306, с. 141]
обращение с радиоактивными отходами	поводження з радіоактивними відходами	[358, ст. 1]
обращение спектра	обернення спектра	[306, с. 141]
обращение товаров	обіг товарів	[265, с. 111]
обращение функции	обернення функції	[295, с. 115]
обращение ценных бумаг	обіг цінних паперів	[265, с. 111; 294, с. 93; 374, ст. 1]
обращения граждан	звертання громадян	[319, с. 157; 320, с. 127]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
первичное обращение (за медицинской помощью)	первинне звертання (по медичну допомогу)	[302, с. 329; 323, с. 243]
право граждан на обращение	право громадян на звертання	
пустить в обращение	пустити в обіг	[319, с. 157; 320, с. 227]
рекурсивное обращение	рекурсивне звертання / звернення	[299, с. 152]
товарное обращение	товарний обіг	[265, с. 111; 272, с. 573; 294, с. 93; 319, с. 157; 320, с. 227]
циклическое обращение	циклічне звертання / звернення	[299, с. 152]
чековое обращение	чековий обіг	[265, с. 111; 294, с. 93]
Обусловливать / обусловить	<p>1. Зумовлювати / зумовити: бути причиною чогось, створювати умови для виникнення чогось, викликати щось, спричиняти; будучи умовою існування або формування чогось, визначати його якість, характер, специфіку</p> <p>2. Обумовлювати / обумовити: обмежувати якоюсь умовою, застереженням; ставити в залежність від певних умов</p>	[14, с. 136; 54, с. 122; 63, с. 132; 283, с. 22; 319, с. 158]
время, обусловленное нормативно-технической документацией	час, обумовлений нормативно-технічною документацією	[471, п. 95]
затухание, обусловленное рассеянием	загасання, зумовлене розсіянням	[877, п. 6.19]
лампа, свечение которой обусловлено тем, что	лампа, світіння якої зумовлене тим, що	[896, п. 5.23]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
обусловить (оговорить) сроки соглашения	обумовити терміни угоди	[14, с. 136]
обусловить чем-то свое участие в работе	обумовити чимось свою участь у роботі	[14, с. 136]
обусловленное время действия нагрузки	обумовлений час дії навантаження	[681, п. 68]
обуславливать / обусловить в договоре	обумовлювати / обумовити у договорі	[272, с. 346; 282, с. 109; 319, с. 158; 320, с. 232]
обуславливать / обусловить собою что	зумовлювати / зумовити собою що	[272, с. 346; 282, с. 109]
параметры, обусловленные изготовителем и указанные на табличке	параметри, обумовлені виконавцем і зазначені на табличці	[468, п. 160]
перенос теплоты, обусловленный наличием градиента температуры	перенесення теплоти, зумовлене наявністю градієнта температури	[880, п. 4.23]
при обстоятельствах, обусловленных договором	за обставин, обумовлених договором	[817, п. 4.38]
простой, обусловленный техническим обслуживанием и ремонтом	простий, зумовлений технічним обслуговуванням та ремонтом	[690, п. 3.10.6]
Общественный	<p>1. Суспільний:</p> <p>а) той, що стосується до всього суспільства як сукупності відносин, що зв'язують людей у процесі виробництва та відтворення їхнього матеріального життя;</p> <p>б) який виражає становище людей у суспільстві;</p> <p>в) створений, нагромаджений суспільством</p>	[14, с. 286; 285, с. 264]
	<p>2. Громадський:</p> <p>а) той, що стосується певної громади — групи людей, об'єднаних спільністю становища, інтересів тощо;</p>	

Російська мова	Українська мова	Джерело
	б) належний усій громаді, колективу, призначений для загального користування; в) який добровільно (безоплатно) обслуговує різні сторони життя громади (колективу)	
на общественных началах	на громадських засадах	[285, с. 264]
общественная деятельность	громадська діяльність	[285, с. 264; 304, с. 117]
общественная дисциплина	громадська дисципліна	[318, с. 49]
общественная жизнь	громадське життя (життя громади) суспільне життя (життя суспільства)	[272, с. 347; 285, с. 264; 318, с. 57; 319, с. 159]
общественная мораль	суспільна мораль	[14, с. 286]
общественная мысль	громадська думка	[304, с. 256]
общественная необходимость	суспільна необхідність	[318, с. 123]
общественная опасность	суспільна небезпека	[318, с. 140]
общественная организация	громадська організація	[245, с. 66–67; 272, с. 347; 304, с. 308]
общественная организация производства	громадська організація виробництва	[351, с. 137]
общественная польза	суспільна користь	[318, с. 104]
общественная система	суспільна система	[304, с. 453; 318, с. 261]
общественная собственность	суспільна власність (власність усього суспільства) громадська власність (власність громади)	[272, с. 347; 285, с. 264; 304, с. 466; 318, с. 268; 351, с. 137] [272, с. 347; 304, с. 466]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
общественная форма труда	суспільна форма праці	[304, с. 550]
общественная формация	суспільна формація	[304, с. 552; 351, с. 138]
общественно необходимое рабочее время	суспільно необхідний робочий час	[223, с. 318]
общественно необходимый труд	суспільно необхідна праця	[223, с. 317–318]
общественно полезный труд	суспільно корисна праця	[318, с. 288]
общественное благосостояние	суспільний добробут	
общественное бытие	суспільне буття	[285, с. 264; 304, с. 60; 319, с. 159; 320, с. 383]
общественное воспроизводство	суспільне відтворення	[351, с. 138]
общественное движение	громадський рух	[245, с. 66–67; 272, с. 347; 285, с. 264; 304, с. 556; 319, с. 159]
общественное доверие	суспільна довіра	
общественное достояние	суспільне надбання	[227, с. 221]
общественное животноводство	громадське тваринництво	[14, с. 286]
общественное задание	громадське завдання	[272, с. 347; 319, с. 159; 320, с. 74]
общественное здание	громадський будинок; громадська будівля; громадська будова	[304, с. 149]
общественное землепользование	громадське землекористування	[297, с. 106]
общественное имущество	громадське майно	[272, с. 347]
общественное мнение	громадська думка	[272, с. 347; 285, с. 264; 304, с. 246; 318, с. 106]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
общественное обвинение	громадське обвинувачення	[304, с. 284]
общественное объединение	громадське об'єднання	
общественное осуждение	громадський осуд	[318, с. 149]
общественное питание	громадське харчування	[272, с. 347; 285, с. 264; 319, с. 159; 320, с. 74; 942, п. 4.1]
общественное положение	суспільне становище	[272, с. 347; 304, с. 358; 319, с. 209; 320, с. 374]
общественное поощрение	громадське заохочення	[14, с. 286]
общественное порицание	громадський осуд	[14, с. 286]
общественное поручение	громадське доручення	[14, с. 286; 304, с. 364; 318, с. 198; 319, с. 159]
общественное потребление	суспільне споживання	[304, с. 368]
общественное признание	суспільне визнання	
общественное производство	суспільне виробництво	[272, с. 347; 304, с. 392; 319, с. 159; 320, с. 383]
общественное развитие	суспільний розвиток	[14, с. 286]
общественное разделение труда	суспільний поділ праці	[14, с. 286; 351, с. 138]
общественное самоуправление	громадське самоврядування	[272, с. 347]
общественное согласие	громадська згода	[272, с. 347]
общественное сознание	суспільна свідомість	[272, с. 347; 285, с. 264; 304, с. 470; 319, с. 159; 320, с. 383]

Російська мова	Українська мова	Джерело
общественное спокойствие	громадський спокій	[272, с. 347]
общественное устройство	суспільний устрій; суспільний лад	[272, с. 347; 304, с. 536]
общественное формирование	громадське формування	
общественное явление	суспільне явище	[319, с. 363; 320, с. 436]
общественно-политиче- ская жизнь	суспільно-політичне життя	[304, с. 134; 318, с. 57]
общественно-политиче- ский журнал	суспільно-політичний журнал	[304, с. 135]
общественно-экономи- ческая формация	суспільно-економічна формація	[304, с. 552; 351, с. 138]
общественные интересы	суспільні інтереси (<i>інтереси суспільства</i>)	[272, с. 347; 304, с. 167]
	громадські інтереси (<i>інтереси громади</i>)	
общественные насекомые	гуртові комахи	[272, с. 347]
общественные науки	суспільні науки	[14, с. 286; 285, с. 264; 304, с. 266; 319, с. 159; 320, с. 383]
общественные отноше- ния	суспільні відносини	[245, с. 248; 272, с. 347; 285, с. 264; 319, с. 159; 320, с. 383]
общественные потреб- ности	громадські потреби (<i>потреби громади</i>)	[318, с. 205]
	суспільні потреби (<i>потреби суспільства</i>)	[318, с. 205; 351, с. 138]
общественные фонды потребления	суспільні фонди споживання	[14, с. 286; 351, с. 138]
общественный выговор	громадська догана	[318, с. 33; 14, с. 286]
общественный деятель	громадський діяч	[14, с. 286; 304, с. 117; 318, с. 47]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
общественный договір	суспільний договір	[14, с. 286]
общественный долг	громадський обов'язок	[272, с. 347; 318, с. 52; 319, с. 158; 320, с. 74]
общественный класс	суспільний клас	[319, с. 158]
общественный контроль	громадський контроль	[14, с. 286; 304, с. 203]
общественный обвинитель	громадський обвинувач	[272, с. 347; 285, с. 264; 304, с. 284; 318, с. 128; 319, с. 159; 320, с. 74]
общественный порядок	громадський порядок	[272, с. 347; 285, с. 264; 304, с. 364; 318, с. 199; 319, с. 159; 320, с. 74]
общественный прогресс	суспільний прогрес	[14, с. 286]
общественный продукт	суспільний продукт	[272, с. 347; 304, с. 389; 351, с. 138]
общественный строй	суспільний лад	[272, с. 347; 319, с. 158; 320, с. 382; 351, с. 138]
общественный транспорт	громадський транспорт	[261, с. 58]
общественный труд	суспільна праця	[304, с. 520; 351, с. 138]
общественный характер производства	суспільний характер виробництва	[14, с. 286; 304, с. 557]
Общество	1. Суспільство [-ва, ор. -вом; мн. -ва, -в]: сукупність людей, об'єднаних певними відносинами, зумовленими історично змінним способом виробництва матеріальних і духовних благ	[14, с. 295–296; 220, с. 119, 1218; 318, с. 135]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	2. Товариство [-ва, <i>ор.</i> -вам; <i>мн.</i> -ва, -в]: організація, об'єднання людей, які ставлять перед собою спільні завдання, мету, програму дій та відповідно діють для їх виконання	
	3. Громада [-ди, <i>ор.</i> -дою; <i>мн.</i> -ди, -д]: група людей, об'єднаних спільністю становища, інтересів	
акционерное общество	акціонерне товариство	[265, с. 112; 294, с. 94; 318, с. 135; 319, с. 159; 360, ст. 1, 24, 25, 41, 46, 49]
гражданское общество	громадянське суспільство	[245, с. 67; 318, с. 135]
добровольное общество	добровільне товариство	[319, с. 159]
доверительное общество	довірче товариство	[265, с. 112; 294, с. 94]
дочернее общество	дочірнє товариство	[265, с. 112; 294, с. 94; 318, с. 135]
закрытое акционерное общество	закрите акціонерне товариство	[265, с. 112; 294, с. 94; 360, ст. 25]
капиталистическое общество	капіталістичне суспільство	[318, с. 135]
командитное общество	командитне товариство	[265, с. 112; 294, с. 94]
кооперативное общество	кооперативне товариство	[265, с. 112; 294, с. 94; 319, с. 159]
материнское общество	материнське товариство	[265, с. 112; 360, ст. 1, 75]
научно-техническое общество	науково-технічне товариство	[304, с. 295; 318, с. 135]
общество по охране животных	товариство охорони тварин	[272, с. 347]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
общество с дополнительной ответственностью	товариство з додатковою відповідальністю	[265, с. 112; 294, с. 94; 360, ст. 1, 65]
общество с ограниченной ответственностью	товариство з обмеженою відповідальністю	[265, с. 112; 294, с. 94; 360, ст. 1, 50]
общество со смешанным капиталом	товариство зі змішаним капіталом	[272, с. 347]
открытое акционерное общество	відкрите акціонерне товариство	[265, с. 112; 294, с. 94; 360, ст. 25]
полное общество	повне товариство	[360, ст. 1, 66]
потребительское общество	споживче товариство	[265, с. 112; 294, с. 94; 319, с. 159]
развитие общества	розвиток суспільства	[319, с. 159]
садоводческое общество	садівницьке товариство	[319, с. 159]
сельское общество (община)	сільська громада	[318, с. 135]
смешанное общество	змішане товариство	[265, с. 112; 294, с. 94]
спортивное общество	спортивне товариство	[285, с. 264]
торговое общество	торговельне товариство	[265, с. 112; 294, с. 94; 319, с. 159]
требования общества	вимоги суспільства	[800, п. 4.4]
хозяйственное общество	господарське товариство	[360, ст. 1]
человеческое общество	людське суспільство	[318, с. 135; 319, с. 159; 320, с. 383]
Общий	1. Загальний: а) який стосується, торкається всіх, поширюється на всіх, на все в цілому, належить усім або кільком; б) який містить лише головне, суттєве, стосується основ чого-небудь	[220, с. 288, 1172; 306, с. 141]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
	2. Спільний: який використовують, здійснюють, проводять разом із ким-небудь	
более общее утверждение	загальніше твердження	[282, с. 109]
в общем	загалом; у цілому; взагалі	[282, с. 109]
в общем и целом	загалом і в цілому	[282, с. 109]
в общем случае	у загальному випадку	[295, с. 116]
все общая забастовка	загальний страйк	[272, с. 91]
все общая мобилизация	загальна мобілізація	[272, с. 91]
все общая перепись	загальний перепис	[272, с. 91]
все общая система преференций	загальна система преференцій	[351, с. 49]
все общее избирательное право	загальне виборче право	[272, с. 91; 319, с. 40; 320, с. 107]
изолированная общая точка	ізолювана спільна точка	[882, п. 8.6]
кабель с общим экраном	кабель зі спільним екраном (один для декількох жил)	
компрессор общего назначения	компресор загального призначення	[936, п. 7.5]
наименьшее общее кратное (мат.)	найменше спільне кратне (мат.)	[295, с. 84]
найти общий язык	знайти спільну мову	[282, с. 109]
общая гигиена	загальна гігієна	[302, с. 127; 323, с. 86; 762, п. 4.11]
общая жесткость воды	загальна твердість води	[302, с. 176]
общая заболеваемость	загальна захворюваність	[762, п. 5.85]
общая комната	спільна кімната	[272, с. 346]
общая норма	загальна норма	[272, с. 346]
общая обмотка автотрансформатора	спільна обмотка автотрансформатора	[810, п. 3.13]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
общая оптимизация	загальна оптимізація	[297, с. 206]
общая ось	спільна вісь	[578, п. 24]
общая переменная	загальна змінна	[728, п. 6.24]
общая площадь	загальна площа	[270, с. 138; 295, с. 135; 304, с. 345; 308, с. 151; 319, с. 195; 320, с. 272]
общая сборка	загальне складання	[520, п. 37]
общая скидка	загальна скидка	[351, с. 49]
общая схема	загальна схема	[827, п. 8.26]
общая тетрадь	загальний зошит	[783, п. 3.4]
общая трудоемкость	загальна трудомісткість	[965, п. 3.5.1]
общая формула	загальна формула	[297, с. 406]
общая химия	загальна хімія	[302, с. 597; 312, с. 167]
общая циркуляция атмосферы	загальна циркуляція атмосфери	[875, п. 10.34]
общая шина	спільна шина	[326, с. 63; 332, с. 39; 349, с. 201]
общая экология	загальна екологія	[704, п. А.1]
общее водопользование	загальне водокористування	[763, п. 26]
общее впечатление	загальне враження	[272, с. 346]
общее время пайки	загальний час паяння	[922, п. 4.15]
общее машиностроение	загальне машинобудування	[303, с. 321]
общее место	загальне місце	[282, с. 109]
общее название	загальна назва	[524, п. 4.2.3.21]
общее образование	загальна освіта	[272, с. 347]
общее определение	загальне означення	[303, с. 424]
общее резервирование	загальне резервування	[297, с. 312; 690, п. 3.12.21; 891, п. 6.15]
общее решение	загальний розв'язок	[303, с. 635]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
общее руководство по ремонту	загальна настанова з ремонту	[827, п. 7.28]
общее собрание	загальні збори	[272, с. 347; 351, с. 49]
общие вопросы науки	загальні питання науки	[282, с. 109]
общие дизайнерские требования	загальні дизайнові вимоги	[947, п. 4.5.2]
общие интересы	спільні інтереси	[272, с. 348]
общие положения	загальні правила	[270, с. 149]
общие потери	загальні втрати	[506, п. А.113; 937, п. 4.8]
общие слова	загальні слова	[272, с. 348]
общие технические условия	загальні технічні умови	[827, п. 7.31]
общие условия поставок	загальні умови постачань	[817, п. 4.61]
общий делитель	спільний дільник	[295, с. 62; 297, с. 83]
общий знаменатель	спільний знаменник	[295, с. 62; 303, с. 208]
общий канал сигнализации	спільний канал сигналізації	[619, п. 6]
общий множитель	спільний множник	[295, с. 62; 297, с. 170; 303, с. 342]
общий определитель	загальний визначник	[527, п. 4.5.1.14]
общий план	загальний план (<i>техн.</i>)	[303, с. 486]
общий стол	спільне харчування	[272, с. 348]
общими силами	спільно; гуртом	[31, с. 143]
общими усилиями	спільними зусиллями	[272, с. 348; 282, с. 109]
помеха общего вида	завада загального виду	[447, п. 3.16]
регистр общего назначения	регістр загального призначення	[297, с. 310; 570, п. 4.4.14]
система телефонной связи общего пользования	система телефонного зв'язку загального користування	[926, п. 4.5]

Російська мова	Українська мова	Джерело
система электросвязи общего пользования	система електрозв'язку загального користування	[926, п. 4.4]
система электроснабжения общего назначения	електропостачальна система загального призначення	[868, п. 4.1]
трансформатор общего назначения	трансформатор загального призначення	[810, п. 1.23]
электротехническое изделие общего назначения	електротехнічний виріб загального призначення	[462, п. 22]
Объем	<p>1. Об'єм [-му, д. -мові/-му, ор. -мом, м. -мі/-мові; мн. -ми, -мів]: величина, яку визначають довжиною, шириною і висотою, вимірюють у кубічних одиницях, і яка характеризує яке-небудь тіло із замкненою поверхнею та (англ. volume)</p> <p>2. Обсяг [-ягу, д. -ягові/-ягу, ор. -ягом, м. -язі; мн. -яги, -ягів]: розмір, величина, кількість, значення (англ. count; score; size; quantity; capacity; amount)</p> <p>3. Ємність [-ності, д. і м. -ності, ор. -ністю]: в обчислювальній техніці — характеристика запам'ятовувального пристрою, носія даних, каналу зв'язку тощо (англ. capacity)</p>	[14, с. 207; 289, с. 236; 295, с. 116; 306, с. 142]
атомный объем	атомний об'єм	[303, с. 411; 312, с. 94]
герметизированный объем	герметизований об'єм	[650, п. 43]
дыхательный объем (человека)	дихальний об'єм (людини)	[474, п. 5.2]
критический объем	критичний об'єм	[297, с. 199; 303, с. 411]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
меры объема	міри об'єму	[319, с. 159; 320, с. 227]
молярный объем	молярний об'єм	[905, табл. А.8, п. 4]
начальный объем	початковий об'єм	[270, с. 112]
номинальный объем баллона	номінальний об'єм балона	[631, п. 3.3.1]
объем взаимодействия	обсяг взаємодії	[289, с. 236]
объем внешней и внутренней торговли	обсяг зовнішньої та внутрішньої торгівлі	[294, с. 94; 304, с. 297]
объем выборки	обсяг вибірки	[289, с. 236; 294, с. 94; 304, с. 297; 876, п. 4.7; 930, п. 10.7]
объем выпуска продукции	обсяг випуску продукції	[294, с. 94; 739, п. 4.31; 742, п. 6.20; 813, п. 5.29]
объем данных	обсяг даних	[289, с. 236]
объем документа	обсяг документа	[299, с. 153]
объем документооборота	обсяг документообігу	[649, п. 5.2]
объем заказа	обсяг замовлення	[294, с. 94]
объем запоминающего устройства	ємність запам'ятовувального пристрою	[299, с. 153]
объем знаний	обсяг знань	[272, с. 348]
объем информации	обсяг інформації	[272, с. 348]
объем испытаний	обсяг випробувань	[270, с. 112; 690, п. 3.15.16; 760, п. 4.1.20]
объем капитальных вложений	обсяг капітальних вкладень	[304, с. 297]
объем книги	обсяг книжки	[14, с. 207]
объем контроля	обсяг контролю	[760, п. 5.1.9]
объем обследования	обсяг обстеження	[760, п. 5.1.9]
объем памяти	ємність пам'яті	[295, с. 16; 299, с. 153]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
объем партии продукции	обсяг партії продукції	[813, п. 5.26; 876, п. 4.4; 930, п. 10.5]
объем перевозок	обсяг перевезень	[294, с. 94; 605, п. 6; 606, п. 53]
объем помещения	об'єм приміщення	[14, с. 207]
объем понятия	обсяг поняття	[14, с. 207; 829, п. 4.5]
объем пор	об'єм пор	[324, с. 206]
объем поставки	обсяг поставки	[294, с. 94]
объем пробы	об'єм проби	[441, п. 4.5]
объем программы	обсяг програми	[289, с. 236]
объем производства	обсяг виробництва	[272, с. 348; 319, с. 159; 320, с. 231; 324, с. 206]
объем пространства	об'єм простору	[289, с. 236]
объем работ	обсяг робіт	[270, с. 112; 272, с. 348; 309, т. 2, с. 274]
объем ремонта	обсяг ремонту	[889, п. 14.10]
объем рынка продукции	обсяг ринку продукції	[818, п. 3.34]
объем сигнала	обсяг сигналу	
объем сосуда	об'єм посудини	[14, с. 207]
объем стока	об'єм стоку	[303, с. 411; 879, п. 6.18]
объем тела	об'єм тіла	[295, с. 116]
объем технического обслуживания	обсяг технічного обслуговування	[889, п. 14.10]
объем товарной массы	обсяг товарної маси	[272, с. 348; 304, с. 297; 319, с. 159; 320, с. 231]
объем упаковки	об'єм пакування	[965, п. 3.6.2]
объем экспортно-импортных поставок	обсяг експортно-імпортних поставок	[294, с. 94]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
парциальный объем	парціальний об'єм	[303, с. 411; 306, с. 142]
печатный объем издания	друкований обсяг видання	[304, с. 297]
полезный объем	корисний об'єм	[302, с. 330; 756, п. 8.2–8.4, 8.6, А.21]
приведенный объем	зведений об'єм	[295, с. 116; 324, с. 206]
рабочий объем	робочий об'єм	[303, с. 411; 756, п. 8.1, А.20]
удельный объем	питомий об'єм	[270, с. 112; 297, с. 199; 303, с. 411; 306, с. 142; 654, п. А.6]
фактический объем баллона	фактичний об'єм балона	[631, п. 3.3.2]
элементарный объем	елементарний об'єм	[270, с. 112; 303, с. 411]
Ожидание	<p>1. Очікування, чекання [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]:</p> <p>а) перебування де-небудь, щоб побачити когось, зустрітися з кимсь; розраховувати на появу, прихід кого-, чого-небудь;</p> <p>б) у техніці — стан пристрою, системи в передпусковому режимі</p> <p>2. Сподівання [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]:</p> <p>а) розраховування на що-небудь; надія на здійснення чого-небудь;</p> <p>б) у математиці — див. математичне сподівання</p>	[220, с. 1175, 1373; 309, т. 2, с. 296; 319, с. 162]

Російська мова	Українська мова	Джерело
время ожидания	час чекання (очікування)	[299, с. 43; 303, с. 97; 663, п. 55]
длительность ожидания	тривалість чекання	[303, с. 167]
зал ожидания	зал чекання	[309, т. 2, с. 297; 320, с. 425; 396, п. 29]
математическое ожидание	математичне сподівання	[295, с. 117; 303, с. 416; 306, с. 143; 556, п. 56; 876, п. А.2]
место ожидания	місце очікування	[798, п. 4.70]
находиться в ожидании кого, чего	чекати кого, чого, на кого, що	[309, т. 2, с. 297]
ожидание поступления импульса	очікування надходження імпульсу	[289, с. 240]
ожидание прерываний	очікування переривань	[289, с. 240]
оправдать ожидания	виправдати сподівання	[309, т. 2, с. 297]
площадка ожидания	майданчик очікування	[798, п. 4.84]
после долгих ожиданий	після довгого чекання	[309, т. 2, с. 296; 319, с. 162]
сверх (против) всякого ожидания	над (понад) усяке сподівання	[319, с. 162]
система радиосвязи с решающей обратной связью и ожиданием	система радіозв'язку з вирішальним зворотним зв'язком і очікуванням	[804, п. 7.29]
тональный сигнал вызова на ожидании	тональний сигнал виклику на очікуванні	[619, п. 87]
тональный сигнал постановки на очередь ожидания ответа	тональний сигнал взяття на чергу очікування відповіді	[619, п. 90]
условное математическое ожидание	умовне математичне сподівання	[295, с. 117]
Окраска	1. Фарбування / пофарбування [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]; дія / подія, пов'язана з нанесенням фарби	[220, с. 908, 1316; 303, с. 418-419]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>2. Пофарбóвання [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]: нанесена фарба</p>	[270, с. 94]
	<p>3. Забáрвлювання / забáрвлення [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]: а) надавання / надання чому-небудь певного кольору додаванням до нього барвників; б) <i>перен.</i> надавання / надання чому-небудь додаткового змісту, тону, своєрідної риси</p> <p>4. Забáрвлення [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]: а) колір або відтінок кольору чого-небудь; б) <i>перен.</i> специфічна, своєрідна риса чого-небудь, колорит, манера, тон</p>	[220, с. 280; 303, с. 418–419]
антикоррозионная окраска	антикорозійне фарбува́ння / пофарбува́ння (дія / подія)	[308, с. 126]
	антикорозійне пофарбóвання (нанесена фарба)	
возрастная окраска	вікове забáрвлення (біол.)	[302, с. 334]
гипсометрическая окраска	гіпсометричне забáрвлення (нанесені кольори)	[658, п. 3.40]
защитная окраска	захисне фарбува́ння / пофарбува́ння (дія / подія)	[297, с. 202; 303, с. 418; 308, с. 126]
	захисне пофарбóвання (нанесена фарба)	
	захисне забáрвлення (біол.)	[302, с. 334]

Російська мова	Українська мова	Джерело
интерференционная окраска кристалла	інтерференційне забарвлення кристала	[303, с. 419]
кислотоупорная окраска	кислототривке фарбування / пофарбування (дія / подія) кислототривке пофарбування (нанесена фарба)	[297, с. 202]
клеевая окраска	клейове фарбування / пофарбування (дія / подія) клейове пофарбування (нанесена фарба)	[297, с. 202]
масляная окраска	олійне фарбування / пофарбування (дія / подія) олійне пофарбування (нанесена фарба)	[297, с. 202]
неравномерная окраска бумаги	нерівномірне забарвлення паперу (дефект)	[408, п. 12]
окраска волос	фарбування волосся (дія)	[506, п. 134]
окраска голоса	забарвлення голосу	[304, с. 301]
окраска звука	забарвлення звуку	[304, с. 301]
окраска и ремонт (вывеска)	фарбування та лагодження	[1011, т. 2, с. 220]
окраска индикатора	забарвлення індикатору (колір індикатору)	[436, п. 35]
окраска (окрашивание) кондитерского полуфабриката	забарвлення кондитерського напівфабрикату (дія)	[752, п. Б.1.12]
окраска краскопультom	фарбування фарбопультom (дія)	[324, с. 211]
окраска обуви	фарбування взуття (дія)	[506, п. 19]
окраска овощей	забарвлення овочів	[424, п. 15]
окраска плода	забарвлення плоду	[425, п. 24; 665, п. 5.16]
окраска пород	забарвлення порід	[303, с. 419]

Російська мова	Українська мова	Джерело
половая окраска	статеве забарвлення (біол.)	[302, с. 334]
прочная окраска	тривке пофарбовання (нанесена <i>фарба</i>)	
сезонная окраска	сезонне забарвлення (біол.)	[302, с. 334]
сплошная окраска	суцільне забарвлення	[324, с. 211]
эмоциональная окраска	емоційне забарвлення	[304, с. 301]
Основание	<p>1. Основа [-ви, ор. -вою; мн. -ви, -е]:</p> <p>а) нижня, опорна частина чого-небудь (будівлі, споруди, конструкції тощо);</p> <p>б) ґрунт, на якому закладають будівлю, споруду;</p> <p>в) головний складник чого-небудь;</p> <p>г) джерело, база виникнення, розвитку чого-небудь;</p> <p>д) головна умова, заорука чого-небудь;</p> <p>е) у хімії — сполука, що утворює з кислотами сіль і воду;</p> <p>ж) у математиці — сторона геометричної фігури або площина геометричного тіла, перпендикулярна до їх висоти</p> <p>2. Підвалнна [-ни, ор. -ною; мн. -ни, -н]:</p> <p>а) фундамент будови;</p> <p>б) база, опора, основа чого-небудь;</p> <p>в) наукові, ідеологічні основи, початкові положення, норми чого-небудь</p> <p>3. Засновування / заснування [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]:</p> <p>а) започатковування / започаткування чого-небудь;</p>	[220, с. 276, 329, 765, 775, 782]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	б) будування / збудування, створювання / створення на основі чого-небудь, виходячи з чогось	
	4. Підмурок, підмурівок [-вка, д. -вкові/-вку, ор. -вком, м. -вку; мн. -вки, -вкіе]: а) основа будови, споруди, зроблена з каменю, цегли, бетону тощо; б) <i>перен.</i> те, що становить основу або початок чого-небудь	
	5. Підстава [-ви, ор. -вою; мн. -ви, -е]: а) нижня, опорна частина якого-небудь предмета, споруди; б) <i>перен.</i> те головне, на чому ґрунтується, оснований що-небудь; в) те, чим пояснюють, виправдовують вчинки, поведінку тощо	
азотистое основанне	азотиста основа	[302, с. 349]
аминное основанне	амінна основа	[312, с. 98]
бетонное основанне	бетонна основа	[297, с. 209; 308, с. 130; 324, с. 219]
в основанні зтой теорії	у підвалі нах цієї теорії	
верхнее основанне	верхня основа	[295, с. 122; 300, с. 93; 303, с. 430]
год основання	рік заснування	[285, с. 276; 309, т. 2, с. 351; 319, с. 168]
грунтовое основанне	ґрунтова основа	[308, с. 130; 324, с. 219]
для этого нет никаких оснований	для цього немає (нема) ніяких (жодних) підстав	[309, т. 2, с. 352; 319, с. 168]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
достаточное основание	достатня підстава	[318, с.147]
законные основания	законні підстави	[318, с.147]
искусственное основание	штучна основа	[324, с. 219]
на общих основаниях	на загальних підставах	[285, с. 276]
на основании сделанного	на основі зробленого	[295, с. 122]
насыщенность почвы основаниями	насиченість ґрунту основами	[960, п. 6.16]
не без основания	не без підстав	[309, т. 2, с. 351; 319, с. 168]
нижнее основание	нижня основа	[295, с. 122; 303, с. 430]
основание борта	основа борта	[438, п. 40]
основание дамбы	основа дамби	[324, с. 219]
основание для предположения	підстава гадати	[272, с. 358]
основание для расчетов	підстава для розрахунків	[289, с. 249]
основание зуба	основа зуба	[489, п. 1.4.2]
основание конуса	основа конуса	[295, с. 122; 303, с. 430; 559, п. 5.4]
основание корпуса	основа корпусу	[289, с. 249; 547, п. 47]
основание кузова	основа кузова	[586, п. 35]
основание логарифмов	основа логарифмів	[295, с. 122; 303, с. 430; 324, с. 219]
основание плавкого предохранителя	основа плавкого запобіжника	[289, с. 249]
основание крыши	основа покриття	[438, п. 40]
основание системы счисления	основа системи числення	[289, с. 244; 295, с. 122; 589, п. 3.2.13; 766, п. 6.35]
основание сооружения	підвална (підмурівок) споруди	[303, с. 430]

Російська мова	Українська мова	Джерело
основанне степені	основа степеня	[295, с. 122; 300, с. 93; 303, с. 430]
основанне трикутника	основа трикутника	[295, с. 122; 309, т. 2, с. 352]
песчаное основанне	піщана основа	[308, с. 130]
сплошное основанне	суцільна основа	[303, с. 430]
упругое основанне	пружна основа	[297, с. 209; 303, с. 430]
Отношения	<p>1. (тільки мн.) Відносини [-син]: зв'язки між ким-небудь. <i>Примітка.</i> Уживають щодо людей, суспільства, колективу тощо</p> <p>2. (тільки мн.) Стосунки [-нкіє]: особисті зв'язки між людьми в процесі спілкування</p> <p>3. (тільки мн.) Взаємнини [-мин]: взаємні стосунки між кимсь, чимось; взаємозв'язок, взаємовплив</p> <p>4. Відношення [-ння; мн. -ння; -ень]: взаємозв'язок між предметами, явищами</p> <p>5. Ставлення [-ння]: той або інший характер поводження з ким-, чим-небудь</p>	[14, с. 59; 220, с. 85, 134, 1201, 1186]
арифметическое отношение (мат.)	арифметичне відношення	[295, с. 125; 303, с. 441]
бинарное отношение (мат.)	бінарне відношення	[295, с. 125; 303, с. 441]
брачные отношения	шлюбні відносини	[31, с. 135]
быть в наилучших отношениях	бути в найкращих стосунках	[319, с. 175]

Російська мова	Українська мова	Джерело
гармонические (гармоничные) отношения (между людьми)	гармонійні стосунки (між людьми)	[14, с. 75]
гармоническое отношение (мат.)	гармонічне відношення	[295, с. 125; 303, с. 441]
добросовестное отношение к делу	сумлінне ставлення до справи	[319, с. 175]
договорные отношения	договірні відносини	[265, с. 121; 294, с. 101]
дружественное отношение	дружнє ставлення	[31, с. 139]
дружественные отношения	дружні стосунки (взаємні)	[304, с. 316]
имущественные отношения	майнові відносини	[318, с. 154; 319, с. 175; 320, с. 53]
кредитные отношения	кредитні відносини	[265, с. 121; 318, с. 154]
международные отношения	міжнародні відносини	[318, с. 154; 320, с. 53]
механизм регулирования международных экономических отношений	механізм регулювання міжнародних економічних відносин	[817, п. 3.2]
мольное отношение элементов	мольне відношення елементів	[960, п. А.4]
обратное отношение	обернене відношення	[295, с. 125; 324, с. 226]
объемное отношение	об'ємне відношення	[324, с. 226]
отношение амплитуд	відношення амплітуд	[864, п. 6.29]
отношение к женщине	ставлення до жінки	[304, с. 315]
отношение к природе	ставлення до природи	[304, с. 315]
отношение к труду	ставлення до праці	[304, с. 315]
отношение между спросом и предложением	відношення між попитом і пропонуванням	[265, с. 121; 294, с. 101]
отношение подчинения	підрядне відношення	[527, п. 4.4.9]
отношение правдоподобия	відношення вірогідності	[636, п. 8.7]
отношение принадлежности	відношення належності	[303, с. 441; 304, с. 315]

Російська мова	Українська мова	Джерело
отношение «сигнал/шум»	відношення «сигнал/шум»	[295, с. 125; 966, п. 5.29]
отношение соподчинения	супірядне відношення	[527, п. 4.4.10]
отношение эквивалентности	відношення еквівалентності	[527, п. 4.4.11]
парадигматическое отношение	парадигматичне відношення	[527, п. 4.4.13]
передаточное отношение	передатне відношення	[324, с. 226; 532, п. 88]
процентное отношение	процентне відношення	[324, с. 226]
родовое отношение	родове відношення	[527, п. 4.4.2]
родственные отношения	родинні стосунки	[31, с. 151; 318, с. 154]
семантическое отношение	семантичне відношення	[527, п. 4.4.1]
синтагматическое отношение	синтагматичне відношення	[527, п. 4.4.14]
соотношение рабочих площадей поршня гидроцилиндра (пневмоцилиндра)	співвідношення робочих площ поршня гідроциліндра (пневмоциліндра)	[863, п. 12.10]
сравнительное отношение	порівняльне відношення	[527, п. 4.4.6]
товарно-денежные отношения	товарно-грошові відносини	[265, с. 121; 294, с. 101]
торговые отношения	торговельні відносини	[265, с. 121; 294, с. 102]
хорошее отношение к кому-либо	добре ставлення до когонебудь	[31, с. 155]
хороший во всех отношениях	гарний з усіх поглядів (з усіх боків)	[31, с. 155]
финансовые отношения	фінансові відносини	[294, с. 102]
числовое отношение	числове відношення	[295, с. 125; 324, с. 226]
экономические отношения	економічні відносини	[265, с. 121; 294, с. 102]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Отрицательный	1. Від'ємний: менший за нуль; який становить величину зі знаком мінус	[220, с. 128, 596; 295, с. 126; 306, с. 154]
	2. Негативний: а) поганий щодо властивостей, якостей, призначення тощо, який не викликає схвалення, а заслуговує на осуд; б) який свідчить про відсутність чого-небудь, протилежний очікуваному; в) у фізиці, хімії, техніці — належний до того виду електрики, що її елементарними частинами є електрони	
	3. Заперечний: а) який заперечує що-небудь, містить заяву про незгоду з ким-, чим-небудь, доказ проти чогось, не визнає існування, значення, доцільності чого-небудь; б) у лінгвістиці — який містить або являє собою слово, яке заперечує зміст іншого слова або речення	
лампа отрицательного свечення	яскравісна лампа	[896, п. 5.21]
неотрицательное число	невід'ємне число	[295, с. 235]
отрицательная валентність	негативна валентність	[297, с. 45; 302, с. 83; 312, с. 28]
отрицательная величина	від'ємна величина	[270, с. 24; 295, с. 29; 303, с. 72; 306, с. 27]

Російська мова	Українська мова	Джерело
отрицательная квитанция (<i>подтверждение получения</i>)	негативна квитанція	[331, с. 25]
отрицательная кривизна	від'ємна кривина	[295, с. 85; 303, с. 283; 306, с. 94]
отрицательная обратная связь	негативний зворотний зв'язок	[207, т. 1, с. 367; 243, с. 79; 311, с. 94; 329, с. 167; 338, с. 397; 349, с. 142]
отрицательная полоса	негативна смуга (<i>фіз.</i>)	[303, с. 519; 306, с. 172]
отрицательная степень	від'ємний степінь	[303, с. 721]
отрицательная температура	від'ємна температура	[216, с. 48; 270, с. 124; 306, с. 252]
отрицательная частица	негативна частинка (<i>фіз.</i>)	
	заперечна частка (<i>лінгв.</i>)	[304, с. 568]
отрицательная щетка	негативна щітка	[303, с. 864]
отрицательно заряженная частица	негативно заряджена частинка	
отрицательное давление (<i>давление ниже атмосферного</i>)	від'ємний тиск (<i>тиск ниже атмосферного</i>)	[297, с. 79; 337, с. 298]
отрицательное количество	від'ємна кількість	[297, с. 131]
отрицательное направление	від'ємний напрям	[326, с. 155]
отрицательное напряжение	від'ємна напруга (<i>ел.</i>)	[297, с. 182]
отрицательное ответвление обмотки трансформатора	від'ємне відгалуження обмотки трансформатора	[810, п. 8.5]
отрицательное предложение	заперечне речення (<i>лінгв.</i>)	[304, с. 375]
отрицательное сальдо	від'ємне сальдо	[265, с. 165]
отрицательное сопротивление	негативний опір	[306, с. 235; 311, с. 159; 338, с. 396]

Російська мова	Українська мова	Джерело
отрицательное ускорение	негативне прискорення	[338, с. 396]
отрицательное число	від'ємне число	[272, с. 371; 295, с. 235; 306, с. 295]
отрицательное электричество	негативна електрика	[306, с. 300]
отрицательные стороны	темні сторони; тіні	[277, с. 363]
отрицательный вывод химического источника тока	негативний вивід хімічного джерела струму	[481, п. 26]
отрицательный герой	негативний герой	[304, с. 91]
отрицательный жест	заперечний жест	[272, с. 371]
отрицательный заряд	негативний заряд	[302, с. 184; 303, с. 197; 340, т. 1, с. 186]
отрицательный знак	від'ємний знак	[303, с. 207; 326, с. 337; 338, с. 397]
отрицательный ион	негативний іон	[303, с. 228; 306, с. 76]
отрицательный ката- лизатор (<i>замедлитель</i> <i>реакции</i>)	негативний каталізатор (<i>сповільнювач реакції</i>)	[234, с. 99; 338, с. 397; 340, т. 1, с. 186]
отрицательный кристалл	негативний кристал	[306, с. 94; 311, с. 68]
отрицательный максимум	від'ємний максимум	[297, с. 156; 556, п. 43]
отрицательный минимум	від'ємний мінімум	[297, с. 169; 556, п. 45]
отрицательный ответ	негативна (заперечна) відповідь	[272, с. 371; 282, с. 125; 309, т. 2, с. 409; 319, с. 177]
отрицательный отзыв	негативний відгук	[272, с. 371]
	несхвальний відгук	[277, с. 363]
отрицательный полюс	негативний полюс	[303, с. 524; 306, с. 174]

Російська мова	Українська мова	Джерело
отрицательный поступок	непохвальний учинок	[277, с. 363]
	негативний учинок	[319, с. 177; 320, с. 213]
отрицательный результат	негативний результат (перен.)	[220, с. 596]
	від'ємний результат (мат.)	
отрицательный спрос	негативний попит	[265, с. 178; 351, с. 89]
отрицательный темпе- ратурный коэффициент сопротивления	від'ємний температурний коефіцієнт опору	[512, п. 21]
отрицательный термоэлектрод	негативний термоелектрод	[880, п. 7.3.11]
отрицательный угол	від'ємний кут	[295, с. 212]
отрицательный электрод	негативний електрод	[302, с. 633; 303, с. 872; 306, с. 301; 481, п. 19]
положительно- отрица- тельное согласование (цифровой) скорости	позитивно- негативне узгодження (цифрової) швидкості	[349, с. 161; 610, п. 70]
П амятник	1. Пам'ятка [-тки, д. і м. -тці, ор. -ткою; мн. -тки, -ток]: будь-який об'єкт, штучний або природний, який ли- шився як наслідок якихось історичних або природних подій; предмет матеріаль- ної культури минулого; твір стародавньої писемності	[58, с. 280; 64, с. 148-149; 220, с. 700]
	2. Пам'ятник [-ка, д. -кові/ -ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -кіе]: архітектурна або скульп- турна споруда в пам'ять чи на честь когось, чогось	
исторический памятник	історична пам'ятка	[304, с. 322]

Російська мова	Українська мова	Джерело
литературный памятник	літературна пам'ятка	[31, с. 141]
надгробный (надмогиль- ный) памятник	надгробний (надмогиль- ний) пам'ятник	[304, с. 322]
памятник археологии	пам'ятка археології	[308, с. 136]
памятник архитектуры	пам'ятка архітектури	[304, с. 322]
памятник истории	пам'ятка історії	[308, с. 136]
памятник князю Владимиру	пам'ятник князю Володимиру	[58, с. 280]
памятник литературы	пам'ятка література	[64, с. 148]
памятник природы	пам'ятка природи	[372, ст. 3, 27-28]
памятник садово- паркового искусства	пам'ятка садово- паркового мистецтва	[308, с. 136; 372, ст. 37]
памятник Шевченко	пам'ятник Шевченкові	[64, с. 148]
памятник-плита	пам'ятник-плита	[304, с. 322]
письменный памятник	писемна пам'ятка	[304, с. 322]
Перевод	<p>1. Переведення [-ння, ор. -нням]: змінювання / змінення місця розташування, стану; переміщування / переміщення на інше місце роботи, служби, навчання</p> <p>2. Перекладання / перекладення [-ння, ор. -нням]: передавання / передання тексту, слова або усного вислову засобами іншої мови</p> <p>3. Переклад [-ду, д. -дові/-ду, ор. -дом, м. -ді/-дові; мн. -ди, -дів]: текст, слово, усний вислів, а також літературний твір, перекладені з однієї мови іншою</p> <p>4. Перекáзування [-ння, ор. -нням]: пересилання грошей поштою, телеграфом, через банк</p>	[220, с. 718-719, 727-728; 285, с. 302; 319, с. 185-186]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	5. Переказ [-зу, д. -зові/-зу, ор. -зом, м. -зі/-зові; мн. -зи, -зів]: гроші, що їх пересилають поштою, телеграфом, через банк, а також повідомлен- ня про таке пересилання	
авторизованный перевод	авторизований переказ	[304, с. 332]
банковский перевод	банківський переказ	[265, с. 126; 294, с. 106]
денежный перевод	грошовий переказ	[265, с. 126; 294, с. 106; 318, с. 163; 319, с. 186; 320, с. 254]
машинный перевод	машинний переказ	[304, с. 332]
обратный перевод	зворотний переказ	[319, с. 185; 320, с. 255]
перевод вкладов	переказування вкладів	[265, с. 126; 294, с. 106]
перевод денег по почте	переказування грошей поштою	[265, с. 126; 272, с. 380; 294, с. 106; 319, с. 186; 320, с. 254]
перевод долга	переведення боргу	[265, с. 126; 294, с. 106; 320, с. 251]
перевод на другую работу	переведення на іншу роботу	[304, с. 332]
перевод промышленного предприятия на хозрас- чет	переведення промисло- вого підприємства на го- спрозрахунок	[304, с. 332]
перевод ремня	переведення паса	[303, с. 463]
перевод с подстрочника	перекладання з піряд- ника (дія)	[319, с. 185]
	переклад з пірядника (наслідок події)	[319, с. 185; 320, с. 255]
перевод с русского на украинский	перекладання з росій- ської на українську (дія)	[319, с. 185–186]
	переклад з російської на українську (наслідок події)	

Російська мова	Українська мова	Джерело
перевод со счета покупателя на счет поставщика	переказування з рахунку покупця на рахунок поставачальника	[265, с. 126]
перевод ученика в следующий класс	переведення учня в наступний клас	[319, с. 185; 320, с. 251]
перейти на другую работу по переводу	перейти на іншу роботу за переведенням	[319, с. 185; 320, с. 251]
подстрочный перевод	підрядковий переклад	[304, с. 332]
почтовый перевод	поштовий переказ	[265, с. 126; 294, с. 106; 318, с. 163]
телеграфный перевод	телеграфний переказ	[265, с. 126; 294, с. 106; 318, с. 163]
электронный перевод (денег)	електронний переказ	[265, с. 126; 294, с. 106]
Песочный	1. Пісковий: а) який стосується піску; б) який діє за допомогою піску	[14, с. 226; 285, с. 316]
	2. Пісочний: а) кольору піску; б) крихкий, сипкий (про печиво, тісто, тістечко)	
песочная баня	пісковий огрів	[301, с. 53]
песочная ванна	піскова ванна	[302, с. 83; 309, т. 2, с. 549]
песочная колика	піскова колика	[302, с. 231]
песочная оса	пісочна оса	[309, т. 2, с. 549]
песочное пальто	пісочне пальто	[309, т. 2, с. 549]
песочное печенье	пісочне печиво	[322, с. 572]
песочное пирожное	пісочне тістечко	[285, с. 316; 309, т. 2, с. 549; 322, с. 572]
песочные часы	пісковий годинник	[297, с. 418; 303, с. 841; 306, с. 294; 309, т. 2, с. 549; 322, с. 571; 324, с. 241]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
песочный насос	піскова помпа	[303, с. 369; 306, с. 131]
песочный фильтр	пісковий фільтр	[301, с. 157; 305, с. 162]
песочный цилиндр	пісковий циліндр	[324, с. 241]
Письменный	<p>1. Письмовий: а) написаний (переважно в діловому і науковому мовленні); б) призначений для писання</p> <p>2. Писемний: а) виражений за допомогою графічних знаків; б) книжний, властивий пам'яткам писемності</p> <p>3. Листовний: який стосується листування</p> <p>4. Писаний: рукописний</p>	[54, с. 225; 304, с. 341; 319, с. 192]
в письменной форме	на письмі	[269, с. 648; 319, с. 192]
письменная информация	письмова інформація	[304, с. 169]
письменная корреспонденция	письмова кореспонденція	[618, п. 15, 95–98]
письменная работа	письмова робота	[319, с. 192; 320, с. 262]
письменная речь	писемна мова	[304, с. 427; 320, с. 262]
письменная традиция	писемна традиція	[304, с. 516]
письменное высказывание	письмовий вислів	
письменное доказательство	письмовий доказ	[304, с. 123]
письменное изложение	письмовий виклад	[272, с. 386]
письменное обязательство	письмове зобов'язання	[272, с. 386]

Російська мова	Українська мова	Джерело
письменное произведение	письмовий твір	[304, с. 390]
письменное разрешение	письмовий дозвіл	[272, с. 386; 304, с. 404; 319, с. 192; 320, с. 262]
письменные принадлежности	письмове приладдя	[272, с. 386; 319, с. 192; 320, с. 262]
письменный документ	письмовий документ	[649, п. 3.11, 3.16]
письменный ответ	листовна відповідь	[319, с. 192; 320, с. 178]
письменный памятник	писемна пам'ятка	[304, с. 322; 319, с. 192; 320, с. 262]
письменный подлинник	писаний оригінал	[304, с. 350]
письменный прибор	письмове приладдя	[272, с. 386]
письменный стол	письмовий стіл	[319, с. 192; 320, с. 262; 396, п. 85]
письменный экзамен	письмовий іспит	[272, с. 386]
письменный язык	писемна мова	[272, с. 386; 304, с. 593]
Питання	<p>1. Харчування [-ння, ор. -нням]: процес надходження в організм людини поживних речовин, потрібних для його життєдіяльності; складник обміну речовин. <i>Примітка.</i> У біології цей термін також застосовують щодо живих організмів узагалі</p> <p>2. Живлення [-ння, ор. -нням]: а) постачання струмом, паливом, водою тощо; б) у біології — процес поглинання і засвоювання рослинами поживних речовин, потрібних для їхньої життєдіяльності; складник обміну речовин</p>	[217, с. 219; 220, с. 274–275, 1340; 302, с. 382; 303, с. 484]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	3. Годування [-ння, ор. -нням]: а) процес надходження в організм тварини поживних речовин, потрібних для його життєдіяльності; складник обміну речовин; б) штучне введення поживних речовин у організм немовлят, хворих, людей, що відмовляються від їжі	
автономное питание	автономне живлення (техн.)	[793, п. 4.4]
внешнее питание	зовнішнє живлення (техн.)	[797, п. 4.57]
вторичное электропитание	вторинне електроживлення	[504, п. 1-8]
гигиена питания	гігієна харчування	[762, п. 4.9]
двухстороннее питание	двобічне живлення (ел.)	[868, п. 4.18]
детское питание	дитяче харчування	[319, с. 192; 320, с. 417]
дополнительное питание	додаткове харчування	[319, с. 192; 320, с. 417]
искусственное питание	штучне годування	[320, с. 72]
источник питания	джерело живлення	[303, с. 232; 319, с. 192; 510, п. 25]
комбинированное питание	комбіноване живлення (техн.)	[793, п. 4.5]
лечебное питание	лікувальне харчування	[302, с. 382; 319, с. 192; 320, с. 417]
лечебно-профилактическое питание	лікувально-профілактичне харчування	[302, с. 382; 318, с. 173]
недостаточное питание	недостатне харчування	[302, с. 382; 319, с. 192; 320, с. 417]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
неполноценное питание	неповноцінне харчування (людей)	[302, с. 382]
	неповноцінне годування (тварин)	
обратное питание	зворотнє живлення	[303, с. 484; 306, с. 164]
общественное питание	громадське харчування	[318, с. 173; 320, с. 74; 942, п. 4.1]
одностороннее питание	однобічне живлення (ел.)	[868, п. 4.17]
параллельное питание	паралельне живлення	[303, с. 484]
питание антенны	живлення антени	[303, с. 484]
питание животных	годування тварин	[302, с. 382–383]
питание ледника	живлення льодовика	[303, с. 484]
питание осужденных	харчування засуджених	[318, с. 173]
питание от сети	живлення від мережі	[319, с. 193]
питание растения	живлення рослини	[302, с. 383; 319, с. 193]
подземное питание рек	підземне живлення річок	[303, с. 484; 879, п. 6.45]
полноценное питание	повноцінне харчування (людей)	[302, с. 383]
	повноцінне годування (тварин)	
последовательное питание	послідовне живлення	[303, с. 484]
предприятия обществен- ного питания	заклади громадського харчування	[320, с. 417]
принудительное питание	примусове годування	[320, с. 72]
продукт для детского питания	продукт для дитячого харчування	[622, п. 46]
продукт питания (пищевой продукт)	харчовий продукт	
раздельное питание	роздільне живлення (техн.)	[303, с. 484]
рацион питания	раціон харчування (людей)	[762, п. 5.30; 942, п. 4.21]

Російська мова	Українська мова	Джерело
рациональное питание	раціональне харчування (людей) раціональне годування (тварин)	[302, с. 383]
резервное питание	резервне живлення (ел.)	[868, п. 4.19]
усиленное питание	посилене харчування	[319, с. 192; 320, с. 417]
физиологические нормы питания	фізіологічні норми харчування	[762, п. 5.46]
электро питание	електро живлення	[886, п. 4.14– 4.19; 955, п. 5.43]
электропривод двойного питания	електропривід подвійного живлення	[482, п. 51]
Плотность	1. Щільність [-ності, д. і м. -ності, ор. -ністю]: а) характеристика прилягання (розміщення) елементів на платі, даних на носіях тощо; б) кількість злічених елементів в одиниці виміру ділянки їх розташування; в) математичне поняття 2. Густина [-ни, ор. -ною]: загальна назва сукупності питомих фізичних величин, які визначають відношенням якоїсь величини (маси, енергії тощо) до об'єму (площі, довжини), що займає речовина, енергія	[306, с. 166]
информационная плотность штрихового кода	інформаційна щільність штрихового коду	[786, п. 6.14]
критическая плотность	критична густина	[302, с. 389; 306, с. 166]
линейная плотность	лінійна густина	[303, с. 492]
объемная плотность	об'ємна густина	[303, с. 492; 306, с. 167; 324, с. 247]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
оптическая плотность (излучения)	оптична густина (проміння)	[302, с. 389; 306, с. 167]
оптическая плотность элемента штрихового кода	оптична щільність элемента штрихового коду	[786, п. 6.12]
плотность вероятности	щільність імовірності	[295, с.135]
плотность вещества	густина речовини	[319, с.195]
плотность газа	густина газу	[270, с. 138; 302, с. 389; 312, с. 106]
плотность данных	щільність даних	[697, п. 5.23]
плотность движения	щільність руху	[264, с. 128]
плотность дислокаций	щільність дислокацій	[270, с. 138]
плотность дорожек (носителя данных)	щільність доріжок (носія даних)	[299, с. 176; 697, п. 5.20]
плотность дорожной сети	щільність дорожньої мережі	[264, с. 128; 324, с. 247]
плотность записи (носителя данных)	щільність запису (носія даних)	[295, с. 135; 299, с. 176; 697, п. 5.21]
плотность застройки	щільність забудови	[324, с. 247]
плотность излучения	густина проміння	
плотность импульса	густина імпульсу	[303, с. 492; 306, с. 167]
плотность использования производственной площади	щільність використання виробничої площі	[741, п. 7.7]
плотность клепки	щільність клепання	[300, с. 115]
плотность контакта	щільність контакту	[303, с. 492; 324, с. 247]
плотность монтажа	щільність монтажу	[289, с. 276]
плотность насаждений	щільність насаджень	[264, с. 128]
плотность населения	густина населення	[264, с. 128; 272, с. 389; 304, с. 345]
плотность печати	щільність друку	[299, с. 176]
плотность популяции	густина популяції	[302, с. 389]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
плотность потока (вещества, энергии)	густина потоку (речовини, енергії)	[306, с. 167]
плотность почвы	щільність ґрунту	[319, с. 195]
плотность рабочего времени	щільність робочого часу	[740, п. 7.56]
плотность размещения компонентов	щільність розміщення компонентів	[289, с. 276]
плотность распределения	щільність розподілу	[295, с. 135; 300, с. 115; 303, с. 492]
плотность соединения	щільність з'єднання	[270, с. 138; 300, с. 115; 303, с. 492, 324, с. 247]
плотность сочленения	щільність зчленування	[303, с. 492; 306, с. 167]
плотность тока	густина струму	[303, с. 492; 306, с. 167]
плотность упаковки	щільність упакування	[289, с. 276]
плотность уровней	щільність рівнів	[303, с. 492; 306, с. 167]
плотность электрического заряда	густина електричного заряду	[684, п. 16, 17, 18]
плотность электромагнитной энергии	густина електромагнітної енергії	[289, с. 276]
поверхностная плотность записи	поверхнева щільність запису	[289, с. 277; 652, п. 3.114]
поверхностная плотность (электрического заряда, потока)	поверхнева густина (електричного заряду, потоку)	[303, с. 492; 306, с. 167; 684, п. 17]
спектральная плотность (математических величин)	спектральна щільність (математичних величин)	[270, с. 138; 295, с. 135]
спектральная плотность (физических величин)	спектральна густина (фізичних величин)	[306, с. 167]
физическая плотность записи магнитного носителя	фізична щільність запису магнітного носія	[697, п. 5.22]
электронная плотность	електронна густина	[302, с. 389; 306, с. 167]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Площадка	<p>1. Площинка [-нки, д. і м. -нци, ор. -нкою; мн. -нки, -нок]:</p> <p>а) невелика плоска рівна поверхня без підвищень та заглиблень, обмежена, виділена чим-небудь;</p> <p>б) у транспортних засобах — бокова частина вагона біля входу або виходу</p> <p>2. Майданчик [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -ків]:</p> <p>а) спеціально обладнана ділянка землі чи особливе місце в приміщенні, на підприємстві, відведене для певної мети;</p> <p>б) рівне місце, поміст між маршами сходів;</p> <p>в) поміст, спеціально обладнаний для театральних вистав, концертів тощо</p> <p>3. Ділянка [-ки, ор. -кою; мн. -ки, -к]:</p> <p>окрема частина земельної площі, використовувана з певною метою, виокремлена за якоюсь ознакою</p>	<p>[43, с. 66–67; 220, с. 227, 504, 799; 270, с. 138; 319, с. 195; 320, с. 183, 272]</p>
буровая площадка	буровий майданчик , бурова	
вагонная площадка	вагонна площинка	[320, с. 272]
виброплощадка формовочной линии	вібраційний майданчик формувальної лінії	[801, п. 4.18]
воднобалансовая площадка	воднобалансовий майданчик	[879, п. 6.67]
грузовая площадка прицепа (полуприцепа)	вантажна площинка причепа (напівпричепа)	

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
дегазационная площадка	дегазаційний майданчик	[798, п. 4.86]
демонстрационная площадка	демонстраційний майданчик	[31, с. 138]
детская площадка	дитячий майданчик	[304, с. 345; 319, с. 195; 320, с. 183]
загрузочная площадка	завантажувальний майданчик	[798, п. 4.85]
измерительная площадка	вимірювальна ділянка	[744, п. 2.15]
изолирующая площадка печатной платы	ізолювальна площинка друкованої плати	[628, п. 40]
иловая площадка	муловий майданчик	
контактная площадка печатной платы (микросхемы)	контактна площинка друкованої плати (мікросхеми)	[479, п. 21; 526, п. А9; 547, п. 41, 42; 628, п. 42]
крановая площадка	крановий майданчик	
лестничная площадка	сходовий майданчик	[272, с. 252; 319, с. 195; 320, с. 183]
междумаршевая площадка	міжмаршовий майданчик	
монтажная площадка	монтажний майданчик	[324, с. 248]
монтажная площадка микросборки	монтажна площинка мікромодуля	[547, п. 43]
наблюдательная площадка	спостережний майданчик	[303, с. 493]
наклонная площадка	похила площинка	[270, с. 138]
обзорная площадка	оглядовий майданчик	[264, с. 128]
остановочная площадка	зупинний майданчик	[264, с. 128]
откормочная площадка	відгодівельний майданчик	[319, с. 195; 320, с. 195; 406, п. 105]
открытая площадка	відкритий майданчик	[650, п. 60]
переходная площадка вагона	перехідна площинка вагона	
площадка вышки	площинка вишки	
площадка контакта фрикционного колеса	площинка контакту фрикційного колеса	[489, п. 6.6.4]
площадка мойки	майданчик миття	[798, п. 4.78]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
площадка на уступе скалы	площинка на уступі скелі	[319, с. 195; 320, с. 272]
площадка ожидания	майданчик очікування	[798, п. 4.84]
площадка опробования двигателей	майданчик випробування двигунів	
площадка отдыха	майданчик відпочинку	[264, с. 129; 324, с. 248]
площадка отрыва	площинка відривання	[270, с. 138]
площадка сдвига	площинка зсування	
площадка скольжения	площинка ковзання	[270, с. 138; 324, с. 248]
площадка специального назначения	майданчик спеціального призначення	[264, с. 129]
поворотная площадка трапа	поворотна площинка трапу	
посадочная площадка	посадковий майданчик	[319, с. 195; 798, п. 3.3]
промышленная площадка	промисловий майданчик	[324, с. 248]
рабочая площадка	робочий майданчик	[731, п. 1.1]
разливочная площадка	розливний майданчик	[319, с. 195]
сборочная площадка	складальний майданчик	[303, с. 493; 308, с. 150]
смотровая площадка	оглядовий майданчик	[264, с. 129]
сортировочная площадка	сортувальний майданчик	[324, с. 248]
спортивная площадка	спортивний майданчик	[304, с. 345; 319, с. 195; 320, с. 183]
стартовая площадка	стартовий майданчик	[297, с. 242; 303, с. 493]
стоковая площадка	стоковий майданчик	[879, п. 6.66]
строительная площадка	будівельний майданчик	[272, с. 558; 297, с. 242; 303, с. 493; 308, с. 150; 319, с. 195; 320, с. 183; 324, с. 248]
сценическая площадка	сценічний майданчик	[319, с. 195; 320, с. 183]

Російська мова	Українська мова	Джерело
танцевальная площадка	танцювальний майдачнк	[319, с. 195]
элементарная площадка	елементарна площинка	[270, с. 138; 324, с. 248]
элементарная площадка факсимильного изобра- жения	елементарна ділянка фак- симільного зображення	[613, п. 37]
этажная площадка	поверховий майдачнк	
Площадь	<p>1. Площа [-щи, ор. -щею; мн. -щи, -ц, д. -щам]: а) яка-небудь ділянка по- верхні землі або водної поверхні, природно об- межована або спеціаль- но відокремлена з пев- ною метою; б) у математиці — частина площини, обмеже- на замкнутою ламаною або кривою лінією чи розмір чого-небудь, ви- ражений у квадратних одиницях</p> <p>2. Майдан [-ну, д. -нові/ -ну, ор. -ном, м. -ні/-нові; мн. -ни, -нів]: велике незабудоване місце у місті або в селі</p>	[43, с. 65–67; 220, с. 504, 799; 319, с. 195]
водосборная площадь	водозбірна площа	[303, с. 493; 308, с. 151; 324, с. 248]
городская площадь	міський майдан	[264, с. 129; 304, с. 345]
жилая площадь	житлова площа	[285, с. 321; 303, с. 493; 308, с. 151; 319, с. 195; 320, с. 272]
застроенная площадь	забудована площа	[308, с. 151; 324, с. 248]
излишняя площадь	зайва площа	[319, с. 195; 320, с. 272]
незастроенная площадь	незабудована площа	[308, с. 151]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
общая площадь	загальна площа	[270, с. 138; 295, с. 135; 304, с. 345; 308, с. 151; 319, с. 195; 320, с. 272]
орошаемая площадь	зрошувана площа	[324, с. 248]
площадь апертуры	площа апертури	[898, п. 3.3]
площадь бассейна	площа басейну	[324, с. 248]
площадь замедления	площа сповільнення	[306, с. 167]
площадь застройки	площа забудови	[308, с. 151; 324, с. 248]
площадь зеленых насаждений	площа зелених насаджень	[308, с. 151]
площадь зеркала воды	площа дзеркала води	[324, с. 248]
площадь касания	площа дотику	[303, с. 493; 324, с. 248]
площадь круга	площа круга	[295, с. 135]
площадь многоугольника	площа багатокутника	[303, с. 493]
площадь опоры	площа опори	[270, с. 138]
площадь осушения	площа осушення	[324, с. 248]
площадь поверхности	площа поверхні	[264, с. 129; 295, с. 135; 306, с. 167]
площадь поперечного сечения	площа поперечного перерізу	[295, с. 135; 303, с. 493; 306, с. 167]
площадь пятна	площа плями	[303, с. 493]
площадь рассеяния	площа розсіяння	[295, с. 135; 303, с. 493; 306, с. 167]
площадь сдвига	площа зсуву	[308, с. 151]
площадь сечения	площа перерізу	[295, с. 135; 303, с. 493]
площадь среза	площа зрізу	[270, с. 138]
площадь теплового контакта	площа теплового контакту	[880, п. 4.38]
площадь фигуры	площа фігури	[295, с. 135; 306, с. 167]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
подсобная площадь	допоміжна площа	[308, с. 151]
пойменная площадь	заплавна площа	[324, с. 248]
полезная площадь	корисна площа	[303, с. 493; 304, с. 345; 319, с. 195; 320, с. 272]
посевная площадь	посівна площа	[319, с. 195; 320, с. 272]
приведенная площадь	зведена площа	[270, с. 138]
привокзальная площадь	привокзальний майдан	[324, с. 248]
производственная площадь	виробнича площа	[285, с. 321; 303, с. 493; 304, с. 345; 319, с. 195; 320, с. 272; 324, с. 248]
рыночная площадь	ринковий майдан	[304, с. 345; 308, с. 151]
сгоревшая площадь	згоріла площа	[940, п. 5.32]
складская площадь	складська площа	[308, с. 151]
собирающая площадь антенны	збиральна площа антени	[303, с. 493]
угленосная площадь	вугленосна площа	[303, с. 493]
центральная площадь	центральний майдан	[304, с. 345]
эффективная площадь антенны	ефективна площа антени	[898, п. 3.7; 931, п. 5.16]
ярмарочная площадь	ярмарковий майдан	[304, с. 345]
Поверхностный	1. Поверхневий: розташований на поверхні чи недалеко від неї, на невеликій глибині від поверхні землі тощо	[14, с. 228; 43, с. 100–101; 285, с. 325; 319, с. 198]
	2. Поверховий: той, що не торкається суті справи	
двухповерхностная радиолинза	двоповерхнева радіолинза	[898, п. 5.15]
одноповерхностная радиолинза	одноповерхнева радіолинза	[898, п. 5.15]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
поверхностная волна	поверхнева хвиля	[289, с. 277; 303, с. 91]
поверхностная ионизация	поверхнева іонізація	[306, с. 76; 515, п. 21]
поверхностная огнезащита	поверхневий вогнезахист	[278, с. 72; 463, п. 35]
поверхностная пленка	поверхнева плівка	[302, с. 388; 303, с. 489; 324, с. 249]
поверхностная плотность (электрического заряда, потока)	поверхнева густина (електричного заряду, потоку)	[303, с. 492; 306, с. 167; 684, п. 17]
поверхностная плотность записи	поверхнева щільність запису	[289, с. 277; 652, п. 3.114]
поверхностная сверхпроводимость	поверхнева надпровідність	[788, п. 4.11]
поверхностная трещина	поверхнева тріщина	[270, с. 227; 453, п. 21]
поверхностная электрическая проводимость	поверхнева електрична провідність	[306, с. 187; 454, п. 4.5]
поверхностная энергия	поверхнева енергія	[302, с. 642; 306, с. 306; 555, п. 48]
поверхностная эрозия	поверхнева ерозія	[324, с. 249]
поверхностно-активное вещество	поверхнево-активна речовина	[302, с. 90; 306, с. 131; 784, п. 4.1]
поверхностное впечатление	поверхове враження	[43, с. 101]
поверхностное натяжение	поверхневий натяг	[272, с. 391; 302, с. 309; 306, с. 131; 784, п. А.1.2]
поверхностное сравнение	поверхове порівняння	[272, с. 391; 282, с. 129]
поверхностное течение	поверхнева течія	[303, с. 759; 306, с. 259]
поверхностное трение	поверхнєве тертя	[303, с. 776]
поверхностное электрическое сопротивление	поверхневий електричний опір	[454, п. 4.7]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
поверхностные воды	поверхневі води	[272, с. 391; 285, с. 325; 324, с. 249; 879, п. 4.11; 353, ст. 1]
поверхностные знания	поверхові знання	[282, с. 129]
поверхностные явления	поверхневі явища	[289, с. 278]
поверхностный заряд	поверхневий заряд	[306, с. 65]
поверхностный критик	поверховий критик	[43, с. 101]
поверхностный поплавок	поверхневий поплавець	[879, п. 5.22]
поверхностный слой	поверхневий шар	[324, с. 249; 390, п. 23; 402, п. 48]
поверхностный сток	поверхневий стік	[324, с. 249; 879, п. 6.2]
поверхностный термопреобразователь	поверхневий термоперетворювач	[880, п. 7.1.4]
поверхностный ток	поверхневий струм	[303, с. 762; 306, с. 260]
поверхностный человек	поверхова людина	[272, с. 391; 285, с. 325]
поверхностный электрод	поверхневий електрод	[439, п. 12.1]
подповерхностная коррозия	підповерхнева корозія	[650, п. 21; 939, п. 6.15]
установка поверхностного пожаротушения	установка поверхневого пожежогасіння	[278, с. 103; 464, п. 124]
Полный	<p>1. Повний:</p> <p>а) у якому не має вільного місця, заповнений до краю;</p> <p>б) який має в собі багато чого-небудь;</p> <p>в) узятий у всьому обсязі; поданий повністю, не скорочений</p>	[220, с. 813, 814, 1365; 318, с. 191; 319, с. 209]
	<p>2. Цілковитий:</p> <p>а) який досяг вищого розвитку, межі;</p> <p>б) який виявляється цілком; не частково</p>	

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
в полной безопасности	у цілковитій безпеці; цілком безпечно	[269, с. 679]
в полной мере	повною мірою	[269, с. 679; 319, с. 209; 320, с. 275]
в полном смысле слова	у повному розумінні (значенні) слова	[269, с. 679]
в полную силу	на повну силу	[277, с. 428]
дать полную свободу	дати цілковиту волю	[322, с. 937]
неполная мостовая схема	неповна мостова схема	[646, п. 6.3]
неполная изоляция обмотки	неповна ізоляція обмотки	[810, п. 11.7]
неполный калибр	неповний калібр	[450, п. 34]
полная автоматизация технологических процессов	повна автоматизація технологічних процесів	[742, п. А.1.5]
полная взаимозаменяемость	повна взаємозамінність	[520, п. 52, А.9]
полная изоляция обмотки	повна ізоляція обмотки	[810, п. 11.6]
полная мостовая схема	повна мостова схема	[289, с. 289; 646, п. 6.2]
полная мощность	повна потужність	[289, с. 289; 674, п. 3.5.8; 684, п. 193]
полная нагрузка	повна навантага	
полная неисправность	повна несправність	[690, п. 3.2.12; 955, п. А.15]
полная нетрудоспособность	повна непрацездатність	[272, с. 414; 318, с. 126]
полная победа	повна перемога	[272, с. 414]
полная проводимость	повна провідність	[289, с. 289; 303, с. 556; 306, с. 187]
полная свобода выбора	повна свобода вибору	[320, с. 274]
полная (совершенная) противоположность	цілковита протилежність	[322, с. 937]
полная тишина	цілковита тиша	[272, с. 414; 322, с. 937]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
полная чаша	повна чаша	[272, с. 414]
полная электрическая проводимость	повна електрична провідність	[674, п. 3.17; 684, п. 125]
полное асинхронное сопротивление	повний асинхронний опір	[938, п. 7.1]
полное давление	повний тиск	[659, п. 84, А.6]
полное затмение	повне затемнення	[272, с. 414; 303, с. 200]
полное минеральное удобрение	повне мінеральне добриво	[433, п. 182]
полное отражение	повне відбиття	[303, с. 444; 306, с. 154]
полное сопротивление обратной последовательности	повний опір зворотної послідовності	[468, п. 211; 938, п. 7.2]
полное торможение	повне гальмування	[709, п. 3.2]
полное электрическое сопротивление	повний електричний опір	[674, п. 3.15; 684, п. 124]
полные формы прилагательных	повні форми прикметників	[272, с. 414; 304, с. 550]
полный доступ	повний доступ	[945, п. 4.2]
полный излучатель	повний випромінювач	[677, п. 5.21]
полный калибр	повний калібр	[450, п. 33]
полный комплект документов	повний комплект документів	[827, п. 4.11]
полный оборот	повний оберт	[295, с. 114; 303, с. 404]
полный отказ	повна відмова	[690, п. 3.3.3]
полный перенос	повне перенесення	[570, п. 4.5.14]
полный порядок	повний порядок	[220, с. 814; 272, с. 414]
полный провар	повний провар	[303, с. 555]
полный резерв мощности энергосистемы	повний резерв потужності енергосистеми	[859, п. 6.5]
полный успех	цілковитий успіх	[272, с. 414; 277, с. 428]

Російська мова	Українська мова	Джерело
ПОЛНЫЙ ход	повний хід	[477, п. 192]
ПОЛНЫЙ электрический ток	повний електричний струм	[674, п. 3.153; 684, п. 8]
ПОЛНЫМ ходом	повним ходом	[269, с. 679; 272, с. 415]
потенциал ПОЛНОЙ пассивации	потенціал повної пасивації	[939, п. 8.29]
с ПОЛНЫМ основанием можно утверждать	є всі підстави стверджувати; з цілковитою певністю (цілком певно) можна стверджувати	[282, с. 137]
Положение	<p>1. Положення: [-ня, ор. -нням; мн. -ня, -нь]: а) місце перебування, розташування, розміщення; б) звід правил, законів тощо</p> <p>2. Становище [-ца, ор. -щем]: а) обставини, умови, у яких хтось, щось перебуває, міститься, живе; б) місце, роль у суспільстві, професійному середовищі, родині</p> <p>3. Стан: [-ну, ор. -ном]: те саме, що становище. Примітка. Відмінність полягає в сполучності інших слів зі словами стан і становище</p>	[14, с. 279–280; 54, с. 238; 318, с. 192; 319, с. 209]
бедственное положение	скрутне становище	[318, с. 192]
в связи с создавшимся положением	у зв'язку зі становищем , що склалося	[319, с. 209; 320, с. 374]
в сидячем положении	у сидячому положенні	[319, с. 209; 320, с. 285]
взаимное положение	взаємне положення	[811, п. 10.12]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
включенное положение контактов	увімкнене положення контактів	[477, п. 170; 688, п. 7.2]
военное положение	воєнний стан	[319, с. 209; 320, с. 374]
географическое положение	географічне положення	[303, с. 518; 319, с. 209; 320, с. 285]
горизонтальное положение	горизонтальне положення	[303, с. 518]
господствующее положение	панівне становище	[277, с. 428]
должностное положение	службове становище	[318, с. 192; 319, с. 209; 320, с. 374]
зависимое положение	залежне становище	[319, с. 209; 320, с. 374]
замкнутое положение контактов	замкнене положення контактів	[477, п. 166]
затруднительное положение	скрутне становище	[319, с. 209; 320, с. 374]
имущественное положение	майнове становище	[318, с. 192; 319, с. 209; 320, с. 374]
коммутационное положение контактного аппарата	комутаційне положення контактного апарата	[477, п. 174; 688, п. 7.1]
конечное положение	кінцеве положення	[477, п. 177, 178, 204; 579, п. 10.17; 688, п. 7.12, 7.13]
международное положение	міжнародне становище	[31, с. 141]
начальное положение	початкове положення	[479, п. 176, 178, 200; 579, п. 10, 11; 688, п. 7.11, 7.13]
общественное положение	суспільне становище	[272, с. 347; 304, с. 358; 319, с. 209; 320, с. 374]
отключенное положение контактов	вимкнене положення контактів	[477, п. 171; 688, п. 7.3]
положение кузова	положення кузова	[732, п. 45]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
положение луча в пространстве	положення променя в просторі	[289, с. 289]
положение механической системы	положення механічної системи	[566, п. 22]
положение о ведомстве	положення про відомство	[318, с. 192]
положение о выборах	положення про вибори	[272, с. 415; 318, с. 192; 319, с. 209; 320, с. 285]
положение равновесия	положення рівноваги	[902, п. 5.32]
привилегированное положение	привілейоване становище	[319, с. 209; 320, с. 374]
рабочее положение	робочий стан	[303, с. 519]
разомкнутое положение контактов	розімкнене положення контактів	[477, п. 167]
район чрезвычайного положения	район надзвичайного стану	[944, п. 4.19]
семейное положение	сімейний (родинний) стан	[319, с. 209; 320, с. 374]
служебное положение	службове становище	[320, с. 374]
социальное положение	соціальний стан	[319, с. 209; 320, с. 374]
транспортное положение	транспортний стан	[731, п. 5.2]
уставное положение	статутне положення	[319, с. 209; 320, с. 285]
фиксатор положений	фіксатор положень	[477, п. 131]
финансовое положение	фінансове становище	[265, с. 136; 294, с. 114]
холостое положение	холостий стан	[303, с. 519]
чрезвычайное положение	надзвичайний стан	[319, с. 209; 320, с. 374; 366, ст. 1-2]
шаткое положение	слизьке становище	[277, с. 428]
экономическое положение	економічне становище	[265, с. 136; 294, с. 114; 304, с. 358]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Положительный	<p>1. Додатний: більший за нуль; який становить величину зі знаком плюс</p> <p>2. Позитивний: а) який виражає, містить згоду, стверджує що-небудь, підтверджує наявність сподіваного, передбачуваного, відповідає очікуваному; б) який заслуговує або містить схвалення, дає бажані, потрібні результати; в) який має високі моральні якості; г) у фізиці, хімії, техніці — належний до того виду електрики, що її елементарними частинками є протони, позитрони тощо</p>	[220, с. 233, 835; 295, с. 141; 306, с. 154]
неположительное число	недодатне число	[295, с. 235]
положительная валентность	позитивна валентність	[297, с. 45; 301, с. 59; 302, с. 83; 303, с. 67; 312, с. 28]
положительная величина	додатна величина	[270, с. 24; 295, с. 29; 306, с. 26]
положительная квитанция (подтверждение получения)	позитивна квитанція	[331, с. 25]
положительная корреляция	додатна кореляція	[279, с. 31; 303, с. 276]
положительная кривизна	додатна кривина	[295, с. 86; 303, с. 283; 306, с. 94]
положительная обратная связь	позитивний зворотний зв'язок	[207, т. 1, с. 367; 243, с. 79; 311, с. 94; 338, с. 460]

Російська мова	Українська мова	Джерело
положительная оценка	позитивна оцінка	[320, с. 281]
положительная полоса	позитивна смуга (фіз.)	[303, с. 519; 306, с. 173]
положительная реакция	позитивна реакція	[320, с. 281]
положительная степень	додатний степінь (мат.)	[303, с. 721]
положительная степень сравнения	звичайний ступінь порівняння (лінгв.)	[272, с. 415; 304, с. 486]
положительная температура	додатна температура	[306, с. 252]
положительная фигура	світла постать (перен.)	[277, с. 428]
положительная щетка	позитивна щітка	[303, с. 864]
положительно заряженная частица	позитивно заряджена частинка	
положительное квитиро- вание (подтверждение получения)	позитивне квитування	[326, с. 380]
положительное количество	додатна кількість	[297, с. 131]
положительное направление	додатний напрям	[326, с. 155, 380]
положительное ответвление обмотки трансформатора	додатне відгалуження обмотки трансформатора	[810, п. 8.4]
положительное решение (по какому-либо вопросу)	позитивне рішення	[220, с. 835]
положительное сальдо	додатне сальдо	[265, с. 165]
положительное согласо- вание (цифровой) скорости	позитивне узгодження (цифрової) швидкості	[349, с. 161; 610, п. 69]
положительное число	додатне число	[272, с. 415; 295, с. 235; 303, с. 844; 306, с. 295; 319, с. 209]
положительное электричество	позитивна електрика	[306, с. 300]
положительно-отри- цательное согласование (цифровой) скорости	позитивно-негативне узгодження (цифрової) швидкості	[349, с. 161; 610, п. 70]

Російська мова	Українська мова	Джерело
положительные стороны	плюси	[277, с. 428]
положительный вывод химического источника тока	позитивний вивід хімічного джерела струму	[481, п. 25]
положительный герой	позитивний герой	[304, с. 91]
положительный заряд	позитивний заряд	[272, с. 415; 301, с. 166; 302, с. 184; 303, с. 197; 319, с. 209; 320, с. 281]
положительный знак	додатний знак	[340, т. 1, с. 217]
положительный ион	позитивний іон	[303, с. 228; 306, с. 76]
положительный максимум	додатний максимум	[297, с. 157; 556, п. 42]
положительный минимум	додатний мінімум	[297, с. 169; 556, п. 44]
положительный образ	позитивний образ	[309, т. 2, с. 714]
положительный ответ	позитивна відповідь	[272, с. 415; 282, с. 138; 285, с. 355; 319, с. 209; 320, с. 281]
положительный отзыв	схвальний відгук	[277, с. 428]
положительный полюс	позитивний полюс	[306, с. 174]
положительный результат (<i>перен.</i>)	позитивний результат	[220, с. 835]
положительный температурный коэффициент сопротивления	додатний температурний коефіцієнт опору	[512, п. 22]
положительный термоэлектрод	позитивний термоелектрод	[880, п. 7.3.10]
положительный угол	додатний кут	[295, с. 212]
положительный человек	статечна (солідна) людина	[272, с. 415; 309, т. 2, с. 714]
положительный электрод	позитивний електрод	[302, с. 633; 306, с. 301; 481, п. 20]
положительный эффект	позитивний ефект	[274, с. 167]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Поступать/поступить	<p>1. Діяти: робити / зробити (здійснювати / здійснити) що-небудь певним способом</p> <p>2. Улаштуватися (влаштуватися) / улаштуватися (влаштуватися): ставати / стати на роботу</p> <p>3. Вступати / вступити: зараховуватися / бути зарахованим до навчального закладу, громадської організації тощо</p> <p>4. Надходити / надійти: приходити / прийти на місце призначення, доставлятися куди-небудь (надіслане, повідомлене, передане)</p> <p>5. Переходити / перейти: ставати / стати власністю іншого, потрапляти / потрапити в розпорядження, під контроль кого-небудь</p> <p>6. Чинити / учинити (вчинити): робити / зробити що-небудь, здійснювати / здійснити що-небудь</p>	[54, с. 65; 220, с. 228, 562, 751, 1293, 1311, 1378; 304, с. 367]
поступать благородно с кем-либо	поводитися шляхетно (благородно) з ким-небудь	[31, с. 148]
поступать / поступить в институт (университет)	вступати / вступити до інституту (університету)	[31, с. 148; 272, с. 430; 319, с. 217]
поступать / поступить в обращение	надходити / надійти в обіг	[294, с. 117]
поступать / поступить в подчинение	підпорядковуватися / підпорядкуватися	[272, с. 430; 318, с. 203; 319, с. 217]
поступать / поступить в продажу	надходити / надійти в продаж	[272, с. 430; 294, с. 117; 318, с. 203; 319, с. 217]

Російська мова	Українська мова	Джерело
поступать / поступить в распоряжение	надходити / надійти в розпорядження (про що-небудь) переходити / перейти в розпорядження (про кого-небудь)	[272, с. 430; 319, с. 217]
поступать / поступить в собственность	переходити / перейти у власність	[304, с. 367; 319, с. 217]
поступать / поступить в соответствии с законом	діяти (чинити / учинити) відповідно до закону	[272, с. 430]
поступать / поступить в суд	надходити / надійти до суду	[318, с. 203]
поступать / поступить на работу	улаштовуватися / улаштуватися на роботу	[272, с. 430; 304, с. 367; 318, с. 203]
поступать / поступить на реализацию	надходити / надійти в реалізацію	[294, с. 117]
поступать / поступить на содержание	переходити / перейти на утримання	[304, с. 367; 318, с. 203; 319, с. 217]
поступать / поступить под контроль	переходити / перейти під контроль	[304, с. 367; 318, с. 203]
поступать / поступить под опеку	переходити / перейти під опікування (опіку)	[304, с. 368; 318, с. 203]
поступать / поступить соразмерно со своими возможностями	чинити / учинити відповідно до своїх можливостей	[272, с. 430]
поступать / поступить честно	чинити / учинити чесно	[272, с. 430]
поступило заявление	надійшла заява	[319, с. 217]
поступило предложение	надійшла пропозиція	[31, с. 148]
поступить благородно	вчинити шляхетно (благородно)	[31, с. 148]
Потенциальный	1. Потенційний: можливий, той, що існує в потенції та може виявлятися за певних умов	[283, с. 11; 303, с. 532]
	2. Потенціальний: той, що стосується потенціалу	

Російська мова	Українська мова	Джерело
геопотенциальная величина	геопотенціальна величина	[523, п. 1.7]
геопотенциальная высота	геопотенціальна висота	[303, с. 112]
потенциальная возможность	потенційна можливість	[220, с. 902]
потенциальная значимость	потенційна значимість	[304, с. 152]
потенциальная кислотность почвы	потенційна кислотність ґрунту	[960, п. 6.5]
потенциальная микрофлора почвы	потенційна мікрофлора ґрунту	[918, п. 4.9]
потенциальная осуществимость	потенційна здійсненність	[303, с. 432]
потенциальная разрешающая способность	потенційна роздільна здатність	[636, п. 10.3]
потенциальная ценность	потенційна цінність	[304, с. 564]
потенциальная щелочность почвы	потенційна лужність ґрунту	[960, п. 6.8]
потенциальная элементная структура компьютера	потенційна елементна структура комп'ютера	[289, с. 299]
потенциальная энергия	потенціальна енергія	[303, с. 882; 306, с. 306; 877, п. 4.38]
потенциальная яма	потенціальна яма	[302, с. 658; 303, с. 887; 306, с. 310]
потенциально опасное предприятие	потенційно небезпечне підприємство	[414, п. 1.5; 1008, п. 3]
потенциально опасный объект	потенційно небезпечний об'єкт	[414, п. 1.5; 944, п. 4.21]
потенциальное качество ТВ-изображения	потенційна якість ТВ-зображення	[934, п. 11.2]
потенциальное поле	потенціальне поле	[303, с. 515; 306, с. 171]
потенциальный ареал	потенційний ареал	[302, с. 51]
потенциальный барьер	потенціальний бар'єр	[303, с. 48; 306, с. 21]

Російська мова	Українська мова	Джерело
потенциальный дескриптор	потенційний дескриптор	[527, п. 4.6.2.12]
потенциальный логический элемент	потенційний логічний елемент	[289, с. 299]
потенциальный рынок	потенційний ринок	[265, с. 164; 351, с. 111]
потенциальный спрос	потенційний попит	[265, с. 178; 294, с. 151; 351, с. 111; 818, п. 4.14]
эквипотенциальная поверхность	еквіпотенціальна поверхня	[303, с. 496; 306, с. 168; 949, п. А2]
электропотенциальный метод	електропотенціальний метод	[695, п. 6.2.20]
Предел	<p>1. Границя [-ці, ор. -цею; мн. -ці, -ць]:</p> <p>а) у математиці — одне з основних понять, яке означає, що певна змінна в розглядуваному процесі її змінювання необмежено наближується до якого-небудь сталого значення.</p> <p>Примітка 1. Точне значення поняття <i>границя</i> має лише за наявності коректного поняття близькості між елементами (точками) множини, у якому вказана змінна набуває значення.</p> <p>Примітка 2. Через поняття <i>границя</i> визначають такі основні математичні поняття, як: неперервність, похідна, інтеграл;</p> <p>б) просторова або часова межа чого-небудь, через яку не можна переступити;</p> <p>в) останній, крайній ступінь вияву чого-небудь;</p> <p>г) найбільше або найменше значення певної величини, за якого ще відбувається певне явище (процес).</p>	[183, с. 27; 208, с. 480; 220, с. 517; 280, с. 99-100, 199-200; 318, с. 214]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>Примітка. У цьому значенні вживають також термін <i>межа</i>. Але границя — це межа, через яку не можна переступати</p> <p>2. Межа [-жі, ор. -жею; мн. -жі, -ж, д. -жам]:</p> <p>а) те, що відділяє що-небудь від чогось, лінія поділу, розрізнення яких-небудь явищ, об'єктів тощо;</p> <p>б) допустима норма чого-небудь дозволеного;</p> <p>в) останній, крайній ступінь вияву чого-небудь;</p> <p>г) значення якої-небудь величини, за яке вона, узагалі кажучи, не повинна виходити</p>	
бесконечный предел	нескінченна границя	[295, с. 147; 303, с. 536]
верхний концентрационный предел распространения пламени	верхня концентраційна межа поширення полум'я	[940, п. 5.8]
верхний предел интегрирования	верхня межа інтегрування	[347, с. 183]
возрастной предел	вікова межа	[318, с. 214]
двусторонний предел	двобічна границя	[295, с. 147]
конечный предел	скінченна границя	[295, с. 147; 303, с. 536; 306, с. 179]
левый предел	ліва границя	[295, с. 147; 303, с. 536]
несобственный предел	невласна границя	[295, с. 147; 303, с. 536]
нижний концентрационный предел распространения пламени	нижня концентраційна межа поширення полум'я	[940, п. 5.8]
обобщенный предел	узагальнена границя	[295, с. 147; 303, с. 536]
односторонний предел	однобічна границя	[295, с. 147; 303, с. 536]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
основной дозовый предел облучения	основна дозова межа опромінення	[363, ст. 1]
правый предел	права границя	[295, с. 147; 303, с. 536]
предел выносливости	границя витривалості	[270, с. 153; 303, с. 536; 308, с. 164; 324, с. 265; 347, с. 183; 556, п. 126; 681, п. 69]
предел дозы	межа дози	[302, с. 413]
предел желаний	межа (верх) бажань	[272, с. 437]
предел измерений	межа вимірів	[305, с. 178]
предел коррозионной выносливости (усталости)	границя корозійної втоми	[939, п. 6.33]
предел обнаружения	межа виявлення	[302, с. 413]
предел огнестойкости	границя вогнетривкості	[945, п. 5.3, 5.6]
предел отношений	границя відношень	[295, с. 147; 303, с. 536]
предел ошибки	межа помилки	[295, с. 148; 300, с. 129; 303, с. 536; 306, с. 179]
предел переменной	межа змінної	[295, с. 147; 303, с. 147; 306, с. 179]
предел пластичности	границя пластичності	[270, с. 154; 303, с. 147; 308, с. 164; 324, с. 255]
предел погрешности	межа похибки	[295, с. 147; 303, с. 536; 306, с. 179; 441, п. 4.6]
предел ползучести	границя повзучості	[270, с. 154; 303, с. 147; 306, с. 179; 324, с. 255; 681, п. 67]
предел последовательности	границя послідовності	[295, с. 147]
предел пропорциональности	границя пропорційності	[270, с. 154; 308, с. 164; 324, с. 255; 347, с. 183; 681, п. 59]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
предел прочности	границя міцності	[270, с. 153, 154; 308, с. 164; 324, с. 255; 347, с. 183; 487, п. 27; 681, п. 62, 63, 68]
предел работоспособности.	межа працездатності	[302, с. 413]
предел различимости	межа помітності	[303, с. 536]
предел разрешения	межа розділення	[303, с. 536]
предел распространения огня по строительным конструкциям	межа поширення вогню по будівельних конструкціях	[940, п. 8.7]
предел растворимости	межа розчинності	[301, с. 170]
предел среднего выходного уровня дефектности	межа середнього вихідного рівня дефектності	[876, п. 6.8]
предел суммы	границя суми	[295, с. 148]
предел текучести	границя плинності	[487, п. 26; 681, п. 60, 61]
предел ударной вязкости	границя ударної в'язкості	[308, с. 164]
предел ударной усталости	границя ударної втомленості	[308, с. 164]
предел упругости	границя пружності	[270, с. 154; 300, с. 129; 301, с. 170; 308, с. 164; 324, с. 265; 347, с. 183; 556, п. 98; 681, п. 58]
предел усталости	границя втомленості	[308, с. 148; 324, с. 265]
предел функции	границя функції	[295, с. 148]
предел чувствительности	межа чутливості	[270, с. 154]
пределы безопасной эксплуатации	межі безпечної експлуатації	[278, с. 85; 414, п. 4.10]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
пределы действия закона	межі дії закону	[318, с. 214]
пределы интегрирования	межі інтегрування	[270, с. 154; 295, с. 148; 300, с. 129; 303, с. 536; 306, с. 179]
пределы колебания	межі коливання	[270, с. 154]
пределы компетенции	межі компетенції	[318, с. 214]
пределы необходимой обороны	межі необхідної оборони	[318, с. 214; 319, с. 222; 320, с. 187]
пределы ответственности	межі відповідальності	[318, с. 214]
пределы полномочий	межі повноважень	[318, с. 214]
пределы предоставленных прав	межі наданих прав	[318, с. 214]
температурные пределы распространения пламени	температурні межі поширення полум'я	[278, с. 85; 940, п. 5.7]
температурный предел хрупкости	температурна границя крихкості	[435, п. 62]
частный предел	окрема границя	[295, с. 147; 303, с. 536]
Представляют / представить	<p>1. Представлять / представить:</p> <p>а) знайомлячи з кимсь, називати / назвати чи характеризувати / охарактеризувати кого-небудь; рекомендувати / відрекомендувати;</p> <p>б) бути / стати представником кого-, чого-небудь; заступати / заступити кого-небудь, діючи за його дорученням, від його імені, захищаючи чийсь інтереси, здійснюючи чиюсь волю;</p> <p>в) порушувати / порушити питання про нагороду чи підвищення по службі, на посаді</p>	[220, с. 557, 820, 920, 1188, 1421; 295, с. 149; 318, с. 219; 320, с. 201]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>2. Подавати / подати: а) звертатися / звернутися куди-небудь, до когось із проханням, заявою, скаргою тощо; б) викладати / викласти що-небудь, розкривати / розкрити, доводити / довести до свідомості</p> <p>3. Надавати / надати: давати / дати можливість мати щось, користуватися чимось</p> <p>4. Становити: бути чим-небудь</p> <p>5. Являти собою: бути ким-, чим-, яким-небудь</p>	
представлять опасность	становити небезпеку	[272, с. 440; 319, с. 224; 320, с. 374]
представляют собой кого, что	являти собою кого, що	[269, с. 710; 272, с. 440; 320, с. 436]
представляют учреждение	представляти установу	[272, с. 224; 318, с. 218; 319, с. 224; 320, с. 300]
представляют / представить дело на разрешение суда	подавати / подати справу на вирішення суду	
представляют / представить доказательства	подавати / подати (надавати / надати) докази	[272, с. 439; 319, с. 224; 320, с. 277]
представляют / представить к награде	представляти / представити до нагороди	[304, с. 378; 318, с. 219; 319, с. 224; 320, с. 277]
представляют / представить к утверждению	подавати / подати на затвердження	[304, с. 378]
представляют / представить копию	подавати / подати копію	[318, с. 219]
представляют / представить на подпись	подавати / подати на підпис	[318, с. 219; 319, с. 224]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
представляют / представит на рассмотрение	подавати / подати на розгляд	[272, с. 440; 320, с. 277]
представляют / представит отчет	подавати / подати звіт	[272, с. 440; 320, с. 277]
представляют / представит чек к оплате	подавати / подати чек до оплати	[272, с. 440; 318, с. 219; 319, с. 224; 320, с. 277]
разрешите представит	дозвольте відрекомендувати	[319, с. 224]
Приводит / привести	1. Приводити / привести: а) допомагати / допомогти або примушувати / примусити йти за собою; б) спонукати, примушувати прийти куди-небудь; в) доводити до якогось стану	[54, с. 247; 220, с. 354, 553, 927, 932; 318, с. 226]
	2. Наводити / навести: повідомляти / повідомити, подавати / подати щось (цитати, слова, цифри тощо) для підтвердження своєї думки	
	3. Приводити / привести: а) доводити / довести кого-небудь до якогось стану, переважно негативного; б) спричинювати / спричинити наслідок, переважно негативний	
	4. Зводити / звести: підраховуючи, обчислюючи, робити щось порівнянним; робити підсумок тощо	
приводит / привести аргументы	наводити / навести аргументи	[272, с. 444]

Російська мова	Українська мова	Джерело
приводить / привести в движение	надавати / надати руху чому	[272, с. 444; 282, с. 158; 303, с. 544]
приводить / привести в действие	приводити / привести в дію	[272, с. 444]
приводить / привести в замешательство (в смятение)	бентежити / збентежити	[272, с. 445–446]
приводить / привести в затруднение	ставити / поставити у скрутне становище	[282, с. 158]
приводить / привести в изумление	дивувати / здивувати; виклика́ти / викликати подив	[272, с. 444]
приводить / привести в исполнение преступное намерение	здійснювати / здійснити злочинний намір	[318, с. 226]
приводить / привести в исполнение приговор суда	виконувати / виконати вирок суду	[272, с. 444; 318, с. 226]
приводить / привести в исполнение свое намерение	здійснювати / здійснити свій намір	[282, с. 158]
приводить / привести в надлежащий вид	приводити / привести в належний вигляд	[54, с. 247]
приводить / привести в негодность	робити / зробити непридатним	[272, с. 444; 282, с. 158]
приводить / привести в отчаяние	доводити / довести до відчаю	[272, с. 444]
приводить / привести в порядок	упорядковувати / упорядкувати; давати / дати лад; доводити / довести до ладу	[272, с. 444–445]
приводить / привести в равновесие	надавати / надати рівноваги чому; приводити / привести до рівноваги що; зрівноважувати / зрівноважити що	[272, с. 445; 282, с. 158; 303, с. 544]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
приводить / привести в себя (в сознание, в чувство)	приводити / привести до пам'яті (до притомності, до свідомості); опам'ятовувати / опам'ятати	[272, с. 445]
приводить / привести в ужас	сповиювати / сповинити жахом; завдавати / завдати жаху	[272, с. 445]
приводить / привести в уныние	завдавати / завдати суму; засмучувати / засмутити	[272, с. 445]
приводить / привести в ярость	розлютовувати / розлютити ; роз'яряти / роз'ярити	[272, с. 445]
приводить / привести возражения	наводити / навести заперечення	[318, с. 226]
приводить / привести доводы	наводити / навести доводи	[272, с. 445; 318, с. 226]
приводить / привести доказательство	наводити / навести доказ	[282, с. 158]
приводить / привести к заключению	приводити / привести до висновку	[282, с. 158]
приводить / привести к мысли	наводити / навести на думку	[282, с. 158]
приводить / привести к общему знаменателю	зводити / звести до спільного знаменника	[272, с. 445; 319, с. 229; 320, с. 128]
приводить / привести к потерям	приводити / привести до втрат	[54, с. 247]
приводить / привести к присяге	приводити / привести до присяги	[272, с. 445; 304, с. 381; 318, с. 226]
приводить / привести к простейшему виду	зводити / звести до найпростішої форми	
приводить / привести к снижению производительности	приводити / привести до зниження продуктивності	[14, с. 242]
приводить / привести к улучшению	поліпшувати / поліпшити	[282, с. 158]

Російська мова	Українська мова	Джерело
приводить / привести к ухудшению	погіршувати / погіршити	[282, с. 158]
приводить / привести пример	наводити / навести приклад	[272, с. 445; 295, с. 152]
приводить / привести уравнение к чему-либо	зводити / звести рівняння до чогось ⁴	[295, с. 152; 306, с. 183]
приводить / привести цитату	наводити / навести цитату; цитувати / процитувати	[272, с. 445]
приводить / привести юридические основания	наводити / навести юридичні підстави	[318, с. 226]
Принимать / принять	<p>1. Приймати / прийняти:</p> <p>а) брати / узяти до рук, на плечі тощо від когось, або звідкись кого-, що-небудь;</p> <p>б) погоджуватися / погодитися взяти собі що-небудь запропоноване;</p> <p>в) погоджуватися / погодитися з чим-небудь;</p> <p>г) брати / узяти на свою відповідальність що-небудь; брати / узяти від кого-небудь щось на розгляд, на використання, на застосування;</p> <p>д) брати / узяти на себе керівництво чим-небудь;</p> <p>е) зараховувати / зарахувати когось на роботу, на навчання, в якесь товариство, організацію</p> <p>2. Брати / узяти: у ряді зворотів — сприймати / сприйняти, здійснювати / здійснити що-небудь; припускати / припустити щось</p> <p>3. Набувати / набути: здобувати / здобути щось (про ознаку, якість тощо)</p>	[220, с. 62, 549–550, 933; 303, с. 549; 318, с. 231; 320, с. 197–198, 402]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	4. Набирати / набрати: набувати / набути якоїсь форми, якоїсь особливості, властивості тощо	
принимать / принять бой	приймати / прийняти бій	[272, с. 449]
принимать / принять вид (мат.)	набирати / набрати вигляду	[295, с. 154; 303, с. 549]
принимать / принять в расчет	зважати / зважити на кого, що (перен.); включати / включити в розрахунок (мат.)	[272, с. 450]
принимать / принять во внимание что	брати / узяти до уваги що; зважати / зважити на що	[272, с. 449–450; 295, с. 154; 318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять груз	приймати / прийняти вантаж	[318, с. 231]
принимать / принять дела по акту	приймати / прийняти справи за актом	[319, с. 232]
принимать / принять делегацию	приймати / прийняти делегацію	[318, с. 231]
принимать / принять дело к производству	приймати / прийняти справу до провадження	[319, с. 232]
принимать / принять документы	приймати / прийняти документи	[318, с. 231]
принимать / принять за другого	помилково вважати іншим	[272, с. 450]
принимать / принять за единицу (мат.)	брати / узяти за одиницю	[295, с. 154; 303, с. 549]
принимать / принять за основу	брати / узяти за основу	[318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять значение (мат.)	набувати / набути значення	[295, с. 154; 303, с. 549]
принимать / принять имущество	приймати / прийняти майно	[318, с. 231]
принимать / принять к исполнению	приймати / прийняти до виконання	[318, с. 231; 319, с. 232]

Російська мова	Українська мова	Джерело
принимать / принять к рассмотрению	приймати / прийняти до розгляду	[318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять к сведению что	брати / узяти до відома що	[272, с. 450; 318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять лекарство по ложке до еды	приймати / прийняти ліки по ложці до їжі	[31, с. 150]
принимать / принять меры	уживати / ужити заходів	[272, с. 450; 295, с. 154; 318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять на веру	брати / узяти на віру	[272, с. 450]
принимать / принять на работу	приймати / прийняти на роботу	[318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять на себя ответственность	брати / узяти на себе відповідальність	[318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять на себя расходы	брати / узяти на себе витрати	[318, с. 231]
принимать / принять обязательства	брати / узяти зобов'язання	[272, с. 450; 318, с. 231]
принимать / принять посетителей	приймати / прийняти відвідувачів	[319, с. 232]
принимать / принять предложение	приймати / прийняти пропозицію	[295, с. 154; 319, с. 232]
принять / принять резолюцию	ухвалювати / ухвалити резолюцію	[272, с. 450; 318, с. 231]
принимать / принять силу закона	набирати / набрати чинності закону	[318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять участие	брати / узяти участь	[272, с. 451; 295, с. 154; 318, с. 231; 319, с. 232]
принимать / принять форму	набувати / набути форми (техн.)	[295, с. 154; 303, с. 549]
принимать / принять чью-либо сторону	ставати / стати на чийсь бік	[272, с. 450; 318, с. 231]
принимать / принять экзамен	приймати / прийняти екзамен	[272, с. 451]
принимать / принять эстафету у кого	приймати / прийняти естафету в кого	[272, с. 451]

Російська мова	Українська мова	Джерело
<p>Присванвать / присвоить</p>	<p>1. Привласнювати / привласнити: а) самовільно робити / зробити щось своєю власністю; б) безпідставно видавати / видати що-небудь (у тому числі ідеї, твори тощо) за своє, приписувати / приписати собі щось (наприклад, авторство, право власності на матеріальні та інтелектуальні об'єкти)</p> <p>2. Присвоювати / присвоїти: а) видавати / видати за своє чийсь прізвище, ім'я, чийсь повноваження; б) те саме, що надавати / надати; в) у системах оброблення інформації – змінювати / змінити значення змінної, регістра, елемента масиву, поля запису або іншого елемента даних; приписувати / приписати пристрою або іншому ресурсу ім'я, за яким до них можуть звертатися програми</p> <p>3. Надавати / надати: давати / дати комусь службового чи почесного звання, права, повноваження тощо</p>	<p>[2, с. 132–133; 14, с. 241–242; 64, с. 178–179; 220, с. 927, 946]</p>
<p>присванвать / присвоить авторство</p>	<p>привласнювати / привласнити авторство</p>	<p>[58, с. 88]</p>
<p>присванвать / присвоить вымышленное (чужое) имя</p>	<p>присвоювати / присвоїти вигадане (чуже) ім'я</p>	<p>[318, с. 234]</p>

Російська мова	Українська мова	Джерело
присваивать / присвоить звание	надавати / надати (присвоювати / присвоїти) звання	[272, с. 453]
присваивать / присвоить землю	привласнювати / привласнити землю	[14, с. 241–242]
присваивать / присвоить имущество	привласнювати / привласнити майно	[14, с. 242]
присваивать / присвоить имя файла	присвоювати / присвоїти ім'я файлу	
присваивать / присвоить почетное звание народного артиста	надавати / надати (присвоювати / присвоїти) почесне звання народного артиста	[14, с. 242; 269, с. 721]
присваивать / присвоить разряд	присвоювати / присвоїти розряду значення одиниці	[339, с. 238]
присваивать / присвоить себе власть (право)	присвоювати / присвоїти собі владу (право)	[269, с. 721]
присваивать / присвоить чужой труд	привласнювати / привласнити чужу працю	[14, с. 242]
присваивать / присвоить чужую собственность	привласнювати / привласнити чужу власність	[261, с. 363]
присваивать / присвоить чью-то идею	привласнювати / привласнити чиясь ідею	[14, с. 242]
присваивать / присвоить школе имя Т. Г. Шевченко	надавати / надати школі ім'я Т. Г. Шевченка	[269, с. 721]
Профессиональный	1. Професійний: той, що стосується, будь-якої професії, пов'язаний із професією, фаховий, який об'єднує людей однієї або близьких професій	[2, с. 241; 14, с. 249; 54, с. 256; 58, с. 288; 283, с. 11; 285, с. 432]
	2. Професіональний: який є професіоналом, властивий професіоналу, у якому працюють професіонали; кваліфікований	

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
профессиональная болезнь	професійна хвороба	[272, с. 466; 324, с. 275]
профессиональная деятельность	професійна діяльність	
профессиональная заболеваемость	професійна захворюваність	[302, с. 178; 472, п. 4.55; 762, п. 5.116]
профессиональная лексика	професійна лексика	[304, с. 221]
профессиональная непригодность	професійна непридатність	[272, с. 466; 320, с. 320]
профессиональная опасность	професійна небезпека	[472, п. 4.28]
профессиональная подготовка	професійна підготовка	[304, с. 349]
профессиональная работоспособность	професійна працездатність	[762, п. 5.137]
профессиональная реабилитация	професійна реабілітація	[472, п. 4.56]
профессиональная структура	професійна структура	[351, с. 117]
профессиональное заболевание	професійне захворювання	[302, с. 178; 472, п. 4.54; 762, п. 5.118]
профессиональное искусство	професіональне мистецтво	[15, с. 223; 54, с. 256]
профессиональное облучение	професійне опромінення	[363, ст. 1]
профессиональное образование	професійна освіта	[261, с. 384; 304, с. 290]
профессионально-тех- ническое образование	професійно-технічна освіта	[272, с. 466]
профессиональный актер	професіональний актор	[31, с. 90]
профессиональный боксер	професіональний боксер	[15, с. 223]
профессиональный музыкант	професіональний музикант	[304, с. 255]

Російська мова	Українська мова	Джерело
профессиональный опыт	професійний досвід	[261, с. 384]
профессиональный оратор	професіональний промовець	[2, с. 241; 309, т. 3, с. 65]
профессиональный отбор	професійний відбір	[302, с. 178; 472, п. 4.47]
профессиональный революционер	професіональний революціонер	[304, с. 418]
профессиональный союз	професійна спілка	[304, с. 477; 319, с. 243; 320, с. 320]
профессиональный театр	професіональний театр	[2, с. 241; 14, с. 249]
факторы профессиональной вредности	чинники професійної шкідливості	[762, п. 5.141]
Рабочий (<i>прилагательное</i>)	1. Робітничий: той, що складається з робітників, належить робітникові, робітникам тощо	[14, с. 258; 318, с. 244]
	2. Робочий: той, що стосується роботи	
автоматизированное рабочее место	автоматизоване робоче місце	[442, п. 3.24]
в рабочем порядке	у робочому порядку	[319, с. 247; 320, с. 332]
нехватка рабочей силы	брак робочої сили	[319, с. 247; 320, с. 332]
не рабочая поверхность	не робоча поверхня	[470, п. 45]
не рабочая сторона зуба	не робочий бік зуба	[489, п. 1.4.17]
рабочая арматура	робоча арматура	[324, с. 279]
рабочая гипотеза	робоча гіпотеза	[272, с. 473]
рабочая встреча	робоча зустріч	[272, с. 473]
рабочая жидкость	робоча рідина	[303, с. 182; 532, п. 7; 862, п. В.1]
рабочая зона	робоча зона	[472, п. 4.34; 947, п. 4.4.53; 953, п. 4.14]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
рабочая изоляция электротехнического изделия (устройства)	робоча ізоляція електротехнічного виробу (пристрою)	[462, п. 82]
рабочая конструкторская документация	робоча конструкторська документація	[827, п. 6.5]
рабочая копия	робоча копія	[827, п. 11.10]
рабочая лопасть	робоча лопать	[303, с. 305]
рабочая лошадка	роботяша (працьовита) конячка	[272, с. 473]
рабочая неделя	робочий тиждень	[272, с. 473; 324, с. 279]
рабочая область значений	робочий діапазон значень	[289, с. 329]
рабочая одежда	робочий одяг	[548, п. 1.1]
рабочая ось	робоча вісь	[853, п. 4.14]
рабочая плоскость	робоча площина	[457, п. 21]
рабочая поверхность	робоча поверхня	[450, п. 4; 470, п. 44; 481, п. 23; 506, п. А.82; 581, п. 7; 757, п. 5.76]
рабочая поза	робоча поза	[785, п. 3.18]
рабочая пчела	робоча бджола	[413, п. 20]
рабочая сила	робоча сила	[319, с. 247; 320, с. 332]
рабочая смесь	робоча суміш	[303, с. 689; 324, с. 279]
рабочая среда	робоче середовище	[607, п. 6; 862, п. 6.43]
рабочая станция	робоча станція	[529, п. 6.10; 697, п. 9.15]
рабочая сторона зуба	робочий бік зуба	[489, п. 1.4.17]
рабочая температура	робоча температура	[289, с. 329; 468, п. 204; 477, п. 35; 506, п. А.78; 677, п. 3.18]
рабочая точка	робоча точка	[874, п. 4.9.3]

Російська мова	Українська мова	Джерело
рабочая частота	робоча частота	[469, п. 87; 513, п. 211; 603, п. 4.23; 604, п. 7.17; 714, п. 5.17]
рабочая часть инструмента	робоча частина інструмента	[449, п. 2]
рабочая честь	робітничча честь	[14, с. 258]
рабочее время	робочий час	[272, с. 473; 320, с. 332; 324, с. 279; 442, п. 5.30; 740, п. 6.19, 7.27, 7.32; 785, п. 3.22]
рабочее давление	робочий тиск	[319, с. 247; 320, с. 332; 324, с. 279; 502, п. 38–39; 631, п. 3.3.6; 862, п. 6.4]
рабочее движение	робітничий рух (політ.)	[320, с. 332]
рабочее значение параметра	робоче значення параметра	[462, п. 99]
рабочее колесо	робоче колесо	[492, п. 60, 84; 683, п. 4.10– 4.13, 4.15]
рабочее кресло	робоче крісло	[396, п. 75]
рабочее место	робоче місце	[319, с. 247; 320, с. 332; 324, с. 279; 472, п. 4.36–4.38; 486, п. 35; 497, п. 9; 521, п. 75; 549, п. 18; 785, п. 3.9–3.10]
рабочее напряжение	робоче напруження (фізіол.)	[762, п. 5.133]
	робоча напруга (ел.)	[324, с. 279; 471, п. 94; 477, п. 247; 512, п. 58]

Російська мова	Українська мова	Джерело
рабочее общежитие	робітничий гуртожиток	
рабочее освещение	робоче освітлення	[303, с. 429]
рабочее расстояние	робоча відстань	[880, п. 8.6]
рабочее состояние	робочий стан	[303, с. 702; 504, п. 73]
рабочее усилие	робоче зусилля	[477, п. 184]
рабочие характеристики	робочі характеристики	[289, с. 329; 468, п. 147, 149]
рабочие чертежи	робочі кресленики	[324, с. 279]
рабочий день	робочий день	[324, с. 279]
рабочий диапазон частот	робочий діапазон частот	[469, п. 88; 485, п. 73; 592, п. 4.6]
рабочий диэлектрик	робочий діелектрик	[471, п. 3]
рабочий зазор	робочий проміжок	[468, п. 162; 652, п. 200, 213-214]
рабочий калибр	робочий калібр	[450, п. 18]
рабочий класс	робітничий клас	[272, с. 473]
рабочий клуб	робітничий клуб	[14, с. 258]
рабочий конец	робочий кінець	[880, п. 7.3.14]
рабочий макет	робочий макет	[827, п. 5.19]
рабочий момент сил	робочий момент сил	[459, п. 67]
рабочий объем	робочий об'єм	[324, с. 279; 498, п. 44; 550, п. 5; 863, п. 11.1-11.4]
рабочий орган	робочий орган (<i>техн.</i>)	[303, с. 426; 596, п. 4.7, 5.18; 598, п. 10.2; 703, п. 5.10]
рабочий план	робочий план	[14, с. 258]
рабочий проект	робочий проект	[303, с. 560; 442, п. 6.4]
рабочий процесс	робочий процес	[324, с. 279]
рабочий раствор	робочий розчин	[324, с. 279; 551, п. 3.8]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
рабочий режим	робочий режим	[324, с. 279; 714, п. 5.12; 862, п. Б.1; 938, п. 8.10, 8.20]
рабочий скот	робоча худоба	[272, с. 473; 319, с. 247; 320, с. 332]
рабочий стол (стол для работы)	робочий стіл	[14, с. 258]
рабочий стул	робочий стілець	[396, п. 75]
рабочий телефон	службовий телефон	
рабочий ход	робочий хід	[272, с. 473; 324, с. 279; 477, п. 190; 521, п. 57; 863, п. 12.4]
рабочий цикл	робочий цикл	[468, п. 245; 477, п. 152; 502, п. 49; 674, п. 5.20]
рабочий эталон	робочий еталон	[639, п. 8.7]
рабочий язык (на конференциях и т. п.)	робоча мова	[272, с. 473; 319, с. 247; 320, с. 332]
Распространяют / распространять (распространяются / распространятся)	1. Поширювати / поширити (поширюватися / поширитися): а) збільшувати / збільшити (збільшуватися / збільшитися) у обсязі, у масі чи просторі; б) збільшувати / збільшити сферу впливу, робити / зробити щось доступним, відомим для багатьох	[2, с. 130–131; 43, с. 68]
	2. Розповсюджувати / розповсюдити (розповсюджуватися / розповсюдитися): розподіляти / розподілити (розподілятися / розподілитися) по багатьох місцях чи скрізь, але не суцільною масою, а окремими предметами з маси	[14, с. 240]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
распространяют / распространить болезнь	поширювати / поширити хворобу	
распространяют / распространить влияние	поширювати / поширити вплив	[272, с. 484; 319, с. 256; 320, с. 296]
распространяют / распространить воззвание	розповсюджувати / розповсюдити відозву	[319, с. 256; 320, с. 339]
распространяют / распространить волны	поширювати / поширити хвилі	
распространяют / распространить газету	розповсюджувати / розповсюдити газету	[319, с. 256; 320, с. 339]
распространяют / распространить действующий распорядок на всех сотрудников	поширювати / поширити чинний розпорядок на всіх співробітників	[319, с. 256; 320, с. 296]
распространяют / распространить деятельность	поширювати / поширити діяльність	[43, с. 68]
распространяют / распространить знания	поширювати / поширити знання	[319, с. 256; 320, с. 296]
распространяют / распространить идею	поширювати / поширити ідею	[14, с. 240]
распространяют / распространить инициативу	поширювати / поширити ініціативу	[14, с. 240]
распространяют / распространить информацию	поширювати / поширити інформацію	
распространяют / распространить книги	розповсюджувати / розповсюдити книжки	[43, с. 68]
распространяют / распространить лотерейные билеты	розповсюджувати / розповсюдити лотерейні білети	[319, с. 256; 320, с. 339]
распространяют / распространить огонь	поширювати / поширити полум'я	
распространяют / распространить опыт	поширювати / поширити досвід	[319, с. 256; 320, с. 296]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
распространять / распространить приглашения	розповсюджувати / розповсюдити запрошення	[43, с. 68]
распространять / распространить сигнал	поширювати / поширити сигнал	
распространять / распространить слух	поширювати / поширити чутку	[272, с. 484]
распространять / распространить ужас	наганяти / нагнати жак	[272, с. 484]
распространять / распространить эпидемию	поширювати / поширити епідемію	[319, с. 256]
Распространение	<p>1. Поширювання / поширення:</p> <p>а) збільшування / збільшення (більшання / побільшання) у обсязі, у масі чи просторі;</p> <p>б) розширення / розширення (ширшання / поширшання) сфери впливу, дії чогось;</p> <p>в) дія / подія, яка робить щось доступним, відомим багатьом</p> <p>2. Розповсюдження / розповсюдження:</p> <p>роздавання, передавання, продаж тощо багатьом для придбання, ознайомлення тощо; розподілення / розподілення по багатьох місцях чи скрізь, але не суцільною масою, а окремими предметами з маси</p>	[2, с. 130–131; 14, с. 240; 220, с. 913–914, 1068]
географическое распространение	географічне поширення	[879, п. А.1]
иметь большое распространение	мати велике поширення	[319, с. 256; 320, с. 296]

Російська мова	Українська мова	Джерело
получить широкое распространение	набути великого поширення	[43, с. 68]
распространение волн	поширювання / поширення хвиль	[295, с. 169; 306, с. 202]
распространение газет	розповсюдження / розповсюдження газет	[272, с. 484; 319, с. 256]
распространение звука	поширювання / поширення звуку	[306, с. 202]
распространение информации	поширювання / поширення інформації	[364, ст. 14]
распространение периодических изданий	розповсюдження / розповсюдження періодичних видань	[933, п. 4.2]
распространение пламени	поширювання / поширення полум'я	[940, п. 5.7, 5.8, 5.14, 5.20]
распространение пожара	поширювання / поширення пожежі	[272, с. 484; 319, с. 256; 320, с. 296]
распространение разряда	поширювання / поширення розряду	[306, с. 203]
распространение света	поширювання / поширення світла	[295, с. 169; 297, с. 303]
распространение сигналов	поширювання / поширення сигналів	[295, с. 169; 306, с. 203]
распространение слухов	поширювання / поширення чуток	[319, с. 256]
распространение смещений и деформаций	поширювання / поширення зміщень і деформацій	[306, с. 203]
распространение холода	поширювання / поширення холоду	[319, с. 256; 320, с. 296]
распространение ядерного оружия	розповсюдження / розповсюдження (поширювання / поширення) ядерної зброї	[272, с. 484; 319, с. 256]
скорость распространения трещины	швидкість поширювання тріщини	[270, с. 204]

Російська мова	Українська мова	Джерело
сопротивление распространению трещины	опір поширюванню тріщини	[270, с. 204]
форма распространения периодических изданий	форма розповсюджування періодичних видань	[933, п. 4.3]
Расход	<p>1. Витрата [-ти, ор. -тою; мн. -ти, -т]: обсяг використаних ресурсів, як правило, в одиницю часу</p> <p>2. Видаток [-ку, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -ків]: у бухгалтерії — кошти, витрачені чи необхідні для того, щоб здійснити щось</p> <p>3. Витрати [-т]: гроші, кошти тощо, витрачені на щось</p>	[14, с. 56; 265, с. 155; 294, с. 131]
административноуправленческие расходы	<p>адміністративно-управлінські витрати</p> <p>адміністративно-управлінські видатки (у бюджеті або кошторисі)</p>	[304, с. 415]
базовая норма расхода	базова норма витрат	[740, п. 8.7]
бессметные расходы	безкошторисні витрати	[265, с. 155; 294, с. 131]
ввести в расходы кого	призвести до витрат кого	[319, с. 258]
внебюджетные расходы	позабюджетні витрати	[265, с. 155; 294, с. 131]
внести в расход	занести на видаток (бухг.)	[319, с. 258; 320, с. 37]
военные расходы	<p>воєнні витрати</p> <p>воєнні видатки (у бюджеті)</p>	[304, с. 416]
деньги на расходы	гроші на витрати	[285, с. 456]
домашние расходы	домашні витрати	[319, с. 258]
дорожные расходы	подорожні витрати	[265, с. 155]

Російська мова	Українська мова	Джерело
карманные расходы	кишенькові витрати	[319, с. 258]
командировочные расходы	витрати на відрядження	[265, с. 155; 294, с. 131]
массовый расход	масова витрата	[297, с. 306; 663, п. 30]
мелкие расходы	дрібні витрати	[319, с. 258]
накладные расходы	накладні витрати	[319, с. 258; 320, с. 46]
непредвиденные расходы	непередбачені витрати	[265, с. 155; 294, с. 131]
непроизводственные расходы	невиробничі витрати	[304, с. 416]
нести расходы	мати витрати	[319, с. 258]
номинальный расход воды	номінальна витрата води	[502, п. 42]
нормирование расходов материальных ресурсов	нормування витрат матеріальних ресурсів	[740, п. 8.1]
объемный расход	об'ємна витрата	[297, с. 306; 663, п. 29]
организационные расходы	організаційні витрати	[324, с. 289]
полезный расход сырья и материалов	корисна витрата сировини та матеріалів	[740, п. 8.40]
представительские расходы	представницькі витрати	[265, с. 155; 294, с. 131]
производственные расходы	виробничі витрати	[304, с. 416; 324, с. 289]
приход и расход	прибуток і видаток (бухг.)	[285, с. 456; 319, с. 258; 320, с. 37]
путевые расходы	подорожні витрати	[265, с. 156; 294, с. 132]
расход воды	витрата води	[324, с. 289]
расход воздуха	витрата повітря	[324, с. 289]
расход горючего	витрата пального	[272, с. 487; 320, с. 46; 347, с. 210]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
расход жидкости	внтрата рідини	[347, с. 210]
расход материалов	внтрата матеріалів	[324, с. 289]
расход пара	внтрата пари	[285, с. 456]
расход энергии	внтрата енергії	[324, с. 289; 347, с. 210]
расходы государственного бюджета	вндатки державного бюджету	[320, с. 37]
расходы (затраты, издержки) по страхованию	внтрата на страхування	[320, с. 46]
расходы на строительство	внтрата на будівництво	
расходы по перевозке	внтрата на перевезення	[272, с. 487]
сверхсметные расходы	надкошторисні внтрата	
сметные расходы	кошторисні внтрата	[265, с. 156; 294, с. 132]
списать в расход	списати на вндаток (бухг.)	[319, с. 258; 320, с. 37]
судебные расходы (издержки)	судові внтрата	[318, с. 250; 320, с. 46]
суточный расход воды	добова внтрата води	[320, с. 46]
текущие расходы	поточні внтрата	[319, с. 258; 320, с. 46]
транспортные расходы	транспортні внтрата	[265, с. 156; 318, с. 250]
удельный расход воздуха	питомі внтрата повітря	[545, п. 6.7]
удельный расход топлива	питома внтрата палива	[492, п. 168]
удельный расход энергии биогазовой установки	питома внтрата енергії біогазової установки	[465, п. 6.17]
удельный расход энергии криогенной установки (системы)	питома внтрата енергії кріогенної установки (системи)	[660, п. 11]
эксплуатационные расходы	експлуатаційні внтрата	[308, с. 184; 324, с. 289]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Рисунок	<p>1. Рисунок [-нка, д. -нкові/-нку, ор. -нком, м. -нку; мн. -нки, -нків]:</p> <p>а) ілюстрація в науковій статті або науковому звіті;</p> <p>б) у комп'ютерній графіці — зображення, що складається з графічних примітивів;</p> <p>в) у техніці — сукупність ліній</p> <p>2. Малюнок [-нка, д. -нкові/-нку, ор. -нком, м. -нку; мн. -нки, -нків]:</p> <p>художній твір, що є зображенням різноманітних предметів або вигаданих елементів за допомогою таких образотворчих засобів як лінія, штрих, пляма, крапка, виконаних олівцем, пером, фарбами тощо</p>	[227, с. 123, 203; 304, с. 428]
бумага для копіювання рисуноків на тканин	папір для копіювання малюнків на тканину	[403, п. 169]
карандашний рисунок	олівцевий малюнок	[304, с. 428]
на рисунок е зображен графік	на рисунок у зображено графік	[282, с. 185]
непроводящий рисунок	непровідний рисунок	[628, п. 4]
подтравлюють рисунок	підтравлювати рисунок (техн.)	[303, с. 510]
проводящий рисунок	провідний рисунок	[628, п. 3]
растравляють рисунок	розтравити рисунок (техн.)	[303, с. 618]
рисунок в отчете	рисунок у звіті	[755, п. 7.5.1]
рисунок зовнішнього вида приладу	рисунок зовнішнього вигляду приладу	[289, с. 362]
рисунок відомого художника	малюнок відомого художника	[282, с. 185]

Російська мова	Українська мова	Джерело
рисунок кистью	малюнок пензлем	[304, с. 428]
рисунок междусхемных соединений	рисунок міжсхемних з'єднань	[289, с. 362]
рисунок переплетения нитей в ткани	рисунок переплетення ниток у тканині	[430, п. 124]
рисунок печатной платы	рисунок друкованої плати	[289, с. 362; 628, п. 2]
рисунок принципиальной схемы	рисунок принципової схеми	[289, с. 362]
рисунок протектора покрышки	рисунок протектора покришки	[438, п. 14]
рисунок расположения проводников	рисунок розташування провідників	[289, с. 362]
рисунок травления	рисунок травлення	[289, с. 362]
схематичный рисунок	схематичний рисунок	[304, с. 428]
устройство для центрования рисунка	пристрій для центрування малюнка	[509, п. 35]
центрирование рисунка	центрування малюнка	[585, п. 4.42]
Руководство	<p>1. Керівництво [-ва, д. і м. -ві, ор. -вом]:</p> <p>а) переважно спрямування діяльності людей, під проводом яких, на чолі з якими здійснює діяльність певний колектив; загальне відання художньо-виконавчою діяльністю інструментального ансамблю або вокального колективу тощо;</p> <p>б) керівники, керівний склад якої-небудь організації, установи тощо</p> <p>2. Настанова [-ви, д. і м. -ві, ор. -вою; мн. -ви, -в]: документ, що містить указівки або поради діяти певним чином</p>	[14, с. 148; 220, с. 425, 582]

Російська мова	Українська мова	Джерело
изменения в руководстве	зміни в керівництві	[261, с. 162]
наивысшее руководство	найвище керівництво	[974, п. 3.2.7]
общее руководство по ремонту	загальна настанова з ремонту	[827, п. 7.28]
осуществляют руководство	керувати	
под руководством	під керівництвом ; під проводом	[282, с. 186; 319, с. 264; 320, с. 155]
практическое руководство	практичний порадник	[758, п. 12.18]
принять к руководству	прийняти як настанову	[282, с. 186]
руководство к действию	настанова	[282, с. 186]
руководство оператора	настанова операторові	[242, с. 115]
руководство по капитальному ремонту	настанова з капітального ремонту	[827, п. 7.30]
руководство по качеству	настанова з якості	[974, п. 3.7.4]
руководство по среднему ремонту	настанова із середнього ремонту	[827, п. 7.29]
руководство по техническому обслуживанию	настанова з технічного обслуговування	[242, с. 115; 252, с. 294]
руководство по эксплуатации	настанова з експлуатації	[827, п. 7.26]
руководство пользователя	настанова користувачеві	[242, с. 115]
руководство пользователя компьютерной системы	настанова користувачеві комп'ютерної системи	[235, с. 390-391]
руководство программиста	настанова програмістові	[242, с. 115]
руководство системного программиста	настанова системному програмістові	[242, с. 115]
Сборник	1. Збірка [-рки, д. і м. -рці, ор. -ркою; мн. -рки, -рок]: одностомне (рідше кількатомне) видання художніх творів	[14, с. 125]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>2. Збірник [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -ків]:</p> <p>а) наукове, технічне, законодавче видання, що містить ряд творів.</p> <p>Примітка. Залежно від періодичності розрізняють неперіодичний, періодичний та продовжуваний збірник;</p> <p>б) у техніці — резервуар, у якому збирають якунебудь рідину, газ, сміття, відходи</p>	[14, с. 125; 220, с. 348; 758, п. 9.2]
авторский сборник	авторська збірка	[304, с. 439]
водосборник	водозбірник	[290, с. 20; 308, с. 37; 324, с. 36; 464, п. 61]
воздухосборник	повітрязбірник	[290, с. 20; 303, с. 90; 308, с. 39]
газосборник	газозбірник	[298, с. 24; 303, с. 118; 492]
литературно-художественный сборник	літературно-художня збірка	[304, с. 439]
маслосборник	оливозбірник	
мусоросборник	сміттєзбірник	[308, с. 111]
пылесборник	пилозбірник	[303, с. 585]
сборник диктантов	збірник диктантів	[14, с. 125]
сборник документов	збірник документів	[14, с. 125]
сборник задач	збірник задач	[272, с. 499]
сборник законов	збірник законів	[14, с. 125]
сборник научных трудов	збірник наукових праць	[758, п. 12.6]
сборник очерков	збірка нарисів	[14, с. 125]
сборник постановлений	збірник постанов	[319, с. 270; 320, с. 126]
сборник стихотворений	збірка віршів	[319, с. 270]
сборник упражнений	збірник вправ	[304, с. 439]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
слюносборник	слюнозбірник	[474, п. 4.20]
суслосборник	суслозбірник	[420, п. 181]
темперирующий сборник	темперувальний збірник	[752, п. 4.5.5]
Сварочный	1. Зварювальний: використовуваний для зварювання	[303, с. 532]
	2. Зварний: одержаний під час зварювання	
механическое сварочное оборудование	механічне зварювальне устаткування	[866, п. 3.1]
сборочно-сварочное производство корпуса	складально-зварювальне виробництво корпуса	[712, п. 3.4]
сварочная ванна	зварювальна ванна	[303, с. 68; 315, с. 9; 921, п. 4.24]
сварочная окалина	зварна окалина	[303, с. 417]
сварочная проволока	зварювальний дріт	[303, с. 557; 315, с. 47; 921, п. 5.1]
сварочная установка	зварювальна установка	[303, с. 803; 315, с. 69; 921, п. 6.2]
сварочные материалы	зварювальні матеріали	[920, п. 3.4]
сварочный автомат	зварювальний автомат	[866, п. 5.3; 921, п. 6.3]
сварочный аппарат	зварювальний апарат	[324, с. 301]
сварочный вращатель	зварювальний обертач	[315, с. 10; 866, п. 4.1]
сварочный кантователь	зварювальний кантувач	[866, п. 4.10]
сварочный комплекс	зварювальний комплекс	[315, с. 59]
сварочный флюс	зварювальний флюс	[303, с. 816; 921, п. 5.12]
сварочный шлак	зварний шлак	
сварочный электрод	зварювальний електрод	[289, с. 372]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Связывать / связать	<p>1. Зв'язувати / зв'язати: з'єднувати / з'єднати щось у фізичному розумінні</p> <p>2. Пов'язувати / пов'язати: <i>перен.</i> єднати / з'єднати когось, щось; установлювати / установити спільність, зв'язок, взаємну залежність між кимсь, чимось; об'єднувати / об'єднати разом чим-небудь спільним</p>	[14, с. 230]
его с ним связывала крепкая дружба	його з ним пов'язувала щира дружба	[14, с. 230]
не надо связывать эти вопросы	не треба пов'язувати ці питання	[282, с. 189]
она связывает свой ответ с его отъездом	вона пов'язує свою відповідь з його від'їздом	[14, с. 230]
свяжите меня с Вашим руководством	зв'яжіть мене з Вашим керівництвом	[319, с. 273]
связывать / связать руки кому	зв'язувати / зв'язати руки кому	[272, с. 504]
связывать / связать сквороднем	зв'язувати / зв'язати сквороднем	[303, с. 660]
связывать / связать теорию с практикой	пов'язувати / пов'язати теорію з практикою	[319, с. 273]
труд тесно связывал с борьбой	труд тісно пов'язував із боротьбою	[14, с. 230]
Следить	<p>1. Стежити:</p> <p>а) пильно спостерігати за ким-, чим-небудь, не відриваючи очей, погляду;</p> <p>б) з інтересом та увагою спостерігати за розвитком, змінюванням, станом чого-небудь;</p> <p>в) контролювати, наглядати тощо за ким-, чим-небудь</p>	[14, с. 281; 220, с. 1192]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	2. Слідкувати: іти, ходити слідом за кимсь, чимось	
дети неотступно следовали за мамой	діти невідступно слідкували за мамою	[14, с. 281]
следит глазами, взглядом, взором за кем, чем	стежити очима за ким, чим	[269, с. 789]
следит за ворами	стежити за злодіями	[14, с. 281]
следит за порядком	стежити за порядком	[320, с. 375]
следит за собой	стежити за собою	[272, с. 518]
следит за развитием событий	стежити за розвитком подій	[14, с. 281]
следит за сообщениями	стежити за повідомленнями	[14, с. 281]
следит за тем, чтобы...	стежити за тим, щоб...	[272, с. 518; 320, с. 375]
Слой	1. Шар [-ру, д. -рові/-ру, ор. -ром, м. -рі/-рові; мн. -ри, -рів]: а) однорідна за складом речовина, що суцільною масою вкриває кого-, що-небудь, простягаючись у просторі; б) перен. однорідна за якоюсь ознакою частина чого-небудь	[220, с. 1389; 285, с. 485]
	2. Верства [-тви, мн. -тви, -тв]: соціальне угруповання	[285, с. 485; 318, с. 264]
абсорбционный слой	абсорбційний шар	[297, с. 346; 324, с. 312]
внешний слой	зовнішній шар	[347, с. 229]
внутренний слой	внутрішній шар	[347, с. 229]
водоносный слой	водоносний шар	[302, с. 492]
гумусовый слой	гумусовий шар	[302, с. 492]
защитный слой	захисний шар	[324, с. 312; 347, с. 229]

Російська мова	Українська мова	Джерело
изолирующий слой	ізолювальний шар	[297, с. 346; 303, с. 687; 324, с. 312]
красочный слой	фарбовий шар	[304, с. 462]
культурный слой	культурний шар	[304, с. 462]
неимущие слои населения	незаможні верстви населення	[261, с. 33]
общественный слой	суспільна верства	[304, с. 462]
патриотически настроен- ные слои населения	патріотично настроєні верстви населення	[261, с. 33]
пограничный слой	примежовий шар	[347, с. 229]
приземной слой	приземний шар	[297, с. 346]
светочувствительный слой	світлочутливий шар	[297, с. 346; 347, с. 229]
слои населения	верстви населення	[54, с. 47]
слой оксида	шар оксиду	[289, с. 396]
слой , нанесенный напылением	шар , нанесений напиленням	[289, с. 396]
слой распределенной обмотки	шар розподіленої обмотки	[289, с. 396]
социальный слой	соціальна верства	[304, с. 462]
средние слои (населения)	середні верстви (населення)	[304, с. 462]
фильтрующий слой	фільтрівний шар	[302, с. 492]
шаровой слой	кульовий шар	[297, с. 346; 303, с. 687]
широкие слои населения	широкі верстви населення	[261, с. 33]
Случай	1. Випадок [- <i>дку</i> , <i>д.</i> - <i>дкові</i> / - <i>дку</i> , <i>ор.</i> - <i>дком</i> , <i>м.</i> - <i>дку</i> ; <i>мн.</i> - <i>дқи</i> , - <i>дків</i>]: а) те, що сталося, трапи- лося (звичайно несподі- вано); б) обставини, стан речей, ситуація	[220, с. 104, 555; 285, с. 486; 319, с. 284]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	2. Нагода [-ди; мн. -ди, -год]: зручний, слушний момент	
в большинстве случаев	здебільшого	[282, с. 198; 285, с. 486]
в крайнем случае	у крайньому разі	[319, с. 284]
в лучшем случае	у найкращому разі	[319, с. 284]
в любом случае	у будь-якому разі	[319, с. 284]
в некоторых случаях	іноді; іноколи; часом; у деяких випадках	[285, с. 486; 319, с. 284; 472, п. 4.2.4]
в общем случае	загалом; узагалі	[282, с. 199]
в отдельных случаях	в окремих випадках	[320, с. 42]
в предельном случае	у граничному випадку	[282, с. 199]
в случае Вашего согласия	якщо Ваша згода; якщо Ви будете згодні (згідні); у разі Вашої згоди	[282, с. 199]
в случае необходимости	якщо (коли) буде треба; якщо (коли) буде (є) потреба; за потреби; у разі потреби	
в худшем случае	у найгіршому разі	[319, с. 284]
во всяком случае	у всякому разі	[319, с. 284]
во многих случаях	у багатьох випадках	[282, с. 199]
вырожденный случай	вироджений випадок	[303, с. 687]
искать случай	шукати нагоди	[285, с. 486]
исключительный случай	винятковий випадок	[272, с. 211; 285, с. 157; 309, т. 1, с. 612; 319, с. 284]
на всякий случай	про всяк випадок	[282, с. 199]
на случай чего	на випадок чого	[282, с. 199; 319, с. 284]

Російська мова	Українська мова	Джерело
не редки случаи , когда	часто трапляється, що; нерідко буває, що	[282, с. 198]
ограничимся случаем	обмежимося випадком	[282, с. 199]
несчастный случай	нещасний випадок	[285, с. 486]
ни в коем случае	нізащо; у жодному разі	[282, с. 199]
по случаю болезни	через хворобу	[319, с. 284]
по случаю праздника	з нагоди свята	[319, с. 284]
представился случай	трапилася (випала) нагода	[319, с. 284]
простейший случай	найпростіший випадок	[303, с. 687]
страховой случай	страховий випадок	[304, с. 463; 373, ст. 7]
упустит случай	пропустити нагоду	[319, с. 284]
частный случай	окремий (поодинокий) випадок	[303, с. 687; 319, с. 284]
Смазка	1. Мастило [-ла, ор. -лом; мн. -ла, -л]: пластичний матеріал, що застосовують для зменшен- ня тертя, для консервації виробів та герметизації ущільнень 2. Мащення [-ння, ор. -нням]: дія мастильного матеріалу, яка спричинює зменшення сили тертя та (чи) зносу	[270, с. 205; 312, с. 134; 858, п. 4.27] [270, с. 95; 312, с. 134; 679, п. 1.5]
антикоррозионная смазка	антикорозійне мастило (продукт)	[297, с. 346; 303, с. 688; 308, с. 200]
антифрикционная смазка	антифрикційне мастило (продукт)	[297, с. 346; 858, п. 4.32]
жидкостная смазка	рідинне мащення (дія)	[679, п. 5.1]
капельная смазка	краплинне мащення (дія)	[303, с. 688]
консервационная смазка	консерваційне мастило (продукт)	[297, с. 346; 858, п. 4.33]

Російська мова	Українська мова	Джерело
местная смазка	місцеве мащення (дія)	[303, с. 688]
морозостойкая смазка	морозотривке мастило (продукт)	
мыльная смазка	мильне мастило (продукт)	[858, п. 4.28]
неорганическая смазка	неорганічне мастило (продукт)	[858, п. 4.30]
непрерывная смазка	безперервне мащення (дія)	[303, с. 688]
органическая смазка	органічне мастило (продукт)	[858, п. 4.29]
периодическая смазка	періодичне мащення (дія)	
принудительная смазка	примусове мащення (дія)	[303, с. 688]
смазка погружением	мащення зануренням (дія)	[300, с. 168]
твердая смазка	тверде мащення (дія)	[679, п. 5.1]
	тверде мастило (продукт)	[297, с. 346; 303, с. 688]
технологическая смазка	технологічне мастило (продукт)	[858, п. 4.35]
углеводородная смазка	вуглеводневе мастило (продукт)	[858, п. 4.31]
уплотнительная смазка	ущільнювальне мастило (продукт)	[297, с. 346; 858, п. 4.34]
Содержание	<p>1. Зміст [-ту, д. -тові/-ту, ор. -том, м. -ті/-тові]:</p> <p>а) те, про що йдеться, те, що де-небудь розповідають, описують, зображують (переважно в книжці, статті тощо);</p> <p>б) сутність, внутрішня особливість чого-небудь;</p> <p>в) розумна основа, мета, призначення чого-небудь;</p> <p>г) перелік розділів, частин, оповідань тощо книжки, збірки, рукопису (переважно з указівкою сторінок, де їх уміщено)</p>	[220, с. 152, 373, 1295, 1309; 304, с. 469]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>2. Уміст / вміст [-ту, д. -тові/-ту, ор. -том, м. -ті/-тові]:</p> <p>а) те, що є, міститься в чому-небудь;</p> <p>б) кількість якогось складника в чому-небудь</p>	
	<p>3. Утримування / утримання [-ння, ор. -нням]:</p> <p>а) забезпечування / забезпечення кого-небудь засобами до існування;</p> <p>б) підтримування / підтримання чого-небудь у певному стані</p>	
	<p>4. Утримання [-ння, ор. -нням]:</p> <p>кошти та інші засоби, що їх видають комусь для забезпечення його існування</p>	
быть на содержании	бути на утримуванні	[58, с. 101; 319, с. 290]
денежное содержание	грошове утримання	[58, с. 101; 319, с. 290]
золотое содержание денежной единицы	золотий уміст грошової одиниці	[304, с. 469]
отпуск с сохранением содержания	відпустка зі збереженням оплати	[58, с. 101; 319, с. 290]
по содержанию	за змістом	[282, с. 206]
пожизненное содержание	довічне утримування / утримання	[318, с. 271]
понятийное содержание	поняттєвий зміст	
процентное содержание	відсотковий (процентний) уміст	[302, с. 494; 319, с. 290]
содержание автомобильных дорог	утримування / утримання автомобільних шляхів	[324, с. 316]
содержание алкоголя в крови	уміст алкоголю в крові	[319, с. 290; 320, с. 61]
содержание влаги	уміст вологи	[302, с. 494]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
содержание гармоник	уміст гармонік	[289, с. 400]
содержание закона	зміст закону	[318, с. 270]
содержание запоминаю-щего устройства	уміст запам'ятовувального пристрою	
содержание кислорода	уміст кисню	[320, с. 61]
содержание книги	зміст книжки	[272, с. 533]
содержание минерала в руде	уміст мінералу в руді	[272, с. 533]
содержание повести	зміст повісті	[320, с. 135]
содержание под стражей	тримання під вартою	[318, с. 270]
содержание постановления	зміст постанови (ухвали)	[272, с. 533; 319, с. 290]
содержание постройки в надлежащем состоянии	утримування / утримання будівлі в належному стані	[319, с. 290]
содержание проезжей части	утримування / утримання проїжджої частини	[324, с. 316]
содержание примеси	уміст домішки	[302, с. 494]
содержание ребенка	утримування / утримання дитини	[319, с. 290]
содержание семьи	утримування / утримання родини (сім'ї)	[272, с. 533]
содержание скота	утримування / утримання худоби	[272, с. 533]
содержание сообщения	зміст повідомлення	[289, с. 400]
содержание труда	зміст праці	[785, п. 3.5]
содержание файла	зміст файлу	[289, с. 400]
	уміст файлу	[289, с. 400]
содержание чертежа	зміст кресленника	[324, с. 317]
Содержательный	1. Змістовий: пов'язаний з реальним змістом, суттю, характерними рисами, зображенням чогось	[14, с. 132; 54, с. 120; 319, с. 290]
	2. Змістовий: багатий змістом, зображенням чого-небудь	

Російська мова	Українська мова	Джерело
содержательная нагрузка	змістова навантага	
содержательная направленность	змістова спрямованість	[15, с. 119]
содержательная работа	змістова праця	[14, с. 132]
содержательная связь	змістовий зв'язок	[54, с. 120]
содержательная форма	змістова форма	[304, с. 551]
содержательное доказательство	змістовне доведення	[303, с. 169]
содержательное истолкование	змістовне тлумачення	[303, с. 232]
содержательное отличие	змістова відмінність	[14, с. 132]
содержательный доклад	змістова доповідь	[15, с. 119; 54, с. 120]
содержательный урок	змістовний урок	[54, с. 120]
Соединение	<p>1. З'єднування / з'єднання [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]:</p> <p>а) закріплювання / закріплення складників виробу, об'єднування / об'єднання пристроїв та систем;</p> <p>б) в електротехніці — утворювання / утворення електричного кола, тип умикання провідників чи пристроїв (наприклад, послідовне, паралельне, зіркою, трикутником);</p> <p>в) у системах зв'язку — послідовне під'єднування / під'єднання каналів, комутаційних та інших функційних блоків, установлене для забезпечення передавання сигналів між двома або кількома точками мережі електрозв'язку для підтримання одного зв'язку (англ. connection)</p>	[220, с. 364; 306, с. 233]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>2. З'єднання [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]:</p> <p>а) велика військова одиниця, яка складається з кількох частин одного або різних родів військ;</p> <p>б) у техніці — те, що з'єднує; місце, де що-небудь з'єднують або з'єднали</p>	[220, с. 364; 303, с. 694]
	<p>3. Сполука [-уки, д. і м. -уці, ор. -укою; мн. -уки, -ук]:</p> <p>а) у хімії — речовина, у якій атоми одного чи різних елементів з'єднані між собою за допомогою певного типу хімічного зв'язку;</p> <p>б) у математиці — тільки мн. сукупності, утворені з даних елементів у заданому числі, що відрізняються одна від одної тільки складом елементів (незалежно від порядку)</p>	[220, с. 1177; 295, с.191; 306, с. 233]
	<p>4. Сполучення [-ння, ор. -нням; мн. -ння, -нь]:</p> <p>у математиці — операція реляційної алгебри</p>	[295, с.191; 306, с. 233]
боковое соединение	бокове з'єднання	[303, с. 694]
болтовое соединение	болтове з'єднання	[347, с. 233]
виртуальное соединение	віртуальне з'єднання	[612, п. 87]
воинское соединение	військове з'єднання	[319, с. 291]
герметическое соединение	герметичне з'єднання	[306, с. 233]
двухточечное соединение	двопунктове з'єднання	[445, п. 34]
каскадное соединение	каскадне з'єднання	[347, с. 233]
коммутируемое IP-соединение	комутовне IP-з'єднання	[235, с. 428]
контактное соединение	контактне з'єднання	[470, п. 5]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
летучее соединение	летка сполука (хім.)	[312, с.136]
матрица соединений	матриця сполучень	[684, п. 174]
местное соединение	місьцеве з'єднання	[615, п. 48]
металлоорганическое соединение	металоорганічна сполука (хім.)	[302, с. 495; 312, с. 136]
молекулярное соединение	молекулярна сполука (хім.)	[302, с. 495; 312, с. 136]
механическое соединение	механічне з'єднання	[941, п. 4.6]
неорганическое соединение	неорганічна сполука (хім.)	[302, с. 495; 312, с. 136]
неподвижное соединение	нерухоме з'єднання	[347, с. 233; 520, п. 58]
непредельное соединение	ненасичена сполука (хім.)	[312, с. 136]
неразъемное соединение	нерознімне з'єднання	[347, с. 233; 520, п. 58]
органическое соединение	органічна сполука	[319, с. 291]
параллельное соединение	паралельне з'єднання	[303, с. 694; 347, с. 233; 684, п. 91]
подвижное соединение	рухоме з'єднання	[520, п. 58]
последовательное соединение	послідовне з'єднання	[303, с. 694; 347, с. 233; 684, п. 90]
промежуточное соединение	проміжна сполука (хім.)	[302, с. 495; 312, с. 136]
разъемное соединение	рознімне з'єднання	[347, с. 233; 520, п. 58]
резьбовое соединение	нарізне з'єднання	[347, с. 233]
сварное соединение	зварне з'єднання	[347, с. 233; 520, п. 58; 921, п. 3.1]
смешанное соединение	мішане з'єднання	[347, с. 233]
соединение без повторений	сполучення без повторень	[306, с. 233]
соединение звездой	з'єднання зіркою	[303, с. 694]
соединение с повторениями	сполучення з повтореннями	[306, с. 233]
стойкое соединение	стійка сполука (хім.)	[312, с. 136]

Російська мова	Українська мова	Джерело
схема соединения	схема з'єднань	[827, п. 8.24]
транзитное соединение	транзитне з'єднання	[615, п. 51]
трубопроводное соединение	трубопровідне з'єднання	[865, п. Б.6]
химическое соединение	хімічна сполука	[302, с. 495; 312, с. 136; 347, с. 233]
шарнирное соединение	шарнірне з'єднання	[319, с. 291; 347, с. 233]
электрическое соединение	електричне з'єднання	[684, п. 89]
Соизмеримый	1. Сумірний: якого можна виміряти однаковою з чим-небудь мірою 2. Порівняний: якого можна порівняти з іншими	[220, с. 880, 1215; 295, с. 191; 347, с. 233]
несоизмеримые величины	несумірні величини	[295, с. 29; 297, с. 48; 306, с. 27; 319, с. 114; 320, с. 220]
несоизмеримые понятия	непорівняні поняття	[319, с. 114; 320, с. 218]
несоизмеримый отрезок	несумірний відрізок	[295, с. 126]
соизмеримые величины	сумірні величини	[272, с. 534; 295, с. 29; 297, с. 48; 303, с. 72; 319, с. 292; 320, с. 381]
соизмеримые понятия	порівняні поняття	[272, с. 534; 319, с. 292]
соизмеримый отрезок	сумірний відрізок	[295, с. 126]
Составной	1. Складовий: той, що є частиною чого-небудь 2. Складений: побудований з кількох частин	[304, с. 474; 319, с. 295]
составная кривая	складена крива	[324, с. 321]
составная плата	складена плата	[289, с. 404]

Російська мова	Українська мова	Джерело
составная функция системы управления	складовá функція системи керування	[729, п. 7.8]
составная часть	складнік	[272, с. 537; 282, с. 211; 319, с. 295]
составное значение напряжения	складовé значення напруги	[289, с. 404]
составное обозначение	складене позначення	[827, п. 10.89]
составное сказуемое	складений присудок	[272, с. 537]
составное число	складене число	[272, с. 537; 319, с. 295]
составной идентификатор	складений ідентифікатор	[299, с. 81]
составной канал передачи	складений канал передавання	[926, п. 5.27]
составной оператор	складений оператор	[699, п. 4.16]
составной сигнал	складений сигнал	[610, п. 4.16; 954, п. 53]
составной стержень	складений стрижень	[303, с. 722; 324, с. 321]
составной термин	складений термін	[304, с. 508; 829, п. 6.5.6.1]
составной транзистор	складений транзистор	[913, п. 4.29]
составной шкив	складений шків	[303, с. 853]
Способность	<p>1. Здатність [-ности, д. і м. -ности, ор. -ністю]:</p> <p>а) властивість, що полягає в можливості виконувати що-небудь;</p> <p>б) кількісна характеристика цієї властивості</p> <p>2. Спроможність [-ности, д. і м. -ности, ор. -ністю]:</p> <p>а) те саме, що здатність, але відрізняється сполучністю з іншими словами;</p> <p>б) наявність умов, сприятливих для чого-небудь, обставин, які допомагають чомусь; матеріальна можливість</p>	[220, с. 360, 361, 1182; 295, с. 196; 304, с. 480]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	З. Здібність [-ності, д. і м. -ності, ор. -ністю]: природний нахил до чогонебудь; обдаровання, талант	
адсорбционная способность	адсорбційна здатність	[278, с. 96; 303, с. 708; 312, с. 139]
восстановительная способность	відновна здатність	[302, с. 506; 312, с. 139]
дееспособность	дієздатність	[318, с. 42; 319, с. 54]
коммутационная способность коммутационного аппарата	комутаційна здатність комутаційного апарата	[688, п. 8.17]
конкурентоспособность	конкурентоспроможність	[294, с. 66; 319, с. 104; 818, п. 3.38]
кредитоспособность	кредитоспроможність	[245, с. 134; 294, с. 73; 319, с. 108]
математические способности	математичні здібності	
несущая способность	тримкість	[69, с. 28; 270, с. 104]
огнепреграждающая способность	вогнеперешкодна здатність	[463, п. 42]
огнетушащая способность	вогнегасна здатність	[278, с. 96; 463, п. 30]
окислительная способность	окисна здатність	[302, с. 506]
охраноспособность	охороноздатність	[228, с. 105, 116]
патентоспособность	патентоспроможність	[228, с. 116; 319, с. 184]
платежеспособность	платоспроможність	[245, с. 183; 294, с. 111; 319, с. 194]
покупательная способность	купівельна спроможність	[245, с. 242; 294, с. 151; 304, с. 480; 319, с. 298]
правоспособность	правоздатність	[304, с. 372; 318, с. 212]

Російська мова	Українська мова	Джерело
пропускная способность	пропускна здатність	[295, с. 196; 299, с. 249; 319, с. 298; 612, п. 82; 615, п. 146; 616, п. 68, 69]
работоспособность	працевздатність	[319, с. 247; 762, п. 5.137; 785, п. 3.14]
разрешающая способность	роздільна здатність	[295, с. 196; 299, с. 249; 303, с. 708]
смазочная способность	мастильна здатність	[679, п. 6.4]
способности к музыке	здібності до музики	[272, с. 542]
способность к перевоплощению	здатність до перевтілення	[319, с. 298; 320, с. 130]
способность к рисованию	здібність до малювання	[319, с. 298]
теплотворная способность	теплотворна здатність	[302, с. 507; 303, с. 708]
тормозная способность	гальмівна здатність	[303, с. 708]
трудоспособность	працевздатність	[319, с. 318; 472, п. 4.52]
умственные способности	розумові здібності	[319, с. 299; 320, с. 131]
Степень	1. Степін [-пеня, д. -пеневи/-пеню, ор. -пенем, м. -пені; мн. -пені, -пеніє]: у математиці — добуток декількох однакових співмножників	[289, с. 412; 295, с. 198; 306, с. 244]
	2. Ступінь [-пеня, д. -пеневи/-пеню, ор. -пенем, м. -пені; мн. -пені, -пеніє]: а) офіційно присуджене найменування, що визначає кваліфікацію в певній сфері діяльності; б) те саме, що міра	
	3. Міра [-ри, ор. -рою, м. -рі]: кількісна оцінка властивості або явища, порівняльна величина	

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
в значительной степени	значно; значною мірою	[282, с. 217; 319, с. 302]
в равной степени	однаково; однаковою мірою	[282, с. 217; 319, с. 302]
возводит в степень	підносити до ступеня	[319, с. 302]
диплом третьей степени	диплом третього ступеня	[319, с. 302]
нечетная степень	непарний ступінь	[295, с. 198]
система электроснабжения с несколькими степенями трансформации	електропостачальна система з кількома ступенями трансформації	[666, п. 3]
степени сравнения	ступені порівняння	[272, с. 552]
степень алгебраического уравнения	ступінь алгебричного рівняння	[289, с. 412]
степень вины собственников предприятий	ступінь винності власників підприємств	[318, с. 279]
степень диссоциации	ступінь дисоціації	[302, с. 512; 306, с. 245]
степень загрязнения	ступінь забруднення	[319, с. 302]
степень износа	ступінь спрацьованості	[319, с. 302]
степень инвалидности	ступінь інвалідності	[318, с. 279]
степень интеграции	ступінь інтеграції	[289, с. 412; 526, п. 13; 547, п. 53]
степень многочлена	ступінь багаточлена	
степень наказания	міра покарання	[272, с. 552; 319, с. 302]
степень огнестойкости	ступінь вогнетривкості	[945, п. 5.5]
степень опьянения	ступінь сп'яніння	[319, с. 302]
степень перегрева	міра перегрівання	[663, п. 28]
степень подготовленности	ступінь підготовленості	[319, с. 302]
степень понижения полного давления газа в турбине	міра зниження повного тиску в турбіні	[492, п. 179]
степень родства	ступінь спорідненості	[319, с. 302]
степень свободы	ступінь вільності	[270, с. 218; 295, с. 198; 306, с. 245; 347, с. 241]

Російська мова	Українська мова	Джерело
степень числа	ступінь числа	[282, с. 218]
степень чистоты	ступінь чистоти	[289, с. 412; 437, п. 5]
ученая степень	науковий ступінь	[319, с. 302]
четная степень	парний ступінь	[295, с. 198]
Строительный	1. Будівельний: який стосується спорудження будов, будівництва, який здійснює будівництво, призначений для будівництва 2. Будівний: який стосується будування. <i>Примітка.</i> Уживають переважно у складних словах	[14, с. 40; 54, с. 38; 58, с. 223]
автомобилестроительное предприятие	автомобілебудівне підприємство	
архитектурно-строительное изделие	архітектурно-будівельний виріб	[822, п. А.8]
ведомственные строительные нормы	відомчі будівельні норми	
государственные строительные нормы	державні будівельні норми	
домостроительный комбинат	домобудівний комбінат	[308, с. 89]
корпусостроительное производство	корпусобудівне виробництво	[712, п. 3.5]
машиностроительное производство	машинобудівне виробництво	[742, п. 6.1]
строительная бригада	будівельна бригада	[309, т. 3, с. 457]
строительная керамика	будівельна кераміка	[303, с. 248; 308, с. 85]
строительная климатология	будівельна кліматологія	[308, с. 87; 961, п. 6.2]
строительная конструкция	будівельна конструкція	[303, с. 268]
строительная механика	будівельна механіка	[303, с. 332; 308, с. 108; 309, т. 3, с. 457]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
строительная площадка	будівельний майданчик	[272, с. 558; 303, с. 493; 308, с. 150; 319, с. 304; 320, с. 27; 324, с. 248]
строительная промышленность	будівельна промисловість	[303, с. 566; 308, с. 172]
строительная смета	будівельний кошторис	[272, с. 558]
строительная сталь	будівельна сталь	[303, с. 713; 308, с. 211]
строительная техника	будівельна техніка	[303, с. 758; 308, с. 225; 309, т. 3, с. 457]
строительная физика	будівельна фізика	[303, с. 812]
строительно-дорожные машины	будівельно-дорожні машини	[770, п. 5.33]
строительно-монтажное управление	будівельно-монтажне управління	[319, с. 381]
строительное стекло	будівельне скло	[308, с. 212; 815, п. 6.1]
строительное управление	будівельне управління; будівельна управа	[324, с. 354]
строительные дефекты	будівельні дефекти	
строительные леса	будівельне риштування	[303, с. 296]
строительные пиломатериалы	будівельні пиломатеріали	[303, с. 483]
строительные работы	будівельні роботи	[272, с. 558; 303, с. 586; 308, с. 177]
строительный институт	будівельний інститут	[14, с. 40]
строительный лесоматериал	будівельний лісоматеріал	[308, с. 100]
строительный материал	будівельний матеріал	[303, с. 316; 308, с. 145; 309, т. 3, с. 457]
строительный подъемник	будівельний підйомник	[303, с. 512; 308, с. 157]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
строительный рабочий	будівельник	[303, с. 586; 309, т. 3, с. 457]
строительный раствор	будівельний розчин	[303, с. 617]
строительный техникум	будівельний технікум	[14, с. 40]
строительный трест	будівельний трест	[14, с. 40]
строительный участок	будівельна діляниця	[272, с. 558; 303, с. 807; 308, с. 237; 319, с. 304; 320, с. 27; 324, с. 359]
судостроительное производство	суднобудівне виробництво	[712, п. 3.1]
судостроительный бетон	суднобудівний бетон	[826, п. 6.1]
судостроительный цех	суднобудівний цех	[712, п. 3.19]
Ступенчатый	<p>1. Східчастий: а) розташований східцями, виступами; б) який має східці, виступи або форму східців, виступів</p> <p>2. Ступінчастий: <i>перен.</i> який відбувається, якого проводять певними стадіями, етапами тощо</p> <p>3. Ступеневий: про вироби, які складаються з декількох ступенів. <i>Примітка.</i> Уживають переважно у складних словах</p>	[220, с. 1210, 1222, 1268; 270, с. 220; 303, с. 730]
двухступенчатая выборка	двоступінчаста вибірка	[289, с. 90]
двухступенчатая ракета	двоступенева ракета	[303, с. 607]
двухступенчатая турбина	двоступенева турбіна	[303, с. 783]
двухступенчатый план выборочного контроля	двоступінчастий план вибіркового контролю	[876, п. 6.14]
двухступенчатый компрессор	двоступеневий компресор	[303, с. 264]
двухступенчатый фильтр	двоступеневий фільтр	[297, с. 404]

Російська мова	Українська мова	Джерело
многоступенчатая выборка	багатоступінчаста вибірка	[289, с. 199]
многоступенчатая дробилка	багатоступенева дробарка	[536, п. 5.2]
многоступенчатая отбелка	багатоступінчасте вибілювання	[391, п. 162]
многоступенчатая ракета	багатоступенева ракета	[272, с. 270; 297, с. 301; 303, с. 607]
многоступенчатая турбина	багатоступенева турбіна	[303, с. 783]
многоступенчатое лопастное колесо	багатоступеневе лопатеве колесо	[532, п. 22]
многоступенчатое нагружение	багатоступінчасте навантажування	[297, с. 177]
многоступенчатый вентилятор	багатоступеневий вентилятор	[461, п. 26]
многоступенчатый гидродинамический трансформатор	багатоступеневий гідродинамічний трансформатор	[532, п. 184]
многоступенчатый компрессор	багатоступеневий компресор	[303, с. 264]
многоступенчатый план выборочного контроля	багатоступінчастий план вибіркового контролю	[876, п. 6.15]
многоступенчатый редуктор	багатоступеневий редуктор	[488, п. 35]
многоступенчатый турбонасос	багатоступенева турбопомпа	
многоступенчатый шляуз	багатоступеневий шляуз	[297, с. 426; 303, с. 856]
одноступенчатая отбелка	одноступінчасте вибілювання	[391, п. 161]
одноступенчатая турбина	одноступенева турбіна	[303, с. 784]
одноступенчатое лопастное колесо	одноступеневе лопатеве колесо	[532, п. 21]
одноступенчатое сжатие	одноступінчасте стиснення	
одноступенчатый вентилятор	одноступеневий вентилятор	[461, п. 25]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
одноступенчатый гидродинамический трансформатор	одноступеневий гідродинамічний трансформатор	[532, п. 183]
одноступенчатый план выборочного контроля	одноступінчастий план вибіркового контролю	[876, п. 6.13]
одноступенчатый редуктор	одноступеневий редуктор	
одноступенчатый фильтр	одноступеневий фільтр	[297, с. 404]
одноступенчатый шлюз	одноступеневий шлюз	[303, с. 856]
ступенчатая выдержка времени	ступінчаста витримка часу	[289, с. 415]
ступенчатая деталь	східчаста деталь	[297, с. 84]
ступенчатая динамика	ступінчаста динаміка	[304, с. 119]
ступенчатая диссоциация	ступінчаста дисоціація	[301, с. 225; 302, с. 166]
ступенчатая задержка развертки	ступінчаста затримка розгортки	[289, с. 415]
ступенчатая закалка	ступінчасте гартування	[297, с. 99; 300, с. 178; 305, с. 235]
ступенчатая ионизация	ступінчаста іонізація	[302, с. 203]
ступенчатая обмотка	східчаста обмотка	[929, п. 4.92]
ступенчатая огранка	східчаста огрань	[836, п. 6.16– 6.18]
ступенчатая пайка	ступінчасте паяння	[922, п. 5.27]
ступенчатая перестройка	ступінчасте перестроювання	[289, с. 415]
ступенчатая пирамида	східчаста піраміда	[304, с. 341]
ступенчатая полимеризация	ступінчаста полімеризація	[301, с. 225; 302, с. 404; 305, с. 235]
ступенчатая реакция	ступінчаста реакція	[301, с. 225; 302, с. 453; 305, с. 235; 324, с. 331]
ступенчатая стойка	східчастий стояк	[297, с. 367]
ступенчатая стружка	східчаста стружка	[457, п. 86]
ступенчатая функция	східчаста функція	[270, с. 245; 289, с. 415; 297, с. 409]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
ступенчатое воздействие	ступінчаста дія	[289, с. 415]
ступенчатое прессование	ступінчасте пресування	[623, п. 52]
ступенчатое регулирование	ступінчасте регулювання	[297, с. 310]
ступенчатый барабан	східчастий барабан	[297, с. 35; 300, с. 178; 324, с. 331]
ступенчатый заряд	ступінчасте заряджання	[481, п. 71]
ступенчатый настил	східчастий настил	[405, п. 91]
ступенчатый обжиг	ступінчасте випалювання	[623, п. 68]
ступенчатый рост кристалла	ступінчасте зростання кристалу	[289, с. 415]
ступенчатый свод	східчасте склепіння	[304, с. 441]
ступенчатый сигнал	східчастий сигнал	[289, с. 415]
ступенчатый случайный процесс	ступінчастий випадковий процес	[289, с. 415]
ступенчатый сосуд	східчаста посудина	[297, с. 356]
ступенчатый шкив	східчастий шків	[324, с. 331]
трехступенчатый электромашинный усилитель	триступеневий електромаши- нний підсилювач	[651, п. 5.11, 5.12]
Считать	1. Лічити, рахувати: визначати кількість 2. Уважати (вважати): висловлювати думку, погляд	[285, с. 516]
авторы работы считают , что	автори роботи вважають , що	[282, с. 222]
он считает себя вправе	він уважає , що має право	[269, с. 814]
считать в уме	рахувати (лічити) про себе	[272, с. 563]
считать возможным	уважати можливим (за можливе)	[272, с. 563; 282, с. 222; 320, с. 31]
считать до десяти	лічити (рахувати) до десяти	
считать за единицу	уважати за одиницю (одиницею)	[282, с. 222]
считать за честь	уважати честю (за честь)	[272, с. 563]

Російська мова	Українська мова	Джерело
считать <i>недействительным</i>	уважати <i>недійсним</i>	[272, с. 563]
считать <i>необходимым</i>	уважати <i>за потрібне (потрібним)</i>	[269, с. 814; 282, с. 222; 285, с. 516]
считать <i>по пальцам</i>	лічити (рахувати) <i>по пальцях</i>	[272, с. 563]
считать <i>по порядку</i>	лічити (рахувати) <i>по порядку</i>	[282, с. 222]
считать <i>полезным</i>	уважати <i>за корисне (корисним)</i>	[282, с. 222]
считать <i>расходы</i>	лічити (рахувати) <i>витрати</i>	
считать <i>своим долгом</i>	уважати <i>за свій обов'язок (своїм обов'язком)</i>	[272, с. 564; 282, с. 222; 319, с. 307; 320, с. 31]
считать <i>утратившим силу</i>	уважати <i>таким, який (що) утратив чинність</i>	[272, с. 563]
считать <i>целесообразным</i>	уважати <i>за доцільне</i>	
считать <i>это нарушением</i>	уважати <i>це порушенням</i>	[319, с. 307; 320, с. 31]
Т ленне	<p>1. Жевріння [-ння, <i>ор. -нням</i>]: безполуменеве горіння твердого матеріалу (речовини). <i>Примітка.</i> Жевріння, як правило, розпізнають за появою диму</p> <p>2. Тління [-ння, <i>ор. -нням</i>]: гниття, розкладання</p>	[220, с. 273, 1251; 303, с. 761]
газотрон тлеющего розряда	газотрон жеврїйного розряду	
индикатор тлеющего розряда	індикатор жеврїйного розряду	
лампа тлеющего розряда	лампа жеврїйного розряду	[896, п. 5.20]
пайка тлеющим розрядом	паяння жеврїйним розрядом	
прибор тлеющего розряда	прилад жеврїйного розряду	
продолжительность остаточного тления	тривалість залишкового жеврїння	

Російська мова	Українська мова	Джерело
температура тления	температура жевріння	
тиратрон тлеющего разряда	тиратрон жеврїйного розряду	
тлеющее свечение	жеврїйне світіння	
тлеющий разряд	жеврїйний розряд	[267, с. 171, 205; 896, п. 5.20-5.22, 7.55]
Тормозной	1. Гальмовий: стосовний гальма	[220, с. 172; 300, с. 184; 306, с. 262]
	2. Гальмівний: стосовний гальмування	
бестормозная втулка заднего колеса	безгальмова втулка заднього колеса	[451, п. 24.2, 24.3, 24.6]
время запаздывания тормозной системы	тривалість запізнювання гальмівної системи	[709, п. 4.10]
максимальный тормозной ток	максимальний гальмівний струм	[914, п. 6.43]
пневматический тормозной кран	пневматичний гальмівний кран	[914, п. 4.12-4.14]
пускотормозная гидродинамическая муфта	пускогальмівна гідродинамічна муфта	[532, п. 159]
ручной пневматический тормозной кран	ручний пневматичний гальмівний кран	[915, п. 4.13]
тормозная втулка	гальмова втулка	[451, п. 24.4-24.5]
тормозная диаграмма	гальмівна діаграма	[709, п. 4.1]
тормозная жидкость	гальмівна рідина	[297, с. 94; 303, с. 182; 858, п. 4.46]
тормозная камера	гальмівна камера	[915, п. 4.15]
тормозная колодка	гальмова колодка	[297, с. 131; 303, с. 259; 451, п. 28.1.5]
тормозная сила	гальмівна сила	[297, с. 338; 324, с. 306; 709, п. 4.2-4.4, 5.6-5.8; 914, п. 6.48]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
тормозная система	гальмівна система	[709, п. 4.10, 4.12; 718, п. 3.1]
тормозное излучение	гальмівне проміння	
тормозное оборудование	гальмівне обладнання	[857, п. 5.3.2]
тормозное устройство валопровода	гальмівний пристрій валопроводу	[678, п. 4.28]
тормозное устройство станка	гальмівний пристрій верстата	[473, п. 71]
тормозной башмак	гальмівний підкладень	
тормозной винт	гальмовий гвинт	[297, с. 53; 303, с. 81]
тормозной динамометр	гальмівний динамометр	[297, с. 87; 303, с. 163]
тормозной диск	гальмівний диск	[297, с. 87; 303, с. 164]
тормозной механизм	гальмівний механізм	[297, с. 167; 303, с. 332; 709, п. 5.17; 718, п. 6.1-6.4]
тормозной момент	гальмівний момент	[289, с. 432; 303, с. 346; 468, п. 181]
тормозной переключатель	гальмівний перемикач	[914, п. 5.117]
тормозной привод	гальмівний привід	[718, п. 5.1- 5.11; 915, п. 4.1]
тормозной путь	гальмівний шлях	[297, с. 291; 303, с. 583; 709, п. 5.3]
тормозной регулятор	гальмівний регулятор	[297, с. 310; 303, с. 625]
тормозной режим гидродинамической передачи	гальмівний режим гідродинамічної передачі	[532, п. 123]
тормозной рычаг	гальмовий важіль	[303, с. 643; 451, п. 24.9]
тормозной шкив	гальмовий шків	[297, с. 425; 303, с. 853]
тормозные свойства	гальмівні властивості	[709, п. 5.1]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Точка	<p>1. Крапка [-пки, д. і м. -ці, ор. -пкою; мн. -пки, -пок]:</p> <p>а) у системах числення — наявний знак або знак, що мають на увазі, який відокремлює цілу частину числа від дробової (англ. point);</p> <p>б) у програмуванні — розділювач або обмежувач, який використовують, записуючи конструкції мови (англ. point);</p> <p>в) у комп'ютерній графіці — найменший елемент зображення (англ. dot);</p> <p>г) розділовий знак, який ставлять у кінці розповідного речення, а також знак, який уживають для скороченого написання слів (англ. full stop)</p> <p>2. Точка [-чки, д. і м. -ці, ор. -чкою; мн. -чки, -чок]:</p> <p>а) найпростіший неподільний елемент простору (англ. point, dot, spot);</p> <p>б) характеристичний параметр процесу (англ. point);</p> <p>в) місцеположення (англ. point)</p>	[299, с. 262]
адресуемая точка (точка, которую можно адресовать)	адресовна точка	[299, с. 262; 727, п. 4.9]
десятичная точка (запятая)	десятькова крапка (кома)	[332, с. 203]
контрольная точка	контрольна точка	[299, с. 262; 324, с. 343; 442, п. 8.41; 519, п. 23; 756, п. А.22; 798, п. 4.28]
критическая точка	критична точка	[324, с. 343; 402, п. 33]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
начальная точка	початкова точка	[303, с. 770; 489, п. 2.66]
нулевая точка	нульова точка	[295, с. 207; 738, п. 17.5]
общая точка	спільна точка	[489, п. 2.6.5]
опорная точка	опорна точка	[448, п. 6; 602, п. 8.7, 8.8; 642, п. 1.60]
осевая точка	осьова точка	[657, п. 1.19–1.20]
особая точка	особлива точка	[270, с. 226; 303, с. 770]
предельная точка	гранична точка	[489, п. 1.4.9, 1.6.8, 2.5.11]
плавающая точка (запятая)	рухома крапка (кома)	[332, с. 203]
рабочая точка	робоча точка	[874, п. 4.9.3]
растровая точка	растрова точка	[613, п. 41; 811, п. 7.2]
реперная точка	реперна точка	[880, п. 5.12–5.14]
с точки зрения	з погляду	[272, с. 553; 319, с. 315]
сварная точка	зварна точка	[921, п. 3.14]
сопряженные точки	спряжені точки	[657, п. 1.55]
ставит точки над «і»	ставити крапки над «і» (перен.)	[272, с. 549; 285, с. 536]
съёмочная точка	знімальна точка	[523, п. 6.12]
торговая точка	торговельна точка	[285, с. 536; 319, с. 315]
точка весеннего равноденствия	точка весняного рівнодення	
точка ветвления	точка розгалуження	[229, с. 279; 299, с. 262]
точка возврата	точка повернення	[229, с. 279; 299, с. 262]
точка входа	точка входу	[229, с. 279; 299, с. 262]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
точка вызова	точка виклику	[229, с. 278; 299, с. 262]
точка вихода	точка виходу	[229, с. 279; 299, с. 262]
точка загрузки	точка завантаження	[299, с. 262]
точка замерзания	точка замерзання	[308, с. 226; 324, с. 343; 677, п. 4.6]
точка инерции	точка інерції	[725, п. 6.5]
точка касания	точка дотику	[295, с. 207; 297, с. 387; 878, п. 3.8]
точка конца титрования	точка кінця титрування	[436, п. 56]
точка Кюри	точка Кюрі	[648, п. 3.18; 677, п. 4.10]
точка начала отсчета	точка початку відліку	[602, п. 8.9]
точка Нееля	точка Неєля	[648, п. 3.19]
точка осеннего равноденствия	точка осіннього рівнодення	[907, п. 4.48]
точка останова	точка зупину	[299, с. 262]
точка отбора проб	точка відбирання проб	[654, п. 5.5]
точка ответвления	точка відгалуження	[308, с. 226]
точка перегиба	точка перегину	[299, с. 263; 308, с. 226; 324, с. 343]
точка пересечения	точка перетину	[270, с. 226; 297, с. 387; 303, с. 770; 319, с. 315]
точка плавления	точка топлення (плавлення)	[303, с. 770; 677, п. 4.6]
точка прерывания	точка переривання	[229, с. 279]
точка росы	точка роси	[297, с. 387; 677, п. 4.9; 875, п. 6.10]
точка с запятой	крапка з комою	[285, с. 536; 297, с. 387; 319, с. 315]
точка севера	точка півночі	[907, п. 4.37]
точка фотографирования	точка фотографування	[642, п. 1.63]
точка эквивалентности	точка еквівалентності	[436, п. 55]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
точка юга	точка півдня	[907, п. 4.38]
тройная точка	потрійна точка	[295, с. 208; 677, п. 4.8]
фиксированная точка	фіксована крапка	[297, с. 387]
центральная точка	центральна точка	[658, п. 4.42]
экстремальная точка	екстремальна точка	[746, п. 10.4.4; 756, п. 8.3]
Удаленный	<p>1. Вилючений: якого стерли, знищили, виключили з відповідної структури</p> <p>2. Видалений: якого забрали звідки-небудь геть; відкинутий, вирізаний</p> <p>3. Віддалений: який перебуває на відстані; відділений великим проміжком часу</p>	[220, с. 92, 127; 303, с. 791; 332, с. 265]
удаленный доступ к базе данных	віддалений доступ до бази даних	[229, с. 62]
удаленный заземлитель	віддалений заземлювач	[289, с. 440]
удаленный зуб	видалений зуб	
удаленный пользователь	віддалений користувач	[229, с. 63; 289, с. 440]
удаленный терминал	віддалений термінал	[229, с. 63; 289, с. 440]
удаленный файл	вилючений файл	
удаленный центр	віддалений центр	[955, п. 10.2]
Удалять / удалить	<p>1. Вилючати / вилючити: виключати / виключити щось зі складу чогось тощо</p> <p>2. Видаляти / видалити: забирати / забрати звідки-небудь геть; відкидати / відкинути, вирізувати / вирізати, знищувати / знищити</p>	[220, с. 92, 100, 127; 270, с. 230]

Російська мова	Українська мова	Джерело
	<p>3. Віддаляти / віддаляти: а) переміщувати / перемістити на певну віддадь від кого-, чого-небудь; б) відтягати / відтягнути виконання та здійснення чого-небудь; в) послаблювати / послабити зв'язки з ким-небудь</p> <p>4. Виводити / вивести: примушувати / примусити вийти звідкись</p>	
удалять / удалить больной зуб	видаляти / видалити (виривати / вирвати) хворий зуб	[272, с. 587]
удалять / удалить все лишнее	прибрати / прибрати все зайве	[319, с. 324]
удалять / удалить запись	вилучати / вилучити запис	[319, с. 324]
удалять / удалить игрока с поля	виводити / вивести гравця з поля	[272, с. 587; 319, с. 324]
удалять / удалить код	вилучати / вилучити код	
удалять / удалить на бесконечность	віддаляти / віддаляти на нескінченність	
удалять / удалить на расстояние	віддаляти / віддаляти на відстань	
удалять / удалить невидимые ребра	вилучати / вилучити невидимі ребра	
удалять / удалить опухоль	видаляти / видалити пухлину	[272, с. 587; 285, с. 554; 319, с. 324; 320, с. 37]
удалять / удалить посторонних из зала	виводити / вивести сторонніх із залу	[285, с. 554; 319, с. 324]
удалять / удалить пятно	видаляти / видалити пляму	[285, с. 554; 319, с. 324; 320, с. 37]
удалять / удалить ржавчину	видаляти / видалити іржу	[285, с. 554; 319, с. 324; 320, с. 37]
удалять / удалить руку	відрізувати / відрізати руку	[272, с. 587; 319, с. 324]

Російська мова	Українська мова	Джерело
удалять / удалить символ	вилучати / вилучити символ	
удалять / удалить файл	вилучати / вилучити файл	
удалять / удалить фурункул	вирізувати / вирізати фурункул	[319, с. 324]
Участок	<p>1. Ділянка [-нки, д. і м. -нци, ор. -нкою; мн. -нки, -нок]:</p> <p>а) частина поверхні, площі чогось; окрема частина земельної площі, використувана з певною метою, виділена за певною ознакою; частина тіла;</p> <p>б) <i>перен.</i> сфера якоїсь діяльності</p> <p>2. Дільниця [-ці, ор. -цею; мн. -ці, -ць]: адміністративно-територіальна або виробнича одиниця</p>	[14, с. 97; 295, с. 221]
важный участок работы	важлива ділянка роботи	[285, с. 582; 319, с. 337; 320, с. 86]
врачебный участок	лікарська дільниця	[319, с. 337; 320, с. 85]
вытравленный участок изделия	витравлена ділянка виробу	[716, п. 3.15]
газонепроницаемый участок	газонепроникна ділянка	[753, п. А.58]
гибкий автоматизированный участок	гнучка автоматизована дільниця	[703, п. 7.2.3]
застроенный участок	забудована ділянка	[324, с. 359]
земельный участок	земельна ділянка	[318, с. 304; 319, с. 337; 320, с. 86]
избирательный участок	виборча дільниця	[285, с. 582; 319, с. 337; 320, с. 85]
измеренный участок	виміряна ділянка	[308, с. 237]
калибрующий участок лезвийного инструмента	калібрувальна ділянка лезового інструменту	[449, п. 4]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
кузнечно-прессовой участок	ковальсько-пресова ділянка	[500, п. 8.8]
линейный участок	лінійна ділянка	[303, с. 807; 306, с. 278; 646, п. 7.16]
международный участок связи	міжнародна ділянка зв'язку	[615, п. 27]
межстанционный участок связи	міжстанційна ділянка зв'язку	[615, п. 32]
национальный участок связи	національна ділянка зв'язку	[615, п. 26]
начальник участка	начальник діляниці	[319, с. 337]
нелинейный участок	нелінійна ділянка	[303, с. 807]
нормируемый участок	нормована ділянка	[578, п.8]
опытный участок	дослідна ділянка	[320, с. 86]
приусадебный участок	присадибна ділянка	[319, с. 337]
производственный участок	виробнича діляниці	[14, с. 97; 739, п. 5.6; 742, п. 6.3]
радиорелейный участок	радіорелейна ділянка	[895, п. 5.16]
режущий участок лезвийного инструмента	різальна ділянка лезового інструменту	[449, п. 3]
роботизированный технологический участок	роботизована технологічна діляниці	[703, п. 8.2]
строительный участок	будівельна діляниці	[272, с. 558; 303, с. 807; 308, с. 237; 319, с. 304; 320, с. 27; 324, с. 359]
транзитный участок тракта	транзитна ділянка тракту	[926, п. 5.29]
устьевой участок реки	гирлова ділянка річки	[879, п. 4.30]
участок гибридизации	ділянка гібридизації	[734, п. 6.8]
участок дороги	ділянка дороги	[308, с. 237]
участок канала	ділянка каналу	[308, с. 237]
участок линейной части магистрального трубопровода	ділянка лінійної частини магістрального трубопроводу	

Російська мова	Українська мова	Джерело
участок поля	ділянка поля	[31, с. 155]
участок трубопровода	ділянка трубопроводу	
участок шкалы	ділянка шкали	[295, с. 221]
участок электрической цепи	ділянка електричного кола	[684, п. 82]
Ф функциональный	<p>1. Функційний: пов'язаний із виконанням певної функції, залежний від діяльності, призначення, а не від структури, будови; той, що стосується функції; практичний, корисний</p> <p>2. Функціональний: у математиці — той, що стосується функціонала</p>	[176, с. 225; 220, с. 1335; 270, с. 244]
много функциональная система	багато функційна система	[729, п. 4.5]
много функциональное средство измерения	багато функційний засіб вимірювання	[882, п. А.4]
много функциональное электрическое реле	багато функційне електричне реле	[724, п. 3.47]
много функциональный усилитель	багато функційний підсилювач	[447, п. 3.8]
одно функциональное средство измерения	одно функційний засіб вимірювання	[882, п. А.3]
система функционально-го диагностирования	система функційного діагностування	
функциональная выразительность	функційна виразність	[947, п. 4.4.15]
функциональная графика	функційна графіка	[947, п. 4.6.6]
функциональная единица	функційна одиниця	[289, с. 464]
функциональная зависимость	функційна залежність	[270, с. 52; 297, с. 96; 651, п. 8.26]
функциональная клавиатура	функційна клавіатура	[299, с. 99; 697, п. 9.3]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
функциональная клавиша	функційна клавіша	[297, с. 127; 299, с. 99]
функциональная полнота	функційна повнота	[442, п. 4.20]
функциональная подсистема	функційна підсистема	[442, п. 3.26]
функциональная пригодность	функційна придатність	[729, п. 5.16]
функциональная роль	функційна роль	[704, п. А.27]
функциональная система	функційна система	[637, п. 4.3.6, 4.3.7]
функциональная совместимость	функційна сумісність	[858, п. 5.21]
функциональная структура	функційна структура	[442, п. 5.10; 739, п. 7.15; 918, п. 4.7]
функциональная схема	функційна схема	[289, с. 464; 297, с. 372; 442, п. 1.41; 528, п. 3.1; 726, п. 3.28]
функциональная часть	функційна частина	[289, с. 464; 570, п. 4.1.4]
функционально- стоимостной анализ	функційно-вартісний аналіз	[741, п. 5.15]
функциональное звено	функційна ланка	[739, п. 7.15]
функциональное использование	функційне використання	[800, п. 4.2]
функциональное програмное обеспечение	функційне програмне забезпечення	[442, п. 8.11]
функциональное программирование	функційне програмування	
функциональное проектирование	функційне проектування	[729, п. 6.5]
функциональное расстройство	функційний розлад	
функциональное состояние	функційний стан	[486, п. 37]
функциональное устройство	функційний пристрій	[289, с. 464; 726, п. 3.31; 727, п. 7.13; 570, п. 4.5.8]

Російська мова	Українська мова	Джерело
функциональные возможности	функційні можливості	[289, с. 464; 442, п. 5.34]
функциональные испытания	функційні випробування	[760, п. 4.2.46]
функциональные обязанности	функційні обов'язки	[442, п. 3.24]
функциональные особенности	функційні особливості	[785, п. 3.5]
функциональные связи	функційні зв'язки	[563, п. 13]
функциональный анализ	функціональний аналіз (мат.)	[295, с. 16; 303, с. 30]
	функційний аналіз (системи)	[726, п. 3.14]
функциональный блок	функційний блок	[289, с. 464; 442, п. 1.31; 443, п. 2.30]
функциональный дефект	функційний дефект	[270, с. 45; 416, п. 6]
функциональный комплекс	функційний комплекс	[947, п. 4.2.18]
функциональный модуль	функційний модуль	[637, п. 4.3.6, 4.3.7]
функциональный ряд	функційний ряд	[297, с. 322]
функциональный узел	функційний вузол	[289, с. 464; 697, п. 9.26, 9.27]
функциональный элемент	функційний елемент	[289, с. 464; 729, п. 5.16; 821, п. 3.3, 4.20]
Цель	1. Ціль [-лі, ор. -ллю; мн. -лі, -лей]: а) предмет, істота або місце, куди спрямовують постріл, кидок, удар тощо; б) <i>перен.</i> Те саме, що мета	[220, с. 520, 1365; 285, с. 600]
	2. Мета [-ти, ор. -тою]: <i>перен.</i> Те, до чого прагнуть, чого намагаються досягти	

Російська мова	Українська мова	Джерело
в целях	з метою	[319, с. 347]
в целях досягнення	щоб досягти чого; з метою досягнення чого	[282, с. 239]
в целях изучения	для вивчення; щоб вивчити	[277, с. 687]
в целях исправления и перевоспитания	з метою виправлення і перевиховання	[318, с. 313]
в целях предупреждения	з метою запобігання	[318, с. 313]
выстрел попал в цель	постріл влучив у ціль	[282, с. 239]
движущаяся цель	рухома ціль	[319, с. 347; 320, с. 423]
для иной цели	на іншу потребу	[277, с. 687]
достигать / достичь и достигнуть цели	досягати / досягти і досягнути мети	[272, с. 154]
задаются целью	поставити собі мету (за мету)	[309, т. 3, с. 727]
иметь (своей) целью	мати за мету ; мати на меті	[309, т. 3, с. 727; 319, с. 347; 320, с. 188]
корыстные цели	корисливі цілі	[285, с. 600; 318, с. 313]
попасть в цель	уцілити	[282, с. 239]
поставить себе целью	покласти (поставити) собі за мету	[285, с. 370]
преследовать цель	мати перед собою мету	[2, с. 240]
радиолокационная цель	радіолокаційна ціль	[636, п. 3.2]
с той целью , чтобы	для того, щоб	[282, с. 239]
с целью	з метою	[285, с. 600; 309, т. 3, с. 727; 319, с. 347; 320, с. 188]
с целью создания	щоб створити; з метою створення	[282, с. 239]
стандартная цель	стандартна ціль	[955, п. 5.48]
утилитарная цель	утилітарна мета	[304, с. 563]

Російська мова	Українська мова	Джерело
цель достигнута	мети досягнуто	[277, с. 687]
цель заключается в том, чтобы	мета полягає в тому, щоб	[282, с. 239]
цель конечных размеров	ціль скінченних розмірів	[289, с. 469]
цель обучения	мета навчання	[569, п. 19]
цель со специфическими признаками	ціль зі специфічними ознаками	[289, с. 469]
цель управления	мета керування	[954, п. 5.2]
Ч исленный	1. Чисельний: стосовний операцій над числами	[295, с. 234]
	2. Числовий: поданий у формі числа	
	3. Кількісний: виражений у якій-небудь кількості	
бесчисленное количество	незлічєнна (незчислєнна) кількість	[272, с. 27; 282, с. 12]
бесчисленные следы	незлічєнні (незчислєнні) сліди	[31, с. 134]
малочисленные отряды	нечислєнні загони	[31, с. 141]
малочисленные посетители	нечислєнні відвідувачі	[43, с. 36]
многочисленная толпа	числєнний натовп	[31, с. 141]
многочисленный митинг	числєнний мітинг	[2, с. 97]
многочисленные знакомства	числєнні знайомства	[320, с. 426]
многочисленные опыты	числєнні досліди	[54, с. 322]
многочисленные состояния	числєнні стани	[289, с. 200]
целочисленная граница	цілочислова межа	[289, с. 469]
целочисленное деление	цілочислове ділення	[299, с. 59]
целочисленное программирование	цілочислове програмування	[229, с. 295; 289, с. 469; 303, с. 558]
целочисленное уравнение	цілочислове рівняння	[303, с. 799]

Російська мова	Українська мова	Джерело
целочисленный корень	цілочисловий корінь	[295, с. 218; 303, с. 274]
численное дифференцирование	чисельне диференціювання	[295, с. 51; 297, с. 88]
численное значение	числове значення	[295, с. 63]
численное интегрирование	чисельне інтегрування	[295, с. 69; 297, с. 116]
численное превосходство	кількісна перевага	[319, с. 352; 320, с. 156]
численное решение (результат)	числовий розв'язок	[295, с. 175; 296, с. 114; 303, с. 635]
численный анализ	чисельний аналіз	[14, с. 328; 220, с. 1378]
численный масштаб	числовий масштаб	[658, с. 4.25]
численный метод	чисельний метод	[270, с. 83; 289, с. 476; 297, с. 166; 339, с. 184]
численный перевес	кількісна перевага	[272, с. 621; 285, с. 608; 289, с. 476]

Ящик

- 1. Ящик** [-ка, д. -кові/-ку, ор. -ком, м. -ку/-кові; мн. -ки, -ків]:
виріб з дощок, фанери тощо (переважно чотирикутний), який використовують для пакування, зберігання чи транспортування чогось
- 2. Скринька** [-ньки, д. і м. -ньці, ор. -ньою; мн. -ньки, -ньок]:
- а) маленька коробка для зберігання яких-небудь дрібних предметів;
б) невелика зі щільною коробка, куди вкладають кореспонденцію (листи, газети, журнали тощо), бюлетені на виборчих дільницях тощо;

Російська мова	Українська мова	Джерело
	в) у системах оброблення інформації — буфер (ділянка пам'яті чи файл), призначений для зберігання інформації (англ. box)	
	З. Шукляда [-ди, ор. -дою; мн. -ди, -д]: назва висувної (переважно чотирикутної) частини меблів (шафи, стола, буфета тощо), призначеної для зберігання широкої номенклатури предметів користування, конструкція якої передбачає її переміщення відносно меблевого виробу за допомогою напрямників	
абонементный ящик	абонементна скринька	[618, п. 78]
аккумуляторный ящик	аккумуляторний ящик	[303, с. 888]
батарейный ящик	батарейний ящик	[303, с. 888]
белый ящик (в системах обработки информации)	біла скринька (у системах оброблення інформації)	[332, с. 36]
выходной ящик (в электронной почте)	вихідна скринька (в електронній пошті)	[349, с. 297; 443, п. 2.7]
денежный ящик (в электронных контрольно-кассовых аппаратах)	грошова скринька (в електронних контрольно-касових апаратах)	[871, п. 5.8]
зарядный ящик	зарядний ящик	[303, с. 888]
кабельный ящик	кабельний ящик	[303, с. 888]
металлический ящик	металевий ящик	[324, с. 394]
музыкальный ящик	музикальний ящик	[304, с. 594]
мусорный ящик	смітник	[277, с. 709]
почтовый ящик	поштова скринька	[285, с. 636; 303, с. 888; 320, с. 360; 618, п. 78]
приемный ящик (в электронной почте)	приймальна скринька (в електронній пошті)	[443, п. 2.6]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
прозрачный ящик (в системах обработки информации)	прозора скринька (у системах обробляння інформації)	[326, с. 59; 332, с. 36]
распределительный ящик	розподільна скринька	
силовой ящик	силова скринька	[667, п. 25]
стержневой ящик	стрижневий ящик	[303, с. 888]
цепной ящик	ланцюговий ящик	[491, п. 171]
черный ящик (в системах обработки информации)	чорна скринька (у системах обробляння інформації)	[272, с. 620; 289, с. 475; 319, с. 364; 320, с. 360; 332, с. 36]
электронный почтовый ящик	електронна поштова скринька	[349, с. 297; 443, п. 2.4]
ящик-контейнер	ящик-контейнер	[324, с. 394]
ящик-ловушка	ящик-уловлювач	[303, с. 888]
ящик громкоговорителя	скринька гучномовця	[289, с. 499]
ящик для жалоб	скринька на скарги	[277, с. 709]
ящик для писем	скринька на листи	[277, с. 709]
ящик для раствора	ящик для розчину	[324, с. 394]
ящик Пандоры	скриня Пандори	[272, с. 637]
ящик письменного стола	шухляда письмового стола (столау)	[272, с. 637; 285, с. 636; 319, с. 364]
ящик прибора	скринька приладу	[289, с. 499]
ящик приемника	скринька приймача	[289, с. 499]
ящик с откидным дном	ящик з відкидним дном	[324, с. 394]

СЛОВОСПОЛУКИ ІЗ ЧИСЛІВНИКАМИ

7.1 Загальні відомості про числівники

Числівниками називають слова, що вказують на кількість предметів або їх порядок у процесі лічби та відповідають на питання *скільки?* та *котрий?* [30, с. 48; 68, с. 351].

За будовою числівники поділяють на **прості**, **складні** та **складені** (табл. 7.1) [5, с. 166-167; 68, с. 351].

Таблиця 7.1 — *Поділ числівників за будовою*

Різновид числівника	Класифікаційна ознака	Приклади
Простий	Слово з одним коренем	один-десять, одинадцять-дев'ятнадцять, двадцять, тридцять, сорок, сто, двоє-десятеро, одинадцятєро-двадцятєро, тридцятєро, півтора, багато, небагато, кілька, декілька, кільканадцять, мільйон, мільярд, ...
Складний	Складне слово з двома коренями	п'ятдесят-дев'яносто, двісті-дев'ятсот, півтораєста, кількадесят, кількасот
Складений	Словосполука з двох і більше простих чи складних числівників	сто двадцять п'ять, триста шість, п'ятсот сорок п'ять

Примітка. Частину *-(на)дцять* сьогодні трактують як суфікс [5, с. 166; 68, с. 351].

Числівники та відчислівникові слова є важливим складником навчально-методичних, наукових, управлінських текстів і, на превеликий жаль, джерелом багатьох прикрих помилок в усних виступах, науковій та навчально-методичній літературі, управлінській документації, найпоширенішими з яких є такі:

- ◆ уживання ненормативних форм числівників;
- ◆ неповне або неправильне відмінювання складних і складених числівників;
- ◆ неправильна побудова словосполук числівників з іменниками та прикметниками;
- ◆ уживання ненормативних форм відчислівникових іменників і прикметників;
- ◆ помилки в словосполуках, що позначають дати та час.

7.2 Правопис та відмінювання числівників

Розгляньмо основні правила написання та відмінювання числівників, ґрунтуючись на нормах чинного Правопису [1, § 70–72].

7.2.1 Власне кількісні числівники

Власне кількісні числівники — це числівники, що означають кількість предметів або абстрактне число в цілих одиницях [65, с. 126].

Числівник **одни** відмінюється особливим чином, змінюючись за родами, числами й відмінками:

Відмінок	Однина			Множина
	чол. рід	серед. рід	жін. рід	
Н.	один	одне (одно)	одна	одні
Р.	одного	одного	однієї (одної)	одних
Д.	одному	одному	одній	однім
Зн.	один об'єкт, але одного інженера	одне (одно)	одну	одні об'єкти, але одних інженерів
Ор.	одним	однім	однією (одною)	одніми
М.	... одному (однім)	... одному (однім)	... одній	... одних

Примітка 1. У висловах **один до одного** й подібних наголос у слові **одного, одному, одній** тощо — на першому складі [1, § 70, п. 1].

Примітка 2. У родовому та орудному відмінку множини числівник **одна** має паралельні закінчення [29, с. 148]: Р. **однієї — одної**, Ор. **однією — одною**.

Усі інші числівники змінюються лише за відмінками. Винятком є числівник **два**, який має тільки в називному відмінку ще форму жіночого роду: **дві** [67, с. 118].

Числівники **два (дві), три, чотири** відмінюються так [1, § 70, п. 2]:

Н.	два-дві	три	чотири
Р.	двох	трьох	чотирьох
Д.	двом	трьом	чотирьом
Зн.	два колеса, але двох працівників	три об'єкти, але трьох інженерів	чотири столи, але чотирьох керівників
Ор.	двома	трьома	чотирма
М.	... двох	... трьох	... чотирьох

Увага! Числівник **чотири** має в орудному відмінку закінчення **-ма: чотирма**, на відміну від російської мови, де в аналогічному випадку стоїть м'який знак **четырьмя**.

Прості числівники **п'ять-десять**, на **-дцять**, що є назви чисел другого десятка, та складні числівники на **-десят**, що є назви десятків, у непрямих відмінках мають паралельні (стилістично нейтральні) форми і відмінюються за такими зразками [1, § 70, п. 2-4; 8, с. 104-105]:

Н.	п'ять	тринадцять	п'ятдесят
Р.	п'яти (п'ятьох)	тринадцяти (тринадцятьох)	п'ятдесяти (п'ятдесятьох)
Д.	п'яти (п'ятьом)	тринадцяти (тринадцятьом)	п'ятдесяти (п'ятдесятьом)
Зн.	п'ять коліс, але п'ятьох працівників	тринадцять об'єктів, але тринадцятьох інженерів	п'ятдесят столів, але п'ятдесятьох керівників
Ор.	п'ятьма (п'ятьома)	тринадцятьма (тринадцятьома)	п'ятдесятьма (п'ятдесятьома)
М.	... п'яти (п'ятьох)	... тринадцяти (тринадцятьох)	... п'ятдесяти (п'ятдесятьох)

У написанні та відмінюванні цих числівників є певні особливості, на які необхідно звернути увагу:

а) у числівниках **шість, сім, вісім** під час відмінювання відбувається чергування голосного **і** з **е, о** [8, с. 105; 30, с. 50; 67, с. 118]:

Н.	шість	сім	вісім
Р.	шесті (шістьо́х)	семи́ (сімо́х)	восьми́ (вісьмо́х)
Д.	шесті (шістьо́м)	семи́ (сімо́м)	восьми́ (вісьмо́м)
Зн.	шість коліс, але шістьо́х працівників	сім об'єкти́в, але сімо́х інженери́в	вісім столи́в, але вісьмо́х кері́вників
Ор.	шістьма́ (шістьома́)	сьома́ (сімома́)	вісьма́ (вісьмома́)
М.	... шести́ (шістьо́х)	... семи́ (сімо́х)	... восьми́ (вісьмо́х)

б) у числівниках **п'ять, шість, дев'ять-дев'ятнадцять, двадцять, тридцять, п'ятдесят-вісімдесят** перед закінченнями **-ох, -ом, -ома** та **-ма** після **т** пишемо м'який знак [21, с. 220; 29, с. 150];

в) у наголошуванні числівників другого десятка є своя системність — усі вони мають наголос на складі **-иа-** [49, с. 59; 186, с. 112], тому в українських числівниках **одиннадцять** та **чотирнадцять** наголошуємо середню частину, а не першу, як у російській мові [30, с. 50]. Порівняймо:

рос.	одинна́дцать	укр.	одина́дцять
	четы́рнадцать		чотирна́дцять

г) в українських складних числівниках **п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят**, на відміну від російської мови, м'який знак після першої основи не ставимо [20, с. 66; 30, с. 50]:

рос.	пятьдеся́т	укр.	п'ятдеся́т
	шестьдеся́т		шістдеся́т
	се́мьдеся́т		сімдеся́т
	во́семьдеся́т		вісімдеся́т

На відміну від російської мови, у наголошуванні цих українських числівників є системність — у всіх відмінках наголошуємо останній склад [48, с. 103];

д) у назвах десятків в українській мові змінюється лише друга частина, на відміну від російської мови, де змінюються обидві частини [8, с. 105; 22, с. 98; 30, с. 50; 186, с. 113]:

рос. И.	шестьдесят	укр. Н.	шістдесят
Р.	шестьдесяти	Р.	шістдесяти (шістдесятьо́х)
Д.	шестьдесяти	Д.	шістдесяти (шістдесятьо́м)
В.	шестьдесят колес, но шестьдесят работников	Зн.	шістдесят коліс, але шістдесятьо́х працівників
Т.	шестьюдесятью	Ор.	шістдесятьма́ (шістдесятьо́ма)
П.	... шестьдесяти	М.	... шістдесяти (шістдесятьо́х)

Числівники **сорок, дев'яносто, сто** в усіх відмінках, крім називного та знахідного, мають закінчення **-а: сорока́, дев'яно́ста, ста** [1, § 70, п. 7].

Складні числівники **двісті, триста, чотиріста, п'ятсот, шістсот, сімсот, вісімсот, дев'ятсот** відмінюються за такими зразками [1, § 70, п. 5; 265, с. 227; 279, с. 87]:

Н.	двісті	триста	п'ятсот	сімсот
Р.	двохсо́т	трьохсо́т	п'ятисо́т	семисо́т
Д.	двомаста́м	трьомаста́м	п'ятиста́м	семиста́м
Зн.	двісті	триста	п'ятсо́т	сімсо́т
Ор.	двомаста́ми	трьомаста́ми	п'ятмаста́ми (п'ятьомаста́ми)	сьомаста́ми (сімомаста́ми)
М.	... двохста́х	... трьохста́х	... п'ятиста́х	... семиста́х

У написанні та відмінюванні цих числівників є такі особливості, на які необхідно звернути увагу:

а) відмінюються обидві частини слова [8, с. 105; 20, с. 66; 30, с. 50];

б) в орудному відмінку можливі паралельні форми [8, с. 105; 30, с. 50]:

п'ятмаста́ми	та	п'ятьомаста́ми
шістьмаста́ми	та	шістьомаста́ми
сьомаста́ми	та	сімомаста́ми
вісьмаста́ми	та	вісьмомаста́ми
дев'ятмаста́ми	та	дев'ятьомаста́ми

в) в українських складних числівниках **п'ятсѳт, шістсѳт, сімсѳт, вісімсѳт** та **дев'ятсѳт**, на відміну від російської мови, м'який знак після першої основи не пишемо [20, с. 66]:

рос.	пятьсѳт	укр.	п'ятсѳт
	шестьсѳт		шістсѳт
	семьсѳт		сімсѳт
	восемьсѳт		вісімсѳт
	девятьсѳт		дев'ятсѳт

Числівники **нуль, тїсяча, мільйон, мільярд** відмінюються як іменники відповідних груп [1, § 70, п. 11; 29, с. 150; 30, с. 50]:

Однина

Н.	нуль	тїсяча	мільйон	мільярд
Р.	нуля	тїсячі	мільйона	мільярда
Д.	нулю (нулевї)	тїсячі	мільйону	мільярду
Зн.	нуль	тїсячу	мільйон	мільярд
Ор.	нулём	тїсячею	мільйоном	мільярдом
М.	... нулі (... нулевї)	... тїсячі	... мільйонї	... мільярдї

Множина

Н.	нулї	тїсячі	мільйони	мільярди
Р.	нулїв	тїсяч	мільйонїв	мільярдїв
Д.	нулїам	тїсячам	мільйонам	мільярдам
Зн.	нулї	тїсячі	мільйони	мільярди
Ор.	нулїами	тїсячами	мільйонами	мільярдами
М.	... нулїах	... тїсячах	... мільйонах	... мільярдах

У складених кількісних числівниках відмінюються всі слова за відповідними типами відмінювання простих і складних числівників [1, § 70, п. 6]:

Н.	тїсяча чотирїста сімдесят дев'ять
Р.	тїсячі чотирьохсот сімдесяти (сімдесятьох) дев'яти (дев'ятьох)
Д.	тїсячі чотирьомстам сімдесяти (сімдесятьом) дев'яти (дев'ятьом)
Зн.	тїсячу чотирїста сімдесят дев'ять столїв, але тїсячу чотирїста сімдесятьох дев'ятьох студентїв

- Ор. тисячею чотирмастами сімдесятьма (сімдесятьома)
дев'ятьма (дев'ятьома)
- М. ... тисячі чотирьохстах сімдесяти (сімдесятьох) дев'яти
(дев'ятьох)

7.2.2 Збірні числівники

Збірні числівники — числівники, що означають певну кількість предметів у їх сукупності як одне ціле [29, с. 145]. Вони не мають роду та числа, змінюючись лише за відмінками [20, с. 67]. Тільки числівник **обидва** має у називному відмінку ще форму жіночого роду **обидві** [67, с. 118].

Утворюють збірні числівники від кількісних за допомогою суфіксів **-оє** (два → двоє, три → трое) або **-еро** (чотири → четверо, п'ять → п'ятеро, десять → десятеро, ...) [20, с. 67].

Примітка 1. Числівник **обоє** утворено від давньої форми **оба** [1, § 70, п. 8].

Примітка 2. У процесі утворювання та відмінювання збірних числівників **чétверо, шéстеро, сэмеро, вóсьмеро** відбувається чергування голосних.

Збірні числівники **двоє, трое, четверо, п'ятеро, шéстеро, сэмеро, вóсьмеро, дéв'ятеро, дéсятеро, одинáдцaтepo, дванáдцaтepo—двáдцaтepo, тpидцaтepo** в непрямих відмінках мають форми відповідних кількісних числівників на **-ох, -ом, -ма** [1, § 70, п. 8, 10; 8, с. 108; 20, с. 67]:

Н.	двоє	тpoe	чéтвepo	п'ятepo
Р.	двох	тpьox	чотирьox	п'ятьox
Д.	двом	тpьoм	чотирьoм	п'ятьoм
Зн.	двоє <i>ворит,</i> але двох <i>працівників</i>	тpoe <i>ворит,</i> але тpьox <i>працівників</i>	чéтвepo <i>ворит,</i> але чотирьox <i>працівників</i>	п'ятepo <i>ворит,</i> але п'ятьox <i>працівників</i>
Ор.	двома́	тpьoма́	чотирма́	п'ятьмо́
М.	... двох	... тpьox	... чотирьox	... п'ятьox

Збірні числівники не можуть бути компонентами складених числівників. Отже, помилковими є словосполуки: *сто п'ятеро, сорок двоє* [8, с. 108; 56, с. 155].

Збірні числівники **обоє** та **обидва (обидві)** відмінюються так [1, § 70, пп. 8, 9; 20, с. 67]:

Н.	обоє	обидва	обидві
Р.	обо́х	обо́х	обо́х
Д.	обо́м	обо́м	обо́м
Зн.	обо́х	обидва боки, але обо́х хлопців	обидві вулиці, але обо́х студенток
Ор.	обомá	обомá	обомá
М.	... обо́х	... обо́х	... обо́х

7.2.3 Неозначено-кількісні числівники

Неозначено-кількісні числівники — це числівники, що означають невизначену кількість [65, с. 126].

Числівники **багато, кілька, декілька, небагато** відмінюються так [20, с. 67]:

Н.	багато	кілька	декілька	небагато
Р.	багатьо́х	кілько́х	декілько́х	небагатьо́х
Д.	багатьо́м	кілько́м	декілько́м	небагатьо́м
Зн.	багато коліс, але багатьо́х працівників	кілька об'єктів, але кілько́х інженерів	декілька столів, але декілько́х керівників	небагато років, але багатьо́х директорів
Ор.	багатьма́ (багатьома́)	кількома́	декількома́	небагатьма́ (небагатьома́)
М.	... багатьо́х	... кілько́х	... декілько́х	... багатьо́х

Числівники **кільканадцять** та **кількадес'ят** відмінюються як числівник **п'ять** [1, § 70, п. 12]:

Н.	кільканадцять	кількадес'ят
Р.	кільканадцяти́ (кільканадцятьо́х)	кількадес'яти́ (кількадес'ятьо́х)
Д.	кільканадцяти́ (кільканадцятьо́м)	кількадес'яти́ (кількадес'ятьо́м)
Зн.	кільканадцять коліс, але кільканадцятьо́х працівників	кількадес'ят об'єктів, але кількадес'ятьо́х інженерів
Ор.	кільканадцятьма́ (кільканадцятьома́)	кількадес'ятьма́ (кількадес'ятьома́)
М.	... кільканадцяти́ (кільканадцятьо́х)	... кількадес'яти́ (кількадес'ятьо́х)

Числівник **кількасот** має такі відмінкові форми [29, с. 150]:

Н.	кількасџт
Р.	кількохсџт
Д.	кількомстџм
Зн.	кількасџт
Ор.	кількомастџми
М.	... кількохстџх

7.2.4 Дробові числівники

Дробові числівники — це числівники, що означають частину від цілого або сполуки цих частин із цілими числами [29, с. 145; 65, с. 126]. Їх утворюють, сполучаючи **чисельник** — кількісний числівник в називному відмінку та **знаменник** — порядковий числівник у відмінку, який залежить від значення чисельника (табл. 7.2).

Таблиця 7.2 — **Правила утворювання дробових числівників**

Значення чисельника	Відмінок, у якому стоїть знаменник	Приклади [1, § 72, п. 1]
1	Називний однини	1/2 — одна друга 1/3 — одна третя 1/4 — одна четверта
2 3 4	Називний множини	2/3 — дві треті 2/7 — дві сьомі 3/4 — три четверті 3/5 — три п'яті 4/3 — чотири треті
5 і більше	Родовий множини	5/2 — п'ять других 9/10 — дев'ять десятих

Дробові числівники відмінюються так: чисельник — як кількісний числівник, а знаменник — як порядковий [8, с. 107; 22, с. 99; 265, с. 227; 279, с. 87]:

Н.	одна друга	дві треті	дев'ять десятих
Р.	однієї другої	двох третіх	дев'яти (дев'ятьох) десятих
Д.	одній другій	двом третім	дев'яти (дев'ятьом) десятим

Зн.	одну другу	дві третіх	дев'ять десятих
Ор.	однією другою	двома третіми	дев'ятьма (дев'ятьома) десятими
М.	... одній другій	... двох третіх	... дев'яти (дев'ятьох) десятих

Аналогічно читаємо і записуємо словами десяткові дробі: .

0,1	—	нуль цілих і одна десята;
0,02	—	нуль цілих і дві соті;
1,3	—	одна ціла і три десятих;
26,49	—	двадцять шість цілих і сорок дев'ять сотих;
5,285	—	п'ять цілих і двісті вісімдесят п'ять тисячних;
0,0018	—	нуль цілих і вісімнадцять десятитисячних.

Дробові числівники **половина** ($1/2$), **третина** ($1/3$), **чверть** ($1/4$) відмінюються як звичайні іменники [1, § 72, п. 1]:

Одинна

Н.	половина	третина	чверть
Р.	половини	третини	чверті
Д.	половині	третині	чверті
Зн.	половину	третину	чверть
Ор.	половиною	третиною	чвертю
М.	... половині	... третині	... чверті

Множна

Н.	половини	третини	чверті
Р.	половин	третин	чвертій
Д.	половинам	третинам	чвертям
Зн.	половини	третини	чверті
Ор.	половинами	третинами	чвертями
М.	... половинах	... третинах	... чвертях

Якщо дробове співвідношення, що означає $1/2$, $1/3$ та $1/4$, у тексті записано цифрами (наприклад, в умові математичної задачі), то його треба читати як інші дробові числа. Але у доповідях, звітах уникають уживати прості дробі із знаменником 2, 3, 4, тобто замість $1/2$, $1/3$ та $1/4$ пишуть і говорять словами **половина**, **третина**, **чверть**. Причому перед ними не слід ставити числівник *одна*: *половина (третина, чверть) працівників поїхала у від'їздження*. Але якщо є протиставлення, то вживають зви-

чайні дробові числівники: *одна третя випускників продовжила навчання у вищих навчальних закладах, а дві треті пішли на виробництво* [21, с. 226; 63, с. 20; 64, с. 223].

Числівники **півтора́, півтори́, півтора́ста** в українській мові не відмінюються [1, § 72, п. 2].

Увагу! Це відрізняє українську мову від російської, де числівники **полтора, полторы і полтора́ста** в усіх відмінках, крім називного та знахідного (рос. *именительного і винительного*), мають форму **полтора** та **полтора́ста** [6, с. 54].

7.2.5 Порядкові числівники

Порядкові числівники — це числівники, що означають порядок предметів у процесі лічби або місце предмета в ряду однорідних [65, с. 126]. Вони змінюються за родами, числами та відмінками як прикметники [30, с. 49].

Порядкові числівники **пе́рший (пе́рша, пе́рше), дру́гий (дру́га, дру́ге), четве́ртний (четве́рта, четве́рте) ... одина́дцятий (одн-на́дцята, одина́дцятье) ... два́дцятьний (два́дцятьа, два́дцятье), три́дцятьний (три́дцятьа, три́дцятье), сороко́вий (сороко́ва, сороко́ве), п'ятдеся́тний (п'ятдеся́та, п'ятдеся́те), со́бний (со́та, со́те), двохо́сбтний (двохо́сбта, двохо́сбте) ... тис́ячний (тис́ячна, тис́ячне), двохо́тис́ячний (двохо́тис́ячна, двохо́тис́ячне)** тощо відмінюють як прикметники твердої групи [1, § 71, п. 1], тобто так:

Від- мінок	Однина			Множина
	чол. рід	серед. рід	жін. рід	
Н.	пе́рший	пе́рше	пе́рша	пе́рші
Р.	пе́ршого	пе́ршого	пе́ршої	пе́рших
Д.	пе́ршому	пе́ршому	пе́ршій	пе́ршим
Зн.	пе́ршнй лист, але пе́ршого виконавця	пе́рше	пе́ршу	пе́рші ролі, але пе́рших космонавтів
Ор.	пе́ршнм	пе́ршнм	пе́ршою	пе́ршнмн
М.	... пе́ршому, ... пе́ршім	... пе́ршому, ... пе́ршім	... пе́ршій	... пе́рших

Числівник **третій** (**третя**, **трете**) відмінюється як прикметник м'якої групи [1, § 71, п. 1], тобто так:

Відмінок	Однина			Множина
	чол. рід	серед. рід	жін. рід	
Н.	третій	трете	третя	треті
Р.	третього	третього	третьої	третіх
Д.	третьому	третьому	третьій	третім
Зн.	третій лист але третього виконавця	трете	третью	треті ролі, але третіх космонавтів
Ор.	третім	третім	третьою	третімн
М.	... третьому, ... третім	... третьому, ... третім	... третій	... третіх

Порядкові числівники на **-сотий**, **-тисячний**, **-мільйонний**, **-мільярдний** пишемо **одним словом**, і перша частина має форму **родового відмінка** (крім **сто** та **дев'ясто**): **трьохсотий**, **двадцятитисячний**, **двохсотп'ятдесятимільйонний** (але: **стотисячний**, **стомільйонний**, **стомільярдний**, **дев'яностотисячний**, **дев'яностомільйонний**, **дев'яностомільярдний**) [21, с. 218; 67, с. 120].

Примітка 1. Згідно з [1, § 71, п. 1; 220, с. 1267, 1268, 1383] окремі порядкові числівники мають дві рівноправні форми:

- трьохтисячний** і **тритисячний**;
- чотирьохтисячний** і **чотиритисячний**;
- трьохмільйонний** і **тримільйонний**;
- чотирьохмільйонний** і **чотиримільйонний**;
- трьохмільярдний** і **тримільярдний**.

Примітка 2. Порядкові числівники, до складу яких входять слова з **половиною**, **із чвертю** тощо, пишемо окремо [1, § 28, примітка 2; 21, с. 218]: *п'яти з половиною тисячний загін*.

Зверніть увагу на деякі особливості вимови та написання порядкових числівників:

1) усі порядкові числівники другого десятка (зокрема **одна́дцятий** та **чотирна́дцятий**), на відміну від російської мови, мають наголос на складі **-на-**:

рос.	одинна́дцатый	укр.	одина́дцятий
	четы́рнадцатый		чотирна́дцятий

2) на відміну від російської мови, в українській у порядкових числівниках **п'ятдесятий, шістдесятий, сімдесятий, вісімдесятий** перша частина залишається такою самою, як і у відповідних кількісних числівників [48, с. 104]. Порівняймо:

	Кількісний числівник	Порядковий числівник
рос.	пятьдесят	пятидеся́тый
	шестьдесят	шестидеся́тый
	се́мьдесят	се́мидеся́тый
	во́семьдесят	во́сьмидеся́тый
укр.	п'ятдеся́т	п'ятдеся́тий
	ші́стдеся́т	ші́стдеся́тий
	сі́мдеся́т	сі́мдеся́тий
	ві́сімдеся́т	ві́сімдеся́тий

3) у всіх складних порядкових числівниках, зокрема **п'ятдесятий, шістдесятий, сімдесятий, вісімдесятий**, перша частина не змінюється в процесі відмінювання [67, с. 121], наприклад:

Н.	п'ятдеся́тий	ші́стдеся́тий	сі́мдеся́тий	ві́сімдеся́тий
Р.	п'ятдеся́того	ші́стдеся́того	сі́мдеся́того	ві́сімдеся́того
Д.	п'ятдеся́тому	ші́стдеся́тому	сі́мдеся́тому	ві́сімдеся́тому

У складених порядкових числівниках відмінюється тільки останнє слово [1, § 71, п. 2]:

Н.	тисяча чотиреста сімдесят дев'я тнй
Р.	тисяча чотиреста сімдесят дев'я того
Д.	тисяча чотиреста сімдесят дев'я тому
Зн.	тисяча чотиреста сімдесят дев'я тнй рік , але тисяча чотиреста сімдесят дев'я того в'язня
Ор.	тисяча чотиреста сімдесят дев'я тнм
М.	тисяча чотиреста сімдесят дев'я тому (дев'ятім)

7.3 Сполуки числівників з іменниками

У правилах сполучання українських іменників і прикметників із числівниками є певні відмінності від російської мови, які є причиною помилок. Нижче викладено основні правила цього сполучання.

7.3.1 Сполуки власне кількісних числівників з іменниками

Власне кількісні числівники належать до стилістично нейтральних одиниць мови, тому їх можна використовувати в будь-якому стилі: науковому, офіційно-діловому, розмовному, художньому [8, с. 108].

Числівники **два, три, чотири, п'ять, шість** тощо не можна сполучати з іменниками, які не підлягають лічбі, наприклад, *бензин, гас, кисень, совість, честь* тощо.

Після числівників **одни, одна, одно (одне)** іменник стоїть в **однині в тому самому відмінку, що й числівник** [8, с. 111; 48, с. 105], наприклад:

Відмінок	Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід
Н.	один комп'ютер	одна дискета	одне (одно) прізвище
Р.	одного комп'ютера	одної дискети	одного прізвища
Д.	одному комп'ютеру	одній дискеті	одному прізвищу
Зн.	один комп'ютер, але одного інженера	одну дискету	одне (одно) прізвище
Ор.	одним комп'ютером	однією дискетою	одним прізвищем
М.	... одному комп'ютері, ... одним комп'ютері	... одній дискеті	... одному прізвищі, ... одним прізвищі

Форму множини **одні** вживають у словосполуках із іменниками, що позначають парні предмети, сукупність предметів, або з іменниками, які вживають лише у множині, наприклад, *одні окуляри, одні ножиці, одні канікули, одні двері* [20, с. 65; 29, с. 146].

Після числівників **два (дві), три, чотири** іменник стоїть у **множині в тому самому відмінку, що й числівник** [67, с. 22], наприклад:

Відмінок	Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід
Н.	два комп'ютери	три дискети	чотири прізвища
Р.	двох комп'ютерів	трьох дискет	чотирьох прізвищ
Д.	двома комп'ютерам	трьом дискетам	чотирьом прізвищам
Зн.	два комп'ютери, але двох інженерів	три дискети, але трьох робітниць	чотири прізвища
Ор.	двома комп'ютерами	трьома дискетами	чотирма прізвищами
М.	... двох комп'ютерах	... трьох дискетах	... чотирьох прізвищах

Увага! У російській мові числівники **два, три, чотири** завжди вимагають від іменника **родового відмінка однини**: *два екрана, три екрана, чотири екрана* [8, с. 112].

Після числівників **два (дві), три, чотири** у **називному відмінку** лише іменники, у яких розрізняються основи форм однини та множини (наприклад, *громадянин — громадяни, харків'янин — харків'яни, людина — люди, дівчина — дівчата*), та іменники IV відміни (наприклад, *ім'я, плем'я* тощо) стоять у **родовому відмінку однини** [6, с. 53; 8, с. 111; 22, с. 100], наприклад, *два громадянина, три людини, чотири дівчини, чотири племені, два імені*. Але в непрямих відмінках ці іменники стоять у множині в тому самому відмінку, що й числівник, наприклад, *двох громадян, трьох людей, чотирьох дівчат, чотирьох племен, двох імен*.

Увага! Іменники чоловічого, жіночого та середнього роду, які змінюють наголос, у словосполуках із числівниками **два (дві), три, чотири** зберігають наголос однини [43, с. 29; 48, с. 110; 49, с. 60; 54, с. 78], наприклад:

Однина	Множина	Словосполуки із числівниками
<i>чоловічий рід</i>		
бру́с	брусі́	два (три, чотири) бру́си
б́стрів	острові́	два (три, чотири) б́строви
<i>жіночий рід</i>		
жі́нка	жі́нки	дві (три, чотири) жі́нки
сестра́	се́стри	дві (три, чотири) сестри́
<i>середній рід</i>		
де́рево	дерéва	два (три, чотири) де́рева
б́зеро	озéра	два (три, чотири) б́зера

Примітка. Числівники **два (дві), три, чотири** не можна поєднувати з іменниками, що мають тільки множину (наприклад, окуляри, ножиці), з іменниками середнього роду, що називають малят тварин (наприклад, теля, лоша, курча) — ці числівники не можуть виконувати функцію іменника. У таких словосполучках уживають збірні числівники [8, с. 109]: двоє окулярів, троє телят.

Після числівників **п'ять і більше**, ужитих у називному відмінку, іменник стоїть **у родовому відмінку множини**, наприклад, *п'ять днів, дванадцять місяців*.

Це правило поширюється також на іменники, у яких основи форм однини та множини відрізняються, та іменники IV відміни [6, с. 53], наприклад, *п'ять харків'ян, шість імен, сім племен, вісім дівчат, дев'ять людей*.

Але, якщо числівник стоїть у непрямому відмінку, то й іменник стоїть у цьому самому відмінку: *п'яти днів, п'яти дням, п'ятьма днями, у п'яти днях* [67, с. 22].

Після складених числівників відмінок іменника залежить від останнього слова, тобто коли останнє слово:

- ♦ **одн (одна, одно, одне)**, тоді іменник стоїть **у однині в тому самому відмінку, що й числівник**, наприклад, *двадцять один комп'ютер, двадцяти одного комп'ютера ... тридцять одна дискета, тридцяти одної дискети ... сорок одно (одне) прізвище, сорок одного прізвища ...* ;
- ♦ **два (дві, трн, чотирн)**, тоді іменник стоїть **у множині в тому самому відмінку, що й числівник**, наприклад, *двадцять два комп'ютери, двадцяти двох комп'ютерів ... тридцять три дискети, тридцяти трьох дискет ... сорок чотири прізвища, сорока чотирьох прізвищ*.

Примітка 1. Тут мають місце всі викладені вище особливості щодо: а) наголосу іменників, які в множині змінюють наголос, наприклад, *двадцять два бру́си, тридцять три жі́нки, сорок чотири де́рева*;

б) іменників, у яких відрізняються основи форм однини та множини, а також іменників IV відміни, наприклад, *двадцять два громадянина, двадцяти двох громадян ... тридцять три людини, тридцяти трьох людей ... сорок чотири дівчини, сорока чотирьох дівчат ... п'ятдесят чотири племені, п'ятдесяти чотирьох племен ... шістдесят два імені, шістдесяти двох імен ...*

Примітка 2. Складені числівники, що закінчуються на **два (дві), три, чотири** не можна безпосередньо поєднувати з іменниками, що мають тільки множину, та з іменниками, що називають малят тварин. Тому використовують лічильні слова: **голова, штука, пара, екземпляр, одиниця**, наприклад, *двадцять дві пари окулярів, п'ятдесят три голови телят, тридцять чотири пари штанів* [6, с. 53; 54, с. 78].

♦ інші числа (**п'ять і далі**) — **родовий відмінок множини**, наприклад, *двадцять п'ять комп'ютерів*.

Складений числівник з іменником відмінюється згідно з наведеними вище правилами, залежно від останнього слова, наприклад:

у родовому відмінку:

двадцяти одного комп'ютера;

двадцяти двох комп'ютерів;

двадцяти п'яти комп'ютерів;

у давальному відмінку:

двадцяти одному комп'ютеру;

двадцяти двом комп'ютерам;

двадцяти п'яти комп'ютерам.

Числівники **нуль, тисяча, мільйон, мільярд** вимагають від іменників **родового відмінка множини в усіх формах** [29, с. 1-46; 67, с. 122], наприклад:

нуль цілих, нуля цілих ...

тисяча кілометрів, тисячі кілометрів ...

мільйон тонн, мільйона тонн ...

мільярд людей, мільярда людей ...

7.3.2 Словосполуки збірних числівників з іменниками

Збірні числівники широко використовують у розмовній мові, мові художніх творів, але вони не властиві науковому й офіційно-діловому стилям [8, с. 108].

Збірні числівники **двоє, троє, четверо, п'ятеро** ... уживають [8, с. 108; 21, с. 224; 54, с. 77-78]:

а) з іменниками чоловічого і спільного роду, які позначають осіб чоловічої статі: *двоє школярів, двоє суддів*, а також із прикметниками і дісприкметниками, що набули функції таких іменників, наприклад, *двоє приїжджих, троє чергових, четверо потерпілих*.

Примітка. Відповідно до літературної норми збірні числівники надають висловленню зниженого стилістичного відтінку, тому їх не рекомендовано вживати з іменниками, що називають осіб високого суспільного становища, наприклад, *академік, генерал, маршал, президент, професор* тощо. Із такими іменниками слід уживати кількісні числівники. Тобто слід писати: *у зборах узяли участь чотири академіки* [8, с. 109; 14, с. 88; 63, с. 19];

б) з іменниками чоловічого роду, що позначають назви тварин і птахів: *двоє коней, двоє орлів*;

в) з іменниками, що мають лише форму множини: *двоє вил, троє окулярів, двоє санчат, двоє дитячих ясел, двоє воріт, четверо ножиць*;

г) з іменниками *діти, малята, хлоп'ята, дівчата, особи: двоє хлоп'ят, п'ятеро осіб, троє дівчат, четверо малят*;

д) з особовими займенниками: *нас сьогодні четверо, їх було п'ятеро*;

е) з іменниками середнього роду, що є назвами малят і предметів: *четверо курчат, семеро качат, шестеро поросят, двоє пальт, четверо вікон, троє відер*;

ж) з назвами парних предметів: *троє черевиків, четверо рукавиць, двоє панчіх, двоє крил, двоє чобіт*;

з) у значенні іменників: *двоє прийшли, троє працювали*.

Увага! У словосполуках із іменниками чоловічого та жіночого роду — назвами неживих предметів та з іменниками, що є назвами осіб жіночої статі, збірні числівники використовувати не можна, а слід уживати лише кількісні: *дві доярки, три столи, дві ноги*.

Після збірних числівників **двоє, троє, четверо, п'ятеро і більше** іменник стоїть у **родовому відмінку множини**: *двоє програмістів, четверо електронників*.

Це правило поширюється також на іменники, у яких відрізняються основи форм однини та множини, та іменники IV відміни [6, с. 53]: *двоє громадян, троє людей, четверо дівчат*.

Числівник **обое** найчастіше означає чоловіка і жінку [2, с. 152; 48, с. 104].

Рідше цей числівник уживають, щоб позначити дві недорослі істоти (дітей, звірят тощо) або два однакові предмети, назва яких має форму іменника середнього роду або лише множини,

наприклад, *обоє дверей*. Іноді його вживають, щоб означити двох осіб однієї статі, наприклад, *обоє хлопців, обоє дівчат* [6, с. 53; 220, с. 645]. Хоча для цього краще вживати числівники **обидва, обидві**.

Після числівника **обоє** іменник стоїть у **родовому відмінку множини**, на відміну від російської мови, де після аналогічного числівника *оба (обе)* іменники стоять у родовому відмінку однини [6, с. 53]. Порівняймо:

рос.	<i>оба мальчика</i>	укр.	<i>обоє хлопців</i>
	<i>обе девушки</i>		<i>обоє дівчат</i>
	<i>оба цыпленка</i>		<i>обоє курчат</i>

Збірний числівник **обидва** вживаємо для позначання чоловічого і середнього родів у значенні *і той, і цей; і те, і це; і один, і другий*, наприклад, *по обидва боки вулиці, в обидва кінці, обидва вуха*.

Збірний числівник **обидві** поєднують з іменниками жіночого роду у значенні *і та, і ця; і одна, і друга*, наприклад, *обидві ноги, обидві руки, обидві половинки дверей* [14, с. 207; 48, с. 105].

Після числівників **обидва (обидві)** іменник стоїть у **тому самому відмінку множини**, що й числівник [67, с. 22], але іменники, що змінюють наголос, у словосполучках із цими числівниками **зберігають наголос однини**.

Після числівників **обидва (обидві)** у називному відмінку лише іменники, у яких відрізняються основи форм однини та множини, та іменники IV відміни стоять у **родовому відмінку однини**, наприклад, *обидва харків'янина, обидві дівчини*. Але в непрямих відмінках ці іменники стоять у множині у тому самому відмінку, що й числівник, наприклад, *обох харків'ян, обох дівчат*.

Увага! З іменниками, що мають тільки множину, числівники **обидва (обидві)** **не вживають**, і краще замінити їх іншою словосполучкою, наприклад, *біля цих і тих воріт*.

7.3.3 Сполуки неозначено-кількісних числівників з іменниками

Числівникові конструкції для позначення приблизної кількості в наукових текстах і офіційно-ділових документах максимально обмежують, а за необхідності позначають діапазон або використовують слова **більше, менше, до, понад** [21, с. 226].

Якщо вживають словосполучення з неозначено-кількісними числівниками **багато, кілька, небагато, декілька**, іменники узгоджують у формі **родового відмінка множини** [20, с. 67; 29, с. 147]: *кілька днів, багато днів, небагато місяців, декілька років.*

З цими неозначено-кількісними числівниками іменники, що не підлягають лічбі, узгоджуються у формі **родового відмінка однини** [20, с. 67]: *багато тепла, мало сонця.*

З неозначено-кількісними іменниками **кільканадцять, кількадесят, кількасот** іменники узгоджуються як з відповідними числівниками на **-дцять, -десять, -сот**.

7.3.4 Сполучення дробових числівників з іменниками

Дробові числівники в усіх відмінках вимагають від іменника **родового відмінка однини** [8, с. 112; 48, с. 105], наприклад: *одна друга площі, однієї другої площі, одній другій площі, ... ; сім десятих відсотка, семи десятим відсотка, сьома десятими відсотка,*

Це правило також поширюється на дробові числівники, записані цифрами [48, с. 105]:

½ площі; 0,7 довжини; 2,5 гектара; 3,8 кілометра.

У мішаних дробах, що мають елемент **з половиною, з чвертю**, характер керування визначається числівником, який виражає цілу частину [8, с. 112; 29, с. 147], наприклад:

один із половиною кілометр;

два з половиною кілометри;

п'ять з половиною кілометрів.

Якщо у мішаних дробах **дробова частина приєднується до цілої** сполучником **і**, то саме дробова частина керує іменником, тобто, як це зазначено вище, вимагає від іменника родового відмінка однини [8, с. 112–113], наприклад:

два й одна третя літра;

п'ять і дві треті метри;

двадцять і п'ять десятих відсотка.

Це правило також поширюється на дробові числівники, записані цифрами [48, с. 105]:

2 ¼ площі; 20,5 довжини.

Отже, ґрунтуючись на викладених правилах, слід писати: *два з половиною рази, але два й п'ять десятих рази.*

Увага! Треба розрізнити два значення іменника **раз**: часове та кількісне. Іменник **раз** із часовим значенням має

у родовому відмінку однини закінчення **-у**. Коли ж ідеться про кількісне значення іменника **раз**, то в родовому відмінку однини треба писати закінчення **-а**. Тому правильно буде: цього **разу** нас прибуло в півтора **раза** більше.

Числівник **півтора** сполучають з іменниками чоловічого та середнього роду, а **півтори** — жіночого [48, с. 105].

Числівник **півтора (півтори)** у називному, родовому та знахідному відмінках вимагає від іменника **родового відмінка однини**, а числівник **півтораста** — **родового відмінка множини**. В інших трьох відмінках ці числівники сполучають з відповідними формами **множини** іменників [8, с. 113].

Відмінок	Словосполуки із числівниками		
	<i>півтора</i>	<i>півтори</i>	<i>півтораста</i>
Н.	півтора <i>аркуша</i>	півтори <i>хвилини</i>	півтораста <i>кілометрів</i>
Р.	півтора <i>аркуша</i>	півтори <i>хвилини</i>	півтораста <i>кілометрів</i>
Д.	півтора <i>аркушам</i>	півтори <i>хвилинам</i>	півтораста <i>кілометрам</i>
Зн.	півтора <i>аркуша</i>	півтори <i>хвилини</i>	півтораста <i>кілометрів</i>
Ор.	півтора <i>аркушами</i>	півтори <i>хвилинами</i>	півтораста <i>кілометрами</i>
М.	... півтора <i>аркушах</i>	... півтори <i>хвилинах</i>	... півтораста <i>кілометрів</i>

Увага! В українській мові в родовому відмінку зі словами **півтора (півтори)** сполучаються іменники в **родовому відмінку однини**, а в російській мові зі словом **полутора** — у родовому відмінку множини [6, с. 54]. Порівняймо:

рос.	И. полтора <i>метра</i>	укр.	Н. півтора <i>метра</i>
	Р. полутора <i>метров</i>		Р. півтора <i>метра</i>
	И. полторы <i>сотни</i>		Н. півтори <i>сотні</i>
	Р. полутора <i>сотен</i>		Р. півтори <i>сотні</i>

Узагальнені правила вживання власне кількісних, збірних, неозначено-кількісних та дробових числівників у словосполуках з іменниками наведено в табл. 7.3.

Таблиця 7.3 — **Правила вживання числівників у словосполуках з іменниками**

Числівник	У якому відмінку ставимо іменник після числівника
один, одна, одно (одне) ; складені числівники, у яких останнє слово одни, одна, одно (одне)	у тому самому відмінку однини, що й числівник
два (дві), обидва (обидві), три, чотири ; складені числівники, у яких останнє слово два (дві), три, чотири	у тому самому відмінку множини, що й числівник
п'ять, шість, сім і далі ; складені числівники, у яких останнє слово п'ять і більше; збірні числівники обоє, двоє, троє, четверо, п'ятеро ... ; неозначено-кількісні числівники кільканадцять, кількадесят, кількасот	якщо числівник стоїть у називному відмінку, то іменник — в родовому відмінку множини; в інших випадках — іменник стоїть у тому самому відмінку множини, що й числівник
тисяча, мільйон, мільярд	у родовому відмінку множини
дробові числівники, мішані дробі, у яких дробова частина приєднується до цілої сполучником і	у родовому відмінку однини
мішані дробі, що мають елемент з половиною, третньою, чвертю	визначається числівником, який позначає цілу частину
неозначено-кількісні числівники багато, кілька, небагато, декілька	у родовому відмінку множини — для іменників, що підлягають лічбі; у родовому відмінку однини — для іменників, що не підлягають лічбі

7.3.5 Словосполуки порядкових числівників з іменниками

Порядкові числівники завжди узгоджуються з іменниками: *третій день, третє літо, третя школа, сто двадцять п'ятий кілометр, сто двадцять п'яте вікно, сто двадцять п'ята школа ...* [29, с. 147].

У сучасній українській мові слово **другий** уживають лише як порядковий числівник, і воно має значення російського прикметника **второй** [2, с. 154; 48, с. 104]. Його треба вживати тільки після будь-якого порядкового числівника (на означення послідовності, порядку), наприклад: *перший будинок заселено у січні, другий — у березні, а інші — в травні; це був другий директор інституту, заснованого ...*

Слово **другий** уживають також у висловах, де мова йде про однозначно парні означення або органи, наприклад, *від цього берега до другого ... , від одного берега річки до другого — бо в річці два береги — один і другий; одним оком бачу гірше, ніж другим — бо у людини два ока.*

Не слід плутати займенник **інший** (рос. **другой**) із числівником **другий**.

Російська мова	Українська мова	
	Не можна писати:	Слід писати:
в другой раз	другим разом	іншим разом
в других случаях	у других випадках	в інших випадках

7.4 Сполуки числівників із прикметниками та іменниками

Прикметник, що входить до складу кількісно-іменникової словосполуки, узгоджується з іменником [48, с. 106], наприклад: *один чинний стандарт, одного чинного стандарту, одному чинному стандарту ... ;*

два (три, чотири) чинні стандарти, двох (трьох, чотирьох) чинних стандартів, двом (трьом, чотирьом) чинним стандартам ... ;

п'ять чинних стандартів, п'яти (п'ятьох) чинних стандартів, п'ятьом чинним стандартам

Примітка. Деякі інші автори, наприклад, [2, с. 151–152; 8, с. 112; 67, с. 122] допускають в кількісно-іменникових словосполуках з числівниками **два**, **три**, **чотири** в називному відмінку вживання прикметників у родовому відмінку множини.

7.5 Числівники як компоненти складних іменників і прикметників

Числівник **один** у складних словах завжди має форму **одно-** [1, § 25, п. 3], наприклад: *однокласник, одноколірний* тощо.

Числівники **два, три, чотири** вживають у складних іменниках і прикметниках у двох формах [1, § 25, п. 3; 8, с. 114; 48, с. 104].

Якщо другий компонент починається на приголосний, то ці числівники мають форму **дво-, три-, чотири-**, наприклад: *двоколірний, двовідсотковий, двотижневик, двочлен; трибарвний, триколірний, трикутник, тричлен; чотиривалентний, чотиривимірний, чотириденний, чотирікімнатний, чотирикутник.*

Якщо другий компонент починається на голосний (**а, е, і, о, у**), то ці числівники мають форму **двох-, трьох-, чотирьох-**, наприклад:

двохатомний, двохелементний, двохіндексний, двохосьовий, двохукісний; трьохадресний, трьохелектродний, трьохіндексний, трьохосьовий; чотирьохактний, чотирьохетапний, чотирьохосьовий, чотирьохупорний.

Якщо другий компонент починається з **є, ю, я**, то вживають форми **дво-, три-, чотири-**, наприклад:

двоєдиний, двоюрідний, двоярусний; триєдиний, триярусний; чотириюрідний, чотирярусний.

Форми родового відмінка традиційно вживають у словах, компонентом яких є **складений числівник** [8, с. 115; 21, с. 219], наприклад:

двадцятидвохрічний, тридцятичотирьохповерховий, трьохтисячоріччя.

Числівники **п'ять–десять**, числівники на **-дцять** і на **-десять** у складі прикметників та іменників мають форму родового відмінка (із закінченням **-и**) [1, § 25, п. 3; 21, с. 219], наприклад:

п'ятигодинний, шестиденка, десятилітровий,

дев'ятнадцятиденний,

причому в числівниках на **-десят** перша основа залишається незмінною [48, с. 104]:

п'ятдесятиградусний, шістдесятиріччя,

сімдесятикілометровий, вісімдесятирічний.

Числівники **дев'яносто, сто** в складних словах зберігають форму називного відмінка [8, с. 115; 21, с. 219]:

стоголосий, стодвадцятиміліметровий,

стодвадцятип'ятилітній, стоквартирний,

дев'яностовідсотковий, дев'яносторіччя.

Числівники **сорок, двісті-дев'ятсот** мають у складних словах форму родового відмінка [8, с. 115], наприклад:

сорокавідерний, сорокап'ятирічний, сорокаденний,

двохсотлітній, п'ятисотрічний.

Числівник **тисяча** входить до складу іменників і прикметників у формі **тисячо-** [8, с. 115], наприклад:

тисячочотирьохсотліття, тисячоватний,

тисячоголовий, тисячокілометровий, тисячогранний,

тисячократний.

Якщо першу частину відчислівникового слова записуємо цифрами, то кінцеву частину приєднуємо через дефіс [1, § 29, п. 1 е; 21, с. 96], наприклад:

53-мільйонний, 12-поверховий,

250-квартирний, 125-річчя.

7.6 Словосполуки, що позначають дати

У датах, записаних словами, назви місяців завжди вживають тільки в родовому відмінку [43, с. 117; 67, с. 122], наприклад:

- Н. двадцять шосте серпня (лютого)
 Р. двадцять шостого серпня (лютого)
 Д. двадцять шостому серпня (лютого)
 Зн. двадцять шосте серпня (лютого)
 Ор. двадцять шостим серпня (лютого)
 М. ... двадцять шостому серпня (лютого)

Увага! Родовий відмінок від назви місяця **листопад** буде **листопада**, а форму **листопаду** вживають, щоб позначити процес опадання листя, тобто *п'яте листопада*, але *пора листопаду*. У всіх відмінкових формах наголос зберігається на третью складі [1, § 48 п. 1е; 61, с. 394].

У назвах свят з відмінюваною першою частиною назву місяця завжди вживають у родовому відмінку, наприклад:

*до Восьмого березня, з Восьмим березня,
присвячено Першому вересня.*

Якщо дати поєднуються зі словами **свято**, **день**, числівник і назву місяця вживають у **родовому відмінку**, наприклад:

*зі святом Восьмого березня,
до дня Першого вересня.*

Примітка. Конструкції зі *святом Восьме березня, до дня Перше вересня* належать до сфери розмовної мови [8, с. 113].

7.7 Словосполуки, що позначають час

В українській мові користуємося **кількісними числівниками** лише, коли говоримо про кількість часу, витрачену на якусь роботу чи дію [2, с. 153], наприклад:

*за **дві** години написали контрольну роботу;
на цю роботу витратили **сім** годин.*

Нормою української літературної мови, на відміну від російської, є вживання **порядкового числівника** на позначення завершеності години [31, с. 126–127; 43, с. 179]:

шоста (десята, одинадцята) година.

Для позначання часу в українській мові є спеціальні конструкції з порядковими числівниками та прийменниками [2, с. 153; 20, с. 157; 43, с. 180–181; 48, с. 87–88; 269, с. 680, 850] (табл. 7.4).

В офіційно-діловому стилі годину називаємо порядковим числівником від 1 до 24 і вказуємо кількість хвилин [48, с. 87].

Прийменник **о**, уживаний щоб позначити час, перед числівником **одинадцята** має форму **об** (з метою уникнути збігу двох о): **о** дванадцятій годині, але **об** одинадцятій годині [48, с. 88].

У художньому та розмовному стилі кількість хвилин передають відповідним дробовим або цілим числівником [2, с. 153; 20, с. 157; 43, с. 180–181]:

- ◆ із прийменником **на** до половини години;
- ◆ із прийменником **на**, коли буде половина години;
- ◆ із прийменником **за**, коли вже перейшло за половину години.

7.8 Правила записування словосполук із цифрами

№ 1200 1100 1000 900 800 700 600 500 400 300 200 100 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000 1100 1200 1300 1400

В офіційно-діловому та науково-технічному стилях вироблено певні правила, коли числівники слід подавати словами, а коли цифрами [21, с. 219, 226–227; 58, с. 29; 186, с. 113–114; 905, п. 6.14–6.17]:

а) простий кількісний числівник, який називає однозначне число (без вказівки одиниці виміру або обліку), у запису відтворюємо словом, а не цифрою, наприклад:

Виробів повинно бути більше двох;

Із п'яти замовлень ми отримали лише два;

Чекаю Вас із чотирма співробітниками;

б) прості числівники на позначання часових меж також відтворюємо словами:

... випробування повинні тривати три–п'ять місяців;

... прошу відрядити Вашого фахівця на два тижні;

в) складні та складені числівники зазвичай записують цифрами, крім випадків, коли ними починаються речення:

Було забраковано 28 виробів цієї партії;

але

Двадцять вісім виробів цієї партії було забраковано;

г) якщо після числових значень стоїть позначка одиниці виміру, то числове значення завжди записують цифрами, позначення одиниці розташовують в одному рядку із числовим значенням величини (цілим або дробовим) без перенесення на наступний рядок. Між числом і позначенням одиниці залишають проміжок:

2 кВт; 1500 м; 20 °С; 5 %; 423,06 м; 2,85 кг; 12,3 Ом.

Винятки становлять позначки у формі єдиного спеціального знака — нарядкового індексу, перед яким проміжок не залишають: *20°; 40''.*

Увага! Позначки одиниць не відмінюються. Після них крапку не ставлять, крім випадків, коли цього вимагає пунктуація (наприкінці речення);

д) якщо в тексті наводять інтервал числових значень або групу числових значень в однакових одиницях, то цю одиницю слід зазначати лише після останньої цифри, наприклад:

від 100,0 до 100,1 кг;
 100,0–100,1 кг;
 100,0 ... 100,1 кг;
 5; 6.1; 7 м;
 2 x 3 x 9 мм;

е) для запису великих цифр використовують також змішаний спосіб, коли назви великих розрядів, що з походження є іменниками, записують літерами й скорочено:

473 тис.; 5 млн; 12 млрд

(утім, ці іменники — частини числівників можна писати й повністю). Такий змішаний спосіб не лише допомагає скорочувати запис великих чисел, а й значно полегшує зорове сприйняття тексту.

Примітка. Згідно із ДСТУ 3582-97 скорочення слів **млн** та **млрд** подають без крапки, а скорочення слова **тис.** — з крапкою [890, с. 16, 22];

ж) у текстах, де наводять багато цифрових даних, що означають кошти, слово **гривень** здебільшого пишуть скорочено **гри**, крім випадків, коли це слово стоїть у кінці абзацу. Суми грошей більше однієї тисячі в текстах рекомендовано писати так:

5 тис. грн або 5 тис. гривень;
 1,5 млн грн або 1,5 млн гривень;
 2,5 млрд грн або 2,5 млрд гривень.

Примітка. Згідно із ДСТУ 3582-97 скорочення слова **грн** подають без крапки [890, с. 10];

з) літери дописують лише до цифр, що позначають порядкові числівники. Нарощення повинно складатися з **однієї літери**, коли числівник закінчується на:

- ◆ **-ої, -ою:** з 9-ї ранку;
- ◆ **голосний та приголосний:** на початку 80-х років;
- ◆ **голосний та й:** 6-й поверх;

або з **двох літер**, коли числівник закінчується на приголосний і голосний: 2-га редакція.

До римських цифр літери не дописують: I квартал, на V етапі, з XVI сторіччя [21, с. 219];

и) порядкові номери з'їздів, сесій пишуть або словами, або римськими цифрами (а не арабськими) [58, с. 29]: Другий з'їзд, II з'їзд.

УСТАЛЕНІ ВИСЛОВИ ДІЛОВОЇ І ФАХОВОЇ МОВИ

8.1 Загальні стилістичні особливості наукових і технічних текстів

Кожна мова має власні традиції та норми побудови словосполук і речень, а також самобутні усталені вислови. Незважаючи на спорідненість, російська та українська мови мають суттєві (а часом навіть і принципові) відмінності у синтаксисі та фразеології [283, с. 30].

Науковий та діловий стиль української мови протягом багатьох десятиліть формувався під впливом російської мови. Такий вплив узагалі не можна кваліфікувати як негативне явище, оскільки деякі запозичені синтаксичні конструкції були потрібні для формування власного українського наукового й ділового стилю. Негативні наслідки спричинило те, що під впливом російської мови часто-густо вилучали питомі синтаксичні елементи — словосполуки, моделі речень тощо і натомість запозичали відповідні російські конструкції. Усе це призвело до того, що в українських наукових і ділових текстах почали вживати багато синтаксичних структур, не властивих українській народній мові. Як відомо, різним мовам притаманно неоднакове наближення літературної мови до живої народної: російська мова була зорієнтована більше на книжний виклад, а українська — на народний, розмовний [16, с. 12].

Ще у 20-х роках ХХ століття, характеризуючи розвиток наукового стилю, О. Курило з прикрістю констатувала, що українська наукова мова «мало нагадує українську народну мову», бо автори намагаються «йти шляхом російської наукової мови з її здебільшого далеким від народного складом фрази» [33, с. 11-12]. Ця негативна тенденція істотно посилилася після кількох деся-

тилїть використання в науковій сферї переважно російської мови. Під її впливом узагалї зникла проблема синтаксису українських наукових текстїв, бо таких текстїв було дуже мало, і в них нерїдко переважали конструкції, якї порушували чи обмежували синтаксичнї норми української лїтературної мови. Повернення української мови у сферу науки, технїки та дїловодства в 90-х роках ХХ столїття виявило, що стиль сучасних науково-технїчних та дїлових текстїв суперечить синтаксичним традиціям української мови [16, с. 12].

Цей роздїл посїбника мїстить деякї правила та поради щодо синтаксичних норм і стилїстичних особливостей сучасної української мови, незнання яких призводить до помилок, що найчастїше трапляються в науково-технїчних і дїлових текстах. Матерїал викладено вїдповїдно до вимог ДСТУ 1.5:2003 [382], додатка Д ДСТУ 3966-2000 [956], рекомендацій О. Курило [33] і таких провїдних мовознавцїв, як Б. Антоненко-Давидович [2], К. Городенська [16], Н. Непийвода [283], О. Пономарїв [43], О. Сербенська [48; 49], С. Ярема [69] та їнші.

8.2 Переходьмо на природний для української мови дієслівний спосїб позначання дїї замїсть їменникового, традиційного для російського офїційно-дїлового та наукового стилїв

У російських науково-технїчних та дїлових текстах широко вживають конструкції з вїддїєслївним їменником, що надає вїкладовї книжного (а точнїше — канцелярського) вїдтїнку.

Примїтка. Такї мовнї конструкції-штампи, на думку багатьох російських лїнгвїстїв, не належать до гарного стилю [69, с. 12].

Однїєю з основних і безперечних прикмет української мови є те, що в нїй дїєслївнї елементи мають перевагу над їменниковими [69, с. 11]. Тому українська мова тяжїє до зворотїв з дїєсловом у неозначенїй формї й рїзних особових формах, а також з дїєприслївниками, там, де у російській мовї здебїльшого вживають вїддїєслївнї їменники, що можна проїлюструвати такими прикладами [2, с. 100–101]:

рос.: Задача **ликвідації** **каких-либоб порушений** уставов и руководств, **решительного укрєплення** дисциплины требует коренного **улучшения** контроля за деятельностью подчиненных, разумного **использования** дисциплинарных прав, **устранения** ошибок в работе.

укр.: Завдання **ліквідувати** будь-які **порушення** статутів і настанов та **рішуче зміцнити** дисципліну вимагає докорінно **поліпшити** контроль за діяльністю підлеглих, **розумно використовувати** дисциплінарні права, **переборювати** помилки в роботі.

У наведеній російській фразі шість віддієслівних іменників (у тому числі один іншомовного походження — *ликвідації*). В українській фразі залишився тільки один, конче потрібний, — **порушення**, а замість інших ужито дієслова, що значно поліпшило виклад.

Отже, російським конструкціям з віддієслівними іменниками типу *требовать применения решительных мер, идти по направлению к цели, дело не терпит отлагательства* и *учиться игре на скрипке* відповідають українські, у яких замість виділених іменників ужито дієслова: **вимагати вжити** рішучих заходів, **прямувати до цілі**, зі справою не можна **зволікати** і **учитися грати на скрипці**.

Особливу групу становлять **вислови з розщепленими присудками**, що описують дію двома словами: дієсловом-присудком, який указує тільки на те, що щось відбувається, і віддієслівним іменником-додатком, який показує, що саме відбувається. Навчальні та наукові праці рясніють такими висловами: *вести (а також здійснювати, проводити, реалізувати тощо) вимірювання (випробування, гартування, дослідження, зміцнення, нагрівання, прикладення сил, розтягання тощо)*, які майже витіснили з ужитку правильне і стисле **вимірювати, випробовувати, гартувати, досліджувати, зміцнювати, нагрівати, прикладати, розтягати** тощо [69, с. 12].

Радимо замість розщеплених присудків, що не становлять усталених дієслівно-іменникових сполук, уживати дієслова.

Там, де в російській діловій та фаховій мові вживають мовні конструкції типу **дієслово + віддієслівний іменик**, в україн-

ській мові часто-густо є дієслово, яке влучно передає те саме значення, наприклад, [69, с. 13; 194, с. 204; 283, с. 28; 956, п. Д.12]:

рос.:	выполняют вычисления	укр.:	обчислювати
	выполняют		моделювати
	моделирование		
	заниматься анализом		аналізувати
	заниматься		досліджувати
	исследованием		
	иметь место		бути
	иметь применение		застосовуватися
	находиться в		вагатися
	нерешительности		
	находиться в ожидании		чекати кого, чого, на
	кого, чего		кого, що
	находиться в		суперечити чому
	противоречии с чем		
	обеспечивать		убезпечувати
	безопасность		
	осуществляют		гармонізувати
	гармонизацию		
	осуществляют		контролювати
	контроль		
	осуществляют		тестувати
	тестирование		
	потерять сознание		знепритомніти
	привести к улучшению		поліпшити
	привести к ухудшению		погіршити
	прийти в негодность		зіпсуватися
	прийти к убеждению		переконатися
	приходить в упадок		занепадати
	провести работу по		попрацювати над
	проводить опрос		опитувати
	работать учителем		учителювати

Примітка. Підкреслимо, що в розмовній російській мові переваги теж надають дієсловам, тому з живих уст ми чуємо *я приготовила обед, я убираю квартиру, а не канцеляризм на кшталт я завершила приготовление обеда, я осуществляю уборку квартиры.*

У багатьох випадках замість російських конструкцій з віддієслівними іменниками доцільно використовувати українські дієприслівникові звороти, що можна проілюструвати таким прикладом [2, с. 101]:

рос.: Тут мы видим
вымирание отдельных
видов животных без
сохранения потомства.

укр.: Бачимо, що **вимирають**
окремі тваринні
види, **не залишаючи**
нащадків.

Духові української мови (у тому числі її наукового стилю) від-
повідає вживання дієприслівникових зворотів чи підрядних ре-
чень замість багатьох російських прийменникових конструкцій
з віддієслівними іменниками, наприклад [2, с. 101; 33, с. 69–72;
49, с. 102–103; 69, с. 11; 283, с. 27]:

рос.: без вычисления

для пояснения
для обеспечения
для описания
для доказательства
за неимением
из-за отсутствия
данных
по получении
по подписании
по рассмотрении
по истечении срока

по окончании
по ознакомлении
после измерения
при использовании
при исследовании
при описании
при определении
при наличии
при отсутствии
при необходимости

укр.: не обчисливши (не
обчислюючи)
щоб з'ясувати
щоб забезпечити
щоб описати
щоб довести
не маючи (не маючи)
не маючи (не маючи) даних

одержавши
підписавши
розглянувши
коли закінчився строк, як
вийшов строк
закінчивши
ознайомившись
вимірявши
користуючись
досліджуючи
описуючи
визначаючи
коли (якщо) є
коли (якщо) немає
коли (якщо) треба

при произношении
путем укрепления
подпоры
с прекращением
нагревания

вимовляючи
зміцнивши підпору
припинивши нагрівати

Інші аналогічні конструкції з прийменниками **по** та **при** наведено у табл. 3.2 та 3.4.

Зауважимо, що запропоновані варіанти природніші для української мови, ніж скальковані з російської конструкції для пояснення, після одержання, при описуванні, за наявності, за відсутності, які **формально** не виходять за межі українських синтаксичних норм [283, с. 27].

Отже, наведені вище приклади показують, що притаманні українській літературній мові дієприслівникові вислови доцільно ширше вживати в навчальній і науково-технічній літературі та офіційно-ділових документах, оскільки вони надають текстам стислості та ясності.

Але з наведених рекомендацій **не слід робити** хибний висновок, ніби віддієслівних іменників треба уникати **скрізь**.

По-перше, їх зазвичай використовують у дефініціях та заголовках наукових праць, а також у реченнях, де ці іменники:

- ♦ виконують функцію підмета або додатка [2, с. 101], наприклад: **програмування** — це така навчальна дисципліна ... ; **шукати виправдання**;
- ♦ входять до складу термінологічних словосполук [283, с. 27]: **виконувати лінійне згладжування швидких коливань**; **розробити алгоритм розв'язування задачі**; **лабораторія досліджування теплотривкості**.

Примітка. У ДСТУ 3966-2000, п. Г.9.1 запропоновано в термінологічних стандартах поряд із кожним віддієслівним іменником подавати дієслово, від якого цей іменник утворено. Це дасть змогу в наукових і ділових текстах, нормативних документах уживати дієслова на правах застандартизованих термінів, наприклад, замість першої з наведених вище термінологічних словосполук писати: **лінійно згладжувати швидкі коливання**.

По-друге, обминаючи віддієслівні іменники з прийменниками **для**, **по**, **при** у зазначених невластивих українській мові зворотах, українська мова знає їх здебільшого з прийменниками **на** та **за**, наприклад, **пити на гуляння**, **сказати на прощання**, **відбулося за його царювання** [33, с. 71-72].

Отже, уживати віддієслівні іменники у певних, властивих українській мові конструкціях цілком виправдано, проте в бага-

трьох випадках, особливо коли речення переобтяжено віддієслівними іменниками на **-ня**, щоб уникати «нн'якання» доцільніше вживати інші засоби, а саме дієслова та дієприслівники.

8.3 Берімо до уваги особливості керування дієслів

Переважна більшість дієслів як в російській, так і в українській мові, керує іменниками в якомусь певному відмінку та вимагає певних прийменників, але відмінки керованих іменників та прийменники при аналогічних російських і українських дієсловах не завжди збігаються [2, с. 104–105; 19, с. 78] (табл. 8.1).

Таблиця 8.1 — **Відмінки керованих іменників у словосполучках з дієсловами**

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>
благодарить кого	дякувати кому
болеть чем	хворіти на що
думать о чем	думати про що
заботиться о чем	піклуватися про що
изменить кому	зрадити кого
наносить что	завдавати чого
нуждаться в чем	потребувати чого
обучать чему	навчати чого
обучаться чему	навчатися чого
подготовиться к чему	підготуватися до чого
подразжать кому	наслідувати кого
предупреждать что	запобігати чому
предупреждать о чем	попереджувати про що
приобретать что	набувати чого
причинить что	завдати чого
снабжать чем	постачати що
стремиться к чему	прагнути до чого
употреблять что	уживати і вживати чого
учить что	учити і вчити чого
учиться чему	учитися і вчитися чого

Це спричинює багато прикрих помилок. Щоб їх уникнути, рекомендуємо користуватися табл. 8.1, а також словником [220] та посібником [54].

Нашим колективом
выполняется
ответственное задание

Нами **проводились**
многочисленные
исследования

Оппоненты
назначаются
Ученым советом

Эта проблема
рассматривалась
многими учеными

Наш колектив **виконує**
відповідальне завдання

Ми **проводили** численні
дослідження

Опонентів **призначає**
Вчена рада
або

Учена рада **призначає**
опонентів

Ця проблема **цікавила**
багатьох учених
або

Багато вчених **вивчало** цю
проблему

Аналогічно не слід уживати українські дієслова на **-ся** в під-
рядних частинах складних речень:

рос.: Компьютер,
характеризующий-
ся малыми
размерами
Исследование,
осуществляемое
экспертом

укр.: Комп'ютер, **якому властиві**
невеликі розміри

Досліджування, **що його**
проводить експерт

З наведених рекомендацій **не слід робити** хибний висновок,
ніби дієслів на **-ся** треба взагалі уникати.

Зворотні дієслова слід уживати в таких реченнях, коли [49,
с. 97]:

- а) дія спрямована на самого суб'єкта дії, наприклад,
голитися, митися, одягатися;
- б) дія є взаємозворотною, наприклад,
листуватися, змагатися, обійматися,
мириться;
- в) дію особа виконує в своїх інтересах, наприклад,
будуватися, пакуватися;
- г) дія називає типові ознаки самого суб'єкта, наприклад,
собака кусається, папір рветься, скло б'ється.

Крім зворотних дієслів на **-ся** є ще група безособових дієслів, наприклад,

не спиться, не лежиться, не хочеться, не віриться.

Такі дієслова мають лише форму третьої особи однини.

Виходячи з вище викладеного, фраза *Вітер швидко змінюється* — цілком правильна, бо підмет *вітер* є водночас суб'єктом і об'єктом дії. А речення *Двері відчиняються водієм* — ненормативне (хіба що «пхнули» водія і так відчинили двері). Інша річ, коли форму орудного відмінка має назва предмета, за допомогою якого виконують дію. Тому фраза *Двері відчиняються оцим ключем* відповідає нормі [49, с. 98], бо *ключ* — знаряддя дії, за допомогою якого двері може відчинити неназвана в реченні особа (суб'єкт дії). Хоча, на наш погляд, краще цю думку висловити так: *Двері відчиняють оцим ключем.*

Викладений підхід цілком відповідає рекомендаціям О. Курило, яка зазначала, що «українські дієслова на **-ся** мають у підметових фразах здебільшого значення активне, а не пасивне. І взагалі дієслова на **-ся** здебільшого активного, а не пасивного значення. *Ділитися, розпускатися* — це не значить бути *діленому, розпущеному*, а **самому ділитися, самому розпускатися**» [33, с. 87], тобто *клітина ділиться* (сама, а не хтось її ділить).

Отже, залежно від характеру дії слід уживати різні конструкції [956, п. Д.12]:

рос.: 1. Он изменяется (деформируется, нагревается) кем-то, чем-то	укр.: Його змінює (деформує, нагріває) хтось, щось (пасивна дія)
2. Он изменяется (деформируется, нагревается) где-то (при каких-то условиях)	Він змінюється (деформується, нагрівається) десь (за певних умов) (неперехідна дія)

У навчальних, науково-технічних та офіційно-ділових текстах часто-густо зловживають пасивними конструкціями з дієсловами на **-ся**, у яких об'єкт, на який спрямована дія, подано у формі називного відмінка, а назви суб'єкта дії немає, наприклад: *формула береться в дужки; видання друкувалися; якість гарантується* [49, с. 98].

У цих конструкціях природніше вживати особові форми дієслова:

рос.: В конце предложения ставится точка	укр.: Наприкінці речення ставлять крапку або Наприкінці речення ставимо крапку
Большая буква пишется в следующих случаях	Велику літеру пишуть у таких випадках або Велику літеру пишемо в таких випадках
Машина испытывается в лаборатории	Машину випробують у лабораторії

На нашу думку, конструкції з дієсловами у формі третьої особи множини (*ставлять, пишуть, випробують*) надають реченню більш загального (безособового) відтінку, тоді як форму першої особи краще вживати у навчально-методичній літературі, бо вони підкреслюють спільність дій викладача (інструктора) й учня (студента, слухача).

8.5 Правильно вживаймо безособові конструкції на **-НО, -ТО**

В українській мові для позначання дії, яка не передбачає точного означення її виконавця, уживають безособові конструкції з віддієприкметниковими формами на **-но, -то**, які використовують у діловому стилі від XIV ст. і які становлять національну специфіку української мови [16, с. 13]. Їх уживають замість пасивних дієприкметників, коли є потреба наголосити на дії, а не на ознаці [68, с. 401]. Наприклад: *Нове рішення **вироблено** згідно з обставинами.*

Примітка. Такі форми на **-но, -то** є й у російській мові (казано — сделано), але там їх рідше вживають, ніж в українській [48, с. 108].

Увага! Безособові конструкції на **-но, -то** керують іменником у знахідному відмінку без прийменника [49, с. 100], наприклад, *вироблено (що?) новий підхід (нове рішення, нову методичку).*

Уживаючи безособові конструкції, автори часто-густо допускають помилку, уводячи в речення виконавця дії у формі іменника чи займенника в орудному відмінку, проти чого виступала ще О. Курило [33, с. 55–56]. Не можна писати **Комісією вироблено нове рішення згідно з обставинами**, бо в цьому реченні є виконавець дії — *комісія*, причому це слово стоїть у орудному відмінку. Тому наведена конструкція є помилковою, її треба перебудувати так: **Комісія виробила нове рішення згідно з обставинами**.

Так само, як у розглянутих у 8.3 пасивних конструкціях з дієсловами на **-ся**, в орудному відмінку може стояти іменник (займенник), що означає знаряддя дії [2, с. 28–29], наприклад, **правильно** писати: **Лист написано олівцем**, бо олівець — це знаряддя дії, але **неправильно**: **Лист написано хлопцем**. В останньому прикладі треба вжити активну конструкцію: **Хлопець написав листа**.

Отже, безособову форму дієслова на **-но**, **-то** можна вживати лише у реченнях, де явно не зазначено виконавця дії. Тому правильно писати [956, п. Д.12]:

Його змінено (здеформовано, нагріто) десь (за певних умов);
але

Його змінив (здеформував, нагрів) хтось.

Примітка. Форми на **-но**, **-то** надають реченню певного відтінку минулості і доконаності: вони виражають минулу недавно дію [68, с. 401]. Тому їх зазвичай уживають без допоміжного дієслова **було**, наприклад:

*одержано результати,
проведено дослід,
машину випробувано,
якість гарантовано.*

Конструкції з допоміжним словом **було** вживають зрідка, коли підкреслюють, що одна минула дія відбулася перед іншою дією в минулому часі (давноминулий час [65, с. 103]), наприклад, *деталь було нагріто у печі, а потім занурено у воду*.

У висловах *книгу буде написано, це буде зроблено* підкреслено, що дія обов'язково відбудеться і завершиться в майбутньому (доконаність дії в майбутньому) [68, с. 401]. Хоча в літературі (див. [35, с. 21]) є різні думки щодо правильності таких висловів.

На нашу думку, між висловами *якість гарантовано* та *якість гарантуємо* є певна стилістична відмінність. Перший вислів підкреслює, що **вже (у минулому)** хтось ужив заходів, щоб забезпечити якість. А в другому підкреслено, що потрібні заходи ми продовжуємо вживати ще й зараз.

8.6 Правильно вживаймо усталені вислови ділової і фахової мови

Сучасні українські фахові та ділові тексти перенасичені зворотами, що є дослівним перекладом російських канцеляризмів, які не несуть суттєвої змістової навантаги, обтяжуючи виклад, надаючи текстові зайвої книжної помпезності. Потрібно позбавитися хибної звички щодо сліпого калькування російських мовних формул. Справа в тому, що в українській мові здебільшого наявні всі слова, що входять до цих зворотів, але висловів таких немає! Бо вислів тим і відрізняється від простого поєднання слів, що в ньому слова тісно пов'язуються і реалізують одне з кількох своїх значень [283, с. 25]. Тому часто-густо стикаєшся з тим, що, читаючи українські слова, аж ніяк не чуєш української мови та й не дуже розумієш зміст.

Щоб запобігти помилкам, радимо використовувати табл. 8.2, де наведено найбільш уживані у фаховій мові російські усталені словосполучення (ідіоми) та їх українські відповідники, узяті зі словників та посібників. Якщо в розглянутих джерелах відсутні певні приклади, то в таблиці подано авторські пропозиції. У табл. 8.2 переважають усталені дієслівно-іменникові сполучення. Численні усталені прикметниково-іменникові сполучення наведено також у відповідних таблицях розділу 3 цього посібника.

Таблиця 8.2 – *Приклади перекладу усталених російських висловів ділової і фахової мови*

Російська мова	Українська мова	Джерело
А налогичным образом	аналогічно	[31, с. 134]
Б атрачьте у кого-либо	наймтувати в кого-небудь	[31, с. 134]
без всяких оснований	без жодних (без ніяких) підстав	[272, с. 18]
без всяких сомнений	поза всяким сумнівом; безперечно	[272, с. 18]
без исключения	без винятку	[272, с. 19]
без малейшего отлагательства	негайно; не зволікаючи; не відкладаючи	[282, с. 122]

Російська мова	Українська мова	Джерело
без промедления	не гаючи часу; не зволінаючи; негайно	[272, с. 22; 282, с. 166]
берегись поезда (трамвая, автомобиля)	стерезися поїзда (трамвая, автомобіля)	[31, с. 134; 319, с. 21]
беречь / поберечь здоровье, одежду, вещи	шанувати / пошанувати (жалувати / пожалувати) здоров'я, одєжу, речі	[269, с. 34]
беречь как зеницу ока	берегти (пильнувати) як зіницю ока	[269, с. 34; 272, с. 24]
беречься простуды	берегтися простуди	[272, с. 24]
благодарю (кого, что?) Вас	дякую (кому, чому?) Вам	[31, с. 135]
благодаря тому, что...	завдяки тому, що...	[272, с. 29]
более чего	понад що	[272, с. 31]
болеть за дело	уболівати і вболівати за справу	[47, с. 12; 319, с. 23]
болеть чем	хворіти на що	[319, с. 23]
больше всего	найбільше; над усе; більш (більше) за все	[272, с. 31]
брать / взять (одерживать / одержать) верх над кем, чем	брати / узяти і взяти гору (верх, перевагу) над ким, чим; перемагати / перемогти кого, що	[272, с. 32]
брать / взять в аренду	заорендовувати / заорендувати	[272, с. 33; 285, с. 15]
брать / взять в свои руки	брати / узяти і взяти у свої руки (до своїх рук)	[272, с. 33; 319, с. 24]
брать / взять в толк	брати / узяти і взяти до тями (док. уторопати, розторопати)	[272, с. 33]
брать / взять интервью	брати / узяти і взяти інтерв'ю	[272, с. 34]
брать / взять на вооружение	брати / узяти і взяти на озброєння	[272, с. 34]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
братъ / взять на сохранение	брати / узяти і взяти на зберігання	[272, с. 34]
братъ / взять на учет	брати / узяти і взяти на облік	[282, с. 14]
братъ / взять под сомнение	брати / узяти і взяти під сумнів	[272, с. 35; 282, с. 14; 319, с. 24]
братъ / взять слово с кого	брати / узяти і взяти слово з кого	[272, с. 35; 319, с. 24]
братъ начало	починнатися	[282, с. 14]
братъ препятствия	долати перешкоди	[282, с. 14]
братся / взяться за работу	братися / узятися і взятися до роботи (за роботу)	[272, с. 35; 319, с. 24]
бросаться / броситься в глаза	упадати і впадати / упасти і впасти в око (в очі, у вічі)	[43, с. 144; 272, с. 37]
бросаться / броситься в сторону	кидатися / кинутися в бік	[272, с. 37]
бросаться / броситься из одной крайности в другую	удаватися і вдаватися / удатися і вдатися до крайнощів	[282, с. 14]
бросаться / броситься на что	кидатися / понакидатися на що	[269, с. 67]
быть в натянутых отношениях с кем	бути в напружених (на-тягнутих) стосунках з ким	[31, с. 135]
быть в обиходе	бути в ужитку	[272, с. 40; 282, с. 15; 319, с. 25]
быть в состоянии	бути спроможним (здатним)	[282, с. 15]
быть может	може; може бути; можливо; мабуть	[282, с. 15]
быть осведомленным	бути поінформованим (обізнаним)	[282, с. 15]
быть полезным	стати в пригоді	[282, с. 15]
быть правым	мати рацію	[43, с. 148–149; 272, с. 42]
быть сведущим в чем	знатися на чому	[282, с. 15]

Російська мова	Українська мова	Джерело
В расчете на кого, что	розраховуючи на кого, що	[272, с. 87]
ввести запрет на	заборонити	[31, с. 136]
ввиду того, что	через те, що; зважаючи на те, що; з огляду на те, що	[31, с. 136]
вводитъ / ввести в действие	пускати / пустити в хід; уводити і вводити / увести і ввести в дію	[272, с. 46; 282, с. 16]
вводитъ / ввести в должность	призначати / призначити на посаду	[272, с. 46]
вводитъ / ввести в наследство	уводити і вводити / увести і ввести в спадщину	[272, с. 28]
вводитъ / ввести в обиход	уводити і вводити / увести і ввести (упроваджувати і впроваджувати / упровадити і впровадити) в ужиток; док. узвичаїти	[282, с. 16]
вводитъ / ввести в состав	уводити і вводити / увести і ввести до складу	[282, с. 16]
вводитъ / ввести закон в силу (в действие)	надавати / надати законіві чинності	[272, с. 47; 319, с. 28]
вводитъ / ввести новые методы	упроваджувати і впроваджувати / упровадити і впровадити нові методи	[272, с. 46; 282, с. 16]
вводитъ / ввести пошлину	запроваджувати / запровадити мито	[31, с. 136; 272, с. 47]
вести занятия	проводити (вести) заняття	[272, с. 52; 282, с. 17]
вести к нарушению	призводити до порушення; спричиняти порушення; спричинятися до порушення	[282, с. 18]
вести к улучшению	поліпшувати	[282, с. 18]
вести начало от кого, чего	походити від кого, чого	[272, с. 52]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
вести переговоры	вести (проводити) переговори	[272, с. 52]
вести переписку	листуватися	[47, с. 13; 272, с. 53; 319, с. 29–30]
вести протокол	вести протокол	[319, с. 29]
вести себя уверенно	поводитися (триматися) впевнено	[31, с. 136]
вести следствие	проводити слідство	[272, с. 53; 319, с. 29]
вести собрание	вести збори	[319, с. 29]
вести телефонную линию	прокладати телефонну лінію	[282, с. 18]
вести учет	вести облік	[31, с. 136; 272, с. 53]
вести хозяйство	господарювати; хазяїнувати	[272, с. 53; 282, с. 18]
взаимный отказ от	взаємна відмова від	[31, с. 136]
взнос за право участия	внесок за право участі	[31, с. 136]
взыскивать / взыскать долг	стягати і стягувати / стягти і стягнути борг	[272, с. 56; 319, с. 31]
взыскивать / взыскать пени	стягати і стягувати / стягти і стягнути пені	[31, с. 136; 265, с. 41]
взыскивать / взыскать штраф	стягати і стягувати / стягти і стягнути штраф	[272, с. 56; 319, с. 31]
взять себя в руки	опанувати себе; запанувати над собою	[2, с. 107]
включать / включить в список	уключати і включати / уключити і включити (заносити / занести) до списку	[282, с. 21]
включать / включить мотор	умикати і вмикати / увімкнути і ввімкнути мотор	[272, с. 59; 319, с. 33]
включать / включить свет	умикати і вмикати / увімкнути і ввімкнути світло	[282, с. 21]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
включать / включнть скорость	умикати і вмикати / увімкнути і ввімкнути швидкість	[319, с. 33]
включать / включнть телевизор	умикати і вмикати / увімкнути і ввімкнути телевізор	[47, с. 14; 272, с. 59; 319, с. 33]
включать в себя	містити в собі; охоплювати; об'єднувати; складатися з	[282, с. 21]
включнть в повестку дня	поставити (внести) до порядку денного	[2, с. 111]
вне всяких сомнений	поза всяким сумнівом; безперечно	[272, с. 18]
вносят / внести дополнение	доповнювати / доповнити; унести і вносити / унести і внести доповнення	[282, с. 24]
вносят / внести изменения	змінювати / змінити; унести і вносити / унести і внести зміни	[282, с. 24]
вносят / внести исправление	виправляти / виправити; унести і вносити / унести і внести виправлення	[282, с. 24]
вносят / внести предложения	пропонувати / запропонувати; унести і вносити / унести і внести пропозиції	[282, с. 24]
вносят / внести свой вклад во что	робити / зробити свій внесок у що	[43, с. 151; 272, с. 66]
вносят / внести ясность в дело	з'ясувати / з'ясувати справу; унести і вносити / унести і внести ясність у справу	[282, с. 23]
возбуждать / возбудить вопрос	порушувати / порушити питання	[282, с. 24]
возбуждать / возбудить интерес	зацікавлювати / зацікавити; викликати / викликати (збуджувати / збудити, розпалювати / розпалити) зацікавленість (цікавість)	[272, с. 72; 282, с. 24]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
возбуждать / возбудить иск	порушувати / порушити (подавати / подати) позов	[272, с. 72]
возбуждать / возбудить обвинение	порушувати / порушити обвинувачення	[272, с. 72]
возбуждать / возбудить сомнения	викликати / викликати (породжувати / породити) сумніви	[282, с. 24]
возбуждать / возбудить ходатайство	порушувати / порушити клопотання	[272, с. 72]
возвращать / вернуть в сохранности	повертати / повернути в цілості	[272, с. 73]
возвращать / вернуть заем (ссуду)	повертати / повернути позику	[31, с. 136]
возвращаясь к этому вопросу	вертаючись до цього питання	[282, с. 24]
возложить контроль	покласти контроль	[31, с. 140]
возмещать / возместить убытки	відшкодувати / відшкодувати збитки (втрати)	[272, с. 74]
возникла необходимость	виникла необхідність	[31, с. 136]
возникли трудности	виникли (з'явилися) труднощі	[272, с. 75]
возникло подозрение	виникла підозра	[272, с. 75]
вообще говоря	узагалі і взагалі; загалом	[282, с. 39]
вопрос относительно	питання щодо	[31, с. 136]
воспринять что-либо как исключение	сприйняти що-небудь як виняток	[31, с. 137]
восстанавливать / восстановить в должности	поновлювати і поновляти / поновити на посаді	[31, с. 137; 272, с. 79; 319, с. 39]
восстанавливать / восстановить в памяти	відновлювати і відновляти / відновити в пам'яті	[272, с. 79]
восстанавливать / восстановить в правах	поновлювати і поновляти / поновити в правах	[272, с. 80; 319, с. 39]
восстанавливать / восстановить здоровье	відновлювати і відновляти / відновити здоров'я	[272, с. 80]

Російська мова	Українська мова	Джерело
восстанавлявать / восстановить хозяйство	відбудовувати / відбудувати господарство	[272, с. 80]
восстанавлявать / восстановить честь чью	знямати / зняти ганьбу з кого	[272, с. 80]
восстановить на работе	поновити на роботі	[272, с. 80]
восстановить права на	поновити права на	[31, с. 137]
восстановить сумму	поновити (відновити) суму	[31, с. 137]
востребовать вклад	одержати вклад	[272, с. 80; 319, с. 39]
востребовать доказательства	зажати доказів	[272, с. 80; 319, с. 39]
впадать / впасть в заблуждение	помилятися / помилитися	[272, с. 82]
впадать / впасть в изнеможение	знесилюватися / знеснитися	[272, с. 82]
впадать / впасть в немилость	упадати і впадати / упасти і впасти в неласку	[31, с. 137; 272, с. 82]
впадать / впасть в ошибку	допускатися / допуститися помилки; робити / зробити помилку; помилятися / помилитися	[272, с. 82; 282, с. 28]
впадать / впасть в панику	панікувати / запанікувати	[272, с. 82]
впадать / впасть в противоречие	допускатися / допуститися суперечності	[272, с. 82; 282, с. 28]
впадать / впасть в уныние	засмучуватися / засмутитися	[272, с. 83]
все без исключения	усі без винятку; геть усі	[272, с. 89]
всё без исключения	усе без винятку; геть усе	[272, с. 89]
всё более и более	щораз більше; щораз далі; дедалі більше	[282, с. 31]
все в наличии	усі є; усі наявні; усі присутні	[272, с. 89]

Російська мова	Українська мова	Джерело
все в сборе	усі зібралися	[272, с. 89]
всё в совокупности	усе разом; усе в сукупності	[272, с. 89]
всё в целости	усе ціле	[272, с. 89]
всё время	весь (увесь) час; досі ; дедалі ; щодалі	[282, с. 31]
все желающие	усі охочі; усі , хто бажає	[31, с. 137]
все обстоит благополучно	усе гаразд; усе добре	[31, с. 137]
все это пустяки	усе це дурниці (пусте)	[31, с. 137]
встретиться случайно	зустрітнся випадково	[269, с. 158]
встречать / встретить в штыки кого	зустрічати / зустріти багнетами (в багнети) кого	[272, с. 94]
встречать / встретить затруднения (с затруднениями)	зазнавати / зазнати труднощів	[272, с. 94]
встречать / встретить поддержку	зустрічати / зустріти підтримку	[319, с. 41]
встречаться / встретиться с затруднениями	зазнавати / зазнати труднощів	[272, с. 95]
встречаться / встретиться со знакомыми	зустрічатися / зустрітися зі знайомими	
встречаются ошибки	трапляються помилки	
встречаются такие явления	трапляються такі явища	[269, с. 158]
вступать / вступить в бой	ставати / стати до бою; приймати / прийняти бій	[47, с. 15; 272, с. 95]
вступать / вступить в брак	одружуватися / одружитися	[319, с. 24]
вступать / вступить в действие	ставати / стати до ладу	[272, с. 95]
вступать / вступить в должность	ставати / стати на посаду	[319, с. 41]

Російська мова	Українська мова	Джерело
вступать / вступить в переговоры	починати / почати переговори (розпочинати / розпочати переговори)	[272, с. 95; 319, с. 41]
вступать / вступить в разговор	уступати і вступати / уступити і вступити в розмову	[272, с. 95]
вступать / вступить в силу (о законе)	набирати / набрати чинності	[47, с. 15; 272, с. 95; 319, с. 41]
выключать / выключить мотор	вимикати / вимкнути мотор	[272, с. 107]
выключать / выключить телевизор	вимикати / вимкнути телевізор	[272, с. 107]
выносить / вынести благодарность кому	висловлювати / висловити (скадати / скасти, оголошувати / оголосити) подяку кому	[272, с. 108]
выносить / вынести вотум недоверия	вносити / вніести вотум недовіри	[31, с. 137]
выносить / вынести впечатление	діставати / дістати враження	[272, с. 108]
выносить / вынести за скобки	вносити / вніести за дужки	[272, с. 108]
выносить / вынести обвинение	вносити / вніести обвинувачення	[272, с. 108]
выносить / вынести порицание	вносити / вніести осуд (догану)	[272, с. 108]
выносить / вынести постановление	ухвалювати / ухвалити постанову; приймати / прийняти постанову (ухвалу)	[272, с. 108; 282, с. 34]
выносить / вынести приговор	ухвалювати / ухвалити (вносити / вніести) вирок	[272, с. 108]
выносить / вынести решение о	вносити / вніести (ухвалювати / ухвалити) рішення <i>про</i>	[31, с. 137]
выплачивать / выплатить долг	сплачувати / сплатити борг	[31, с. 137]

Російська мова	Українська мова	Джерело
выплачивать / выплатить компенсацию	виплачувати / виплатити компенсацію	[272, с. 109; 319, с. 44]
выплачивать / выплатить налог	сплачувати / сплатити податок	[272, с. 109; 319, с. 44]
выражать / выразить благодарность	висловлювати / висловити подяку	[31, с. 137]
выражать / выразить в цифрах	виражати / виразити в цифрах	[319, с. 44]
выражать / выразить желание	висловлювати / висловити (виявляти / виявити) бажання	[272, с. 110; 282, с. 35]
выражать / выразить недоверие кому	висловлювати / висловити недовіру кому	[272, с. 110]
выражать / выразить несогласие	висловлювати / висловити незгоду	[272, с. 110]
выражать / выразить свое неудовольствие	висловлювати / висловити своє незадоволення	[272, с. 110]
выражать / выразить сочувствие	висловлювати / висловити співчуття	[272, с. 110]
выражать / выразить уважение (уверенность)	висловлювати / висловити повагу (упевненість)	[31, с. 137]
вырывать / вырвать с корнем что	виривати / вирвати з корінням що; викоріювати / викоренити що	[269, с. 414; 272, с. 110]
выслать наложенным платежом	вислати післяплатою	[31, с. 137]
выступать / выступить на защиту кого, чего	виступати / виступити на захист кого, чого	[272, с. 112]
выступить в качестве переводчика	виступити перекладачем (як перекладач)	[31, с. 137]
выступить на защиту Отечества	стати до оборони (в обороні) Батьківщини (Вітчизни)	[31, с. 138]
выступить от профсоюзов	виступити від профспілок	[31, с. 138]

Російська мова	Українська мова	Джерело
выходить / выйти в отставку	виходити / вийти у відставку	[272, с. 113]
выходить / выйти из бюджета	виходити / вийти з бюджету	[272, с. 113]
выходить / выйти из доверия	виходити / вийти з довіри	[272, с. 113]
выходить / выйти из печати	виходити / вийти друком (з друку)	[272, с. 113]
выходить / выйти из положения	виходити / вийти зі становища	[272, с. 113]
выходить / выйти из себя	утрачати і втрачати / втратити і утратити витримку (самовладу); дратуватися / роздратуватися	[47, с.13; 272, с. 114]
выходить / выйти из строя	а) (рос. <i>выступать вперед</i>) виходити / вийти зі строю; б) (рос. <i>испортившись, перестать работать</i>) виходити / вийти з ладу	[272, с. 114]
выходить / выйти из употребления	виходити / вийти з ужитку	[272, с. 114]
выходить / выйти наружу	(перен.) виявлятися / виявитися, проявлятися / проявитися; (з приміщення) виходити / вийти назовні (надвір)	[272, с. 114; 282, с. 36]
выше (ниже) отца	вищий (нижчий) за батька (ніж батько, від батька)	[31, с. 152]
Говорить в пользу кого, чего	говорити (свідчити) на користь кого, чого	[272, с. 119]
говорить по существу	говорити по суті	[272, с. 120]
говорить по-украински	говорити українською	[31, с. 138]
говорить , что в голову пришло	говорити , що на думку спаде	[31, с. 138]
говоря по справедливости	правду кажучи	[272, с. 120]

Російська мова	Українська мова	Джерело
говоря по существу	кажучи по суті	[31, с. 138]
говорят, что	кажуть, що	[319, с. 49]
гореть желанием	палко бажати	[47, с. 16; 272, с. 123]
горит во рту	пече в роті	[285, с. 81]
горит лампочка	горить (світниться) лампочка	[285, с. 81]
горит лицо	пашить обличчя	[285, с. 81]
Д авать / дать в долг	позичити / позичити	[272, с. 128]
давать / дать возможность кому	давати / дати можливість (змогу), дозволяти / дозволяти кому	[272, с. 128]
давать / дать дорогу кому	звільняти / звільнити дорогу кому	[272, с. 128]
давать / дать интервью	давати / дати інтерв'ю	[272, с. 129]
давать / дать клятву	давати / дати клятву	[272, с. 129]
давать / дать ответ	відповідати / відповісти	[272, с. 129]
давать / дать отпор	давати / дати відсіч	[272, с. 129]
давать / дать отчет	звітувати / відзвітувати	[272, с. 129]
давать / дать повод к чему	давати / дати привід до (для) чого	[272, с. 129]
давать / дать свидетельские показания	свідчити / посвідчити	[272, с. 130]
давать / дать слово	а) (рос. дать возможность выступить) надавати / надати слово; б) (рос. клятвенно пообещать) давати / дати слово	[272, с. 130; 319, с. 52]
давать / дать согласие на что-либо	погоджувати / погодитися з чим-небудь	[43, с. 145; 272, с. 130]
дать письменную рекомендацию (характеристику) кому	дати письмову рекомендацію (характеристику) кому	[282, с. 183]
дать рекомендацию (совет) о чем	порадити (рекомендувати) що; дати пораду (рекомендацію) про що	[282, с. 183]

Російська мова	Українська мова	Джерело
действовать (работать) без отказа (о механизме)	діяти (працювати) безвідмовно	[272, с. 134]
действовать на нервы <i>кому</i>	нервувати кого	[272, с. 134]
действовать на основании	діяти на підставі	[31, с. 138]
действовать по собственному усмотрению	діяти на власний розсуд	[272, с. 135]
дело не терпит отлагательства	зі справою не можна зволікати	[282, с. 122]
для вида	для годиться; про людське око	[31, с. 138]
до востребования	до запитання	[272, с. 147; 319, с. 39]
докладывать / докложить о ком, чем	доповідати / доповісти (повідомляти / повідомити) про кого, що	[272, с. 149]
должен отметить, что...	мушу зазначити, що...	
должным образом	належним чином ; як належить; належно ; як слід; як треба; як годиться; як має (повинно) бути	[272, с. 150]
друг друга	одій одного; одія одну; однє одне	[285, с. 101]
друг за друга	одій за одного; одія за одну; однє за одне	[272, с. 157; 285, с. 101]
друг за другом	одій за одним	[272, с. 157]
друг от друга	одій від одного	[282, с. 51]
друг против друга	одій проти одного	[272, с. 157]
друг с другом	одій з одним	[272, с. 157]

Російська мова	Українська мова	Джерело
друг у друга	одий в одного	[272, с. 157]
другими (ниymi) словами	інакше кажучи	[31, с. 139; 272, с. 157]
З а исключенням <i>кого,</i> <i>чього</i>	за винятком <i>кого, чого</i>	[272, с. 176]
задавать / задать вопрос <i>кому</i>	запитувати / запитати <i>кого;</i> питати / спитати <i>кого;</i> ставити / поставити питання (запитання) <i>кому</i>	[272, с. 174; 282, с. 56]
задавать тон розговора	задавати тон розмови	[282, с. 56]
задаваться целью	поставити собі за мету	[43, с. 142; 282, с. 56]
заключается в том, что	полягає в тому, що	[31, с. 139]
заключать / заключить брак	брати / узяти і взяти шлюб, одружуватися / одружитися	[43, с. 139]
заключать / заключить в скобки (в кавычки)	брати / узяти і взяти (поміщати / помістити) в дужки (в лапки)	[43, с. 139; 272, с. 177; 282, с. 57]
заключать / заключить в тюрьму	ув'язнювати / ув'язнити	[272, с. 177]
заключать / заключить договор (соглашение, контракт)	укладати / укласти договір (угоду, контракт)	[43, с. 139; 272, с. 177]
заключать / заключить мир	укладати / укласти мир	[272, с. 177]
заключать в себе	містити в собі	[272, с. 177]
закрывать / закрыть бутылку	затикати / заткнути пляшку	[285, с. 125]
закрывать / закрыть глаза	заплющувати / заплющити очі; заплющуватися / заплющитися	[272, с. 178]
закрывать / закрыть глаза на что (<i>перен.</i>)	закривати / закрити очі на що	
закрывать / закрыть двери (окно)	зачиняти / зачинити двері (вікно)	[269, с. 329; 272, с. 178; 319, с. 71]

Російська мова	Українська мова	Джерело
закрывать / закрыть двери дома перед кем (для кого) (перен.)	переставати / перестати приймати (в домі) кого	[285, с. 125]
закрывать / закрыть заседание (совещание)	закривати / закрити засідання (нараду)	[272, с. 178]
закрывать / закрыть книгу (тетрадь)	згортати / згорнути книжку (зошит)	[285, с. 125]
закрывать / закрыть кран	закручувати / закрити кран	[285, с. 125]
закрывать / закрыть проход	закривати / закрити прохід	[319, с. 71]
закрывать / закрыть счет	закривати / закрити рахунок	[272, с. 179]
занимать / занять внимание чем	привертати / привернути увагу чим	[282, с. 59]
занимать / занять город	закоплювати / захопити місто	[272, с. 181]
занимать / занять гостей	розважати / розважити гостей	[272, с. 181]
занимать / занять деньги	позичати / позичити гроші (грошей)	[31, с. 139]
занимать / занять детей	забавляти / забавити дітей	[272, с. 181]
занимать / занять должность	обіймати / обійняти посаду; бути на посаді	[272, с. 181; 282, с. 59]
занимать / занять первое место	посідати / посісти перше місце	[272, с. 181]
занимать особое место	бути особливим	[282, с. 59]
заниматься / заняться работой	працювати / почати працювати; робити / почати робити	[272, с. 181]
заниматься / заняться учебой	навчатися / почати навчатися; учитися і вчитися / почати вчитися	[272, с. 181]
заниматься / заняться хозяйством	господарювати / почати господарювати	[272, с. 181]

Російська мова	Українська мова	Джерело
заниматься / заняться языками	вивчати / почати вивчати мови	[272, с. 181]
заниматься в университете	навчатися (учитися і вчитися) в університеті	[272, с. 181]
заниматься по ночам	працювати ночами	[319, с. 73]
занять место для кого-либо	зайняти місце для когось	[21, с. 332]
занять много времени	забрати багато часу	[285, с. 128]
заслуживает внимания	вартий уваги; заслуговує на увагу	[272, с. 553; 282, с. 60]
заслуживать доверия	заслуговувати на довіру	[319, с. 77]
заслуживать награды	заслуговувати на нагороду	[319, с. 77]
заслуживать этого	заслуговувати на це	[31, с. 144]
затягивать работу	зволікати з роботою	[31, с. 139]
затянуть песню	заспівати пісню	[272, с. 186]
И грать / сыграть роль	а) (прям.) грати / зіграти роль; б) (перен.) відігравати / відіграти роль	[43, с. 144; 272, с. 194]
идти / пойти в отпуск	іти і йти / піти у відпустку	[272, с. 196]
идти / пойти в разрез с чем-либо	суперечити кому, чому; не погоджуватися / не погодитися з ким, чим	[282, с. 63]
идти / пойти на пользу	ставати / стати в пригоді	[272, с. 196]
идти / пойти на уступки	іти і йти / піти на поступки	[272, с. 196]
идти / пойти навстречу кому	іти і йти / піти назустріч кому	[31, с. 140; 272, с. 196]
идти / пойти против течения	іти і йти / піти проти течії	[272, с. 197]
из сказанного следует	із сказаного виходить (випливає)	[272, с. 204]
избегать / избежать трудных вопросов (ошибок)	уникати / уникнути важких питань (помилкок)	[31, с. 140]
избежать наказания	уникнути покарання; утекти і втекти від покарання (кари)	[272, с. 198]

Російська мова	Українська мова	Джерело
избежать опасности	уникнути небезпеки	[272, с. 198]
извините меня	вибачте (пробачте, даруйте) мені; перепрошую вас	[31, с. 140]
из-за куска хлеба	заради (ради) шматка хліба	[272, с. 201]
из-за неосторожности	через необережність	[272, с. 201]
из-за непригодности	через непридатність	
из-за отсутствия кого, чего	через відсутність (за браком) кого, чого	[272, с. 201]
изо всех сил	щосили; чимдуж	[31, с. 140]
изъясняются по-украински	розмовляти (говорити) українською мовою (по-українському, по-українськи)	[31, с. 140]
именно в этом месте...	саме в цьому місці...	
именно потому, что	саме тому, що	[282, с. 66]
именно так	саме так; безсумнівно; безперечно; немає сумніву	[282, с. 66]
именно такой	саме такий	[272, с. 205]
именно тогда	саме тоді	[272, с. 205]
иначе говоря	інакше (по-іншому) кажучи; іншими словами; тобто	[272, с. 208; 282, с. 39]
исключение из правил	вняток із правил	[14, с. 55]
исполнение следующих работ	виконання таких робіт	[31, с. 140]
итого	разом	[31, с. 140]
К райнему сожалению	на превеликий жаль	[272, с. 247]
к началу	на початок	[272, с. 234]
к печати	до друку	[31, с. 140]
как бы не так	аж ніяк; де там; овва	[43, с. 140]

Російська мова	Українська мова	Джерело
как обстоит дело с...?	як справа з...?	[319, с. 158]
как обстоят Ваши дела?	як (ідуть, стоять) Ваші справи?	[43, с. 140; 319, с. 158]
как указывалось выше	як зазначалося (підкреслювалося, встановлено) раніш (вище); як уже згадувалося; про що йшлося раніше	[282, с. 230]
кончат ь / кончат ь плохо	кінчати / кінчити і скінчити погано (зле)	[272, с. 238]
кончат ь / кончат ь университет	закінчувати / закінчити університет	[272, с. 238]
кончат ь жизнь самоубийством	заподіяти собі смерть	[31, с. 140]
крупным планом	великим (широким) планом	[31, с. 140]
кстати говоря (кстати сказать, кстати заметить)	до речі; між іншим; до того ж; крім того	[272, с. 247; 282, с. 39, 77]
Л ечить болезнь	лікувати хворобу	[31, с. 141]
ликвидировать неисправность	усунути несправність	[31, с. 141]
листать страницы	гортати (перегортати) сторінки	[31, с. 141]
лишать / лишить возможности	позбавляти / позбавити можливості	[31, с. 141]
лишать / лишить гражданства	позбавляти / позбавити громадянства	[319, с. 115]
лишать / лишить жизни	позбавляти / позбавити життя	[272, с. 255]
лишать / лишить избирательных прав	позбавляти / позбавити виборчих прав	[272, с. 255]
лишать / лишить мандата	позбавляти / позбавити мандата	[319, с. 115]
лишать / лишить наследства	позбавляти / позбавити спадщини	[272, с. 255]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
лишать / лишить свободы (арестовывать / арестовать)	позбавляти / позбавити волі (ув'язнювати / ув'язнити)	[272, с. 255]
лишать / лишить слова <i>кого</i>	відбирати / відібрати (забирати / забрати) слово <i>в кого</i> ; позбавляти / позбавити слова <i>кого</i>	[31, с. 141; 272, с. 255; 282, с. 79]
лишать / лишить собственности	позбавляти / позбавити власності	[272, с. 255]
любить девушку	кохати дівчину	[21, с. 332]
любить жену	кохати дружину	[319, с. 116]
любить мать	любити мати	[21, с. 332]
любить мужа	кохати чоловіка	[319, с. 116]
любить парня	кохати хлопця	[21, с. 332]
любить пиво	полюбляти пиво	[21, с. 332]
любить плавать	полюбляти плавати	[21, с. 332]
любить родину	любити батьківщину	[319, с. 116]
любить свою работу	любити свою роботу	[21, с. 332]
любить читать	полюбляти читати	[21, с. 332]
Между тем	тим часом	[31, с. 141; 272, с. 264]
менее всего	найменше ; менш за все	[31, с. 141; 272, с. 265]
На основании того, что	на підставі того, що	[272, с. 289]
на следующий день	наступного дня	[31, с. 142]
на содержании	на утриманні	[31, с. 142]
наводит / навести на мысль	наводити / навести (наштовкувати / наштовкнути) на думку	[272, с. 279]
наводит / навести на подозрение	наводити / навести (наштовкувати / наштовкнути) на підозру	[272, с. 279]
наводит / навести на размышление	наводити / навести на роздуми	[31, с. 142]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
наводитъ / навести порядок	упорядковуватъ і впорядковувати / упорядкувати і впорядкувати; робити / зробити (давати / дати) лад; наводити / навести лад (порядок)	[282, с. 88]
наводитъ / навести справку о	довідуватися / довідатися про	[272, с. 279]
наводитъ / навести ужас	наганяти / нагнати жаж; завдавати / завдати жаху	[272, с. 279]
надевать / надеть насадку	надівати / надіти насадку	
надевать / надеть очки	надівати / надіти (почепляти / почепити) окуляри	[31, с. 142; 272, с. 281]
надевать / надеть полушубок	надягати / надягти (одягати / одягти) козуха	[31, с. 142]
надевать / надеть туфли	узувати і взувати / зузити і взути туфлі	[31, с. 142]
надевать / надеть шапку	надівати / надіти шапку	[31, с. 142]
надлежащим образом	належно; як належить; належним чином; як треба; як слід	[282, с. 88]
назначать / назначить (определять / определить) цену	призначати / призначити (визначати / визначити) ціну	[272, с. 283; 319, с. 130]
назначать / назначить на должность	призначати / призначити на посаду	[272, с. 283; 319, с. 130]
ванлучшим образом	якнайкраще; щонайкраще	[31, с. 142]
налагать / наложить взыскание	накладати / накласти стягнення	[272, с. 287]
налагать / наложить резолюцию	накладати / накласти резолюцію	[272, с. 285; 319, с. 131]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
налагать / наложить штраф	накладати / накласти штраф	[319, с. 131]
наносить / нанести визит	робити / зробити (наносити/ нанести) візит	[272, с. 288]
наносит / нанести вред	завдавати / завдати шкоди; заподіювати / заподіяти шкоду	[272, с. 288; 319, с. 133]
наносит / нанести оскорбление кому	ображати / образити кого; завдавати / завдати образи; заподіювати / заподіяти (чинити / учинити) образу кому	[272, с. 288]
наносит / нанести побои кому	завдавати / завдати побоїв кому	[272, с. 288]
наносит / нанести поражение кому	завдавати / завдати поразки кому	[272, с. 288]
наносит / нанести рану кому	ранити / поранити кого; заподіювати / заподіяти (робити / зробити) рану кому	[272, с. 288]
наносит / нанести убытки	завдавати / завдати збитків	[31, с. 142]
наносит / нанести удар	завдавати / завдати удару	[31, с. 142; 43, с. 147]
наносит / нанести ущерб кому	шкодити / нашкодити кому	[272, с. 288]
написать две строчки	написати два рядки	[31, с. 142]
направиться прямо в магазин	попростувати (податися) прямо до магазину	[31, с. 143]
настаивать / настоять на своем	наполягати / наполягти на своєму; обстоювати / обстояти своє	[272, с. 295]
настаивать / настоять на своем мнении	наполягати / наполягти на своєй думці	[31, с. 142]
настаивать корень аира	настоювати корінь (коріння) аїру	[31, с. 142]
настаиваю на том, что	наполягаю на тому, що	

Російська мова	Українська мова	Джерело
не в свое время	невчасно	[31, с. 142]
не в состоянии выполнить приказ	не бути спроможним виконати наказ	[31, с. 143]
недолюбливать кого-, что-либо	не полюбляти кого-, що-небудь	[31, с. 143]
немедленно известить	негайно повідомити	[31, с. 143]
несмотря на...	незважаючи на...	[272, с. 322]
нести / понести наказание	знавати / зазнати кари; відбувати / відбути кару; нести / понести кару	[272, с. 324]
нести / понести ответственность за кого, что	бути відповідальним, відповідати / відповісти за кого, що	[272, с. 324]
нести / понести потери	знавати / зазнати втрат	[272, с. 324]
нести / понести убытки	знавати / зазнати збитків	[272, с. 324]
нести обязанности	бути зобов'язаним; мати обов'язки	[272, с. 324]
нести расходы	тратитися; витрачатися	[272, с. 324]
нести службу	працювати; виконувати обов'язки	[282, с. 103]
нет расчета делать это	немає (нема) рації (інтересу, сенсу) робити це	[272, с. 326]
нуждаться (бедствовать)	бідувати, терпіти заидні (нестатки)	[319, с. 148]
нуждаться в лечении	потребувати лікування	[319, с. 148]
нуждаться в поддержке	потребувати підтримки; мати потребу в підтримці	[272, с. 337]
нуждаться в помощи	потребувати допомоги	[31, с. 145]
нуждаться в реформе	потребувати реформи	[272, с. 337]
О обеспечивать / обеспечить безопасность	убезпечувати / забезпечити; гарантувати безпеку	[43, с. 143; 319, с. 151]
обеспечивать / обеспечить работу	забезпечувати / забезпечити роботу	[31, с. 143]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
обжаловать взыскание (решение)	оскаржити стягнення (рішення, ухвалу)	[319, с. 151]
обжаловать приговор	оскаржити вирок	[31, с. 143]
обращать / обратить внимание на кого, что	звертати / звернути увагу на кого, що; привертати / привернути увагу до кого, чого	[31, с. 143; 272, с. 344]
обращаться / обратиться к руководству	звертатися / звернутися до керівництва	
обращаться / обратиться по адресу	звертатися / звернутися на адресу	[31, с. 143; 272, с. 345; 319, с. 156]
обращаться / обратиться с просьбой	звертатися / звернутися з проханням	[272, с. 345; 319, с. 156]
обращаться с техникой	поводитися з технікою	[319, с. 157]
обуславливать / обусловить в договоре что	обумовлювати / обумовити в договорі що	[272, с. 346; 282, с. 109]
обуславливать / обусловить собою что	зумовлювати / зумовити що	[272, с. 346; 282, с. 109]
объявлять / объявить благодарность кому	оголошувати / оголосити подяку кому	[272, с. 348; 319, с. 160]
объявлять / объявить выговор	оголошувати / оголосити догану	[319, с. 160]
объявлять / объявить документ недействительным	оголошувати / оголосити документ недійсним	[319, с. 160]
объявлять / объявить мораторий	оголошувати / оголосити мораторій	[272, с. 348]
объявлять / объявить несостоятельным должником	оголошувати / оголосити неспроможним боржником	[319, с. 160]
объявлять / объявить о несостоятельности	оголошувати / оголосити про неспроможність	[272, с. 348]
объявлять / объявить о своем несогласии	повідомляти / повідомити про свою незгоду	[272, с. 348]
объявлять / объявить перерыв	оголошувати / оголосити перерву	

Російська мова	Українська мова	Джерело
объявляют / объявят приговор	оголошувати / оголосити вирок	[272, с. 348]
объявляют / объявят собрание открытым	оголошувати / оголосити збори відкритими	[319, с. 160]
одерживать / одержать верх над кем, чем	брати / узяти і взяти гору над ким, чим	[31, с. 143; 319, с. 162]
одерживать / одержать победу	здобувати / здобути перемогу	[31, с. 143; 43, с. 139; 319, с. 162]
около двадцати лет прошло	мало (трохи) не двадцять років минуло	[272, с. 354]
около двенадцати (часов)	близько дванадцятої (години)	[272, с. 354]
около двух тысяч	близько двох тисяч	[31, с. 143]
около дороги	коло (край) дороги (шляху)	[272, с. 354]
около полудня	близько полудня	[272, с. 241]
около полуночи	близько півночі	[272, с. 241]
определять порядок	визначати порядок	[31, с. 144]
освещать / осветить вопросы	висвітлювати / висвітлити питання	[31, с. 144]
освещать / осветить помещение	освіщати / освітити приміщення	[319, с. 166]
освободиться от предрассудков	позбутися забобонів; звільнитися від забобонів	[282, с. 116]
освобождается теплота	вивільняється тепло	[282, с. 116]
освободят / освободит жилоплощадь	звільняти / звільнити житлову площу	[31, с. 144]
освободят / освободит от должности	звільняти / звільнити з посади; увільняти / увільнити від посади	[272, с. 357]
освободят / освободит от наказания	звільняти / звільнити (увільняти / увільнити) від покарання	[272, с. 357]
освободят / освободит от уплаты	звільняти / звільнити (увільняти / увільнити) від сплати	[272, с. 357]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
освободятъ / освободить от участия	звільняти / звільнити від участі	[31, с. 144]
освободятъ / освободить родную землю от врага	визволяти / визволити рідну землю від ворога	
освобождаются / освободятся от рабства	визволятися / визволитися з неволі	[269, с. 609]
оставаться / остаться в стороне	залишатися / залишитися осторонь	[47, с. 18]
оставаться / остаться в строю (продолжать работать, действовать)	і далі (продовжувати / продовжити) працювати (діяти)	[272, с. 358]
оставляем за собой право	застерігаємо собі право	[47, с. 18]
оставляет желать лучшего	могло б бути набагато кращим	[47, с. 18]
оставляют / оставят без внимания	залишати / залишити (лишати / лишити) поза увагою	[47, с. 18; 272, с. 359]
оставляют / оставят без рассмотрения	не розглядати / не розглянути	[272, с. 359]
оставляют / оставят в покое кого	давати / дати спокій кому	[272, с. 359]
оставляют / оставят в тени что	залишати / залишити (лишати / лишити) в тіні що	[272, с. 359]
оставляют / оставят заявление без ответа	залишати / залишити заяву без відповіді	[319, с. 169]
оставляют / оставят имущество наследникам	залишати / залишити майно спадкоємцям	[319, с. 169]
оставляют / оставят под вопросом	залишати / залишити (лишати / лишити) нерозв'язаним	[272, с. 360]
оставляют / оставят просьбу чью без последствий	не задовольняти / не задовольнити прохання чие	[272, с. 360]
осуществитъ сделку	здійснити правочин	[319, с. 274]
осуществляется исключительно соответствующей организацией	здійснює виключно відповідна організація	

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
осуществляют / осуществит замыслы	здійснювати / здійснити задуми	[272, с. 361]
осуществляют / осуществит контроль	здійснювати / здійснити контроль	[272, с. 361]
отгружать / отгрузить товар	відвантажувати / відвантажити товар	[31, с. 144]
отдавать / отдать в аренду	віддавати / віддати в оренду	[272, с. 363; 319, с. 172]
отдавать / отдать в починку	віддавати / віддати лагодити	[272, с. 363]
отдавать / отдать в стирку	віддавати / віддати прати	[272, с. 364]
отдавать / отдать на поруки кого	віддавати / віддати на поруки кого	[272, с. 364]
отдавать / отдать под суд кого	віддавати / віддати під суд (до суду) кого	[272, с. 364]
отдавать / отдать приказ	віддавати / віддати наказ	[319, с. 172]
отдавать / отдать себе отчет в чем	усвідомлювати / усвідомити що; розуміти / зрозуміти що	[272, с. 130]
откалывают / откалывают предложение (претензии)	відхиляти / відхиляти пропозицію (претензії)	[31, с. 144; 272, с. 366]
откровенно говоря	щиро (по щирості, відверто) кажучи	[272, с. 367]
открывают / открыт глаза	розплющувати / розплющити очі; розплющуватися / розплющитися	[272, с. 367]
открывают / открыт глаза кому на что (перен.)	відкривати / відкрити очі кому на що	[272, с. 367]
открывают / открыт двери	відчиняти / відчинити двері	[319, с. 174]
открывают / открыт заседание (совещание)	відкривати / відкрити засідання (нараду)	[319, с. 174]
открывают / открыт книгу (тетрадь)	розгортати / розгорнути книжку (зошит)	[47, с. 14; 319, с. 174]

Російська мова	Українська мова	Джерело
открывать / открыть кредит	відкривати / відкрити кредит	[272, с. 367]
открывать / открыть навигацию	відкривати / відкрити навігацію	[272, с. 367]
открывать / открыть огонь	відкривати / відкрити вогонь	[272, с. 367]
открывать / открыть проход	відкривати / відкрити прохід	
открывать / открыть сезон	починати і розпочинати / розпочати сезон	[47, с. 14]
открывать / открыть счет	відкривати / відкрити рахунок	[31, с. 144; 272, с. 367]
открыть новую страницу	починати нову сторінку	[47, с. 14; 272, с. 368]
откуда это видно?	з чого це видно?	[31, с. 144]
отменять / отменить заседание (собрание)	відмінити / відмінити засідання (збори)	[319, с. 174]
отменять / отменить ограничения	скасовувати / скасувати обмеження	[272, с. 368]
отменять / отменить решение (распоряжение)	скасовувати / скасувати рішення (розпорядження)	[31, с. 144]
относительно билетов можно не беспокоиться	щодо квитків (про квитки) можна не турбуватися	[31, с. 144]
относительно более высокие значения	порівняно вищі значення	[282, с. 123]
относительно кого, чего	щодо кого, чого; стосовно кого, чого; що стосується кого, чого	[272, с. 369; 282, с. 123]
относительно новый	відносно новий	[282, с. 123]
относительно рецензии скажу	щодо рецензії скажу	[31, с. 144]
относительно центра	відносно центра	[282, с. 123]
относительно этого есть разные мнения	щодо цього (на це, про це) є різні думки	[31, с. 144]
отпускать раньше с работы	відпускати раніше з роботи	[282, с. 124]

Російська мова	Українська мова	Джерело
отпускать товар за на- личные	видавати товар за готівку	[31, с. 153]
отпускать / отпустить гайку	відпускати / відпустити гайку	[272, с. 370]
отходить / отойти в сторону	відходити / відійти вбік	[31, с. 144]
отходить / отойти от позиции (от договоренно- сти, от сотрудничества)	відходити / відійти від позиції (від домовленості, від співробітництва)	[31, с. 144]
П ахать огород	орати город	[31, с. 145]
переливать из пустого в порожнее	товкти воду в ступі	[31, с. 145]
писать сумму прописью	писати суму літерами	[31, с. 145]
побелить (отремонти- ровать) потолок	побіляти (відремонтувати) стелю	[31, с. 146]
повредить палец	ушкодити палець (пальця)	[272, с. 392]
повредить свое здоровье	зіпсувати своє здоров'я	[272, с. 392]
повреждать / повредить кабель	пошкоджувати / пошкодити кабель	[272, с. 392; 319, с. 198]
поговорить по душам	поговорити щиро (відверто)	[31, с. 146]
подавать / подать апелляцию	подавати / подати апеляцію	[272, с. 394]
подавать / подать в отставку	подавати / подати у відставку	[31, с. 146; 272, с. 394]
подавать / подать голос	подавати / подати голос	[272, с. 394]
подавать / подать жалобу	подавати / подати скаргу	[272, с. 394]
подавать / подать кассацию	подавати / подати касацію	[272, с. 394]
подавать / подать надежду	подавати / подати надію	[272, с. 394]
подавать / подать повод к чему	давати / дати привід до чого; спричиняти / спричинити що	[282, с. 131]

Російська мова	Українська мова	Джерело
подавать / подать помощь	надавати / надати допомогу	[282, с. 131]
подавать / подать пример	показувати / показати приклад	[272, с. 394]
подавать / подать руку помощи	подавати / подати руку допомоги	[272, с. 394]
подводить / подвести итоги	підбивати / підбити підсумки	[31, с. 147; 272, с. 397]
подводить / подвести к чему	підводити / підвести до чого	[282, с. 132]
подводить / подвести черту под чем	підводити / підвести ризику під чим	[272, с. 397]
поддерживать / поддержать кого в чем	підтримувати / підтримати кого в чому	[282, с. 132]
поддерживать / поддержать порядок	підтримувати / підтримати порядок	[272, с. 391]
поддерживать / под- держать предложение	підтримувати / підтримати пропозицію	[31, с. 147]
поддерживать отноше- ния	підтримувати стосунки (взаємини, зв'язки)	[31, с. 147]
поддерживать переписку	підтримувати листування; продовжувати листування	[282, с. 132]
поддерживать уровень	підтримувати (тримати, утримувати) рівень	[282, с. 132]
подкузьмить кого	підвести (підкувати) кого	[31, с. 147]
поднимать / поднять вопрос	порушувати / порушити питання	[272, с. 401; 282, с. 26]
поднимать / поднять голову	підводити / підвести голову	[272, с. 401]
поднимать / поднять голос	підносити / піднести голос	[272, с. 401]
поднимать / поднять дело	порушувати / порушити справу; починати / почати (розпо- чинати / розпочати) справу	[272, с. 401]
поднимать / поднять на принципиальную вы- соту	підносити / піднести на принципову висоту	[272, с. 401]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
поднимать / поднять на щит кого, что (перен.)	підносити / піднести на щит кого, що	[272, с. 401]
подинмать / поднять производительность труда	підносити / піднести продуктивність праці	[272, с. 402]
поднимать / поднять скандал	зчиняти / зчинити (здійма- ти / здійснити) скандал	[31, с. 147]
подинмать / поднять тревогу	здіймати / здійснити тривогу	[272, с. 402]
подинмать / поднять цену	піднімати / підняти (підви- щувати / підвищити) ціну	[272, с. 402– 403]
подинмать / поднять шум	здіймати / здійснити (знімати / зняти, зчиняти / зчинити) галас (шум)	[31, с. 147; 272, с. 403]
подниматься / подняться в гору	підійматися / піднятися в гору	[272, с. 402]
подниматься / подняться с постели	установити і встановити / устати і встати з ліжка	[272, с. 402]
поднялись протесты	почалися (піднялися) протести	[272, с. 402]
поднялся ветер	знявся (скопнвся) вітер	[31, с. 147]
подняться на гору	зійти (піднятися) на гору	[31, с. 147]
подобно предыдущей разработке	подібно до попередньої розробки	
подобно тому как	подібно до того як; так само як	[272, с. 403]
подобным образом	так само; так ; таким чином	[31, с. 147; 272, с. 403]
подписываться / подписаться на газеты и журналы	передплачувати / передплатити газети та журнали	[319, с. 203]
подписываться / подписаться под документом	підписуватися / підписатися під документом	[319, с. 203]
пожалуй , можно уйти	мабуть , можна піти	[31, с. 147]

Російська мова	Українська мова	Джерело
получать / получить бензин из нефти	одержувати / одержати (здобувати / здобути) бензин з нафти	[319, с. 211]
получать / получить во владение	діставати / дістати у володіння	[272, с. 416]
получать / получить деньги	діставати / дістати гроші	[319, с. 210]
получать / получить задание	одержувати / одержати (діставати / дістати) завдання	[319, с. 210]
получать / получить заказ	одержувати / одержати (діставати / дістати) замовлення	[319, с. 211]
получать / получить зарплату	одержувати / одержати зарплату	[272, с. 416]
получать / получить наследство	одержувати / одержати спадщину	[272, с. 416]
получать / получить образование	здобувати / здобути освіту	[43, с. 189; 319, с. 211]
получать / получить огласку	набувати / набути розголосу; стати загальновідомим	[272, с. 416]
получать / получить ответ	одержувати / одержати (діставати / дістати) відповідь	[282, с. 138; 319, с. 211]
получать / получить отказ	діставати / дістати відмову	[319, с. 211]
получать / получить отпор	діставати / дістати відсіч	[272, с. 416]
получать / получить письмо	діставати / дістати лист (листа)	[319, с. 210]
получать / получить повреждение	діставати / дістати пошкодження (<i>про людину</i> ; ушкодження)	[319, с. 211]
получать / получить права	діставати / дістати права; набувати / набути прав	[272, с. 416]
получать / получить прибыль	діставати / дістати прибуток	[319, с. 210]
получать / получить применение	набувати / набути застосування	[319, с. 211]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
получать / получатъ сведения	діставати / дістати відомості	[319, с. 210]
получать / получатъ согласие	діставати / дістати згоду	[272, с. 416]
получать / получить форму чего	набувати / набути форму чого	[282, с. 138; 319, с. 211]
получить тройку за диктант	одержати трійку за диктант	[31, с. 147]
пользоваться / воспользоваться случаем	корнстатися і користувати- ся / скористатися з нагоди (нагодою)	[272, с. 417]
пользоваться авторитетом	мати авторитет	[272, с. 417; 319, с. 211]
пользоваться влиянием	мати вплив	[272, с. 417; 319, с. 211]
пользоваться извест- ностью (популярностью)	бути відомим (популярним)	[272, с. 417; 319, с. 211]
пользоваться льготами	корнстуватися пільгами	[272, с. 417; 319, с. 211]
пользоваться поддержкой	мати підтримку	[272, с. 417; 319, с. 211]
пользоваться своими правами	користуватися своїми правами; внкорнстовувати свої права	[282, с. 139]
пользоваться словарем	корнстуватися (послугуватися) словником; використовувати словник	[282, с. 139]
пользоваться уважением	мати шану; бути в пошані	[272, с. 417]
пользоваться услугами	користуватися послугами	[319, с. 211]
пользоваться успехом	мати успіх	[272, с. 417; 319, с. 211]
пользуюсь случаем, ска- жу еще следующее	корнстуючись нагодою, скажу ще таке	[31, с. 147]
попадать / попасть в беду	потрапляти / потрапити в біду	[272, с. 421]

Російська мова	Українська мова	Джерело
попадать / попасть в историю	попадатн / попасти в історію	[272, с. 421]
попадать / попасть в руки кого, кому, чьи	попадати / попасти до рук кого, кому, чийх	[272, с. 421]
попадать / попасть в точку	улучати і влучати / улучити і влучити в ціль	[272, с. 421]
попадать / попасть на дорогу	потрапляти / потрапити (натрапляти / натрапити) на дорогу	[272, с. 422]
поручить лицу	доручити особі	[31, с. 147]
поставить в затруднительное положение	поставити в скрутне становище	[282, с. 145]
поставить себе цель	покласти (поставити) собі за мету	[282, с. 145]
поставляют продукцию	постачати продукцію	[31, с. 148]
потерпеть аварию (крушение)	зазнати аварії	[272, с. 431]
потерпеть банкротство	збанкрутувати / збанкрутити	[272, с. 431]
потерять голос	утратити і втратити голос	[272, с. 431]
потерять документы	загубити документи	[31, с. 148]
потерять рассудок	утратити і втратити (стратити) розум, збожеволіти	[31, с. 148; 272, с. 431]
потерять силу	утратити і втратити силу, знесилитися	[31, с. 148]
потерять стыд	утратити і втратити сором	[272, с. 431]
потребуется много времени	візьме (забере) багато часу	[282, с. 226]
потупить глаза	опустити (спустити) очі	[31, с. 148]
появилась охота поехать	узяла і взяла охота поїхати	[31, с. 154]
предоставляют / предоставят в безвозмездное пользование	надавати / надати в безплатне (безоплатне) користування	[272, с. 438]
предоставляют / предоставят возможность кому	давати / дати можливість (змогу), дозволяти / дозволити кому	[272, с. 128; 319, с. 222]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
предоставлять / предоставит гарантії	давати / дати гарантії	[319, с. 222]
предоставлять / предоставит місце	давати / дати місце	[319, с. 222]
предоставлять / предоставит <i>отпуск</i>	надавати / надати відпустку	[319, с. 222]
предоставлять / предоставит <i>отсрочку</i>	надавати / надати відстрочення	[319, с. 222]
предоставлять / предоставит <i>полномочия</i>	надавати / надати повноважень	[272, с. 438]
предоставлять / предоставит право <i>убежища</i>	надавати / надати право притулку	[272, с. 440]
предоставлять / предоставит <i>работу</i>	надавати / надати роботу	[272, с. 438]
предоставлять / предоставит свою <i>квартиру</i>	віддавати / віддати свою квартиру	[319, с. 222]
предоставлять / предоставит <i>слово кому</i>	надавати / надати <i>слово кому</i>	[272, с. 438]
предоставлять / предоставит <i>убежище</i>	надавати / надати притулок	[319, с. 222]
предотвратить <i>опасность</i>	запобігти небезпеці; відвернути небезпеку	[272, с. 438]
предотвращать / предотвратит <i>аварию</i>	запобігати / запобігти аварії	[272, с. 438]
предотвращать / предотвратит <i>беду (горе)</i>	запобігати / запобігти <i>лихові (гореві)</i> ; відвертати / відвернути <i>лихо (горе)</i>	[272, с. 438]
предотвращать / предотвратит <i>преступление</i>	запобігати / запобігти <i>злочинів</i>	[272, с. 438]
предпринимать / предпринять <i>меры</i>	уживати і вживати / ужити і вжити <i>заходів</i>	[31, с. 148; 272, с. 450]
предпринимать / предпринять <i>шаги к чему</i>	уживати і вживати / ужити і вжити <i>заходів до чого</i>	[272, с. 439]

Російська мова	Українська мова	Джерело
представить в виде	подати у формі	
представить себе трудно	уявити собі важко	[282, с. 152]
представляют (живо)	уявляти виразно (ясно, добре)	[282, с. 152]
представляют / представить доказательства	подавати / подати (наводити / навести) докази	[272, с. 439; 319, с. 224]
представляют / представить к награде	подавати / подати до нагороди	[319, с. 224]
представляют / представить на рассмотрение что	подавати / подати на розгляд що	[272, с. 440]
представляют / представить на усмотрение	передавати / передати на розсуд	[272, с. 440]
представляют / представить отчет	подавати / подати звіт	[272, с. 440]
представляют / представить поручительство	давати / дати поруку (поручництво)	[272, с. 440]
представляют / представить рукопись	подавати / подати рукопис	[31, с. 148]
представляют / представить учреждение	представляти / представити установу	[319, с. 224]
представляют / представить чек к оплате	подавати / подати чек до сплати (до оплати)	[272, с. 440]
представляют интерес	становити інтерес; бути цікавим	[282, с. 152]
представляют интересы кого	представляти (репрезентувати) інтереси кого.	[43, с. 152]
представляют опасность	становити небезпеку	[272, с. 440]
представляют самостоятельный интерес	бути цікавим самим по собі; становити окремий інтерес	[282, с. 152]
представляют собой (собой, из себя) кого, что	являти (становити) собою кого, що; бути ким, чим	[31, с. 148; 272, с. 440]
представь (представьте) себе	уяви (уявіть) собі	[272, с. 440]
предупреждать / предупредить аварию	запобігати / запобігти аварії	[272, с. 440]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
предупреждать / предупредить болезнь	запобігати / запобігти хворобі; відвертати / відвернути хворобу	[272, с. 440]
предупреждать / предупредить заблаговременно о чем	повідомляти / повідомити (попереджати / попередити) заздалегідь про що	[282, с. 154]
предупреждать / предупредить об опасности	попереджувати / попередити про небезпеку	[272, с. 440]
предупреждать / предупредить пожар	запобігати / запобігти пожежі	[272, с. 440]
предупреждать / предупредить преступление	запобігати / запобігти злочинів	[272, с. 440]
предупреждать события	впереджати події	[282, с. 154]
предусмотреть уставом	передбачити статутом	[31, с. 148]
пресекать / пресечь злоупотребления	класти / покласти край зловживанням; припиняти / припинити зловживання	[31, с. 149; 272, с. 442]
преследовать корыстные цели	мати на меті свою користь	[272, с. 442]
преследовать противника	переслідувати супротивника	
преследовать свои интересы	дбати тільки (лише) про своє (свої інтереси)	[282, с. 156]
преследовать цель	мати на меті; ставити (мати) за мету	[282, с. 156]
претерпевать / претерпеть изменения	знавати / знати змін; змінюватися / змінитися	[31, с. 149; 282, с. 157]
привести себя в порядок	причепуритися	[31, с. 149]
привлекать / привлечь взгляд	привертати / привернути погляд (зір)	[272, с. 444]
привлекать / привлечь внимание	привертати / привернути увагу	[272, с. 444; 319, с. 229]
привлекать / привлечь иностранные инвестиции	залучати / залучити іноземні інвестиції	[319, с. 229]

Російська мова	Українська мова	Джерело
привлекать / привлечь к ответственности	притягати / притягти і притягнути до відповідальності	[272, с. 444]
привлекать / привлечь к ответу	притягати / притягти і притягнути до відповідальності	[272, с. 444]
привлекать / привлечь к работе	залучати / залучити до роботи	[319, с. 229]
привлекать / привлечь к суду	притягати / притягти і притягнути до суду	[272, с. 444]
привлекать / привлечь к участию	залучати / залучити до участі	[272, с. 444]
привлекать / привлечь на свою сторону	прихилати / прихилити (привертати / привернути, залучати / залучити) до себе (на свій бік)	[272, с. 444]
привлекать / привлечь новые материалы	використовувати / використати нові матеріали	[282, с. 157]
привлекать / привлечь средства	залучати / залучити кошти	[319, с. 229]
приводить / привести аргументы	наводити / навести аргументи	[272, с. 444]
приводить / привести в движение что	надавати / надати руху чому; урухомлювати / урухомити що	[220, с. 1302; 272, с. 444]
приводить / привести в исполнение	виконувати / виконати	[272, с. 444]
приводить / привести в негодность	робити / зробити непридатним; пошкоджувати / пошкодити	[272, с. 444]
приводить / привести в порядок что	упорядковувати і впорядковувати / упорядкувати і впорядкувати що; прибрати / прибрати що	[272, с. 444]
приводить / привести в равновесие	надавати / надати рівноваги	[272, с. 445]
приводить / привести в ужас кого	сповнювати / сповнити жахом кого; завдавати / завдати жаху кому	[272, с. 445]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
приводить / привести в ярость кого	розлючувати / розлютити (розлютовувати / розлютувати, роз'ярити / роз'ярити) <i>кого</i>	[272, с. 445]
приводить / привести доказательства	наводити / навести докази	[272, с. 445]
приводить / привести к общему знаменателю	зводити / звести до спільного знаменника	[272, с. 445]
приводить / привести к присяге	приводити / привести до присяги	[272, с. 445]
приводить / привести пример	наводити / навести приклад	[31, с. 149; 272, с. 445]
приводить / привести цитату	наводити / навести цитату; цитувати / процитувати	[272, с. 445]
привстать со стула	підвестися (встати) зі стільця	[31, с. 149]
прижаться друг к другу	пригорнутися (притули- тися) одне до одного	[31, с. 149]
признавать / признать недостачу	визнавати / визнати нестачу	[31, с. 149]
признавать / признать необходимым	визнавати / визнати за необхідне (за потрібне)	[282, с. 154]
признавать / признать свою ошибку	визнавати / визнати свою помилку	[272, с. 447]
признавать / признать себя виновным	визнавати / визнати себе винуватим (винним)	[272, с. 447]
прикладывать / прило- жить свои руки к чему	докладати / докласти своїх рук до чого	[31, с. 150]
прилагать / приложить все силы (усилия, старан- ия)	докладати / докласти всіх сил (зусиль)	[272, с. 448]
прилагать / приложить документы к делу	додавати / додати документи до справи	[272, с. 448]
примем это количество за единицу	припустимо, що ця кількість — одиниця	
применительно к обстоятельствам	стосовно обставин	

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
принимать / принять обязательства	брати / узяти і взяти зобов'язання, зобов'язуватися / зобов'язатися	[272, с. 450]
приносить / принести благодарность	складати / скласти подяку; дякувати / подякувати	[272, с. 451]
приносить / принести вред	завдавати / завдати шкоди	[31, с. 150]
приносить / принести извинения кому	вибачатися / вибачитися	[272, с. 451]
приносить / принести пользу кому, чему	давати / дати користь кому, чому	[272, с. 451–452]
приносить / принести присягу	складати / скласти присягу	[272, с. 452]
приносить / принести протест	заявляти / заявити протест	[272, с. 452]
приобретать / приобрести акции	придбавати / придбати акції	[319, с. 233]
приобретать / приобрести значение	набувати / набути (набирати / набрати) ваги (значення)	[272, с. 452; 282, с. 162]
приобретать / приобрести имущество	придбавати / придбати майно	[319, с. 233]
приобретать / приобрести опыт в чем-либо	набувати / набути досвіду в чому	[43, с. 139; 269, с. 608]
приобретать / приобрести репутацию	здобувати / здобути репутацію	[319, с. 233]
приобретать / приобрести силу закона	набирати / набрати чинності закону	[272, с. 452]
приобретать / приобрести славу	здобувати / здобути славу	[272, с. 452]
приобретать / приобрести товар	придбавати / придбати товар	[319, с. 233]
притесняют народ	пригноблювати (пригнічувати) народ	[31, с. 150]
приходит / прийти в движение	починати / почати рухатися	[272, с. 455]
приходит / прийти в негодность	робитися / зробитися непридатним	[272, с. 455]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
приходить / прийти в противоречие	заходити / зайти в суперечність	[272, с. 455]
приходить / прийти в сознание	притомніти / опритомніти; приходити / прийти до тями	[31, с. 149; 272, с. 456]
приходить / прийти в соприкосновение с неприятелем (врагом)	стикатися / стикнутися з ворогом	[31, с. 150]
приходить / прийти к взаимопониманию (к договоренности)	приходити / прийти до взаєморозуміння (до домовленості)	[31, с. 149]
првходить / прийти к выводу (к заключению)	доходити / дійти висновку; приходити / прийти до висновку	[31, с. 149; 272, с. 456]
приходить / прийти к концу	доходити / дійти кінця (до кінця)	[282, с. 163]
приходить / прийти к началу работы	приходити / прийти перед початком роботи	[31, с. 149]
приходить / прийти к согласию	доходити / дійти згоди; порозумітися	[31, с. 149; 282, с. 163]
приходить / прийти к убеждению	переконуватися / переконатися	[31, с. 149; 282, с. 163]
приходить / прийти на помощь	допомагати / допомогти; приходити / прийти на допомогу	[272, с. 457]
причиняет / причинить убытки кому (вводит / ввести в убытки кого)	здавати / завдати збитків (втрат) кому	[272, с. 458]
пришло время	настав час	[282, с. 163]
продолжать говорить	говорити далі	[31, с. 144]
продолжать учиться	учитися далі	[31, с. 150]
продолжене следует	далі буде	[31, с. 150]
проживать по адресу	мешкати за адресою	[31, с. 150]
проживать совместно	проживати спільно (разом)	[31, с. 150]
производит / произвести в лейтенанты	надавати / надати звання лейтенанта	[272, с. 460]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
производить / произвести в чин	надавати / надати чин	[319, с. 239]
производить / произвести в печатание	справляти / справити враження; вражати / вразити	[272, с. 460; 319, с. 239]
производить / произвести вычет	здійснювати / здійснити відрахування (вирахування)	[272, с. 461]
производить / произвести вычисления	обчислювати / обчислити; робити / зробити обчислення	[272, с. 461; 282, с. 165]
производить / произвести инвентаризацию	проводити / провести інвентаризацію	[319, с. 239]
производить / произвести наценку	здійснювати / здійснити націнку	[272, с. 460]
производить / произвести обыск	робити / зробити обшук	[272, с. 460]
производить / произвести описание имущества	описувати / описати майно	
производить / произвести оплату	оплачувати / оплатити; здійснювати / здійснити оплату	[272, с. 461]
производить / произвести продукцию	виробляти / виробити продукцію	[319, с. 239]
производить / произвести расчет	розраховувати / розрахувати; робити / зробити розрахунок	[282, с. 165]
производить / произвести ремонт	робити / зробити ремонт	[272, с. 461; 282, с. 165]
производить / произвести реформу	здійснювати / здійснити реформу	[272, с. 461]
производить / произвести салют	салютувати / відсалютувати	[272, с. 461]
производить / произвести сенсацию	викликати / викликати сенсацію	[319, с. 239]
производить / произвести следствие	проводити / провести слідство	[319, с. 239]
производить / произвести экспертизу	проводити / провести експертизу	[319, с. 239]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
просить / попросить извинения (прощения) у кого	перепрошувати / перепросити і перепрохати кого; просити / попросити вибачення (пробачення) в кого	[272, с. 464]
просить / попросить о снисхождении	прохати / попрохати (просити / попросити) про полегкість (про поблажливість)	[272, с. 464]
просить / попросить руки кого, чьей	просити / попросити руки кого, чьей	[272, с. 464]
противоречить допущению (предположению)	суперечити припущенню	[282, с. 168]
противоречить законодательству	суперечити законодавству	[31, с. 150]
прошу без личностей	прошу без особистих образ	[31, с. 150]
прошу к столу	прошу до столу	[319, с. 241]
Работать круглосуточно	працювати цілодобово	[31, с. 134]
работать сверхурочно	працювати понаднормово (понад норму)	[31, с. 150]
равен по величине	однаковий (рівний) (за) розміром	[285, с. 439]
равно пяти	дорівнює п'яти	[319, с. 247]
равнять с собой	рівняти до себе	[285, с. 439]
равняются десяти	дорівнювати десяти	[31, с. 150]
равняются не передовиков	рівнятися на передовиків	
разбаловать кого-либо	розбестити кого-небудь	[31, с. 151]
разбивать / разбить вдребезги	розбивати / розбити вщент (дощенту)	[272, с. 475]
разбивать / разбить жизнь	розбивати / розбити життя	[269, с. 745; 272, с. 475]
разбивать / разбить лагерь	ставати / стати табором, отаборитися	[269, с. 755]
разбивать / разбить лед	розбивати / розбити (ламати / зламати або проломити) кригу	[269, с. 436; 272, с. 475]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
разбивать / разбить надежды	розбивати / розбити надії	[269, с. 755]
разбивать / разбить палатку	ставити / поставити намет	[43, с. 140]
разбивать / разбить сад	розплановувати / розпланувати (садити / посадити або насадити) сад	[269, с. 139; 272, с. 475]
разговор идет о том, чтобы ...	ідеться про те, щоб ...	[272, с. 478]
раздался взрыв	пролунав вибух	[31, с. 151]
разработать план мероприятий	розробити план заходів	[31, с. 151]
разрешать / разрешить вопрос	вирішувати / вирішити (розв'язувати / розв'язати) питання	[31, с. 151; 272, с. 481; 319, с. 252]
разрешать / разрешить въезд	дозволяти / дозволити в'їзд	[272, с. 481]
разрешать / разрешить застройку	розв'язувати / розв'язати забудову	[319, с. 252]
разрешать / разрешить книгу к печати	ухвалювати / ухвалити книжку до друку; дозволяти / дозволити друкувати книжку	[282, с. 176]
разрешать / разрешить конфликт	розв'язувати / розв'язати конфлікт	[272, с. 481; 282, с. 176]
разрешать / разрешить проблему	розв'язувати / розв'язати проблему	[272, с. 481; 282, с. 176]
разрешать / разрешить разногласия	розв'язувати / розв'язати розбіжності (незгоди)	[272, с. 481; 319, с. 252]
разрешать / разрешить сомнения	розв'язувати / розв'язати сумнів	[282, с. 176]
разрешите войти	дозвольте ввійти	[319, с. 252]
разрешите присутствовать	дозвольте бути присутнім	[319, с. 252]
раньше времени	завчасно; завчасу	[31, с. 151]
распределять / распределить таким образом	розподіляти / розподілити так	[43, с. 140]

Російська мова	Українська мова	Джерело
рассмотреть следующий вопрос	розглянути наступне питання	
расчеты не оправдались	сподівання не справдилися	[272, с. 488]
речь идет о ...	ідеться про ...	[31, с. 151]
решение о ...	рішення про ...	[31, с. 151]
С согласия	за згодою	[31, с. 151]
с того времени	відтоді	[31, с. 151]
с указанием количества и качества	із зазначенням кількості та якості	[31, с. 151]
с указанием номера	із зазначенням номера	[31, с. 151]
с участием	за участю	[31, с. 151]
с целью	з метою	[31, с. 151]
с этого времени	відколи, відтепер	[31, с. 152]
сверкать / сверкнуть глазами на кого	блискати / блиснути очима на кого	[31, с. 152; 272, с. 500]
сверх всякого ожидания	понад усякі сподівання	[282, с. 188]
сверх меры	надмірно; над (понад) міру	[282, с. 188]
сверх нормы	понад норму	[272, с. 513]
сверх оплаты	понад плату	[31, с. 152]
сверх плана	над (понад) план	[272, с. 513; 282, с. 188]
сверх сил	над силу	[282, с. 188]
сводит / свести к нулю	зводити / звести до нуля	[272, с. 502]
сводит / свести счета с кем	зводити / звести рахунки (порахунки); квитатися / поквитатися	[272, с. 503]
сводит / свести трудности к ...	зводити / звести труднощі до ...	[31, с. 152]
сводится / свестись на нет	зводиться / звестися (сходити / зійти) нанівець	[272, с. 503]
сдавать / сдать дела	здавати / здати справи	[319, с. 273]
сдавать / сдать оружие	складати / скласти зброю	[319, с. 273]
сдавать / сдать позицию	здавати / здати позицію	[282, с. 190]

Російська мова	Українська мова	Джерело
сдавать / сдать смену	здавати / здати зміну	[319, с. 273]
сдавать / сдать экзамен	складати / скласти іспит	[282, с. 190]
скажу вам следующее	снажу вам таке	[31, с. 152]
сказать в заключение	сказати на закінчення (в кінці)	[31, с. 152]
сказать пару слов	сказати кілька слів	[31, с. 152]
сказать по адресу кого-либо	сказати на адресу <i>кого-небудь</i>	[31, с. 152]
сказаться безрезультатным	виявитися безрезультатним	[31, с. 152]
сказаться больным	удати з себе хворого	[272, с. 513]
складывать / сложить два и пять	додавати / додати два до п'яти; складати / скласти два і п'ять	[319, с. 193]
складывать и слагать / сложить оружие	складати / скласти зброю	[272, с. 514]
складывать и слагать / сложить полномочия	складати / скласти повноваження	[31, с. 152; 272, с. 514]
складывать и слагать / сложить с себя обязанности	складати / скласти з себе обов'язки	[319, с. 279]
складывать и слагать / сложить с себя ответственность	складати / скласти з себе відповідальність	[319, с. 279]
склонять / склонить голову перед кем	схилати / схилити голову перед ким	[272, с. 514]
склонять / склонить к бегству	схилати / схилити до втечі	[272, с. 514]
склонять / склонить к участию	залучати / залучити до участі	[272, с. 515]
склонять / склонить колени <i>перед кем, чем</i>	ставати / стати на коліна <i>перед ким, чим</i>	[272, с. 515]
склонять / склонить на свою сторону (<i>перен.</i>)	схилати / схилити (прихилити / прихилити) на свій бік	[272, с. 515]
склоняться к предложению	погоджуватися з пропозицією	[31, с. 152]
снабдить книгу примечанием	дати (подати) до книжки примітки	[282, с. 202]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
снабдить словарь указателем	дати (подати) покажчик до словника	[319, с. 286]
снабдить устройство предохранителем	приробити (прилаштувати) до пристрою запобіжник; обладнати пристрій запобіжником	[282, с. 202]
снабжать / снабдить всем необходимым	забезпечувати / забезпечити всім необхідним	[282, с. 202]
снабжать завод сырьем	постачати заводу сировину	[319, с. 286]
снимать / снять взыскание	знямати / зняти стягнення	[319, с. 287]
снимать / снять допрос (показания)	допитувати / допитати; робити / зробити допит	[272, с. 527]
снимать / снять квартиру у кого (кому)	наймати / найняти квартиру в кого (кому)	[31, с. 152]
снимать / снять копию	знямати / зняти копію	[272, с. 527; 319, с. 287]
снимать / снять мерку с кого, чего	знямати / зняти мірку з кого, чого	[272, с. 528]
снимать / снять обвинение	знямати / зняти обвинувачення	[319, с. 287]
снимать / снять ограничения	знямати / зняти обмеження	[319, с. 287]
снимать / снять противоречие	знямати / зняти суперечність	[272, с. 528]
снимать / снять с работы	знямати / зняти з роботи	[319, с. 287]
снимать / снять с учета	знямати / зняти з обліку	[272, с. 527]
снимать / снять скрытой камерой	знямати / зняти прихованою камерою	[272, с. 527]
снимать / снять урожай	збирати / зібрати врожай	[272, с. 528; 319, с. 287]
со временем	згодом	[31, с. 152]
со дня его публикации	з дня його опублікування	[31, с. 152]
собирать / собрать взносы	збирати / зібрати внески	[319, с. 287]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
собирать / собрать меньше посеянного	збирати / зібрати менше за посіяне (ніж посіяли, від по- сіяного)	[31, с. 152]
собирать / собрать механизм (машину)	складати / скласти механізм (машину)	[319, с. 287]
собирать / собрать на стол	накривати / накрити на стіл	[272, с. 529]
соблюдать / соблюсти законность	дотримуватися / дотриматися законності	[272, с. 529; 319, с. 287]
соблюдать / соблюсти очередь	дотримуватися / дотриматися черги	[272, с. 530]
соблюдать / соблюсти порядок	дотримуватися / дотриматися порядку	[272, с. 530; 319, с. 287]
соблюдать / соблюсти правила приличия	дотримувати / дотримати правил пристойності	[272, с. 530]
соблюдать меру в чем	знати міру в чому	[272, с. 529]
соблюдать тишину	дотримувати тиші	[272, с. 530]
совершать / совер- шить безрассудства	чинити / учинити і вчинити безглуздя	[272, с. 530]
совершать / совер- шить богослужение	правити / відправити службу Божу	[319, с. 288]
совершать / совершить денежные операции	проводити / провести грошові операції	[272, с. 530; 319, с. 288]
совершать / совершить нападение	учиняти і вчиняти / учинити і вчинити напад	[272, с. 531; 319, с. 288]
совершать / совершить обряд	справляти / справити обряд	[319, с. 288]
совершать / совершить побег	тікати і утікати і втікати / утекти і втекти; здійснювати / здійснити втечу	[272, с. 531; 319, с. 288]
совершать / совершить посадку	робити / зробити посадку	[272, с. 531]
совершать / совер- шить преступление	скоювати / скоїти злочин	[43, с. 143; 272, с. 531]
совершать / совершить прогул	робити / зробити прогул	[272, с. 531]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
совершать / совершить сделку	укладати / укласти угоду	[272, с. 531]
совпадать / совпасть во мнениях	збігатися / збігтися в поглядах	[282, с. 205]
совпадать / совпасть по времени	збігатися / збігтися (сходиться / зійтися) у часі	[31, с. 152]
согласен с тобой	згодний (згодеи) з тобою	[31, с. 156]
согласно закону	за законом; згідно із законом	[282, с. 205]
согласно постановлению	згідно з постановою	
согласно приказу	за наказом; згідно з наказом; відповідно до наказу	[282, с. 205]
согласно просьбе	згідно з проханням	[272, с. 533]
согласно чему	згідно з / із / зі чим	[31, с. 152]
согласно штатному расписанию	згідно зі штатним розписом	[272, с. 533]
содержать (в себе) витамины	містити (в собі) вітаміни	[272, с. 533]
содержать вещи в порядке	тримати речі в порядку	[319, с. 290]
содержать на (за) свой счет	утримувати своїм (власним) коштом	[269, с. 798]
содержать оборудование в хорошем состоянии	утримувати (тримати) обладнання в доброму стані	[282, с. 207]
содержать под арестом	тримати під арештом	[272, с. 533; 319, с. 290]
содержать подсобное хозяйство	тримати підсобне господарство	[319, с. 290]
содержать семью	утримувати родину (сім'ю)	[319, с. 291]
содержаться за счет кого	утримуватися коштом кого	[319, с. 291]
содержаться под стражей	бути (перебувати) під вартою	[319, с. 291]
содержится информация о ... (призыв к ...)	міститься інформація про ... (заклик до ...)	[31, с. 153]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
сойти на нет	зійти (звестися, перевестися) нанівець	[272, с. 288]
составить (себе) представление	скласти уявлення	[272, с. 537]
составляет важную часть работы	є важливою частиною роботи	
составляет около 30 %	становить близько 30 %	
составляют часть чего	становити частину чого	[272, с. 537]
состоит (заключается) задача	полягає завдання	[43, с. 140]
состоят в браке	бути одруженим (одруженою)	[319, с. 24]
сроком на ...	строком на ...	[31, с. 153]
ставит / поставит (себе) целью	ставити / поставити (собі) за мету	[272, с. 549]
ставит / поставит в известность	доводити / довести до відома; повідомляти / повідомити ; сповіщати / сповістити	[43, с. 146; 272, с. 547]
ставит / поставит в обязанность кому'	зобов'язувати / зобов'язати кого	[272, с. 547]
ставит / поставит в пример кого, что	наводити / навести як приклад (як зразок, як взірець) кого, що; ставити / поставити за приклад (за зразок, за взірець) кого, що	[272, с. 547; 282, с. 216]
ставит / поставит в соответствие	ставити / поставити у відповідність	[282, с. 216]
ставит / поставит в тупик	заганяти / загнати в глухий кут	[272, с. 547]
ставит / поставит во главу угла	класти / покласти в основу	[272, с. 547]
ставит / поставит выше (превыше) всего	ставити / поставити над усе (понад усе, вище за все)	[282, с. 216]
ставит / поставит на вид кому что	зауважувати / зауважити ; робити / зробити зауваження кому за що	[272, с. 548]
ставит / поставит на обсуждение	ставити / поставити на обговорення	[272, с. 548]

Російська мова	Українська мова	Джерело
ставить / поставить на очередь	ставити / поставити на чергу	[272, с. 548]
ставить / поставить на рельсы чего, какие	ставити / поставити на рейки чого, які	[272, с. 548]
ставить / поставить на службу чему	ставити / поставити на службу чому	[272, с. 548]
ставят / поставят перед необходимостью	змушувати / змусити ; примушувати / примусити	[282, с. 216]
ставить / поставить перед свершившимся фактом	ставити / поставити перед доконаним фактом	[272, с. 548]
ставить / поставить под вопрос что	робити / зробити сумнівним	[272, с. 548]
ставить / поставить под удар кого, что (перен.)	ставити / поставити під удар (під загрозу) кого, що	[272, с. 548]
ставить / поставить себя на место кого, чье	ставити / поставити себе на місце кого, чье	[272, с. 548–549]
ставить / поставить точку на чем	ставити / поставити крапку на чому	[272, с. 549]
ставить / поставить у руля кого	ставити / поставити коло (біля) керма кого	[272, с. 549]
ставить знак равенства между кем, чем	ототожнювати / ототожнити кого, що	[282, с. 216]
ставить под вопрос что	ставити під знак питання; сумніватися ; робити сумнівним (непевним) що	[272, с. 548; 282, с. 26]
ставить препятствия	чинити перешкоди	[272, с. 548]
ставить самовар	ставити (наставляти) самовар (самовара)	[31, с. 153]
стал вопрос	постало (виникло) питання	[282, с. 217]
стало быть	отже; отож; виходить; значить	[282, с. 217]
становится / стало пасмурно	стає / стало хмарно; хмарить (хмариться) / похмарило	[272, с. 549]

Російська мова	Українська мова	Джерело
становится понятным	стає зрозумілим	[282, с. 217]
становиться / стать во главе чего	очолювати / очолити <i>що</i> ; ставати / стати на чолі чого	[272, с. 549; 282, с. 217]
становиться / стать на дорогу (<i>перен.</i>)	виходити / вийти на шлях	[272, с. 549]
становиться / стать на защиту кого, чего	ставати / стати на захист кого, чого; ставати / стати за кого, <i>що</i>	[272, с. 549]
становиться / стать на колени	ставати / стати на коліна	[272, с. 550]
становиться / стать на путь чего	ставати / стати на шлях чого	[272, с. 550]
стать на крыльце	стати на ганку	[31, с. 153]
стоит 10 грн.	коштує 10 грн.	
стоит внимания	заслугує на увагу (уваги); вартий уваги	[282, с. 218]
стоит напомнить	варто нагадати	[282, с. 218]
стоит прочитать	варто прочитати	[319, с. 303]
стоит только..., как...	тільки ..., як...; досить тільки..., як...	[282, с. 218]
считать в уме	лічити (рахувати) про себе (у думці)	[272, с. 563]
считать возможным что	уважати і вважати (визнавати) за можливе (можливим) <i>що</i>	[272, с. 563; 282, с. 222]
считать за единицу	уважати і вважати за одиницю (одиницею)	[282, с. 222]
считать недействительным	уважати і вважати недійсним	[272, с. 563]
считать необходимым	уважати і вважати за потрібне	[47, с. 13; 282, с. 222]
считать по порядку	лічити (рахувати) по порядку	[282, с. 222]
считать полезным	уважати і вважати за корисне (корисним)	[282, с. 222]
считать своим долгом	уважати і вважати за свій обов'язок (своїм обов'язком)	[282, с. 222; 319, с. 307]

Російська мова	Українська мова	Джерело
считать себя в праве	уважати і вважати , що маєш право	[319, с. 308]
считать утратившим силу	уважати і вважати таким, який (що) утратив чинність	[272, с. 564]
считать целесообразным	уважати і вважати за доцільне (доцільним)	
считать это нарушением	уважати і вважати це порушенням	[319, с. 307]
считаться с мнением кого	зважати на думку кого	[272, с. 564]
считаю , что в проект решения следует внести...	уважаю і вважаю , що до проекту постанови треба внести ...	
считают , что	уважають і вважають (визнають, відомо), що	[282, с. 222]
считая от (с) этого дня	починаючи від (з) цього дня	[272, с. 564]
Т аким образом	(у знач. вставного слова) отже ; (рос. подобным образом) таким чином; у такий спосіб	[319, с. 309]
тем не менее	проте ; а проте; а втім; однак; а все ж; а все-таки	[31, с. 153]
терпеть / потерпеть крушение	зазнавати / зазнати аварії	[272, с. 570]
терпеть / потерпеть неудачу	зазнавати / зазнати невдачі	[272, с. 570]
терпеть / потерпеть поражение	зазнавати / зазнати поразки	[272, с. 570]
терпеть лишения	терпіти нестатки; бідувати	[272, с. 570]
терять / потеряют в весе	утрачати і втрачати / утратити і втратити на вазі	[272, с. 570; 319, с. 312]

Російська мова	Українська мова	Джерело
терять / потеряют веру в кого, что	утрачати і втрачати / утратити і втратити віру в кого, що; зневірятися / зневіритися в кому, чому	[272, с. 571]
терять / потеряют вещи	губити / загубити речі	[319, с. 312]
терять / потеряют время	гаяти / згаяти (загаяти) час; марнувати / змарнувати час	[272, с. 571; 282, с. 223]
терять / потеряют доверие	утрачати і втрачати / утратити і втратити довіру	[272, с. 571]
терять / потеряют интерес к чему	утрачати і втрачати / утратити і втратити (губити / згубити) інтерес до чого	[272, с. 571]
терять / потеряют на перевозках	утрачати і втрачати / утратити і втратити на перевезеннях	[272, с. 571]
терять / потеряют надежду	утрачати і втрачати / утратити і втратити надію	[272, с. 571]
терять / потеряют равновесие	утрачати і втрачати / утратити і втратити рівновагу	[272, с. 571]
терять / потеряют самообладание	утрачати і втрачати / утратити і втратити над собою владу	[272, с. 571]
терять / потеряют силу	утрачати і втрачати / утратити і втратити силу; знесилюватися / знесилитись	[272, с. 571]
терять / потеряют слух	утрачати і втрачати / утратити і втратити слух; глухнути / оглухнути	[272, с. 571]
терять / потеряют сознание	непритоміти / знепритоміти ; утрачати і втрачати / утратити і втратити свідомість	[272, с. 571]
терять / потеряют трудоспособность	утрачати і втрачати / утратити і втратити працездатність	[272, с. 572]
терять из виду (из вида)	спускати з ока (з очей)	[319, с. 312]
торговать на толкучке	торгувати на товчку	[31, с. 153]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
тормозить / затормозить движение	гальмувати / загальмувати рух	[31, с. 153]
тормозить / затормозить развитие	гальмувати / загальмувати розвиток	[272, с. 576]
тосковать по дому	журитися (нудьгувати, сумувати) за домівкою	[31, с. 154]
травить газ	випускати газ	[272, с. 577]
травить канат	пропускати канат (линву, кодолу)	[272, с. 577]
требовать / потребовать возмещения убытков	вимагати / почати вимагати відшкодування збитків	[272, с. 578]
требовать / потребовать объяснений	жадати / зажадати пояснення	[272, с. 578]
требовать / потребовать отчет	жадати / зажадати (вимагати / почати вимагати) звіт (звіту)	[272, с. 578]
требовать / потребовать расчета	жадати / зажадати розрахунку	[272, с. 578]
требовать / потребовать уплаты долга	вимагати / почати вимагати сплати боргу; <i>недок.</i> правити борг	[272, с. 578]
требовать по суду	вимагати через суд	[319, с. 316]
(не) требует доказательств	(не) треба доводити; (не) потребує доказів; само собою зрозуміло	[282, с. 226]
требует разъяснения что	потребує роз'яснення що	[282, с. 226; 319, с. 316]
требует уточнения	потребує уточнення	[272, с. 78]
требуется разрешение	потрібен (потрібний) дозвіл	[272, с. 578]
требуют к начальнику	викликають до начальника	[319, с. 316]
требуются рабочие	потрібні робітники	[272, с. 578]
трепыхать крыльями	тріпотіти крилами	[31, с. 154]
тушить мясо	тушкувати м'ясо	[31, с. 154]
тушить пожар	гасити пожежу	
тушить свет	вимицати світло	

Російська мова	Українська мова	Джерело
У важать друг друга	поважати один одного	[31, с. 144]
удовлетворяют / удовлетворить желание чье	задовольняти / задовольнити бажання чие	[272, с. 589]
удовлетворяют / удовлетворить потребности	задовольняти / задовольнити потреби	[272, с. 589]
удовлетворяют / удовлетворить просьбу	задовольняти / задовольнити прохання (просьбу)	[272, с. 589]
удовлетворяют требованиям (условиям)	задовольняти (справджувати) вимоги (умови); відповідати вимогам (умовам)	[282, с. 229]
удостоверяют / удостоверяет завещание	посвідчувати / посвідчити заповіт	[319, с. 325]
удостоверяют / удостоверяет кого в чем	запевняти / запевнити кого в чому	[272, с. 589]
удостоверяют / удостоверяет копию	засвідчувати / засвідчити копію	[319, с. 325]
удостоверяют / удостоверяет личность	посвідчувати / посвідчити особу	[319, с. 325]
удостоверяют / удостоверяет подпись	(підтвердити достовірність, справжність) посвідчувати / посвідчити підпис; (печаткою) засвідчувати / засвідчити підпис	[319, с. 325]
удостоверяют / удостоверяет подписью	засвідчувати / засвідчити підписом	[319, с. 325]
удостоверяют / удостоверяет факт	посвідчувати / посвідчити факт	[319, с. 325]
узнавать / узнать новость	дізнаватися / дізнатися (довідуватися / довідатися) про новину	[272, с. 591]
узнавать / узнать нужду	зазнавати / зазнати злиднів; пізнавати / пізнати злидні	[272, с. 591]
узнавать / узнать по опыту	дізнаватися / дізнатися (довідуватися / довідатися) з досвіду	[272, с. 591]
узнать в свое время все	дізнатися свого часу про все	[31, с. 154]
узнать стороной	довідатися (дізнатися) через людей (від людей)	[272, с. 591]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
укажем здесь	зазначимо (покажемо) тут	[282, с. 230]
указать , как надо действовать	указати , як треба діяти	[319, с. 326]
указывать / указать в протоколе	зазначати / зазначити в протоколі	[319, с. 326]
указывать / указать в счете	зазначати / зазначити в рахунку	[319, с. 326]
указывать / указать на ошибку	указувати / указати на помилку	[272, с. 591; 319, с. 326]
указывать / указать обратный адрес	зазначати / зазначити зворотну адресу	[272, с. 591]
указывать / указать путь (дорогу)	(<i>прям.</i>) показувати / показати шлях; (<i>перен.</i>) указувати / указати шлях	[319, с. 326]
указывать / указать свое место кому	показувати / показати своє місце кому	[272, с. 591]
указывать / указать срок выплаты	зазначати / зазначити строк виплати	[272, с. 591]
указывать на что	свідчити про що	[282, с. 230]
указывать , что ...	показувати , що ...	[282, с. 230]
уклоняться / уклониться в сторону	ухнятися / ухнянтися (відходити / відійти) в бік; збочувати / збочити	[269, с. 831; 272, с. 592]
уклоняться / уклониться от ответа	ухнятися / ухнянтися від відповіді	[272, с. 592; 319, с. 327]
уклоняться / уклониться от ответственности	ухнятися / ухнянтися від відповідальності	[31, с. 154]
уклоняться / уклониться от темы	відхнятися / відхнянтися (відходити / відійти) від теми	[269, с. 831; 272, с. 592]
уклоняться / уклониться от удара	ухнятися / ухнянтися від удару	[272, с. 592; 319, с. 327]
укоротить себе жизнь	збавити собі життя; укоротити собі віку	[31, с. 154]
умолят о чем-либо	благати про що-небудь	[31, с. 154]
уничтожать / уничтожить на корню	знищувати / знищити на пні	[43, с. 142]

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>	<i>Джерело</i>
утвердиться в намерении	укріпитися в намірі	[272, с. 602]
утвердиться во мнении	зміцнити на думці	[282, с. 234]
утверждать / утвердить в должности	затверджувати / затвердити на посаді	[272, с. 602; 319, с. 335]
утверждать / утвердить в правах наследства	затверджувати / затвердити в правах спадщини	[272, с. 602]
утверждать / утвердить договор	затверджувати / затвердити договір	[272, с. 602; 319, с. 335]
утверждать / утвердить приговор	затверджувати / затвердити вирок	[319, с. 335]
утверждать / утвердить программу	затверджувати / затвердити програму	[31, с. 155]
утверждать, что	стверджувати, що	[272, с. 602]
утекла вода	витекла вода	[319, с. 335]
утекла ценная информация	просочилася цінна інформація	[319, с. 335]
утолить боль	угамувати і вгамувати (утамувати і втамувати) біль	[31, с. 155]
утолят / утолят жажду	гасити / загасити (гамувати / угамувати і втамувати) спрагу	[272, с. 603]
утратить юридическую силу	утратити і втратити чинність	
уходит / уйти в отставку	іти / піти (виходити / вийти) у відставку	[272, с. 603]
уходит / уйти из дому	іти / піти з дому	[31, с. 155]
учитывать / учесть вексель	дисконтувати вексель	[272, с. 605; 282, с. 235]
учитывать / учесть денежные поступления	ураховувати і враховувати / урахувати і врахувати грошові надходження; проводити / провести облік грошових надходжень	[282, с. 235]
учитывать / учесть обстоятельства	зважати / зважити на обставини	[272, с. 605; 282, с. 235]
учитывать / учесть трудности	зважати / зважити на труднощі	[272, с. 605; 282, с. 235]

Російська мова	Українська мова	Джерело
Х ватит мне вчерашнего	стане (буде, досить) з мене вчорашнього	[31, с. 155]
хлопать глазами	кліпати (блмати, лупати) очима	[31, с. 155]
Ч инить / починить прибор	лагодити / полагодити прилад	
чинить препятствия	ставати на перешкоді (на заваді); чинити (робити) перешкоди; перешкоджати	[272, с. 621]
числится больным	уважатися і вважатися хворим	[272, с. 621]
числится в списках	значитися в списках	[272, с. 621]
что и требовалось доказать	що й треба було довести	[282, с. 226; 319, с. 316]
что он собой представляет	що він собою (з себе) являє	[272, с. 624]
Ш ел бой	ішов (точився) бій	[31, с. 156]
Я вляется материально ответ- ственным лицом	є матеріально відповідальною особою	[319, с. 363]
является неотъемлемой частью	є невіддільною частиною	
является основным направлением	є основним напрямком	
является членом комиссии	є членом комісії	[31, с. 144]
являют пример поведе- ния	показувати приклад по- ведінки	[31, с. 156]
являют собою	являти собою; становити	[272, с. 635; 319, с. 363]
являются / явятся на собрание	з'являтися / з'явитися на збори	[319, с. 363]
являются / явятся по вызову	з'являтися / з'явитися на виклик	[272, с. 635; 319, с. 363]
являются / явятся причиной	спричинитися / спричинитися	[272, с. 635]

ГЛОСАРІЙ УЖИТИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

У глосарії наведено тлумачення лінгвістичних термінів, ужитих у практичному посібнику. Терміни впорядковано за українською абеткою. Для зручності читачів після кожного українського лінгвістичного терміна в дужках наведено його російський відповідник.

АКТИВНИЙ ДІЄПРИКМЕТНИК (*действительное причастие*) — дієприкметник, що називає ознаку предмета, зумовлену дією того самого предмета.

Активні дієприкметники бувають недоконаного та доконаного виду. На час дієприкметники не вказують: його визначає контекст. Тому **неправомірно** застосовувати терміни **активний дієприкметник теперішнього часу, активний дієприкметник минулого часу** [68, с. 396].

Активні дієприкметники недоконаного виду, які формально можна утворити від основи теперішнього часу перехідних і неперехідних дієслів недоконаного виду додаванням суфіксів **-уч-, -юч-, -ач-, -яч-**, в сучасній українській мові **практично не вживають** [43, с. 156; 56, с. 188].

У сучасній українській мові вживають **активні дієприкметники доконаного виду** на **-лий (-а, -е)**, які утворюють лише від префіксальних неперехідних дієслів доконаного виду [56, с. 189], наприклад: *зжовклий, навислий, осілий, почорнілий*. [1, § 84, п. 16]

ВІДДІЄСЛІВНИЙ ІМЕННИК (*отглагольное существительное*) — іменник, утворений від основи дієслова [65, с. 187]. Може називати опредметнений процес як незавершений (наприклад, *друкувати* → *друкування* [220, с. 250]), так і завершений (наприклад, *оформити* → *оформлення* [220, 691]), а також наслідок завершеного процесу (наприклад, *винагородити* → *винагорода* [50, с. 45]), суб'єкт дії (наприклад, *завідувати* → *завідувач*

[50, с. 70]), об'єкт дії (наприклад, *учити* → *учень* [50, с. 241]), учасник неперехідної дії (наприклад, *мешкати* → *мешканець* [50, с. 120]).

Українським віддієслівним іменникам, що означають опрідметнений процес, притаманна категорія виду [5, с. 148].

ВІДДІЄСЛІВНИЙ ПРИКМЕТНИК (*отглагольное прилагательное*) — прикметник, утворений від основи дієслова [65, с. 187]. Наприклад: *вгамувати* → *невгамовний* [50, с. 136], *виконати* → *виконавчий* [50, с. 34], *горіти* → *горілий* [50, с. 52], *зображувати* → *зображувальний* [50, с. 96], *керувати* → *керівний* [50, с. 102].

ВІДМІНОК (*падеж*) — граматична категорія, властива іменам — іменникам, прикметникам, займенникам, числівникам та дієприкметникам, за допомогою якої передають різні відношення між словами в реченні [65, с. 74; 220, с. 133]. Відмінок являє собою певну змінну форму імен, утворювану закінченням. В українській мові сім відмінків: **називний, родовий, давальний, знахідний, орудний, місцевий, кличний**.

Залежно від того, що відмінок передає — те чи інше відношення або його відсутність, — виділяють **прямі** (незалежні) та **непрямі** (залежні) відмінки. У сучасній українській мові **прямими** є **називний** і **кличний** відмінки, форма яких не залежна від інших слів. Решта — **непрямі**, оскільки є керованими, залежними [65, с. 75].

ДАВАЛЬНИЙ ВІДМІНОК (*дательный падеж*) — форма **іменника** та **займенника**, до яких можна поставити питання *кому? чому?*, **прикметника** та **дієприкметника**, до яких можна поставити питання *якому? якій? яким?*, та **числівника**, до якого можна поставити питання *скільки, котрому* [1, § 47, 49, 68, 71, 72, 78]. Наприклад: **іменники** в давальному відмінку — *верста-ту, дорозі, працівникам, колії, фахівцеві (фахівцю), промінню*; **займенники** в давальному відмінку — *мені, йому, нам*; **прикметники** в давальному відмінку — *металевому, швидкому, електричному, зеленій, брудній, веселим*; **дієприкметники** в давальному відмінку — *записуваному, викликаному, почорнілому, опрацьовуваний, використаний, зжовклий, записуваним, опрацьованим*; **числівники** в давальному відмінку — *двом, п'ятдесятьом, тридцяти восьми, чотирьом десятим, другому, п'ятдесятому, тридцять восьмому*.

ДІЄСЛОВО (*глагол*) — частина мови, що називає виконувану предметом дію (наприклад, *читати / прочитати, садити / посадити, будувати / побудувати*) або його стан (наприклад, *сидіти, хворіти / захворіти, мерзнути / замерзнути*) [65, с. 89]. Дієслова відповідають на питання *що робити? що зробити?* Дієслову властиві граматичні категорії часу (**минулого, теперішнього, майбутнього**), виду (**недоконаного та доконаного**), способу (**дійсного, наказового та умовного**), стану (**активного та пасивного**), особи (**першої, другої, третьої**), числа (**однини та множини**) [56, с. 169–187].

ДІЄПРИКМЕТНИК (*причастие*) — дієслівна форма, що називає пов'язану з дією ознаку предмета, яку цей предмет виконує чи яка на нього спрямована [220, с. 227]. Наприклад: *загиблий* [220, 289], *залитий* [220, 307], *закритий* [220, 304], *зношений* [220, 380].

Дієприкметники поєднують властивості прикметника та дієслова.

Як і прикметники, вони відповідають на питання *який? яка? яке? які?*, змінюючись за родами та відмінками, узгоджуються з іменниками, які пояснюють, у роді, числі, відмінку [56, с. 188].

Як і дієслова, дієприкметники мають дієслівні категорії виду (**недоконаного та доконаного**) та стану (**активного та пасивного**) [56, с. 188].

ДОДАТОК (*дополнение*) — другорядний член речення, який постає у реченні переважно як об'єкт дії або знаряддя дії, виражений іменником або займенником у **непрямому відмінку** (у будь-якому відмінку, крім називного) чи іншими частинами мови, що перебрали на себе функції іменника [56, с. 256–257; 220, с. 233]. Наприклад: *Працівники виконали завдання*. У цьому реченні іменник у знахідному відмінку *завдання* є додатком.

ДОКОНАНИЙ ВИД (*совершенный вид*) — одна з двох форм граматичної категорії виду, властивій дієслову, віддієслівному іменнику, дієприкметнику та дієприслівнику. Дієслова доконаного виду відповідають на питання *що зробити?* і виражають: дію повністю завершену чи завершену на певному етапі виконання (*сніг випав, сонце зійшло, колона рушила, дитина заплакала*), дію, повторювану до певної межі (*попереписував вірші, попідпирав двері*), одноразову раптову дію (*стукнув, смикнув, крикнув*) [56, с. 171].

ЗАЙМЕННИК (*местоимение*) — частина мови, до якої належать слова, що не називають особи, предмети, їх ознаки і кількості, а тільки вказують на них [56, с. 162; 220, с. 299]. Наприклад: *він, ми, вони, себе, який, той, мій, цей, стільки, хто? скільки?* [1, § 73–79]. Займенник у реченні виконує ті самі функції, що іменник, прикметник або числівник, замість яких його вжито.

ЗВОРОТНЕ ДІЄСЛОВО (*возвратный глагол*) — дієслово на **-ся**, що називає дію, яку виконує особа і яка спрямована на цю саму особу. Зворотні дієслова поділяють на такі підгрупи: **власне-зворотні дієслова**, що виражають конкретну дію, виконавцем якої є дійова особа, на яку ця дія і поширюється (наприклад, *одягатися, умиватися, голитися, взуватися*); **непрямо-зворотні дієслова**, що передають дію, яку виконує дійова особа, а об'єкт дії в реченні виконує функції непрямого додатка або зовсім усунений (наприклад, *запасатися їжею, поратися біля печі*); **загально-зворотні дієслова**, які вказують на внутрішній стан людини, її настрої, переживання (наприклад, *вертитися, гніватися, сміятися, журитися, турбуватися*); **безоб'єктно-зворотні дієслова**, що виражають дію, постійно властиву дійовій особі (наприклад, *корова б'ється, собака кусається*); **взаємно-зворотні дієслова**, що означають дію, яку виконують дві або кілька дійових осіб, кожна з яких є одночасно й об'єктом дії, бо дії суб'єктів спрямовані один на одного (наприклад, *листуватися, радитися, зустрічатися, боротися*) [56, с. 176].

ЗНАХІДНИЙ ВІДМІНОК (*винительный падеж*) — форма **іменника** та **займенника**, до яких можна поставити питання *кого? що?*, **прикметника** та **дієприкметника**, до яких можна поставити питання *якого? (який? яке?) яку? яких? (які?)*, та **числівника**, до якого можна поставити питання *скільки? (скільки?) котрого? (котрий? котре?) котру? котрих? (котрі?)* [1, § 50, 68, 71, 72, 78]. Наприклад: **іменники** в знахідному відмінку — *працівника, верстат, дорогу, вікно; працівників, верстати, дороги, вікна; займенники* в знахідному відмінку — *мене, його, нас, їх; прикметники* в знахідному відмінку — *металевого («коня») та металевий (дріт), металеву, металеве, металеві; дієприкметники* в знахідному відмінку — *знеструмлений, викликаною (працівника) та викликаний (файл), обчислювальна, опрацьоване, використані; числівники* в знахідному відмінку — *двох (працівників) та два (будинки), п'ятдесят, тридцять*

вісім, чотири десятки, другого (працівника) та другий (будинок), п'ятдесятого (громадянина) та п'ятдесятий (будинок), тридцять восьмого (громадянина) та тридцять восьмий (будинок).

ІМЕННИК (имя существительное) — частина мови, що називає предмет (особу), опредметнену дію, опредметнену ознаку. Іменникам властиві граматичні категорії роду (**чоловічого, жіночого, середнього**), числа (**однини, множини**), відмінка. Іменники відповідають на питання *хто? що?* [56, с. 118–122; 220, с. 396]. Наприклад: *ліс, книжки, море, верстат, операція, обладнання, приклади, математика, флот, здатність, інформація, насильство, знання, з'єднання, краса, білизна*.

ІНФІНІТИВ (инфинитив, неопределенная форма глагола) — початкова, незмінна форма дієслова, яка, називаючи дію, не зазначає особи, числа, часу і способу, наприклад, *робити, зробити, чекати, носити, спати*. Ця форма дієслова має специфічний суфікс **-ти**. Інфінітиву притаманна категорія виду (**недокона-ного / доконаного**), наприклад, *стояти / стати, укривати / укрити*, а також **перехідність / неперехідність**, наприклад, *умивати / умиватися* [56, с. 170–171].

КЛИЧНИЙ ВІДМІНОК (звательный падеж) — це форма іменника, що означає звертання. Кличний відмінок мають тільки іменники, що означають живих осіб. Наприклад: *хлопче, Петре, Людмилу, Ярославе Андрійовичу, Маріє Василівно, пане, друже, лейтенанте*. У художній літературі вживання іменника, що означає неживий предмет, у кличному відмінку — це художній засіб персоніфікації. Наприклад: *Батьківщино, Україно, Києве* [1, § 53].

КОРІНЬ (корень) — спільна частина споріднених слів, що виражає основне (лексичне) значення [220, с. 455]. Наприклад, у словах *адресувати, адреса, адресат, адресний* — корінь **-адрес-** [50, с. 16].

МАЙБУТНІЙ ЧАС (будущее время) — одна з трьох форм граматичної категорії часу. Дієслова майбутнього часу означають дію, яка відбудеться після моменту мовлення [56, с. 182]. Наприклад: *вимірюватиму / виміряю, завантажуватимеш / завантажиш, вивчатиме / вивчить, робитимемо / зробимо, читатимете, писатимуть*.

МИНУЛИЙ ЧАС (*прошедшее время*) — одна з трьох форм граматичної категорії часу. Дієслова минулого часу означають дію, яка відбулася або відбувалась до моменту мовлення [56, с. 183]. Наприклад: *вимірював / виміряв, завантажував / завантажив, вивчав / вивчив, робили / зробили, читали, писали.*

МІСЦЕВИЙ ВІДМІНОК (*предложный падеж*) — форма **іменника** та **займенника**, до яких можна поставити питання (на, у) *кому?* (на, у) *чому?*, **прикметника** та **дієприкметника**, до яких можна поставити питання (на, в) *якому?* (*якім?*) *якій?* *яких?*, та **числівника**, до якого можна поставити питання (на, у) *скільки?* (на, у) *котрому?* *котрім?* *котрій?* *котрих?* [1, § 52, 68, 71, 72, 78]. Наприклад: **іменники** в місцевому відмінку — *на дорозі, у математиці*; **займенники** в місцевому відмінку — *на мені, у них*; **прикметники** в місцевому відмінку — *на білому, у весняному*; **дієприкметники** в місцевому відмінку — *на пошкодженому, у відновлюваному*; **числівники** в місцевому відмінку — *на чотирьох, у двадцяти трьох, на четвертому, у двадцять третьому.*

МОРФЕМА (*морфема*) — неподільна значуща частина слова. Морфемами є **корінь**, **префікс**, **суфікс** і **закінчення** [98, с. 656]. Наприклад, у слові *примітка* **прн-** — префікс, **-міт-** — корінь, **-к-** — суфікс, **-а** — закінчення.

НАЗИВНИЙ ВІДМІНОК (*именительный падеж*) — форма **іменника** та **займенника**, до яких можна поставити питання *хто?* *що?*, **прикметники** та **дієприкметники**, до яких можна поставити питання *який?* *яка?* *яке?* *які?*, та **числівники**, до яких можна поставити питання *скільки?* *котрий?* *котре?* *котра?* *котрі?* [1, § 46, 68, 71, 72, 78]. Наприклад: **іменники** в називному відмінку — *трубопровід, концепція, вікно, ліса*; **займенники** в називному відмінку — *він, вона, воно, ми*; **прикметники** в називному відмінку — *магістральний, небезпечна, якісне, червоні*; **дієприкметники** в називному відмінку — *збудований, завантажуваний, змарнілий*; **числівники** в називному відмінку — *вісім, чотирнадцять, двадцять три, дві десятки, восьмий, чотирнадцятий, двадцять третій.*

НЕДОКОНАНИЙ ВИД (*несовершенный вид*) — одна з двох форм граматичної категорії виду, властивої дієслову, віддієслівному іменнику, дієприкметнику та дієприслівнику. Дієслова недоконаного виду відповідають на питання *що робити?* та вира-

жають дію, що перебуває в процесі тривання (здійснювання), незавершеної повторюваності (*сніг падає, сонце сходить, колона вирушає, стукає, смикає, кричить*), багаторазову дію (*постукувати, покрикувати*) [56, с. 172].

НЕПЕРЕХІДНІСТЬ (*непереходность*) — одна з форм граматичної категорії, властивої дієслову. Неперехідне дієслово не може керувати іменниками — додатками. Наприклад: *йти, розмовляти, перебувати*. Неперехідними завжди є дієслова, що відображають ситуацію, пов'язану зі зміною стану або інших ознак предмета [5, с. 248–249].

ОМОНІМИ (*омонимы*) — слова, які однаково пишуть і вимовляють, але які мають різне значення [98, с. 690]. Наприклад: *пара* — газ, що в нього перетворюється вода в процесі випарювання, та *пара* — два однорідні чи однакові предмети, що вживаються разом і складають одне ціле чи комплект [220, с. 704]. Явище **омонімії** в мові — це суто випадковий збіг у звуковому оформленні різних понять.

ОРУДНИЙ ВІДМІНОК (*творительный падеж*) — форма **іменника** та **займенника**, до яких можна поставити питання *ким? чим?*, **прикметника** та **дієприкметника**, до яких можна поставити питання *яким? якою? якими?*, та **числівника**, до якого можна поставити питання *скількима? котрим? котрою? котрими?* [1, § 51, 68, 71, 72, 78]. Наприклад: **іменники** в орудному відмінку — *верстатом, дільницею, магістралями*; **прикметники** в орудному відмінку — *галузовим, фізичною, обов'язковими*; **дієприкметники** в орудному відмінку: *зумовлюваним, закресленим, змарнілим*; **числівники** в орудному відмінку — *трьома, двадцятьма, тридцятьма двома, чотирма десятими, третім, двадцятим, тридцять другим*.

ПАСИВНИЙ ДІЄПРИКМЕТНИК (*страдательное причастие*) — дієприкметник, що називає ознаку предмета, зумовлену дією на нього іншого предмета. У сучасній українській мові вживають тільки пасивні дієприкметники на **-ний, (-аний, -аний, -ений, -еній, -ований, -йований, -ьованій, -уваний, -юваний, -овуваний)** та **-тий**. Наприклад: *(зі)знаний, (по)сіяний, (с)творений, (за)коєний, (з)будований, (с)копійований, (с)формульований, намічуваний, виготовлюваний, закритий, митий, початий, ужитий* [1, § 84; 56, с. 189].

ПЕРЕХІДНІСТЬ (*переходность*) — одна з форм граматичної категорії, властивої дієслову. За семантичною ознакою перехідність — це здатність дії, вираженої дієсловом, поширюватися, спрямовуватися на об'єкт.

Перехідні дієслова поділяють на прямо-перехідні та непрямо-перехідні.

Ознакою прямо-перехідних дієслів є їхня здатність керувати іменниками — додатками у формі знахідного відмінка без прийменника. Наприклад: *рубати дрова, прокласти газопровід, розробити проект*.

Непрямо-перехідні дієслова передають так само дію, спрямовану на об'єкт, але цей об'єкт може бути зреалізований усіма іншими формами непрямих відмінків (*керувати відділом*) або прийменниково-відмінковими формами (*подивитися на небо, глянути в очі*) [5, с. 248].

ПРЕФІКС (*приставка, префикс*) — частина слова (морфема), що стоїть перед коренем [98, с. 760]. Наприклад: *передмова* — префікс **перед-**, *започаткувати* — префікс **за-**, *увімкнений* — префікс **у-**, *нагляд* — префікс **на-**, *вибухнути* — префікс **вн-**, *почорнілий* — префікс **по-**.

ПРИЙМЕННИК (*предлог*) — службова частина мови, яка уточнює граматичні значення іменників і виражає зв'язки між словами в реченні, наприклад: *в, на, до, від, у, при, за, над, через, коло, протягом, вздовж, посеред, близько, з-за, відповідно до, залежно від, незважаючи на* [30, с. 66].

ПРИКМЕТНИК (*имя прилагательное*) — частина мови, що називає ознаку предмета (особи) і сполучається з іменником, узгоджуючись із ним у роді, числі та відмінку [220, с. 934]. Прикметники відповідають на питання *який? яка? яке? які? чий? чия? чие? чій?* Наприклад: *білий, великий, далекий, круглий, батьківський, братів* [30, с. 42-43].

ПРИСЛІВНИК (*наречие*) — граматично незмінна частина мови, яка відповідає на питання *як? звідки? навіщо? коли? де? чому?* і характеризує дію, стан чи ознаку предмета, наприклад, *тихо, багато, гуртом, зверху, учора, згарячу, навмисне* [30, с. 62-63].

РОДОВИЙ ВІДМІНОК (*родительный падеж*) — форма **іменника** та **займенника**, до яких можна поставити питання *кого? чого?*, **прикметника** та **дієприкметника**, до яких можна поставити

питання якого? якої? яких?, та **числівника**, до якого можна поставити питання скількох? котрого? котрої? котрих? [1, § 48, 68, 71, 72, 78]. Наприклад: **іменники** в родовому відмінку — *верстата, дороги, вікна, верстатів, доріг, вікон*; **займенники** в родовому відмінку — *мене, його, нас*; **приметники** в родовому відмінку — *металевого, металеві, металевих*; **дієприметники** в родовому відмінку — *знеструмленого, викликаної, опрацьованих, зжовклих*; **числівник** в родовому відмінку — *двох, п'ятдесяти, тридцяти восьми, другого, п'ятдесятого, тридцять восьмого*.

СИНОНІМИ (*синонимы*) — слова, близькі або тотожні за значенням, які по-різному називають те саме поняття. Синоніми відрізняються відтінками значень або стилістичним забарвленням чи обома цими ознаками [56, с. 51]. Наприклад: *лінгвістика* та *мовознавство* [65, с. 157], *народовладдя* та *демократія* [42, с. 350].

СУФІКС (*суффикс*) — частина слова (морфема), що стоїть після кореня (або після іншого суфікса) і виконує словотворчу або формотворчу функцію [224, с. 179]. Наприклад: *службовий* — суфікси **-б-** та **-ов-**, *перебудований* — суфікс **-ова-** та **-н-**, *написаний* — суфікси **-а-** та **-н-**, *збудувала* — суфікси **-ува-** та **-л-**, *розгортальний* — суфікси **-аль-** та **-н-**.

ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС (*настоящее время*) — одна з трьох форм граматичної категорії часу. Дієслова теперішнього часу означають дію, яка відбувається в момент мовлення. Його мають лише дієслова недоконаного виду [56, с. 180]. Наприклад: *вимірюю, завантажуєш, вивчає, працюємо, читаєте, пишуть*.

ЧИСЛІВНИК (*числительное*) — частина мови, яка називає кількість предметів (осіб) або їх порядок при лічбі і відповідає на питання *скільки? котрий? котре? котра? котрі?* [30, с. 48]. Наприклад: *два, вісімнадцять, сімдесят три, дві треті, другий, вісімнадцятий, сімдесят третій, семеро, кількасот*.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Чинний правопис

1. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. – Стереотип. вид. – К.: Наук. думка, 2004. – 240 с.

Словники та довідники української мови

2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. – К.: Вид. дім “КМ Academia”, 1994. – 254 с.
3. Бурячок А. А. Орфографічний словник української мови: Близько 35 000 слів. – К.: Наук. думка, 1995. – 400 с.
4. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики: Близько 253 000 слів / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2003. – 896 с.
5. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови / За ред. І. Вихованця. – К.: Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. – 400 с.
6. Вихованець І. Р., Карпіловська Є. А., Клименко Н. Ф. Вивчаємо українську мову. Розширений курс. Самовчитель / За ред. В. М. Русанівського. – К.: Либідь, 1993. – 272 с.
7. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / АН України, Ін-т української мови; Відп. ред. К. Г. Городенська. – К.: Наук. думка, 1992. – 224 с.
8. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови: Використання морфологічних засобів мови: Навч. посібник. – К.: ТОВ “АДА”, 1998. – 176с.
9. Волощак М. Неправильно-правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2000. – 128 с.
10. Гнаткевич Ю. Унікаймо русизмів в українській мові! Короткий словник-антисуржик для депутатів Верховної Ради та всіх, хто хоче, щоб його українська мова не була схожою на мову Верки Сердючки. – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2000. – 56 с.

11. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
12. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису / За ред. В. М. Русанівського. – К.: Наук. думка, 1979. – 344 с.
13. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання / За ред. В. М. Русанівського. – К.: Наук. думка, 1989. – 830 с.
14. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. – К.: Рідна мова, 2000. – 351 с.
15. Головащук С. І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. – К.: Вища шк., 1995. – 319 с.
16. Городенська К. Синтаксична специфіка української наукової мови // Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць. Вип. IV / Відп. ред. Л. О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 11-14.
17. Горпинич В. О. Словник географічних назв України (Топоніми та відтопоніми прикметники): Близько 25 000 слів. – К.: Довіра, 2001. – 526 с.
18. Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 1999. – 207 с.
19. Ділова українська мова. Дистанційний курс. Навч. посібник / В. В. Бондаренко, В. В. Дубічинський, В. М. Кухаренко та ін. – Харків: ХДПУ, 2000. – 124 с.
20. Жлуктенко Ю. А., Карпиловская Е. А., Ярмак В. И. Изучаем украинский язык. Самоучитель / Под ред. В. М. Русанівського. – К.: Либідь, 1991. – 216 с.
21. Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. – Харків: Торсінг, 2001. – 384 с.
22. Зубков М. Сучасний український правопис. Комплексний довідник. – Харків: Торсінг, 2002. – 208 с.
23. Інверсійний словник української мови / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, Одеський держунів. ім. І. І. Мечникова – К.: Наук. думка, 1985. – 812 с.
24. Калашник В. С., Колоїз Ж. В. Словник фразеологічних антонімів української мови. – К.: Довіра, 2001. – 284 с. – (Б-ка сер. “Словники України”).
25. Караванський С. Пошук українського слова, або боротьба за національне “я”. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. – 240 с.
26. Караванський С. Секрети української мови. – К.: Кобза, 1994. – 382 с.
27. Карачун В. Я. Орфографічний словник наукових і технічних термінів: Понад 30 000 слів. – К.: Криниця, 1999. – 524 с.
28. Карпіловська Є. А. Кореневий гніздовий словник української мови: Гнізда слів з вершинами – омографічними коренями. – К.: Укр. енциклопедія, 2002. – 912 с.
29. Козачук Г. О. Українська мова. Практикум: Навч. посібник. – К.: Вища шк., 1991. – 398 с.
30. Кононенко П. П., Кадомцева Л. О., Мацько Л. І. Українська мова: Навч. посібник. – 3-тє вид. – К.: Либідь, 1992. – 224 с.
31. Культура мови на щодень / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик, С. Я. Єрмоленко та ін. – К.: Довіра, 2000. – 169 с. – (Б-ка сер. “Словники України”).

32. Культура української мови: Довідник / С. Я. Єрмоленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін.; За ред. В. М. Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 304 с.
33. *Курило О.* Уваги до сучасної української літературної мови. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2004. – 303 с. (передрук видання 1925 р.).
34. *Левченко С. П., Павлович М. В., Удод Т. Е.* Посібник для занять з української мови у 9-10 класах. – К.: Рад. шк., 1967. – 296 с.
35. *Матіяш Д.* Олена Курило пропонувала. // Уроки української, 2000. – № 3. – С. 19-25.
36. *Нелюба М.* Професійна мова юриства. – Харків: Прапор, 2002. – 208 с.
37. Орфографічний словник української мови: Близько 125 000 слів / Уклад.: С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К.: Довіра, 1999. – 989 с.
38. *Паламар Л. М.* Практичний курс української мови. Поглиблений етап вивчення: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1995. – 158 с.
39. *Паламар Л. М., Кацавець Г. М.* Мова ділових паперів: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1993. – 192 с.
40. *Полюга Л. М.* Морфемний словник: Близько 36 000 слів. – К.: Рад. шк., 1983. – 464 с.
41. *Полюга Л. М.* Словник антонімів української мови / За ред. Л. С. Паламарчука. – 2-ге вид., доп. і випр. – К.: Довіра, 2001. – 275 с. – (Б-ка сер. “Словники України”).
42. *Полюга Л. М.* Словник синонімів української мови. – К.: Довіра, 2001. – 477 с. – (Б-ка сер. “Словники України”).
43. *Пономарів О. Д.* Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999. – 240 с.
44. *Пономарів О. Д.* Фонема Г та Ґ. Словник і коментар. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 1997. – 40 с.
45. *Ракишанова Г.* Видові розрізнення віддієслівних іменників у сучасній українській терміносистемі (на матеріалі природничої та технічної лексики) // Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць. Вип. IV / Відп. ред. Л. О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 204-207.
46. *Сербенська О., Білоус М.* Екологія українського слова. Практичний словничок-довідник. – Львів: Компанія “Манускрипт”, 2003. – 68 с.
47. *Сербенська О.* Практичний словничок нормативних висловів. – Львів: Наукове товариство ім. Шевченка, 2002. – 36 с.
48. *Сербенська О., Редько Ю., Федик О.* Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За заг. ред. О. Сербенської: Посібник. – Львів: Світ, 1994. – 152 с.
49. *Сербенська О. А., Волощак М. Й.* Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2001. – 204 с.
50. *Сікорська З. С.* Українсько-російський словотворчий словник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Освіта, 1995. – 256 с.
51. *Сліпушко О.* Українська мова й етапи кар'єри ділової людини. – К.: Вид-во “Криниця”, 1999. – 200 с.

52. Словник афіксальних морфем української мови / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, В. С. Карпіловський та ін.; НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К., 1998. – 435 с.
53. Словник скорочень в українській мові: Понад 21 000 скорочень / Уклад.: Н. Д. Гула, В. В. Жайворонок, Л. П. Жарова та ін.; За ред. Л. С. Паламарчука. – К.: Вища шк. Головне вид-во, 1988. – 512 с.
54. Словник труднощів української мови: Близько 15 000 слів / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазак та ін.; За ред. С. Я. Ермоленко. – К.: Рад. шк., 1989. – 336 с.
55. *Струганець Л. В.* Культура мови. Словник термінів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 88 с.
56. Сучасна українська мова: Підручник / За ред. О. Д. Пономарева – 2-ге вид., перероб. – К.: Либідь, 2001. – 400 с.
57. *Терлок З. М., Сербенская А. А.* Украинский язык для начинающих. – Львів: Світ, 1991. – 240 с.
58. *Тузаєнко-Серяк С. М.* Довідник службовця. – К.: А.С.К., 2000. – 416 с.
59. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду: Док. і матеріали / Упоряд.: Л. Масенко та ін. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська акад.”, 2005. – 399 с.
60. Український орфографічний словник / За ред. проф. А. О. Сващенко. – Харків: Прапор, 1997. – 845 с. (Серія “Від А до Я”).
61. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000 слів / За ред. А. М. Полоуги. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с. – (Б-ка сер. “Словники України”).
62. Універсальний довідник-практикум з ділових паперів / С. П. Бирик, Й. Л. Михно, А. О. Пустовіт, Г. М. Сюта. – К.: Довіра: УНВЦ “Рідна мова”, 1997. – 399 с. (Б-ка держ. службовця. Держ. мова і діловодство).
63. *Чак Є. Д.* Складні випадки вживання слів. – К.: Рад. шк., 1984. – 185 с.
64. *Чак Є. Д.* Чи правильно ми говоримо? – К.: Освіта, 1997. – 240 с.
65. *Шевченко Л. Ю., Різун В. В., Лисенко Ю. В.* Сучасна українська мова: Довідник / За ред. О. Д. Пономаріва. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
66. *Шевчук С. В.* Службове листування: Довідник. – К.: Літера, 1999. – 108 с.
67. *Ющук І. П.* Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 1997. – 254 с.
68. *Ющук І. П.* Українська мова. – К.: Либідь, 2003. – 640 с.
69. *Ярема С.* На теми української наукової мови. – Львів: Українське товариство з механіки руйнування матеріалів, Львівське крайове товариство “Рідна школа”, Наукове товариство ім. Шевченка, 2002. – 44 с.
70. *Ярема С. Я.* Про деякі закономірності української мови // Фізико-хімічна механіка матеріалів, 1996. – Т. 32. – № 4. – С. 123-127.
71. *Ярема С. Я.* Про невластивий вжиток прийменника “по” // Фізико-хімічна механіка матеріалів, 1995. – Т. 31. – № 3. – С. 124-126.

Словники та довідники російської мови

72. Алексеев Д. И., Гозман И. Г., Сахаров Г. В. Словарь сокращений русского языка. Около 17 700 сокращений / Под ред. Д. И. Алексеева. – М.: Рус. яз., 1984. – 487 с.
73. Баранов М. Т., Костяева Т. А., Прудникова А. В. Русский язык: Справ. материалы: Учебное пособие для учащихся / Под ред. Н. М. Шайского. – К.: Рад. шк., 1988. – 287 с.
74. Букчина Б. З., Калакуцкая Л. П. Слитно или раздельно? (Опыт словаря-справочника). Около 82 000 слов. – 6-е изд. – М.: Рус. яз., 1987. – 876 с.
75. Зализняк А. А. Грамматический словарь русского языка: Словоизменение. Около 100 000 слов. – 2-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 1980. – 880 с.
76. Колесников Н. П. Слова с двойными согласными: Словарь-справочник / Отв. ред. А. К. Чельцова. – М.: Рус. яз., 1990. – 409 с.
77. Краткий справочник по современному русскому языку / Л. Л. Касаткин, Е. В. Клобуков, П. А. Леконт; Под ред. П. А. Леконта. – М.: Высш. шк., 1991. – 383 с.
78. Львов М. Р. Школьный словарь антонимов русского языка: Пособие для учащихся. – 2-е изд., перераб. – М.: Просвещение, 1987. – 240 с.
79. Орфографический словарь русского языка / Под ред. С. И. Ожегова и А. Б. Шапиро. – М.: Гос. изд. иностр. и нац. словарей, 1959. – 1259 с.
80. Потиха З. А. Школьный словарь строения слов русского языка: Пособие для учащихся. – М.: Просвещение, 1987. – 319 с.
81. Розенталь Д. Э. Справочник по пунктуации. – М.: ЭКСМО-Пресс, 1998. – 336 с.
82. Розенталь Д. Э. Справочник по русскому языку. Управление: Словарь-справочник. – М.: ЭКСМО-Пресс, 1998. – 384 с.
83. Розенталь Д. Э. Управление в русском языке: Словарь-справочник. – М.: Книга, 1986. – 304 с.
84. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь трудностей русского языка: Около 30 000 слов. – М.: Рус. яз., 1986. – 704 с.
85. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1985. – 399 с.
86. Сазонова И. К. Русский глагол и его причастные формы: Толково-грамматический словарь. – М.: Рус. яз., 1989. – 590 с.
87. Словарь синонимов: Справочное пособие. – Л.: Изд-во "Наука". Ленингр. отд., 1976. – 648 с.
88. Тихонов А. Н. Школьный словообразовательный словарь русского языка: Пособие для учащихся. – 2-е изд., перераб. – М.: Просвещение, 1991. – 576 с.
89. Цыганенко Г. П. Словарь служебных морфем русского языка. – К.: Рад. школа, 1982. – 240 с.

Словники іншомовних слів та інтернаціональних терміноелементів, етимологічні словники

90. Гнатишена І. М., Кияк Т. Р. Словник інтернаціональних терміноелементів грецького та латинського походження у сучасній термінології. – К.: Вид. дім “КМ Academia”, 1996. – 103 с.
91. Етимологічний словник української мови: У 7-и т. / Уклад.: Р. В. Болдирев, В. Т. Коломієць, А. Ф. Крищенко та ін.; За заг. ред. О. С. Мельничука. – К.: Наук. думка, Т. 1. – 1982. – 631 с.; Т. 2. – 1985. – 570 с.; Т. 3. – 1989. – 550 с.; Т. 4. – 2003. – 656 с.
92. Коломієць М. П., Молодова Л. В. Словник іншомовних слів. – К.: Освіта. 1998. – 190 с.
93. Преображенский А. Г. Этимологический словарь русского языка: У 2-х т. – М.: Гос. изд. иностр. и нац. словарей, 1959. – Т. 1. – 717 с., Т. 2. – 563 с.
94. Російсько-український словник іншомовних слів / Уклад. Т. П. Мартиняк; За ред. проф. А. П. Ярещенка. – Харків: Прапор, 1999. – 392 с. (Серія “Від А до Я”).
95. Словарь иностранных слов – 18-е изд., стереотип. – М.: Рус. яз., 1989. – 624 с.
96. Словник іншомовних слів / За ред. акад. О. С. Мельничука. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1977. – 775 с.
97. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, А. М. Шкарапута. – К.: Наук. думка, 2000. – 680 с.
98. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад.: Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с. – (Б-ка держ. службовця. Держ. мова і діловодство).
99. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: У 4-х т. – 2-е изд. – М.: Прогресс, Т. 1. – 1986. – 573 с.; Т. 2. – 1986. – 671 с.; Т. 3. – 1987. – 830 с.; Т. 4. – 1987. – 860 с.
100. Цыганенко Г. П. Этимологический словарь русского языка: Свыше 5 000 слов. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Рад. шк., 1989. – 511 с.
101. Черных П. Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка – 2-е изд. – М.: Рус. яз., 1994. – Т. 1. – 623 с.; Т. 2. – 560 с.
102. Шанский Н. М., Боброва Т. А. Школьный этимологический словарь русского языка: Происхождение слов. – 3-е изд., испр. – М.: Дрофа, 2000. – 400 с.
103. Шанский Н. М., Иванов В. В., Шанская Т. В. Краткий этимологический словарь русского языка / Под ред. чл.-кор. АН СССР С. Г. Бархударова. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1971. – 542 с.

Праці з термінознавства

104. Банін Д., Голота А., Щербіна Ю. Керування чи все-таки управління // Тези доповідей 4-ї Міжнародної наукової конференції “Проблеми української науково-технічної термінології”. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1996. – С. 235.
105. Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – № 453. – 554 с.
106. Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 5-ї міжнародної наукової конференції. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1998, – № 326. – 478 с.
107. Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 6-ї міжнародної наукової конференції. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 2000, – № 402. – 420 с.
108. Гінзбург М., Ганжа А. Поліпшення якості нормативних документів – головний чинник зміцнення статусу української мови як державної та розширення її функціонування у сферах науки, техніки та природничо-технічної освіти // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во НУ “Львівська політехніка”, 2004. – № 503. – С. 20-23.
109. Гінзбург М., Левіна С., Требульова І. Досвід та проблеми впровадження ДСТУ 3966-2000 в термінологічну діяльність. // Українська мова, 2005. – № 2. – С. 36-43.
110. Гінзбург М., Левіна С., Требульова І. Щодо системності подання зворотних віддієслівних прикметників із префіксом само- // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во НУ “Львівська політехніка”, 2004. – № 503. – С. 29-33.
111. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Fluid. Текущая среда. Як це буде українською?? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 10. – С. 79-80.
112. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. “Агресивне середовище кородує метал” чи “метал кородує?” // Ринок інсталяцій, 2004. – № 4. – С. 88-89.
113. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Погрешность измерения, точность измерений, диапазон измерений. Як це буде українською? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 11. – С. 65-66.
114. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Поняттєва різниця між словосполученнями “житловий будинок” та “жилий будинок” // Ринок інсталяцій, 2004. – № 1. – С. 53-54.
115. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Що означає освітлювати воду та прояснювати воду? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 3. – С. 64-65.
116. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Що таке “довкілля” і що таке “навколишнє середовище”? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 9. – С. 80.
117. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Що таке захисний ПОКРИВ, що таке захисне ПОКРИТТЯ, а що таке захисне ПОКРИВАННЯ? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 12. – С. 61-62.

118. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Чи може з'єднання бути різбовим? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 6. – С. 64-65.
119. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Чому глина – цегельна, стіна – цегляна, а фарба – цегляста? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 2. – С. 53.
120. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Як правильно: “кондиціонування” чи “кондиціонування”? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 7-8. – С. 96-97.
121. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. “Як правильно: система вентилявання, система вентиляції чи вентиляційна система? // Ринок інсталяцій, 2004. – № 5. – С. 65-66.
122. Гінзбург М. Д. Нотатки термінолога. Яка поняттєва відмінність між термінами “будування” та “будівництво”, “виробляння” та “виробництво”? // Ринок інсталяцій, 2005. – № 1. – С. 60-61.
123. Гінзбург М. Д. Термінологія. Чи є поняттєва різниця між теплоємністю та тепломісткістю, електроємністю та електромісткістю? // Електроінформ, 2004. – № 1. – С. 42-43.
124. Гінзбург М. Д., Гужов Ю. П., Кузьменко Ю. О. Що таке покривання, покриття, покрив // Фізико-хімічна механіка матеріалів, 2004. – № 4. – С. 107-108.
125. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Добыча полезных ископаемых. Як це буде українською? // Нафтова і газова промисловість, 2005. – № 2. – С. 56-57.
126. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Запитання. Що таке “вентиль” і що таке “клапан”? // Нафтова і газова промисловість, 2001. – № 2. – С. 55.
127. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Запитання. Як правильно: “енергоощадні” чи “енергозберігаючі” технології, режими тощо? // Нафтова і газова промисловість, 2001. – № 2. – С. 64.
128. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Запитання. Як правильно: “запірна арматура” чи “перекривна арматура”? // Нафтова і газова промисловість, 2001. – № 1. – С. 31.
129. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Запитання. Як правильно: “опрацювання” чи “оброблення” даних, інформації, текстів тощо? // Нафтова і газова промисловість, 2001. – № 6. – С. 36, 58; 2002. – № 6. – С. 51.
130. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Запитання. Яка існує поняттєва різниця між термінами “рідкий” та “рідинний”? // Нафтова і газова промисловість, 2001. – № 6. – С. 28, 34.
131. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Запитання. Яка різниця між “дослідним” та “дослідницьким”, “перекладним” та “перекладацьким”, “державним” та “державницьким”? // Нафтова і газова промисловість, 2001. – № 4. – С. 49, 53.
132. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Запитання. Які існують українські відповідники до

- російських термінів “несущая”, “несущая частота”, “несущая балка”? // Нафтова і газова промисловість, 2000. – № 6. – С. 62.
133. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Як подавати українською мовою російський термін “крановая площадка”? // Нафтова і газова промисловість, 2004. – № 6. – С. 64-65.
134. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Як правильно: “транспортуємий газ”, “транспортований газ” або “транспортний газ”, “програмуємий контролер”, “програмований контролер” або “програмовний контролер”? // Нафтова і газова промисловість, 2004. – № 3. – С. 60-61.
135. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Як правильно передати українською мовою такі технічні питання, що російською подаються термінами “газонепроницаемая перегородка”, “проникающие вещества” та “прошедшее (проникающее) излучение”? // Нафтова і газова промисловість, 2002. – № 3. – С. 61-62.
136. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Яка значеннєва різниця між термінами “рисунок” та “малюнок”? // Нафтова і газова промисловість, 2004. – № 3. – С. 63-64.
137. Гінзбург М. Д. Консультаційний пункт НГП з питань української фахової мови. Яка існує поняттєва різниця між дієсловами “обумовлювати” та “зумовлювати”? // Нафтова і газова промисловість, 2004. – № 3. – С. 62-63.
138. Гінзбург М. Десять правил українського ділового та наукового стилю // Стандартизація, сертифікація, якість, 2004. – № 2. – С. 22-28.
139. Гінзбург М., Левіна С., Требульова І. Досвід та проблеми впровадження ДСТУ 3966-2000 в термінологічну діяльність. // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – С. 183-189.
140. Гінзбург М., Говаленко С. “Кокосове масло” чи “кокосова олія”? // Харчова і переробна промисловість, 2004. – № 12. – С. 16-17.
141. Гінзбург М. Сік “освітлений” чи “прояснений”? // Харчова і переробна промисловість, 2005. – № 3. – С. 12-13.
142. Гінзбург М. “Соковиджималька” чи “соковичавниця”? // Харчова і переробна промисловість, 2005. – № 6. – С. 12.
143. Гінзбург М., Спірін О. “Харчові продукти” чи “продукти харчування”? // Харчова і переробна промисловість, 2004. – № 9-10. – С. 16-17.
144. Гінзбург М. Термінологічні поради. Запитання. Резьба: як це буде українською? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2004. – № 2. – С. 29 – 31.
145. Гінзбург М. Термінологічні поради. Запитання. Чи існує поняттєва різниця між дієсловами “вважати” та “уважати”, “вводити” та “уводити”, “вносити” та “уносити”, “входити” та “уходити” тощо? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2004. – № 1. – С. 38-40.
146. Гінзбург М. Термінологічні поради. Запитання. Чому методика вимірювання, кількість вимірень, а похибка виміру? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2003. – № 6. – С. 34-35.

147. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Що таке “керування якістю”, “управління якістю” та “менеджмент якістю”? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2004. – № 3. – С. 32–34.
148. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Чи правильно вживають дієслово “знаходитися” в нормативних документах? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2004. – № 4. – С. 31–32.
149. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Чому система передавання, договір про передання, зубчаста передача, цікава телепередача? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2004. – № 5. – С. 38–40.
150. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Чи є різниця між заінтересованими та зацікавленими сторонами (особами)? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2004. – № 6. – С. 30–32.
151. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Як перекласти на українську мову російське слово “заведующий”? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2002. – № 4. – С. 25.
152. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Як перекласти на українську російське слово “следующий”? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2002. – № 3. – С. 30–31.
153. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Як правильно: “енергоощадні” чи “енергозберігаючі” технології, режими тощо? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2001. – № 3. – С. 27.
154. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Як правильно: “опрацювання” чи “оброблення” даних, інформації, текстів тощо? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2002. – № 1. – С. 36.
155. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Яка існує поняттєва різниця між дієсловами “обумовлювати” та “зумовлювати”? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2002. – № 2. – С. 30–31.
156. Гінзбург М. Д. Термінологічні поради. Запитання. Яка існує поняттєва різниця між термінами “рідкий” та “рідинний”? // Стандартизація, сертифікація, якість, 2001. – № 4. – С. 19.
157. Гінзбург М. Д. Термінологія. Чи можна включити телевізор, виключити мотор, переключити швидкість, підключити щось до мережі, відключити сигналізацію? // Електроінформ, 2004. – № 4. – С. 46–47, 2005. – № 1. – С. 46–47.
158. Гінзбург М. Д. Термінологія. Чому пристрій передавальний, а функція передатна? // Електроінформ, 2004. – № 3. – С. 44–45.
159. Гінзбург М. Д. Термінологія. Щодо написання математичних термінів, що походять від прізвища Буль. // Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті, 2001. – № 3. – С. 95–97.
160. Гінзбург М. Д. Як правильно. Application. Як це буде українською? // Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті, 2004. – № 3. – С. 81–84.
161. Гінзбург М. Д. Термінологія. Як правильно “проблемно-орієнтований” чи “проблемозорієнтований”, “процедурно-орієнтований” чи “процедурозорієнтований”, “об’єктно-орієнтований” чи “об’єктозорієтова-

- ний”..? // Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті, 2001. – № 6. – С. 72-74.
162. Гінзбург М. Д. Як правильно. Як правильно “система керування” чи “система управління”? // Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті, 2004. – № 2. – С. 99-102.
163. Гінзбург М. Д. Термінологія. Як правильно українською: “енергоощадні” чи “енергозберігаючі”? // Електроінформ, 2001. – № 2. – С. 47.
164. Гінзбург М. Д. Як правильно. Чому диск та сектор завантажувальні, а модуль завантажний? // Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті, 2006. – № 2. – С. 86-87.
165. Гінзбург М. Д. Як правильно. Що таке давач? // Інформаційно-керуючі системи на залізничному транспорті, 2004. – № 1. – С. 81-84.
166. Гінзбург М., Симоненко Л. Мовна концепція системи словників та довідників для працівників нафтогазового комплексу. // Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 6-ї міжнародної наукової конференції. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 2000. – № 402. – С. 110-112.
167. Дубичинский В. В. Искусство создания словарей: конспекты по лексикографии. – Харьков: ХГПУ, 1994. – 102 с.
168. Дубичинский В. В. Теоретическая и практическая лексикография. – Вена-Харьков, 1998. – 160 с.
169. Д’яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. – К.: Вид. дім “KM Academia”, 2000. – 218 с.
170. Караванський С. Маловживані моделі словотвору – резерв української термінології // Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 5-ї міжнародної наукової конференції. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1998, – № 336. – С. 11-15.
171. Кияк Т., Іваницький Р. Прагматичні аспекти формування багатомовних тлумачних термінологічних словників // Науково-технічне слово. – 1994. – № 1 (3). – С. 59-68.
172. Кінаш Б. М. Формування науково-технічних термінів з (діє)прикметниками. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, – 2002. – 36 с.
173. Коєваль М., Багдасар’ян Г. До проблеми формування україномовної технічної термінології // Науково-технічне слово, 1993. – № 1. – С. 75-78.
174. Козир Є., Моргунок В. Проблеми назовництва щодо процесу та наслідку процесу // Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 6-ї міжнародної наукової конференції. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 2000, – № 402. – С. 50-54.
175. Кочерга О. Деякі міркування про шляхи і манівці розвитку української наукової термінології // Сучасність. – 1994. – № 7-8. – С. 173-182.
176. Кочерга О. Проблема прикметника в науковій термінології. // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – № 453. – С. 224-227.

177. *Кочерга О.* Ще раз про псевдосинонімію в українській науковій мові // Тези доповідей 4-ї Міжнародної наукової конференції “Проблеми української науково-технічної термінології”. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1996. – С. 13-14.
178. *Кочерга О., Непийвода Н.* Тенденції української термінологічної лексикографії // Урок української, 2000. – № 3. – С. 25-29.
179. Краткое методическое пособие по разработке и упорядочению научно-технической терминологии / АН СССР. Ком. науч.-техн. термин. Сост. С. И. Коршунов, Г. Г. Сабурова. – М.: Наука, 1979. – 126 с.
180. *Микульчук Р.* Щодо вживання термінів “керування” та “управління”. // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – № 453. – С. 241-243.
181. *Моргунюк В.* Про деякі вимоги до термінів, встановлені ДСТУ 3966-2000. // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – № 453. – С. 194-202.
182. *Моргунюк В.* Про пасивні дієприкметники // Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 5-ї міжнародної наукової конференції. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1998. – № 336. – С. 36-40.
183. *Моргунюк В. С.* Зауваження щодо опрацювання державних стандартів з науково-технічної термінології / АН України, Ін-т проблем міцності: Препр. – К., 1993. – 32 с.
184. На шляху до внормування української нафтохімічної терміносистеми / Ю. Іщук, Є. Кобилянський, Б. Ярмолюк, М. Гінзбург, С. Коваленко // Вісник Національної Академії Наук України, 2004. – № 8. – С. 18-26.
185. *Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П.* Українське термінознавство: Підручник. – Львів: Світ, 1994. – 216 с.
186. Переклад науково-технічної літератури (російсько-українська мова). Дистанційний курс. Навчальний посібник / В. В. Бондаренко, В. В. Дубічинський, В. М. Кухаренко та ін. – Харків: ХДПУ, 2000. – 155 с.
187. *Перхач В.* Про засади відродження та розвитку української науково-технічної мови // Науково-технічне слово. – 1993. – № 1 (2). – С. 85-96.
188. *Перхач В., Іванків Б.* Дія – діяння // Науково-технічне слово. – 1995. – № 1 (4). – С. 88-118.
189. *Перхач В., Іванків Б.* Літери й фонемі – суперечності та відповідності // Науково-технічне слово. – 1995. – № 1 (4). – С. 68-87.
190. *Пілецький В.* Назви предметних дій у науково-технічній термінології. // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – № 453. – С. 215-221.
191. *Пілецький В.* Про віддієслівні прикметники в українській науково-технічній термінології // Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 5-ї міжнародної наукової конференції. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1998. – № 336. – С. 41-43.

192. Практичний посібник для працівників газової промисловості зі складних випадків слововживання в українській діловій мові / Уклад.: М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, І. М. Корніловська та ін. – Харків, 1999. – 128 с.
193. Пропозиції щодо вдосконалення української науково-технічної термінології. Додаток до Ухвали першої Міжнар. наук. конф. “Проблеми української науково-технічної термінології” // Науково-технічне слово. – 1993. – № 1 (2). – С. 12-16.
194. Рожанківський Р. Зведення правил унормування української фахової мови. // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – № 453. – С. 203-209.
195. Тези доповідей 1-ї Міжнародної наукової конференції “Проблеми української науково-технічної термінології”. – Львів: Атлас, 1992. – 236 с.
196. Тези доповідей 4-ї Міжнародної наукової конференції “Проблеми української науково-технічної термінології”. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1996. – 270 с.
197. Україномовне програмне забезпечення. Матеріали 4-ї та 5-ї Міжнар. наук.-техн. конференцій “УкрСофт” (Львів, 1994, 1995). Каталог україномовних програмних засобів. – Львів: СП “БаК”, 1995. – 264 с.
198. Українська термінологія і сучасність (Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції). – Київ, 1997. – 239 с.
199. Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць / НАН України, Ін-т української мови, Комітет наукової термінології. Ред. кол. Л. О. Симоненко та ін. – К.: 1998. – 264 с.
200. Українська термінологія і сучасність: Збірник наукових праць. Вип. IV / Відп. ред. Л. О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – 368 с.
201. Ухвала 3-ї Міжнародної наукової конференції “Проблеми української науково-технічної термінології” // Науково-технічне слово. – 1995. – № 1 (4). – С. 14-17.
202. Хроніка НДІМ (науково-дослідчого інституту мовознавства) 1933-1934 р. // Мовознавство, 1934. – № 2. – С. 139-145. (Цитуємо за передруком в кн.: Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду: Док. і матеріали / За ред. Л. Масенко – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська акад.”, 2005. – 399 с.).
203. Ярема С. Про вжиток іменників на -ння у зв'язку з ДСТУ 3966-2000. // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. – № 453. – С. 228-231.
204. Ярема С. Термінологічна система механіки деформного твердого тіла // Фізико-хімічна механіка матеріалів, 1996. – Т. 32. – № 5. – С. 91-96.

Енциклопедії та енциклопедичні словники

205. Гірничий енциклопедичний словник: У 2-х т. / За заг. ред. В. С. Білецького. – Донецьк, Східний видавничий дім, 2001-2002. – Т. 1. – 515 с.; Т. 2. – 632 с.
206. Економічна енциклопедія: У 3-х т. / Відп. ред. С. В. Мочерний. – К.: Видавничий центр “Академія”, Т. 1. – 2000. – 864 с.; Т. 2 – 2001. – 848 с.
207. Енциклопедія кібернетики: У 2-х томах. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1973. – Т. 1. – 584 с.; Т. 2. – 574 с.
208. Математический энциклопедический словарь / Гл. ред. Ю. В. Прохоров. – М.: Сов. энциклопедия, 1988. – 847 с.
209. Політичний словник. – 3-тє вид. – К.: Гол. редакція УРЕ, 1982. – 655 с.
210. Українська загальна енциклопедія: В 3 – х т./ Під головуною редакцією Івана Раковського. – Львів-Станіславів-Коломия: Рідна школа, 1930-ті. – Т.1.- 1312 с.
211. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та інші. – К.: Укр. енцикл., 2000. – 752 с.
212. Універсальний словник-енциклопедія / Гол. ред. ради чл.-кор. НАНУ М. Попович. – 3-тє вид., перероб., доп. – К.: Всеуито, Новий друк, 2003. – 1414 с.

Тлумачні словники

213. Адаменко О. М., Коробченко А. А., Періжок Й. І. Словник екологічних термінів і понять для студентів вищих навчальних закладів України. – Івано-Франківськ, 2000. – 231 с.
214. Акульшин О. І., Акульшин О. О., Кучеровський В. М. Термінологічний словник з нафтопромислової справи. – Івано-Франківськ: Екор, 1998. – 318 с.
215. Банківська енциклопедія / Під ред. д-ра екон. наук професора А. М. Мороза. – К.: фірма “Ельтон”, 1993. – 336 с.
216. Біленко І. І. Фізичний словник. – К.: Вища шк., 1993. – 319 с.
217. Біологічний словник. – 2-ге вид. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1986. – 680 с.
218. Большой толковый словарь русского языка / Гл. ред. С. А. Кузнецов. – СПб.: Норинт, 2001. – 1536 с.
219. Булатов А., Яремійчук Р., Яремійчук О. Тлумачний словник англо-американських скорочень у нафтовій та газовій промисловості. – К.: Українська книга, 1999. – 126 с.
220. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2001. – 1440 с.
221. Гінзбург М. Д., Требульова І. О. Короткий російсько-українсько-англійський словник з ергономіки // Ашерев А. Т., Капленко С. А., Чубук В. В. Ергономика информационных технологий. – Харьков: Изд-во ХГЭУ, 2000. – 224 с.

222. Головченко В. В., Ковальський В. С. Юридична термінологія: Довідник. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 224 с.
223. Економічний словник-довідник / За ред. С. Ф. Мочерного. – К.: Феміна, 1995. – 368 с.
224. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
225. Загородній А. Г., Вознюк Г. А. Фінансово-економічний словник. – Львів: Вид-во НУ “Львівська політехніка”, 2005. – 714 с.
226. Зейденберг В. К., Зимарев А. Н., Степанов А. М. Англо-русский словарь по вычислительной технике: Около 37 000 терминов / Под ред. Е. К. Масловского. – М.: Рус. яз., 1987. – 568 с.
227. Інтелектуальна власність: словник-довідник / За заг. ред. О. Д. Святоцького. – У 2-х т.: Том 1. Авторське право і суміжні права / За ред. О. Д. Святоцького, В. С. Дроб'язка. – Уклад.: В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К.: Видавничий дім “Ін Юре”, 2000. – 356 с.
228. Інтелектуальна власність: словник-довідник / За заг. ред. О. Д. Святоцького. – У 2-х т.: Том 2. Промислова власність / За ред. О. Д. Святоцького, В. А. Петрова. – Уклад.: Г. П. Добриніна, А. В. Кочеткова, Н. І. Мова та ін. – К.: Видавничий дім “Ін Юре”, 2000. – 272 с.
229. Інформатика та обчислювальна техніка: Короткий тлумачний словник / В. П. Гондюл, А. Г. Дерев'янка, В. В. Матвеев, Ю. З. Прохур; За ред. проф. В. П. Гондюла. – К.: Либідь, 2000. – 320 с.
230. Козак Л. В. Словник-довідник з електротехніки, автоматики, промислової електроніки і метрології. – Кривий Ріг: ВАТ Кривбасавтоматика, 1997. – 280 с.
231. Комп'ютерний словник: Пер. з англ. В. О. Соловійова. Переклад здійснено за виданням Computer dictionary. – USA: Microsoft Press, 1991. – К.: Вид-во “Україна”, 1997. – 470 с.
232. Кукарін О. Б., Саган С. А., Шестаков В. Л. Терміни з автоматизації виробничих процесів: Словник. – К.: Вища шк., 1992. – 156 с.
233. Лозанський В. Р. Словник нормативних термінів і визначень у галузі охорони і використання вод: Близько 1 300 термінів / Ред. кол. В. П. Рибачук, В. А. Львов, Л. Г. Авксент'єв, В. Р. Лозанський. – Харків: УкрНЦОВ, 1992. – 93 с.
234. Ніколенко А. М. Російсько-українсько-англійський тлумачний словник з хімії. – Харків: Прапор, 1999. – 176 с. (Серія “Від А до Я”).
235. Новий російсько-українсько-англійський тлумачний словник з інформатики. Основні терміни: близько 3 300 термінів / Уклад.: М. Д. Гінзбург, Л. І. Білоусова, І. М. Корніловська та ін.; За ред. М. Д. Гінзбурга. – Харків: Корвін, 2002. – 656 с.
236. Новий тлумачний словник української мови: У 4-х т. / Уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: Аконіт, 1999. Т. 1. – 910 с., Т. 2. – 910 с., Т. 3. – 927 с., Т. 4. – 941 с.
237. Ожегов С. И. Словарь русского языка. – М.: Рус. яз., 1986. – 797 с.

238. Паленичка Р. М., Грицик В. В. Англо-російсько-український тлумачний словник з комп'ютерної графіки та обробки зображень. – К.: Наук. думка, 1994. – 288 с.
239. Перешков В. И., Савинков В. М. Толковий словарь по информатике. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 543 с.
240. Плескач В. М., Волчок І. П., Аверченко П. О. Технологія конструкційних матеріалів. Термінологічний словник / Запорізький машинобудівний ін-т. – К.: НМК ВО, 1992. – 180 с.
241. Пономарьов О. С., Паламар Л. М. Російсько-український тлумачний словник з технічної діагностики. – К.: Либідь, 1996. – 104 с.
242. Прокопенко А. І., Гінзбург М. Д., Вайнер В. Г. Комп'ютерознавство: українсько-російсько-англійський навчальний тлумачний словник. Основні терміни: близько 2 500 термінів / За ред. В. Г. Вайнера, М. Д. Гінзбурга. – Харків: АТ “Бізнес Інформ”, 1997. – 344 с.
243. Російсько-англо-український термінологічний словник з систем управління технічними об'єктами: Навч. посібник / Б. І. Кузнецов, О. С. Пономарьов, О. А. Худяев та ін.; За ред. О. С. Пономарьова, О. А. Худяева. – Запоріжжя: ВАТ Запоріжгідросталь, 1998. – 192 с.
244. Російсько-український тлумачний теплоенергетичний словник / За ред. Й. Мисака, М. Крука. – Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2001. – 412 с.
245. Сліпушко О. Політичний і фінансово-економічний словник (понад 3 000 термінів, понять, імен). – К.: Криниця, 1999. – 390 с.
246. Словарь української мови. Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко: У 4-х т. / НАН України. Ін-т української мови. – К.: Наук. думка, 1996. – Т. 1. – 495 с.; Т. 2. – 558 с.; Т. 3. – 516 с.; Т. 4. – 616 с.
247. Словник банківських термінів. Банківська справа: термінологічний словник / Уклад.: А. Г. Загородній, О. М. Сліпушко, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смвженко. – К.: Аконт, 2000. – 605 с.
248. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України / Упорядн.: О. В. Богачова, К. С. Винокуров, Ю. І. Крусь та ін.; Відповідальні ред.: В. Ф. Сіренко, С. Р. Станік. – К.: Оріяни, 1999. – 502 с.
249. Словник української мови: В 11-ти т. / Ред. кол. І. К. Білодід та ін. – К.: Наук. думка, 1970-1980.
250. Словник-посібник економічних термінів: Рос.-укр.-англ. / О. М. Дрозд, В. В. Дубічинський, А. С. Д'яков та ін.; За ред. Т. Р. Кияка. – К.: Вид-дім “КМ Akademia”, 1997. – 264 с.
251. Термінологічний словник з неруйнуючого контролю: Довідковий посібник / Уклад.: І. П. Білокур, О. С. Боровіков, В. В. Лубяний та ін. – К.: ІСДО, 1995. – 228 с.
252. Тлумачний російсько-англійсько-український словник з електро- та радіозв'язку: Навчальний посібник для ВНЗ / О. О. Артемов, О. В. Гайдук, М. Д. Гінзбург та ін.; За ред. М. Д. Гінзбурга, Г. І. Загарія. – Харків: Регіон-інформ, ХФВ “Транспорт України”, 2002. – 552 с.

253. Тлумачний російсько-українсько-англійський словник з екології. Основні терміни: близько 3 500 термінів / Уклад.: М. Д. Гінзбург, Н. І. Азімова, І. О. Требульова та ін.; За заг. ред. А. А. Рудніка. – Харків, 2000. – 736 с.
254. Тлумачний російсько-українсько-англійський словник з енергетики. Основні терміни: понад 3 500 термінів / Уклад.: М. Д. Гінзбург, Н. І. Азімова, М. В. Чернець та ін.; За заг. ред. А. А. Рудніка. – Харків, 1999. – 752 с.
255. Тлумачний російсько-українсько-англійський словник з інтелектуальної власності. Основні терміни: понад 2 000 термінів / Уклад.: М. Д. Гінзбург, Л. М. Дунаєвський, І. О. Требульова та ін.; За заг. ред. А. А. Рудніка. – Харків, 1999. – 560 с.
256. Тлумачний російсько-українсько-англійський словник з надійності газотранспортного обладнання та систем. Основні терміни: понад 2 500 термінів / Уклад.: М. Д. Гінзбург, М. В. Чернець, Н. І. Азімова та ін.; За заг. ред. А. А. Рудніка. – Харків, 1999. – 552 с.
257. Тлумачний російсько-українсько-англійський словник з охорони праці, технічного нагляду, безпеки дорожнього руху та пожежної безпеки. Основні терміни: близько 2 700 термінів / Уклад.: М. Д. Гінзбург, Н. І. Азімова, О. О. Болокан та ін.; За заг. ред. В. В. Розгонюка. – Харків, 1998. – 536 с.
258. Тлумачний російсько-українсько-англійський словник із протикорозійного захисту газопроводів. Основні терміни: близько 2 800 термінів / Уклад.: М. Д. Гінзбург, М. В. Чернець, І. М. Корніловська та ін.; За заг. ред. А. А. Рудніка. – Харків, 2000. – 616 с.
259. Тлумачний словник української мови: Близько 7 000 слів / За ред. Д. Г. Гринчишина. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – К.: Освіта, 1999. – 302 с.
260. Тлумачний словник-довідник з автоматизації, телемеханізації та використання обчислювальної техніки для працівників газової промисловості. Основні терміни: Близько 4000 термінів / Уклад.: В. В. Дубровський, М. Д. Гінзбург, В. О. Добридень та ін.; За заг. ред. М. Д. Гінзбурга, З. П. Осінчука, Б. І. Педька. – Харків, 1997. – 536 с.
261. Українсько-російсько-англійський тлумачний словник ділової людини / Уклад.: П. Г. Зеленський, О. П. Зеленська. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1998. – 560 с.
262. Фізичні величини та їх одиниці: Основні поняття, співвідношення / Уклад.: Є. П. Чорний, О. Є. Шадріна. – К.: Либідь, 1997. – 112 с.
263. Юдкевич Б. В., Луб'яна Е. І., Ковальов Е. В. Промислова власність та зовнішньоекономічна діяльність. – К.: ІСДО, 1995. – 112 с.

Російсько-українські та українсько-російські словники

264. Білятинський О. А. Російсько-український словник автодорожника. – К.: Вища шк., 1993. – 224 с.
265. Боярова Л. Г., Корж О. П. Російсько-український словник сучасних банківських, фінансово-кредитних та комерційних термінів. – Харків: Основа, 1997. – 256 с.

266. Бурячок А., Демський М., Якимович В. Російсько-український словник для військовиків. – Київ-Львів: Варта, 1995. – 382 с.
267. Вакуленко М. О. Російсько-український словник фізичної термінології / За ред. проф. О. В. Вакуленка (додаток: “Російсько-український фізичний словник”: Близько 6 000 термінів). – К., 1996. – 236 с.
268. Великий російсько-український політехнічний словник: Близько 160 000 слів та словосполучень / За ред. О. С. Благовещенського. – К.: Чумацький Шлях, 2002. – 749 с.
269. Вирган І. О., Пилинська М. М. Російсько-український словник сталих виразів. – Харків: Прапор, 2002. – 864 с.
270. Войналович О., Моргунюк В. Російсько-український словник наукової і технічної мови (термінологія процесових понять). – К.: Вирій, Сталкер, 1997. – 256 с.
271. Ганич Д. И., Олейник И. С. Русско-украинский и украинско-русский словарь. – К.: МП “Феникс”, 1992. – 560 с.
272. Головащук С. І. Російсько-український словник сталих словосполучень. – К.: Наукова думка, 2001. – 640 с.
273. Горпинич В. А. Русско-украинский орфоэпический словарь / Под ред. В. М. Русанивского. – К.: Освіта, 1992. – 254 с.
274. Толковый словарь по основам информационной деятельности / В. М. Бирбраер, Е. И. Гершгорин, А. М. Грабченко и др.; Под ред. д-ра экон. наук, проф. Н. Н. Ермошенко. – К.: УкрИНТЭИ, 1995. – 252 с.
275. Ізюмов О. Практичний російсько-український словник. – К.: Т-во “Знання” України, 1992. – 176 с.
276. Калашник В. С., Колоіз Ж. В. Українсько-російські синтаксичні паралелі: Труднощі перекладу. – Харків: Прапор, 2003. – 112 с.
277. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики. – К.: Видавничий центр “Академія”, 1998. – 712 с.
278. Короткий російсько-український пожежно-технічний словник: Близько 5 700 термінів -К.: Основа-Астарта, 1996. – 125 с.
279. Короткий російсько-український словник сучасних математичних і економіко-математичних термінів / Уклад.: Л. Г. Боярова, О. П. Корж. – Харків: Основа, 1993. – 96 с.
280. Кочерган М. П. Словник російсько-українських міжмовних омонімів (“фальшиві друзі перекладача”). – К.: Видавничий центр “Академія”, 1997. – 400 с.
281. Лучик А. А. Російсько-український та українсько-російський словник еквівалентів слова. – К.: Довіра, 2003. – 495 с.
282. Непийвода Н. Практичний російсько-український словник: найуживаніші слова і вислови / За ред. Ф. А. Непийводи. – К.: Основа, 2000. – 256 с.
283. Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. – К.: Українська книга, 1998. – 240 с.
284. Новий російсько-український політехнічний словник: Близько 100 000 термінів і термінів-словосполучень / Укладач М. Зубков. – Х.: Гриф, 2005. – 952 с.

285. Новий російсько-український словник-довідник: Близько 65 000 слів / С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, К. В. Ленець, Л. О. Пустовіт. – К.: Довіра, 1996. – 797 с. (Б-ка держ. службовця. Держ. мова і діловодство).
286. Новітній російсько-український словник: Понад 50 000 слів / За ред. Л. Г. Савченко. – Харків: Прапор-Фоліо, 1998. – 1135 с. (Серія “Від А до Я”).
287. *Олійник І. С., Ганич Д. І.* Російсько-український словник: Близько 37 000 слів. – 5-те вид., перероб. и доп. – К.: А.С.К., 1997. – 760 с. (Б-ка держ. службовця. Держ. мова і діловодство).
288. Памятка по использованию русско-украинской терминологии. В помощь работнику нефтяной и газовой промышленности / Сост. З. М. Вышиванюк, Б. А. Бабий, Л. И. Булах, Б. Н. Прокопів и др. – Харьков, 1990. – 142 с.
289. *Рицар Б., Семенистий К., Кочан І.* Російсько-український та українсько-російський словник з радіоелектроніки / За ред. Б. Рицара. – Львів: Логос, 1995. – 608 с.
290. Російсько-український гідравлічний словник / Уклад.: Н. Лещій, С. Шнерх, О. Дацько. – Львів-Київ, 1995. – 156 с.
291. Російсько-український гідролого-екологічний словник / А. В. Яцин, О. Д. Антонов, М. В. Корбутюк. – К.: Урожай, 1992. – 112 с.
292. Російсько-український загальнотехнічний словник: Близько 113 000 слів / Л. І. Мацько, І. Г. Трегуб, В. Ф. Христенюк, І. В. Христенюк. – К.: Вища шк., 1994. – 173 с.
293. Російсько-український і українсько-російський словник: Відмінна лексика / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, С. В. Шевчук. – К.: Вища шк., 1992. – 255 с.
294. Російсько-український і українсько-російський словник фінансової термінології / За заг. ред. проф. М. В. Афанасєєва, докт. екон. наук Н. М. Вітренко, проф. А. П. Яреценка. – Харків: Прапор, 1997. – 400 с. (Серія “Від А до Я”).
295. Російсько-український математичний словник / Уклад.: В. Я. Карачун, О. О. Карачун, Г. Г. Гульчук. – К.: Вища шк., 1995. – 362 с.
296. Російсько-український математичний словник: Близько 12 000 термінів / Уклад.: Ф. С. Гудименко, Й. Б. Погребиський, Г. Н. Сакович, М. А. Чайковський. – Харків: Основа, 1990. – 155 с.
297. Російсько-український науково-технічний словник: Близько 30 000 слів / Уклад.: В. Перхач, Б. Кінаш; Наук. ред. В. Перхач. – Львів, 1997. – 456 с.
298. Російсько-український нафтогазопромисловий словник: Близько 13 000 термінів / Уклад.: В. С. Бойко, І. А. Васько, В. І. Грицишин та ін. – К.: Т-во “Знання” України, 1992. – 176 с.
299. Російсько-український словник з інформатики та обчислювальної техніки з покажчиком українських термінів / Уклад.: В. Я. Карачун, Г. Г. Гульчук, О. О. Карачун, Ю. З. Прохур. – К.: Рось, 1994. – 362 с.

300. Російсько-український словник з нарисної та прикладної геометрії, загального машинобудування, комп'ютерної графіки / Уклад.: В. В. Ванін, В. А. Герасимчук. – К.: Либідь, 1994. – 216 с.
301. Російсько-український словник з хемії та хемічної технології / Уклад.: М. Ганіткевич, А. Зелізний. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1993. – 263 с.
302. Російсько-український словник наукової термінології: Біологія, хімія, медицина / С. П. Вассер, І. О. Дудка, В. І. Єрмоленко та ін. – К.: Наук. думка, 1996. – 660 с.
303. Російсько-український словник наукової термінології: Математика. Фізика. Техніка. Науки про Землю та Космос / В. В. Гейченко, В. М. Завірюхіна, О. О. Зеленюк та ін. – К.: Наук. думка, 1998. – 892 с.
304. Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки / Й. Ф. Андерш, С. А. Воробйова, М. В. Кравченко та ін. – К.: Наук. думка, 1994. – 600 с.
305. Російсько-український словник термінів і зворотів з технології нафти / А. М. Зелізний, О. А. Лігковець, В. В. Гуменецький, М. Й. Ганіткевич; За ред. С. Чорної-Зелізної. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1998. – 306 с.
306. Російсько-український словник фізичних термінів / Уклад.: Ю. В. Караван, Є. С. Клаос, О. Б. Лискович та ін.; За ред. О. Б. Лисковича. – К.: Вища шк., 1994. – 311 с.
307. Російсько-український словник: Близько 160 000 слів / Уклад.: І. О. Анніна, Г. Н. Горюшина, І. С. Гнатюк та ін.; За ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Жайворонка. – К.: Абрис, 2003. – 1404 с.
308. Російсько-український словник: Будівництво / Уклад.: М. Г. Ярмоленко, С. Й. Цимбал, Д. С. Кривенко та ін. – К.: Будівельник, 1994. – 256 с.
309. Російсько-український словник: У 3-х т. / Ред. кол. І. К. Білодід та ін. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1987 – 1988. – Т. 1. – 1987. – 848 с.; Т. 2. – 1988. – 924 с.; Т. 3. – 1988. – 832 с.
310. Російсько-український технічний словник: Близько 58 000 термінів / Уклад. Д. Коновалюк. – Луцьк: Візор, 1993. – 104 с.
311. Російсько-український фізичний словник: Близько 16 000 термінів / В. В. Гейченко, О. З. Жмудський, П. П. Кузьменко, Є. Д. Майборода. – Харків: Основа, 1990. – 211 с.
312. Російсько-український хімічний словник. Близько 6 000 термінів / Уклад.: Є. Ф. Некряч, Ю. П. Назаренко, В. П. Чернецький. – 2-ге вид. – Харків: Основа, 1990. – 192 с.
313. Русско-украинский словарь синонимов / Н. П. Башнякова, Г. П. Вишнева, Н. Н. Пилинский и др.; Под ред. Н. Н. Пилинского. – К.: Освіта, 1995. – 265 с.
314. Русско-украинский технический словарь / Сост.: Н. М. Матийко, А. М. Матийко, Н. С. Родзевич и др. – К.: Техиздат, 1961. – 648 с.
315. Сборник русско-украинских терминов по сварке и родственным технологиям / Сост.: О. С. Осыка, О. Л. Пономарева, И. А. Терещенко;

- Науч. ред. В. Н. Бернадский. Компьютерное обеспечение Л. С. Фило-
ненко. – К.: ИЭС им. Е.О. Патона, 1995. – 78 с.
316. Словарь бухгалтерских терминов: украинско-русский – для тех, кто
читает украинские деловые бумаги; русско-украинский – для тех, кто
пишет украинские деловые бумаги. – Симферополь, Крымполиграф-
торг, 1999. – 117 с.
317. Словник: Російсько-український політехнічний / Уклад. В. С. Підли-
пенський, В. М. Петренко. – К.; Ірпень: ВТФ “Перун”, 2000. – 512 с.
318. Словник юридичних термінів (російсько-український) / Уклад.:
Ф. Андерш, В. Винник, А. Красницька, О. Юрчук. – К.: Юрінком.
1994. – 322 с.
319. Тараненко О. О., Брицин В. М. Російсько-український словник (сфе-
ра ділового спілкування). / За заг. ред. О. О. Тараненка. – 2-ге вид.,
випр. і доп. -К.: Основа, 1999. – 400 с.
320. Українсько-російський словник (сфера ділового спілкування) /
Уклад.: О. О. Тараненко, В. М. Брицин. – К.: Пожінформтехніка,
2000. – 448 с.
321. Українсько-російський словник наукової термінології / За заг. ред.
Л. О. Симоненко. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2004. – 416 с.
322. Українсько-російський словник / Уклад.: Г. П. Іжакевич та ін. – К.:
Наук. думка, 2004. – 1008 с.
323. Усатенко О. К. Російсько-український словник медичної термінології.
– К.: Наукова думка, 1996. – 463 с.
324. Фецович І. П. Російсько-український автошляховий словник: Близько
25 000 термінів. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1999.
– 396 с.

Англо-українські та українсько-англійські словники

325. Англійсько-український словник вибраної лексики (природничі на-
уки, техніка, сучасний побут) / Уклад. Анатоль Вовк. – Нью-Йорк-
Львів: Український Термінологічний Центр Північної Америки при
Науковому Товаристві ім. Шевченка, 1998. – 280 с.
326. Англійсько-український словник з програмування і математики: По-
над 22 000 термінів / Уклад.: М. І. Кратко, М. І. Кікець, Є. В. Мейна-
рович та ін. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 640 с.
327. Англо-український математичний словник / Уклад.: Р. О. Воронка,
М. І. Кратко, Є. В. Мейнарович, В. О. Павленко; Ред. І. А. Черненко. – К.:
НВП “Дидактик”, 1993. – 224 с.
328. Англо-український словник: У 2-х т. – Близько 120 000 слів / Склав
М. І. Балла. – К.: Освіта, 1996. – Т. 1. – 752 с.; Т. 2. – 712 с.
329. Англо-український електротехнічний словник / Уклад. В. Чабан. –
Львів: Вид-во ДУ “Львівська політехніка”, 1996. – 256 с.
330. Балабан Т. Англійсько-український словник-довідник інженерії до-
вкілля: Близько 15 000 термінів. – Львів: Вид-во ДУ “Львівська полі-
техніка”, 2000. – 400 с.

331. Коссак О., Кравець Р. Англо-український та українсько-англійський словник-довідник з телекомунікацій / Лінгв. ред. О. Микитюк. – Львів: СП “БаК”, 1996. – 248 с.
332. Коссак О. М. Англо-український словник з інформатики та обчислювальної техніки. – Львів: СП “БаК”, 1995. – 304 с.
333. Кочерга О., Мейнарович Є. Українсько-англійський словник природничих термінів із префіксом не-. – К., 2000. – 95 с.
334. Манеко А., Балабан Т., Хоп’як Н. Англійсько-український словник профілактичної та екологічної токсикології. – Львів: Ліга-Прес, 2002. – 112 с.
335. Словник ділових термінів українською та англійською мовами: Близько 3 500 термінів / Уклад.: Я. Гаврилишин, О. Каркоць. – К.: Смолоскип, 1993. – 96 с.
336. Українсько-англійський словник бізнесових термінів / Уклад. Дарлін П. М. Кларк – Чернівці: Видавнича спілка “Час”, 1992. – 222 с.
337. Яремійчук Р., Середницький Л., Осінчук З. Англо-український нафтогазовий словник. – К.: Українська книга, 1998. – 544 с.

Англо-українсько-російські словники

338. Англо-російсько-український словник науково-технічної термінології: Близько 22 000 термінів / Уклад.: С. М. Андреев, К. К. Васицький, Б. Ф. Уліщенко. – Харків: Факт, 1999. – 704 с.
339. Англо-українсько-російський словник з інформатики, програмування, обчислювальної техніки / Уклад.: А. Б. Бартків, О. Я. Гринчишин, Я. Т. Гринчишин. – К.: Вища шк., 1995. – 445 с.
340. Англо-українсько-російський словник з хімії: У 2-х книгах / Уклад.: М. Ю. Корнілов, О. І. Білодід, С. І. Кисельова, Н. О. Давидова. – К.: Либідь, 1994. – Кн. 1. – 328 с.; Кн. 2. – 228 с.
341. Воробйова С., Зайцев Ю., Соломашко Н. Російсько-українсько-англійський словник правничої термінології. Труднощі терміновживання / За заг. ред. Ю. Зайцева. – Київ: Українська правнича редакція, 1994. – 553 с.
342. Котов В. М., Котова Г. М., Король А. М. Російсько-українсько-англійський математичний словник словосполучень. – К.: видавничо-комерційна фірма “ІЛВЕН”, 1992. – 152 с.
343. Коссак О. М., Маньковський С. Л. Англо-українсько-російський словник з інформатики та обчислювальної техніки. – Львів: Світ, 1991. – 488 с.
344. Матеріалознавство: Російсько-українсько-англійський термінологічний словник: Близько 10 000 слів та словосполучень / Уклад.: С. С. Дяченко, І. П. Гладкий, М. Ф. Замора, С. В. Картанов. – К.: ІЗМН, 1997. – 296 с.
345. Російсько-українсько-англійська авіаційна термінологія: Посібник / Уклад. Д. Г. Бабейчук. – К.: Дієслово, 1997. – 160 с.

346. Російсько-українсько-англійський військовий словник: Близько 20 000 слів / Уклад.: В. Я. Карачун, І. А. Черненко, С. М. Чиж, О. О. Карачун. – К.: Техніка, 2001. – 750 с.
347. Російсько-українсько-англійський науково-технічний словник: Близько 10 000 слів / Уклад.: В. Я. Карачун, П. О. Бех, Г. Г. Гульчук та ін. – К.: Техніка, 1997. – 536 с.
348. Російсько-українсько-англійський словник з газовимірювань, якості газу та метрології. Основні терміни: близько 3 000 термінів / Уклад.: М. Д. Гінзбург, І. А. Гордієнко, І. М. Корніловська та ін.; За заг. ред. В. В. Розгонюка. – Харків, 1998. – 312 с.
349. Російсько-українсько-англійський словник з електрозв'язку / Під заг. ред. М. О. Чумака. – К.: ДВІА “Зв'язок”, 1997. – 207 с.

Багатомовні словники

350. Іваницький Р. В., Кляк Т. Р. П'ятимовний тлумачний словник з інформатики. – К.: 1995. – 372 с.
351. Короткий українсько-російсько-англо-німецький словник з економіки та менеджменту: Близько 3 500 слів і словосполучень / Уклад.: О. І. Лесюк, В. В. Титова, Б. П. П'ятничко та ін. – К.: Спалах ЛТД, 1996. – 312 с.
352. Микитюк О. М., Злотнік О. З. Словник з екології: українсько-російський-англійський-німецький-французький. – Харків: ХДПУ, 1995. – 668 с.

Закони України

353. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР (з останніми змінами згідно із Законом України від 23.12.2004 № 2288-IV).
354. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (з останніми змінами згідно із Законом України від 01.12.2005 № 3164-IV).
355. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (з останніми змінами згідно із Законом України від 23.06.2005 № 2710-IV).
356. Закон України “Про авторське право і суміжні права” від 23.12.1993 № 3792-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 20.11.2003 № 1294-IV).
357. Закон України “Про аудиторську діяльність” від 22.04.1993 № 3125 (з останніми змінами згідно із Законом України від 15.05.2003 № 762-IV).
358. Закон України “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” від 08.02.1995 № 39/95-ВР (з останніми змінами згідно із Законом України від 22.05.2003 № 887-IV).
359. Закон України “Про відходи” від 05.03.1998 № 187/98-ВР (з останніми змінами згідно із Законом України від 07.03.2002 № 3073-III).
360. Закон України “Про господарські товариства” від 19.09.1991 № 1576-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 15.05.2003 № 762-IV).

361. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” від 30.10.1996 № 448/96-ВР (з останніми змінами згідно із Законом України від 20.11.2003 № 1294-IV).
362. Закон України “Про державну таємницю” від 21.01.1994 № 3855-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 21.09.1999 № 1079-XIV).
363. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання” від 14.01.1998 № 15/98-ВР (з останніми змінами згідно із Законом України від 26.04.2001 № 2397-III).
364. Закон України “Про інформацію” від 02.10.1992 № 2657-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 03.04.2003 № 676-IV).
365. Закон України “Про лізинг” від 16.12.1997 № 723/97-ВР (з останніми змінами згідно із Законом України від 14.01.1999 № 394-XIV).
366. Закон України* “Про надзвичайний стан” від 26.06.1992 № 2501-XII.
367. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 13.12.1991 №1977-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 16.12.2004 № 2261-IV).
368. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991 №1264-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 22.05.2003 № 824-IV).
369. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 15.12.1993 № 3688-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 22.05.2003 № 850-IV).
370. Закон України “Про підтвердження відповідності” від 17.05.2001 № 2406-III (з останніми змінами згідно із Законом України від 01.12.2005 № 3164-IV).
371. Закон України “Про поводження з радіоактивними відходами” від 30.06.1995 № 255/95-ВР (з останніми змінами згідно із Законом України від 15.05.2003 № 747-IV).
372. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16.06.1992 № 2456-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 14.12.1999 № 1287-XIV).
373. Закон України “Про страхування” від 07.03.1996 № 85/96-ВР (з останніми змінами згідно із Законом України від 10.01.2002 № 2921-III).
374. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” від 18.06.1991 № 1201-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 15.05.2003 № 762-IV).

Національні стандарти України (ДСТУ)

375. ДСТУ 1.0-93* Державна система стандартизації України. Основні положення.
376. ДСТУ 1.0:2003 Національна стандартизація. Основні положення.

* Утратив чинність.

377. ДСТУ 1.1:2001 Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Терміни та визначення основних понять.
378. ДСТУ 1.2-93* Державна система стандартизації України. Порядок розроблення державних стандартів.
379. ДСТУ 1.2:2003 Національна стандартизація. Правила розроблення національних нормативних документів.
380. ДСТУ 1.3-93 Державна система стандартизації України. Порядок розроблення, побудови, викладення, оформлення, узгодження, затвердження, позначення та реєстрації технічних умов.
381. ДСТУ 1.5-93* Державна система стандартизації України. Загальні вимоги до побудови, викладу, оформлення та змісту стандартів.
382. ДСТУ 1.5:2003 Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів (ISO/IEC Directives, part 2, 2001, NEQ).
383. ДСТУ 1.7:2001 Національна стандартизація. Правила і методи прийняття та застосування міжнародних і регіональних стандартів. (ISO/IEC Guide 21:1999, NEQ) (перевидання зі зміною № 1).
384. ДСТУ 1.13:2001 Національна стандартизація. Правила надавання повідомлень торговим партнерам України.
385. ДСТУ 2033-92 Вироби швейні. Дефекти. Терміни та визначення.
386. ДСТУ 2055-92 Система технічного обслуговування та ремонту вогнегасників. Терміни та визначення.
387. ДСТУ 2064-92 Сировина мінеральна для керамічних виробів. Терміни та визначення.
388. ДСТУ 2065-92 Сировина рослинна для плетених виробів. Терміни і визначення.
389. ДСТУ 2067-92 Картон та фібра. Терміни та визначення.
390. ДСТУ 2068-92 Вироби з паперу та картону. Технологія. Терміни та визначення.
391. ДСТУ 2069-92 Технологія виробництва целюлозно-паперових напівфабрикатів. Терміни та визначення.
392. ДСТУ 2070-92 Фурнітура мебльова. Терміни та визначення.
393. ДСТУ 2076-92 Хутро штучне трикотажне. Види, устаткування, технологія виготовлення, властивості. Терміни та визначення.
394. ДСТУ 2077-92 Вироби трикотажні. Дефекти. Терміни та визначення.
395. ДСТУ 2078-92 Вироби панчішно-шкарпеткові. Дефекти. Терміни та визначення.
396. ДСТУ 2080-92 Продукція меблевого виробництва. Терміни та визначення.
397. ДСТУ 2081-92 Деталі меблів. Терміни та визначення.
398. ДСТУ 2083-92 Захист деревини. Терміни та визначення.
399. ДСТУ 2084-92 Посуд фарфоровий і фаянсовий. Терміни та визначення.
400. ДСТУ 2089-92 Картонна та паперова тара. Терміни та визначення.

* Утратив чинність.

401. ДСТУ 2097-92 Напівфабрикати волокнисті целюлозно-паперового виробництва та показники їх якості. Терміни та визначення.
402. ДСТУ 2098-92 Виробництво паперу та картону. Терміни та визначення.
403. ДСТУ 2101-92 Папір. Терміни та визначення.
404. ДСТУ 2102-92 Ресурси матеріальні вторинні. Терміни та визначення.
405. ДСТУ 2119-93 Технологія швейно-трикотажного виробництва. Терміни та визначення.
406. ДСТУ 2121-93 Скотарство. Терміни та визначення.
407. ДСТУ 2136-93 Волокна та нитки текстильні. Види, дефекти. Терміни та визначення.
408. ДСТУ 2137-93 Папір і картон. Дефекти. Терміни та визначення.
409. ДСТУ 2147-93 Деревина клеєна шарувата. Терміни та визначення.
410. ДСТУ 2148-93 Пилопродукція. Терміни та визначення.
411. ДСТУ 2152-93 Види деревини та дефекти обробки. Терміни та визначення.
412. ДСТУ 2153-93 Буряки цукрові. Терміни та визначення.
413. ДСТУ 2154-93 Бджільництво. Терміни та визначення.
414. ДСТУ 2156-93 Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення.
415. ДСТУ 2157-93 Взуття. Терміни та визначення.
416. ДСТУ 2158-93 Взуття. Дефекти. Терміни та визначення.
417. ДСТУ 2159-93 Деревина клеєна шарувата. Технологічне обладнання виробництва. Терміни та визначення.
418. ДСТУ 2160-93 Обладнання лісозаготівельне і для первинної обробки деревини. Терміни та визначення.
419. ДСТУ 2162-93 Технологія швейного виробництва. Терміни та визначення.
420. ДСТУ 2163-93 Виноробство. Терміни та визначення.
421. ДСТУ 2164-93 Вина виноградні. Терміни та визначення.
422. ДСТУ 2165-93 Іграшки. Терміни та визначення.
423. ДСТУ 2172-93 Транзистори польові. Терміни, визначення та буквені позначення електричних параметрів.
424. ДСТУ 2175-93 Овочі. Терміни та визначення.
425. ДСТУ 2176-93 Баштанні культури. Терміни та визначення.
426. ДСТУ 2177-93 Коренеплоди та бульбоплоди. Терміни та визначення.
427. ДСТУ 2195-99 Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходу. Склад, вміст, виклад і правила внесення змін.
428. ДСТУ 2196-93 Вироби керамічні. Терміни та визначення.
429. ДСТУ 2198-93 Вироби шкіргалантерейні. Терміни та визначення.
430. ДСТУ 2201-93 Плотна текстильні. Види, дефекти. Терміни та визначення.
431. ДСТУ 2208-93 Чайна промисловість. Терміни та визначення.
432. ДСТУ 2209-93 Борошно, побічні продукти і відходи. Терміни та визначення.
433. ДСТУ 2210-93 Садівництво. Терміни та визначення.
434. ДСТУ 2211-93 Крохмаль та крохмалепродукти. Терміни та визначення.

435. ДСТУ 2214-93 Вироби гумові. Випробування. Терміни та визначення.
436. ДСТУ 2215-93 Розчини та індикатори. Терміни та визначення.
437. ДСТУ 2216-93 Реактиви та особливо чисті речовини. Позначення та методи визначення чистоти. Терміни та визначення.
438. ДСТУ 2219-93 Шини пневматичні. Конструкція. Терміни та визначення.
439. ДСТУ 2221-93 Електроди для зняття біоелектричних потенціалів. Терміни та визначення.
440. ДСТУ 2223-93 Гірничорятувальна справа. Терміни та визначення.
441. ДСТУ 2224-93 Газовизначники хімічні. Терміни та визначення.
442. ДСТУ 2226-93 Автоматизовані системи. Терміни та визначення.
443. ДСТУ 2227-93 Системи оброблення інформації. Автоматизована установка. Терміни та визначення.
444. ДСТУ 2228-93 Системи оброблення інформації. Підготовки і оброблення даних. Терміни та визначення.
445. ДСТУ 2229-93 Системи оброблення інформації. Локальні обчислювальні мережі. Терміни та визначення.
446. ДСТУ 2230-93 Системи оброблення інформації. Взаємозв'язок відкритих систем. Базова еталонна модель. Терміни та визначення.
447. ДСТУ 2231-93 Системи оброблення інформації. Інтерфейс між обчислювальною машиною і технічним процесом. Терміни та визначення.
448. ДСТУ 2232-93 Базування та бази в машинобудуванні. Терміни та визначення.
449. ДСТУ 2233-93 Інструменти різальні. Терміни та визначення.
450. ДСТУ 2234-93 Калібри. Терміни та визначення.
451. ДСТУ 2239-93 Велосипеди. Терміни та визначення.
452. ДСТУ 2241-93 Матеріали композитні. Склопластики. Терміни та визначення.
453. ДСТУ 2242-93 Склопластики. Конструкційні типи, технологія, властивості. Терміни та визначення.
454. ДСТУ 2243-93 Склопластики радіотехнічного призначення. Типи, технологія, властивості. Терміни та визначення.
455. ДСТУ 2247-93 Скриньки дерев'яні. Виробництво. Терміни та визначення.
456. ДСТУ 2248-93 Обладнання і інструменти для виробництва плит деревостружкових. Терміни та визначення.
457. ДСТУ 2249-93 Оброблення різанням. Терміни, визначення та позначення.
458. ДСТУ 2250-93 Брухт та відходи дорогоцінних металів і сплавів. Терміни та визначення.
459. ДСТУ 2262-93 Пружини. Терміни та визначення.
460. ДСТУ 2263-93 Операції кування та штампування металу. Терміни та визначення.
461. ДСТУ 2264-93 Обладнання для кондиціонування повітря та вентиляції. Терміни та визначення.

462. ДСТУ 2267-93 Вироби електротехнічні. Терміни та визначення.
463. ДСТУ 2272-93 Система стандартів безпеки праці. Пожежна безпека. Терміни та визначення.
464. ДСТУ 2273-93 Система стандартів безпеки праці. Пожежна техніка. Терміни та визначення.
465. ДСТУ 2275-93 Енергоощадність. Нетрадиційні та поновлювані джерела енергії. Терміни та визначення.
466. ДСТУ 2278-93 Муфти механічні. Терміни та визначення.
467. ДСТУ 2281-93 Модулі надвисокочастотні. Терміни та визначення.
468. ДСТУ 2286-93 Машини електричні обертові. Терміни та визначення.
469. ДСТУ 2289-93 Прилади електровакуумні надвисокочастотні. Терміни та визначення.
470. ДСТУ 2290-93 Контакти електричні. Терміни та визначення.
471. ДСТУ 2291-93 Конденсатори електричні. Терміни та визначення.
472. ДСТУ 2293-99 Охорона праці. Терміни та визначення.
473. ДСТУ 2298-93 Верстати металорізальні. Терміни та визначення.
474. ДСТУ 2299-93 Засоби індивідуального захисту органів дихання. Терміни та визначення.
475. ДСТУ 2300-93 Вібрація. Терміни та визначення.
476. ДСТУ 2301-93 Виноградарство. Терміни та визначення.
477. ДСТУ 2304-93 Апарати комутаційні електричні. Вимикачі, перемикачі. Терміни та визначення.
478. ДСТУ 2305-93 Підсилювачі операційні. Терміни та визначення.
479. ДСТУ 2306-93 Мікросхеми інтегровані. Терміни та визначення.
480. ДСТУ 2307-93 Транзистори біполярні. Терміни, визначення та буквені позначення електричних параметрів.
481. ДСТУ 2310-93 Джерела струму електрохімічні. Терміни та визначення.
482. ДСТУ 2313-93 Електроприводи. Терміни та визначення.
483. ДСТУ 2318-93 Сірка та сірковмісні продукти. Терміни та визначення.
484. ДСТУ 2319-93 Палотна трикотажні. Види, в'язальне устаткування, переплетення. Терміни та визначення.
485. ДСТУ 2321-93 Прилади електронні надвисоких частот. Лампи зворотної хвилі. Терміни та визначення.
486. ДСТУ 2325-93 Шум. Терміни та визначення.
487. ДСТУ 2328-93 Швидкісне деформування матеріалів. Терміни та визначення.
488. ДСТУ 2329-93 Редуктори та мотор-редуктори зубчасті. Терміни та визначення.
489. ДСТУ 2330-93 Передачі зубчасті і фрикційні. Терміни та визначення.
490. ДСТУ 2332-93 Діоди напівпровідникові. Терміни та визначення.
491. ДСТУ 2337-94 Елементи металевого корпусу надводних кораблів і суден конструктивні. Терміни та визначення.
492. ДСТУ 2340-94 Установки газотурбінні. Терміни та визначення.
493. ДСТУ 2341-94 Шкіра. Терміни та визначення.
494. ДСТУ 2353-94 Прилади електронні надвисоких частот. Клістриони. Терміни та визначення.

495. ДСТУ 2354-94 Прилади електронні надвисоких частот. Магнетрони. Терміни та визначення.
496. ДСТУ 2355-94 Розміри надводних кораблів і суден головні. Терміни, визначення та літерні позначення.
497. ДСТУ 2357-94 Вироби електронної техніки. Гігієна електронна. Терміни та визначення.
498. ДСТУ 2358-94 Апарати штучного кровообігу. Терміни та визначення.
499. ДСТУ 2359-94 Апарати, механізми, ємкості судових систем і систем енергетичних установок. Терміни та визначення.
500. ДСТУ 2360-94 Устаткування ковальсько-пресове. Терміни та визначення.
501. ДСТУ 2368-94 Напої безалкогольні. Виробництво. Терміни та визначення.
502. ДСТУ 2369-94 Котли опалювальні водогрійні. Терміни та визначення.
503. ДСТУ 2371-94 Апаратура електронна побутова. Терміни та визначення.
504. ДСТУ 2372-94 Джерела вторинного електроживлення. Терміни та визначення.
505. ДСТУ 2374-94 Розрахунки на міцність та випробування технічних виробів. Акустична емісія. Терміни та визначення.
506. ДСТУ 2375-94 Побутове обслуговування населення. Терміни та визначення.
507. ДСТУ 2376-94 Вироби обладнання корпусу суден і кораблів. Терміни та визначення.
508. ДСТУ 2377-94 Механізми палубні та пристрої судові. Терміни та визначення.
509. ДСТУ 2379-94 Пристрої устаткування для пакування функціональні. Терміни та визначення.
510. ДСТУ 2380-94 Лазери і пристрої управління лазерним випромінюванням. Терміни та визначення.
511. ДСТУ 2381-94 Системи радіотехнічні траскторних вимірювань. Терміни та визначення.
512. ДСТУ 2382-94 Резистори. Терміни та визначення.
513. ДСТУ 2383-94 Мікросхеми інтегровані. Терміни, визначення та літерні позначення електричних параметрів.
514. ДСТУ 2384-94 Апарати рентгенівські медичні. Терміни та визначення.
515. ДСТУ 2385-94 Прилади електровакуумні. Терміни та визначення.
516. ДСТУ 2386-94 Лінії передачі надвисоких частот. Терміни та визначення.
517. ДСТУ 2387-94 Діоди надвисокочастотні. Терміни та визначення.
518. ДСТУ 2388-94 Системи вентиляції. Терміни та визначення.
519. ДСТУ 2389-94 Технічне діагностування та контроль технічного стану. Терміни та визначення.
520. ДСТУ 2390-94 Складання. Терміни та визначення.
521. ДСТУ 2391-94 Система технологічної документації. Терміни та визначення.
522. ДСТУ 2392-94 Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення.

523. ДСТУ 2393-94 Геодезія. Терміни та визначення.
524. ДСТУ 2394-94 Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення.
525. ДСТУ 2396-94 Системи оброблення інформації. Теорія інформації. Терміни та визначення.
526. ДСТУ 2397-94 Мікропроцесори. Терміни та визначення.
527. ДСТУ 2398-94 Інформація та документація. Інформаційні мови. Терміни та визначення.
528. ДСТУ 2399-94 Системи оброблення інформації. Логічні пристрої, схеми, сигнали. Терміни та визначення.
529. ДСТУ 2400-94 Системи оброблення інформації. Розподілене оброблення даних. Терміни та визначення.
530. ДСТУ 2401-94 Кокс кам'яновугільний і пековий. Терміни та визначення.
531. ДСТУ 2402-94 Прилади геодезичні. Терміни та визначення.
532. ДСТУ 2404-94 Передачі гідродинамічні. Терміни та визначення.
533. ДСТУ 2408-94 Прилади електровакуумні фотоелектронні. Терміни та визначення.
534. ДСТУ 2409-94 Вимірювання параметрів шорсткості. Терміни та визначення.
535. ДСТУ 2410-94 Машини технологічні. Основні поняття і циклограми. Терміни та визначення.
536. ДСТУ 2411-94 Дробарки. Терміни та визначення.
537. ДСТУ 2412-94 Вироби кріпильні. Термінологія та номенклатура.
538. ДСТУ 2413-94 Основні норми взаємозамінності. Шорсткість поверхні. Терміни та визначення.
539. ДСТУ 2414-94 Системи суднові і системи суднових енергетичних установок. Терміни та визначення.
540. ДСТУ 2415-94 Устаткування збагачувальне. Терміни та визначення.
541. ДСТУ 2420-94 Енергоощадність. Терміни та визначення.
542. ДСТУ 2421-94 Комбікорми. Терміни та визначення.
543. ДСТУ 2422-94 Зерно заготівельне і постачальне. Терміни та визначення.
544. ДСТУ 2423-94 Олії рослинні. Виробництво. Терміни та визначення.
545. ДСТУ 2424-94 Промислова мікробіологія. Терміни та визначення.
546. ДСТУ 2425-94 Пігменти та наповнювачі неорганічні. Терміни та визначення.
547. ДСТУ 2426-94 Мікромодулі. Терміни та визначення.
548. ДСТУ 2428-94 Виробничий одяг. Вироби і деталі швейні. Терміни та визначення.
549. ДСТУ 2429-94 Система "людина-машина". Ергономічні та техніко-естетичні вимоги. Терміни та визначення.
550. ДСТУ 2432-94 Розділення рідких неоднорідних систем методами фільтрування та центрифугування. Терміни та визначення.
551. ДСТУ 2433-94 Виробництво шкіряне. Терміни та визначення.

552. ДСТУ 2437-94 Вироби із пластмас. Дефекти. Терміни та визначення.
553. ДСТУ 2439-94 Елементи хімічні та речовини прості. Терміни та визначення основних понять. Умовні позначення.
554. ДСТУ 2440-94 Обладнання медичне радіологічне та радіотерапевтичне. Терміни та визначення.
555. ДСТУ 2442-94 Розрахунки та випробування на міцність. Механіка руйнування. Терміни та визначення.
556. ДСТУ 2444-94 Розрахунки та випробування на міцність. Опір втомі. Терміни та визначення.
557. ДСТУ 2447-94 Машини меліоративні. Терміни та визначення.
558. ДСТУ 2448-94 Кисневе різання. Вимоги безпеки.
559. ДСТУ 2449-94 Прилади напівпровідникові. Терміни та визначення.
560. ДСТУ 2456-94 Зварювання дугове і електрошлакове. Вимоги безпеки.
561. ДСТУ 2462-94 Сертифікація. Основні поняття. Терміни та визначення.
562. ДСТУ 2469-94 Котки дорожні. Терміни та визначення.
563. ДСТУ 2470-94 Надійність техніки. Системи технологічні. Терміни та визначення.
564. ДСТУ 2472-94 Продукція парфумерно-косметична. Терміни та визначення.
565. ДСТУ 2473-94 Механічні коливання. Терміни та визначення.
566. ДСТУ 2474-94 Механічні коливальні системи. Терміни та визначення.
567. ДСТУ 2480-94 Засоби автоматизації налагодження пристроїв та систем на основі мікропроцесорів. Терміни та визначення.
568. ДСТУ 2481-94 Системи оброблення інформації. Інтелектуальні інформаційні технології. Терміни та визначення.
569. ДСТУ 2482-94 Системи оброблення інформації. Комп'ютерні технології навчання. Терміни та визначення.
570. ДСТУ 2483-94 Системи оброблення інформації. Блоки оброблення даних. Терміни та визначення.
571. ДСТУ 2485-94 Компоненти трубопроводів. Діаметр номінальний. Визначення.
572. ДСТУ 2486-94 Алмази та інструменти алмазні. Терміни та визначення.
573. ДСТУ 2489-94 Система стандартів безпеки праці. Контактне зварювання. Вимоги безпеки.
574. ДСТУ 2491-94 Покриття металеві та неметалеві неорганічні. Терміни та визначення.
575. ДСТУ 2492-94 Навантажувачі. Терміни та визначення.
576. ДСТУ 2494-94 Метали. Оброблення зміцнювальне. Терміни та визначення.
577. ДСТУ 2497-94 Основні норми взаємозамінності. Різьба і різьбові з'єднання. Терміни та визначення.
578. ДСТУ 2498-94 Основні норми взаємозамінності. Допуски форми та розташування поверхонь. Терміни та визначення.
579. ДСТУ 2499-94 Основні норми взаємозамінності. Конуси та конічні з'єднання. Терміни та визначення.

580. ДСТУ 2500-94 Основні норми взаємозамінності. Єдина система допусків та посадок. Терміни та визначення.
581. ДСТУ 2502-94 Індикатори знаковитезувальні. Терміни, визначення та літерні позначення.
582. ДСТУ 2505-94 Системи оброблення інформації. Організація даних. Терміни та визначення.
583. ДСТУ 2506-94 Засоби обчислювальної техніки. Відмовостійкість і живучість. Загальні технічні вимоги.
584. ДСТУ 2510-94 Покриття лакофарбові. Терміни та визначення.
585. ДСТУ 2515-94 Устаткування для пакування харчових продуктів. Терміни та визначення.
586. ДСТУ 2518-94 Автотранспортні засоби. Несівні системи автомобілів. Терміни та визначення.
587. ДСТУ 2526-94 Засоби радіолокаційні. Терміни та визначення.
588. ДСТУ 2527-94 Тиристри. Терміни, визначення та літерні позначення параметрів.
589. ДСТУ 2533-94 Системи оброблення інформації. Арифметичні та логічні операції. Терміни та визначення.
590. ДСТУ 2541-94 Виробництво ливарне. Терміни та визначення.
591. ДСТУ 2556-94 Екскаватори одноковшові універсальні гідравлічні. Терміни та визначення.
592. ДСТУ 2561-94 Міри магнітної індукції. Терміни та визначення.
593. ДСТУ 2567-94 Цукрове виробництво. Терміни та визначення.
594. ДСТУ 2569-94 Водопостачання і каналізація. Терміни та визначення.
595. ДСТУ 2574-94 Системи оброблення інформації. Дисплеї візуальні. Терміни та визначення.
596. ДСТУ 2577-94 Снігоочисники. Терміни та визначення.
597. ДСТУ 2579-94 Цифрова індикація та цифрове керування устаткуванням. Терміни та визначення.
598. ДСТУ 2581-94 Екскаватори безперервної дії. Терміни та визначення.
599. ДСТУ 2582-94 Теплообмінники. Терміни та визначення.
600. ДСТУ 2595-94 Прилади вимірювальні та апаратура функціональної діагностики. Терміни та визначення.
601. ДСТУ 2597-94 Устаткування для виробництва хлібобулочних та борошняних кондитерських виробів. Терміни та визначення.
602. ДСТУ 2598-94 Системи посадки повітряних кораблів радіотехнічні. Терміни та визначення.
603. ДСТУ 2599-94 Системи супутникові радіонавігаційні мережні. Терміни та визначення.
604. ДСТУ 2606-94 Фортепіано. Піаніно. Терміни та визначення.
605. ДСТУ 2609-94 Вантажні автомобільні перевезення. Терміни та визначення.
606. ДСТУ 2610-94 Пасажирські автомобільні перевезення. Терміни та визначення.
607. ДСТУ 2611-94 Арматура трубопровідна загальнопромислового призначення. Терміни та визначення.

608. ДСТУ 2612-94 Пристрої суднові спуско-підіймальні. Терміни та визначення.
609. ДСТУ 2613-94 Машини технологічні. Кулачкові механізми. Терміни та визначення.
610. ДСТУ 2615-94 Електрозв'язок. Зв'язок цифровий та системи передавальні цифрові. Терміни та визначення.
611. ДСТУ 2616-94 Електрозв'язок. Апаратура передавання дискретних сигналів вторинних мереж багатоканальна. Терміни та визначення.
612. ДСТУ 2617-94 Електрозв'язок. Мережі та канали передавання даних. Терміни та визначення.
613. ДСТУ 2618-94 Електрозв'язок. Зв'язок факсимільний. Терміни та визначення.
614. ДСТУ 2619-94 Електрозв'язок. Зв'язок документальний. Терміни та визначення.
615. ДСТУ 2620-94 Зв'язок телеграфний. Комутація каналів і комутація повідомлень. Терміни та визначення.
616. ДСТУ 2621-94 Зв'язок телефонний. Загальні поняття. Телефонні мережі. Терміни та визначення.
617. ДСТУ 2622-94 Зв'язок телеграфний. Терміни та визначення.
618. ДСТУ 2623-94* Зв'язок поштовий. Терміни та визначення.
619. ДСТУ 2624-94 Зв'язок телефонний. Системи сигналізації. Терміни та визначення.
620. ДСТУ 2627-94 Системи оброблення інформації. Видавничі комп'ютеризовані системи оброблення та друкування документів. Терміни та визначення.
621. ДСТУ 2628-94 Системи оброблення інформації. Оброблення тексту. Терміни та визначення.
622. ДСТУ 2629-94 Крупи, побічні продукти і відходи. Терміни та визначення.
623. ДСТУ 2632-94 Вогнетриви. Технологічні процеси виробництва. Терміни та визначення.
624. ДСТУ 2634-94 Вироби електронної техніки. Методи оцінювання відповідності вимогам до надійності.
625. ДСТУ 2636-94 Загальна мікробіологія. Терміни та визначення.
626. ДСТУ 2643-94 Труби сталеві та чавунні. Терміни та визначення.
627. ДСТУ 2644-94 Рейки і основні вироби рейкових скріплень. Терміни та визначення.
628. ДСТУ 2646-94 Плати друковані. Терміни та визначення.
629. ДСТУ 2647-94 Системи автоматизованого проектування. Аналіз та оптимізація на ЕОМ електричних схем. Терміни та визначення.
630. ДСТУ 2648-94 Ізолятори електротехнічні. Терміни та визначення.
631. ДСТУ 2650-94 Балони сталеві газові безшовні. Терміни та визначення.
632. ДСТУ 2654-94 Деревообробне устаткування. Терміни та визначення.
633. ДСТУ 2655-94 Водень. Терміни та визначення.

* Утратив чинність.

634. ДСТУ 2658-94 Прокат чорних металів. Терміни та визначення дефектів поверхні.
635. ДСТУ 2662-94 Засоби радіоелектронні. Комплексування. Терміни та визначення.
636. ДСТУ 2663-94 Радіолокація. Терміни та визначення.
637. ДСТУ 2668-94 Системи оброблення інформації. Безвідмовність, обслуговування та готовність. Терміни та визначення.
638. ДСТУ 2680-94 Труби безшовні катані із сталей і сплавів. Терміни та визначення дефектів поверхні.
639. ДСТУ 2681-94 Державна система забезпечення єдності вимірювань. Метрологія. Терміни та визначення.
640. ДСТУ 2683-94 Прилади напівпровідникові фотоелектронні. Терміни та визначення.
641. ДСТУ 2684-94 Підготовка руд чорних металів. Техніка та технологія. Терміни та визначення.
642. ДСТУ 2685-94 Фотограмметрія. Терміни та визначення.
643. ДСТУ 2686-94 Аерокосмічне знімання. Терміни та визначення.
644. ДСТУ 2708-99 Метрологія. Повірка засобів вимірювальної техніки. Організація та порядок проведення.
645. ДСТУ 2709-94 Автоматизовані системи керування технологічними процесами. Метрологічне забезпечення. Основні положення.
646. ДСТУ 2712-94 Підсилювачі магнітні. Терміни та визначення.
647. ДСТУ 2722-94 Прилади газорозрядні. Терміни та визначення.
648. ДСТУ 2725-94 Матеріали магнітні. Терміни та визначення.
649. ДСТУ 2732-94 Діловодство та архівна справа. Терміни та визначення.
650. ДСТУ 2733-94 Корозія та тимчасовий протикорозійний захист металевих виробів. Терміни та визначення.
651. ДСТУ 2736-94 Електромашинні підсилювачі. Терміни та визначення.
652. ДСТУ 2737-94 Записування та відтворення інформації. Терміни та визначення.
653. ДСТУ 2738-94 Прилади для вимірювання біоелектричних потенціалів серця. Номенклатура показників. Терміни та визначення.
654. ДСТУ 2739-94 Установки для очищення нафтовмісних вод суднові. Терміни та визначення.
655. ДСТУ 2751-94 Металургія порошкова. Терміни та визначення.
656. ДСТУ 2755-94 Фізична оптика. Терміни, визначення та літерні позначення основних величин.
657. ДСТУ 2756-94 Геометрична оптика. Терміни, визначення та літерні позначення основних величин.
658. ДСТУ 2757-94 Картографія. Терміни та визначення.
659. ДСТУ 2758-94 Вакуумна техніка. Терміни та визначення.
660. ДСТУ 2759-94 Кріогенна техніка. Терміни та визначення.
661. ДСТУ 2763-94 Конвеєри гвинтові. Терміни та визначення.
662. ДСТУ 2764-94 Машини для лісового господарства. Терміни та визначення.
663. ДСТУ 2777-94 Теплообмін під час кипіння та конденсації. Терміни та визначення.

664. ДСТУ 2787-94 Технологія та устаткування прядильного виробництва. Терміни та визначення.
665. ДСТУ 2789-94 Плоди свіжі. Терміни та визначення.
666. ДСТУ 2790-94 Системи електропостачальні номінальною напругою понад 1000 В: джерела, мережі, перетворювачі та споживачі електричної енергії. Терміни та визначення.
667. ДСТУ 2791-94 Системи електропостачальні номінальною напругою до 1000 В: джерела, мережі, перетворювачі та споживачі електричної енергії. Терміни та визначення.
668. ДСТУ 2804-94 Енергобаланс промислового підприємства. Загальні положення. Терміни та визначення.
669. ДСТУ 2808-94 Труби безшовні катані із сталей та сплавів. Терміни та визначення дефектів макроструктури.
670. ДСТУ 2810-94 Сировина нерудна чорної металургії. Терміни та визначення.
671. ДСТУ 2811-94 Неметалева продукція чорної металургії (корпус залізний, оксид заліза, окалина). Терміни та визначення.
672. ДСТУ 2813-94 Носії магнітного запису. Терміни та визначення.
673. ДСТУ 2814-94 Радіолокатори для керування рухом повітряного транспорту. Терміни та визначення.
674. ДСТУ 2815-94 Електричні й магнітні кола та пристрої. Терміни та визначення.
675. ДСТУ 2819-94 Радіотехнічне забезпечення обслуговування повітряного руху. Терміни та визначення.
676. ДСТУ 2820-94 Тепловізійні системи. Терміни та визначення.
677. ДСТУ 2821-94 Промислове електронагрівання. Терміни та визначення.
678. ДСТУ 2822-94 Валопроводи надводних кораблів та суден. Терміни та визначення.
679. ДСТУ 2823-94 Зносостійкість виробів. Тертя, зношування та мащення. Терміни та визначення.
680. ДСТУ 2824-94 Розрахунки та випробування на міцність. Види і методи механічних випробувань. Терміни та визначення.
681. ДСТУ 2825-94 Розрахунки та випробування на міцність. Терміни та визначення основних понять.
682. ДСТУ 2827-94 Комплекс мікропроцесорних засобів диспетчеризації, автоматизації, телемеханіки. Правила приймання і методи випробування.
683. ДСТУ 2842-94 Турбіни гідравлічні. Терміни та визначення.
684. ДСТУ 2843-94 Електротехніка. Основні поняття. Терміни та визначення.
685. ДСТУ 2844-94 Програмні засоби ЕОМ. Забезпечення якості. Терміни та визначення.
686. ДСТУ 2845-94 Кулькові гвинтові передачі. Терміни та визначення.
687. ДСТУ 2847-94 Перетворювачі електроенергії напівпровідникові. Терміни та визначення.
688. ДСТУ 2848-94 Апарати електричні комутаційні. Основні поняття. Терміни та визначення.

689. ДСТУ 2853-94 Програмні засоби ЕОМ. Підготовки і проведення випробувань.
690. ДСТУ 2860-94 Надійність техніки. Терміни та визначення.
691. ДСТУ 2861-94 Надійність техніки. Аналіз надійності. Основні положення.
692. ДСТУ 2862-94 Надійність техніки. Методи розрахунків показників надійності. Загальні вимоги.
693. ДСТУ 2863-94 Надійність техніки. Програма забезпечення надійності. Загальні вимоги.
694. ДСТУ 2864-94 Надійність техніки. Експериментальне оцінювання. Контроль надійності. Основні положення.
695. ДСТУ 2865-94 Контроль неруйнівний. Терміни та визначення.
696. ДСТУ 2866-94 Контроль неруйнівний електричний. Терміни та визначення.
697. ДСТУ 2869-94 Системи оброблення інформації. Обладнання периферійне. Терміни та визначення.
698. ДСТУ 2870-94 Метрологія. Вимірювання часу та частоти. Терміни та визначення.
699. ДСТУ 2872-94 Системи оброблення інформації. Мови програмування. Терміни та визначення.
700. ДСТУ 2873-94 Системи оброблення інформації. Програмування. Терміни та визначення.
701. ДСТУ 2874-94 Системи оброблення інформації. Бази даних. Терміни та визначення.
702. ДСТУ 2878-94 Лампи безперервної дії газорозрядні. Терміни та визначення.
703. ДСТУ 2879-94 Маніпулятори, автооператори, роботи промислові та системи виробничі гнучкі. Терміни та визначення.
704. ДСТУ 2881-94 Екологія мікроорганізмів. Терміни та визначення.
705. ДСТУ 2882-94 Лампи генераторні та модуляторні. Терміни та визначення.
706. ДСТУ 2883-94 Двигуни внутрішнього згорання. Кільця поршневі. Частина I. Терміни та визначення.
707. ДСТУ 2884-94 Обладнання гаражне. Терміни та визначення.
708. ДСТУ 2885-94 Автотранспортні засоби. Автомобілі легкові. Типи кузовів. Терміни та визначення.
709. ДСТУ 2886-94 Автотранспортні засоби. Гальмівні властивості. Терміни та визначення.
710. ДСТУ 2887-94 Пакування та маркування. Терміни та визначення.
711. ДСТУ 2888-94 Пакування та консервація. Терміни та визначення.
712. ДСТУ 2889-94 Організація суднобудівного виробництва. Терміни та визначення.
713. ДСТУ 2890-94 Тара і транспортування. Терміни та визначення.
714. ДСТУ 2902-94 Системи радіонавігаційні. Терміни та визначення.
715. ДСТУ 2914-94 Кручені текстильні вироби. Терміни та визначення.

716. ДСТУ 2916-94 Одяг і предмети домашнього вжитку після хімічної чистки. Терміни та визначення основних дефектів.
717. ДСТУ 2918-94 Передавання мовних сигналів каналами авіаційного зв'язку. Терміни та визначення.
718. ДСТУ 2919-94 Автотранспортні засоби. Гальмівні системи. Терміни та визначення.
719. ДСТУ 2923-94 Засоби лікарські. Терміни та визначення.
720. ДСТУ 2925-94 Якість продукції. Оцінка якості. Терміни та визначення.
721. ДСТУ 2926-94 Системи якості. Комплекси керування якістю системні технологічні. Основні положення.
722. ДСТУ 2927-94 Системи якості. Комплекси керування якістю системні технологічні. Загальні вимоги до інформаційно-технологічних моделей керування якістю.
723. ДСТУ 2935-94 Безпека дорожнього руху. Терміни та визначення.
724. ДСТУ 2936-94 Реле електричні. Терміни та визначення.
725. ДСТУ 2937-94 Кінофотоматеріали. Терміни та визначення.
726. ДСТУ 2938-94 Системи оброблення інформації. Основні поняття. Терміни та визначення.
727. ДСТУ 2939-94 Системи оброблення інформації. Комп'ютерна графіка. Терміни та визначення.
728. ДСТУ 2940-94 Системи оброблення інформації. Керування процесами оброблення даних. Терміни та визначення.
729. ДСТУ 2941-94 Системи оброблення інформації. Розроблення систем. Терміни та визначення.
730. ДСТУ 2942-94 Автотранспортні засоби. Тягово-швидкісні властивості та паливна економічність. Терміни та визначення.
731. ДСТУ 2946-94 Підіймальні пристрої. Крани самохідні. Терміни та визначення.
732. ДСТУ 2947-94 Автотранспортні засоби. Підвіски автомобілів. Терміни та визначення.
733. ДСТУ 2948-94 Неткані матеріали. Технологія та устаткування. Терміни та визначення.
734. ДСТУ 2949-94 Насіння сільськогосподарських культур. Терміни та визначення.
735. ДСТУ 2950-94 Засоби вимірювань та випробувальне обладнання у целюлозно-паперовій промисловості. Терміни та визначення.
736. ДСТУ 2955-94 Клеї. Терміни та визначення.
737. ДСТУ 2956-94 Застібка текстильна. Терміни та визначення основних понять.
738. ДСТУ 2958-94 Приймачі інфрачервоного випромінення. Терміни та визначення.
739. ДСТУ 2960-94 Організація промислового виробництва. Основні поняття. Терміни та визначення.
740. ДСТУ 2961-94 Організація промислового виробництва. Нормування матеріалів та виробничих процесів. Терміни та визначення.

741. ДСТУ 2962-94 Організація промислового виробництва. Облік, аналіз та планування господарювання на промисловому підприємстві. Терміни та визначення.
742. ДСТУ 2974-95 Технологічне підготування виробництва. Основні терміни та визначення.
743. ДСТУ 2976-95 Трансформатори струму та напруги. Терміни та визначення.
744. ДСТУ 2977-95 Радіозавади індустрийні. Терміни та визначення.
745. ДСТУ 2978-95 Матеріали вуглецеві. Терміни та визначення.
746. ДСТУ 2983-95 Передачі черв'ячні. Терміни та визначення.
747. ДСТУ 2984-95 Засоби транспортні дорожні. Типи. Терміни та визначення.
748. ДСТУ 2986-95 Крани вантажопідіймальні. Частина 1. Терміни та визначення основних понять.
749. ДСТУ 3001-95 Виробництво маргарину. Терміни та визначення.
750. ДСТУ 3003-95 Технологія поліграфічних процесів. Терміни та визначення.
751. ДСТУ 3004-95 Надійність техніки. Методи оцінки показників надійності за експериментальними даними.
752. ДСТУ 3005-95 Устаткування для вироблення цукристих кондитерських виробів. Терміни та визначення.
753. ДСТУ 3006-95 З'єднувачі низькочастотні на напругу до 1500 В і комбіновані. Терміни та визначення.
754. ДСТУ 3007-95 Устаткування для виробництва цукру. Терміни та визначення.
755. ДСТУ 3008-95 Документація, звіти у сфері науки і техніки; структура і правила оформлення.
756. ДСТУ 3011-95 Устаткування випробувальне кліматичне та механічне. Терміни та визначення.
757. ДСТУ 3012-95 Підшипники кочення та ковзання. Терміни та визначення.
758. ДСТУ 3017-95 Видання. Основні види. Терміни та визначення.
759. ДСТУ 3018-95 Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення.
760. ДСТУ 3021-95 Випробування і контроль якості продукції. Терміни та визначення.
761. ДСТУ 3027-95 Воднева енергетика. Терміни та визначення.
762. ДСТУ 3038-95 Гігієна. Терміни та визначення основних понять.
763. ДСТУ 3041-95 Система стандартів у галузі охорони навколишнього середовища та раціонального використання ресурсів. Гідросфера. Використання і охорона води. Терміни та визначення.
764. ДСТУ 3042-95 Устаткування технологічне для переробки полімерних матеріалів. Терміни та визначення.
765. ДСТУ 3043-95 Системи оброблення інформації. Телеобробка даних і комп'ютерні мережі. Терміни та визначення.
766. ДСТУ 3044-95 Системи оброблення інформації. Подання даних. Терміни та визначення.

767. ДСТУ 3051-95 Ресурсозбереження. Основні положення.
768. ДСТУ 3053-95 Виробництво скла. Вироби побутового призначення. Терміни та визначення.
769. ДСТУ 3054-95 Чавун і сталь. Методи аналізу. Терміни та визначення.
770. ДСТУ 3061-95 Машини для улаштування бетонних покриттів. Терміни та визначення.
771. ДСТУ 3062-95 Машини підмітально-прибиральні. Терміни та визначення.
772. ДСТУ 3063-95 Насоси. Класифікація. Терміни та визначення.
773. ДСТУ 3092-95 Фільтри п'єзоелектричні та електромеханічні. Терміни та визначення.
774. ДСТУ 3093-95 Вироби акустоелектронні. Терміни та визначення.
775. ДСТУ 3094-95 Джерела високоінтенсивного оптичного випромінювання газорозрядні імпульсні. Терміни та визначення.
776. ДСТУ 3095-95 Вироби із феритів та магнітодіелектриків. Терміни та визначення.
777. ДСТУ 3096-95 Перетворювачі електронно-оптичні. Терміни та визначення.
778. ДСТУ 3111-95 Модулі напівпровідникові. Терміни та визначення.
779. ДСТУ 3112-95 Виробництво мила. Терміни та визначення.
780. ДСТУ 3113-95 Резонатори п'єзоелектричні. Терміни, визначення та літерні позначення електричних параметрів.
781. ДСТУ 3120-95 Електротехніка. Літерні позначення основних величин.
782. ДСТУ 3122-95 Установки для компенсації реактивної потужності конденсаторні. Терміни та визначення.
783. ДСТУ 3125-95 Папір і картон. Вироби білові та канцелярські. Терміни та визначення.
784. ДСТУ 3126-95 Засоби мийні синтетичні. Терміни та визначення.
785. ДСТУ 3138-95 Організація промислового виробництва. Праця та заробітна плата. Терміни та визначення.
786. ДСТУ 3144-95 Коди та кодування інформації. Штрихове кодування. Терміни та визначення.
787. ДСТУ 3153-95 Детектори іонізуючого випромінювання сцинтиляційні. Терміни та визначення.
788. ДСТУ 3154-95 Надпровідність. Терміни та визначення.
789. ДСТУ 3155-95 Тренажери та моделювальні комплекси авіаційні. Терміни та визначення.
790. ДСТУ 3160-95 Визначення вібраційних характеристик. Загальні вимоги.
791. ДСТУ 3163-95 Вібраційні характеристики і захист від вібрації. Правила викладення та оформлення.
792. ДСТУ 3178-95 Фурнітура для шкіряно-галантерейних, текстильно-галантерейних, швейних виробів та взуття. Терміни та визначення.
793. ДСТУ 3179-95 Системи оброблення інформації. Калькулятори. Терміни та визначення.

794. ДСТУ 3180-95 Пестициди. Терміни та визначення.
795. ДСТУ 3212-95 Мікросхеми інтегровані. Класифікація та система умовних позначень.
796. ДСТУ 3215-95 Державна система забезпечення єдності вимірювань. Метрологічна атестація засобів вимірювальної техніки. Організація та порядок проведення.
797. ДСТУ 3217-95 Кріплення для лав. Терміни та визначення.
798. ДСТУ 3228-95 Аеродроми цивільні. Терміни та визначення.
799. ДСТУ 3229-95 Трубооброблення у суднобудуванні. Технологія, устаткування та оснастка. Терміни та визначення.
800. ДСТУ 3230-95* Управління якістю та забезпечення якості. Терміни та визначення.
801. ДСТУ 3241-95 Лінії формувальні для виготовлення залізобетонних виробів. Терміни та визначення.
802. ДСТУ 3249-95 Системи керування рухом повітряних кораблів. Терміни та визначення.
803. ДСТУ 3252-95 Установки вугледобувні стругові. Терміни та визначення.
804. ДСТУ 3254-95 Радіозв'язок. Терміни та визначення.
805. ДСТУ 3255-95 Генератори кварцові. Терміни та визначення.
806. ДСТУ 3256-95 Системи передавання волоконно-оптичні. Терміни та визначення.
807. ДСТУ 3257-95 Системи передавання волоконно-оптичні. Класифікація та умови позначення.
808. ДСТУ 3268-95 Конвеєри шахтні скребкові. Терміни та визначення.
809. ДСТУ 3269-95 Комплекси і агрегати вугледобувні. Терміни та визначення.
810. ДСТУ 3270-95 Трансформатори силові. Терміни та визначення.
811. ДСТУ 3271-95 Індикатори відображення видової інформації бортові. Терміни та визначення.
812. ДСТУ 3272-95 Прилади феритові надвисокочастотні. Терміни та визначення.
813. ДСТУ 3278-95 Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Основні терміни та визначення.
814. ДСТУ 3287-95 Тренажери транспортних засобів. Терміни та визначення.
815. ДСТУ 3290-95 Виробництво скла. Види скла. Терміни та визначення.
816. ДСТУ 3291-95 Єдина система захисту від корозії та старіння. Методи оцінки біокорозійної активності ґрунтів і виявлення наявності мікробної корозії на поверхні підземних металевих споруд.
817. ДСТУ 3293-95 Зовнішньоекономічна діяльність. Основні поняття. Терміни та визначення.
818. ДСТУ 3294-95 Маркетинг. Основні поняття. Терміни та визначення.

* Утратив чинність.

819. ДСТУ 3296-95 Виробництво етилового спирту з харчової сировини. Терміни та визначення.
820. ДСТУ 3297-95 Виробництво лікєро-горілочаних напоїв. Терміни та визначення.
821. ДСТУ 3301-96 Системи оброблення інформації. Аналогові комп'ютери. Терміни та визначення.
822. ДСТУ 3306-96 Устаткування каменевидобувне та каменеобробне. Терміни та визначення.
823. ДСТУ 3311-96 Бульдозери. Терміни та визначення.
824. ДСТУ 3312-96 Трубоукладачі. Терміни та визначення.
825. ДСТУ 3313-96 Автогрейдери. Терміни та визначення.
826. ДСТУ 3314-96 Будування залізобетонних суден. Терміни та визначення.
827. ДСТУ 3321-96* Система конструкторської документації. Терміни та визначення основних понять.
828. ДСТУ 3321:2003 Система конструкторської документації. Терміни та визначення основних понять.
829. ДСТУ 3325-96 Термінологія. Визначення основних понять.
830. ДСТУ 3329-96 Концепції та термінологія для концептуальної схеми й інформаційної бази.
831. ДСТУ 3336-96 Лічильники газу побутові. Загальні технічні вимоги.
832. ДСТУ 3339-96 Теплолічильники. Загальні технічні вимоги.
833. ДСТУ 3348-96 Радіоелектронні засоби. Конструкції несівні. Терміни та визначення.
834. ДСТУ 3351-96 Вовна. Первинне оброблення. Терміни та визначення.
835. ДСТУ 3363-96 Люмінофори та люмінесцентні матеріали органічні. Терміни та визначення.
836. ДСТУ 3375-96 Вироби золотарські. Терміни та визначення.
837. ДСТУ 3377-96 Сигналізатори горючих газів та парів термохімічні. Загальні технічні умови.
838. ДСТУ 3383-96 Метрологія. Державна повірочна схема для засобів вимірювань об'єму та об'ємної витрати газу.
839. ДСТУ 3396.2-97 Захист інформації. Технічний захист інформації. Терміни та визначення.
840. ДСТУ 3400-2000 Метрологія. Державні випробування засобів вимірювальної техніки. Основні положення, організація, порядок проведення і розгляду результатів.
841. ДСТУ 3404-96 Лісівництво. Терміни та визначення.
842. ДСТУ 3410-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Основні положення.
843. ДСТУ 3411-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до органів з сертифікації продукції та порядок їх акредитації.
844. ДСТУ 3412-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до випробувальних лабораторій та порядок їх акредитації.

* Утратив чинність.

845. ДСТУ 3413-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Система проведення сертифікації продукції.
846. ДСТУ 3414-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Атестація виробництва. Порядок здійснення.
847. ДСТУ 3415-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Реєстр системи.
848. ДСТУ 3416-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Порядок реєстрації об'єктів добровільної сертифікації.
849. ДСТУ 3417-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Процедура визнання результатів сертифікації продукції, що імпортується.
850. ДСТУ 3418-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до аудиторів та порядок їх атестації.
851. ДСТУ 3419-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Сертифікація систем якості. Порядок проведення.
852. ДСТУ 3420-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Вимоги до органів з сертифікації систем якості та порядок їх акредитації.
853. ДСТУ 3423-96 Передачі зубчасті. Похибки та допуски. Терміни та визначення.
854. ДСТУ 3422-96 Установки опріснювальні судові. Терміни та визначення.
855. ДСТУ 3429-96 Електрична частина електростанції та електричної мережі. Терміни та визначення.
856. ДСТУ 3430-96 Перевезення повітряним транспортом. Терміни та визначення.
857. ДСТУ 3431-96 Вагони вантажні. Терміни та визначення.
858. ДСТУ 3437-96 Нафтопродукти. Терміни та визначення.
859. ДСТУ 3440-96 Системи енергетичні. Терміни та визначення.
860. ДСТУ 3447-96 Системи та пристрої змащувальні. Терміни та визначення.
861. ДСТУ 3454-96 Устаткування гірничошахтне. Комплекси роторні. Терміни та визначення.
862. ДСТУ 3455.1-96 Гідроприводи об'ємні та пневмоприводи. Частина 1. Загальні поняття. Терміни та визначення.
863. ДСТУ 3455.2-96 Гідроприводи об'ємні та пневмоприводи. Частина 2. Об'ємні гідромашини та пневмомашини. Терміни та визначення.
864. ДСТУ 3455.3-96 Гідроприводи об'ємні та пневмоприводи. Частина 3. Гідروапарати та пневмоапарати. Терміни та визначення.
865. ДСТУ 3455.4-96 Гідроприводи об'ємні та пневмоприводи. Частина 4. Кондиціонери робочого середовища, гідропосудини та пневмопосудини, гідропроводи та пневмопроводи. Терміни та визначення.
866. ДСТУ 3459-96 Устаткування зварювальне механічне. Терміни та визначення.
867. ДСТУ 3464-96 Авіаційні палива, мастильні матеріали, технічні рідини. Терміни та визначення.
868. ДСТУ 3465-96 Системи електропостачальні загального призначення. Терміни та визначення.

869. ДСТУ 3466-96 Якість електричної енергії. Терміни та визначення.
870. ДСТУ 3477-96 Установки конденсаторні для компенсації реактивної потужності для копалень. Терміни та визначення.
871. ДСТУ 3479-96 Апарати контрольно-касові електронні. Терміни та визначення.
872. ДСТУ 3487-96 Система ТЕЛТЕКСТ. Терміни та визначення.
873. ДСТУ 3498-96 Система сертифікації УкрСЕПРО. Бланки документів. Форма та опис.
874. ДСТУ 3503-97 Насоси. Основні технічні показники та характеристики рідинних насосів. Терміни, визначення та позначення.
875. ДСТУ 3513-97 Метеорологія. Терміни та визначення основних понять.
876. ДСТУ 3514-97 Статистичні методи контролю та регулювання якості. Терміни та визначення.
877. ДСТУ 3515-97 Акустика і електроакустика. Терміни та визначення.
878. ДСТУ 3516-97 Характеристики автоматичних систем посадки повітряних кораблів точнісні. Терміни та визначення.
879. ДСТУ 3517-97 Гідрологія суші. Терміни та визначення основних понять.
880. ДСТУ 3518-97 Термометрія. Терміни та визначення.
881. ДСТУ 3519-97 Засоби транспортні дорожні. Причепи та напівпричепи спеціалізовані. Терміни та визначення.
882. ДСТУ 3540-97 Електронні засоби вимірювальної техніки для електричних та магнітних величин. Терміни та визначення.
883. ДСТУ 3543-97 Арматура та з'єднання трубопроводів. Тиск номінальний. Визначення.
884. ДСТУ 3552-97 Ліфти пасажирські та вантажні. Терміни та визначення.
885. ДСТУ 3560-97 Радіозв'язок космічний та супутниковий. Терміни та визначення.
886. ДСТУ 3571-97 Сумісність засобів обчислювальної техніки електромагнітна. Терміни та визначення.
887. ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення.
888. ДСТУ 3575-97 Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення.
889. ДСТУ 3576-97* Експлуатація та ремонт військової техніки. Терміни та визначення.
890. ДСТУ 3582-97 Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила.
891. ДСТУ 3589-97 Системи та комплекси авіаційного обладнання. Надійність та експлуатація. Терміни та визначення.
892. ДСТУ 3590-97 Умови польотів літальних апаратів. Терміни та визначення.
893. ДСТУ 3591-97 Конвеєри стрічкові. Терміни та визначення.
894. ДСТУ 3592-97 Сигнали радіотехнічні вимірювальні. Терміни та визначення.

* Утратив чинність.

895. ДСТУ 3610-97 Радіозв'язок радіорелейний. Терміни та визначення.
896. ДСТУ 3623-97 Лампи електричні. Терміни та визначення.
897. ДСТУ 3625-97 Комбайни прохідницькі. Терміни та визначення.
898. ДСТУ 3633-97 Антени апертурні. Терміни та визначення.
899. ДСТУ 3640-97 Техніка і технологія розвідувального буріння (свердління). Терміни та визначення.
900. ДСТУ 3641-97 Плодовиї культури. Насіння. Терміни та визначення.
901. ДСТУ 3642-97 Технологія гумового виробництва. Терміни та визначення.
902. ДСТУ 3647-97 Ваги та дозатори вагові. Терміни та визначення.
903. ДСТУ 3648-97 Машини технологічні. Мальтійські механізми. Терміни та визначення.
904. ДСТУ 3651.0-97 Метрологія. Одиниці фізичних величин. Основні одиниці фізичних величин Міжнародної системи одиниць. Основні положення, назви та позначення.
905. ДСТУ 3651.1-97 Метрологія. Одиниці фізичних величин. Похідні одиниці фізичних величин Міжнародної системи одиниць та позасистемні одиниці. Основні поняття, назви та позначення.
906. ДСТУ 3651.2-97 Метрологія. Одиниці фізичних величин. Фізичні сталі та характеристичні числа. Основні положення, позначення, назви та значення.
907. ДСТУ 3652-97 Вимірювання навігаційні в авіації. Терміни та визначення.
908. ДСТУ 3674-97 Метали чорні вторинні. Терміни та визначення.
909. ДСТУ 3711-98 Засоби вимірювальної техніки тиску. Терміни та визначення.
910. ДСТУ 3713-98 Апарати фотографічні. Терміни та визначення.
911. ДСТУ 3714-98 Приладдя фотографічне. Терміни та визначення.
912. ДСТУ 3715-98 Метали. Види поверхонь руйнування (зломів). Терміни та визначення.
913. ДСТУ 3724-98 Прилади напівпровідникові силові. Основні види та характеристики. Терміни та визначення.
914. ДСТУ 3725-98 Устави електричних споруд експлуатаційні. Терміни та визначення.
915. ДСТУ 3729-98 Дорожній транспорт. Приводи гальмівні пневматичні. Терміни та визначення.
916. ДСТУ 3736-98 Стійкість дорожньо-транспортних засобів. Терміни та визначення.
917. ДСТУ 3747-98 Сіль кухонна. Виробництво. Терміни та визначення.
918. ДСТУ 3750-98 Мікробіологія ґрунту. Терміни та визначення.
919. ДСТУ 3761.1-98 Зварювання та споріднені процеси. Частина 1. Зварність. Визначення.
920. ДСТУ 3761.2-98 Зварювання та споріднені процеси. Частина 2. Процеси зварювання та паяння. Терміни та визначення.
921. ДСТУ 3761.3-98 Зварювання та споріднені процеси. Частина 3. Зварювання металів: з'єднання та шви, технологія, матеріали та устаткування. Терміни та визначення.

922. ДСТУ 3761.4-98 Зварювання та споріднені процеси. Частина 4. Процеси паяння та лудіння. Терміни та визначення.
923. ДСТУ 3761.5-98 Зварювання та споріднені процеси. Частина 5. Газо-термічне напилювання. Терміни та визначення.
924. ДСТУ 3766-98 Апаратура паливна дизельна. Терміни та визначення.
925. ДСТУ 3773-98 Мережа зв'язку цифрового первинна. Терміни та визначення.
926. ДСТУ 3774-98 Система зв'язку національна єдина. Терміни та визначення.
927. ДСТУ 3785-98 Звукове мовлення. Терміни та визначення.
928. ДСТУ 3786-98 Запобіжники топкі. Терміни та визначення.
929. ДСТУ 3788-98 Обертіві електричні машини. Елементи конструкційні, магнітні та електричні. Терміни та визначення.
930. ДСТУ 3790-98 Металургія кольорових металів. Терміни та визначення основних понять.
931. ДСТУ 3801-98 Антени. Терміни та визначення.
932. ДСТУ 3804-98 Обертіві електричні машини. Системи охолодження, види захисту від зовнішнього середовища, випробування та експлуатація. Терміни та визначення.
933. ДСТУ 3806-98 Розповсюдження періодичних видань. Терміни та визначення.
934. ДСТУ 3807-98 Телебачення. Терміни та визначення.
935. ДСТУ 3808-98 Цифрове оброблення телевізійних сигналів. Терміни та визначення.
936. ДСТУ 3809-98 Компресори. Терміни та визначення.
937. ДСТУ 3818-98 Енергозбереження. Вторинні енергетичні ресурси. Терміни та визначення.
938. ДСТУ 3827-98 Обертіві електричні машини. Характеристики машин. Терміни та визначення.
939. ДСТУ 3830-98 Корозія металів і сплавів. Терміни та визначення основних понять.
940. ДСТУ 3855-99 Пожежна безпека. Визначення пожежної небезпеки матеріалів та конструкцій. Терміни та визначення.
941. ДСТУ 3857-99 Арматура лінійна. Терміни та визначення.
942. ДСТУ 3862-99 Громадське харчування. Терміни та визначення.
943. ДСТУ 3866-99 Ґрунти. Класифікація ґрунтів за ступенем вторинної солонцюватості.
944. ДСТУ 3891-99 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять.
945. ДСТУ 3892-99 Засоби інженерно-технічного укріплення та захисту об'єктів. Терміни та визначення.
946. ДСТУ 3896-99 Вітроенергетика. Вітроенергетичні установки та вітроелектричні станції. Терміни та визначення.
947. ДСТУ 3899-99 Дизайн і ергономіка. Терміни та визначення.
948. ДСТУ 3903-99 Продукти хімічні технічні. Відбір проб. Терміни та визначення.

949. ДСТУ 3912-99 Синоптична метеорологія. Терміни та визначення основних понять.
950. ДСТУ 3928-99 Охорона природи. Гідросфера. Токсикологія води. Терміни та визначення.
951. ДСТУ 3934-99 Матеріали й устаткування поліграфічні. Терміни та визначення.
952. ДСТУ 3938-99 М'ясна промисловість. Продукти забою худоби. Терміни та визначення.
953. ДСТУ 3941-2000 Лазерна безпека. Терміни та визначення.
954. ДСТУ 3956-2000 Технічні засоби вимірювання та керування в промислових процесах. Частина 1. Основні поняття. Терміни та визначення.
955. ДСТУ 3960-2000 Системи тривожної сигналізації. Системи охоронної і охоронно-пожежної сигналізації. Терміни та визначення.
956. ДСТУ 3966-2000 Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять.
957. ДСТУ 3970-2000 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації на акваторіях. Терміни та визначення.
958. ДСТУ 3973-2000 Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання науково-дослідних робіт. Загальні положення.
959. ДСТУ 3974-2000 Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Правила виконання дослідно-конструкторських робіт. Загальні положення.
960. ДСТУ 3980-2000 Ґрунти. Фізико-хімія ґрунтів. Терміни та визначення.
961. ДСТУ 3992-2000 Кліматологія. Терміни та визначення основних понять.
962. ДСТУ 3993-2000 Товарознавство. Терміни та визначення.
963. ДСТУ 3994-2000 Безпека в надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації. Природні чинники фізичного походження. Терміни та визначення.
964. ДСТУ 3997-2000 Автонавантажувачі та електронавантажувачі. Терміни та визначення основних понять.
965. ДСТУ 3998-2000 Матеріали та вироби текстильні, трикотажні, швейні та шкіряні. Терміни та визначення.
966. ДСТУ 4000-2000 Системи тривожної сигналізації. Охоронні теле(відео) системи і системи контролювання доступу. Терміни та визначення.
967. ДСТУ ISO 10011-1-97* Настанови щодо перевірки систем якості. Частина 1. Перевірка.
968. ДСТУ ISO 10011-2-97* Настанови щодо перевірки систем якості. Частина 2. Кваліфікаційні вимоги до аудиторів з систем якості.
969. ДСТУ ISO 10011-3-97* Настанови щодо перевірки систем якості. Частина 3. Управління програмами перевірок.
970. ДСТУ ISO 14001-97 Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування.
971. ДСТУ ISO 14004-97 Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення.

* Утратив чинність.

972. ДСТУ ISO 14012-97* Настанови щодо здійснення екологічного аудиту. Кваліфікаційні вимоги до аудиторів з екології.
973. ДСТУ ISO 9000-1-95 Стандарти з управління якістю та забезпечення якості. Частина 1. Настанови щодо вибору та застосування.
974. ДСТУ ISO 9000-2001 Системи управління якістю. Основні положення та словник.
975. ДСТУ ISO 9000-2-96 Стандарти з управління якістю та забезпечення якості. Частина 2. Настанови щодо застосування ДСТУ ISO 9001-95, ДСТУ ISO 9002-95 та ДСТУ ISO 9003-95.
976. ДСТУ ISO 9000-3-98 Стандарти з управління якістю та забезпечення якості. Частина 3. Настанови щодо застосування ДСТУ ISO 9001 під час розроблення, постачання та супроводження програмного забезпечення.
977. ДСТУ ISO 9000-4-98 Стандарти з управління якістю та забезпечення якості. Частина 4. Настанови щодо управління програмою надійності.
978. ДСТУ ISO 9001-2001 Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2000, IDT).
979. ДСТУ ISO 9004-2001 Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності (ISO 9004:2000, IDT).
980. ДСТУ ISO 9004-2-96 Управління якістю та елементи системи якості. Частина 2. Настанови щодо послуг.
981. ДСТУ ISO 9004-3-98 Управління якістю та елементи системи якості. Частина 3. Настанови щодо перероблюваних матеріалів.
982. ДСТУ ISO 9004-4-98 Управління якістю та елементи системи якості. Частина 4. Настанови щодо поліпшення якості.
983. ДСТУ Б А.1.1-10-94 Метод мікроскопічного кількісного аналізу структури матеріалів. Терміни та визначення.
984. ДСТУ Б А.1.1-5-94 Система стандартизації та нормування в будівництві. Загальні фізико-технічні характеристики та експлуатаційні властивості будівельних матеріалів. Терміни та визначення.
985. ДСТУ Б А.1.1-6-94 Теплофізичні випробування матеріалів. Терміни та визначення.
986. ДСТУ Б А.1.1-7-94 Метод термічного аналізу матеріалів. Терміни та визначення.
987. ДСТУ Б А.1.1-8-94 Метод рентгеноструктурного аналізу матеріалів. Апаратурне оформлення. Терміни та визначення.
988. ДСТУ Б А.1.1-9-94 Метод електронної мікроскопії матеріалів. Терміни та визначення.
989. ДСТУ Б А.2.4-5-95 Система проектної документації для будівництва. Загальні положення.
990. Проект ДСТУ 2681-.. Метрологія. Терміни та визначення.

* Утратив чинність.

Інші нормативні документи

991. ДК 001-2004 Державний класифікатор України. Класифікація форм власності.
992. ДК 002-2004 Державний класифікатор України. Класифікація організаційно-правових форм господарювання.
993. ДК 003-2005 Державний класифікатор України. Класифікатор професій.
994. ДК 004-2003 Державний класифікатор України. Український класифікатор нормативних документів (ICS:2001, IDT).
995. ДК 005-96 Державний класифікатор України. Класифікатор відходів (КВ).
996. ДК 006-96* Державний класифікатор України. Класифікатор валют (ДКВ).
997. ДК 007-96* Державний класифікатор України. Класифікатор держав світу (КДС).
998. ДК 008-96 Державний класифікатор України. Класифікатор корисних копалин та підземних вод (ККК ПВ).
999. ДК 009-2005 Державний класифікатор України. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД).
1000. ДК 010-96 Державний класифікатор України. Державний класифікатор управлінської документації (ДКУД).
1001. ДК 011-96 Державний класифікатор України. Класифікатор системи позначень одиниць вимірювання та обліку (КСПОВО).
1002. ДК 012-97 Державний класифікатор України. Класифікація послуг зовнішньоекономічної діяльності (КПЗЕД).
1003. ДК 013-97 Державний класифікатор України. Класифікація основних фондів (КОФ).
1004. ДК 014-97 Державний класифікатор України. Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ).
1005. ДК 015-97 Державний класифікатор України. Класифікація видів науково-технічної діяльності (КВНТД).
1006. ДК 016-97 Державний класифікатор України. Державний класифікатор продукції та послуг (ДКПП).
1007. ДНАОП 0.00-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів; Затв. наказом Держнаглядохоронпраці України від 09.01.1998 № 4.
1008. ДНАОП 0.00-4.33-99 Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій; Затв. наказом Держнаглядохоронпраці від 17.06.1999 № 112.
1009. Міжнародна класифікація промислових зразків (МКПЗ) (6-а редакція) / Державне патентне відомство України. – Київ, 1997. – 419 с.

* Утратив чинність.

1010. Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків (МКТП) (7-а редакція). Англо-український абетковий покажчик / Державне патентне відомство України. – Київ, 1997. – 336 с.
1011. Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків (МКТП) (7-а редакція). Частина 1. Абетковий перелік товарів і послуг / Державне патентне відомство України. – Київ, 1997. – Т. 1. – 232 с., Т. 2. – 272 с.
1012. Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків (МКТП) (7-а редакція). Частина 2. Перелік товарів і послуг за класами / Державне патентне відомство України. – Київ, 1997. – Т. 1. – 216 с., Т. 2. – 251 с.
1013. Покажчик ключових термінів до 6-ї редакції Міжнародної патентної класифікації / Державне патентне відомство України. – Київ, 1997. – Т. 1. – 265 с., Т. 2. – 251 с.
1014. Положення про порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань; Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.1997 № 644 (з останніми змінами згідно Постанови Кабінету Міністрів від 22.07.1999 № 1336).
1015. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 №1756 “Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір”.
1016. Правила обліку пожеж; Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.1994 № 504.

Міждержавні стандарти (ГОСТ)

1017. ГОСТ 18282-88 Подшипники скольжения машин. Термины и определения.
1018. ГОСТ 27.002-89 Надежность в технике. Основные понятия, термины и определения.
1019. ГОСТ 5272-68 Коррозия металлов. Термины.
1020. РМГ 29-99 Государственная система обеспечения единства измерений. Метрология. Основные термины и определения.